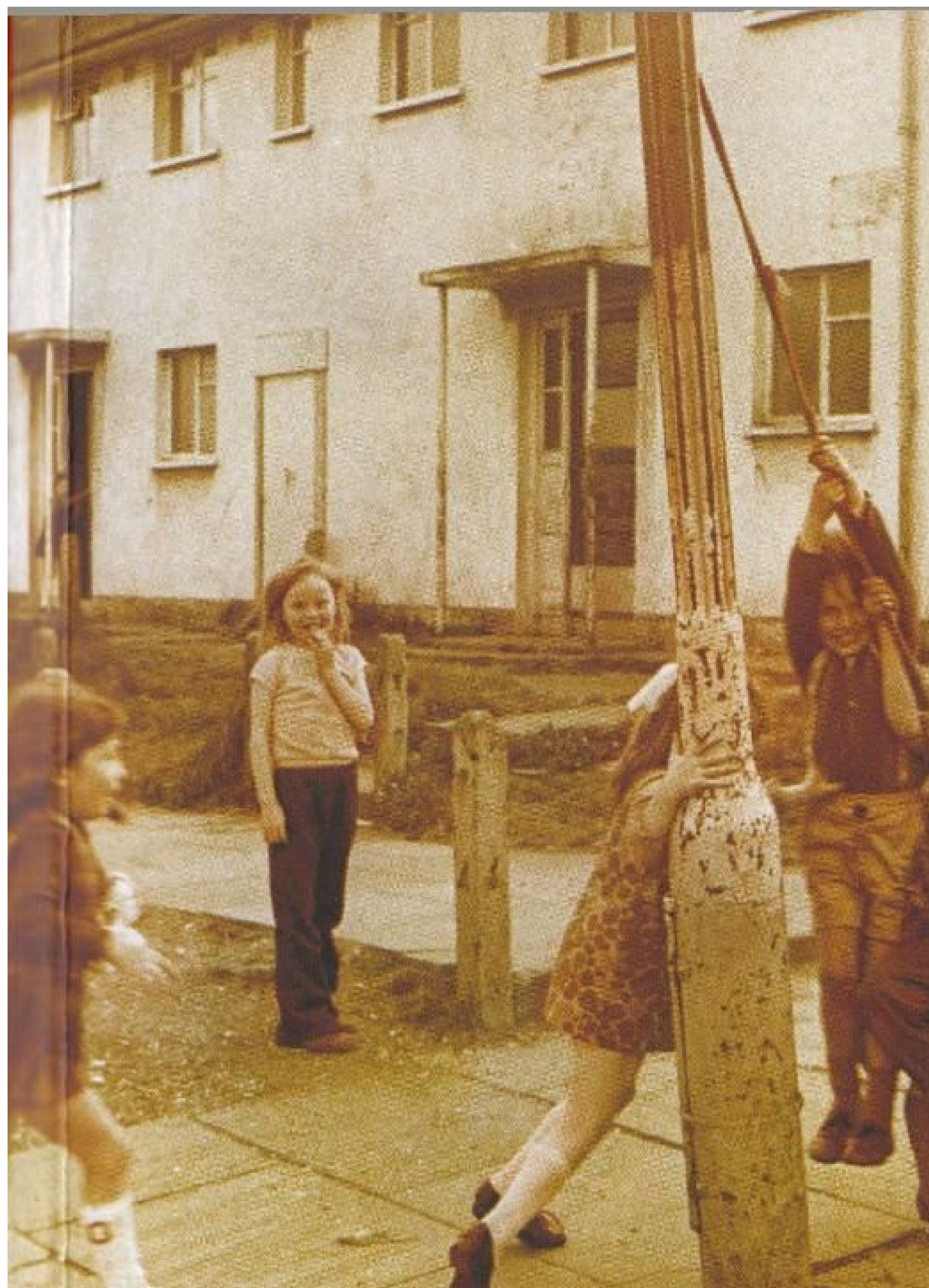

Anna Burns

Lăptarul

Traducere din limba engleză și note de
Mihaela Ghiță
EDITURA POLIROM
— 2019 —

Anna Burns
Milkman

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, al. B_3A, sc. 1, el. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Coperta seriei: Radu Răileanu
Foto copertă: © Alain Le Garsmeur „The Troubles” Archive/Alamy Stock Photowww.*polirom.ro*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:
BURNS, ANNA
Lăptarul / Anna Burns;
trad. din lb. engleză şi note de Mihaela Ghiță.
Iaşi: Polirom, 2019
ISBN: 978 – 973 – 46 – 8032-O
I. Ghiță, Mihaela (trad.)(note)
821.111

Scriitoarea britanică ANNA BURNS s-a născut în 1962 în Irlanda de Nord şi a urmat cursurile liceului St. Gemma, iar ulterior, în 1987, s-a mutat în Londra. A debutat în 2001 cu romanul No *Bones*, distins cu Winifred Holtby Memorial Prize, iar în 2007 a publicat romanul *LittleConstructions*. După o lungă perioadă de tăcere, în 2018 îi apare *Milkman*(*Lăptarul*), roman care o propulsează printre scriitorii de prim rang din ultima perioadă şi pentru care i se acordă Man Booker Prize. Astfel, Anna Burns devine primul

scriitor nord-irlandez laureat cu acest premiu prestigios. *Lăptarul* a mai fost distins cu National Book Critics Circle Award şi cu Orwell Prize şi s-a bucurat de un succes remarcabil la public. Din 2014 Anna Burns locuieşte în East Sussex, pe coasta sudică a Angliei.

Pentru Katy Nicholson, Clare Dimond şi James Smith

Unu

Ziua în care Cutare McCutare mi-a pus pistolul în piept şi m-a făcut cață şi m-a amenințat că mă împuşcă a fost şi ziua în care a murit lăptarul. Fusese împuşcat de unul dintre detaşamentele de asasini ale statului şi moartea lui nu mă interesa câtuşi de puțin. Pe alții însă îi interesa şi erau unii care, în termeni locali, „mă ştiau din vedere, dar nu atât cât să intre în vorbă cu mine” şi eram bârfită fiindcă circula un zvon lansat de ei sau, şi mai probabil, de cumnatul numărul unu cum că avusesem o aventură cu acest lăptar şi că eu aveam optsprezece ani şi el, patruş'unu. Ştiam câți ani avea, nu din cauză că fusese împuşcat şi îi dăduseră vârsta în ziare, ci din cauză că indivizii care lansaseră zvonul discutaseră despre asta cu luni bune înainte să-l împuşte, cum că un tip de patruş'unu cu una de optşpe e o chestie revoltătoare, că o diferență de douăzeci şi trei de ani era scârboasă, că el era însurat şi n-avea să se lase îmbârligat de mine, fiindcă existau o droaie de oameni discreți care treceau neobservați, dar stăteau cu ochii în patru. Unde mai pui că, din câte se pare, aventura asta cu lăptarul se produsese din vina mea. Dar eu nu avusesem nicio aventură cu lăptarul. Nu-mi plăcea de lăptar, iar felul în care încerca să aibă o aventură cu mine mă înspăimânta şi mă deruta. Nu mă dădeam în vânt nici după cumnatul numărul unu. În obsesia lui, inventa lucruri despre viețile sexuale ale altora. Despre viața mea sexuală. Când eram mai mică, când aveam doişpe ani, când a apărut şi-a profitat de momentul de slăbiciune al soră-mii mai mari după ce ea îi dăduse papucii iubitului stabil fiindcă o înşelase, tipul ăsta proaspăt apărut a lăsat-o însărcinată şi

s-au căsătorit cât ai clipi. A făcut comentarii obscene pe seama mea din clipa în care m-a cunoscut – despre ciudățenia mea, despre coada mea, despre țara mea, ligheanul meu, halba mea, căpoşenia mea, bisilaba mea – şi folosea cuvinte, cuvinte sexuale, pe care eu nu le pricepeam. El ştia că nu le pricep, dar şi că ştiam destule cât să mă prind că sunt sexuale. Îi plăcea asta. Avea treizeci şi cinci de ani. Doişpe şi treizeci şi cinci. Tot douăj'trei de ani diferență.

Cum ziceam, continua să facă comentarii din astea şi se simțea îndreptățit să le facă, iar eu nu ziceam nimic, fiindcă nu ştiam cum să reacționez în preajma acestui om. Nu comenta niciodată când soră-mea era de față. De fiecare dată, în secunda în care ea ieşea din cameră, parcă se răsucea un comutator în el. Partea bună e că nu mă temeam fizic de el. În vremurile alea şi în locul ăla, violența era principalul etalon după care îi judecai pe cei din jur şi mi-am dat seama din prima secundă că n-o avea în el, că nu era genul ăla de om. Chiar şi aşa, firea lui de animal răpitor mă făcea de fiecare dată să îngheț. Cum ziceam, era un gunoi, iar ea era vai de capul ei din cauza sarcinii şi încă-l mai iubea pe tipul ăla cu care fusese atâta timp şi nu-i venea să creadă că el fusese în stare să-i facă aşa ceva şi refuza să creadă că tipul nu-i ducea dorul, căci adevărul era că nu i-l ducea. Tipul îşi vedea de viață cu altcineva. Adevărul e că nu prea avea ochi pentru bărbatul ăsta, pentru tipul ăsta mai în vârstă cu care se măritase, dar fusese ea însăşi prea tânără, prea nefericită şi prea îndrăgostită – numai că nu de el – ca să se înhăiteze cu el. Am încetat să mai merg pe la ei, în ciuda faptului că ea era mâhnită, fiindcă n-am mai suportat să-l aud şi să-i văd mutrele. Şase ani mai târziu, în timp ce el încerca să ne ia pe rând pe mine şi pe celelalte surori mai mari, iar noi trei – mai de-a dreptul, mai pe ocolite, când politicos, când trimițându-l în pizda mă-sii – îi respingeam avansurile,

lăptarul, tot nepoftit şi el, dar mult mai înspăimântător, mult mai periculos, şi-a făcut de te miri unde apariția în cadru.

Nu ştiam al cui lăptar e. Al nostru sigur nu. Nu cred că era al cuiva. Nu lua comenzi de lapte. Nu avea niciun strop de lapte la el. Nu livra niciodată lapte. Unde mai pui că nici măcar nu conducea o furgonetă pentru transportul laptelui. Conducea alte maşini, adesea țipătoare, deşi el, ca individ, nu era genul care să sară în ochi. Cu toate astea, eu nu l-am remarcat nici pe el şi nici maşinile lui decât atunci când a început să se suie în ele în fața mea. Şi mai era şi dubița aia mică, albă, comună, care îşi tot schimba forma. Din când în când era zărit şi la volanul dubiței ăleia.

Şi-a făcut apariția într-o zi într-una dintre maşinile lui şi a tras în dreptul meu în timp ce eu îmi vedeam de drum, citind *Ivanhoe*. Mi se întâmpla des să citesc în timp ce mergeam. Nu mi se părea nimic anapoda în treaba asta, dar a ajuns să fie trecută la răboj alături de celelalte dovezi împotriva mea. „Citeşte în timp ce merge” era clar pe listă.

— Eşti una din fetele cutare, nu-i aşa? Taică-tău a fost cutare, nu? Frații tăi, cutărică, cutărică, cutărică şi cutărică, au jucat pe vremuri în echipa de *hurling*[1], n-am dreptate? Hai, urcă. Te duc eu până unde ai de mers.

Spusese chestia asta pe un ton degajat în timp ce portiera dinspre locul pasagerului se deschidea deja. Am ridicat surprinsă ochii din carte. Nu auzisem maşina apropiindu-se. Nici de văzut n-o văzusem, cu bărbatul ăsta la volan. Se întindea peste scaunul pasagerului, uitându-se la mine dinăuntru, surâzător şi afabil, cu intenția de a se arăta îndatoritor. Numai că între timp, cum împlinisem optsprezece ani, „surâzător, afabil şi îndatoritor” mă puneau

[1] Sport datând din epoca celtă, practicat în Irlanda şi înrudit cu fotbalul din zilele noastre.

din capul locului în gardă. Problema nu era că se oferise să mă ducă cu maşina. Se întâmpla des ca oamenii cu maşini să oprească şi să se ofere să-i ducă pe alții care aveau drum prin zonă. Pe vremea aia nu erau prea multe maşini, iar transportul în comun, din cauza alertelor cu bombă şi a deturnărilor, se întrerupea frecvent. Nici ieşitul la agățat cu maşina, deşi e posibil să fi existat în vocabularul vremii, nu era o practică recunoscută. Eu, una, sigur n-o mai întâlnisem. În orice caz, nu aveam nevoie să fiu dusă nicăieri cu maşina. Asta aşa, în general. Îmi plăcea să merg pe jos – să merg pe jos şi să citesc, să merg şi să mă gândesc. În cazul acela concret nu aveam chef să urc în maşină cu individul ăsta. Pe de altă parte nu prea ştiam cum să i-o spun, dat fiind că nu era necioplit şi îi ştia pe ai mei, căci indicase referințele, pe membrii de sex bărbătesc ai familiei mele, şi nu puteam fi nepoliticoasă, fiindcă el nu era nepoliticos. Aşa încât am şovăit sau, mai bine zis, am înghețat, ceea ce era nepoliticos.

— Merg pe jos, i-am zis. Citesc.

Şi am ridicat cartea ca s-o vadă, ca şi cum *Ivanhoe* ar fi constituit explicația pentru mersul pe jos, pentru nevoia imperioasă de a merge pe jos.

— Poți să citeşti şi-n maşină, mi-a replicat el şi nu-mi mai amintesc ce am răspuns la faza asta.

Într-un târziu a izbucnit în râs şi mi-a zis:

— Nu-i nicio problemă. Nu-ți bate capu'. Lectură plăcută, mi-a zis, după care a închis portiera şi şi-a văzut de drum.

Prima oară asta a fost tot ce s-a întâmplat – şi deja a început să circule un zvon. Soră-mea mai mare a trecut pe la mine fiindcă bărbatu-său, cumnatul meu, acum în vârstă de patruzeci şi unu de ani, o trimisese să vină să mă vadă. Ideea era să mă informeze şi să mă pună în gardă. Mi-a zis că am fost văzută stând la discuții cu acest bărbat.

— Te dreacu' d-aci, i-am zis eu. Ce-nseamnă chestia aia, că *amfostvăzută*? Cine m-a văzut? Bărbatu-tău?

— Ai face bine să m-asculți, m-a avertizat ea.

Dar eu refuzam s-o ascult – din cauza lui şi a dublei lui măsuri şi a faptului că ea îi îngăduia aşa ceva. Nu ştiam că o învinovățeam, că o învinovățisem de mult pentru observațiile pe care mi le făcea el. Nu ştiam că o învinovățeam fiindcă se măritase cu el deşi nu-l iubea şi în niciun caz n-avea cum să-l respecte, căci nu se putea să nu fi ştiut, n-avea cum să nu ştie că el tot călca strâmb.

A încercat să stăruie cu sfaturile, cum că să fiu cuminte, să mă avertizeze că nu-mi făceam niciun bine, că dintre toți bărbații cu care mă puteam înhăita... Dar îmi ajunsese. M-am înfuriat şi am înjurat nițel, fiindcă nu-i plăcea să m-audă înjurând, aşa că asta era singura modalitate de a o scoate din cameră. Pe urmă i-am strigat pe fereastră că dacă laşul ăla avea ceva să-mi transmită, n-avea decât să vină şi să mi-o zică cu gura lui. Asta a fost o greşeală: să mă las în voia emoțiilor, să fiu văzută şi auzită în timp ce eram pradă unui acces de furie, țipând la fereastră pe stradă, cedând unui impuls de moment. De obicei reuşeam să nu mă las pradă trăirilor de soiul ăsta. Dar eram furioasă. Eram teribil de plină de furie – pe ea, pentru că se complăcea în rolul de soțioară, pentru că făcea mereu exact ce-i spunea el, şi pe el, fiindcă încerca să-mi pună în cârcă propria lui nevrednicie. Simțeam deja cum încăpățânarea mea, pornirea de a le urla tuturor în față „Vedeți-vă de treaba voastră”, se răscoală în mine. Din păcate, ori de câte ori pățeam asta, mă îndărătniceam, refuzam să învăț din propriile greşeli şi ajungeam să-mi tai singură craca de sub picioare. Cât despre zvonul cum că ar fi fost ceva între mine şi lăptar, l-am ignorat fără să-mi bat măcar capul cu el. Să-ți bagi nasul în treburile altora fusese dintotdeauna o ocupație de bază prin părțile noastre. Bârfele

te asaltau, te lăsau, veneau, plecau, se mutau la următoarea țintă. Aşa că n-am luat seama la această aventură cu lăptarul. Dar n-a trecut mult şi el şi-a făcut din nou apariția – de data asta pe jos, în timp ce alergam prin parcul care se întindea de jur-împrejurul uzinei de apă.

Eram singură şi de data asta nu citeam, căci nu citesc niciodată în timp ce alerg. Şi uite-l, tot de te miri unde, iar de data asta ajunsese alături de mine, unde nu mai fusese până atunci. Într-o secundă iată-ne alergând umăr la umăr şi parcă am fi alergat împreună dintotdeauna şi iar am fost luată prin surprindere, cum aveam să fiu la fiecare întâlnire pe care urma s-o am cu bărbatul ăsta, în afară de ultima. La început el nu a zis nimic, iar eu nu eram în stare să zic ceva. Pe urmă a deschis gura şi a prins să-mi vorbească de parcă ar fi continuat o discuție, de parcă şi în privința asta între noi se purtase dintotdeauna o discuție. Vorbea sacadat şi cam gâtuit din pricina ritmului alergării şi comenta despre locul meu de muncă. Ştia cu ce mă ocup, unde lucrez, ce fac acolo, programul pe ore, pe zile, şi despre autobuzul de opt şi douăzeci pe care-l luam în fiecare dimineață – asta când nu era deturnat – ca să mă duc în oraş. În acelaşi timp, a conchis că nu luam niciodată acelaşi autobuz şi la întoarcere. Asta aşa era. În fiecare zi, fie ploaie ori soare, schimburi de focuri ori bombe, confruntări armate ori revolte de stradă, eu preferam să merg acasă pe jos, citind din cea mai nouă carte de-a mea. Era, inevitabil, o carte scrisă în secolul al XIX-lea, fiindcă nu-mi plăcea literatura secolului XX, fiindcă nu-mi plăcea secolul XX. Acum, dacă stau să mă gândesc, bănuiesc că lăptarul ştia şi chestiile astea.

Care vasăzică, el îmi vorbea în timp ce înaintam de-a lungul uneia dintre laturile bazinului de acumulare din capătul nordic. Mai exista un bazin mai mic lângă locul de joacă, în capătul opus. În timp ce-mi vorbea, omul privea

țintă în față şi nu s-a întors nici măcar o dată spre mine. Cât a durat această a doua întâlnire, nu m-a întrebat nici măcar un singur lucru. Nici nu dădea de înțeles că ar fi aşteptat vreun răspuns. Nu că aş fi fost capabilă să-i ofer vreunul. Eu încă îmi munceam mintea cu întrebarea „De unde o fi răsărit?”. Şi, în plus, de ce se purta de parcă m-ar fi cunoscut, de parcă ne ştiam, când de fapt noi doi nu ne ştiam? De ce presupunea că prezența lui atât de aproape de mine nu mă deranja, când de fapt mă deranja? De ce nu puteam să mă opresc naibii din alergat şi să-i zic bărbatului ăstuia să mă lase în pace? În afară de acel „De unde a răsărit?”, celelalte gânduri nu mi-au venit decât mai târziu – şi nu e vorba aici de un ceas mai târziu. E vorba de douăzeci de ani mai târziu. În momentul ăla, la optsprezece ani, eu crescusem într-o societate impulsivă, unde regulile de bază erau că dacă nu erai agresată fizic, nu erai insultată în față şi nici nu ți se aruncau priviri provocatoare, atunci nu se întâmpla nimic, deci cum puteai fi supusă unui atac din partea a ceva ce nu era acolo? La optsprezece ani nu cunoşteam clar tipurile de comportament care constituiau invadarea spațiului personal. Le intuiam, mă încerca o senzație de silă față de anumite situații sau anumiți oameni, dar nu ştiam că intuiția şi sila contează, nu ştiam că era dreptul meu să nu-mi placă, să nu fiu nevoită să suport să se apropie de mine chiar oricine. Pe vremea aia nu puteam decât să sper că persoana cu pricina avea să se grăbească şi să zică odată lucrul ăla pe care, ca ins prietenos ori îndatoritor ce se credea, fireşte, găsea că e musai să mi-l zică, ca pe urmă să-şi vadă de drum sau, dacă nu, să mă sustrag eu politicos şi rapid în secunda în care mi se ivea ocazia.

La vremea când a avut loc această a doua întâlnire ştiam că lăptarul era atras de mine, că încerca să se dea la mine într-un fel sau altul. Ştiam şi că nu-mi plăcea ideea de

a-l şti atras de mine şi că nu-i împărtăşeam sentimentele. Dar nu a zis nimic prin care să dea de înțeles că are de gând să se lase pradă acestei atracții. Şi nici acum nu mă întreba nimic. Nici nu mă atingea fizic. De la începutul acestei a doua întâlniri dintre noi, nu-mi aruncase nici măcar o privire. Unde mai pui că era şi mai bătrân decât mine, mult mai bătrân, aşa că o fi fost oare posibil, mă întrebam, să interpretez eu povestea asta greşit, iar lucrurile să nu fi stat de fapt aşa cum îmi închipuiam eu? Cât despre partea cu alergatul, eram într-un spațiu public. Acolo ziua erau două parcuri mari, lipite unul de altul, iar noaptea era un perimetru sinistru, deşi era sinistru şi ziua. Oamenilor nu le plăcea să recunoască faptul că şi ziua era sinistru, fiindcă toți îşi doreau să aibă măcar un loc unde să poată merge. Nu eram proprietara locului, ceea ce însemna că avea voie să alerge prin el, aşa cum aveam şi eu, la fel cum copiii din anii 1970 se simțeau îndreptățiți să-şi bea alcoolul acolo, la fel cum, mai târziu, în anii 1980, copiii nițel mai mărişori aveau să simtă că e dreptul lor să prizeze aurolac acolo, la fel cum, în anii 1990, inşi de vârstă mai mare aveau să vină să-şi injecteze heroină acolo şi la fel cum, în momentul acela, detaşamentele de ordine ale statului se ascundeau în el ca să îi fotografieze pe repudiatorii statului. Îi fotografiau şi pe acoliții ştiuți şi neştiuți ai repudiatorilor, ceea ce tocmai urma să se întâmple. Exact atunci când lăptarul şi cu mine treceam în fugă prin dreptul unui tufiş, s-a auzit un țăcănit clar – şi era un tufiş pe lângă care alergasem de o grămadă de ori fără să se audă vreun țăcănit dinspre el. Ştiam că de data asta se auzise din cauza lăptarului şi a implicării lui, iar prin „implicare” vreau să zic legături, iar prin „legături” vreau să zic rebeliune fățişă, iar prin „rebeliune fățişă” vreau să zic repudiator şi inamic al statului din pricina problemelor politice care existau în locul ăsta. Şi, uite-aşa, de acum aveam să apar într-un dosar de

pe undeva, într-o fotografie de pe undeva, drept o acolită cândva necunoscută, dar acum categoric cunoscută. În ce-l priveşte pe lăptar, el n-a adus vorba de ţăcănit, cu toate că era imposibil să nu-l fi auzit. Reacţia mea a fost să iuţesc pasul, ca să termin odată cu alergarea asta, prefăcându-mă la rându-mi că nici eu nu-l auzisem.

Totuşi el a încetinit ritmul alergării, l-a încetinit până când am ajuns să mergem pur şi simplu la pas. Asta nu era din cauză că avea o condiţie fizică proastă în general, ci din cauză că nu era obişnuit să alerge. Nu-l interesa câtuşi de puţin să alerge. Tot alergatul ăla de-a lungul bazinelor de acumulare, pe unde nu-l văzusem să alerge vreodată, nu avusese niciodată treabă cu alergarea. Tot alergatul lui avea treabă cu mine şi ştiam asta. A lăsat să se înţeleagă că din pricina nevoii de a-şi doza efortul, de-aia încetinea ritmul, dar eu ştiam ce-nseamnă să-ţi dozezi efortul, iar pentru mine mersul la pas în timpul alergării nu însemna aşa ceva. Doar că nu puteam să i-o zic, de vreme ce nu puteam să fiu într-o formă fizică mai bună decât bărbatul acesta, nu aveam voie să mă pricep la propriu-mi sistem de exerciţii mai bine decât bărbatul acesta, fiindcă felul în care erau îndoctrinaţi bărbaţii şi femeile în partea asta de lume n-ar fi îngăduit-o niciodată. Aici era un teritoriu aflat sub semnul lui „Eu sunt bărbat, tu eşti femeie”. Aici se ştia clar ce aveai voie să-i spui ca fetiţă unui băieţel sau ca femeie unui bărbat sau ca fată unui bărbat şi ce n-aveai voie – cel puţin nu oficial, nu în public, nu prea des. Aici se ştia clar că anumite fete nu erau tolerate dacă se considera că nu respectă bărbaţii, că nu iau act de superioritatea bărbaţilor, ba chiar ajung până într-acolo încât aproape că-i contrazic pe bărbaţi – adică, în esenţă, femeia răzvrătită, o specie impertinentă şi mult prea sigură pe ea. Totuşi nu toţi băieţii şi nu toţi bărbaţii erau aşa. Unii făceau mişto şi îi găseau caraghioşi pe bărbaţii ofensaţi. Ăia-mi erau simpatici – şi

poate-iubitul se număra printre ei. Râdea şi zicea „Tu faci mişto de mine. N-are cum să fie în halul ăsta de nasol, nu?” când aduceam vorba de băieți despre care ştiam că se urăsc între ei, dar care făceau front comun când era vorba să vocifereze împotriva vocii stridente a Barbrei Streisand, băieți supărați foc pe Sigourney Weaver pentru că omorâse creatura din filmul ăla nou când niciunul dintre bărbații din film nu fusese în stare s-o omoare, băieți care îi purtau sâmbetele lui Kate Bush pe motiv că avea ceva de pisică în ea şi care urau pisicile pe motiv că au ceva de femeie, deşi nu aduceam vorba despre pisicile găsite moarte şi cu orificiile mutilate, aşa încât nici nu mai rămăseseră multe în partea mea de oraş. În schimb, încheiam cu faptul că Freddie Mercury continua să fie admirat atâta vreme cât se putea tăgădui că ar fi fost cumva poponar, la care poate-iubitul punea pe masă cafetiera – dintre toți cunoscuții mei, numai el şi prietenul lui, maestrul bucătar, aveau cafetiere se aşeza şi izbucnea iarăşi în râs.

Ăsta era „poate-iubitul de-aproape un an deja”, cu care mă vedeam marți seara, când şi când joi seara, majoritatea nopților de vineri spre sâmbătă şi toate nopțile de sâmbătă spre duminică. Uneori povestea asta mi se părea o relație serioasă. Alteori mi se părea că nu era nimic între noi. Câțiva de la el din zonă ne vedeau ca pe un cuplu în adevăratul sens al cuvântului. Majoritatea însă ne vedeau ca pe unul dintre cuplurile alea care nu erau cu adevărat un cuplu, care poate că se întâlneau regulat, dar chiar şi aşa, tot nu se putea spune că formau o pereche în adevăratul sens al cuvântului. Mi-ar fi plăcut să fim o pereche în adevăratul sens al cuvântului şi să ieşim oficial împreună şi la un moment dat i-am zis lucrul ăsta poate-iubitului, dar el a zis că nu, nu era adevărat, că se vede treaba că uitasem, aşa că o să-mi reamintească el. Mi-a zis că la un moment dat am încercat – el să fie gagiul meu oficial şi eu, gagica lui

oficială, să ne întâlnim, să facem planuri şi, aparent, să ne îndreptăm spre un țel viitor, aşa cum era de aşteptat de la un cuplu în adevăratul sens al cuvântului. Mi-a zis că atunci am început să mă port ciudat. Mi-a zis că şi el a început să se poarte ciudat, dar că nu mă mai văzuse niciodată aşa de înfricoşată. În timp ce vorbea, îmi aminteam vag câte ceva din ce povestea. În acelaşi timp, o altă parte din mine se întreba: „Inventează chestiile astea?”. Mi-a zis că la vremea aia mi-a sugerat, de dragul a ceea ce era totuşi între noi, să rupem ca gagiu oficial şi gagică oficială relația asta care, după părerea lui, nu fusese oricum decât modul meu de a încerca povestea aia cu „vorbitul despre sentimentele noastre”, ceea ce, având în vedere panica mea atunci când am făcut-o, având în vedere că eram şi mai puțin obişnuită să vorbesc despre sentimente decât el, arăta că nu crezusem nicio secundă în nimic din toate chestiile alea. În schimb, a sugerat să ne întoarcem în zona incertă în care nu ştiam sigur dacă aveam sau nu o relație serioasă. Aşa că asta am şi făcut şi mi-a zis că după aia m-am liniştit şi s-a liniştit şi el.

În ce priveşte teritoriul acela oficial „bărbați – femei” şi ce anume aveau voie femeile să zică şi ce li se interzicea cu desăvârşire să zică, eu n-am zis nimic când lăptarul mi-a temperat, apoi mi-a încetinit ritmul, ca apoi să mă facă să mă opresc cu totul din alergat. Nici acum nu părea bădăran, cel puțin nu voit, aşa că nici eu nu puteam să fiu bădărancă şi să-mi văd mai departe de alergat. În loc de asta, i-am îngăduit bărbatului ăstuia pe care nu suportam să-l ştiu lângă mine să mă încetinească şi în momentul ăla a zis ceva despre cât de mult mergeam eu pe jos când nu alergam şi astea au fost nişte vorbe pe care îmi doream să nu le fi rostit sau măcar să nu le fi auzit niciodată. Mi-a zis că era îngrijorat, că nu eram în siguranță, şi nici acum, în tot timpul ăsta, nu se uita la mine.

— Nu ştiu ce să zic de tot alergatul ăsta al tău, de tot mersul ăsta pe jos, a zis el. Prea mult alergat şi mers pe jos de colo colo.

După care, fără niciun cuvânt în plus, a cotit-o pe după un colț de la marginea parcurilor şi s-a făcut nevăzut. La fel ca data trecută, cu maşina aia care sărea în ochi, şi de data asta – cu apariția intempestivă, apropierea, tupeul, țăcănitul aparatului de fotografiat, părerile lui despre alergatul şi mersul meu pe jos şi pe urmă, încă o dată, cu plecarea lui inopinată – am rămas confuză, luată cu totul pe nepregătite. Părea un şoc, dar un şoc din pricina a ceva care se vedea clar că e prea mărunt, prea lipsit de importanță, prea la ordinea zilei chiar, ca să te şocheze cu adevărat. Totuşi din pricina lui abia peste câteva ceasuri bune, când am ajuns acasă, am reuşit să conştientizez că ştia cu ce mă ocup. Nu-mi aminteam nici cum am ajuns acasă, fiindcă, după ce a plecat, mai întâi am dat să reiau alergarea, să-mi continui programul obişnuit, să mă prefac că apariția lui nu se petrecuse sau cel puțin că nu însemnase nimic. Şi atunci, fiindcă nu reuşeam să mă concentrez, fiindcă eram buimacă, fiindcă nu eram onestă, am alunecat pe nişte pagini lucioase desprinse dintr-o revistă azvârlită la gunoi. Era un poster pe două pagini cu o femeie cu păr lung, negru, în neorânduială, purtând dresuri, portjartier şi încă ceva, toate negre, din dantelă. Îmi surâdea, lăsându-se pe spate şi desfăcându-şi îmbietor picioarele pentru mine, moment în care am alunecat şi m-am dezechilibrat şi i-am văzut bisilaba în toată splendoarea ei în timp ce mă prăvăleam pe alee.

Doi

În dimineața de după alergarea aia, mai devreme decât de obicei şi fără să-mi explic de ce, m-am abătut de la traseul meu obişnuit şi am mers până în celălalt capăt al cartierului, ca să iau alt autobuz până în oraş. Şi tot cu

autobuzul ăla m-am şi întors acasă. Pentru prima dată de când mă ştiam, am renunțat să mai citesc în timp ce mergeam. Am renunțat până şi să merg pe jos. Şi tot aşa, fără să-mi explic de ce. Altă chestie a fost că am sărit următoarea alergare. A trebuit să o fac, în caz că *el* avea să apară iar în zona parcurilor cu bazine. Dacă erai un alergător serios şi încă unul de cursă lungă – şi unul de o anumită confesiune, dintr-o anumită zonă a oraşului –, erai în mare măsură nevoit să înglobezi toată bucata aceea de teritoriu în traseul tău. În caz contrar, din pricina geografiei religioase, erai limitat la un parcurs scurtat, ceea ce însemna să dai necontenit ture printr-o zonă mult mai restrânsă ca să obții un efect comparabil. Deşi îmi plăcea la nebunie să alerg, monotonia fugii în cerc îmi dădea de înțeles că nu-mi plăcea chiar atât de tare, aşa că vreme de şapte zile întregi n-am alergat deloc. De altfel, se părea că n-avea să mai fie vreodată cazul de niciun fel de alergare – asta până când nevoia imperioasă de a o face m-a copleşit. În seara celei de-a şaptea zile fără alergare m-am hotărât să mă întorc în parcurile cu bazine de acumulare, de data asta însoțită de cumnatul numărul trei.

Cumnatul numărul trei nu era cumnatul numărul unu. Era cu un an mai mare ca mine şi era un ins pe care îl ştiam din copilărie: un tip înnebunit după exerciții de forță, după bătăi de stradă – un nebun cu acte în regulă, ce mai încolo şi-ncoace. Îmi plăcea de el. Şi alții îl plăceau. Când ajungeau să-l cunoască mai bine, îl plăceau. Alte chestii la el erau că nu bârfea niciodată, nu făcea niciodată apropouri obscene şi nici miştouri cu tentă sexuală sau miştouri în general. Nici nu punea întrebări viclene, iscoditoare. Dacă stau să mă gândesc, rareori punea întrebări. Cât despre bătăi, tipul ăsta se bătea cu alți ţipi. Niciodată nu s-a bătut cu vreo femeie. Adevărul e că anomalia lui psihică, aşa cum fusese ea diagnosticată de comunitate, consta în faptul că se

aştepta ca femeile să fie nişte figuri curajoase, însufleţitoare, ba chiar mitice, supranaturale. Pe deasupra, trebuia să ne şi ciondănim cu el, să-l dominăm – mai mult sau mai puţin ceea ce era foarte neobişnuit, dar făcea parte dintre regulile lui de nestrămutat în privinţa femeilor. Dacă o femeie nu era mitică şi aşa mai departe, căuta să împingă lucrurile în direcţia respectivă, devenind el însuşi uşor despotic cu ea. Când făcea asta, rămânea cumva buimăcit, dar avea încredere că, odată readusă pe calea cea bună cu ajutorul despotismului lui improvizat, femeia avea să-şi reamintească cine era şi avea să-şi revendice iarăşi, revoltată, acel ceva de dincolo de aparenţa fizică. „Nu-i tocmai echilibrat", susţineau unii dintre bărbaţii din zonă – probabil toţi bărbaţii din zonă. „Dar dacă tot trebuie să aibă un dezechilibru, am zice că e de preferat să continue să se poarte în felul ăsta", ziceau toate femeile din zonă. Aşa că, dată fiind preţuirea lui atipică faţă de tot ce era femeiesc, avea mare trecere la femei fără să ia act în vreun fel de lucrul ăsta – ceea ce îl făcea să aibă şi mai mare trecere. Totodată, un fapt de o salutară însemnătate – asta pentru mine, dată fiind problema mea de atunci cu lăptarul – era că toate femeile din zonă îl percepeau pe cumnatul meu în felul acesta. Deci nu o singură femeie, nu două, nu trei, nici măcar patru. Un număr restrâns de femei, dacă nu erau cumva neveste, mame, admiratoare înfocate sau apropiate în vreun alt fel de bărbaţii influenţi de la noi din zonă – deci de membrii trupelor paramilitare de la noi din zonă n-ar fi ajuns niciunde în ceea ce priveşte coordonarea iniţiativei obşteşti, influenţarea opiniei publice locale în folosul propriu. Strângând însă rândurile, femeile din zonă impuneau respect şi, în rarele ocazii când se revoltau împotriva vreunei situaţii de natură civică, socială sau locală, făceau dovada unei forţe de temut surprinzătoare, de care altor forţe, considerate îndeobşte ca fiind mai de temut,

nu le rămânea decât să țină seama. Aşadar, toate aceste femei îşi admirau laolaltă apărătorul, ceea ce însemna că aveau să fie gata să-l protejeze. Asta era relația lui cu femeile. Cât despre relația lui cu bărbații din zonă – poate şi spre uluirea lor –, majoritatea îl simpatizau şi-l respectau şi ei pe cumnatul numărul trei. Date fiind aspectul lui fizic şi înțelegerea instinctivă a codului combativ al bărbaților din cartier, îndeplinea cerințele impuse, chiar dacă în ochii bărbaților purtarea lui față de femei atinsese un stadiu absolut dement. Aşadar, în zonă era acceptat de toată lumea şi era acceptat şi de mine, iar pe vremuri alergam cu el, asta până într-o zi, când am încetat. Abordarea lui tiranică a exercițiilor fizice mi-a depăşit propria abordare tiranică a exercițiilor fizice. Metoda lui s-a vădit mult prea plină de zel, prea restrictivă, prea agresivă față de realitate. Totuşi am decis să alerg iarăşi cu el, nu din cauză că lăptarul ar fi fost intimidat fizic de cumnat, nutrind temeri cum că ar fi putut să-l ia la bătaie. Cumnatu-meu era, evident, mai tânăr şi mai în formă, dar tinerețea şi forma fizică nu înseamnă totul, dimpotrivă, deseori nu înseamnă nimic. Nu e nevoie să fii tânăr şi să poți alerga ca să tragi cu pistolul, de pildă, şi eram destul de sigură că lăptarul putea să facă treaba aia fără probleme. Eram însă de părere că grupul lui de admiratori – respectul de care se bucura cumnatu-meu, ce transcendea apartenența de gen – l-ar fi putut descuraja întrucâtva pe lăptar. Dacă şi-ar fi manifestat nemulțumirea fiindcă mă însoțea cumnatul meu, nu doar că şi-ar fi atras oprobriul întregii comunități locale, dar reputația de care se bucura în rândurile ei drept unul dintre disidenții noştri prestigioşi, de prima mână, avea să se ducă de râpă până într-acolo încât avea să fie dat afară din toate casele conspirative şi azvârlit în calea primului vehicul militar de patrulare, ca şi cum nici n-ar fi fost unul dintre eroii noştri cei mai influenți, ci doar un polițist oarecare al statului

duşman, un soldat inamic oarecare de peste apă sau chiar unul dintre paramilitarii inamici de peste drum, care apărau statul. Fiind un repudiator care depindea în mare măsură de comunitatea locală, intuiția îmi spunea că nu avea să se ostracizeze singur de dragul meu. Bun, deci ăsta era planul şi era un plan bun, care îmi dădea încredere. Regretam doar că nu-mi venise ideea cu şapte zile şi şase nopți mai devreme. Dar uite că-mi venise acum, aşa că pasul următor era să o pun în practică. Mi-am luat pe mine echipamentul de sport şi am pornit-o spre casa cumnatului numărul trei.

Casa cumnatului numărul trei era în drumul spre parcurile cu bazine şi, apropiindu-mă, am băgat de seamă că toate erau aşa cum mă aşteptam: cumnatul pe cărarea din grădină, echipat, făcându-şi încălzirea. Înjura în barbă şi nu cred că-şi dădea seama că făcea asta. „Futu-i, futu-i", se auzea încetişor dinspre el în timp ce îşi întindea mai întâi muşchiul gastrocnemian drept şi apoi muşchiul gastrocnemian stâng, apoi un alt şir de „Futu-i" în timp ce-şi lucra muşchii soleari, dreptul şi stângul, după care a zis, pe jumătate întors, fiindcă încălzirea era o treabă care necesita concentrare, tot fără să dea de înțeles în vreun fel cum că în sfârşit sosisem, dornică să alerg iarăşi cu el după o întrerupere considerabilă de când alergaserăm împreună ultima oară:

— Azi alergăm doişpe kilometri.

— OK, i-am zis eu. Aşa să fie.

Asta l-a lăsat paf. Ştiam că se aşteaptă să mă încrunt, să anunț răspicat că în niciun caz n-avem să alergăm doişpe kilometri, pentru ca apoi, într-o manieră imperialistă, de zeiță, să anunț câți kilometri aveau să fie. Însă mintea mea era concentrată la lăptar, aşa că nu-mi păsa câți kilometri alergam. El s-a îndreptat de spate şi s-a uitat la mine.

— M-ai auzit, cumnată? Am zis paişpe kilometri. Şaişpe. O să alergăm nouăşpe kilometri.

Era iarăşi momentul să protestez şi să mă ciondănesc puțin cu el. În mod normal i-aş fi făcut pe plac, dar în clipa aia nu-mi păsa nici dacă străbăteam țara în lung şi în lat până în momentul când şi un tuşit – chiar şi al altcuiva – ar fi făcut să ne cadă picioarele. Dar am încercat.

— Vai, nu, cumnate! i-am zis. Nu nouăşpe kilometri.

— Ba da, mi-a zis el, douăjdoi de kilometri.

Hotărât lucru, nu mă străduisem destul de tare. Mai rău chiar: atitudinea mea nonşalantă, dată fiind natura sexului meu, îl neliniştea de-a binelea. Mă privea cu ochi sfredelitori, poate întrebându-se dacă nu cumva eram bolândă sau ceva de genul ăsta. Nici măcar nu ştiam ce îi trece prin minte cumnatului meu, dar ştiam sigur că nu era vorba că nu are chef să alerge douăjdoi de kilometri sau că nu era în stare să alerge douăjdoi de kilometri. Din punctul lui de vedere – dată fiind nevoia lui de se contrazice –, ca şi din al meu – cum eram cu mintea doar la lăptar –, distanța era lucrul cel mai puțin important din lume. Important era că nu-l strânsesem cu uşa şi „Eu nu-s din ăia care strâng omul cu uşaw, a dat el să zică, ceea ce însemna că ne pregăteam de un episod prelungit de tocmeală unilaterală, numai că exact atunci nevasta lui, soră-mea numărul trei, şi-a făcut apariția pe cărare.

— Ieşiți să alergați! a mormăit soră-mea cu pricina, proțăpită în drum, în blugi mulați şi şlapi şi cu fiecare unghie de la picioare vopsită în altă culoare.

Asta se întâmpla înainte de epoca în care nimeni, în afară de ăia din Egiptul antic, nu şi-ar mai fi vopsit unghiile de la picioare în culori diferite. Într-o mână ținea un pahar cu whisky Bushmills şi în cealaltă, unul cu Bacardi, fiindcă era încă în etapa în care căuta să se hotărască ce să bea prima oară în ziua respectivă.

— Sunteţi nişte bulangii, ne-a zis ea. Nişte încuiaţi obsedaţi de control. Nişte demenţi compulsivi, crispaţi şi... Mă rog, ce fel de nemernic iese să alerge?

Dar s-a întrerupt acolo, fiindcă s-a trezit cu cinci dintre prietenele ei la uşă. Două dintre ele s-au folosit de picioare ca să împingă în lături portiţa de la casa minusculă, fiindcă nu puteau s-o împingă cu mâinile, de vreme ce aveau braţele pline cu băutură. Celelalte au intrat de-a dreptul prin gardul viu, ceea ce demonstra încă o dată că gardul ăla viu era vraişte. Era un gard miniatural, de treizeci de centimetri înălţime, o „funcţionalitate”, cum îi zicea soră-mea, dar care nu apucase să funcţioneze deloc, din cauză că oamenii uitau că era acolo şi ori îşi croiau drum de-a dreptul prin el, ori se prăvăleau peste el, ceea ce făceau în acel moment cele trei prietene. Drept urmare, verdeaţa lui fragedă s-a trezit iarăşi torturată şi deformată de femeile astea care îşi croiau drum prin el ca să ajungă pe peluză. Înainte să se îmbulzească în casa pipernicită, ne-au luat peste picior pe noi doi pentru chestia cu alergatul, aşa cum făceau de fiecare dată. Au făcut-o în trecere, dându-ne câte un ghiont şi întrerupându-ne exerciţiile de încălzire – aşa le stătea în obicei ori de câte ori se întâmpla să ne găsească în vreo ipostază solemnă premergătoare alergării. În fine, când încă nu apucaseră să închidă uşa de la intrare după ele şi noi săriserăm peste gard ca să ne începem cursa, eu simţeam deja mirosul de ţigară şi auzeam râsetele şi măscările răzbătând dinspre sufragerie. Am auzit şi gâlgâitul prelung al unui lichid turnat într-un pahar înalt.

Am alergat de jur-împrejurul bazinului de acumulare nordic la şapte zile după ce alergasem ultima oară în jurul lui cu lăptarul, timp în care cumnatul numărul trei continua să înjure încet în barbă. În ce mă privea, şi eu eram atentă să nu apară elementul perturbator, cu toate că nu doream ca insul acela să-mi populeze gândurile. Îmi

doream ca gândurile mele să fie populate de poate-iubit, căci fusese acolo, cuibărit confortabil, până când neliniştea pricinuită de lăptar mi-l alungase din minte. Asta se întâmpla marți şi urma să mă întâlnesc cu el mai pe seară, după ce eu aveam să termin cu alergarea, iar el avea să termine de meşterit la ultima rablă achiziționată. Eu ziceam despre ea că e gri, iar el zicea că e argintie zero x nu ştiu cum şi o lăsase deoparte pe cea albă, deja reparată, ca să se suie în asta gri, rablagită, şi să demareze numaidecât operațiunile de resuscitare, dar marțea trecută, când am intrat la el în sufragerie, pe podea avea o cu totul altă bucată de maşină. I-am zis:

— Ai nişte maşină pe covor.

Iar el mi-a zis:

— Da, ştiu, aşa-i că-i minunat?

Pe urmă mi-a explicat că toți – adică băieții de la muncă – juisaseră din pricină că nu ştiu ce vehicul motorizat supernemaipomenit, construit de nu ştiu ce firmă de vis, fusese trântit – „*Gratis*, *futu-i*! *Degeaba*! *N-auvrutniciunban*!” răcnea el – în mijlocul atelierului lor, cum ar veni, le picase în poală.

— Îți vine să crezi? mi-a zis. N-au vrut mangoți, n-au vrut marafeți! – adică bani, adică proprietarii nu ceruseră niciun sfanț.

Părea şocat, aşa că nu reuşeam să mă dumiresc dacă această întâlnire cu maşina visurilor lui fusese un lucru bun sau un lucru rău. Tocmai mă pregăteam să-l întreb, dar el încă nu terminase ce avea de spus.

— Oamenii care au adus-o, mi-a spus el, ne-au zis şi: „Băi băieți, poftim de luați şi aragazul nostru stricat, frigideruțul nostru, uscătorul nostru, un covor jegos care n-are nimic, zău, doar pute nițel, aşa că puteți să-l spălați şi să-l puneți la voi în toaletă, şi, în plus, poftim şi toate cioburile noastre şi toți bolțarii şi sacii cu moloz, să faceți o

fundație beton pentru o seră”. Şi atunci ne-am zis, a spus poate-iubitul, că bieții bătrâni îşi închipuie că suntem un cimitir de fiare vechi, nu un service auto, aşa că poate n-ar fi corect să le luăm Blowerul de pe cap, fiindcă au mintea încețoşată şi nu ştiu ce fac, poate nici nu ştiu cât valorează maşina aia, chiar şi în starea în care e. Pe de altă parte unii dintre noi ne-am dat coate şi am zis printre dinți „la nu mai ziceți nimic. Vor să scape de ea, aşa că hai să le-o luăm”, dar au fost câțiva care au zis câte ceva – fireşte, reformulând nițel partea cu mintea încețoşată, ca să nu jignim pe nimeni.

Mi-a povestit că în clipa aia soții s-au răsucit pe călcâie şi-au zis: „Vreți să spuneți că suntem proşti sau cum? Insinuați c-am fi săraci sau cum? Ce vreți să spuneți de fapt? Aşa cum?” Şi pe urmă au trecut la insulte. „Păi, bă, bulangiilor, dacă ne credeți nebuni, atunci o să ne cărăm şi-o să ne luăm şi electrocasnicele, şi molozul, şi lemnele, şi Bentley-ul Blower, şi covorul, şi toate materialele astea excelente pe care vi le-am adus de dragul vostru. Vreți sau nu să le luați, e treaba voastră. Pe noi ne doare-n cur”.

— Şi bineînțeles că le-am luat, a zis poate-iubitul.

În momentul ăsta al discuției am dat să întreb ce era un... dar el mi-a luat vorba din gură şi a zis „maşină de curse”, chipurile ca să-mi fie mai uşor. De obicei nu era dispus să facă să-mi fie mai uşor – deşi nu în mod conştient, ci fiindcă se lăsa dus de val, asta deşi, ca de fiecare dată, îşi supraevalua publicul ori de câte ori vorbea despre maşini, iar publicul eram eu. Perora şi îşi înşira expozeul tehnic până la ultimul semn de punctuație, ceea ce era mai mult decât necesar, mai mult decât bine-venit, dar pricepeam că trebuia să se folosească de mine, căci era entuziasmat din pricina maşinii celei noi şi nu mai avea pe nimeni altcineva în încăpere. Bineînțeles că nu se aştepta să rețin ceva, tot aşa cum nici eu nu mă aşteptam ca el să-şi

amintească ceva din *FrațiiKaramazov*, *TristramShandy*, *Bâlciuldeşertăciunilor* sau *DoamnaBovary* doar fiindcă la un moment dat, luată de val, îi povestisem despre ele. Chiar dacă relația noastră era doar una potențială, nu una de implicare clară, care se îndrepta spre ceva, fiecare dintre noi avea voie, în momentele de exaltare, să trateze exhaustiv un subiect, iar celălalt trebuia să se străduiască să-şi însuşească măcar o parte din el. În plus, nu eram nici eu chiar picată din lună. Îmi dădeam seama că întâmplarea de la atelier îl făcuse fericit. Şi ştiam că Bentley era o maşină.

Iar acum îşi revărsa toată atenția asupra ei, a piesei care se afla în momentul ăla pe covorul din sufragerie. Stătea în picioare în dreptul ei, uitându-se în jos, zâmbind cu gura până la urechi, radiind. Şi asta era o chestie la el – chestie care mă ațâța, chestie cu care mă dădea pe spate, când era aşa de absorbit, neprefăcut, nepreocupat de sine, şi lucra la maldărele alea de fiare cu o expresie plină de dragoste şi concentrare, spunându-şi că astea erau nişte clinciuri serioase, din care biata rablă era posibil să nu-şi mai revină dacă nu meşterea el sârguincios, când erau alții pe lume care poate că ar fi ridicat din umeri şi-ar fi zis despre lume în general „Ei, ce să-i faci, n-are niciun rost să-ncerci, probabil că n-o să meargă, aşa că mai bine să nu-ncercăm şi să ne pregătim s-avem parte de amărăciune şi dezamăgire”, dar poate-iubitul zicea „Ei, poate c-o să meargă, eu cred c-o să meargă, aşa că ce ziceți să încercăm?” şi, chiar dacă nu mergea, cel puțin nu se lăsa pradă nefericirii înainte să-şi fi dat silința. După ce îşi potolea dezamăgirea, asta dacă totuşi nu mersese, se apuca imediat, ca de fiecare dată, de următoarea chestie cu aceeaşi însuflețire şi cu mentalitatea aia care îl făcea să zică „pot” chiar şi atunci când nu putea. Curios şi implicat şi nerăbdător – din cauza pasiunii, din cauza planurilor, din cauza speranței, din cauza mea. Şi cu asta, basta. Şi cu

mine era la fel, spontan, deschis, neprefăcut, era mereu ce era, fără nimic din răceala aia, din reticența aia, din premeditarea aia, din manipulările alea dureroase, uneori abile, dar întotdeauna rău intenționate. Nu uneltea. Nu te juca pe degete. N-o făcea, nu-i plăcea, nu-l interesa. „Astea-s nişte sminteli", zicea el, eliminând din capul locului orice manevră prin învăluire care i-ar fi putut feri inima de lovituri. Puternic, aşadar. Şi virtuos. Necorupt când venea vorba de lucrurile mărunte, un liant bun pentru lucrurile importante. Era ceva unic. De-aia eram atrasă de el. De-aia, cum stăteam acolo şi mă uitam la el cum se uita la maşina lui, mirându-se cu voce tare şi meditând, începeam să mă umezesc şi...

— Mă asculți? m-a întrebat.

— Da, i-am răspuns. Am auzit tot ce-ai spus. Vorbeai de piesele din interior.

Mă refeream la bucata de pe covor, dar el a zis c-o să reia explicația, fiindcă se părea că nu pricepusem chestiile de bază. Aşa am aflat că piesa asta din interior era de fapt una din exterior, că se punea în partea din față a vehiculului. Mi-a mai zis şi că maşina de la care provenea era o epavă când ajunsese la ei la service.

— Ghici ce! Era un hârb, făcută praf, din cauză că un tembel i-a distrus motorul fiindcă n-a pus destul ulei în el. Piese vitale lipsă, diferențialul lipsă, pistoane ieşite prin capacul de la tacheți, aproape tot tacâmul, poate-iubită, o tragedie.

Din câte reuşeam să-mi dau seama – având în vedere că piesa de pe podea nu ieşea cu nimic în evidență, ci părea una obişnuită –, maşina asta fusese una din alea de la începutul secolului XX, râvnită, veselă, agresivă, rapidă, zgomotoasă şi care nu excela la partea cu frânatul.

— Iremediabil pierdută! a zis poate-iubitul, deci imposibil de reparat, dar asta nu-l împiedica să se uite la ea zâmbitor.

Mi-a zis că el, împreună cu băieții, după multe certuri, disensiuni şi, în fine, o supunere la vot, hotărâseră să dezasambleze ce mai rămăsese din ea. Aşa că au dezmembrat-o şi pe urmă au tras la sorți, iar poate-iubitul s-a ales cu piesa asta de pe covor, o piesă care în momentul de față îi provoca accese de bucurie pură.

— Compresor de supraalimentare, a zis el, la care eu am zis „Îhî", iar el m-a corectat: Nu, nu înțelegi, poate-iubită. La vremea aia puține maşini erau supraalimentate, aşa că asta era tehnologie avansată. Spulbera concurența – şi totul datorită chestiei ăsteia, a zis el, arătând spre piesa de pe podea.

— Îhî, am zis eu iarăşi şi în clipa aia mi-a venit o idee. Cine s-a ales cu scaunele de la maşină?

Ceea ce l-a făcut să izbucnească în râs şi să spună:

— Asta nu e o întrebare serioasă, draga mea. Fă-te-ncoa.

Şi şi-a trecut degetele – *o*, *Doamne*! – peste scobitura cefei mele. Asta era întotdeauna o chestie periculoasă, întotdeauna. De câte ori îi simțeam degetele acolo – între şira spinării şi craniu uitam tot – nu doar lucrurile care se petreceau înainte de apariția degetelor, ci absolut tot: cine eram, ce făceam, toate amintirile mele, totul despre orice, mai puțin faptul că eram acolo, în clipa aceea, cu el. Şi pe urmă, când începea să-mi maseze scobitura aceea, ridicătura, porțiunea moale de deasupra osului ieşit în afară, lucrurile deveneau şi mai periculoase. În momentele acelea creierul meu rămânea în urmă din cauza senzației de plăcere şi a cronologiei date peste cap. Îmi spuneam cu întârziere *Vai*, *dacăîncepesămămasezecudegeteleacolo*! şi simțeam cum mi se înmoaie picioarele, ceea ce însemna că

trebuia să mă cuprindă cu brațele ca să nu cad, ceea ce însemna că va trebui să-l las. Chiar şi aşa însă, în decurs de câteva secunde ne prăvăleam inevitabil amândoi pe podea.

— Lasă scaunele, a şoptit el. Scaunele sunt importante şi ele, dar nu cele mai importante. Asta e partea importantă.

Nu-mi era clar dacă rămăsese cramponat pe subiectul „maşină” sau între timp îşi mutase atenția asupra mea. Bănuiam că despre maşină era vorba, dar sunt momente când n-ai timp să te opreşti şi să te cerți, aşa că ne-am sărutat şi el mi-a zis că începe să se excite şi nu-i aşa că mă excitasem şi eu şi eu i-am zis că să nu se uite cum arăt şi atunci a şoptit ce-i asta şi eu am şoptit ce anume şi el a împuns cu degetul ceva ce țineam în mână şi de care uitasem şi s-a dovedit a fi „Mantaua” lui Gogol, aşa că a zis c-o s-o pună frumos deoparte, adică pe masă, ceea ce a şi făcut şi nu m-a deranjat şi poate că tocmai eram pe punctul să ne mutăm pe covor sau pe canapea sau în altă parte, când s-au auzit nişte voci. Veneau de pe cărarea ce ducea la casa lui şi au fost urmate de bătăi în uşă.

În prag erau nişte bărbați, vecinii lui. Veniseră la el fiindcă se dusese vorba despre Bentley-ul Blower şi nimănui nu-i venea să creadă, aşa că voiau să vadă cu ochii lor. Ținând seama de numărul şi insistența lor, nu era unul din momentele alea în care să zici „Sunt cam ocupat, puteți reveni mai târziu?”. Din câte se părea, entuziasmul lor era, mai mare, mai nestăvilit, mai însuflețit decât al nostru. În timp ce-şi explicau prezența acolo, îşi făceau loc cu coatele în tocul uşii, se înălțau pe vârfuri şi încercau să strecoare o privire peste umerii poate-iubitului, în speranța că o să zărească valorosul autovehicul. Poate-iubitul a trebuit să le explice – căci toată lumea ştia că adăpostea maşini acasă şi *în* casă – că în cazul de față nu era vorba de toată maşina, ci doar de compresorul de supraalimentare al acesteia, dar şi

asta a părut o veste extraordinară, incredibilă. Şi în clipa aia au vrut neapărat să intre, doar o secundă, cât să arunce un ochi la această descoperire uluitoare, nemaipomenită. El i-a poftit înăuntru şi surescitării lor i-a luat locul liniştea în timp ce se revărsau în camera de zi, umplând-o şi holbându-se cu evlavie la piesa de pe podea.

— Remarcabil! a exclamat cineva în clipa aceea – ceea ce însemna că trebuie să fi fost aşa, căci nu era un cuvânt pe care să-l fi întâlnit vreodată în vocabularul nostru. La fel ca în cazul altora asemenea – „splendid!”, „straşnic!”, „fantastic!”, „admirabil!”, „senzaţional!”, „tare!”, „extra!”, „măi să fie!”, „a-ntâia!”, „aur curat!”, „super!”, „teribil!” – ba chiar şi „totuşi” şi „chiar aşa”, deşi eu, una, şi surorile mele mai mici ziceam „totuşi” şi „chiar aşa” –, era un cuvânt melodramatic, cam prea colorat, prea ambiţios, prea teatral. Practic, făcea parte din vocabularul tipic „de peste apă”, „tipic” numărându-se şi el printre cuvintele respective. Nu prea se întâmpla să fie folosite fără să-i scoată din sărite sau să-i stânjenească sau să-i bage în sperieţi pe localnici, aşa încât altcineva a exclamat „Să-mi fut una, cine s-ar fi gândit!”, ceea ce a mai potolit spiritele, fiind mai potrivit cu nivelul de toleranţă socială al locului. I-au urmat alte toleranţe sociale de acelaşi fel şi pe urmă s-au auzit iar bătăi în geam şi ciocănituri în uşă. N-a trecut mult şi casa era înţesată de oameni, iar eu am fost înghesuită într-un colţ, în timp ce împătimiţii automobilelor discutau despre maşini clasice, maşini istorice, maşini enigmatice, maşini de performanţă, *musclecare* americane, maşini cu pielea moale, maşini care-ţi luau ochii sau maşini cam butucănoase, care nu necesitau îngrijire specială, dar arătau întotdeauna aşa cum trebuia. Şi apoi veneau la rând puterea motorului, formele specifice, demarajele tari, acceleraţia brută, acceleraţie suplimentară, lipsa frânării (o chestie bună), smucituri fantastice (altă chestie bună), care te lipeau de

spătarul scaunului şi-ți dădeau o senzație „mişto rău de tot!". În timp ce discuția asta continua fără vreun semn că s-ar apropia de sfârşit, eu mă uitam la ceas şi mă întrebam unde-o fi Gogolul meu. Apoi, când au trecut la consoane dure, la denumirile alfanumerice – NYX, KGB, ZPH-zero-9V5-AG –, denumiri pentru care poate-iubitul avea o slăbiciune aparte, n-am mai suportat suprasolicitarea şi a trebuit să mă extrag din încăpere cu tot cu „Mantaua". Când tocmai mă pregăteam să-mi croiesc drum spre ieşire, cineva, un tip tânăr, un vecin de-al poate-iubitului, m-a oprit, ne-a oprit pe toți în loc cu o remarcă plasată abil în timpul unei pauze în această luptă pentru aer.

— Foarte bine şi foarte fain, vecine, că ai pus mâna pe piesa asta aşa-zis clasică şi aşa mai departe, a zis vecinul cu pricina, şi nu că încerc să fac mişto sau chestii din astea, dar – şi, odată ajuns în punctul ăsta, toți şi-au ținut respirația, aşteptând atenți momentul atacului, care în clipa următoare s-a şi produs – în cazul ăsta care dintre voi, ăştia care lucrați la atelier, ați tras la sorți piesa aia cu steagul pe ea?

La momentul acela, în locul acela, când venea vorba de problemele politice, care includeau bombe şi arme şi moarte şi schilodiri, oamenii de rând ziceau „ai lor sunt de vină" sau „ai noştri sunt de vină" sau „religia lor e de vină" sau „religia noastră e de vină" sau „ei sunt de vină" sau „noi suntem de vină", când ceea ce doreau de fapt să se înțeleagă era că „apărătorii statului sunt de vină" sau „repudiatorii statului sunt de vină" sau „statul e de vină". Când şi când se întâmpla să fim dispuşi să facem un efort şi să spunem „apărător" sau „repudiator", dar numai când căutam să-i luminăm pe cei din afară, căci când eram între noi, de regulă nu prea ne băteam capul. Povestea cu „noi" şi „ei" era a doua noastră natură – convenabilă, familiară, inițiată –, iar cuvintele astea ne veneau spontan, fără a trebui să

facem efortul de a ne aminti şi de a ne chinui cu sintagme aduse din condei sau cu amabilități corecte diplomatic. Printr-o înțelegere tacită – pe care cei din afară nu aveau cum s-o priceapă, asta dacă nu le erau vizate interesele personale –, era general acceptat că, atunci când toată lumea de aici folosea determinanții tribali „noi” sau „ei”, „religia lor” sau „religia noastră”, era de la sine înțeles că nu era în niciun caz vorba de noi *toți* sau de ei *toți*. Cam la asta se rezuma totul. Naivitate? Tradiție? Realitate? Era război şi lumea se grăbea? Alegeți ce variantă vă convine, deşi răspunsul îl reprezintă, în esență, ultima. În zilele acelea de început, cele mai întunecate din epoca aceea întunecată, nu aveam timp pentru cerberi ai limbajului, pentru corectitudine politică, pentru îngrijorări de tipul „Oare o să fiu considerat un om rău dacă” sau „O să fiu considerat fanatic dacă” sau „Se cheamă oare că promovez violența dacă” sau „Voi fi perceput ca promotor al violenței dacă”, şi toată lumea – *absolut* toată lumea – înțelegea lucrul ăsta. Oamenii de rând, fără excepție, înțelegeau şi ideile de bază ce stabileau ce era permis, ce nu era permis, precum şi ce era neutru şi putea fi scutit de selecția preferințelor, de terminologie, de etichetări şi de puncte de vedere. Unul dintre modurile cele mai eficiente de a descrie aceste reguli nescrise ar fi să ne concentrăm pentru o clipă asupra subiectului numelor.

Cuplul care ținea lista cu numele interzise la noi în cartier nu le selectase personal. Spiritul comunității era cel care hotăra din vremuri imemoriale care nume erau permise şi care nu. Păstrătorii listei interzise erau doi oameni, un arhivar şi o arhivară care catalogau, normau şi actualizau frecvent aceste nume, vădindu-se eficienți în arhivăreala lor, dar din pricina asta erau considerați de comunitate ca frizând anomalia mintală. Strădania lor era inutilă, căci noi, locuitorii, subscriam instinctiv la listă, respectând-o fără să

considerăm necesar s-o aprofundăm. Era inutilă şi din cauză că, ani de-a rândul înainte de apariţia acestui cuplu de misionari, lista respectivă fusese întru totul capabilă să-şi perpetueze, să-şi actualizeze şi să-şi stocheze singură propriile informaţii. Cuplul care o păzea era alcătuit dintr-un bărbat cu un nume obişnuit şi o femeie cu un nume obişnuit, dar care în comunitate erau desemnaţi cu numele de Nigel şi Jason, o ironie care nu îi scăpase nici amabilei perechi. Numele neîngăduite erau neîngăduite pe motiv că aminteau prea tare de ţara „de peste apă” şi nu mai conta că unele dintre ele nu îşi aveau originea în ţara respectivă, fiind doar însuşite şi întrebuinţate de locuitorii ei. Numele interzise erau percepute ca fiind pătrunse de energia, de puterea istoriei, de conflictul străvechi, de interdicţiile şi ingerinţele respinse, aşa cum fuseseră ele statornicite demult în această ţară de ţara aceea, în vreme ce sorgintea iniţială a numelui nu mai cântărea câtuşi de puţin. Numele interzise erau: Nigel, Jason, Jasper, Lance, Percival, Wilbur, Wilfred, Peregrine, Norman, Alf, Reginald, Cedric, Ernest, George, Harvey, Arnold, Wilberine, Tristram, Clive, Eustace, Auberon, Félix, Peverill, Winston, Godfrey, Héctor, la care se adăuga Hubert, un văr de-al lui Héctor, care nu era nici el acceptat. Nu erau acceptate nici Lambert sau Lawrence sau Howard sau celălalt Laurence sau Lionel sau Randolph, căci Randolph era din aceeaşi categorie cu Cyril, care era din aceeaşi categorie cu Lamont, care era din aceeaşi categorie cu Meredith, Harold, Algernon şi Beverley. Nici Myles nu era acceptat. Şi nici Evelyn sau Ivor sau Mortimer sau Keith sau Rodney sau Roger sau Conte de Rupert sau Willard sau Simon sau Sir Mary sau Zebedee sau Quentin, deşi poate că acum Quentin ar fi mers, după succesul repurtat de cineast în America la vremea respectivă. Nu mergea nici cu Albert. Nici cu Troy. Nici cu Barclay. Nici cu Eric. Nici cu Marcus. Nici cu Sefton. Nici cu Marmaduke. Nici cu Greville. Nici cu

Edgar, din pricină că toate aceste nume erau interzise. Clifford era tot un nume neacceptat. La fel şi Lesley. Peverill era interzis de două ori.

Cât despre numele de fete, cele „de peste apă” erau tolerate, dat fiind că alegerea numelui unei fete – asta dacă nu cumva o chema Pompa şi Circumstanța – nu reprezenta un subiect de controversă politică şi, ca atare, oferea spațiu de manevră fără să fie vizat de vreun edict sau de vreo sentință. Numele de fată nepotrivite nu atrăgeau după sine aceeaşi reacție de silă istorică zeflemitoare retrospectivă şi persistentă, de tipul „n-o să uităm niciodată”, cum se întâmpla cu numele de băieți nepotrivite, dar dacă erai de confesiunea adversă şi „de peste drum”, îți îngăduiai fără oprelişti toate numele noastre interzise. Fireşte, nu ți-ai fi îngăduit fie şi un singur nume care era pe val în comunitatea noastră, dar, dată fiind reacția instinctivă la fel de ineluctabilă a propriei tale comunități, era puțin probabil să-ți faci prea multe griji din pricina asta. Aşadar, cu Rudyard, Edwin, Bertram, Lytton, Cuthbert, Roderick şi Duce De drept ultimele nume neacceptate dinspre partea noastră, de pe lista noastră, toate aceste nume erau păzite de Nigel şi Jason. Dar nu exista nicio listă cu numele permise. Fiecare localnic trebuia să ştie ce era îngăduit pornind de la ceea ce nu era îngăduit. Îți botezai copilul şi, dacă erai aventuros, avangardist, boem sau pur şi simplu un element uman neprevăzut, care se repezea orbeşte să încerce un nume nou care nu era deja consfințit, legitimat, fără să se afle neapărat pe lista neagră, atunci tu şi copilul tău urma să aflați la timpul potrivit dacă ai făcut sau nu o greşeală.

Cât priveşte această atmosferă psihopolitică, cu regulile ei privind loialitatea, identificarea tribală, ce era şi ce nu era permis, lucrurile nu se opreau la „numele lor” şi „numele noastre”, la „noi” şi „ei”, la „comunitatea noastră” şi

„comunitatea lor”, la „peste drum”, „peste apă” şi „dincolo de graniță”. Erau şi alte chestiuni ce aveau anexate instrucțiuni similare. Existau emisiuni de televiziune neutre, care puteau veni „de peste apă” sau „de dincolo de graniță” şi totuşi erau urmărite de toată lumea „de pe partea asta a drumului” şi „de peste drum” fără să marcheze vreo lipsă de loialitate în niciuna din cele două comunități. Apoi veneau emisiunile care puteau fi urmărite de o tabără fără să simtă că ar comite un act de trădare, dar, în acelaşi timp, erau urâte şi detestate de cealaltă tabără, „peste drum”. Existau inspectori de licențe TV, recenzori, civili care lucrau în medii militarizate şi funcționari publici, toți tolerați într-una din comunități şi împuşcați pe loc fie şi dacă puneau piciorul în cealaltă comunitate. Mai era şi problema mâncării şi băuturii. Untul corect. Untul greşit. Ceaiul loialității. Ceaiul trădării. Existau „magazinele noastre” şi „magazinele lor”. Toponimele. Şcoala la care mergeai. Rugăciunile pe care le ziceai. Imnurile religioase pe care le cântai. Dacă pronunțai „haş” sau „aş”[2]. În ce zonă munceai. Şi, bineînțeles, mai erau şi stațiile de autobuz. Era vorba de faptul că orice loc în care mergeai reprezenta o declarație politică şi la fel se întâmpla cu tot ce făceai, chiar dacă nu-ți doreai asta. Mai era şi felul cum arătai, fiindcă se considera că puteai să-i deosebeşti pe „ai lor de peste drum” de „ai tăi de pe partea asta a drumului” după însăşi înfățişarea omului. Mai erau şi preferințele legate de picturi murale, de tradiții, de ziare, de

---

2 Referire la dezbaterea istorică suscitată de pronunția literei „h“ în limba engleză, celor două variante fonetice fiindu-le asociate conotații sociale – pronunția „aitch“ (/eitJV) era considerată cultivată şi corectă, în vreme ce „haitch“ (/heitJV), era needucată şi, drept urmare, „greşită“. în timpul conflictului din Irlanda de Nord, cele două variante marcau şi diferențele religioase, „aitch“ fiind considerată marca protestanților, iar „haitch“, a catolicilor.

imnuri, de „zile speciale”, de paşapoarte, de sisteme monetare, de forțe de poliție, de puteri civice, de armată ori de forțele paramilitare. În epoca aceea, în care trecutul nu doar că nu era dat uitării, ci era răscolit constant, existau o sumedenie de exemple şi nuanțe de declarare a apartenenței. Undeva la mijloc se găseau chestiile neutre şi cele care făceau excepție, iar acasă la poale-iubit se întâmplase ca vecinul lui – de față cu toți ceilalți vecini – să aducă în vizor simbolismul convențional şi incendiar al tuturor acestor lucruri.

Adusese în vizor problema steagurilor, problema steagurilor şi a simbolurilor, una instinctuală şi emoțională, din cauză că steagurile fuseseră inventate ca să fie ceva instinctual şi emoțional – adesea emoțional în chip patologic, narcisist şi vecinul se referea la steagul țării „de peste apă”, care era deopotrivă şi steagul comunității „de peste drum”. Nu era un steag acceptat cu mare entuziasm în comunitatea noastră. De fapt nu era un steag câtuşi de puțin acceptat în comunitatea noastră. Pe partea noastră de drum nu exista nici măcar unul. Aşadar, ce am reuşit eu să deduc, căci nu m-oi fi pricepând la maşini, dar mă pricepeam la steaguri şi simboluri, era că Bentley-urile Blower clasice, de colecție, fabricate în țara „de peste apă”, veneau cu un steag din țara „de peste apă”. Aşadar, dacă citeai printre rândurile remarcii vecinului poate-iubitului, el insinua că totuşi ce-şi închipuia că face poate-iubitul, nu doar fiindcă participa la o tombolă la care ar fi putut câştiga bucata cu steagul, dar ce-şi închipuia că face când participa la o tombolă la care ar fi putut câştiga orice rămăşiță – cu sau fără steag – dintr-un simbol atât de patriotic, de definitoriu pentru țara „de peste apă”? Nedreptate istorică, spunea el. Legislație represivă. Practicarea a şi tratate pentru, mai zicea el. Granițe artificiale. Favorizarea corupției. Arestări fără punere sub acuzare. Impunerea

restricțiilor de circulație seara. Închisoare fără proces. Interzicerea adunărilor. Interzicerea investigațiilor. Ce mai zicea? încălcarea instituționalizată a suveranității teritoriale. Biciul şi zăhărelul. Orice, zicea el. În numele legii şi al ordinii. Toate lucrurile astea le zicea chiar dacă nici măcar în clipa aceea nu asta voia să zică. Ce voia el, dincolo de toată interpretarea aia a poveştii cu steagul, era să aducă în vizor cealaltă problemă şi anume că steagul „de peste apă” era în acelaşi timp şi steagul „de peste drum”. „De peste drum” era considerat la noi în comunitate ca fiind şi mai „de peste apă” decât veritabilul „de peste apă”, senzația dominantă fiind că steagul era arborat aici cu mai multă contiguitate şi pompă decât ar fi reuşit vreodată – oricât s-ar fi străduit – teritoriul din care provenea. Drept urmare, să vii de pe partea asta a drumului – partea *noastră* – şi să aduci cu tine steagul acela era învrăjbitor, vădind în acelaşi timp o ploconire perfidă şi o trădare monstruoasă, în comparație cu care până şi delatorii ori cei care se căsătoreau cu unii de altă religie erau mai bine văzuți. Toate astea, fireşte, se numărau printre problemele politice de aici, pe care mie, una, nu-mi plăcea să le discut. Uimitor era însă câte apropouri de natură să ațâțe spiritele puteau fi strecurate în doar câteva remarci. Chiar şi aşa, omu’ nu spusese tot ce avea de spus.

— Să nu mă înțelegeți greşit, eu spun ce gândesc, a zis el, şi, evident, spun lucrurile astea dintr-o postură smerită, nu e ca şi cum aş fi nutrit vreodată dorința să iau parte la ceva ce ar putea constitui o trădare față de propria mea comunitate, la ceva care m-ar putea face să câştig o chestie cu un steag, ca apoi să o aduc acasă şi să mă mândresc că o am lângă mine în loc să mă ruşinez de asta. Departe de mine şi să vorbesc pe cineva de rău, să semăn ranchiună. Nu sunt nici din ăia care născocesc reguli ori din ăia care trag concluzii şi nici nu sunt eu vreun specialist, vreun

instigator ori vreun fanatic. De fapt, aşa habarnist cum sunt şi chiar dacă şovăi din prudenţă să-mi dau cu părerea, tot...

Apoi a reluat toată povestea, cum că, oricât de celebră şi de râvnită ar fi chestia aia cu steagul pe ea, el, unul, n-ar fi consimţit să legitimeze un asemenea stindard al împilării, al tragediei, al tiraniei, ca să nu mai vorbim de gustul amar pe care ţi-l lăsa pierderea prestigiului, nu atât în faţa ţării „de peste apă", cât în faţa comunităţii „de peste drum". Mai la obiect, a zis el, o persoană care aducea steagul ăla într-un cartier categoric anti-sistem se putea expune la acuzaţii de trădare şi delaţiune. Deci da, steagurile aveau o încărcătură emoţională. Într-o manieră primitivă. Cel puţin în locul ăsta.

Care vasăzică, într-acolo bătea – că poate-iubitul era un trădător – şi în momentul acela al discuţiei amicii poate-iubitului au început să-i sară în apărare.

— Nu e la el bucata aia cu steagul pe ea, au zis ei. Oricine poate vedea că pe compresor nu e niciun steag.

Erau mai degrabă furioşi decât indiferenţi pe chestia asta, oricât de improbabil era ca steagul cu pricina să-şi facă apariţia „pe partea asta a drumului" sau „pe malul ăsta al apei", fiindcă erau vremuri paranoice. Erau vremuri primitive, pe muchie de cuţit, când toată lumea bănuia pe toată lumea. Puteai să porţi o discuţie mică şi drăguţă cu cineva şi pe urmă să-ţi vezi de drum şi să-ţi zici, ce plăcută a fost conversaţia asta drăguţă şi deschisă pe care tocmai am purtat-o – cel puţin până când începeai s-o reiei în minte mai târziu. În momentul respectiv începeai să te frământi că ai zis „asta" sau „ailaltă", şi nu fiindcă „asta" sau „ailaltă" ar fi fost discutabile. Problema era că oamenii nu ezitau să arate cu degetul, să judece, să pună de la ei nici în vremuri paşnice, aşa încât ar fi fost greu să-ţi închipui că n-ar fi arătat cu degetul, n-ar fi pus de la ei şi nu te-ar fi judecat în vremurile astea tulburi, lucruri care aveau drept consecinţă nu faptul că te simţeai jignit descoperind că erai vorbit pe la

spate, ci că te trezeai la uşă, în crucea nopţii, cu nişte indivizi cu cagule şi măşti de Halloween şi cu armele pregătite. Între timp prietenii poate-iubitului arătau spre compresor şi se vedea limpede că nu era niciun steag pe el.

— Oricum, au zis ei, maşinile alea n-au avut niciodată pus un steag pe ele.

— Şi, în plus, şi-a dat cu părerea un vecin – şi era un vecin curajos, dacă te gândeşti că ceilalţi, după însufleţirea de mai devreme, amuţiseră complet –, dacă ţi-a căzut la sorţi, n-ar fi OK s-o iei, având în vedere ce reprezintă şi aşa mai departe şi cât de greu se găseşte, chiar dacă ar veni cu steagul pe ea, şi pe urmă s-o aduci acasă şi să acoperi steagul ăla cu un abţibild cu un bombardier – de pildă, cu un B-29, Superfortăreaţa[3] „Josie Săltăreaţa”, cu Superfortăreaţa „Fată cam despuiată”, cu Fortăreaţa Zburătoare B-17 „Căpeţel de dantelă” – sau cu un abţibild cu Minnie Mouse sau Olive Oyl sau cu planeta Pluto ori chiar cu o fotografie micuţă cu maică-ta ori cu una mai mare cu Marilyn Monroe?

Tipul ăsta plin de tact se străduia din răsputeri, scoţând în evidenţă trimiterile la excepţii, la dispense, la situaţiile şi indivizii scutiţi de fanatism, de prejudecăţi, de excluziune. Era vorba de starurile rock, de vedetele de cinema, de personalităţile culturale, de sportivi, de cei care se bucurau de o faimă nemaipomenită sau se lăudau cu merite personale excepţionale. Nu era oare posibil, lăsa el să se înţeleagă, ca această categorie hibridă să includă şi compresoarele de la Bentley-ul Blower? Nu se putea oare,

---

[3] Boeing B-29 Superfortress, bombardier greu cvadrimotor cu elice folosit în principal de Statele Unite ale Americii în timpul celui de-al Doilea Război Mondial şi în Războiul din Coreea. Denumirea „Superfortress“ (Superfortăreaţa) e derivată din cea a predecesorului său, modelul B-17 Flying Fortress (Fortăreaţa Zburătoare).

sugera el, ca atractivitatea şi raritatea să fie de ajuns pentru a-i acorda compresorului un spaţiu de manevră? Trebuia oare considerat că steagul era un impediment prea mare pentru una dintre tabere – în cazul de faţă tabăra noastră – ca să poată fi trecut cu vederea şi îngăduit?

Nu ştia răspunsul şi senzaţia mea era că nimeni nu-l ştia – cu excepţia unei singure persoane. M-am uitat spre el. Toţi se uitau spre el.

— Nu spun, a zis el, decât că nu sunt convins că aş ceda, că mi-aş dori un căpeţel de maşină, oricât ar fi el de nemaivăzut, dacă ar afişa conotaţii naţionale autoelogioase, dacă ar presupune subsumarea dreptului meu la propria identitate suverană, naţională şi religioasă, chiar dacă maşina în chestiune nu ar afişa aceste conotaţii şi pretenţii de subsumare la toate modelele din gamă. Doar că sunt uluit, a subliniat el, că cineva „de pe partea noastră a drumului" ar putea îngădui ca predilecţia lui pentru componente auto să anuleze ceea ce ar trebui să constituie o silă înnăscută faţă de simbolismul şi emblemele celeilalte tabere. Iar dacă aşa ceva le-ar ajunge la ureche băieţilor noştri – aici se referea la repudiatori, ceea ce însemna că avea să le ajungă negreşit la ureche, căci el avea să se simtă dator să le-o spună –, cel care a adus steagul ăla aici s-ar putea confrunta cu o justiţie populară consistentă. Şi cum rămâne cu morţii – toţi cei care au murit până în momentul de faţă ca urmare a acestor probleme politice? Trebuie, aşadar, să considerăm că au murit toţi degeaba?

Ascultându-l, aveai impresia că, dacă îşi punea în cap, omul ăsta putea transforma orice într-o controversă, şi iată-l acum transformând într-una faptul că nu era normal să aduci steagul acela la noi în comunitate. Acum, fie vorba între noi, normal nu era. Pe de altă parte însă poate-iubitul nu-l adusese în comunitate. În tot timpul ăsta el nu zicea nimic. Pe faţa lui adăsta un nor, o umbră, iar poate-iubitul

avea rareori umbre. Avea în schimb agilitate, mobilitate, chef de joacă, un alt lucru care mă atrăgea la el, cum se întâmplase în urmă cu douăzeci de minute, când eram numai noi doi în cameră. La momentul respectiv era încântat de compresor, îşi manifesta încântarea, şi chiar şi mai târziu, de faţă cu oamenii ăia, continuase să se arate încântat, chiar dacă fără aceeaşi etalare a mândriei şi însufleţirii pe care le manifestase fără reţineri ceva mai devreme în faţa mea. În loc de asta, cu ei se arătase prudent – nu doar ca să fie politicos şi să nu se dea mare, ci şi de teama invidiei, căci oamenii pot să îţi caute pricină din senin şi să-şi dorească să se răzbune doar fiindcă aşa e în firea lor. Era momentul de etalare a trofeului, da, dar şi un moment de modestie în etalarea trofeului, motiv pentru care poate-iubitul, dinaintea vecinilor săi, îşi înfrâna toată acea euforie. Pe de altă parte îmi dădeam seama că la mijloc era o doză de îndărătnicie, că făcea iarăşi lucrul ăla pe care îl făcea periodic în compania cuiva pe care nu-l respecta, aşa că n-avea să ofere explicaţii. Eu consideram că în cazul de faţă se poartă prosteşte, dată fiind gravitatea chestiunii cu steagurile şi simbolurile, motiv pentru care m-am bucurat când prietenii lui au intervenit. El, unul, nu era combativ din fire şi nici nu subscria la ideea tranşării diferendelor cu pumnii. De fapt, dacă stau bine să mă gândesc, singurele ocazii când se înfuria şi se băga în încăierări erau atunci când se lua cineva de maestrul bucătar, prietenul lui cel mai vechi din şcoala primară. Însă acum se uita la vecinul lui, care ridica din umeri, şi ce proastă creştere la vecinul cu pricina – să dea buzna în casa poate-iubitului, poftindu-se singur înăuntru împreună cu ceilalţi, ca apoi să-i vorbească pe tonul ăla, încălcând regulile ospitalităţii, căutându-i pricină, arătându-se invidios. În condiţiile astea nu-i de mirare că, tocmai când se lansa într-o altă înşiruire din seria „departe de mine gândul”, s-a trezit cu un pumn în

nas. Unul din prietenii poate-iubitului – cel năvalnic, care protesta când era catalogat drept iute la mânie, deşi toată lumea ştia că sărea la bătaie şi de la chestii de care era încântat – l-a pocnit. Tipul însă nu a ripostat. În schimb, a zbughit-o afară din încăpere într-una din descărcările alea de adrenalină, aruncând peste umăr ceva de genul că poate-iubitul abătuse cu steagul ăla ocara asupra lui şi a comunității. Să nu-i mire, le-a strigat el, dacă treaba asta o să aibă niscai consecințe. Apoi s-a făcut nevăzut, ciocnindu-se în prag cu maestrul bucătar, care îşi terminase serviciul şi tocmai ajunsese acasă la poale-iubit, cu un aer hăituit şi precipitat.

Acum în încăpere stăruia o senzație neplăcută, de rău augur, cenuşie, deşi nimeni nu o recunoştea. Şi era imposibil să readuci camera la starea inițială, căci energia se transmutase, înăbuşind discuția despre maşini. Deşi au fost câțiva care au încercat, nimeni n-a mai reuşit s-o anime iar. După bunul lui obicei, cel mai vechi prieten al poate-iubitului a spălat puțina într-o clipită. Asta era maestrul bucătar – un tip cu nervi de oțel, ce mai încolo şi-ncoace. Când zic asta, înțeleg nervi puri, nervi absoluți, nervi frapanți, surescitați, complet ieşiți din standarde. Era îndârjit, deloc zâmbitor, cu ochii afundați în orbite şi, în plus, veşnic epuizat – şi fusese toate lucrurile astea dinainte să-i fi trecut măcar prin cap ideea să devină maestru bucătar. În realitate n-a ajuns maestru bucătar, deşi la beție explica adesea cum avea să se înscrie la şcoala de bucătari ca să devină aşa ceva. Era zidar de meserie şi începuse să fie numit maestru bucătar pe şantiere, în glumă, pe motiv că-i plăcea să gătească, deşi bărbații n-aveau voie să le placă să gătească, şi după aia porecla s-a lipit de el. La fel şi alte ocări – că avea un simț al gustului dezvoltat, că adormea citind cărți de bucate, că era obsedat de caracteristicile cele mai intime ale morcovului, că era o

muiere pretențioasă şi cusurgioaică. Chiar şi aşa, colegii ăştia ai lui de la muncă tot nu-şi puteau da seama dacă reuşiseră să-l întărâte, fiindcă de dimineața, din clipa în care sosea, şi până seara, când pleca acasă, bucătarul părea oricum întărâtat de felul lui. Încă dinainte să înceapă să lucreze, chiar din timpul şcolii şi tot din motive ce vizau aparenta lui efeminare, anumiți băieți tot căutau să-l provoace la bătaie. Să te încaieri cu el părea un soi de rit de trecere. Chestia asta a fost ceva firesc până când într-o zi, în curtea şcolii, poate-iubitul l-a luat sub aripa lui. Bucătarul nu ştia că fusese luat sub o aripă şi nu reuşea să priceapă, nici după numeroasele bătăi încasate, că avea nevoie de una. Totuşi, după ce a intervenit poate-iubitul şi, prin extensie, şi prietenii poate-iubitului, majoritatea celor care căutau să-l provoace la bătaie pe bucătar au dat înapoi. Chiar şi acum mai răbufnea când şi când câte un „Ce-ți mai face anghinarea?”, urmat de o confruntare violentă. Se întâmpla să mă înființez acasă la poale-iubit şi să dau peste maestrul bucătar în bucătărie – uneori singur, dar cel mai adesea împreună cu poate-iubitul –, oblojindu-şi rănile după ultima chelfăneală primită ca un poponar ce era. Cât despre ideea cu bucătăreala, în cartierul poate-iubitului, ca şi în al meu, existase dintotdeauna percepția că maeştrii bucătari bărbați – în special cei care se specializaseră în mici produse de patiserie, în prăjituri glazurate, în finețuri şi delicatese cărora li s-ar fi putut aplica eticheta jignitoare de „deserturi” şi pe care le prepara bucătarul de față – nu aveau căutare şi nu erau acceptabili din punct de vedere social. Spre deosebire de alte colțuri ale lumii, unde maeştrii bucătari erau ceva la ordinea zilei, aici un bărbat putea fi *bucătar*, deşi chiar şi în cazul ăsta ar fi făcut bine să lucreze pe vapoare, într-un lagăr de concentrare pentru bărbați sau în alt mediu exclusiv masculin. În caz contrar, era *maestrubucătar*, ceea ce însemna un homosexual pornit să

recruteze bărbaţi heterosexuali în tabăra homosexualilor. Drept urmare, dacă existau, aceşti maeştri bucătari erau o specie ascunsă şi puţin numeroasă, maestrul bucătar de faţă – chiar dacă în realitate nu era aşa ceva – fiind singurul pe care-l ştiam pe o rază de milioane de kilometri. Mai era şi starea lui afectivă labilă, complicată, mereu la limită, pe care o etala fără a se arăta stingher sau provocator – şi pornind de la chestii ridicole, cum ar fi cănile gradate sau lingurile. Când nu era în pragul irascibilităţii din pricina mâncării sau a ustensilelor de bucătărie în general, îl găseai, de obicei seara târziu şi mai des în weekend, murmurând încetişor „melasă cu aromă de rodie, apă de flori de portocal, *crèmecaramel*, *crêpeSuzette*, bombe

Alaska", timp în care se abţiguia de unul singur prin vreun colţ. Care vasăzică, vorbea despre mâncare, citea despre mâncare, îi împrumuta cărţi de gastronomie poate-iubitului (chestie care mă băga în sperieţi) şi acesta le şi citea (băgându-mă şi el în sperieţi). Şi făcea experimente cu mâncare, crezând în tot timpul ăsta că e un tip obişnuit, deşi niciun tip obişnuit, nici măcar tovarăşii lui, care îl simpatizau sincer, nu îl percepeau astfel. Şi iată-l acum păşind în tăcerea stingheră din sufrageria poate-iubitului şi accentuând atmosfera încordată prin forţa propriei personalităţi.

Pe de altă parte, poate că nu. De data asta – şi pentru prima dată – toată povestea a început cu obişnuitul „Vai, nu – nu bucătarul!", cu oamenii gata să spele putina, pentru ca în secunda următoare să-şi dea seama că era o uşurare să-l vadă. Cu siguranţă era preferabil poveştii ăleia litigioase de mai devreme, cu steagurile. Înainte să intre el, vecinii poate-iubitului viraseră dinspre nonşalanţa unei discuţii despre maşini spre vechea traiectorie politică a lui „noi şi ei". Unde mai pui că, pe măsură ce timpul trecea, se distanţau de poate-iubit, din cauză că, deşi existau compresoare de

supraalimentare, existau şi tribunale ad-hoc, şi înțelegeri secrete, şi trădare, şi delațiune. Maestrul bucătar i-a ajutat însă instantaneu pe toți să-şi vină în fire. Ca de obicei, el n-a remarcat atmosfera şi nici n-a aruncat vreun ochi spre compresor sau spre stropii de sânge care picuraseră din nasul vecinului poate-iubitului şi împroşcaseră podeaua în jurul compresorului. În schimb, şi-a plimbat privirea de jur-împrejur, îngrijorat de lucrurile pe care totuşi le observa. Sprâncenele i s-au înălțat cu o octavă.

— Nu mi-a zis nimeni că o să fie aşa de mulți. Câți sunteți? Pe puțin o sută. Nu stau să număr. În niciun caz, în niciun caz n-am cum să pregătesc masa pentru toți, a clătinat el din cap.

Dar se înşela. Dacă vecinul ăla n-ar fi iscat probleme, probabil că totul s-ar fi rezumat la o discuție prelungită despre maşini, urmată de o partidă de băut, pe urmă de o partidă de cântat şi la sfârşit de o partidă de ieşit afară în patru labe din fast-food sau din localul cu specific indian. Priceperea culinară şi prăjiturelele făcute de bucătar nici n-ar fi fost necesare. Dar bucătarul era prea concentrat la *amuse-bouche*-urile pe care nu avea de gând să le pregătească pentru ei, la complicatul fel principal pe care nu avea de gând să îl gătească, la desertul pe care categoric n-avea de gând să îl prepare, aşa încât vecinii s-au ridicat în picioare şi au căutat numaidecât să-l linişească.

— Nu face nimic, bucătare, au zis ei şi au făcut-o pe tonul cel mai afabil pe care îl puteau mima. Nu-ți face griji. Nu-i nicio problemă. Noi oricum plecam.

Spunând asta, au aruncat o ultimă privire, de data asta mai ambivalentă, spre compresorul de supraalimentare. Până la urmă, poate puțin cam prea tipic, nu? Deloc surprinzător, nimeni nu s-a mai oferit să-l cumpere. În schimb, şi-au luat la revedere de la poale-iubit şi apoi de la tovarăşii lui care ziseseră că mai rămân. Şi

atunci câțiva inși, ca și cum tocmai le-ar fi venit o idee, și-au amintit și au dat din cap în chip de la revedere spre colțul unde ședeam eu.

Zdreanță. *Jigodie*. *Bețivan*. *Handicapat*. *Căcănar*. *Aiurelideșmecheraș*. *Nuvreausătejignescsauceva*, *dar*. *Zicșieu*, *nudaucuparul*, *dar*. *Nucăamcevacutine*, *dar*. Astea au fost câteva dintre cuvintele rostite de amicii poate-iubitului în legătură cu vecinul lui scandalagiu după ce respectivul vecin și ceilalți au plecat. În încăpere mai rămăseserăm bucătarul, poate-iubitul, alți trei prieteni de-ai poate-iubitului și cu mine. Bucătarul a întrebat:

— Unde au plecat? De ce au plecat? Cine sunt? Se așteptau ca eu să...

— E-n regulă, bucătare, l-a liniștit poate-iubitul, dar nu-i stătea gândul la asta, căci îl enerva felul în care ceilalți îi căutau scuze și circumstanțe atenuante vecinului respectiv în numele lui.

Știam că, mai mult decât orice, probabil că-l irita felul în care căutau să îndulcească remarcile legate de steag. Cu siguranță își zicea că în felul ăsta îi făceau jocul vecinului ăluia exact așa cum voia. Între timp și ceilalți îi ziceau bucătarului s-o lase baltă și atunci tipul mai năvalnic l-a avertizat pe poate-iubit să fie cu băgare de seamă.

— Jigăritul ăla o să-și bage nasul, o să clocească cine știe ce poveste.

Ceilalți au dat din cap aprobator și într-o primă fază poate-iubitul a încuviințat și el. Pe urmă a zis:

— Chiar și așa, nu trebuia să-l lovești, iar voi trei n-ar fi trebuit să-l lăsați să vă întărâte și nici să-i ziceți cu ce mă ocup. Nu-i treaba lui cu ce mă ocup. N-am nevoie să-l câștig de partea mea, nici să mă dau bine pe lângă el ca să-i obțin aprobarea. Și nici n-am nevoie să v-apucați voi să-l convingeți ce-i cu mine.

Celorlalți nu le-a plăcut treaba asta şi, probabil simțindu-se lezați, s-au lansat într-o discuție aprinsă, ideea de bază fiind că poate-iubitul trebuia să-şi dea seama că greşeşte. Bineînțeles că ar fi trebuit să se justifice, i-au zis ei, nu neapărat față de tipul ăla, care, până una-alta, fusese doar invidios. Problema era că ar fi trebuit să îşi susțină punctul de vedere în fața celorlalți, ca să împiedice să se lanseze ditamai zvonul. Poate-iubitul a zis că, în ceea ce privea zvonul, cuvintele nu trebuiau să fie contestate sau necontestate, ele nici măcar nu trebuiau rostite.

— Problema e că m-ați făcut să-mi pierd din autoritate, a zis el, aşa că cearta a continuat până când unul dintre ei a zis: „Asta n-o să se sfârşească aici”.

Voia să spună că nu trebuia să surprindă pe nimeni dacă problema compresorului avea să fie aruncată pe tapet în toiul scandalului iscat în jurul faptului că poate-iubitul adusese nenumărate steaguri „de dincolo”. Iar aici au izbucnit în râs, ceea ce nu însemna că nu credeau că asemenea discuții erau posibile. N-ar fi trebuit să se încăpățâneze, i-au zis ei, iar eu, deşi nu eram părtaşă la discuția lor, le dădeam dreptate fără să spun nimic. În timpul ăsta bucătarul, care până atunci plutise pe undeva, trecând în revistă stocurile din cine ştie ce cămară imaginară, a revenit printre noi cu un „Cine? Ce?”, iar ceilalți s-au apucat să-l ia la trei-păzeşte.

— Ticălos bătrân, i-au zis ei. Iar ai ratat trenul, ca de obicei.

Dar bucătarul, care deja nu-i mai asculta, a urcat la etaj să se spele înainte să le pregătească la toți ceva de mâncare.

După alte câteva persiflări glumețe din seria „toate bune şi frumoase, dar, departe de mine gândul să dar, nu sunt eu vreun specialist, dar”, cu şi mai multe chestii tribaliste rămase nespuse decât probabil că se spuseseră,

cel puțin din cât am putut eu să aud, ceilalți şi-au făcut şi ei de lucru cărând piese de maşină la etaj.

Era o chestie la ordinea zilei, căci poate-iubitul depozita piese de maşină peste tot – la atelierul unde lucra, aici, acasă la el, înăuntru, afară, în fața şi-n dosul casei, prin dulapuri, pe dulapuri, pe mobilă, pe fiecare treaptă, în capul scărilor şi dintr-un capăt în altul al palierului, dar şi în dreptul pragurilor şi în toate camerele, în afară de bucătărie şi dormitorul lui – cel puțin în nopțile când rămâneam eu la el. Aşadar, casa lui nu era atât o casă, cât mai degrabă un spațiu în care putea să lucreze cu drag şi când nu era la lucru, iar acum el şi amicii lui „rearanjau" prin casă, ceea ce în traducere însemna că făceau loc pentru alte bucăți de maşină.

— Mai apare vreo maşină? am întrebat.

— Maşini, la plural, gagică posibilă, m-a corectat gagiul posibil. Doar niscai carburatoare şi cilindri, amortizoare, radiatoare, tije de piston, panouri laterale, apărătoare de noroi, chestii de genul ăsta.

— Îhî, am comentat eu.

— Mă întorc imediat, mi-a zis el, arătând spre nişte hălci de maşină aflate în tranzit. Pe astea le mut deocamdată într-una din camerele fraților.

Poate-iubitul avea trei frați, dintre care niciunul nu era mort, dar nici nu locuia vreunul în casă cu el. Pe vremuri locuiseră în ea împreună cu el, dar viața îi purtase prin alte părți. Iar acum poate-iubitul şi ceilalți îi dădeau bătaie şi, judecând după zgomot, maestrul bucătar se apucase şi el de treabă în bucătăria de la parter. Vorbea de unul singur, ceea ce nu era ieşit din comun la el. Făcea deseori chestia asta, îl auzeam, pentru că, pare-se, bucătarul înnopta acasă la poale-iubit mai des decât o făceam eu. De obicei îl auzeam descriindu-i unui interlocutor imaginar, care se vede treaba că îşi făcea

ucenicia sub oblăduirea lui, toate mişcările legate de pregătirea mesei. De multe ori îl auzeam zicând ceva de genul „Fă aşa şi gata. Există şi o cale mai simplă, să ştii. Şi nu uita, putem să ne creăm un stil şi o tehnică unice fără să ne dăm neapărat în spectacol şi să facem pe primadonele" şi, ori de câte ori făcea chestia asta, avea un ton nemaipomenit de blând şi mult mai îndatoritor decât atunci când interacţiona cu oamenii în carne şi oase în viaţa reală. Îi plăcea acest aghiotant care, dacă era să te iei după laudele şi încurajările pe care i le adresa maestrul bucătar, era un învăţăcel destoinic şi atent. „O să adăugăm asta. Nu, asta. Pe urmă o să facem aia – nu, *ailaltă*. Vrem rafinament, nu uita – montare curată, precisă, aşa că dă frunza aia deoparte. Ce-i cu frunza aia? Nu contribuie cu nimic la textura şi proporţia elementelor. Acum poftim – gustă. Vrei să încerci?" O dată am aruncat un ochi în bucătărie în timp ce îşi invita ucenicul invizibil să guste şi l-am zărit singur cuc, înălţând o lingură spre propriile buze. La momentul respectiv, care a fost de fapt şi prima oară când l-am văzut pe bucătar făcând aşa ceva, mi-a amintit de mine în momentele când bifam mental diverse repere, lucru pe care îl făceam tangenţial, concomitent cu cititul din mers. După câte o pagină sau cam aşa ceva, mă întrerupeam, pe de o parte ca să iau aminte la lucrurile care mă înconjurau, dar uneori şi ca să mă arăt clară şi îndatoritoare cu o voce din capul meu care îmi ceruse indicaţii. Mă închipuiam arătând cu degetul şi spunând „Ei bine, acela e reperul", asta însemnând că persoana trebuia să o cotească pe după cutare colţ. „Mergeţi într-acolo", ziceam. „Imediat după colţul ăla. Vedeţi colţul de-aici? Cotiţi-o pe acolo şi, când ajungeţi la intersecţia din dreptul cutiei poştale de la capătul zonei de zece minute, mergeţi tot înainte pe lângă locul obişnuit". Locul obişnuit era cimitirul nostru, iar indicaţiile astea reprezentau modul meu de a ajuta o

persoană rătăcită, dar recunoscătoare. Şi iată-l pe bucătar făcând, în mare, cam acelaşi lucru. Nu tu crize de isterie, nu tu accese de furie, doar meditație, uitare de sine, relaxare. Era o joacă în compania propriei persoane, care ştia să se arate cât se poate de recunoscătoare. Prin urmare, i-am dat pace, nedorindu-mi să-l smulg ruşinat din fantezia lui, căci în locul ăsta să faci omul de râs pe motiv că se joacă, că lasă garda jos, era ceva teribil de firesc. De-aia toată lumea se pricepea să citească gândurile celor din jur – erai nevoit s-o faci, altminteri lucrurile deveneau complicate. La fel cum majoritatea localnicilor optau să nu spună ce gândesc cu adevărat, ca să se protejeze, puteau la fel de bine ca în anumite momente, când erau siguri că le citeşte cineva gândurile, să se deprindă să dezvăluie numai stratul cel mai superficial al gândirii lor dinaintea celor care o citeau, în timp ce în substratul conştiinței să se informeze în taină despre ce gândeau ei înşişi cu adevărat. Aşadar, cum poate-iubitul şi ceilalți erau la etaj, iar bucătarul şi ucenicul lui, tocmai în bucătărie, m-am lungit pe canapea ca să cumpănesc paşii pe care îi aveam de urmat. Prin asta mă refer la opțiunile mele locative, dat fiind că poate-iubitul mă întrebase de curând dacă voiam să mă mut cu el. La momentul respectiv aveam trei obiecții legate de motivele pentru care aşa ceva s-ar fi putut să nu fie fezabil. Prima era că nu credeam că mămica s-ar fi descurcat să le crească pe surorile mele mai mici de una singură, deşi nu aveam nicio contribuție directă la creşterea surorilor mele mai mici. Pur şi simplu mi se părea că trebuie să fiu acolo, de veghe, ca un soi de tampon din fundal care să le țină sub control precocitatea, curiozitatea nestăvilită, atenția trează față de orice putea scăpa cu totul de sub control. A doua mea obiecție o reprezenta posibila distrugere pe care mutarea mea ar fi putut-o provoca relației şi aşa delicate şi fragile dintre mine şi poate-iubit. Iar a treia obiecție era

următoarea: cum să mă mut cu el, la halul în care arăta locul ăsta?

La un moment dat, la ani de zile după ce mă despărţisem de poate-iubit, am văzut la televizor o emisiune despre oamenii care strâng obsesiv obiecte, dar nu consideră că sunt obsedaţi, şi, cu toate că nimeni nu colecţiona obsesiv piese de maşină, n-am putut să nu remarc o asemănare între ce făceau indivizii aceia atâţia ani în şir pe parcursul a ceea ce se numeşte acum epoca iluminării psihologice şi ce făcea poate-iubitul demult, pe vremea când iluminismul încă nu exista. Era acolo un cuplu alcătuit dintr-un strângător din acesta (el) şi o ea (care nu era o strângătoare). Totul era împărţit în două, iar jumătatea lui domina şi era un munte de la mochetă până în tavan, ce înghiţea complet jumătate din spaţiul fiecărei încăperi. După o vreme o parte din lucrurile lui au prins să alunece la vale şi să se reverse peste ale ei, ceea ce era inevitabil, dat fiind că omul nu se putea abţine să adune în continuare, ceea ce însemna că nu-i mai ajungea spaţiul şi pătrundea obligatoriu în spaţiul ei. În ce priveşte casa poate-iubitului, masa de obiecte strânse de el nu era nici pe departe la fel de apăsătoare şi de stingheritoare cum era în mod clar în emisiunile acelea televizate de mai târziu. Totuşi nu încăpea nicio îndoială că grămada sporea. Cât despre reacţia mea, n-aveam nicio problemă să suport îmbâcseala de genul „Intră, eşti bine-venită, dar o să trebuiască să te înghesui niţel” în dăţile când înnoptam la el, mulţumită normalităţii bucătăriei şi dormitorului lui şi a seminormalităţii din baie. Însă reuşeam s-o suport în primul rând datorită stadiului incert în care se găsea relaţia noastră, asta însemnând că nu trăiam oficial împreună şi nu îmi asumasem oficial niciun angajament faţă de el. Dacă am fi avut o relaţie adevărată şi am fi trăit împreună şi aş fi avut vreo obligaţie

față de el, prima chestie pe care ar fi trebuit s-o fac ar fi fost să plec de acolo.

Deci asta era casa poate-iubitului şi era o casă întreagă, ceea ce la vremea respectivă era neobişnuit pentru un tânăr sau o tânără de douăzeci şi patru de ani – şi mai ales pentru un tânăr sau o tânără ce nu se căsătorise încă. Nu doar în zona unde locuia el. Ar fi fost ceva la fel de neobişnuit şi la mine în zonă. Asta se întâmplase în urma faptului că într-o zi, pe când el avea doisprezece ani, iar frații lui, cincisprezece, şaptesprezece şi nouăsprezece, părinții lor plecaseră de acasă ca să se dedice cu totul carierei de dansatori de societate profesionişti. Într-o primă fază fiii n-au băgat de seamă că lipseau, căci părinții aveau obiceiul să ridice ancora pe nepusă masă, plecând la competiții de dans de societate feroce, pe viață şi pe moarte. Însă într-o bună zi, când cei doi frați mai mari au ajuns acasă de la muncă şi, în lipsă de altceva, procuraseră – ca de obicei – cina de la un fast-food pentru toți patru, al doilea născut, cum stătea pe canapea cu farfuria în poală, s-a întors către întâiul născut, care şedea lângă el, şi a zis:

— Ceva nu e în regulă. S-ar putea să lipsească ceva. Ție nu ți se pare că lipseşte ceva, frățioare?

— Da, lipseşte ceva, a consimțit întâiul născut. Hei, voi doi – asta către frații mai mici –, şi vouă vi se pare cum c-ar lipsi ceva?

— Părinții, a zis penultimul născut. Au plecat.

Apoi penultimul născut s-a apucat iar să mănânce şi să se uite la televizor şi la fel a făcut şi mezinul, care peste şapte ani avea să devină „poate-iubitul de-aproape un an deja”. Atunci întâiul născut a zis:

— Un s-au dus? Iar la una din chestiile alea ale lor cu dansu la care se înscriu mereu?

Doar că nu era doar *o* chestie cu dansu. Până la urmă au aflat de la vecini că părinții lor erau de-acum plecați de

săptămâni bune. Vecinii ziceau că le scriseseră un bilet, dar uitaseră să-l lase. De fapt inițial uitaseră şi să-l scrie, aşa că-l scriseseră şi pe urmă îl trimiseseră de la destinația lor nedezvăluită, rămasă aşa nu neapărat cu bună ştiință, ci fiindcă nu avuseseră timpul, ținerea de minte sau inteligența să treacă sus, pe plic, adresa expeditorului. După ştampila poştei, era nu doar o țară de peste apă, ci o țară de peste multe ape. Unde mai pui că îşi uitaseră şi vechea lor adresă, casa în care locuiseră vreme de douăzeci şi patru de ani după ce se căsătoriseră şi până cu douăzeci şi patru de ore înainte să plece, în cele din urmă trecuseră la plesneală adresa, în speranța că strada avea să lămurească în vreun fel lucrurile, şi, mulțumită ingeniozității ei, strada chiar le-a lămurit. A reuşit să facă în aşa fel încât scrisoarea să le parvină progeniturilor, iar scrisoarea în cauză, după ce a făcut turul caselor vecinilor înainte să ajungă în mâinile fraților, zicea următoarele: „Ne pare rău, copii. Judecând din perspectiva corectă, noi n-ar fi trebuit să facem copii. Am plecat în lume ca să dansăm de-a pururi, încă o dată, scuze – dar cel puțin de-acum sunteți mari". După asta urma o completare de ultim moment: „Mă rog, ăia dintre voi care nu sunteți majori puteți să fiți crescuți şi cizelați de cei care sunt deja mari – şi, ştiți ceva, totul e al vostru, inclusiv casa". Părinții stăruiau ca băieții să ia casa, fiindcă ei, unii, n-aveau nevoie de ea, nu le trebuia decât ce aveau cu ei – unul pe altul, patima dansului şi nenumăratele cufere cu costume de dans fabuloase. Scrisoarea se încheia cu: „Adio, fiul nostru mai mare, adio, al doilea nostru născut, adio, penultimul nostru născut, adio, mezinul nostru – adio, scumpii noştri feciorași", dar fără vreo semnătură de genul „Părinții" sau „Mama şi tatăl vostru, afectuoşi, dar cam indiferenți". În schimb, se semnaseră „Dansatorii", după care urmau trei sau patru sărutări, iar apoi fiii n-au mai aflat nimic de

părinții lor. Decât de la televizor. Cuplul cu pricina apărea la televizor din ce în ce mai des, fiindcă, în ciuda faptului că erau trecuți de prima tinerețe, cei doi se dovediseră nişte campioni de dans de societate nemaipomenit de energici. Erau de talie mondială, spectaculoşi, dedicați totalmente dansului şi, probabil datorită farmecului lor personal, strălucirii lor şi gloriei internaționale pe care o confereau astfel şi țării lor – deşi se evita întotdeauna, cu mult tact, să se precizeze care țară anume, „cea de peste graniță" sau „cea de peste apă" –, n-a trecut mult şi au reuşit să transcendă cu succes acea perfidă linie de demarcație politică. Asta însemna că reprezentau una dintre excepții – la fel ca muzicienii, artiştii, oamenii de teatru şi film ori sportivii de aici, adică toți cei aflați în vizorul publicului şi care reuşeau să depăşească faza în care se bucurau de acceptul total al uneia dintre comunități, atrăgând în acelaşi timp asupra lor dezavuarea şi amenințările cu moartea ale celeilalte. Această pereche se număra printre cei câțiva aleşi care se bucurau de acceptul tuturor. Erau unanim aclamați şi acceptați. Şi nu erau acceptați doar pe frontul politic, religios şi anti-fanatic, ci şi când era vorba strict de dans: erau întâmpinați cu brațele deschise, pentru că stârneau bucurie şi încântare în inimile tuturor amatorilor de dans. Erau deosebit de prețuiți de cunoscătorii în materie de dansuri de societate, chiar dacă niciunul dintre fiii lor nu era şi nici nu-şi dorea să fie vreun cunoscător în domeniu sau să aibă de-a face cu el. Totuşi poate-iubitul mi i-a arătat la un moment dat la televizor. A făcut chestia asta într-o doară, în timp ce sărea într-o seară de pe un canal pe altul, şi iată-i: Perechea de Renume International. La momentul respectiv se luptau cu încrâncenare pentru locul întâi cu o altă pereche în febrilul turneu de la Rio de Janeiro al campionatului mondial, iar crainicul striga dinaintea Comitetului Internațional al Dansurilor de Societate „Dumnezeule mare! Ce moment

istoric! Vai, ce moment istoric!”, îndemnându-i pe toți să se țină bine, căci asta se anunța a fi o înfruntare în paşi de dans fără precedent. Voiam să văd înfruntarea fără precedent, fiindcă după ce am exclamat „Hai, zău, serios? Ea e...! Ea...! Aia e...? Ea e...? E...! Ea e maică-ta? Aia e maică-ta!” şi „El e taică-tău!” – deşi era limpede, cu ochii ăia, cu fața aia, cu corpul ăla, cu mobilitatea, încrederea în sine, senzualitatea şi, fireşte, costumele alea, că mă refeream de fapt la ea –, nici nu mă gândeam să nu mă uit. Nu mă aşteptasem în niciun caz la chestia asta, numai că poate-iubitul a zis că el n-are chef să se uite. Aşa că, în timp ce eu stăteam cu privirea lipită de televizor, cu gura căscată, cu ochii cât cepele, rozându-mi unghiile şi exclamând „Seamănă cu ea. Oare seamănă cu ea? O fi din cauză că are aceeaşi spinare ca ea? Taică-său o fi semănând cu ea – vreau să zic cu el –, nu, oare el seamănă cu taică-său?”, poate-iubitul a ieşit să meşterească ceva la o maşină.

Cât despre casă, a devenit unul dintre edificiile acelea care țipă de la intrare „Aici trăiesc nişte bărbați”, cu frații care înnoptau pe unde apucau în ea şi trăiau aşa cum trăiesc nişte băieți lăsați de capul lor. Adesea veneau să tragă la ei şi prietenii lor şi, din ce în ce mai frecvent, trăgeau acolo şi fete care rămâneau peste noapte, prietene care stăteau toată săptămâna sau prietene care adăstau o vreme – un întreg du-te-vino. Apoi timpul a trecut şi, rând pe rând, cei trei frați mai mari s-au mutat de acasă. S-au lăsat duşi de soartă spre ceea ce avea să le rezerve viața şi din momentul acela, încet-încet, casa a tins să devină a poate-iubitului. Apoi, datorită maşinilor şi bucăților de maşini, a continuat să tindă să devină pe trei sferturi un atelier auto. Atunci m-a invitat să mă mut cu el, moment în care i-am comunicat cele trei obiecții ale mele, iar el a răspuns aşa la una din ele:

— Nu zic să te muți *aici*. Vreau să zic că putem închiria ceva pe strada felinarelor roşii.

Strada felinarelor roşii se afla într-un cartier situat ceva mai la deal de zona unde locuiam eu şi ceva mai la vale de zona unde locuia el şi era numită aşa nu fiindcă acolo s-ar fi desfăşurat activități practicate îndeobşte în cartierele cu felinare roşii, ci fiindcă era locul unde se duceau să locuiască perechile tinere care nu doreau să se căsătorească sau să se aşeze la casa lor în chip convențional. Asta însemna că nu-şi doreau să se căsătorească la şaisprezece ani, să facă copii la şaptesprezece, apoi să se instaleze pe canapea în fața televizorului şi să aştepte să moară înainte să fi împlinit douăzeci de ani, la fel ca majoritatea părinților. Îşi doreau să încerce ceva, nu ştiau sigur ce – dar altceva. Aşadar, acolo locuiau cuplurile necăsătorite. Ba chiar umbla vorba că acolo locuiau şi doi bărbați – vreau să spun împreună. Şi mai târziu într-o casă de pe strada aia s-au mai mutat doi bărbați – tot împreună. Femei care să trăiască împreună nu erau, deşi se zvonise că la numărul douăzeci şi trei stătea o femeie care trăia cu doi bărbați. Majoritatea erau bărbați necăsătoriți şi femei necăsătorite şi, cu toate că era o singură stradă, recent se anunțase la ştiri că obiceiul amenința să se reverse şi asupra străzii următoare, iar strada cu pricina era deja celebră, fiindcă mai înainte de asta adăpostea cupluri căsătorite de religii diferite. Între timp oamenii normali, adică perechile căsătorite, începeau să se mute altundeva din toată zona cu pricina, nu doar de pe strada felinarelor roşii. Unii nu aveau nimic împotriva faptului că era rău famată, susțineau ei. Numai că nu voiau să rănească sensibilitatea rubedeniilor mai vârstnice, cum ar fi părinții, bunicii, străbunii răposați, gingaşii lor înaintaşi demult decedați şi toți blocați în concepții pesemne uşor de lezat, în special de ceea ce curentul majoritar din presă numea „depravare, decadență,

demoralizare, diseminarea pesimismului, afronturi la adresa bunei-cuviințe şi relații amoroase imorale şi ilicite”. Următoarea mare întrebare, se zicea la ştiri, era dacă nu cumva cuplurile necăsătorite care preacurveau în acel moment erau şi de religii diferite. Aşadar, cuplurile normale care se mutau din zonă, preocupate să menajeze sensibilitățile antecesorilor, apăreau şi la televizor. „O fac pentru mămica”, zicea o tânără soție, „căci nu cred că mămica s-ar bucura să ştie că trăiesc într-o lipsă de integritate, ceea ce aş face dacă aş continua să locuiesc pe o stradă unde oamenii nu se împărtăşesc în taina cununiei”. „Nu vreau să critic”, zicea alta, „dar concubinajul trebuie criticat, şi încă aspru, iar apoi dezavuat, căci chiar până aici s-a ajuns? La preacurvie? La desfrâu animalic? Lipsă de decență? Asta încurajăm noi?”. Urma iarăşi ceva legat de depravare, decadență, demoralizare, diseminarea pesimismului, afronturi la adresa bunei-cuviințe şi relații amoroase imorale şi ilicite. „De-acum”, zicea un alt cuplu în timp ce amândoi încărcau dubița de la mutări, „o să ne trezim că avem o stradă şi jumătate cu felinare roşii, pe urmă două străzi cu felinare roşii şi, cât ai zice peşte, tot cartierul o să fie al felinarelor roşii, cu nenumărate *menages-a-trio* răsărind peste tot de te miri unde”. „O fac pentru mămicuța”, zicea altă soție, deşi erau câțiva care ziceau: „Da, sigur, şi care-i problema? Există tribalism şi fanatism religios şi, pentru ăia dintre voi care au nevoie de aşa ceva, istorie, dar când e vorba de chestiunile astea de natură sexuală, lucrurile se schimbă mai rapid, ceea ce înseamnă că pur şi simplu trebuie să trăim în pas cu vremurile”. Şi povestea continua, în principal pe ideea că „Nu putem îngădui aşa ceva” şi „Oamenii nu se culcă cu alți oameni” şi „După delimitările teritoriale, căsătoria reprezintă temelia statului”. Predominant era „Dacă nu mă mut de aici, mămica o să moară de inimă rea”. Asta era ceea ce se vedea

la televizor. Numeroase potențiale morți viitoare ale unor mame erau semnalate pe larg şi în diverse interviuri luate pe stradă şi difuzate la radio sau în presa scrisă.

Aşa încât strada aceea, din zona aceea, care nu era una întinsă şi care de fapt avea o denumire în limba mea maternă, pe care nu o vorbeam, şi i se zicea şi „Scobitura gâtului” sau „Adâncitura gâtului” sau „Căuşul gâtului” în limba tradusă, pe care o vorbeam, era situată chiar mai la vale de noi. Nu pusesem niciodată piciorul pe ea, deşi acum poate-iubitul îmi propunea să ne mutăm acolo împreună. L-am refuzat din pricină că, pe lângă motivul pe care îl reprezentau maică-mea şi surioarele mele şi cel al obsesiei lui de a strânge obiecte, care era de aşteptat să continue şi să se agraveze în locuința de pe strada felinarelor roşii la fel de uşor cum avansa în reşedința lui actuală, mai exista şi un alt motiv de reținere şi anume ideea că, poate, aveam exact atâta intimitate şi precaritate a relației câtă puteam suporta şi unul, şi celălalt. Şi uite cum decurgeau lucrurile. De fiecare dată, fără excepție. Eu sugeram apropierea ca pe o modalitate de a avansa în relație şi chestia asta dădea greş, apoi uitam că venisem cu ideea apropierii, iar el trebuia să-mi reamintească data viitoare când mai sugeram o apropiere. După care se întorcea roata, neuronii lui dădeau rateu şi sugera el însuşi apropierea. Aveam constant lapsusuri, un soi de episoade de *jamaisvu*. Nu ne mai aminteam că ne amintiserăm şi trebuia să ne reamintim unul altuia de uitarea noastră şi că în cazul nostru apropierea nu funcționa, dată fiind fragilitatea stării în care se găsea relația noastră posibilă. Iar acum era rândul lui să uite şi să spună că, după părerea lui, ar trebui să iau în calcul ideea de a trăi împreună, fiindcă eram deja de aproape un an în stadiul acela „posibil” al relației, aşa încât ne permiteam să sperăm să putem avansa prin coabitare la stadiul de cuplu veritabil. Nu era, zicea el, ca şi cum am mai

fi discutat până acum chestiunea apropierii sau a mutării împreună – lucruri pe care, când termina de vorbit, mă vedeam nevoită să-i reamintesc că le mai discutaserăm. Între timp, în epoca asta când mă invita să mă mut cu el, a sugerat să ieşim marțea următoare la o plimbare cu maşina ca să vedem apusul. Şi atunci mi-am zis, cum se face că îl bate gândul să vrea să vadă un apus, când nimeni din cei pe care îi cunosc – în niciun caz băieți, dar nici fete, nici femei, nici bărbați şi cu siguranță nici eu – n-a nutrit vreodată gândul să meargă să vadă un apus? Era ceva inedit, dar pe de altă parte poate-iubitul venea mereu cu chestii inedite, chestii pe care până atunci nu le remarcasem la alții – şi nu mă refer doar la băieți. La fel ca maestrului bucătar, de pildă, şi lui îi plăcea să gătească, ceea ce în mod normal nu era o îndeletnicire pentru băieți şi nu sunt convinsă că-mi surâdea ideea că-i plăcea să gătească. Tot la fel ca maestrului bucătar, nu-i plăcea fotbalul său, mai bine zis, îi plăcea, dar nu o ținea lângă cu cât de mult îi plăcea, aşa cum te aşteptai să facă băieții, şi din motivul ăsta era cunoscut la el în zonă drept unul din bărbații ăia care nu erau poponari şi totuşi nu le plăcea fotbalul. În adâncul sufletului nutream teama că s-ar putea ca poate-iubitul să nu fie un bărbat cum se cade să fie bărbații. Gândul ăsta mă năpădea în momentele mai întunecate, în momentele mele dificile, neaşteptate, venea de te miri unde, dispărea te miri unde şi refuzam să recunosc că-l nutrisem – în special față de mine însămi. Intuiam că dacă o făceam, avea să atragă în siajul lui şi alte nemulțumiri, fiindcă deja le simțeam cum se adună – gata să mă înghesuie, să îmi şubrezească convingerile ferme. La fel ca toată lumea, făceam față acestor contradicții lăuntrice dându-le la o parte ori de câte ori se iveau la orizont. Totuşi băgasem de seamă că poate-iubitul le aducea dinadins la orizont şi o făcea tot mai abitir pe măsură ce relația noastră trena în starea aia

de „poate, nu ştiu, posibil”. Îmi plăcea mâncarea făcută de el, chiar dacă îmi spuneam că nu se cuvenea să-mi placă şi nu se cuvenea să-i dau apă la moară arătându-i că-mi place. Şi îmi plăcea să împart patul cu el, fiindcă atunci când mă culcam cu poate-iubitul, era ca şi cum m-aş fi culcat dintotdeauna cu el, şi îmi plăcea să merg oriunde cu el, aşa că am zis că da, o să-l însoțesc marți, ceea ce însemna marțea următoare – în seara de după alergarea mea cu cumnatul numărul trei prin parcurile cu bazinele de acumulare –, ca să vedem apusul ăla de care vorbea. Fireşte, n-aveam de gând să pomenesc nimănui de povestea asta, fiindcă nu eram sută la sută convinsă că era acceptabil să introduc într-o discuție un subiect ca apusul soarelui. Pe de altă parte oricum nu obişnuiam să introduc subiecte în discuții. Să nu introduc subiecte era modul meu de a mă pune la adăpost.

Mămica însă auzise ceva. Nu despre apus sau despre poate-iubit auzise ea ceva, căci el nu provenea din acelaşi cartier cu mine, iar eu nu voiam să-l aduc la mine în cartier, ceea ce însemna că ne petreceam majoritatea timpului la el în cartier sau, dacă nu, în centru, în cele câteva baruri şi cluburi intercomunitare. În schimb, o neliniştise un zvon lansat pe orbită. Aşa se face că în seara de dinainte să ies la alergat cu cumnatul numărul trei, care era în acelaşi timp şi seara de dinainte de apusul meu cu poate-iubitul, a venit să mă vadă la mine la etaj. Am auzit-o urcând şi, Dumnezeule, mi-am zis, acum ce-o mai fi?

De doi ani, adică de când împlinisem şaisprezece ani, mămica se chinuia şi mă chinuia şi pe mine din cauză că nu eram măritată. Cele două surori mai mari ale mele erau măritate. Trei dintre frații mei, inclusiv cel care murise şi cel căutat de poliție, se căsătoriseră. Mai mult ca sigur că, dacă o întrebai, până şi fratele meu cel mai mare, care luase calea pribegiei şi dispăruse cu totul de pe fața pământului, era

însurat, cu toate că mama nu avea nicio dovadă în sensul ăsta. Cealaltă soră mai mare, sora numărul doi, care nu putea fi pomenită – măritată şi ea. Şi atunci eu de ce nu eram măritată? Această necăsătorie a mea, zicea ea, era o dovadă de egoism, tulbura sfânta rânduială şi era neliniştitoare pentru fetele mai mici. „Uită-te la ele!” continua ea şi, într-adevăr, iată-le oprite îndărătul maică-mii, cu ochii mari, dezinvolte, zâmbind mânzeşte. Dacă era să mă iau după expresia lor, niciuna dintre surorile respective nu părea neliniştită. „Asta dă un exemplu prost”, zicea mămica. „Dacă tu nu te măriți, o să creadă că nu-i nicio problemă să nu se mărite nici ele”. Niciuna dintre surorile cu pricina – care aveau şapte, opt şi, respectiv, nouă ani – nu era nici măcar pe-aproape de vârsta adolescentă a măritişului. „Şi ce-o să se întâmple”, continua mămica, aşa cum se întâmpla adesea să insiste ori de câte ori aveam conversația asta unilaterală, „când o să-ți pierzi frumusețea şi nimeni n-o să te mai vrea?”. Mă săturasem să-i tot răspund „Nu-ți spun, mămică. N-o să-ți spun câte zile oi avea, mămică. Dă-mi pace, mămică”, fiindcă cu cât îi furnizam mai puține informații, cu atât mai puțin se putea insinua în viața mea. Era o treabă epuizantă deopotrivă pentru ea şi pentru mine, dar în strădaniile ei mama nu ducea lipsă de susținere. În cartier exista o ceată întreagă de mame care se dădeau peste cap să-şi vadă fiicele măritate. Panica lor era reală, viscerală. Pentru ele treaba asta nu era nicidecum vreun clişeu, vreo glumiță, ceva ce putea fi trecut cu vederea, dar nici ceva ieşit din comun nu era. Ieşit din comun ar fi fost ca din rândurile lor să se desprindă vreo mamă care nu era din tabloul ăla. Aşa încât între mine şi maică-mea s-a declanşat o înfruntare a voințelor, urmând să vedem care dintre noi două avea să-i scoată mai întâi sufletul celeilalte. De fiecare dată când mirosea (niciodată prin mijlocirea mea) că s-ar putea să mă întâlnesc cu vreun

băiat, nu puteam intra pe uşă fără să aud „E de religia potrivită?” şi apoi „Nu cumva e însurat deja?”. Era ceva esențial, după religia potrivită, ca nu cumva să fie deja însurat. Şi, fiindcă eu continuam să nu-i dezvălui nimic, asta se transforma într-o dovadă că nu era de religia potrivită, că era însurat şi, mai mult ca probabil, era nu doar un luptător paramilitar, dar şi un paramilitar inamic, un apărător al statului. Îşi urzea singură poveşti de groază, completând spațiile rămase goale din pricina refuzului meu de a-i furniza informații. Asta însemna că scria singură tot scenariul. A început să țină rânduielile bisericeşti şi să meargă pe la preoți, urmărind – după cum mă informau surorile mele mai tinere şi zglobii – să mă determine să mă lepăd de teroriştii ăia bigami şi necredincioşi de care mă îndrăgosteam unul după altul şi, în schimb, de data asta să mă îndrăgostesc cum se cuvine. Eu am lăsat-o să facă toate astea, am lăsat-o mai ales din momentul când am început să mă văd cu poate-iubitul. N-aveam nici cea mai mică intenție să i-l las pe mână. L-ar fi prelucrat, l-ar fi trecut prin tot sistemul, întrebare de evaluare după întrebare de evaluare – grăbind lucrurile, grăbind lucrurile, încercând să definitiveze lucrurile, să le definitiveze, să pună capăt lucrurilor (adică *rendez-vous*-urilor), să pună pe roate lucrurile (adică un mariaj), să pună ordine în lucruri (adică să am copii), să mă facă, pentru numele lui Dumnezeu, să intru şi eu în rândul lumii.

Aşadar, ținerea rânduielilor bisericeşti şi drumurile la preoți – şi mai târziu şi la călugărițe – au continuat, laolaltă cu rugăciunile de la ora trei, cu rugăciunile de la ora şase, cu rugăciunile de la ora nouă şi cu rugăciunile de la ora douăsprezece. Mai erau şi nişte rugăminți suplimentare, la cinci şi jumătate în fiecare după-amiază, pentru sufletele din purgatoriu care nu se mai puteau ruga pentru ele însele. Rugăciunile astea la oră fixă nu stinghereau în niciun fel

rugăciunile principale de dimineața şi seara şi cu atât mai puțin strecurarea abilă de demersuri întreprinse ca să mă convingă să renunț la acele *rendez-vous*-uri pe care era convinsă că mi le dădeam cu apărătorii eretici prin tot soiul de locuri „puncte puncte” din oraş. Mămica numea întotdeauna locurile pe care le dezavua sau pe care era convinsă că le-ar fi dezavuat locuri „puncte puncte”, ceea ce uneori ne făcea pe surorile mai mari şi pe mine să presupunem că în tinerețea ei s-ar putea să fi pătruns vreodată prin asemenea locuri. În ce priveşte rugăciunile ei la cele sfinte şi sentințele ei, ele s-au întețit, au devenit mai imperioase în stăruință, asta până într-o zi, când, din cauza nechibzuinței, totul s-a dat peste cap. Trebuia să se întâmple. Dată fiind premisa închipuită pe care şi le fundamenta – să mă descotorosească de nişte bărbați care nu existaseră niciodată decât în mintea ei –, acum se crease impresia că reuşise să obțină însuşi lucrul pe care niciuna dintre noi nu şi-l dorise.

După a doua întâlnire a mea cu lăptarul în parcurile cu bazine, băgăciosul de cumnatu-meu numărul unu, care, evident, mirosise toată povestea, i-a zis nevesti-sii, soră-mea numărul unu, să-i zică mamei noastre să vină şi să mă ia deoparte la o discuție. Treaba asta se impunea cu atât mai mult cu cât discuția prietenească pe care soră-mea mai mare o avusese mai devreme cu mine nu decursese aşa cum se preconizase. Drept urmare, a venit pe la mămica – şi vorbim aici de sora care nu-şi iubea soțul, fiindcă mai plângea încă după fostul iubit. Doar că acum nu mai plângea fiindcă el o înşelase şi se încurcase cu alta. Acum plângea fiindcă era mort. Fusese ucis la muncă într-un atentat cu o maşină-capcană, fiindcă era de religia greşită şi în locul greşit, iar ăsta era alt lucru la ordinea zilei. Era mort. Iar sora? Sora mea. Nu reuşise să treacă peste

despărțirea de el nici când trăia, așa că nu-mi puteam închipui cum avea s-o facă acum, când el era...

Totuși acum, chiar și așa, îndurerată, sora mea cea mai mare s-a conformat. A încunoștințat-o pe mama despre situația cu lăptarul, iar mămica a obținut confirmarea pe dos de la femeile cucernice din vecini, căci între timp auziseră toate de tărășenie. Femeile astea erau, la fel ca mămica, practicante ale incantației, ale rugăciunilor stăruitoare, ale cererilor motivate, ba chiar întemeiate legal. Atât de pricepute erau în stăruințele lor către autoritatea divină, atât de întrețesute în viața de zi cu zi le erau abordările și demonstrațiile, încât de multe ori membrele acestei congregații puteau fi auzite șopocăind deasupra rozariilor printr-un colț al gurii, în timp ce prin celălalt erau capabile să poarte concomitent conversații dintre cele mai banale. Așadar, femeile astea, împreună cu mămica, cu soră-mea cea mai mare și cumnatu-meu numărul unu și cu toți bârfitorii din zonă în general, s-au implicat în povestea dintre mine și lăptar. Prin urmare, într-o bună zi, potrivit surioarelor, o liotă de astfel de vecine s-a înființat la noi acasă ca s-o vadă pe mămica. Din câte se părea, susțineau ele, amantul meu era un lăptar – deși tot ele susțineau și că ar fi mecanic auto. Avea puțin peste patruzeci de ani, susțineau ele – deși ar fi putut la fel de bine să aibă și în jur de douăzeci. Era căsătorit, susțineau ele – dar și necăsătorit. Nu încăpea vorbă că avea „legături” – și, în același timp, n-avea. Un ofițer de contrainformații: „O, știi și tu, vecină”, ziceau vecinele, „cel care stă în umbră și se ocupă cu filajul, cu reperarea țintei, cu spionatul, urmărirea pas cu pas și analiza comportamentului, cel care strânge informații despre țintă, ca apoi să le pună la dispoziția asasinului care...”„Doamne apără și păzește!” a strigat mămica. „Și ziceți că fetița mea e încurcată cu individul ăsta?” S-a apucat strâns cu mâinile de brațele scaunului,

mi-au zis surioarele, căci un alt gând o cutremurase. „Te pomeneşti c-o fi *acel* lăptar – cel cu dubița, dubița aia albă, mititică, banală, care-şi tot schimbă forma...”„Iartă-ne, vecină”, i-au zis vecinele, „dar ne-am gândit că ar fi mai bine să ştii”. Pe de altă parte, i-au zis că măcar amantul meu era un repudiator al statului, nu un apărător al statului, putea fi recunoscătoare pentru treaba asta – fireşte, un apropo discret la soră-mea numărul doi, care făcuse de ocară familia şi, totodată, întreaga comunitate măritându-se cu un individ din aparatul de stat, ca apoi să se mute în cine ştie ce țară de peste apă, poate chiar în *acea* țară de peste *acea* apă, iar repudiatorii de la noi din cartier o avertizaseră ca nu cumva să se mai întoarcă vreodată. Nici măcar după moartea acelui individ din aparatul de stat – cumnatul nostru numărul doi, cel pe care niciunul dintre noi, în afară de sora numărul doi, nu-l întâlnise şi care murise nu de mâna repudiatorilor, ci din cauza unei boli apolitice – surorii mele nu i s-a permis să se întoarcă, ceea ce, oricum, nici nu cred că-şi dorea. „Cel puțin fiica asta a ta nu poate fi acuzată de trădare”, au căutat s-o liniştească vecinele. „Deşi, să ştii, vecină”, au adăugat ele, „sunt câțiva care zic că lăptarul ăla cu care s-a încurcat fata dumitale nu-i nicidecum vreun ins de rând, ci un personaj fără scrupule”. „Doamne, ai milă”, a zis mămica, numai că de data asta a vorbit pe un ton scăzut, iar surioarele mi-au zis că suna vlăguit, ca şi cum n-ar mai fi avut forță în ea, nici măcar una înfricoşată, ceea ce tot ar fi însemnat măcar un soi de energie. În schimb, ziceau ele, îşi rotea privirile de colo colo cu un aer la fel de nenorocit ca atunci când se întâmplase povestea aia cu izgonirea surorii numărul doi. „Fireşte”, au reluat vecinele, „e posibil ca toată treaba asta nici să nu fie adevărată şi fiica dumitale să nu fie încurcată cu repudiatorul ăla sau cu vreun repudiator în general, în schimb să fie curtată de vreun băietan de douăzeci şi ceva

de ani care lucrează în branşa automobilelor de la nouă la cinci, cinci zile jumate pe săptămână, şi e de religia potrivită”. Mămica a rămas neconvinsă. Partea cu branşa automobilelor părea ceva contrafăcut, artificial, o încercare palidă şi forţată a bunei ei prietene Jason şi a celorlalte vecine binevoitoare de a o înveseli după ce lansaseră bomba. A optat, aşadar, pentru ofiţerul de contrainformaţii însărcinat cu coordonarea atacurilor, cel care aştepta răbdător momentul potrivit, care mergea înainte, care stăruia neabătut până când vedea treaba terminată. În plus, descrierea făcută de vecinele respective lăptarului cu pricina se potrivea nemaipomenit de bine – exceptând religia greşită – cu portretul robot al persoanei de care se rugase la cele sfinte s-o ferească. Aşadar, atât de părtinitoare era mămica în părerea ei preconcepută că m-aş fi putut înhăita cu un amant aşa de periculos, de letal, încât nu i-a trecut nici măcar o clipă prin minte că bărbatul cu pricina putea fi doi bărbaţi.

M-a dibuit şi a deschis discuţia pe un ton conciliant. Asta însemna că mă lua cu binişorul. Însemna că mi-a zis „De ce nu vrei tu să renunţi la bărbatul ăsta, care şi-aşa e prea bătrân pentru tine, care poate că acum te impresionează, dar într-o bună zi o să vezi că nu-i decât unul din tipii ăia egoişti. care se vor «şi cu slănina-n pod, şi cu varza unsă»? De ce nu vrei tu să te împrieteneşti mai degrabă cu unul din băieţaşii ăia drăguţi din cartier, care sunt mai potriviţi şi mai compatibili cu religia ta, cu starea ta civilă şi cu vârsta ta?”. Viziunea mămicii despre băieţaşii drăguţi era că aparţin confesiunii religioase corecte, că erau cucernici, necăsătoriţi, nu erau paramilitari şi, pe ansamblu, erau mai statornici şi mai de viitor decât acei – cum a spus ea – „bărbaţi răzvrătiţi, impetuoşi, năucitori, plini de un nemaipomenit avânt cuceritor, dar, în acelaşi timp, fiica mea, rebeli şi grăbiţi să-şi afle moartea”. „Nimic

nu-i opreşte”, mi-a zis ea, „până când îi opreşte moartea. O să ajungi să regreţi, fiica mea, când o să te trezeşti captivă în adâncul vieţii ăleia de noapte ademenitoare, zăpăcitoare şi dezorganizate a paramilitarilor. Nu e chiar aşa cum pare la prima vedere. Înseamnă să te ascunzi tot timpul, înseamnă război. Înseamnă să omori oameni. Să fii omorât. Să fii numit responsabil. Înseamnă să fii bătut. Să fii torturat. Să faci greva foamei. Să te laşi transformat într-o cu totul altă persoană. Uită-te la fraţii tăi. Ascultă la mine, o să se termine prost. O să dai de bucluc, asta dacă nu te ia mai înainte cu el pe lumea cealaltă. Şi cum rămâne cu destinul tău de femeie? Cu activităţile de zi cu zi? Cu îndatoririle curente? Cu faptul că trebuie să faci copii, iar copiii ăia trebuie să aibă un tată, nu doar o lespede de mormânt în cimitir, la care să-i duci o dată pe săptămână? Uită-te la femeia aia de după colţ. S-ar putea zice că şi-a iubit toţi soţii posomorâţi, dar unde-s ei acum? Unde sunt soţii morocănoşi, încăpăţânaţi, potenţial necruţători, ai majorităţii femeilor ăstora? Tot la doi metri sub pământ, pe parcela rezervată luptătorilor pentru libertate din locul obişnuit”. Iar după asta a trecut la îndatoririle pe care le presupune căsnicia, la neghiobia de a încurca nevoia de romantism cu ţelurile şi obiectivele corecte pe care trebuie să şi le propună femeia în viaţa reală. Căsnicia nu era menită să fie numai lapte şi miere. Era o statornicire divină, o îndatorire obştească, o responsabilitate, însemna să te comporţi potrivit vârstei pe care o aveai, să ai copii de religia corectă şi obligaţii şi restricţii şi constrângeri şi oprelişti. Însemna să ai grijă să fii cerută de nevastă, ca să nu sfârşeşti îngălbenită şi veştedă, să nu mori fată bătrână, sfioasă, dar hotărâtă, pe o etajeră demult uitată, înţesată de praf şi pânze de păianjen. Nu avea să dea înapoi niciun pas din poziţia ei, deşi, pe măsură ce m-am maturizat, mi s-a întâmplat adesea să mă întreb dacă – în desişurile tăinuite

ale sufletului ei – mama mea credea cu adevărat treburile astea despre femei şi despre menirea lor. Iar acum iat-o revenind iarăşi la soluție, la băiețaşii drăguți, la cei care aveau să îmi asigure perechea potrivită şi intrarea în rândul lumii. Ajunsă în punctul ăsta, enumera pe degete exemple din zona noastră, ca să-mi fac o idee despre genul de băieți pe care îi agrea. Dacă era să mă iau după lista respectivă, aş fi putut să garantez – asta dacă mămica ar fi fost dispusă să mă asculte – că niciunul nu era nici pe departe atât de potrivit şi în rând cu lumea cum îi descria ea. Unii nu erau din capul locului cumsecade. În plus, o grămadă dintre ei nu erau cucernici şi nu puțini se numărau printre cei deja însurați. Câțiva, e drept că mai puțini, trăiau necăsătoriți împreună cu iubitele lor pe „strada felinarelor roşii", cum îi ziceau localnicii, respectiv strada „puncte puncte", cum cu siguranță i-ar fi zis mămica în caz că ar fi auzit de ea. Alții ori erau repudiatori, ori se zvonea că erau repudiatori, fie profund angajați în promovarea intereselor proprii prin intermediul unei agende politice, fie realmente dedicați cauzei cu probleme politice. Aşadar, mămica putea să-i aleagă fără să ştie că-i alegea, dar am preferat să n-o luminez, fiindcă eram încă în dispoziția mea defensivă, autoprotectoare, în modulul „nu te trăda în niciun fel". Era o tăinuire cu bună ştiință din partea mea, căci nu luasem niciodată în calcul să nu-i tăinuiesc lucruri maică-mii, fiindcă ea nu luase niciodată în calcul să priceapă unde bat şi să mă creadă pe cuvânt. De-abia când a renunțat să mi-l mai propună pe „băiețaşul ăla cumsecade, zi-i să-i zic, ăla care a făcut un tic, de vorbea despre el la persoana întâi plural – ah, ştii tu, Cutare McCutare" drept candidat la căsătoria cu mine şi s-a lansat în schimb într-un „Soră-ta zice că bărbatu-său zice că i-a auzit pe toți ceilalți zicând că tu...", am simțit cum încep să-mi ies din minți. Uite-aşa.

— E un nemernic şi jumătate, mămică, i-am zis. Un căcănar de cea mai joasă speță. Nu mai pleca urechea la ce zice el.

Mămica s-a schimonosit.

— Mi-aş dori să nu mai foloseşti un asemenea limbaj de birjărească. Stau şi mă întreb cum de voi două folosiți un asemenea vocabular, când niciuna din celelalte surori ale voastre nu vorbeşte aşa.

Se referea la mine şi la sora numărul trei şi era adevărat, îl foloseam, deşi, între noi fie spus, sora numărul trei era mult mai pasionată de aspectul birjăresc decât mine. „Iisuse, măiculiță!” am zis eu şi am zis-o fără să mă gândesc, fără să țin cont de faptul – un fapt de netăgăduit – că eram furioasă şi disprețuitoare şi plictisită de maică-mea, iritată de faptul că trăia pe altă planetă şi, în prostia ei, stăruia să vin să trăiesc şi eu acolo cu ea, precum şi de faptul că o consideram un clişeu, o caricatură, ceva ce eu, fireşte, nu aveam să ajung niciodată. Aşadar, am exclamat „Iisuse, măiculiță!” şi asta a fost o necuviință din partea mea, una scăpată din neatenție. Pe de altă parte, dacă aş fi stat să mă gândesc, probabil mi-aş fi zis că n-o să se prindă, n-o să înțeleagă disprețul pe care îl ascundea exclamația aceea, că desconsiderarea mea avea să-i treacă drept pe lângă ureche. Însă mămica s-a prins, a înțeles şi, pe neaşteptate, a renunțat la rolul comic, de „mămițică nerăbdătoare să audă clopote de nuntă” – un clişeu dispărut, abandonat –, şi adevărata ei personalitate a ieşit la interval. Şi astfel, plină de oase şi sânge, de muşchi şi vigoare, şi cu o conştiință de sine subită, care includea furie, multă-multă furie, s-a aplecat spre mine şi m-a apucat de braț.

— Să nu vii la mine cu vorbele tale trufaşe, cu atitudinea ta arogantă, cu condescendența ta, cu sarcasmele tale înjositoare. Pasămite, ți-oi fi închipuind că

n-am trăit, fiica mea. Ți-oi fi închipuind că n-am minte, că n-am învățat nimic în toți anii ăştia de când sunt pe lume? Ei bine, am învățat câte ceva, ştiu şi eu nişte lucruri şi-o să-ți zic unul dintre ele. Una e să ai un fel de a vorbi infect şi altceva, mult mai grav, e să fii plină de tine şi să-i iei pe alții peste picior. Prefer să faci paradă de limbajul tău spurcat şi necuviincios tot restul zilelor tale decât să ajungi unul din oamenii ăia laşi care nu-s în stare să zică deschis ce gândesc, dar nici nu-şi țin gura şi, în schimb, bombăne îndărătul palmei şi îşi poartă certurile pe căi ocolite şi şuşotind pe la colțuri. Oamenii ăia, fiica mea, nu sunt atât de deştepți sau de respectabili pe cât îşi închipuie ei, în melodramatica lor autoadmirație. Ai grijă ce spui şi pe ce ton o faci. Sunt dezamăgită. Credeam că te-am învățat să te porți.

În clipa aia mi-a lăsat brațul şi a dat să se îndepărteze, ceea ce era nemaipomenit, era ceva ce până atunci nu se mai întâmplase niciodată între noi. De obicei eu eram cea căreia îi ajungea până peste cap, care se umplea de revoltă, care enunța ultimele cuvinte şi apoi, exasperată, se răsucea pe călcâie şi pleca de lângă ea. De data asta însă m-am dus după ea şi am întins brațul s-o rețin.

— Mămică, i-am zis, deşi habar n-aveam ce să-i spun în continuare.

Nu ştiam ce înseamnă ruşinea. Mă refer la cuvânt, dat fiind că nu pătrunsese încă în vocabularul nostru obştesc. Fireşte, cunoşteam *sentimentul* de ruşine şi ştiam că toți din jur îl cunoşteau. Nu era nici pe departe un sentiment delicat, căci părea mai viguros decât furia, mai viguros decât ura, mai puternic chiar şi decât cea mai tăinuită dintre emoții, frica. La momentul respectiv nu exista niciun mod de a-l desluşi sau de a-l transcende. Altă chestie era că de cele mai multe ori era un sentiment public, ce avea nevoie de o asistență numeroasă ca să-şi sporească eficacitatea,

indiferent dacă erai ocărâtorul, martorul ocării sau ocăritul. Dat fiind că era un sentiment atât de complicat, de încurcat, de nemaipomenit de sofisticat, majoritatea localnicilor făceau tot soiul de permutări ca să n-o simtă: omorau oameni, răneau oameni cu vorba, le provocau traume psihologice şi, nu în ultimul rând şi nu arareori, îşi făceau lor înşişi lucrurile astea.

Schimbarea asta la maică-mea a fost ca un duş rece. M-a dezbărat brusc de convingerea că era un soi de personaj decupat din carton, de obişnuința de a lua rugatul ei obsesiv drept semnul unei minți debordând de prostie şi nu al uneia pline de griji, cum poate că era, de a o desconsidera pe motiv că avea cincizeci de ani şi odrăslise zece copii, aşa încât restul vieții ei – prin asta înțelegându-se orice mod nou de a şi-o trăi – se apropia, cel mai probabil, de sfârşit. În clipa aia mi-a părut rău pentru acel „Iisuse, măiculiță”, ceea ce însemna că mă simțeam ruşinată de faptul că o criticasem pe maică-mea.

Asta în ciuda faptului că şi ea îmi freca ridichea şi mă teroriza psihic constant. Aşa încât mi-a venit să plâng, deşi eu nu plângeam niciodată. Pe urmă mi-a venit să înjur, ca să-mi stăvilesc lacrimile. Şi atunci am avut revelația că aş putea încerca să-mi răscumpăr greşelile. Putea fi momentul potrivit să-mi cer scuze – fireşte, fără să rostesc propriu-zis cuvântul „scuze”, dat fiind că „scuze”, la fel ca „ruşine”, era un cuvânt pe care deocamdată nimeni de pe aici nu ştia cum anume să-l rostească. Poate că se întâmpla să simțim nevoia de a ne scuza, dar, la fel ca în cazul ruşinii, n-am fi ştiut cum să tratăm problema exprimării lucrului ăstuia. În loc de asta, m-am hotărât să-i ofer mămicii exact ce urmărea, adică să-i povestesc tot ce era de povestit despre relația dintre mine şi lăptar. Şi aşa am şi făcut. I-am zis că nu aveam o aventură cu el şi nici nu-mi dorisem vreodată aşa ceva, în schimb el era cel care nu-mi dădea pace şi mă

tot aborda şi inoportuna, căutând, din câte se pare, să înceapă o relație cu mine. I-am zis că mă acostase de două ori, nu mai mult, şi i-am descris de-a fir a păr împrejurările în care avusese loc fiecare întâlnire. I-am zis şi că individul ştia lucruri despre mine – despre locul meu de muncă, despre familia mea, ce făceam seara după ce ieşeam de la slujbă, ce făceam la sfârşit de săptămână, dar nu s-a întâmplat niciodată, am zis eu, să pună mâna pe mine sau, în afară de prima întâlnire, măcar să se uite direct la mine, adăugând şi că nu mă suisem niciodată în vreuna din maşinile lui, chiar dacă oamenii ziceau că mă vedeau mereu urcând la el în maşină. Am încheiat recunoscând că până acum nu avusesem chef să discut despre treaba asta, nu doar cu ea – cu nimeni. I-am zis că făcusem aşa din cauza felului în care ți se răstălmăceau vorbele în partea asta de lume, a felului în care ți se puneau vorbe în gură şi se denatura tot ce spuneai. Mi-aş fi pierdut din autoritate, aşa puțină câtă era, dacă aş fi căutat să mă justific şi să-i câştig de partea mea pe toți ăia care mă vorbeau pe la spate. Aşa încât am tăcut chitic, i-am zis eu. N-am pus nicio întrebare, n-am răspuns la nicio întrebare, n-am confirmat şi n-am infirmat nimic. În felul ăsta am sperat să pot păstra o limită şi să nu-mi încurc mintea cu povestea respectivă. În felul ăsta, i-am zis, am sperat să mă țin deoparte şi la adăpost.

În tot timpul ăsta mămica nu şi-a luat ochii de la mine, dar când am terminat de vorbit, fără să stea vreo clipă pe gânduri, m-a făcut mincinoasă, spunând că înşelăciunea asta nu era decât o altă bătaie de joc la adresa ei. Şi atunci mi-a pomenit de alte întâlniri între mine şi lăptar în afara celor două pe care mi le asumasem. Comunitatea avea grijă s-o țină la curent, mi-a zis ea, ceea ce însemna că ştia că aveam în mod regulat *rendez-vous*-uri şi întâlniri de taină deocheate cu el, şi ştia şi ce puneam la cale prin locuri prea necuviincioase ca să le desemneze fie şi cu „puncte puncte”.

— Eşti un soi de mafioată, mi-a zis. Ai depăşit orice limită a bunului-simț. Ți-ai pierdut capacitatea de a deosebi binele de rău. Faci să-mi fie tare greu să te iubesc, fetiță, iar dacă bietul taică-tău ar mai trăi, cu siguranță ar avea un cuvânt de spus în privința asta.

Mă îndoiam. Când tăticu' trăia, de-abia dacă ne adresa vreo vorbă, iar ultimele cuvinte pe care mi le-a spus pe când trăgea să moară – poate chiar ultimele cuvinte pe care le-a rostit în viața lui – au fost îngrijorătoare şi se refereau la propria persoană. „Am fost violat de multe ori în copilărie", mi-a zis el. „Ți-am povestit treaba asta?" La vremea respectivă nu mi-a dat prin minte să-i răspund decât „Nu". „Aşa e", mi-a zis. „De multe ori. De enorm de multe ori mi-a tras-o – eu, un băiețel, iar el, în costum şi pălărie, se descheia la nasturi, mă trăgea cu spatele spre el în şopronul ăla dindărătul casei, şopronul ăla întunecat, iar şi iar, şi la sfârşit îmi dădea nişte mărunțiş". Tăticu' a închis ochii şi s-a cutremurat, iar surioarele mele, care erau cu mine la spital, au înconjurat patul şi m-au tras de braț. „Ce înseamnă violat?" m-au întrebat în şoaptă. „Ce înseamnă rendigotă?", fiindcă în momentul acela, ținând în continuare ochii închişi, tăticu' mormăia „redingotă".

„De o groază de ori", a zis el, deschizând încă o dată ochii. Din câte îmi puteam da seama, părea să le audă pe surioare, deşi nu cred că le şi vedea. Pe mine totuşi mă vedea, deşi nu ştia sigur care dintre fiice eram. Fireşte, asta nu putea să aibă nimic de-a face cu faptul că era pe moarte, fiindcă tăticu', pe vremea când era pe picioarele lui, fusese toată viața cu gândurile în altă parte, petrecea ore lungi citind ziarele, uitându-se la ştiri, cu urechea lipită de aparatele de radio, afară, în stradă, aprofundând şi apoi întorcând pe toate fețele ultimul conflict politic împreună cu vecinii care îi împărtăşeau părerile. Era genul ăla de om care nu lăsa să-l afecteze nimic în afară de problemele de natură

politică. Sau, dacă nu problemele politice, atunci orice război, de oriunde ar fi fost, orice prădător, orice victimă. Unde mai pui că petrecea o grămadă de timp cu vecinii ăştia, care împărtăşeau cu el aceeaşi fixaţie şi rătăcire izolată. Cât despre numele noastre, ale progeniturilor lui, nu reuşea niciodată să şi le amintească, nu fără ca mai întâi să parcurgă în minte o înşiruire cronologică. Când făcea treaba asta, includea şi numele fiilor, chiar dacă de fapt căuta să-şi amintească cum se numea o fiică. Şi invers. Mai devreme sau mai târziu, trecând pe rând prin toate, îl nimerea în sfârşit pe cel corect. Totuşi la un moment dat chiar şi asta a devenit prea greu pentru el, aşa că după o vreme a renunţat la inventarierea mintală, optând în schimb pentru „fiule” şi „fiică”, căci era mai uşor. Şi avea dreptate. Chiar era mai uşor, motiv pentru care noi, ceilalţi, am ajuns să ne înlocuim numele cu „frate” şi „soră” şi aşa mai departe chiar şi între noi.

„Dosul”, a fost cuvântul pe care l-a zis apoi şi surioarele au chicotit înfundat. „Picioarele”, a mai zis. „Coapsele, dar mai ales dosul. De fiecare dată senzaţiile alea erau groaznice, nimic nu reuşea să mă scape de ele, de frisoanele alea, de cutremurări, de înfiorările alea mici şi stăruitoare. M-au încercat mereu, repetându-se întruna, la fel de oribile de fiecare dată, toată viaţa mea. Dar existase o nesăbuinţă, nevastă”, a zis el apoi, „o renunţare, o respingere a mea de către mine, care începuse cu mulţi ani înainte – *oricumaveamsămor*; *oricumn-aveam s-oduc mult*, *azi-mâine osădauortulpopii*, *osămisefacădepetrecanie* –, aşa încât, din partea mea, n-avea decât să mă posede, nu-l puteam împiedica să mă posede. M-am închis complet în mine. Să se termine odată cu povestea asta. N-aveam de gând să mă mai întorc în locul ăla înspăimântător, şi ăsta, nevastă, e motivul pentru care lucrurile n-au părut niciodată fireşti între mine şi tine”. Surioarele au chicotit

iar, de data asta la auzul cuvântului „nevastă”, cu toate că acum chicotitul lor ascundea o urmă de nelinişte. Şi atunci tăticu’ a zis, de data asta pe un ton mânios, „Redingota aia, costumele alea, redingota aia. Nimeni nu purta redingote, frate” şi surioarele m-au tras din nou de mânecă. „Zi-mi”, mi-a spus tăticu’, privindu-mă drept în ochi şi părând, preț de câteva clipe, să mă înțeleagă pe deplin, „*te-a*... *violatşipetine*, *frate*?”. „Soră mijlocie?” mi-au şoptit surioarele. „De ce zice tăticu’...”, dar nu şi-au mai terminat spusele. În schimb, gravitau din ce în ce mai strâns în jurul meu. Tăticu’ a murit de boala lui în noaptea aceea, după ce eu şi surioarele plecaserăm, iar mămica şi câțiva dintre ceilalți se înființaseră la spital ca să stea cu el. Mi-au rămas de la el fularul şi şapca pe care o purta la lucru şi, de asemenea, o aversiune pe viață față de cuvântul „redingotă”, care şi mie mi s-a părut că ar fi mai degrabă „rendigotă” până când l-am găsit în dicționar în seara aia, după ce am ajuns acasă.

Iar acum mămica era furioasă, mă amenința cu răposatul taică-meu fiindcă o mințisem, când de fapt eu nu mințisem deloc, fiindcă ne înjosiserăm şi pe mine, şi pe ea, zicea ea, cu minciunile mele şi cu neînduplecarea mea, când adevărul era că nu aveam niciun pic de încredere una în cealaltă.

— Îmi nesocoteşti învățăturile, mi-a zis ea.

Iar eu i-am zis:

— Tu mă nesocoteşti pe mine.

Drept răspuns şi, bănuiesc, demonstrând în felul ăsta că ea avea dreptate, m-am închis iarăşi în mine, mi-am asumat mulțumirea adolescentină de a renunța la orice încercare de a căuta vreun punct de echilibru între noi. În schimb, îmi ziceam: asta e viața mea şi te iubesc sau poate că nu te iubesc, dar asta sunt, asta susțin eu şi astea sunt limitele, mamă. Nu ziceam lucrurile astea cu voce tare,

fiindcă n-aş fi putut s-o fac fără să ne luăm la ceartă şi oricum noi ne certam întruna, săream permanent una la gâtul celeilalte. În loc de asta, m-am închis în mine, spunându-mi „Iisuse, măiculiță, Iisuse, măiculiță, Iisuse, măiculiță”, şi, în plus, din clipa aia a încetat să-mi mai pese dacă mă învinovățea sau nu. Din momentul ăla nu avea să mai scoată un cuvânt de la mine. Dar oare aşa urma să fie tot timpul de-acum încolo? Eu cu inima împietrită, cum mă vedea ea? Şi ea nefăcând altceva decât să arunce săgeți în stânga şi-n dreapta, cum o vedeam eu?

Şi iată-mă a doua zi alergând prin parcurile cu bazine de acumulare împreună cu cumnatul numărul trei. El mormăia în barbă, după obicei, iar eu mă căzneam să reflectez, nu la lăptar, cum îşi închipuia mămica – cum îşi închipuiau toți –, ci la poale-iubit, cu care urma să mă întâlnesc în seara aia ca să vedem un apus. Cât despre lăptar, nu se vedea nici urmă de el, ceea ce nu însemna „Ura! Am scăpat de el! Minunat!”, fiindcă, fireşte, putea să dea târcoale. Dacă te gândeai că locul mişuna de agenți de la siguranța statului ascunşi, de ofițeri de contrainformații ascunşi, de polițai în civil care se prefăceau că nu erau polițai în civil, plus tot traficul ăla interlop local din seria „acum îi zăreşti, în clipa următoare ia-i de unde nu-s şi pe urmă uite-i iar”, parcurile cu bazine erau cu certitudine un loc care se preta la dat târcoale. Dar uite că nu. Nu se zărea nici urmă de el, iar asta era încurajator, însemna că mă puteam relaxa, că îmi puteam vedea în linişte şi pace de dependența mea obsesivă de exercițiu fizic, cu complicitatea şi susținerea cumnatului meu, care, aflat în rând cu mine, îşi vedea de a lui. În mod normal nu făceam conversație, nu flecăream şi nu încurajam schimburile de replici în timpul curselor noastre altfel decât la nivelul celor practice, de genul „Ce zici, mărim aici ritmul, cumnată?” sau „La sfârşit mai adăugăm un kilometru jumate bonus, cumnate?” sau

alte asemenea formule sportive. De data asta însă cumnatul meu cel previzibil şi de nădejde nu s-a vădit la fel de previzibil şi de nădejde ca de fiecare dată până atunci.

— Pot să te inoportunez cu o mică discuție între patru ochi? m-a întrebat el, ceea ce m-a umplut de nelinişte, căci cumnatul nu mă mai inoportunase niciodată până atunci cu aşa ceva.

M-am gândit imediat: nu poate fi vorba decât de lăptar. O să înceapă şi el cu lăptarul, fiindcă trebuie să fi auzit bârfele, chiar dacă era de necrezut că tocmai cumnatul numărul trei – ultimul bastion in calea unor asemenea practici – se putea lăsa influențat şi dirijat de cleveteala din locul ăsta. Până la urmă s-a dovedit că nu le auzise şi că nu se lăsa influențat. În schimb, s-a lansat într-o expunere amănunțită, pe care am bănuit că o repeta în minte de ceva vreme. Tema o reprezenta cititul meu în timp ce mergeam. Cărțile şi mersul. Eu. Şi mersul. Şi cititul. Iarăşi chestia aia.

— Cu mine vorbeşti? l-am întrebat. Ce vrei să spui? Nu mi-ai adresat niciun cuvânt în viața ta.

— Chestia e, a zis cumnatul numărul trei, că eu, unul, cred că n-ar trebui să faci asta, că nu e prudent, că nu e firesc, nu e respectuos față de propria persoană, că, făcând lucrul ăsta, te decuplezi de la realitate, te laşi în voia sorții, că ai putea la fel de bine să ieşi la plimbare printre lei şi tigri, că te laşi la mila unor forțe întunecate viclene şi recalcitrante, că ai putea la fel de bine să stai cu mâinile în sân...

— În cazul ăsta n-aş mai putea să țin cartea...

— Nu-i amuzant, mi-a zis el. Chestia e că oricine ți se poate furişa oricând pe la spate. Ar putea să vină în fugă şi să te ia pe nepregătite, a subliniat el. Să tragă maşina în dreptul tău. Pe toți sfinții, cumnată! Ar putea să se apropie agale în timp ce tu... cu garda jos, niciun pic de vigilență, nu

te mai străduieşti să cercetezi şi să prospectezi împrejurimile, iar dacă mai şi citeşti cu voce tare...

— În! Nu citesc cu voce tare! Pentru numele lui Dumnezeu!

Toată povestea începea să devină ridicolă.

— Dar dacă îți asumi operațiunea riscantă a cititului în mers şi încetezi să mai fi conştientă de ce se întâmplă, nu mai eşti atentă şi faci abstracție de ce te înconjoară...

Ceea ce era nemaipomenit de comic din partea cuiva care habar n-avea de problemele politice din ultimii unsprezece ani. Şi ăsta era unul din lucrurile pe care le foloseam ca să-l descurajez pe lăptar. O altă anomalie a cumnatului, în afară de faza cu sexul femeiesc, o reprezenta zvonul care circula prin zonă, cum că era aşa de prins de programul lui de exerciții fizice şi cafteli, încât nici nu băgase în seamă problemele politice desfăşurate de-a lungul unui întreg deceniu. Chestia asta spunea ceva şi, dată fiind ciudățenia ei, eram sigură că nu putea decât să-l țină şi ea la distanță pe lăptar.

Nu că eu aş fi acordat prea mare atenție acelor probleme, dar cel puțin arătam un minimum de interes, ceva ce n-aş fi putut evita din pricina osmozei. Cumnatul însă nu acorda deloc atenție nici osmozei, foarte vizibilelor prefaceri de ordin social şi politic din vremurile şi locul în care trăia. În schimb, umbla de colo colo cu ochelari de cal, inconştient, ceea ce era ciudat, foarte ciudat. Până şi mie mi se părea ciudat, ceea ce însemna că lăptarului – clarvăzătorul ideologic al visului, aducătorul viziunii, cineva care îşi punea viața în slujba unei cauze de a cărei existență un individ neruşinat de după colț, preocupat de propria listă de priorități, ce se reducea la încăierări şi exerciții fizice de natură personală complet străine cauzei, nici măcar nu era conştient – o asemenea nepăsare i s-ar fi părut, fără doar şi poate, deconcertantă, ca să nu mai spun că ar fi văzut aici o

dovadă a faptului că ruda mea nu era sănătoasă la cap. Asta îmi aminteşte acum de deviaţiile de comportament, fiindcă la noi în zonă existau două tipuri de deviaţii de comportament: cele lejere, tolerate la nivel de comunitate, şi cele mai puţin lejere, complet sărite peste pârleaz. Cei afectaţi de deviaţiile din prima categorie erau relativ bine integraţi în societate şi aici intra aproape toată lumea, inclusiv beţivanii, bătăuşii şi insurgenţii care existau în locul ăsta. Beţiile, încăierările şi revoltele erau la ordinea zilei, uzuale, necesare chiar, şi nici nu prea erau neapărat recunoscute drept nişte deviaţii de comportament. Nerecunoscute drept deviaţii de comportament erau şi cele din panoplia de bârfe, secretomanie şi vigilenţă obştească, plus regulile care stabileau ce era îngăduit şi ce nu, reguli ce cântăreau greu în locul ăsta. În cazul celor afectaţi de deviaţii lejere, convenţia tacită era să încerci să trăieşti în bună înţelegere cu ei, să închizi ochii, fiindcă atunci când trebuia s-o mai iei şi pe scurtătură, viaţa era mereu pusă în pericol, aşa că era imposibil să fii normal sută la sută. Nu puteai să fii normal nici cincizeci la sută, nici cincisprezece la sută, puteai să fii normal maximum cinci la sută, uneori şi numai doi la sută. În ce-i priveşte pe cei consideraţi complet săriţi peste pârleaz, era imposibil să estimezi vreun procent. Cei din categoria asta de excluşi aveau micile lor apucături ciudate, despre care cei din cartier căzuseră de acord că erau cam prea ciudate. Nu mai treceau inspecţia, nu mai puteau fi încadraţi în limitele misterului minţii omeneşti pe deplin acceptabil, unde mai pui că treaba asta se întâmpla înainte de epoca grupurilor de stimulare a nivelului de conştientizare socială, a atelierelor de dezvoltare personală, a condiţionării motivaţionale, practic înainte de vremurile astea moderne, când poţi să te ridici în picioare şi să fii aplaudat pe motiv că ai recunoscut că s-ar putea să ai o problemă la cap. Atunci, pe vremea aia, era mult mai bine

să te dai cât mai tare la fund şi în niciun caz să nu recunoşti că apucăturile tale specifice nu se încadrează în normele conformismului social. Dacă n-o făceai, te trezeai etichetat drept inadaptat psihic şi repartizat la marginea societății, laolaltă cu toți ceilalți inadaptați. În acea vreme la noi în cartier nu erau mulți inşi aflați la marginea societății. Era bărbatul care nu iubea pe nimeni. Erau femeile cu teme. Erau băiatul atomic şi fata cu tabletele şi sora fetei cu tabletele. Şi mai eram şi eu şi, da, mi-a luat o vreme să-mi dau seama că eram inclusă pe lista respectivă. Cumnatul meu nu era pe listă, dar asta nu însemna că n-ar fi trebuit să fie. Dacă te gândeai fie şi numai la mărturiile lui de devotament față de femei, la misiunea lui de idolatrizare, la felul extraordinar în care le glorifica şi le diviniza şi la opinia pe care o nutrea, cum că pe pământ femeile reprezentau însuşi sufletul lucrurilor, anvergura lucrurilor, ciclicitatea, natura esențială, aspectul superior, misterul suprem, cel mai desăvârşit şi mai arhetipal, a tot ce exista – fără să uităm nici că asta se întâmpla în anii 1970 –, în împrejurări normale nu avea cum să nu intre în categoria celor complet săriți peste pârleaz de la noi din cartier. Faptul că nu era pe listă se datora trecerii de care se bucura, însă cum mai era şi faptul că habar n-avea de situația noastră politică şi mai ales date fiind reproşurile pe care mi le aducea, m-am agățat numaidecât de treaba asta.

— Iartă-mă, cumnate, am zis, dar cu problemele politice... Ai auzit de problemele politice?

— Ce probleme politice? s-a mirat el. Te referi la necazuri, la pierderi, la tulburări şi tristeți?

— Ce necazuri şi tristeți? am zis eu. Ce tulburări? Ce pierderi? îmi pare rău să ți-o zic, dar ce spui tu n-are nicio noimă.

Şi atunci am aflat două lucruri. Primul a fost că zvonul care circula de atâta vreme, cum că cumnatul

numărul trei era complet aerian când venea vorba de problemele politice, era fals, fiindcă de fapt el *era* la curent cu ce se petrecea în plan politic. Al doilea, că, din câte se părea, comunitatea noastră, poate chiar ambele comunități, poate chiar şi țara „de peste apă” şi țara „de peste graniță”, schimbaseră tonul în privința problemelor politice de aici, etichetându-le acum drept necazuri, pierderi şi toate celelalte lucruri pe care tocmai le numise cumnatul.

— Se vede treaba că ştiu mai multe decât tine despre situația politică, mi-a zis el atunci. Nici nu-i de mirare, a continuat, căci, după cum spuneam, tu nu eşti vigilentă, soră, nu eşti vigilentă, lucru demonstrat în mod special de cititul ăla din mers al tău. Te-am văzut cu ochii mei miercurea trecută, după lăsarea întunericului, când ai comis o nebunie socială pătrunzând în zonă complet şi pernicios de oarbă la forțele şi influențele ascunse – cu capul plecat şi o lanternă de citit minusculă luminându-ți paginile. Nimeni nu face aşa ceva. Asta echivalează cu...

— Chiar ai auzit despre problemele politice? m-am mirat eu.

— Bineînțeles că am auzit, mi-a răspuns. Ce, crezi că sunt băiatul atomic, ăla atât de afectat de obsesia eliminării bombelor atomice ruso-americane, încât să nu-mi dau seama că propriul meu frate zace descăpățânat lângă mine?

Asta era o aluzie la unul dintre cei complet săriți peste pârleaz de la noi din cartier. Întâmplarea făcea ca băiatul atomic să fie fratele mai mic al lui Cutare McCutare – Cutare McCutare fiind concomitent unul dintre inşii eligibili pentru măritiş sugerați de mămica pentru mine şi băiatul care avea să tabere pe mine, amenințându-mă cu pistolul, în toaleta celui mai popular club din cartier după încolțirea şi moartea lăptarului –, în fine, fratele lui, băiatul atomic, era un puşti de cincisprezece ani care avea o problemă serioasă cu armamentul. Cursa înarmării dintre America şi

Rusia reprezenta o fixație de-a lui şi nimeni nu-l putea împiedica să turuie întruna despre ea. Era permanent agitat şi tulburat, ceea ce n-ar fi fost o problemă – cum îşi ziceau toți – sau, mai exact, ar fi avut o logică dacă ar fi fost agitat şi tulburat din pricina acumulării de arme datorată problemelor politice de la el din țară. Dar nu. El se referea la faptul că se făceau depozite de armament altundeva, hăt departe. Se referea la America. Şi la Rusia. Şi se frământa şi toca la cap pe toată lumea, perorând incontrolabil despre un ştiu ce eveniment catastrofal iminent.

I) ezastrul respectiv, zicea el, urma să se petreacă din pricină că două națiuni imature şi egoiste ne puneau în pericol pe noi, toate celelalte națiuni, şi nu vorbea decât despre America şi Rusia, neluând niciodată în seamă lucrurile ce se petreceau chiar sub nasul lui. Nu şi-a făcut griji, nu, nici măcar o clipă, atunci când fratelui său preferat i-a zburat căpățâna în mijlocul săptămânii, în miezul zilei, în plină stradă, chiar în fața lui. În secunda asta fratele lui preferat, al doilea născut, un puşti de şaisprezece ani, membrul cel mai potolit şi iubit al familiei ăleia, tocmai trecea strada, îndreptându-se spre fratele lui agitat şi panicat, cu gândul să stea la discuții cu el, să încerce să-i potolească isteria nucleară, la fel ca în alte dăți, iar în secunda următoare adolescentul ăsta zăcea la pământ, iară urmă de cap. Nimeni, niciodată, nici măcar când s-a potolit agitația, nu i l-a mai găsit. Şi oamenii l-au căutat. Bărbatul care nu iubea pe nimeni – alt ins complet sărit peste pârleaz – şi alți bărbați, mulți bărbați, chiar şi tăticu', îl căutaseră zile şi nopți întregi. Totuşi, imediat după explozie, băiatul atomic s-a recules suficient de mult cât să se ridice din locul unde îl proiectase suflul şi apoi să reuşească să-şi vină vină în fire, iar pe urmă să-şi amintească ce spunea despre America şi Rusia şi să reia de unde se întrerupsese. În mijlocul țipetelor, el s-a apucat pur şi simplu să-şi facă

iarăşi griji, a revenit iarăşi la griji. Nu-şi făcea griji doar pentru el, zicea. Nu doar pentru el. Cu toții ar fi trebuit să ne facem griji. Niciun om nu-şi putea permite să ignore riscul pe care îl reprezentau Rusia şi America în demența lor, în vreme ce noi, ceilalți, ne închipuiam că ne putem permite să-l ignorăm. Aşadar, băiatul atomic era unul dintre indezirabilii cu pricina, unul complet sărit peste pârleaz, ce se plasase singur la marginea societății cu obsesia lui stranie pentru Războiul Rece. Asta însemna că dacă îl vedeai apropiindu-se, o coteai din drumul lui cât ai clipi. Şi iată-l pe cumnatul numărul trei anunțând că el nu era băiatul atomic, că el *era* conştient de realitatea politică şi socială, că, având propriul program prestabilit de observare şi recunoaştere a mediului în care trăia, era tocmai opusul băiatului atomic. În plus, mi-a zis el, doar fiindcă eşti conştient de ceva, asta nu înseamnă că trebuie să umpli mahalaua de vorbe.

— Şi, apropo de mahala, a adăugat, trebuie să recunosc, cumnată, că nu m-aş fi aşteptat tocmai din partea ta să colportezi bârfe, cu atât mai puțin să le telegrafiezi printr-un mediu de o asemenea anvergură, dar şi atât de distorsionant.

Ajunşi în punctul ăsta, am alergat în tăcere câteva minute, cumnatul gândindu-se la ce s-o fi gândit el de obicei, iar eu gândindu-mă, cum se face că am ajuns tot eu mahalagioaica în povestea asta? Şi: chiar *ştie* despre problemele politice. Şi: mă critică *pemine* când – dincolo de dispensa specială acordată de indulgenții din cartier –, practic, el însuşi e unul dintre complet săriții peste pârleaz bine-cunoscuți. În clipa aia cumnatul m-a inoportunat din nou şi tot necaracteristic, aducând iarăşi vorba despre chestia cu cărțile.

— Da. Cărțile alea, mi-a zis. Şi mersul ăla.

Şi a luat-o de la capăt din altă perspectivă, de data asta din perspectiva conform căreia, dacă nu eram atentă, aveam să fiu surghiunită în inima întunericului, ostracizată fără cruțare drept una dintre făpturile complet sărite peste pârleaz din cartier. Mă avertiza că eram deja poreclită tipa „care citeşte din mers”. Prostii, mi-am zis. Dar ăsta era modul lui de a se lăsa dus de val, dând lucrurilor o amploare nebunească şi apelând la imagini extrem de grăitoare.

— În regulă, i-am zis. Deci dacă ar fi să renunț la cititul din mers, la umblatul cu mâinile în buzunare şi la lanternele de citit şi, în schimb, m-aş uita în stânga şi-n dreapta şi iar în stânga după elemente periculoase şi lipsite de scrupule, asta înseamnă c-o să ajung să fiu fericită?

— Aici nu-i vorba să fii fericită, mi-a zis el, ceea ce era – şi încă mai este – cea mai deprimantă remarcă pe care am auzit-o vreodată.

Dar nicio referire la lăptar. Nici măcar o silabă. Cumnatul, dragul de el, nu plecase urechea la zvonuri, ceea ce se potrivea cu părerea respectuoasă pe care o aveam despre el, cum că nu era predispus la bârfe. Şi, fireşte, nici eu n-aveam chef să aduc vorba despre lăptar, căci – la fel ca în cazul meu cu poate-iubitul şi cu teama mea de a-mi da cu presupusul sau când încercam să mă justific şi eram greşit înțeleasă sau când încercam să mă justific şi nu eram luată în serios – la vremea aceea nu vedeam cum aş fi putut vorbi despre situația dificilă în care mă găseam. Chestia era că nu vorbeam cu nimeni despre nimic – în parte fiindcă nu eram obişnuită să le spun nimic altora, în parte fiindcă nu ştiam cum s-o spun sau ce anume să spun, în parte şi fiindcă încă nu-mi era clar că ar fi ceva limpede de spus. La urma urmei, ce făcuse? Evident că eu, una, simțeam că lăptarul acela chiar *făcuse* ceva, că era pe punctul să facă ceva, că se pregătea strategic să întreprindă ceva. Cred şi –

altminteri de unde toate bârfele astea? – că mai erau şi alţii în cartier care trebuie să fi gândit exact ca mine. Chestia era că fizic nu mă atinsese deloc. Iar ultima dată când ne văzuserăm, nici măcar nu se uitase la mine. Deci pe ce m-aş fi bazat să denunţ faptul că se vâra nechemat în viaţa mea? Dar aşa stăteau treburile pe-aici. Totul trebuia să aibă o componentă concretă, să fie logic pentru a fi inteligibil. Nu puteam să-i spun cumnatului despre lăptar şi asta nu din pricină că ar fi sărit să-mi ia apărarea, că l-ar fi snopit în bătaie pe lăptar, pentru ca apoi să fie împuşcat, ceea ce ar fi determinat comunitatea să se întoarcă împotriva lăptarului, lucru care i-ar fi făcut, la rândul lor, pe paramilitarii repudiatori să apuce de beregată comunitatea. Şi atunci comunitatea i-ar fi apucat de beregată pe repudiatori, ar fi refuzat să-i mai ascundă, să le mai ofere masă şi casă, să le transporte armele. Ar fi încetat şi să-i mai avertizeze de pericole sau să le fie chirurgi de ocazie. Întreg incidentul ar fi provocat discordie, ar fi pus capăt acelui îndelung trâmbiţat efort conjugat pentru înfrângerea statului duşman. Nu. Nimic din toate astea. Motivul era că pur şi simplu cumnatului i-ar fi fost cu neputinţă să creadă că între doi oameni chiar se putea petrece ceva care nu era de natură trupească. Şi eu împărtăşeam convingerea asta, la fel ca tot restul lumii – despre cineva care nu făcea ceva anume, deci cum s-ar fi putut chema că o face? –, ceea ce voia să însemne cum îmi permiteam eu să deschid gura şi să ameninţ cu dezintegrarea generalizată actualul statu-quo? Ar fi fost imposibil, mai ales în contextul problemelor politice, când chestii colosale, concrete, zgomotoase se petreceau, fără urmă de tăgadă, zilnic, de la o oră la alta, de la un buletin de ştiri la altul. Cât despre zvonul legat de mine şi de lăptar, de ce să cadă în cârca mea obligaţia să-l dezamorsez, să dezmint bârfe lansate de nişte oameni care cu asta se ocupau, cu colportajul, şi era limpede că nu le-ar

fi picat bine să le fie tăgăduite bârfele? Şi cum rămânea cu vigilenţa şi cu lipsa ei? Cu felul în care alegeam să mă detaşez sau nu de toate? Eu, una, eram de părere că, citind din mers, le făceam pe amândouă deodată. Şi de ce n-aş face-o? Eram conştientă că, citind în timp ce mergeam, pierdeam contactul – într-un sens fundamental – cu ultimele noutăţi din sânul comunităţii şi chestia asta era, fără doar şi poate, riscantă. Era important să fii informat, să ţii pasul, cu atât mai mult cu cât pe-aici lucrurile se succedau într-o progresie nemaipomenit de rapidă. Pe de altă parte, dacă erai la curent, dacă erai conştient de ce se petrecea, dacă bifai totul – şi în materie de zvonuri, şi de stare de fapt –, tot nu împiedicai lucrurile să se întâmple, nici nu facilitai modificarea sau anularea lucrurilor deja întâmplate. Informaţia nu garanta puterea, siguranţa sau alinarea şi, adesea, pentru unii însemna exact opusul puterii, al siguranţei şi al alinării – căci nu lăsa nicio supapă pentru defularea tuturor pulsiunilor exacerbate tocmai de faptul că te menţineai la curent. Aşadar, citeam în timp ce mergeam în mod intenţionat, tocmai ca să nu ştiu. Să nu fiu precaută era în sine o măsură de precauţie, iar reluarea exerciţiilor sportive alături de cumnatul meu era şi ea una dintre precauţiile pe care mi le luam. Câtă vreme continuam să filtrez acest atac fără precedent la adresa cititului meu din mers, filtrând totodată şi unele dintre comentariile lui exagerate legate de sport, care, în opinia mea, constituiau propria lui manta de protecţie, puteam continua să alerg împreună cu cumnatul şi să nu trebuiască să străbat singură parcurile cu bazine. Unde mai pui că eram însoţită de o persoană de sex bărbătesc, ceea ce era util, căci simţisem eu că lăptarul acţiona cel mai bine în situaţii de izolare. Aşadar, când alergam împreună cu cumnatul, puteam să mă comport ca şi cum acel lăptar şi cele două

întâlniri pe care le avuseserăm fuseseră lipsite de însemnătate sau chiar că nici nu se petrecuseră.

Deci problema o constituiau cărțile, doar cărțile, povestea aia cu „mersul pe jos şi cărțile”, şi am decis să-l iert pe cumnat pentru reproşul necaracteristic lui, ceea ce am şi făcut, după care un copac de pe marginea bazinului de acumulare nordic ne-a fotografiat în timp ce alergam. Acea cameră foto ascunsă a scos un țăcănit, un singur țăcănit, un țăcănit specific aparatului de stat, semănând cu felul în care o făcuse cu o săptămână în urmă tufişul acela amplasat de-a lungul aceluiaşi bazin de acumulare. Of, Doamne, mi-am zis. La asta nu mă gândisem. Ce voiam să spun în realitate era că nu avusesem în vedere faptul că de acum statul avea să înceapă să asocieze cu lăptarul pe oricine se asocia cu mine, fiindcă acum mă asociau pe mine în mod direct cu lăptarul. În decurs de o săptămână după acel prim țăcănit, mă vizaseră deja altele patru. O dată se întâmplase în oraş, altă dată când mă pregăteam să intru în oraş şi pe urmă, de două ori, în timp ce ieşeam din oraş. Fusesem fotografiată dintr-o maşină, dintr-o clădire aparent dezafectată şi, de asemenea, din alte pâlcuri de verdeață. Poate mai fuseseră şi alte țăcănituri, pe care nu le băgasem în seamă la momentul respectiv. De fiecare dată când le auzeam, aparatul de fotografiat se declanşa în momentul când treceam prin dreptul lui şi, da, se părea că ajunsesem într-un soi de vizor al autorităților, poate chiar în vizorul principal, ca parte din boală, din infecția rebelă. Iar acum alți inşi din anturajul meu, precum bietul şi nevinovatul meu cumnat, aveau să fie implicați şi ei, ca acoliți ai unui acolit. Totuşi cumnatul, la fel ca lăptarul, a ignorat cu desăvârşire țăcănitul.

— De ce ignori țăcănitul acela? l-am întrebat.

— Întotdeauna ignor țăcăniturile, mi-a zis el. Ce-ai vrea să fac? Să mă revolt? Să scriu scrisori? Să țin un

jurnal? Să fac o reclamație? Să-mi pun una dintre secretarele personale să ia legătură cu inşii de la demonstrații paşnice pentru drepturile omului de la biroul Avocatului Poporului din cadrul Amnesty International de la Națiunile Unite? Spune-mi, soră, cu cine iau legătura şi ce le spun şi, dacă tot veni vorba, tu ce-ai de gând să faci în privința țăcănitului ăluia?

Păi, urma să mă pălească amnezia, fireşte. Dacă stau bine să mă gândesc, simțeam cum mă păleşte deja.

— Nu ştiu la ce te referi, am zis. Am uitat.

Directețea lui îmi provocase instantaneu un *jamaisvu*.

Ăsta era răspunsul meu – ceva ce ar fi trebuit să-mi fie familiar ajungea să nu-mi mai pară familiar –, cu toate că exista şi o latură optimistă la faza cu aparatul de fotografiat. Cumnatul nu se arătase surprins de țăcănit şi nici nu dăduse de înțeles că n-ar şti de existența țăcănitului. De fapt îi recunoscuse existența, şi nu doar a acelui țăcănit, ci şi a altora care poate că îl vizaseră, probabil fără legătură cu mine sau cu lăptarul.

— Fac tot timpul chestia asta, a zis el. Oamenii sunt fotografiați pentru dosare.

Ceea ce însemna că puteam înceta să mă mai frământ, să mă simt vinovată că abătusem suspiciunea statului pe capul cumnatului. Prin urmare, chiar am încetat să mă mai frământ. Am trecut peste asta şi ne-am continuat fuga, iar cumnatul şi-a intrat de-acum în ritm, adică nu doar în ritmul alergării, ci şi în ritmul moralei pe care mi-o ținea, despre motivele pentru care ar trebui să încetez să mai citesc când mergeam. Nu-l ascultam. Nici prin gând nu-mi trecea să încetez să citesc când mergeam. Dar n-am zis nimic, căci, la u adică, ce rost ar fi avut să faci tapaj când erai deja hotărât?

Aşa încât am alergat mai departe şi într-un final el a abandonat subiectul cititului din mers şi a revenit la

obişnuitele amănunte legate de dependenţa lui de sport. De data asta dilema lui era dacă ar trebui să facă un antrenament sistematizat pe grupe de muşchi sau unul integral şi, în caz că opta pentru unul sistematizat, dacă era mai bine să-l împartă în două sau în trei secţiuni, iar eu eram de acord cu oricare dintre variante, căci îmi ridicasem scutul de protecţie, ca să abat partea istovitoare a insistenţelor lui. Asta nu însemna că îl respingeam pe cumnat, căci, la fel ca toate femeile de la noi din cartier, şi eu îl simpatizam nemaipomenit de tare. În plus, îi eram şi recunoscătoare – şi nu doar fiindcă îmi puteam relua alergările după ce planul meu de a dejuca manevrele lăptarului izbutise. Mai era şi faptul că, atunci când eram cu el, aveam o senzaţie de siguranţă, dată de previzibilitatea şi familiaritatea lui, de relativa lui relaxare, de faptul că puteam fi împreună cu cineva care nu mă toca la cap şi nu se amesteca în felul meu de a fi – cel puţin nu tot timpul. Nu avea niciun plan ascuns. La drept vorbind, eu eram cea cu planul, în plus, uitasem câtă plăcere îmi făcea – dată fiind concepţia pe care o împărtăşeam despre alergat şi despre eticheta alergării – să ies la aceste partide de alergare împreună cu el. Încetul cu încetul, până la urmă a epuizat complet acel aspect al antrenamentului fizic şi am revenit la regula noastră de a alerga în tăcere. O singură dată a zis „Iuţim şi noi pasul, cumnată? Doar nu vrem să ajungem să ne plimbăm la pas!”. Cât despre lăptar şi ţelul meu de a-l elimina din schemă reluând alergările alături de cumnatul numărul trei, planul meu dăduse exact roadele scontate.

Trei

Al treilea episod cu lăptarul a fost atunci când şi-a făcut apariţia la relativ scurt timp după ora mea de franceză pentru adulţi de la seral. Cursul se ţinea în centru şi includea chestii surprinzătoare. De multe ori nu erau chestii franţuzeşti, în egală măsură, de multe ori se întâmpla ca, pe

lângă chestiile franţuzeşti, să mai fie şi altele. La lecţia respectivă, care se ţinea miercuri seara, profesoara ne citea dintr-o carte. Era o carte franţuzească, una de-adevăratelea – pe care vorbitorii nativi ar fi putut s-o citească fără să li se pară că se înjosesc –, iar profesoara ne-a zis că ne citea din ea ca să ne obişnuim cu felul în care suna franceza autentică în pasaje compacte – în cazul de faţă, unul literar. Chestia era că în pasajul pe care ni-l citea cerul nu era albastru. Într-un final s-a întrerupt din citit, fiindcă, fireşte, cineva din clasă – care vorbea în numele tuturor – n-a mai suportat. Ceva nu era în regulă, iar el simţea nevoia să semnaleze acest lucru, de dragul tuturor lucrurilor în general.

— Nu înţeleg, a zis el. Pasajul respectiv se referă la cer? Dacă se referă la cer, atunci de ce scriitorul nu zice aşa? De ce complică lucrurile dând-o atâta pe după corcoduş, când nu trebuie decât să spună că cerul e albastru?

— Aşa e! Aşa e! am răcnit noi, ceilalţi, în cor sau, dacă vor fi fost şi unii care n-au răcnit, aşa ca mine, cu siguranţă împărtăşeam aceeaşi părere.

— *Le cielestbleu*! *Lecielestbleu*! au strigat ceilalţi. Asta ar fi lămurit lucrurile. De ce n-a zis pur şi simplu aşa?

Eram tulburaţi, şi nu puţin, însă doamna profesoară a râs, chestie pe care o făcea foarte des. O făcea fiindcă avea un simţ al umorului deconcertant de ascuţit – altă chestie care ne scotea din fire. Ori de câte ori râdea, nu ştiam sigur dacă să râdem cu ea, să ne simţim intrigaţi şi incitaţi şi s-o întrebăm de ce râde sau să ne îmbufnăm ofensaţi şi să protestăm vehement. De data asta, ca de obicei, am decis să protestăm vehement.

— Ce pierdere de vreme şi ce devălmăşie de subiecte, s-a plâns o femeie. Chiar dacă e francez, scriitorul ăsta n-ar trebui să figureze într-o lecţie de franceză dacă nu ajută cu

nimic la predarea limbii. Acesta e un curs de „învăţarea unei limbi străine”, nu unul care să ne împovăreze cu descompunerea unor chestii din aceeaşi limbă ca să descoperim dacă sunt o poezie sau aşa ceva. Dacă voiam figuri de stil şi înflorituri retorice, în care o chestie reprezintă altă chestie, când chestia reprezentată putea foarte bine să rămână ce era la început, ne duceam la cursul de literatură engleză, cu ciudaţii ăia de la câteva uşi mai încolo.

— Da! am ţipat noi, ceilalţi, şi am mai ţipat şi: Hârleţul tot hârleţ e, oricum ai da-o!

În plus, din gâtlejurile noastre continuau să răsune bine-cunoscutul „Le *cielestbleu*!” şi „Ce rost are? N-are niciun rost!”. Toată lumea încuviinţa din cap şi lovea cu palma în pupitru, murmură şi ovaţiona. Şi ne-am gândit că era un moment numai bun să ne răsplătim purtătorii de cuvânt şi pe noi înşine cu o rundă straşnică de aplauze.

— Deci, elevi, a zis doamna profesoară după ce aplauzele cu pricina s-au stins, voi sunteţi de părere că cerul nu poate fi decât albastru

— Cerul *este* albastru, i-am replicat noi. Ce altă culoare mai poate avea?

Evident, ştiam că cerul mai poate avea şi altă culoare în afară de albastru, alte două culori, dar de ce să fi recunoscut vreunul dintre noi treaba asta? Eu, una, n-am recunoscut-o niciodată. N-am recunoscut-o nici măcar cu o săptămână mai înainte, când am avut parte de primul meu apus alături de poate-iubit. Chiar şi atunci, în seara aceea, cu toate că pe cer erau mai multe culori decât cele trei acceptabile – albastru (cerul pe timp de zi), negru (cerul pe timp de noapte) şi alb (cerul cu nori) –, eu mi-am ţinut gura. Iar acum ceilalţi participanţi la curs – cu toţii mai în vârstă decât mine, unii chiar şi de treizeci de ani – nu voiau nici ei s-o recunoască. Convenţia cerea să n-o recunoşti, să nu

accepți nuanțele, căci acest gen de nuanțe ar fi însemnat opțiuni, iar opțiunile implicau responsabilități – şi dacă nu reuşeam să ne achităm de responsabilitățile ce ne reveneau? Dacă dădeam greş când venea vorba să întoarcem pe toate fețele consecințele faptului că vedeam mai multe decât puteam duce? Mai grav, dacă treaba aia, orice ar fi fost ea, se dovedea atrăgătoare şi ajungea să ne placă, să ne înveselească, ajungeam să ne obişnuim cu ea, să ne bazăm pe ea, pentru ca apoi să dispară sau să ne fie smulsă din mâini şi să n-o mai vedem niciodată? Mai bine să n-o avem deloc, acesta era sentimentul dominant, şi de-aia cerul nostru trebuia să fie albastru. Însă doamna profesoară nu era dispusă să lase lucrurile aşa.

— Deci asta e, gata? a zis ea, mimând uluirea, ceea ce ne-a confirmat şi mai tare suspiciunile față de ea – pe scurt, suspiciunile că nu era decât una dintre cei complet săriți peste pârleaz.

Căci da, chiar dacă eram în centrul oraşului, adică în afara zonei mele, ceea ce însemna în afara religiei mele, ceea ce însemna o sală de curs în care se găseau oameni care chiar purtau nume ca Nigel şi Jason, asta nu însemna neorânduieli, nici discordanțe, iar cei săriți peste pârleaz nu aveau ce căuta nici aici. Ajungeai să-ți dai seama, de pildă, indiferent de apartenența ta religioasă, cine era discordant în parametri normali şi cine era deraiat cu totul. Doamna profesoară părea să se încadreze cu certitudine în a doua categorie. O chestie care sărea în ochi era faptul că limba franceză nu putea fi menținută niciodată prea mult timp ori de câte ori ne-o preda ea. În seara cu pricina, ca de obicei, engleza preluase controlul, ceea ce însemna, tot ca de obicei, că franceza zburase pe fereastră. În clipa următoare chiar ea ne-a făcut să privim pe fereastră. S-a dus cu paşi solemni până acolo – o femeie cu spinarea dreaptă, călare pe un

maiestuos cal drapat – şi a început să arate cu stiloul prin geam.

— În regulă, oameni buni, a zis ea. Trebuie să vă uitați la cer. E musai să vă uitați chiar acum la apusul de colo. *Splendid*!

Când a zis asta, a încetat să arate şi să ciocănească în geam, începând să inhaleze cerul acela. După ce l-a inhalat, chestie care era jenantă, l-a dat afară cu un „Aaahhh!” din rărunchi – ceva şi mai jenant. Pe urmă s-a apucat iar să arate şi să ciocănească.

— Spuneți-mi, dragi cursanți, ne-a interpelat ea, ce culori – ați auzit, da? *culori*, *laplural* – vedeți în clipa asta?

Ne-am uitat fiindcă ne-a silit, chiar dacă apusurile nu făceau parte din programă, dar ne-am uitat şi impresia noastră a fost că, la fel ca de obicei, cerul se preschimba din albastru-deschis în albastru-închis, ceea ce însemna că era albastru şi-atât. Eu ştiam însă, de când cu apusul acela alarmant şi îngrijorător pe care îl trăisem de curând împreună cu poate-iubitul, că cerul din seara aceea, din timpul cursului de franceză, nu avea niciuna din nuanțele alea de albastru. Orice om cât de cât îndărătnic sau inflexibil s-ar fi putut simți presat să găsească fie şi o urmă de albastru pe întinderea ferestrei din sala noastră de curs. Noi ne simțeam presați. În plus, eram de neclintit.

— Albastru!

— Albastru!

— Poate o idee de... nu, albastru! au răsunat din toți rărunchii răspunsurile noastre.

— Sărmanii mei cursanți! a strigat doamna profesoară, care blufa iar, prefăcându-se mâhnită de daltonismul nostru, de orizonturile noastre îngustate, de peisajele noastre mentale, când era limpede că era un om ce se raporta prea mult la sine ca să se lase tulburată multă vreme de ceva, de orice.

Şi cum de era aşa? Cum de se deda la o asemenea antagonizare, opunându-i culturii noastre o anticultură, când ea însăşi aparţinea culturii noastre, ceea ce însemna că aceleaşi reguli de percepţie privind aspectele culorilor care ni se aplicau nouă – indiferent până şi de apartenenţa religioasă – ar fi trebuit să i se aplice şi ei? Dar ea râdea iar.

— Nu e nicio urmă de albastru pe toată întinderea ferestrei, a zis. Mai uitaţi-vă o dată, vă rog. Mai încercaţi o dată, vă rog... şi, dragi cursanţi – aici a ezitat puţin şi, preţ de câteva secunde, a devenit cu adevărat serioasă –, chiar dacă de fapt acolo, afară, nu lipseşte culoarea, *defaptacolo*, *afară*, *nu-inimic*. Însă, pentru uz temporar, vă rog să luaţi aminte: cerul care pare că se întinde acolo, în zare, poate avea orice culoare posibilă.

— Excrement! au strigat câteva doamne şi câţiva domni şi un *frisson* – singura fărâmă de franceză rostită în seara cu pricina în afară de „*le cielestbleu*" şi de aiurelile literare pe care le debitase tipul din carte – ne-a cutremurat pe toţi.

Minţile noastre aveau impresia că nu, ce spunea ea nu avea cum să fie în niciun caz adevărat. Dacă ceea ce spunea era adevărat, şi anume că de fapt cerul – de acolo de-afară sau nu de acolo de-afară, nu conta – putea avea orice culoare, asta însemna că absolut orice putea avea orice culoare, că orice putea fi orice altceva, că orice era posibil oricând, oriunde, în orice colţ al lumii şi pentru oricine – probabil că şi fusese aşa, doar că noi nu băgaserăm de seamă. Deci nu. După generaţii peste generaţii, taţi peste strămoşi, mame peste strămoaşe, după secole şi milenii întregi în care avusese oficial o culoare şi neoficial trei culori, un cer colorat aşa, tam-nisam, nu putea fi îngăduit.

— Haide, a stăruit ea. De ce v-aţi întors cu spatele?

Căci ne întorseserăm cu spatele. Fusese un gest instinctiv, de apărare. Numai că ea ne-a silit să ne

întoarcem iarăşi cu faţa spre cer. De data asta s-a apucat să arate prin diverse ochiuri de geam spre porţiunile de cer care nu erau albastre, ci liliachii, violet, cu petice de roz – rozuri care se deosebeau unele de altele – şi un petic verde de-a lungul căruia se întindea un galben auriu. *Şiverde*? *Cumdeexistaverdeacolosus*? Apoi, cum apusul nu era foarte vizibil de la acea fereastră, ne-a scos afară din clasă şi ne-a mânat de-a lungul coridorului până în sala de curs a *litterateur*-ilor. În seara respectivă sala lor era goală, fiindcă se duseseră la teatru cu stilouri, lanterne şi carneţele ca să vadă şi să recenzeze *Playboy-ul Occidentului*. Ajunşi aici, doamna profesoară ne-a îndemnat să ne uităm la cer din această perspectivă cu totul nouă, în care soarele – imens şi de un portocaliu-roşiatic copleşitor pe un cer tot fără vreo urmă de albastru – apunea îndărătul clădirilor în dreptul unui ochi de geam.

Cât despre cerul respectiv, în momentul acela era un amestec de roz şi galben-limoniu cu o irizaţie mov în urma lui. Îşi modificase culorile cât durase mica noastră expediţie de-a lungul coridorului şi continua să şi le modifice chiar sub ochii noştri. Un strat auriu iţit deasupra movului se deplasa spre o fâşie argintie, în timp ce într-un colţ o altă nuanţă de mov se apropia dintr-o margine. Urma o altă porţiune trandafirie. Şi iar violaceu. Şi, mai încolo, un turcoaz ce strivea norii – care nu erau albi –, îndepărtându-i din cale. Tot soiul de straturi se amestecau şi se contopeau, formându-se şi transformându-se, adică exact ce se petrecuse şi în timpul apusului aceluia din urmă cu o săptămână. „Mergem să vedem cum apune soarele?” spusese poate-iubitul, spre marea mea surprindere. „Ca ce chestie?” îl bruftuluisem eu. „Fiindcă e vorba de soare”, m-a lămurit el. „Bine”, i-am zis, ca şi cum n-ar fi fost ceva nemaipomenit, ca şi cum în lumea mea oamenii se invitau frecvent să vadă apusul. Aşa că i-am zis da şi, după partida

de alergare alături de cumnatul numărul trei, m-am dus acasă, am făcut duş, m-am schimbat, m-am machiat, mi-am pus pantofi cu toc şi poate-iubitul a venit să mă ia cu maşina de unde mă lua de obicei, la capătul cartierului meu, pe partea noastră a şoselei de demarcație. Şoseaua asta jalnică şi singuratică se întindea între religii şi eu mă întâlneam cu el acolo nu fiindcă el ar fi fost de religia opusă, căci nu era cazul, ci fiindcă era mai uşor aşa decât să-l pun să vină să mă sune la mine la uşă. Totuşi, la relativ puțină vreme după primul apus, a început să se plângă de preparativele laborioase şi riscante pe care le întreprindeam pentru a ne întâlni, spunându-mi că nu voiam să vină direct la mine sau să facem ceva în zona mea din cauză că mi-era ruşine să fiu văzută cu el, lucru pe care nu-mi venea să-l cred urechilor. I-am spus că nu aveam unde să mergem la mine în zonă, ceea ce nu era adevărat şi ştia şi el că nu era adevărat, fiindcă toată lumea ştia că în cartierul meu se găseau unsprezece dintre cele mai bune cluburi ale religiei noastre, inclusiv clubul cel mai bine cotat de cei de confesiunea noastră din întreg oraşul. Aşa că el a zis că sunt evazivă, ceea ce era adevărat, dar nu eram evazivă din pricină că mi-ar fi fost ruşine cu el. Chestia era că nu voiam să vină la noi la uşă din cauza mămicii. Ar fi urmat întrebări. Pe urmă predica despre măritiş. Pe urmă predica despre copii şi, dacă nu erau astea, atunci ar fi fost acuzat că e lăptarul. Plus că mai erau şi rugăciunile alea de care se apuca atunci când te aşteptai mai puțin şi chestia e că aveam şi eu o limită când venea vorba de câtă stânjeneală puteam suporta. Deci nu fiindcă mi-ar fi fost ruşine cu el sau fiindcă voiam să-l menajez continuam să acționăm aşa de întortocheat şi de riscant şi să ne întâlnim în punctul acela de explozie sectară sumbră şi încrâncenată. Ideea era să mă scutesc pe mine de stinghereala de a fi nevoită să dau explicații.

La apusul ăla cu poate-iubitul, care a fost înainte de vorbele lui acre legate de locul de întâlnire, m-a luat, ca de obicei, de pe şoseaua de demarcație şi a venit cu ultima maşină recondiționată de el. Am ieşit din oraş şi am mers până la un local de pe țărm, unde a cumpărat de băut şi am stat amândoi afară, alături de nişte necunoscuți, numai ca să aşteptăm evenimentul, să aşteptăm ca acest soare, pe care nu-l înțelegeam, să apună. Apusurile nu erau singurele lucruri pe care nu le înțelegeam. Nu înțelegeam nici stelele, nici lunile, nici zefirii, nici rouă ori florile, nici vremea ori preocuparea intensă a unor oameni – a unor oameni mai în vârstă – pentru ora la care mergeau la culcare, pentru ora la care urmau să se trezească a doua zi şi, la fel, pentru temperatura în grade Celsius sau Fahrenheit de afară, pentru temperatura în grade Celsius sau Fahrenheit dinăuntru, pentru starea intestinelor lor, a tracturilor lor digestive, a labelor picioarelor, a danturii, când unul dintre ei zice în gura mare într-un autobuz aglomerat „Ştii ce? Când ajung acasă, o să mănânc o felie de pâine prăjită straşnică înainte de cină”, iar însoțitorul lui îi răspunde la fel de tare: „O să mănânc şi eu acasă la mine o felie de pâine prăjită pe post de gustare înainte de cină”. Sau, dacă nu asta, atunci: „Ai mâncat o felie de pâine prăjită acasă la tine ieri?”. „Da, dar tu ai mâncat ceva de atunci?”„Vai, eu nu mănânc. Am mâncat ouă jumări. Am eu o prietenă, Pam, dar te rog să mă opreşti dacă ți-am mai povestit deja, numai că pe vremuri mergeam împreună să cumpărăm ceainice şi mese de călcat...” şi era absolut normal să nu înțeleg lucrurile astea. La fel era şi cu apusurile, fiindcă nimeni nu voia să fie etichetat drept un tânăr sărit peste pârleaz, iar poate-iubitul, care era şi el tânăr – abia cu doi ani mai mare ca mine –, nu trebuia nici el să înțeleagă şi să evalueze ceea ce nimeni de vârsta noastră n-ar fi fost suficient de excentric să bage de seamă că era acolo. Confruntată cu o asemenea

purtare din partea lui, cu peisajul acela celest întinzându-mi-se dinaintea ochilor şi cu aşteptarea implicită că trebuia să asist la el, să fiu martoră la el, să particip într-un fel sau altul la el şi să manifest o reacţie corespunzătoare faţă de el, am stat în picioare alături de poate-iubit şi m-am uitat şi am dat aprobator din cap, cu toate că nu ştiam la ce anume mă uit şi ce aprob. Atunci am început să-mi pun iarăşi problema dacă era bine ca poate-iubitul să meargă să vadă apusuri, dacă era bine să deţină cafetiere, dacă era bine să-i placă fotbalul şi, în acelaşi timp, să dea impresia că nu-i place, chiar dacă mie nu-mi plăcea fotbalul, fiindcă faptul că mie nu-mi plăcea – cu excepţia melodiei de la *Meciulzilei* – era irelevant. Evident, meşterea la maşini şi era normal ca băieţii să meşterească la maşini, să-şi dorească să le conducă, să viseze că le conduc dacă nu-şi permiteau să şi le cumpere ca să le conducă şi nu erau îndeajuns de obsedaţi de maşini încât să le fure ca să le poată conduce. Chiar şi aşa, eram îngrijorată că poate-iubitul, împins de cine ştie ce orgoliu masculin, refuza să se integreze. Şi asta mă bulversa iar, căci însemna oare că de fapt îmi era ruşine cu el, că băieţii normali, cei care reuşeau să se integreze în societate, cei care au vrut s-o snopească în bătaie pe Julie Covington pentru că interpretase „Numai femeile sângerează”, despre care credeau că e un cântec despre ciclu când de fapt nu era un cântec despre ciclu, chiar dacă toţi ceilalţi, inclusiv eu, credeau că e un cântec despre ciclu, băieţii care, dacă li se punea pata pe tine, te învinovăţeau pentru că li se pusese pata pe tine –, deci însemna oare că aş fi preferat să mă întâlnesc cu băieţi din ăştia? De câte ori meditam la aşa ceva, ceea ce nu-mi plăcea să fac, căci – iarăşi – îmi dezvăluia incompatibilităţile, stupidităţile acelea inconsolabile, mă cuprindea un sentiment de nelinişte. Ştiam că-l preferam pe poate-iubit oricăruia dintre foştii mei poate-iubiţi, că zilele mele preferate din săptămână erau cele

pe care le petreceam împreună cu el, că singurul iubit cu care îmi dorisem să mă culc până acum şi cu care mă şi culcasem până acum fusese poate-iubitul. În plus, dat fiind că, de când adusese vorba să ne mutăm împreună, iar eu îl refuzasem, mi se întâmpla să mă trezesc visând cu ochii deschişi cum ar fi să trăiesc cu poate-iubitul – să stau în aceeaşi casă cu el, să împart patul cu el, să mă trezesc în fiecare zi acolo, lângă el –, oare, la o adică, traiul împreună ar fi fost chiar atât de rău?

Aşa încât am dat aprobator din cap spre apusul acela, spre orizontul acela, chestie complet absurdă, fiind preocupată în tot timpul ăsta de sentimentele alea contradictorii, cu poate-iubitul lângă mine, cu toți indivizii ăia ciudați care admirau şi ei apusul de jur-împrejurul meu, şi în acel moment, exact când îmi spuneam „Ce pizda mă-sii sunt ăştia?”, ceva acolo în zare – sau ceva în mine – s-a schimbat. A început să capete sens, fiindcă acum, în loc de albastru, albastru şi iar albastru – albastrul oficial pe care toată lumea îl înțelegea şi şi-l imagina acolo sus –, simțurile mele au fost izbite de adevăr. Cum priveam aşa, stăruitor, a devenit evident că acolo, în zare, nu era nicio fărâmă de albastru. Pentru prima oară am văzut culori, aşa cum, doar peste o săptămână, în timpul orei de franceză, vedeam iarăşi culori. În ambele împrejurări culorile cu pricina, alunecând şi întinzându-se, se contopeau şi se amestecau cu alte culori care apăreau, toate combinându-se între ele, toate desfăşurându-se de-a pururi, în afară de una, care lipsea, şi anume albastrul. Poate-iubitul luase treaba asta ca pe ceva firesc, cum făcuseră şi toți ceilalți din jurul nostru. Eu n-am zis nimic, cum nu aveam să zic nimic nici peste o săptămână, la ora de franceză, dar două apusuri în şapte zile, în condițiile în care până atunci nu existase niciunul – asta cu siguranță însemna ceva. Aici se ridica o întrebare:

era un ceva inofensiv sau un ceva amenințător? La ce anume reacționam eu de fapt aici?

— Nu vă faceți griji, ne-a zis atunci doamna profesoară. Tulburarea voastră, ba chiar zdruncinarea voastră, dragi cursanți, dinaintea acestui apus este încurajatoare. Nu poate însemna altceva decât evoluție. Nu poate însemna altceva decât emancipare. Vă rog să nu credeți că v-ați trădat pe voi înşivă sau că v-ați compromis.

Apoi a început iar să tragă adânc aer în piept, sperând să ne stimuleze, prin propriul exemplu, un spirit mai întreprinzător şi mai aventuros. Numai că în sala *litterateur*-ilor nu se simțea niciun pic de spirit de aventură – şi la ceilalți, cred, chiar mai puțin decât la mine. Cel puțin eu trăisem şocul cerului, subversiunea unui apus, şi asta doar cu o săptămână în urmă, în vreme ce, dacă era să mă iau după expresiile de pe fețele celorlalți, toți păreau, indiferent de vârstă, că se confruntau cu o asemenea întâlnire pentru prima dată în viață. Fireşte, impulsul de a intra în panică mă încerca şi pe mine. îl simțeam cum freamătă în aer şi, în acelaşi timp, cum se apropie unduindu-se şi apoi revărsându-se val după val dinspre ceilalți. Totuşi, fiindcă trăisem şi eu exact acelaşi gen de panică în timpul apusului din urmă cu o săptămână, însă atunci descoperisem că, odată ce rămăsesem nemişcată şi nu o lăsasem să mă copleşească, se domolise treptat, cred că de data asta eram dispusă să o tolerez şi astfel, după puțină racordare la starea de spirit generală sau detaşare de ea, ca să obțin un moment de respiro de la ceea ce, la urma urmei, ar fi putut însemna o înțelegere necorespunzătoare, nefamiliară, odihnitoare, am aruncat o privire în jos, pe stradă. Atunci am zărit o dubiță albă parcată în intrândul îngust de vizavi. Am înghețat, smulsă brutal din înțelegerea aproape împăcată în care mă complăcusem în urmă cu doar câteva clipe.

Capota dubiței se ițea din intrândul care se întindea între partea din spate a unui şir de baruri şi partea din spate a unui şir de firme. Am reuşit să mă dezgheț îndeajuns cât să mă îndepărtez de fereastră, în caz că el era înăuntru – cu un binoclu? telescop? aparat foto? – şi se uita în sus. Iar acum îmi ziceam, *fraiero* – adică eu –, căci socotisem că reuşisem, mă bucurasem, mă bătusem singură pe umăr, convinsă că îi dădusem de cap problemei, că, reluând partidele de alergare alături de cumnatul numărul trei, izbutisem să-l țin pe lăptarul ăsta la distanță. Să mă învăț minte să mai lansez ipoteze.

Să mă mai dau mare în fața propriei persoane. De-abia trecuse o săptămână şi deja se alesese praful de abilitatea mea de a-l ocoli. Vai, de ce nu-mi trecuse oare prin minte că avea să schimbe tactica, renunțând să mă urmărească prin parcurile cu bazine de acumulare şi reluându-şi interesul față de mine altundeva?

Doamna profesoară şi-a reluat pledoaria. De data asta era vorba de înfățişarea întunecată efemeră (orice o fi însemnând asta) a copacilor de pe stradă, datorată aspectului crepuscular (orice o fi însemnând asta) al cerului dindărătul lor, timp în care colegii mei – în continuare pradă propriei zbateri – se plângeau că la noi în oraş nu existau efemeritate, crepuscule sau copaci pe străzi, nici negri, nici de altă culoare, înainte să fie convinşi să se mai uite o dată şi să concează că, OK, poate că aveam şi noi copaci pe străzi, dar se vede treaba că fuseseră instalați cu o jumătate de oră în urmă, căci nimeni de-aici nu-i remarcase până atunci. În timpul ăsta eu îmi spuneam să-mi bag mințile în cap, să-mi vin în fire, eram în centrul oraşului, ceea ce însemna că dubița aceea putea fi dubița oricui şi, oricum, ce şanse erau ca el să-şi parcheze vehiculul chiar vizavi de colegiul unde se întâmpla să am eu un curs la seral? Foarte mici. Prea mare coincidența. Prin urmare, nu avea cum să

fie dubița lui. Şi, drept dovadă, când m-am aplecat să trag cu ochiul pe fereastră a doua oară, dubița din intrândul cu pricina dispăruse. Plină de însuflețire, m-am grăbit să-mi revin, să uit de dubiță, să mă întorc alături de colegi, de cer, de copaci, de celelalte chestii din pricina cărora se ciondăneau în momentul respectiv. În acelaşi timp, am decis să fac abstracție de o senzație fizică stranie care mi se strecurase în jumătatea inferioară a spatelui şi anume că extremitatea şirei spinării părea să mi se mişte. Chiar se mişcase. Nu era o mişcare normală, de genul aplecării în față, în spate, a fandării sau răsucirii. Fusese o mişcare nefirească, o prevestire ce pornise din coccis, cu o trepidație ce înaintase apoi în valuri – urâte, succesive, amenințătoare –, mutându-mi-se spre fese, apoi precipitându-se spre tendoanele de la genunchi, de unde a năvălit într-o clipită spre scobiturile întunecate din dosul genunchilor şi a dispărut. Toată treaba asta a durat o secundă, doar o secundă, iar primul meu gând – spontan, necontrolat – a fost că ăsta era dedesubtul unui orgasm, cum poate că ți-ai fi imaginat umbra înfiorătoare, localizată dorsal, parțial spasmodică, a unui orgasm – *unanti-orgasm*. Însă în clipa următoare am decis să ignor frisonul respectiv, înfiorările respective, orice or fi fost ele, şi mi-am îndreptat iar atenția spre fereastră, unde tocmai se enunțau nişte conservatoare „în numele taților şi al străbunilor!”, „în numele mamelor şi al străbunelor!”, „Care e problema? Albastru e funcțional!”. Totuşi majoritatea colegilor au rămas abătuți şi, în acelaşi timp, îngrijorați, căci, la fel ca mine, ştiau că cerul din seara aia fusese o inițiere. Şi astfel, în momentele următoare peste clasă s-a aşternut liniştea, care s-a transformat într-o tăcere desăvârşită. Apoi doamna profesoară a oftat. După care am oftat şi noi. După care ea ne-a condus înapoi în sala noastră de curs, spunând:

— Puteți să vă mai oferiți, dragii mei cursanți, câteva clipe de calm, de tihnă, în care să vă amintiți ce anume ați admirat. Pe urmă o să revenim la pasajul nostru literar şi la tropii aceia într-o altă limbă.

Ceea ce am şi făcut până la sfârşitul serii.

Pe treptele colegiului mi-am luat la revedere de la Siobhan, Willard, Russell, Nigel, Jason, Patrick, Kiera, Rupert of Earl şi toți ceilalți, căci ei se pregăteau, ca de obicei, să o pornească spre un bar ca să critice neruşinarea, disonanța şi inadecvarea profesoarei noastre cu meseria de profesor, precum şi faptul că ajunseserăm să ştim mai puțină franceză acum decât în septembrie, când ne înscriseserăm la curs. De data asta nu voiam să merg cu ei, fiindcă nu era momentul să stau undeva jos, ci să mă gândesc, iar la mine gânditul nu era niciodată mai eficient şi mai productiv ca atunci când mergeam. Aşa că am luat-o din loc şi nu mi-a trecut nici măcar o dată prin minte să scot *CastelulRackrent*[4] din geantă şi să citesc. Eram prea surescitată ca să pot citi şi mă gândeam la doamna profesoară, la felul în care ne spusese că există apusuri în fiecare zi, că nu eram meniți să ne băgăm în pământ de vii, că întunericul nu era niciodată atât de copleşitor încât să nu-l putem învinge, că întotdeauna aveau să urmeze şi alte capitole, că trebuia să ne debarasăm de vechile deprinderi, să devenim receptivi la simbolism, la cele mai surprinzătoare interpretări, că, în plus, trebuia să scoatem la lumină ceea ce ținuserăm ascuns, ceea ce ni se părea că am fi pierdut.

— Manifestați o opțiune, dragi cursanți, a zis ea. Ieşiți din locurile unde stagnați. Nu poți şti niciodată, a conchis

[4] Castle Rackrent, roman al scriitoarei anglo-irlandeze Maria Edgeworth (1768-1849), publicat în 1800.

apoi, când vine momentul crucial, transformarea, punctul de cotitură, secunda în care toate vor căpăta sens.

Mda, ciudat. Dar asta era filosofia ei şi, fiind filosofie, nu însemna oare că şi Dumnezeu era pe undeva pe-acolo? Nu-mi era clar ce părere aveam despre prezența lui Dumnezeu în toată povestea asta, fiindcă, deşi ea nu adusese vorba despre Dumnezeu, ce s-ar întâmpla, date fiind echilibrul fragil de la noi din clasă şi atitudinea politicoasă față de susceptibilitățile religioase şi problemele politice, când va ajunge s-o facă? Cât priveşte tradiția asta nouă cu apusurile, eu avusesem parte de două în decurs de opt zile, ceea ce însemna că-mi mai lipsea unul singur ca să-mi pot face tema. Doamna profesoară ne zisese să descriem trei apusuri – „în franceză, dacă doriți" –, chestie care trăda – deşi asta ştiam deja – faptul că una scotea pe gură şi altele îi erau prioritățile. Cuvintele ei au iscat alte proteste, doar că mai puțin înverşunate, căci cei mai mulți dintre noi eram încă prea uluiți de toate câte se petrecuseră în seara aia ca să ne manifestăm, ca de obicei, dezacordul şi nemulțumirea.

Aşa că ne-am strâns lucrurile şi am plecat, iar ceilalți au pornit spre bar, în vreme ce eu am luat-o spre casă, spre zona mea enclavizată. După ce am mers şi am reflectat nițel – la culoare, la transformare, la prefacerile peisajelor lăuntrice –, mi-am deplasat atenția dinspre propriile gânduri spre împrejurimi, moment în care am băgat de seamă că ajunsesem în dreptul zonei de zece minute de la periferia centrului oraşului. Această zonă de zece minute nu se numea oficial zona de zece minute. Ideea era că îți lua zece minute s-o traversezi. Asta dacă zoreai pasul, fără să o lălăi, deşi niciun om întreg la minte nu s-ar fi gândit s-o lălăie pe-acolo. Nu că ar fi fost un loc riscant din punct de vedere politic, că, în afară de posibilitatea să se prăbuşească din întâmplare peste tine una dintre bisericile ei dărăpănate, ți

s-ar fi putut întâmpla ceva cumplit din pricina problemelor politice. Nici vorbă. Pe parcursul celor zece minute, prin comparație cu această zonă, problemele politice păreau naive, stângace, aproape lipsite de relevanță. Chestia era că zona de zece minute era – şi fusese dintotdeauna – un locşor sumbru, nepământean, un soi de Mary Celeste[5].

Era o zonă circulară, dominată de trei biserici imense, dispuse aproape una de cealaltă, la distanțe egale. Bisericile respective nu mai erau folosite demult, erau dezafectate, înfrânte, ajunseseră aproape nişte umbre de clădiri, cu toate că turlele lor întunecate continuau să se înalțe spre cer. În copilărie îmi închipuiam cum fleşele acelea încearcă să-şi lipească vârfurile unul de altul, să se contopească, formând o pălărie de vrăjitoare prin care apoi toată lumea avea să fie nevoită să treacă. Fusese primul lucru pe care îl remarcasem la acest locşor în anii aceia de demult. În afară de pălăria de vrăjitoare, mai erau puține alte clădiri – presupuse birouri, câteva case de locuit – şi arătau şi ele părăsite, nimeni nu părea să trăiască sau să muncească în ele, iar oamenii, în cazul în care se întâmpla să te întâlneşti cu vreunul, țineau, la fel ca tine, capetele în pământ în timp ce înaintau şi ei zoriți. În acel cerc existau patru prăvălii, dar nu erau categorisite drept prăvălii adevărate, în ciuda plăcuței cu „Deschis” pe care o afişau, a uşilor neîncuiate, a fațadelor îngrijite şi a impresiei că – deşi poate că la momentul respectiv nu se vedea clar – îndărătul lor forfotea totuşi viața. Nu vedeai pe nimeni intrând în acele prăvălii şi nici nu vedeai pe nimeni ieşind din ele. Nici măcar nu era clar ce fel de prăvălii erau. Mai exista şi o stație de autobuz

[5] Celebră brigantină americană descoperită în 1872 plutind în derivă în apropierea Strâmtorii Gibraltar, fără nici un membru al echipajului la bord. Misterul dispariției echipajului a suscitat de-a lungul timpului numeroase speculații.

în fața uneia dintre prăvălii, singura stație de autobuz din zona de zece minute. Nici acolo nu erau vreodată oameni: nimeni nu aştepta să urce în autobuz de acolo şi nimeni nu cobora vreodată în stația respectivă. Pe urmă mai era o cutie poştală în care nimănui nu i-ar fi trecut prin gând să-şi lase corespondența, în afară de surioarele mele, care şi-au adresat singure ceva o dată, într-unul din numeroasele lor momente de investigații ştiințifice, ca să vadă dacă acel ceva avea să le fie livrat – ceea ce nu s-a întâmplat. Toate astea făceau ca zona de zece minute să se evidențieze ca un loc fantomatic, pe care pur şi simplu trebuia să-l traversezi. Odată ieşit din ea, porneai mai departe spre următorul reper, iar eu aveam şapte astfel de repere, pe care le bifam într-un colț al minții în timp ce înaintam, continuând să citesc. Zona de zece minute era primul meu reper după ce treceam de granița zonei de centru. Urma cimitirul, pe care toți, inclusiv presa, paramilitarii, forțele de ordine ale statului – ba chiar şi unele ilustrate –, îl numeau „locul obişnuit". Apoi venea cazarma poliției, urmată de casa unde mirosea mereu a pâine coaptă. După casa cu pâine venea casa călugărițelor, pe care le auzeai adesea repetând imnuri religioase şi niciodată *AveMaria*. După casa Domnului veneau parcurile cu bazine, prin care nu mă abăteam şi nu scurtam niciodată drumul la ora aceea, seara, chiar dacă afară mai era încă lumină. În loc de asta, le ocoleam, lungind drumul, şi ajungeam pe strada şi la căsuța surorii numărul trei şi a cumnatului numărul trei. Era ultimul dintre reperele mele personale, fiindcă de acolo urmau cele câteva străzi scurte care duceau până la strada mea şi la uşa casei mele. În momentul acela eram pe cale să pătrund în zona de zece minute, care recent fusese tulburată din propria ei tulburare de o bombă ce explodase în mijlocul ei. Din cauza acelei bombe, una dintre cele trei biserici nu mai era acolo.

La început explozia îi nedumerise pe toți. Ce rost avea? N-avea niciun rost. De ce să plasezi o bombă – ziceau toate taberele – într-un loc mort, sinistru, mohorât, de care oricum nu i-ar fi păsat nimănui dacă într-o bună zi avea să fie trimis la ceruri în fărâme? Presa a sugerat că fusese un accident cu bombă, o bombă prematură, poate o bombă de repudiator al statului, aflată în trecere spre cazarma poliției din apropiere, sau, poate, o bombă de apărător al statului, menită unuia dintre stabilimentele segregaționiste pentru băut ale religiei adverse, situat nu departe de cazarmă, dar în direcția opusă.

Indiferent cum stăteau lucrurile, bomba cu pricina nu ucisese pe nimeni, doar biserica goală şi şubredă, care oricum stătea să cadă de zeci de ani, iar reverberațiile exploziei o doborâseră cu totul la pământ. Care vasăzică, asta se prăbuşise, dar celelalte două biserici – în continuare şubrede, în continuare gata să se năruie – rămăseseră în picioare. Şi prăvăliile erau intacte, cu uşile deschise, fără niciun geam spart, cu program normal. Şi stația de autobuz era în continuare în picioare, în continuare goală, aşa încât locul nu părea mult mai mort decât fusese înainte de explozia bombei. După cercetările oficiale şi ancheta criminalistică şi rapoartele experților, dar şi după învinuiri reciproce între tabere, a ieşit la iveală că bomba cu pricina nu fusese nici a repudiatorilor, nici a apărătorilor. Fusese o bombă veche, o bombă istorică, o bombă antică, greco-romană, o imensă, gigantică bombă nazistă. În cazul ăsta nu-i nicio problemă, şi-au zis toți. N-au fost ai lor. N-au fost ai noştri. împroşcatul cu acuzații şi învinuiri a încetat complet.

— Care-i originea aspectului sinistru al zonei de zece minute? am întrebat-o la un moment dat pe mămica.

— Pui nişte întrebări ciudate, fiica mea, mi-a răspuns ea.

— Nu la fel de ciudate precum cele puse de surioare, iar tu le răspunzi de parcă ar fi nişte întrebări normale, i-am zis, referindu-mă la cele mai recente, de la micul dejun.

„Mămico”, o interpelaseră ele, „s-ar putea întâmpla ca, dacă eşti femeie şi, în plus, exagerat de sportivă şi chestia aia numită menstruaţie s-ar opri în tine din cauză că ai fost exagerat de sportivă” – surioarele descoperiseră menstruaţia recent, încă nu din proprie experienţă, ci dintr-o carte – „şi pe urmă ai înceta să mai fi exagerat de sportivă şi menstruaţia ţi-ar reveni, asta ar însemna că ai avea la dispoziţie mai mult timp pentru menstruaţie, ca să compenseze perioada când n-ai avut-o, deşi ar fi trebuit s-o ai, numai că nu puteai, din cauză că activitatea ta sportivă excesivă împiedica producţia de hormon care stimulează producerea foliculilor, în acelaşi timp împiedicând şi hormonul luteinizant să îi comande estrogenului tău să stimuleze endometrul, în aşteptarea fecundării unui ovul, dat fiind că insuficienţa de hormoni şi estrogen rezultată împiedică eliberarea ovulului ce urmează a fi fecundat sau – în caz că ovulul este eliberat, dar nu şi fecundat – duce la degenerarea corpului luţeai şi la descuamarea endometrului, sau altfel, mămico, menstruaţia ta s-ar opri în momentul în care ar fi programată biologic să se oprească, indiferent de lunile sau de anii de activitate sportivă excesivă, când nu ţi-a mai venit ciclul?”. Mămica a recunoscut că da, făcea chestia asta, trata întrebările surioarelor ca şi cum ar fi fost nişte întrebări normale, dar că surioarele erau surioare, până şi profesorii lor o spuneau, asta însemnând că aveau să fie întotdeauna dificile şi ciudate cu stilul lor de a pune întrebări şi de a acumula cunoştinţe, pe când în cazul meu, mi-a zis ea, cum aveam alt tip de gândire decât mititelele, sperase că de-acum depăşisem faza asta. Pe urmă mi-a zis că nu ştie, dar că zona de zece minute fusese dintotdeauna un loc ciudat,

sinistru, mohorât, că inclusiv pe vremea mamei ei şi pe vremea bunicii ei, în zilele de dinainte de război – dacă o fi existat aşa ceva –, fusese tot un loc ciudat şi mohorât, un loc care poate că încerca să treacă peste cine ştie ce întâmplare sinistră, cumplită, dar nu reuşea şi, în loc de asta, ajungea să i se lase pradă, să i se abandoneze, să şi-o dorească, chiar să se complacă în ea, degenerând într-atât încât, mi-a zis mămica, simţea nevoia imperioasă de ea şi trăgea după el în jos şi împrejurimile, când de fapt, cine ştie? – a ridicat ea din umeri –, poate că de fapt nu se întâmplase nimic sinistru în el. „Unele locuri rămân pur şi simplu înţepenite", a zis mămica. „Şi amăgite. Exact ca unii oameni. Ca tăticu' tău" – moment în care ajungeam să regret că deschisesem gura. Orice lucru – dacă era cumva fie şi un pic sinistru, un pic obscur, dacă era legat de ceea ce ea numea „psihicele" – o făcea să revină inevitabil la soţul ei şi tăticul meu şi mai ales la denigrarea lui. „Nici pe vremea aia", o auzeai zicând, cu trimitere la vremurile de odinioară, la vremurile ei, la vremurile lor, „nici atunci", spunea ea, „nu l-am înţeles vreodată pe tatăl vostru. În definitiv, fiica mea, el ce motive avea să fie psihic?"

Se referea la depresii, căci tăticu' avusese din astea: mari, teribile, năvalnice, gigantice, întunecate ca norii de furtună, molipsitoare, negre ca pana ciorii, a corbului, a stăncuţei, cu sicrie peste sicrie, catacombe peste catacombe, schelete peste cranii peste oase târându-se pe pământ spre groapă – genul ăsta de depresii. Mămica nu avea depresii, nici nu îngăduia depresiile şi, la fel ca mulţi oameni de pe-aici care nu le aveau şi nu le îngăduiau, îi venea să-i scuture pe cei care le făceau până ajungeau să-şi dea seama că greşesc. Bineînţeles, la vremea respectivă nu se numeau „depresii". Se numeau „hachiţe". Pe oameni îi apucau „hachiţele". Mămica povestea cum unii dintre cei apucaţi de hachiţe zăceau în pat cu nişte feţe lungi, emanând un aer de

monotonie repetitivă extinsă, un aer tragic, nefericit, afectându-i pe toți cei din jur cu monotoniile lor, cu fețele lor lungi, cu repetitivitatea lor continuă şi extinsă, indiferent dacă deschideau sau nu gura. Era de ajuns să te uiți la ei, zicea ea. De fapt era de ajuns să intri pe uşă şi simțeai deja venind de la etaj, din camera lui, din camera lor, emanația aerului aceluia de dependență irascibilă. Iar în cazul în care hachițoşii era genul de oameni care izbuteau să se dea jos din pat, asta tot nu-i împiedica să strice atmosfera. Pedalau pe chestia asta, tot cu fețe lungi şi cu vocea monotonă, târşâindu-şi paşii pe stradă, târându-se pe suprafața pământului, dând roată şi umblând brambura şi plimbându-se prin oraş în contagioasa lor manieră funestă, molipsindu-i pe toți, şi – fiindcă se dăduseră jos din pat – făceau treaba asta pe o scară mult mai largă, mai cuprinzătoare. „Ce-ar trebui să înțeleagă oamenii ăştia cu hachițe şi cu probleme grele”, zicea mămica – şi nu doar o dată, ci aproape de fiecare dată când tăticu' era pomenit în conversație „e că viața este grea pentru toată lumea. Nu-i grea doar pentru ei, aşa că de ce să beneficieze ei de tratament preferențial? Tre' să iei lucrurile aşa cum sunt, cu bune şi rele, să-ți vezi de viață, să te aduni, să fii respectat. Sunt oameni pe lumea asta, fiica mea”, zicea ea, „oameni care au mult mai multe motive de psihice, mult mai multe temeiuri să sufere decât ăia care se dedulcesc la suferință – dar nu-i vezi lăsându-se pradă beznei, cedând în fața deznădejdii. În schimb, oamenii ăştia îndrituiți îşi văd de drum cu fruntea sus, refuzând să se dea bătuți”.

Deci mămica revenea la discursul ei mobilizator de tipul „o să fie şi mai bine”, la ierarhia suferinței stabilită de ea: cei cărora le era îngăduită, cei cărora le era îngăduită, dar care se descalificau crunt depăşindu-şi cota ce le revenea, şi cei care, ca tăticu', erau din capul locului impostori, furând dreptul la suferință ce i-ar fi revenit

altcuiva. „Tăticu-tău”, zicea ea. „Tăticu-tău. Ştii că până şi soră-sa zicea că zăcea în pat în timpul alarmelor, în timp ce în jurul lui ardeau case, iar el nu se ducea în adăpost cu ceilalți? Şi era tânăr – să fi avut vreo şaişpe-şapteşpe ani – şi până şi eu, care la vremea aia eram de doişpe ani, aveam mai multă minte ca el. Era nebun, îşi dorea să cadă bombele alea pe el. Nebun, ascultă ce-ți zic”, fapt care, când l-am auzit prima oară – căci asta nu era prima oară – şi înainte să înceapă propriile mele depresii, şi mie mi se părea o dovadă de nebunie. Iar acum ea vorbea de războiul cel mare, de războiul mondial, cel de-al doilea, cel care – întrebați orice adolescent – nu are nimic de-a face cu omenirea actuală şi cu viața societății moderne, cel de care nimeni de vârsta mea nu se putea ocupa, lucru deloc surprinzător dacă te gândeai că de fapt cei mai mulți dintre noi de-abia dacă reuşeam să ne ocupăm de cel actual, cel mai apropiat, în care eram vârâți. „După război”, zicea mămica, „ba chiar ani întregi după ce ne-am căsătorit, până când a murit, şi în special după ce au început necazurile, nu-l vedeai decât cu capul îngropat în chestiile alea sinistre”. Se referea la ziarele lui, la tomurile lui, la consemnările lui, la felul în care colecționa şi ordona tot ce avea legătură cu problemele politice. Unde mai pui că se şi întâlnea cu prieteni care împărtăşeau aceleaşi opinii, care erau la fel de morbizi, de maniaci, şi, la fel ca el, stăteau cramponați de steiuri, colțuri de stâncă, corbi, ciori şi schelete. Se ocupau împreună de catalogarea şi arhivarea, de categorisirea, de actualizarea tuturor tragediilor iscate de problemele politice, până într-acolo încât ajungeai să crezi că asta era slujba lor, când de fapt nu era, şi, fireşte, după o vreme tăticu' nu a mai putut face față. Până şi noi, copiii lui, ne dădeam seama că, la cât de teribil de captivat, de riguros, de maniac era, lucrurile nu aveau cum să nu se năruie la un moment dat. Şi se şi năruiau, iar el se prăbuşea odată cu ele, plonjând cu

capul înainte prin toată munca aia la catastife, la albumele pe care le făcea, la decupajele lui prescriptive din ziare, ceea ce îl determina să se afunde şi mai tare în depresie, iar atunci singurele lucruri de care mai era în stare rămâneau patul lui, spitalul, benzile desenate, secțiunea de sport a ziarului sau emisiunile despre Holocaust de la televizor. Mai erau şi emisiunile despre catastrofe naturale, cum erau cele în care David Attenborough vorbea despre insecte care se mănâncă între ele şi despre animale sălbatice feroce care agresau animale sălbatice blânde. Nu se uita niciodată la emisiuni despre iarba-neagră ori despre felul în care poți ajuta fluturii să crească fericiți şi fără griji. Genul acela de emisiuni nu-l atrăgea niciodată, nu-l interesa, nici măcar, cum zicea mama, „nu avea voie să-l înveselească”. Fireşte, toată casa ştia că Holocaustul şi războaiele mondiale şi animalele care se mâncau între ele, toate acele anestezice, printre care se numărau şi problemele noastre politice, asta atunci când reuşea să-şi îndrepte atenția asupra lor, nu-l înveseleau nici ele. Era totuşi limpede că aveau un oarecare rol, sugerau ceva de genul „Vedeți! Uitați-vă. Ce rost are? N-are niciun rost”, astfel confirmându-i, consolându-l chiar, în deznădejdea lui, că, la cum stăteau lucrurile, la cum stătuseră dintotdeauna, nu aveau cum să existe victorii şi biruințe, căci biruințele erau plăsmuiri, victoriile erau fantezii, iar efortul şi efortul reînnoit, o pierdere de vreme inutilă. „Ştiam că tăticu-tău era într-o formă bună”, zicea mămica, „atunci când cânta şi ştiam că se simțea rău atunci când zăcea în pat cât era ziua de lungă, când stătea treaz nopțile, nu dormea, nu trăgea draperiile, ci, dimpotrivă, acoperea orice crăpătură, nelăsând să pătrundă lumina nopții şi niciun pic de lumină naturală. Melancolia lui, fiica mea. Nu era firească. Dac-ar fi fost firească, nu s-ar fi simțit bine cu ea? N-ar fi arătat bine cu ea? Dar ce motiv avea,

spune-mi tu, ce motiv avea să se izoleze tot timpul în locul ăla sinistru şi deprimant?”

Deci în ceea ce-i privea pe tăticu’ şi pe cei asemenea lui, spre deosebire de mămica şi de cei asemenea ei, nu se punea problema cum că „Trebuie să fiu vesel din cauza Holocaustului” sau „Am un furuncul pe nas, dar omul ăla de la câteva case mai încolo n-are nas deloc aşa că trebuie să fiu vesel fiindcă lui îi lipseşte nasul în vreme ce mie nu-mi lipseşte nasul iar el trebuie să fie vesel din cauza Holocaustului”. La tăticu’ nu era niciodată vorba că „Trebuie să mă pun în genunchi şi să mulțumesc Cerului pentru faptul că pe lume sunt oameni care pătimesc mult mai mult decât mine”. Iar eu nu reuşeam să înțeleg de ce nu putea să aibă şi el dreptatea lui, fiindcă toată lumea ştia că în viață lucrurile nu mergeau aşa. Dacă ar fi mers aşa, atunci am fi fost fericiți cu toții – mai puțin persoana despre care s-ar fi convenit că e cea mai oropsită din lume –, însă majoritatea celor pe care îi cunoşteam nu erau fericiți. Şi în această lume prozaică, în această lume de omuleți, nici nu ne petreceam timpul contabilizându-ne fericirile şi evitând relativul în favoarea eternului. Acel relativ, acea dimensiune temporală – unde susceptibilitățile variază, unde nimeni nu are aceeaşi istorie personală, chiar dacă toți împărtăşesc o istorie comună, unde ceea ce constituie un declanşator pentru cineva trece neobservat de altcineva – nu era în niciun caz dimensiunea în care se petreceau viețuirea adevărată, primară, şi reacția mintală imperfectă la acea viețuire. Nici măcar mămica şi cei asemenea ei – în ciuda intoleranței lor la depresivi şi a faptului că îngenuncheau în fața tragediilor, mulțumind Cerului că, de n-ar fi fost îndurarea Domnului, le-ar fi fost sortite lor, doar că nu ei, ci alți amărâți fuseseră aleşi de Cel de Sus să îndure asemenea sorți cumplite –, nici măcar ei nu erau împăcați. În ce-i privea pe cei câțiva, foarte puțini, care păreau împăcați sau

cel puțin continuau să radieze o bunăvoință constantă şi o încredere în oameni şi în viață chiar şi dinaintea unei stări de lucruri care nu prea avea de-a face cu împăcarea, ei bine, atât mămicii şi celor asemenea ei, cât şi tăticului şi celor asemenea lui, de fapt aproape tuturor oamenilor pe care îi ştiam, inclusiv mie, ne venea cam greu să-i acceptăm.

Problema oamenilor luminoşi, a acelei categorii rare, derutante, radioase de oameni, mi-a captat prima oară atenția în urma filmului aceluia, *înspateleferestrei*[6]. L-am văzut când aveam doisprezece ani şi m-a descumpănit din pricina ideii pe care am crezut inițial că o transmite. Un cățeluş e omorât, strâns de gât, i se frânge gâtul, şi, cu toate că nu acesta era mesajul filmului, pentru mine era mesajul filmului, din cauză că stăpâna lui – răpusă de durere şi şocată – se tânguie de la fereastra ei ca s-o audă tot blocul, „Care dintre voi a făcut asta?... nu mi-aş fi putut imagina... aşa de josnici încât să omorâți un animăluț neajutorat şi prietenos... singurul din tot cartierul ăsta care plăcea pe toată lumea. De-aia l-ați omorât, fiindcă vă plăcea, doar fiindcă vă plăcea?”, şi partea aceea cu „l-ați omorât fiindcă vă plăcea” era cea care mi-a dat fiori pe şira spinării. Am ştiut din capul locului: O, *Doamne*! *Eadevărat*! *Dincauzaastal-au omorât*! *L-auomorâtfiindcăîiplăceadeei*! Până la urmă s-a vădit că nu ăsta era motivul pentru care fusese omorât câinele, însă înainte să descopăr adevăratul motiv, mi s-a părut întru totul logic – în lumea în care trăiam – ca lucrurile să fi stat aşa. L-au omorât fiindcă îi plăcea, fiindcă nu ştiau cum să facă față faptului că erau plăcuți, nu ştiau cum să facă față inocenței, directeții, sincerității, unei neajutorări, afecțiuni şi puritâți atât de pure, de afectuoase, încât n-aveau altă soluție decât să se

---

[6] Rear Window, film regizat de Alfred Hitchcock şi lansat în 1954.

descotorosească de câine şi de calităţile lui. Nu le puteau suporta. Era musai să-l omoare. Probabil că lor înşile li s-ar fi părut un gest de autoapărare. Şi asta era problema cu luminoşii. la un grup întreg de indivizi neluminoşi, poate o întreagă comunitate, o întreagă naţie, sau poate doar un stătuleţ cufundat vreme îndelungată la nivel fizic şi energetic în energii mentale întunecate, poate şi condiţionaţi, în virtutea anilor întregi de suferinţă personală şi colectivă, să fie împovăraţi de apăsare şi durere, de teamă şi mânie... ei bine, oamenii ăştia nu puteau să se arate deschişi, nu cât ai bate din palme, faţă de orice individ lucitor ca un nasture care apărea în mediul lor şi îşi răsfrângea pur şi simplu strălucirea asupra lor. Cât despre mediul cu pricina, şi el ar fi protestat, susţinând pesimismul locuitorilor, ceea ce se întâmpla în locul unde trăiam eu şi unde întreaga zonă părea cufundată veşnic în întuneric. Era ca şi cum luminile electrice erau stinse, erau permanent stinse, deşi crepusculul se sfârşise, aşa că ar fi trebuit să fie aprinse şi, cu toate astea, nimeni nu le aprindea şi nici nu băga de seamă asta, deci nu ardeau. În plus, toate astea păreau a fi starea firească a lucrurilor, ceea ce însemna că o componentă a stării fireşti a lucrurilor o reprezenta această sforţare constantă şi nerecunoscută de a vedea. Chiar şi când eram copil – poate tocmai fiindcă eram copil –, ştiam că în realitate nu era o chestiune de ordin fizic, ştiam că senzaţia aia de linţoliu, de aspect distorsionat al luminii, era legată de problemele politice, de rănile care apăruseră, de necazurile care se acumulaseră, de pierderea nădejdii şi lipsa încrederii, precum şi de un blocaj mental pe care nimeni nu părea dispus ori capabil să-l depăşească. Aşadar, ambientul concret, fizic, în complicitate cu întunecimea umană ce se descărca în interiorul lui sau ca urmare a acesteia, nu favoriza nici el lumina, în schimb, locul acela era cufundat într-o măsură atât de mare într-o poveste

lungă şi tristă, încât un om cu adevărat luminos care pătrundea în această întunecime risca să nu-i poată supraviețui, să-şi vadă propria strălucire subsumată lui, iar în unele cazuri – dacă persoana cu pricina era percepută ca fiind insuportabil de radioasă şi de strălucitoare – se putea ajunge până acolo încât individul respectiv să trebuiască să-şi piardă viața. Cât despre cei care trăiau în întuneric, cei deprinşi de multă vreme cu siguranța pe care o conferă întunericul, nici pentru ei nu era floare la ureche. *Ce-osă seîntâmpledacăacceptămacestepuncteluminoase, transparențalor, strălucirealor, dacăneîngăduimsănebucurămdelucrulăstaşiîncetămsănemaitememdeel, dacăajungemsănedeprindemcuel, dacăajungemsăcredemînel, să-laşteptăm, săfimmarcațideel, dacăîncepemsăcăpătămsperanță, să dăm uităriimoştenireastrămoşeascăşi, înschimb, odatăpătrunşideel, începemsăcochetămcuel, cunoiînşine, şipeurmăsă-lrăspândim, ce-osă seîntâmpledacăfacemchestiaasta, neformămînideeaastaşipeurmă, cândneelumeamaidragă, luminasestingesauneestefurată*? Iată motivul pentru care nu aveam parte de mulți oameni luminoşi în medii alcătuite într-o proporție covârşitoare din frică şi mâhnire. În mediul acesta, care era mediul meu, nu existau decât câțiva. Era profesoara de franceză din centru. Pe urmă ar mai fi putut fi şi poate-iubitul dacă n-ar fi fost obsesia lui acută de a strânge lucruri. Totuşi singura persoană de la mine din cartier în privința căreia toți erau de acord că se număra printre puținii radioşi era sora responsabilei cu otrăvirile de la noi din cartier, fata cu tabletele. Sora asta de care vorbesc era de vârsta mea, ceea ce însemna că era mai mică decât fata cu tabletele, şi problema nu era că toată lumea şi-ar fi dorit s-o antipatizeze. De fapt o parte a problemei o constituia tocmai faptul că n-o antipatizam. Chestia e că era

greu să gestionezi ameninţarea pe care o reprezenta cum umbla ea de colo colo şi refuza în ruptul capului să se dea bătută. Era translucidă, neatinsă de întunericul nostru, defila prin întunericul nostru învăluită în propria lumină. Totuşi, în chip i i udat, se purta ca şi cum n-ar fi fost nimic ieşit din comun în toată povestea asta. În loc să extragem speranţă din cine era şi ce reprezenta – cu atât mai mult cu cât, deşi provenea din zona noastră, reuşise să transcendă starea de spirit şi mentalitatea dominante în această zonă –, în loc să ne zicem: „Păi bine, dacă făptura asta poate s-o facă, dacă poate să umble cu toată lumina asta solară jucând în jurul ei şi înăuntrul ei, atunci poate că şi noi...?" Dar nu. Era mai uşor să rămânem netulburaţi la nivelul nostru redus şi aculturat şi s-o etichetăm pe sora fetei cu tabletele ca fiind la fel ca soră-sa, adică una dintre cei complet săriţi peste pârleaz, dintre ostracizaţii cartierului.

Aşadar, luminos era de rău şi „prea trist" era de rău şi „prea voios" era de rău, ceea ce însemna că trebuia să umbli de colo colo fără să fii nimic şi, la fel, fără să gândeşti, cel puţin nu la nivelul superior, ăsta fiind motivul pentru care toţi îşi ţineau gândurile ferite, la loc sigur, în cotloanele de dedesubt. Cât despre mămica şi tăticu', tăticu' mergea prea mult pe varianta „faţă lungă", iar mămica prea agresiv pe varianta „o să fie şi mai bine", tăticu' făcea căderi nervoase la intervale regulate şi trebuia să se interneze, ca apoi mămica să uite de „o să fie şi mai bine" şi să se înfurie pe el pentru că o lăsa iarăşi singură cu noi în locul ăsta. Ani de-a rândul n-am ştiut nici eu, nici mezinii familiei că tăticu' se interna în spital şi nici că era un spital de nebuni. Noi ne închipuiam – fiindcă aşa ni se spunea – că de fiecare dată când dispărea, pleca să muncească ore lungi, zile lungi, săptămâni interminabile în cine ştie ce oraş sau ţară îndepărtate sau, dacă nu, că se dusese să-l vadă vreun medic specialist de departe din cauza durerilor lui de spate.

Dar în realitate era vorba de spitale de nebuni şi căderi nervoase, ceea ce însemna muşamalizare, ceea ce însemna ruşine, ceea ce însemna şi mai multă ruşine în cazul lui particular, din cauză că era bărbat. Bărbații şi spitalele de nebuni mergeau mână-n mână mult mai puțin decât femeile şi spitalele de nebuni. În cazul unui bărbat asta echivala cu un eşec de gen în îndeplinirea sarcinilor ce-i reveneau, reprezentând, mai presus de orice, o neputință de a păstra aparențele. La început nu înțelegeam nici asta. Nu ştiam nici că mămica, sub presiunea psihică, sub presiunea semenilor, a ruşinii, le prezenta propria perspectivă asupra bolii tăticului vecinilor ei, care, fireşte, aveau şi ei o perspectivă proprie în privința asta. „Pe naiba munceşte peste mări şi țări", ziceau ei, iar mămica ştia şi asta o făcea să-l învinovățească şi mai abitir pe tăticu' – chiar şi după ce a încetat să mai fie în viață. De multe ori părea că nu-l iubea, că de fapt ajunsese să-l urască. „Poveste tristă!" se burzuluia ea. „Ce poveste tristă? De fapt nu-l doare nimic. De fapt totu-i numa în capul lui.

De fapt nu-i nimic acolo, afară". Şi se prefăcea – deşi nu-i ieşea – că n-o mai interesează tăticu'. Mă scotea din minți când făcea chestia asta, când îl vorbea de rău aşa, în special dinaintea noastră, a copiilor lui, în fața cărora nu s-ar fi cuvenit să-l ponegrească. Dar ea insista, căci, odată pornită, făcea o asemenea fixație pentru fixațiile lui, încât, din clipa când se monta şi intra în priză şi devenea mult, mult prea furioasă, trebuia să-şi facă programul până la capăt, fiindcă nu se putea opri. Pe vremuri mă frământa mult amploarea furiei ăsteia a ei, felul în care îl învinovățea şi-l ocăra şi se văicărea tot timpul. Abia mult mai târziu am ajuns să înțeleg că problema o reprezenta faptul că nu-l putea ierta pentru multe lucruri – poate pentru toate –, nu doar pentru faptul că nu găsea de cuviință să se însenineze.

Asta făcea ea. Transpunea neîndurarea respectivă în orice ar fi putut avea o legătură oricât de vagă cu el, cum era, de pildă, zona de zece minute. Potrivit mămicii, la fel ca tăticu', nici zona respectivă nu nutrea vreo speranță de a se însenina. „E prea fixistă", zicea ea, „prea ticăită, prea funestă. N-are niciun sens, niciun rost, fiica mea. E imaginară, asta e originea ei – altfel spus, n-are nicio origine". „Înțeleg", spuneam, chestie care, în cazul misterului şi al specificului zonei de zece minute, fireşte că nu era adevărată. Şi acum iată-mă străbătând-o pe jos şi gândindu-mă la cer şi la profesoara noastră, la spusele ei despre lumină şi întuneric şi la răspunsul nostru maşinal: „Întuneric! Dați-ne, vă rugăm, întunericul!". Cât despre bomba nazistă, majoritatea dărâmăturilor fuseseră de-acum îndepărtate. Terenul era în continuare plin de hârtoape, nu fusese încă nivelat, căci probabil că amplasamentul unde se înălța până nu demult biserica nu urma să fie transformat într-o parcare, aşa cum se întâmpla de obicei cu alte locuri bombardate de pe aici. Pustiirea istorică şi inexplicabilă a zonei de zece minute ar fi curmat orice dorință pe care ar fi nutrit-o cineva de a veni şi a-şi parca maşina aici.

Mai rămâneau câteva bucăți de zidărie spartă peste care trebuia să păşeşti sau pe care să le ocoleşti, ceea ce tocmai făceam în timp ce-mi croiam drum mai departe spre următorul meu reper. Aruncând o privire spre el, spre cimitir, am băgat de seamă pentru prima oară că înăuntrul lui erau copaci, ceea ce m-a dus iar cu gândul la faptul că mai devreme cerul fusese verde. Dar dacă acolo, sus, m-am întrebat eu, putea fi verde, cel puțin uneori, asta nu însemna oare că pământul putea fi şi el, tot uneori, albastru? Gândul ăsta m-a făcut să arunc o privire spre pământ şi de data asta am văzut ceva pe jos. Întins pe o parte, în mijlocul molozului încă neridicat, zăcea un cap mic de pisică, fără trup, încă acoperit cu blană, o blană

împâslită. Fața îi era răsucită spre pământ, care aici consta din beton detonat. Prima mea impresie a fost că era o minge de copil, o jucărie, o punguță de bani de jucărie care voia să treacă drept una veritabilă, cu urechi, blană şi mustăți de animăluț. Dar era o pisică, capul unei pisici, una care trăise până la explozia cu pricina. Până la urmă – mi-am dat eu seama – ceva tot murise în urma exploziei ăleia de demult.

Pisicile nu te venerează, aşa cum fac câinii. Lor nu le pasă. Niciodată nu poți miza pe ele că o să măgulească vanitatea omenească. Îşi văd de treaba lor, în legea lor, nu sunt slugarnice şi nu o să se arate niciodată spăsite. Nimeni n-a văzut vreodată o pisică cerându-şi iertare, iar dacă s-ar întâmpla aşa ceva, ar fi limpede ca lumina zilei că nu e sinceră. În ce priveşte pisicile moarte – mai precis, uciderea cu bună ştiință a pisicilor, ca şi cum ar fi ceva la ordinea zilei –, m-am confruntat de multe ori cu aşa ceva. S-a întâmplat în copilărie, într-o vreme când pisicile erau considerate animale dăunătoare, subversive, vrăjitoreşti, calea stângă, ghinion, elementul feminin, cu toate că nimeni nu îndrăznea să iasă în față şi să vorbească deschis despre elementul feminin altfel decât la beție, beția – în caz că s-ar fi lăsat cu agresiuni împotriva vreunei femei amărâte – fiind ulterior invocată ca justificare.

Bărbații şi băieții omorau pisicile sau, când nu le omorau, le ardeau câte un şut sau aruncau cu pietre în ele când treceau prin dreptul lor. Era unul din lucrurile acelea de la sine înțelese, aşa că nu pomeneai ocaziile când se întâmpla să dai peste o pisică moartă. Eu, una, nu omoram pisici şi nici nu voiam să fiu de față când erau omorâte. Totuşi eram atât de condiționată de vremurile acelea, de o repulsie inculcată, încât mă temeam chiar şi mai tare să dau peste una vie decât să văd una moartă. Mă îngrozea gândul că aş fi putut intra în contact cu una şi aş fi țipat din toți bojocii dacă aş fi atins vreuna. Aşadar, pe vremea

aceea, acum mulți ani, erau o mulțime de pisici moarte. Câini, pe de altă parte, se găseau din belşug şi nu li se întâmpla absolut nimic. Câinii erau robuşti, credincioşi, supuşi, dădeau bine când venea vorba de imaginea de sine a omului şi aveau o nevoie slugarnică de a se subordona cuiva. Aşadar, acceptabili. Cu care te puteai mândri. Care trebuiau considerați răi, protectori, şi toată lumea avea câte unul, dar nici asta nu i-a salvat, căci într-o noapte şi ei au fost omorâți aproape toți, în afară de doi. Au fost omorâți toți deodată, câinii ăştia morți, toți în acelaşi timp, iar acel imens canicid, opus felicidului obişnuit, de zi cu zi, tot în copilăria mea s-a petrecut, şi încă într-o manieră macabră, spectaculoasă, atunci când soldățimea „de peste apă” le-a spintecat beregatele câinilor din cartier în toiul unei nopți. Au lăsat leşurile stivuite într-o movilă imensă, amplasată strategic deasupra uneia dintre intrări, aceleaşi intrări în dreptul cărora erau stivuite de obicei lăzile de lapte pline cu cocteiluri Molotov, în aşteptarea următoarei insurecții din cartier, care era planificată să aibă loc cândva în aceeaşi zi. Toată lumea ştia că fusese mâna soldaților, că fusese o declarație de-a lor menită să ne servească nouă, localnicilor, drept lecție, să ne dea de ştire că erau capabili să facă față câinilor noştri, să treacă peste faptul că lătrau şi le arătau colții şi îi avertizau pe repudiatori de prezența lor. Numai că rolul câinilor noştri nu se redusese niciodată doar la atât.

Faptul că lătrau şi-şi arătau colții şi ne avertizau fusese în avantajul nostru, al tuturor, nu doar al repudiatorilor. Făcând lucrurile astea, câinii noştri avertizau pe toată lumea, în special pe toți băieții şi bărbații – bărbați tineri, bărbați mai în vârstă, repudiatori sau nerepudiatori, căci populația masculină avea cel mai mult de pătimit –, despre prezența acelor soldați, care soseau în număr consistent în maşinile şi vehiculele lor blindate, din care săreau şi începeau să patruleze cu suspiciune sporită pe

toate străzile din jur. Toată lumea aprecia sistemul de avertizare timpurie pe care îl furnizau câinii grație celor câteva momente de spațiu de manevră pe care îl ofereau, fiindcă astfel era de obicei mai uşor să te fereşti din calea lor. Altfel, nu era plăcut să ieşi pe uşa casei, să fii oprit pe stradă şi, copleşit numeric şi sub amenințarea armei, să ți se ordone să răspunzi la întrebări, să răsfiri picioarele, întors cu fața la un zid, să fii percheziționat în timp ce stăteai lipit de zidul cu pricina – în dreptul intrărilor, deasupra intrărilor acelora – şi să rămâi locului în poziția cu pricina atâta timp cât găseau de cuviință soldații. Nu era plăcut nici ca bărbații aceia maturi, cu armele lor, să rânjească la tine în caz că tu – soția, sora, mama, fiica – ieşeai pe uşa casei tale ca să fii martoră la ce i se întâmpla fiului, fratelui, soțului sau tatălui tău. Şi era cu atât mai neplăcut cu cât ți se dădea clar de înțeles că fiul sau fratele sau soțul sau tatăl tău avea să rămână nemişcat, cu fața la zidul acela, câtă vreme rămâneai şi tu acolo, martoră la ceea ce se petrecea. Deci mergi mai departe? Rămâi fermă pe poziții? Stai să asişti, chiar dacă, făcând asta, îi pricinuieşti şi mai multă suferință şi o umilință prelungită fiului sau fratelui sau soțului sau tatălui tău? Sau pleci de acolo, intri înapoi în casă şi îți laşi fiul sau fratele sau soțul sau tatăl pe mâna oamenilor ălora? Dacă nu se întâmpla asta, atunci pentru o femeie care ieşea pe uşa casei nu avea cum să fie plăcut nici să fie supusă efectului de picătură chinezească al remarcilor sexuale ce îi erau adresate, să fie agasată de desfrânații aceia cu gura spurcată. „Ce portbagaj ai”, îți ziceau. „Ce lighean”. „Ce te-ai mai potrivi la curvăsăreală”. Şi apoi „Ce ți-am face la fața aia dacă...” sau altceva de genul ăsta – şi tot cu armele lor şi cu emoțiile lor abia stăvilite, adesea nestăvilite, dând pe dinafară. În mod firesc – sau poate nu atât firesc, cât de înțeles –, nu era deloc deplasat ca femeia sau fata care încasa asemenea vorbe să

îşi zică: „Dacă un lunetist repudiator de la fereastra de sus ți-ar zbura scăfârlia chiar în clipa asta cu un foc de armă, soldatule, nu doar că moartea ta nu m-ar mâhni, ci cred chiar că ar fi ceva plăcut, eliberator, fascinant, karmic”. Deci aşa arăta ura. Era o ură imensă, marea ură a anilor 1970. Ca să poți aprecia corect greutatea acelei un, trebuia să laşi deoparte şi inadecvarea înşelătoare şi stânjenitoare a problemelor politice, şi toate justificările interioare, şi toate concluziile atent selectate asociate problemelor politice. După cum a zis la un moment dat la televizor, şi încă foarte succint, cineva, o persoană din cele mai obişnuite „de peste drum”, fiindcă îşi dorea să omoare toți indivizii de religia mea de la mine din zonă – adică pe toată lumea de la mine din zonă – drept răzbunare pentru faptul că un repudiator al statului de la mine din zonă trecuse strada şi aruncase în aer mulți oameni de religia lui de la el din zonă: „E nemaipomenit ce sentimente există în tine”. Şi avea dreptate. Chiar e nemaipomenit, indiferent dacă până la urmă s-ar putea să nu fii tu cel care apasă pe trăgaci.

Şi de aceea erau necesari câinii. Erau importanți, reprezentau o contragreutate, o interfață, un tampon în fața dezlănțuirilor subite, mortale, om la om, de trăiri detestabile şi auto-detestabile, adică exact genul acela de trăiri care izbucnesc în decurs de câteva secunde între indivizi, între clanuri, între națiuni, între sexe, şi provoacă pagube ireparabile peste tot în jur. Ca să le preîntâmpini, să le eviți, să dai la o parte amintirile acelea urâte, toată durerea şi trecutul şi deteriorarea fibrei morale, auzi lătratul, declanşarea lătratului sălbatic, tribal, şi atunci ştii că trebuie să aştepți în casă – un sfert de oră sau cam aşa ceva – până ce soldățoii ăia o să plece în drumul lor. În felul ăsta nu intri în contact direct, nu eşti nevoit să simți neputința, nedreptatea sau, lucrul cel mai cumplit, să simți că tu – un om normal, un om obişnuit, unul cât se poate de drăguț – ți-

ai dori să omori sau să-ți afli alinarea sufletească asistând la un omor. Iar dacă eşti deja afară, pe stradă, care este câmpul de luptă care este strada când auzi lătratul ăla pornit din senin, ei bine, atunci pur şi simplu îți încordezi auzul şi încerci să-ți dai seama, după locul dinspre care se aude, încotro se îndreaptă soldații ăia şi, în caz că se îndreaptă spre tine, poți să te strecori repede într-o parte sau în cealaltă, cotind-o pe o altă stradă, mai puțin expusă. Însă ei au omorât câinii, eliminând astfel intermediarii, aşa că, până când în zona noastră aveau să se nască alți câini şi să fie crescuți şi dresați în spirit partizan, se părea că ne întorseserăm la ura directă, față în față, ura aceea străveche, primară. Dar mai întâi, în dimineața de după noaptea masacrului câinilor, în fața realității acelei imensități de leşuri, a venit reacția la fel de directă a locuitorilor zonei.

Ea consta în principal din tăcere. Sau cel puțin la început, cu un câine – considerat inițial ultimul câine rămas în viață în cartier – privind scena laolaltă cu noi, ceilalți, şi scheunând la răstimpuri, cu coada vârâtă adânc între picioare. În ce mă privea, la nouă ani, cât aveam atunci, mi se părea că acolo erau atât de mulți câini, încât n-ar fi avut cum să încapă în cartier, că soldații trebuie să fi adus cu autobuzele nişte câini în plus, dar din momentul în care localnicii s-au apucat să-i identifice şi să şi-i revendice, au fost revendicați toți, până la unul. În plus, ochii mei de copil, dar şi cei ai fratelui meu numărul trei, care stătea lângă mine, au trăit iluzia că tuturor câinilor din maldărul ăla imens de leşuri le lipseau căpățânile. Eram convinşi că fuseseră decapitați. „Mami! Căpățânile! Au luat căpățânile! Unde sunt căpățânile?” țipam amândoi. „Unde-i Lassie, mami? Unde-i tati? Au găsit-o frații noştri pe Lassie? Unde-i tati? Unde-i Lassie?” Şi o trăgeam de palton, iar în clipa aia fratele numărul trei a izbucnit în plâns. Plânsul lui m-a

stârnit şi pe mine şi noi doi i-am stârnit pe toţi ceilalţi copii. Şi atunci ultimul câine rămas în viaţă a început să urle şi el. Eram mulţi copii în ziua aceea şi ne înghesuiam unii în alţii, lipindu-ne fiecare de adulţii noştri. Aşadar, la început a fost tăcerea, apoi a urmat plânsul nostru şi atunci, la auzul plânsului nostru, adulţii s-au mobilizat, lăsând la o parte uluirea. S-au apucat să se ocupe de măcel, iar bărbaţii – care mai tineri, care mai bătrâni, repudiatori ori nerepudiatori – au început să-şi croiască anevoie drum prin mormanul vâscos de piei de animal. Au dat în lături umezeala aia băltind greu, ca să deosebească leşurile unul de altul, trecându-şi-l pe fiecare din mână în mână până la cel venit să-l revendice, cel care îl aştepta să-l ducă acasă, care în căruţuri, care în landouri, care în roabe ori în cărucioare de supermarket sau, cel mai ades, în braţe, înfofolit, ca pe ceva care odinioară le stătuse viu acolo. Cât despre tăticu', îmi amintesc stăruinţa cu care fratele numărul trei şi cu mine întrebam de el, cu care ne rugam să fie şi el acolo, să fie unul dintre bărbaţi, să facă chestii normale, bărbăteşti, aşa cum a reuşit să facă doi ani mai târziu, când a căutat împreună cu ceilalţi capul fratelui lui Cutare McCutare. Pe de altă parte poate că ziua cu câinii fusese una proastă, una dintre zilele în care zăcea în pat sau la spital, ori una din zilele cu Holocaustul sau cu vreo revistă de box îngălbenită, veche de când lumea. Orice va fi fost, el nu era acolo. Fraţii însă erau acolo, săpau cot la cot cu ceilalţi şi aveam impresia că trecuseră de scoarţa pământului. Erau în miezul planetei, se afundaseră în adânc şi, cu toate astea, continuau să sape. Mi i-am închipuit cu lopeţi şi în mintea mea săpau cu lopeţile acelea în pământul care de-acum se înnămolise şi în care fraţii şi bărbaţii erau afundaţi până la brâu. Bulgării, bolovanii, dârele acelea deveneau tot mai roşii, mai cafenii, mai întunecate, mai lipicioase – înnegrindu-se de-a dreptul – pe

măsură ce săpau adânc ca să scoată câinii de-acolo. Îmi amintesc imaginea fraților, a tuturor câinilor noştri, a noastră, a celor care stăteam de jur-împrejur. Totuşi nu-mi amintesc să fi simțit vreo clipă miros de moarte. La un moment dat fratele numărul trei a strigat „Câinii mişcă! MAAAMIII! CÂINII MIŞCĂ!” şi eu m-am uitat şi chiar se mişcau, erau nişte ridicări şi coborâri abia perceptibile. Şi mama noastră – îmi amintesc împietrirea ei, lipsa ei de reacție când am tras-o de mânecă, când am zis „LASSIE, MAMI!”, „UNDE-I TATI, MAMI?”, „CÂINII MIŞCĂ, MAMI!”. Într-un târziu cineva, sora numărul doi, s-a învrednicit să ne explice. Ne-a zis că acolo erau şi căpățânile, că erau date pe spate, asta însemnând – cum aveam să-mi dau seama mai târziu – că beregatele le fuseseră spintecate atât de adânc spre os, încât ni se părea că le lipseau capetele. Explicația asta, faptul că erau totuşi acolo, părea mai uşor de acceptat – cred că şi pentru fratele numărul trei – decât ideea că nu mai erau, că soldații le luaseră ca să le batjocorească, să dea cu piciorul în ele, să prelungească necinstirea lor. Sau poate că era vorba doar de uşurare, fiindcă primiserăm totuşi o explicație. Chiar şi aşa, am continuat să plângem şi la fel au făcut şi alți copii, mai ales când era scos la suprafață un câine anume sau când neliniştea se întețea, în aşteptarea unui câine anume. Erau şi valuri de speranță, poate că totuşi nu erau morți, fiindcă, da, aşa era, se mişcau. „Nu se mişcă”, spuneau adulții, până când, într-un final, am devenit insuportabili în deznădejdea noastră optimistă, aşa încât câțiva dintre frații mai mari au primit sarcina să ne ducă acasă pe cei mai micuți.

Surorile numărul unu şi numărul doi ne-au adus acasă pe fratele numărul trei şi pe mine şi la vremea respectivă noi eram mezinii familiei. Amândoi continuam să ne uităm în urmă, să aruncăm priviri peste umăr, să lansăm câte o ultimă ocheadă stăruitoare îndărăt, cu

gândurile numai la Lassie, timp în care ne îndepărtam de intrarea aceea unde stăteau încă frații şi ceilalți bărbați. Erau câinii noştri şi erau câini maidanezi, asta însemnând că în fiecare zi îi dădeai drumul câinelui pe stradă să aibă parte de aventuri, la fel cum le dădeai drumul şi copiilor să aibă parte de aventuri. La căderea întunericului câinii şi copiii se întorceau, mai puțin în seara aceea când copiii s-au întors, dar câinii nu. Aşadar, fratele şi cu mine am fost duşi acasă, departe de intrarea aceea, cu brațele surorilor noastre pe după umeri. Chiar şi aşa, am continuat să ne uităm peste umăr până când ne-am apropiat de casă, moment în care în inimile noastre a renăscut încă o dată speranța. Chiar dacă ceilalți câini muriseră toți, în afară de unul, şi chiar dacă şi ea rămăsese toată noaptea pe-afară, la fel cum rămăseseră şi câinii morți, poate că Lassie se întorsese şi era chiar în momentul ăla în casă. Aşa încât am iuțit pasul, am năvălit pe uşă şi uite-o pe Lassie. Stătea întinsă lângă cămin, de unde a înălțat capul şi a mârâit la noi – poate fiindcă-i deschiseserăm uşile în nas? Fiindcă făcuserăm curent şi o deranjaserăm? Lassie nu era un câine de rasă şi niciunul din câinii ăia nu fusese de rasă. Nu avea nicio calificare, niciun atestat, nu era jucăuşă, nu avea nicio aptitudine, nu era câinele care să cheme ajutoare pentru oamenii aflați în primejdie sau care să salveze copiii de la înec. Lassie nu avea vreme pentru copii, pentru mezinii familiei, dar pentru noi aceea a fost cea mai fericită zi, ziua când am văzut-o, am auzit-o şi am ştiut că încă mai are o beregată cu care să mârâie şi să fie irascibilă. Nu ne-am azvârlit asupra ei, fireşte, fiindcă lui Lassie nu i-ar fi plăcut lucrul ăsta. Dar avuseserăm parte de o dimineață foarte proastă până când a reapărut. După aceea am uitat. Am uitat de câini, de moartea lor, de durerea cartierului, de şoc, de triumful neîndoielnic al soldaților. În seara aia, după cină, având în continuare nouă ani, am pornit în noile mele

aventuri şi am trecut prin dreptul aceleiaşi intrări, care acum era înțesată, ca de obicei, cu cocteiluri Molotov, pentru următoarea insurecție din cartier. Nu se zărea nici urmă de câini morți, deşi am simțit un damf de soluție de curățat din aceea puternică, Jeyes Fluid. *Asta* aveam să-mi amintesc, fiindcă până în momentul respectiv mă dădusem întotdeauna în vânt după mirosul acela casnic.

Care vasăzică, soldații omorau câinii, localnicii omorau pisicile, iar acum pisicile erau omorâte şi de Luftwaffe. Am aruncat o privire spre căpşorul care zăcea în moloz şi m-am simțit cutremurată, cum nu-mi aminteam să mă mai fi simțit vreodată, şi nici nu pricepeam de ce aveam o reacție atât de puternică în împrejurarea de față. Măsura pe care am luat-o a fost să-mi feresc privirea, să-mi văd de drum neabătută, numai că imaginea mă urmărea. A continuat să mă urmărească până ce m-am trezit că mă opresc şi fac cale întoarsă. Am refăcut traseul în sens invers şi iată-mă din nou lângă capul de animal, iar de data asta m-am uitat cu atenție şi am observat că era ud, avea o porțiune mai întunecată, de un negru sângeriu, şi mai umedă în jurul gâtului sau acolo unde fusese gâtul. M-am ciucit şi, cu ajutorul unei bucăți de moloz, am întors capul pe o parte. Aşa, când avea fața întoarsă complet în sus, am văzut că încă îți mai puteai da seama că era o pisică, poate că avea ochii mai mari sau, mai bine zis, găvanele mai mari, fiindcă îi lipsea un ochi. Găvanul gol era imens, iar în interiorul țestei se întâmpla ceva. Insecte care fojgăiesc, mi-am zis şi, drept dovadă, am văzut nişte cocoloaşe, ridicături – în dreptul nasului, al urechilor, al gurii –, iar ochiul rămas avea şi el o umflătură. Se zăreau câțiva viermi leneşi, deşi, în afară de un damf dulceag care aducea cu drojdia, nu prea se simțea vreun miros. Cât despre restul leşului, am aruncat o privire în jur, dar nu l-am zărit. Pe moment şi capul singur îmi era de ajuns. În clipa următoare a fost prea

mult. M-am ridicat de jos şi m-am îndepărtat, fiindcă ora aceea de franceză fusese simpatică. Îmi făcuse plăcere – şi îmi făcea plăcere de fiecare dată – excentricitatea profesoarei, felul în care vorbea despre „vocea aceea calmă, discretă”, despre „trăirea clipei”, despre „renunțarea la ceea ce credeți că ar trebui să se întâmple pentru a face loc lucrurilor care s-ar putea întâmpla”. Mai era şi îndemnul acela al ei, „Schimbați un lucru, dragi cursanți, un singur lucru, şi vă garantez că se vor schimba şi toate celelalte” – şi ce îndrăzneală să ne spună aşa ceva *nouă*, unor oameni care nu doar că nu se dădeau în vânt după metafore, dar nu se omorau nici să recunoască evidențele strigătoare la cer! însă impresia trăită era prețioasă. Ea îmi dăduse senzația de lucru prețios şi nu voiam ca sentimentul acela să dispară. Cu toate astea, aveam impresia că, odată cu capul ăsta îngropat în praf – şi mai înainte, cu duba, zona de zece minute, bomba din timpul războiului, care îmi amintiseră de răposatul tăticu' şi depresiile lui, precum şi de mămica luându-se de el din cauza depresiilor –, toate întrebările alea – „Ce rost are? N-are nicio noimă să aibă rost?” – începuseră să răsară iar. „Încercări peste încercări repetate”, spusese doamna profesoară. „Aşa merge treaba”. Dar dacă se înşela în privința încercărilor şi a încercărilor repetate, în privința trecerii la următoarele etape? Dacă, într-un fel sau altul, etapa următoare era la fel ca asta şi tot aşa fusese şi cea de dinainte? Dacă toate etapele rămâneau la fel sau chiar, odată cu trecerea timpului, se degradau şi mai rău? Furată de gânduri, făcusem ce făcusem şi mă întorsesem iarăşi concret la pisică, reconstituindu-mi propriii paşi, ca şi cum n-aş fi avut niciun cuvânt de spus în toată povestea asta. „Nu fi toantă”, mi-am zis. „Ce-o să faci, o să stai aici toată viața şi-o să te holbezi la el?” O să-l culeg de pe jos, mi-am răspuns singură. O să-l duc într-un loc cu verdeață. Ei, chestia asta m-a luat prin surprindere. M-a uluit. Pe urmă

m-am uluit singură cu garduri vii, cu tufe şi cu rădăcina unui copac. Puteam să-l acopăr, nu să-l las la vedere în locul ăsta deschis şi oribil. „Dar de ce?” am contrat. „În mai puțin de un minut ai putea să nu mai fi aici. Între timp vei fi ajuns la cimitir, al doilea reper de pe traseu. Pe urmă vine cazarma poliției, după aia mirosul alinător de scorțişoară dinspre casa aia cu brutăria şi pe urmă...” Bineînțeles! m-am întrerupt. Locul obişnuit!

Deja îmi scosesem batistele, batiste adevărate, din pânză, nu de hârtie, şi până nu demult avusesem numai din cele bărbăteşti, mari, albe, din olandă, fiindcă, oricât de drăguțe ar fi fost cele de damă, nu erau de cine ştie ce folos când trebuia să-ți sufli nasul în ele. Chiar şi aşa, am ajuns să le prețuiesc după ce am primit de Crăciun un set de la surioare. Din momentul ăla purtam la mine una de damă, în scopuri culturale şi estetice, şi una bărbătească, în scopuri practice, iar în seara cu pricina aveam de gând să le dau amândurora o utilitate practică şi una simbolică. Mai întâi am întins-o pe pământ pe cea mică, delicată, de damă, apoi, folosindu-mă de cea mare, simplă, bărbătească, am împins încetişor capul până când a ajuns deasupra ei. În timpul operațiunii am simțit cum colții din față ai pisicii îmi împung degetele prin țesătură şi cum pielea de pe cap începe să-i alunece. Un petic de blană s-a desprins şi atunci gândul că țeasta avea să scape din învelişul ei m-a panicat. Însă în clipa următoare, odată misiunea îndeplinită şi capul ajuns în mijlocul batistei de damă, am înfăşurat bumbacul elegant, brodat, de jur-împrejurul lui. Apoi am aşezat batista de damă cu capul acela peste batista bărbătească, pe care între timp o întinsesem, înfăşurând-o şi pe ea de jur-împrejurul celeilalte. „Dovadă de nebunie”, mi-am reluat eu şirul gândurilor. „Chiar ai de gând să mergi pe stradă cu un cap în mână, pe deplin conştientă că, oricât de pustiu ar părea un loc, undeva există cel puțin o persoană care te

urmăreşte? Asta înseamnă alte bârfe, alte scorneli, apă bătută-n piuă pe tema deteriorării fibrei tale morale”. Dar în clipele acelea nu-mi păsa. În plus, nu mă puteam înfrâna. N-avea să dureze decât un minut, mi-am făcut eu socotelile, fiindcă urma să găsesc numaidecât locul perfect – unul ferit, liniştit, poate lângă zidul din capăt, unde erau mormintele vechi şi unde pământul era înțelenit, bolovănos, cu iarbă necosită, cu care angajații cimitirului nu-şi băteau niciodată capul. Între timp înnodasem laolaltă capetele batistei mari şi eram gata să-mi pun planul în aplicare, când m-am ridicat şi puțin a lipsit să dau nas în nas cu lăptarul. Fusese atât de silențios, iar eu, atât de concentrată, încât nu îi sesizasem prezența. Acum era la numai câțiva centimetri de mine şi eu, de el, având doar batistele alea, cu conținutul lor sumbru, mort, drept tampon între noi.

Prima chestie care s-a întâmplat a fost că am simțit iarăşi fiorii aceia pe şira spinării, râcâiturile, furnicăturile, cutremurarea aia din noadă până în picioare. Instinctiv, în clipa aia totul în mine a încremenit. Pur şi simplu s-a oprit. Tot mecanismul meu. Nu mă mişcam şi nici el nu se mişca. Stăteam acolo, niciunul nu ne mişcăm şi nici nu spuneam nimic, dar pe urmă el a deschis gura şi a zis „Ai fost la cursul de greacă şi romană, aşa-i?” şi ăsta a fost singurul lucru pe care lăptarul ăla l-a greşit vreodată în profilul psihologic ce mi-l alcătuise. Nu că nu m-aş fi gândit să merg la seral la greacă şi romană, adică la cursul de studii clasice elenistice şi romane, în loc să merg la franceză. Mă atrăgeau popoarele acelea antice – trăirile lor nezăgăzuite, firile lor lipsite de scrupule, miturile şi ritualurile lor, toate acele uneltiri şi epurări funeste, bizare, paranoice. Mai erau şi zeitățile lor capricioase, şi blestemele pe care oamenii de rând îşi implorau zeitățile cu pricina să le arunce asupra tuturor duşmanilor, aceştia vădindu-se a fi chiar cei ce trăiau uşă în uşă cu ei. Toată povestea amintea foarte tare

de Alice în Ţara Minunilor, ca şi cezarii ăia neruşinaţi care se însurau cu meri şi-şi numeau caii consuli. Era aici ceva interesant, anormal, ce friza tulburarea psihică, ceva ce o persoană normală, care manifesta doar nişte deviaţii de comportament acceptabile, nu putea concepe drept normal. De aceea am ajuns să răsfoiesc broşura informativă, ca să-mi dau seama dacă mă puteam înscrie la acest curs de la seral, însă „Greaca şi romană” se ţinea marţi seara, iar seara de marţi era rezervată poate-iubitului, aşa încât, cum franceza se ţinea miercurea, m-am hotărât să aleg acel curs. Asta însemna că lăptarul se înşelase şi eu nu l-am corectat, fiindcă asta mă făcea să sper că, oricât ar fi lăsat el de înţeles că le ştia pe toate, de fapt nu le ştia. Nu era totuşi o speranţă reală, după cum aveam să-mi dau seama mai târziu, când am ajuns acasă şi m-am apucat să întorc întâmplarea pe toate feţele. Îmi citise gândurile despre curs, da, şi fuseseră nişte gânduri de la nivelul de sus, gânduri de suprafaţă, adică lipsite de însemnătate, nu secrete, nu îndeajuns de vulnerabile încât să merite să fie încifrate. Drept urmare, oricine ar fi manifestat o asemenea tendinţă ar fi putut da iama prin ele cu uşurinţă, cu foarte mare uşurinţă, în acelaşi timp, mi le citise când nici măcar nu era prin preajma mea în momentul în care le gândisem. Treaba asta mi se părea stranie şi, în plus, consideram că era indiciul unei cercetări exhaustive derulate de un bărbat care culesese, fişase şi îndosariase fiecare frântură de informaţie, chiar dacă, în împrejurarea cu pricina, până la urmă se înşelase în privinţa rezultatului.

La fel ca în ultimele două ocazii în care ne întâlniserăm sau, mai bine zis, în care orchestrase întâlnirea noastră, şi de data asta a pus întrebări generale, dar fără să pară că ar aştepta neapărat vreun răspuns. Asta din pricină că întrebările lui nu erau întrebări adevărate. Nu erau solicitări sincere de informaţii sau de validare a ipotezelor

lui. Erau edicte, comentarii retorice autoritare, aluzii, avertismente, prin care îmi dădea de înțeles că era treaba lui să știe deja totul, cu niște „nu-i așa?”, „așa-i?”, „n-am dreptate?”, „așa-i că am dreptate?” adăugate la sfârșit, ca să simuleze o interogație. Așadar, a făcut comentariul respectiv despre greacă și romană și, ascultându-l, eu mă gândeam la dubiță, la dubița albă și la faptul că aia din dreptul intrândului cu pricina trebuie să fi fost de la bun început a lui. Oare asta însemna că mă urmărea? Așteptase oare în dubița respectivă pe tot parcursul orei mele de franceză, urmărindu-mă, urmărindu-i pe ceilalți, consemnând neliniștea noastră în timp ce ne înduram apusul? Și vorbea iarăși de parcă m-ar fi cunoscut, de parcă am fi făcut cunoștință cum se cuvine în cine știe ce împrejurare anterioară. Și, la fel ca în parcurile cu bazine de acumulare, și de data asta se uita pieziș, nu direct la mine, ci mai degrabă cu o căutătură fixată undeva alături de mine. Și atunci a urmat o altă întrebare, de data asta legată de poate-iubit, un ins la care până în momentul respectiv nu făcuse nicio referire.

A deschis discuția ca și cum ar fi vrut să spună că venise vremea, că era momentul, nu-i așa, să avem o mică discuție despre acel așa-zis pseudoiubit. Mi-a zis „Tipul cu care te vezi uneori, tipul ăla tânăr”, și a zis „tipul ăla tânăr” ca și cum poate-iubitul ar fi fost prea tânăr, ca și cum n-ar fi avut cu doi ani mai mult ca mine. „Mergi să dansezi cu tipul ăla tânăr prin cluburi din afara zonei tale, prin cluburi din zona lui, nu-i așa? Și prin cele câteva cluburi din centru, și prin celelalte, din jurul universității? Ieși la băut cu tipul ăla tânăr, așa-i?” Și apoi s-a apucat să înșire nume de baruri, locuri, zile și ore precise, după care a zis că remarcase că zilele astea nu mai luam de fiecare dată în timpul săptămânii autobuzul care ducea în oraș. Nu se referea la cursa de dimineață, pe care o luam într-o vreme și

de care îmi pomenise data trecută, ci de cea nouă, pe care de un timp încoace, în încercările mele de a scăpa de el, mă dădusem peste cap s-o prind. Asta se întâmpla, mi-a zis el, din cauză că în anumite dimineți tipul ăla tânăr mă ducea cu maşina lui la lucru după ce-mi petrecusem noaptea acasă la tipul ăla tânăr. Deci ştia unde locuia poate-iubitul, în ce cartier, şi ştia şi cum îl chema, cine erau tovarăşii lui, unde lucra, până şi că pe vremuri lucrase la fabrica aia de autovehicule care fusese silită să-şi închidă porțile şi să disponibilizeze toată mâna de lucru. Ştia şi că mă culcam cu poate-iubitul şi la faza asta am început să mă enervez, pentru că mă simțeam prinsă la înghesuială din cauza conotațiilor pe care le-ar fi putut implica şi pe care ştiam că le implicau cuvintele acelea. „Nu-i o relație stabilă, aşa-i?" mi-a zis el. „Nu-ți face curte, nu-i nimic serios, nimic oficial, doar o poveste cu care încerci şi tu marea cu degetul, aşa-i?", chestie cu care m-a prins pe picior greşit, fiindcă, dacă mă aşteptam la ceva din partea lăptarului respectiv cu ocazia acestei întâlniri a noastre – a treia –, ar fi fost mai degrabă un reproş legat de faptul că ieşeam în continuare să alerg, în condițiile în care, din punctul lui de vedere, nu doar că ar fi trebuit s-o iau mai uşor, să merg la pas în timp ce alergam, ci aş fi făcut bine să şi renunț cu totul la mersul pe jos, dat fiind că – nu-mi spusese chestia asta şi data trecută? – mergeam prea mult pe jos, în consecință era dezamăgit să mă vadă, iată, făcându-le pe amândouă. Şi unde mai pui că alergam şi împreună cu cumnatul numărul trei prin parcurile cu bazine. Însă el n-a adus vorba despre cumnatul numărul trei, nici despre faptul că stăruiam în continuare să-mi folosesc picioarele şi nici despre parcurile cu bazine. Drept urmare, am fost complet descumpănită de această direcție cu totul nouă pe care o lua discuția.

Mi-a zis – doar aşa, în treacăt – că tipul ăla tânăr lucra în continuare cu maşini, nu era aşa? Aşadar, acum se

interesa de adresa exactă a locului actual de muncă al poate-iubitului. Mi-a pomenit şi de Bentley-ul Blower. Pe urmă a adus vorba despre compresorul acela de supraalimentare. Pe urmă despre steagul „de peste apă”, moment în care precipitările pe care le simţeam în dosul picioarelor s-au transformat într-o strânsoare spasmodică neplăcută. Ştia de-a fir a păr tot programul poate-iubitului, toate mişcările lui, aşa cum îmi ştia şi mie programul şi orice mişcare pe care o făceam. Pe urmă a remarcat că tipului ăluia tânăr îi plăceau apusurile şi a zis-o ca şi cum ar fi fost o absurditate că o persoană anume – şi cu atât mai mult una de sex masculin – putea fie şi să bage măcar în seamă apusurile, ca şi cum, în toţi anii de când analiza, fila şi trimitea oameni la moarte sigură, nu mai întâlnise niciodată pe cineva atât de bizar – *realmenteatâtdebizar* – încât să se deranjeze să meargă cu maşina până la un apus, chestie cu care – mai puţin faza cu analiza şi filajul şi trimiterea oamenilor la moarte sigură – eram întru totul de acord în ceea ce-i privea pe poate-iubit şi apusurile lui. Pe urmă a zis „Gusturile nu se discută” şi a zis-o foarte încet, poate mai degrabă pentru sine, ca şi cum cu chestia asta voia să schimbe niţel subiectul şi să mai destindă atmosfera. După aceea a revenit la compresor sau, mai bine zis, la zvonul care circula zilele astea în zona poate-iubitului, legat de el, de compresor şi de presupusele lui înclinaţii – înclinaţii perfide – de a ţine în casă un asemenea articol eminamente „de peste apă”, care avea chestia aia cu roşu, alb şi albastru pe el.

Drept reacţie, m-am trezit că fac ceva ce nu-mi stătea în fire.

— N-a luat el bucata aia cu steagul, am zis. Nu există nicio bucată cu steag. Chestia asta au lansat-o mahalagiii de la el din zonă.

Pe urmă m-am contrazis singură adăugând:

— Un tip „de peste drum”, coleg de muncă cu iubitul meu, s-a ales cu bucata care avea steagul pe ea.

Şi aici erau trei chestii noi. Prima era că minţeam, scornind integral o poveste despre cum cineva de cealaltă religie, de la locul de muncă al iubitului, se alesese cu bucata care avea steagul pe ea. Sinceră să fiu, habar n-aveam dacă la atelierul auto unde lucra poate-iubitul erau şi oameni de religia adversă. A doua chestie era că transformasem „poate-iubitul” în „iubitul meu”, treabă care mi se întâmpla pentru prima oară în viaţă. O făcusem din motive de protecţie, ca să nu-l las pe lăptar să desluşească vreo urmă de îndoială în acel „poate” cu ajutorul căruia s-ar fi putut strecura între mine şi poate-iubit, iar a treia chestie era că toată vorbăria asta la care mă dedam dintr-odată, toată flecăreala, tot trăncănitul meu – şi, cum spuneam, toate minciunile prin care încercam să-i iau apărarea şi, poate, să-l protejez pe poate-iubit de acest lăptar sinistru şi atotştiutor – contrasta radical cu stilul meu de a nu deschide aproape niciodată gura ca să mă apăr sau să mă protejez pe mine. Nu pricepeam ce se întâmpla, nici ce făceam, dar sesizam asemănarea dintre momentul de acum şi felul în care strigasem atunci pe fereastră la sora mea cea mai mare când venise pe la mine ca să mă muştruluiască – pe nedrept – fiindcă bărbatu-său o trimisese – pe nedrept – să mă muştruluiască. Şi atunci, ca şi acum, simţisem că îmi ies din fire. Clacam, mă lăsam dusă de val, când stilul mea obişnuit de a proceda era să mă ţin la distanţă de bârfe, de guri slobode, de înmulţirea pâinilor şi a peştilor. Până şi elanul acelei minţi colective maliţioase era de ajuns ca să te deturneze şi să te ademenească să intri în horă. Aproape că nu-mi dădeam seama ce era cu mine, de ce vorbeam, de ce căutam să ofer explicaţii şi scuze în numele poate-iubitului şi de ce, pentru prima dată de la întâlnirea noastră iniţială – când citeam *Ivanhoe*, iar el trăsese maşina în dreptul meu

căutasem să-i zic ceva omului ăstuia. Totuşi am continuat cu povestea mea aparent autentică, reiterând partea cu tipul „de peste drum”, pe care o spuneam pe cel mai nonşalant ton cu putinţă, ca s-o fac să sune veridic. În clipa aia mi-a trecut prin minte că poate nu făcusem bine că-l născocisem pe tipul „de peste drum”, că ar fi trebuit în schimb să rămân fidelă adevărului, adică faptului că nu existase nicio piesă care să aibă steagul pe ea. Numai că toată lumea „de pe partea asta a străzii”, „de pe partea noastră a străzii”, „de religia noastră”, ştia că, dacă era vorba să iei o bucată din orice provenea dintr-un articol fie şi doar suspectat că ar fi patriotic şi „de peste apă”, ar cam fi de la sine înţeles – întocmai cum lăsase să se înţeleagă vecinul invidios al poate-iubitului – că, ori cu steag, ori fără steag, poate-iubitul tot ar fi trebuit să se abţină instinctiv să participe la o tombolă ce avea drept miză o piesă de la o asemenea maşină. Pe urmă mai era şi toată povestea cu ideea de tombolă, de a câştiga ceva, de a apărea brusc în zonă ca ins intrat în posesia unei sume de bani mai mult decât îndestulătoare şi din ce în ce mai mari, atât sub formă de bani de buzunar, cât şi de bunuri materiale imposibil de justificat în condiţii normale. De obicei, când se întâmpla aşa ceva, se zvonea că la mijloc era o slujbă de informator. „Spune-le că ţi-au intrat nişte bani”, le ziceau recrutorii statului informatorilor lor. „Spune-le băieţilor de la voi din zonă, repudiatorilor, că ai câştigat banii ăştia, mărunţişul ăsta pe care ţi-l dăm ca să ne oferi informaţii, spune-le că l-ai câştigat la o tombolă sau la o partidă de bingo şi noi o să avem grijă să câştigi într-adevăr la o tombolă sau la o partidă de bingo”. Şi, să nu-ţi vină să crezi, informatorii exact asta spuneau. „L-am câştigat la o tombolă”, ziceau şi-şi presărau spusele cu ridicări din umeri exagerate, menite să transmită ideea că nu, cum să fie ei informatori, şi că nu se cuvenea să-i considere cineva astfel. Chestia era că, în ciuda

numărului mare de leşuri de informatori stivuite în intrândurile din zonă, nu părea să le intre în cap că nu păcăleau pe nimeni şi cu atât mai puțin pe repudiatori. Continuau să zică „I-am câştigat la o tombolă". „A scris şi la ziar!" stăruiau ei, vrând să spună că, de vreme ce era tipărită la scară națională, informația că într-adevăr câştigaseră era o dovadă clară şi onestă a faptului că nu erau informatori. Numai că se refereau iarăşi la ziarele „greşite", la ziarele „de dincolo". La mine în comunitate şi în comunitatea poate-iubitului o astfel de înştiințare, într-o astfel de publicație, avea şanse mai mari să condamne şi să pecetluiască o soartă decât să justifice şi să salveze destine din comunitățile noastre. Însă, în ciuda faptului că ziarele cu pricina erau considerate suspecte de complicitate cu statul, informatorii nu se deziceau de povestea lor, stabilită în prealabil în cadrul instructajelor. Fireşte, poate-iubitul câştigase într-adevăr piesa la o tombolă, la un joc de noroc organizat ad-hoc la el la slujbă. Şi, oricum, ce informator mărunt ar fi pretins – şi primit – un compresor de supraalimentare de la un Bentley Blower în schimbul a ceea ce probabil n-ar fi constituit decât nişte informații mărunte despre repudiatorii de la noi din zonă? Dar complexe. Foarte complexe. Şi de-acum, pe parcursul acestei întrevederi, simțisem în două ocazii pe pielea mea cât de uşor era să cazi în capcane. Poți să lansezi zvonuri, să persişti cu zvonurile, să te împotmoleşti şi să fii incapabil să scapi din urzeala de zvonuri, ceea ce, practic, constituia motivul pentru care am continuat. Pornisem din capul locului cu o minciună, cum că poate-iubitul câştigase o componentă *neutră* dintr-o maşină *neutră* când, foarte probabil, nu fusese nimic neutru la maşina cu pricina. Iar acum, după ce îmi măsurasem forțele cu o inteligență ascuțită, rece, cum îmi închipuiam că era cea a lăptarului, nu prea mai puteam să dau înapoi şi să vin cu o poveste mai simplă – povestea adevărată căci în

felul ăsta n-aş fi făcut altceva decât să complic lucrurile pentru poate-iubit şi să-i dezvălui lăptarului că în tot timpul ăsta îl minţisem.

„E o demenţă, eşti nebună”, mi-am zis. „Ce-o să-i spui în continuare şi ce te faci dacă povestea asta cu steagul ajunge la nivelul de tribunal ad-hoc? O să dai de înţeles că tipul «de peste drum» – hai să-i zicem Ivor care, mai degrabă din pricina religiei decât a dimensiunii lui fictive, e de presupus că nu-şi doreşte să se înfăţişeze în carne şi oase în centrul de comandă al unor duşmani repudiatori, ar fi totuşi dispus să scrie un bileţel ca să-şi susţină un coleg de muncă? Iar în acea scrisorică Ivor o să jure că el e deţinătorul bucăţii care are steagul pe ea, ba poate chiar o să includă o fotografie Polaroid cu el lângă bucata cu steagul pe ea şi având pe fundal alte mărturii ale statutului său de tip «de peste drum» – alte steaguri, poate? Asta ar trebui să rezolve problema”. Această parte anticipativă, chiar dacă sarcastică, din mine mi-a reamintit cât de pripit era poate-iubitul şi cât de tare trebuie să fi suferit de patima pentru maşini şi de obsesia colectării de obiecte, de vreme ce ajunsese să încalce imperativele codurilor noastre politice, sociale şi religioase. La băieţi lucrurile stau altfel decât la fete. În cazul lor povestea cu „ce e permis” şi „ce nu e permis” era mai strictă, mai complicată, şi eu nu prea eram la curent cu majoritatea aspectelor legate de bărbaţi. Nu mă pricepeam la chestii precum berea, berea *lager*, chiar şi anumite băuturi spirtoase, nu eram la curent nici cu sporturile, fiindcă detestam sporturile şi detestam berea şi detestam spirtoasele, detestam şi berea *lager*, aşa că nu fusesem niciodată atentă la aspectul imperios al opţiunilor politice şi religioase implicate de aceste lucruri în cazul localnicilor bărbaţi. Nici când venea vorba de maşini n-aş fi ştiut de fapt să spun care anume erau „de peste apă” şi acceptabile şi care erau interzise. Cât despre Bentley-ul

Blower, până şi eu ajunsesem să am senzaţia că vehiculul cu pricina sugera un soi de simbol definitoriu pentru o naţiune, dar oare nu era posibil, mă întrebam – aşa cum se întrebase mai devreme şi vecinul cel galant şi diplomat al poate-iubitului –, să poată fi considerat una dintre acele excepţii aflate la graniţă, care puteau fi totuşi acceptate? Zvonul inflamat care circula în momentul acela în zona poate-iubitului părea să sugereze că nu. Aşadar, nu existau componente neutre. Aşadar, toate componentele erau perfide. Şi dacă Ivor era un fanatic şi refuza să scrie biletul?

— O maşină-capcană sare în aer.

Asta fusese replica lăptarului şi am sărit ca arsă auzindu-l. A continuat:

— Fusese „un dispozitiv”, nu-i aşa? Ceea ce ei numesc în mod bizar „un dispozitiv”, amplasat în interiorul ţevii de eşapament înainte ca maşina să fie lăsată în service pentru o reparaţie de rutină? Trebuie să recunosc, mă surprinde că fostul iubit al soră-tii, dată fiind meseria lui, n-a descoperit ceva atât de uşor de găsit de un mecanic auto.

Când l-am auzit, mi-am zis, nu, e greşit, a înţeles greşit. Fostul iubit al soră-mii, mortul, cel care o înşelase şi apoi fusese omorât la el în maşină atunci când nişte colegi de muncă fanatici şi de religie adversă i-au plantat o bombă dedesubt în parcarea fabricii, fusese instalator, nu mecanic auto. Poate-iubitul era mecanic auto. Pe urmă mi-am zis: dar de ce aduce vorba despre soră şi fostul ei iubit? Senzaţia mea era că, deşi lăptarul se înşelase în ceea ce privea greaca şi romană, era imposibil ca unul ca el să fie atât de habarnist încât să nu ştie ceva ce nici măcar nu era un secret. Şi, fireşte, nu era habarnist. Nu încurcase instalatorii cu mecanicii auto. Explicaţia era că propriile mele capacităţi deductive nu prinseseră încă modul insinuant în care îi plăcea să-şi transmită mesajul. Dar el continua să vorbească, să bată apropouri, să-mi lase timp de gândire, o

ocazie generoasă. Trecea pe nesimțite de la una la alta, de la fostul iubit decedat al surorii şi bomba apărătorilor căreia îi căzuse victimă la „în momentul ăsta meştereşte acasă la o maşină rablagită, aşa-i?”, referindu-se la poale-iubitul meu. În secunda următoare a revenit la soțul mort, care nu i-a devenit niciodată soț în acte, dar care, chiar şi aşa, în inima fostei lui iubite îndoliate fusese singurul veritabil. Şi atunci a clătinat din cap, căci îi părea rău pentru ei, pentru soră şi pentru iubitul ei mort. „Locul greşit, momentul greşit, religia greşită”, a zis el, spunând şi că nădăjduia că sora avea să-şi revină şi să nu jelească toată viața pierderea mecanicului auto. „O femeie splendidă. A rămas o femeie splendidă. Foarte arătoasă” – fără ca în tot timpul ăsta să aducă vreodată vorba despre bărbatul cu care chiar se măritase, adevăratul ei soț, cumnatul numărul unu. De-acum mă zăpăcisem de tot. Până la urmă de soră e vorba? îmi ziceam. Am înțeles eu greşit şi în tot timpul ăsta el pe sora numărul unu o vâna, nu pe mine? Dar atunci de ce a adus vorba de fostul ei iubit? Şi de bomba care-l omorâse? Şi de poate-iubitul meu? între timp, în toată zăpăceala asta, undele acelea neplăcute, acele pulsații fizice dureroase, îşi continuau asaltul susținut, una după alta, asupra picioarelor mele şi a şirei spinării.

Din pricina insinuărilor acestui lăptar, m-am trezit că temerile mele încep să se mute dinspre indignarea pe care mi-o provoca gândul că propria lui zonă îi pusese gând rău poate-iubitului – pentru că-şi neglija trecutul, pentru că-şi uita comunitatea, pentru că adusese simboluri revoltătoare, care n-aveau ce căuta în acea zonă, şi le stivuise până în tavan, alături de piesele lui de maşină, în dulapurile lui ticsite din casa lui ticsită. Se mutau temerile astea şi dinspre o răzbunare mai personală din partea unor colegi de muncă invidioşi, indiferent de religie, care i-ar fi purtat sâmbetele poate-iubitului din pricină că trăsese la sorți o

piesă râvnită dintr-o maşină celebră pe care puseseră şi ei ochii. Acum, auzindu-l pe lăptar, am început să-mi fac griji că pe poate-iubit îl păştea un pericol încă şi mai iminent. Era clar că el lucra cu maşini, cu o sumedenie de maşini, probabil până într-acolo încât, sastisit de treabă, sărea în ele şi răsucea chei în contact cu nonşalanță, fără să stea să se gândească. În ceea ce privea religiile întâlnite la el la slujbă, nu-l întrebasem niciodată pe poate-iubit despre ele. Exista posibilitatea ca locul lui de muncă să fie unul mixt şi, dacă era aşa, putea fi un mediu mixt acceptabil sau – mult mai probabil – unul dintre mediile acelea pline de înverşunare, de încordare, de gânduri asasine. N-aveam de unde şti. Şi nici el nu ştia cum stătea treaba la mine la slujbă, nu mă întrebase. E drept că aveam câteva colege de religia adversă, deşi eu n-aş fi simțit deloc nevoia să aflu dacă erau sau nu de religia adversă, doar că astfel de lucruri aveau tendința să iasă singure la iveală. Uneori asta se petrecea treptat, în sensul că, odată cu trecerea timpului, oamenii ajungeau în mod firesc să se cunoască între ei. Mult mai des însă se întâmpla subit, de pildă când îşi auzeau unii altora numele tatălui, al bunicului, al unchiului şi al fratelui. La mine la lucru şi la poale-iubit conversația respectivă nu se stârnise niciodată, deşi, fireşte, nu nutream vreo afecțiune deosebită pentru armata celeilalte țări, pentru poliția de aici, pentru administrația statală de aici, pentru administrația statală „de dincolo”, pentru paramilitarii apărători ai statului „de peste drum” sau pentru orice ins care, indiferent de religie, se îndârjea să descopere orientarea religioasă a altuia. Bineînțeles că, dacă era vorba de viața de aici, n-aveai încotro, trebuia să ai o părere. Era imposibil – în zilele acelea dramatice, teribile, marcate de o îmbulzeală continuă, şi pe străzile acelea, care erau câmpul de luptă care erau străzile – să trăieşti aici şi să n-ai o părere despre starea de lucruri. Eu, una, îmi petreceam

majoritatea timpului întoarsă cu spatele, afundată în secolul al XIX-lea, ba chiar al XVIII-lea, uneori chiar şi al XVII-lea şi al XVI-lea, însă tot nu mă puteam împiedica să am o părere. S-a vădit până la urmă că până şi cumnatul numărul trei, cu toată obsesia lui pentru exercițiile sportive şi în privința căruia oricine de la mine din cartier ar fi băgat mâna în foc că n-avea nicio părere, avea o părere foarte clară. Nu aveai cum să scapi de păreri şi, fireşte, problema era că părerile astea pur şi simplu nu coincideau de la o zonă la alta, de la o tabără la alta. Problema era că fiecare o respingea pe cealaltă până într-acolo încât de la părerile astea izbucneau periodic dispute incendiare şi ăsta era şi motivul pentru care, dacă nu voiai să fii prins în elanul acela exploziv, în ciuda părerii pe care nu te puteai abține s-o nutreşti, trebuia să dai dovadă de bună-cuviință şi să-ți etalezi politețea ca să depăşeşti sau măcar să contrabalansezi violența, ura şi acuzele – căci altminteri cum ai fi putut trăi? Asta nu însemna schizofrenie. Asta însemna să trăieşti în alt fel. O normalitate care, dincolo de toate traumele şi tot întunericul, se căznea să se manifeste. Aşadar, să urmezi normele bunei-cuviințe şi nu antipatiile era crucial pentru a coexista şi un exemplu în sensul ăsta îl reprezenta cercul nostru de franceză, unul mixt, unde nu era nicio problemă să vorbeşti de rău Franța, să zicem, sau, mai precis, pe scriitorii francezi metaforici, dar nu era absolut deloc în regulă, nici măcar o clipă, din respect pentru normele bunului-simț, să îi ceri cuiva să îşi enunțe sau să aducă în vreun fel în discuție opinia lui sau pe a ta. În ce-i privea pe repudiatori – în sensul în care îi percepeam poate-iubitul şi cu mine –, nici despre ei nu vorbeam. În cazul meu asta se întâmpla din cauză că la vremea respectivă mintea îmi era preocupată exclusiv de două lucruri. Unul îl reprezenta poate-iubitul şi al doilea, relația noastră „nu chiar serioasă, nici chiar neserioasă”. Acum începuse să mă preocupe şi

lăptarul – deci trei lucruri, nu două. Pe de altă parte, în eventualitatea în care caracterul complex al repudiatorilor ar fi căpătat pregnanță, silindu-mă să am o părere cuprinzătoare – care vasăzică conflictuală – în privința lor, asta ar fi însemnat patru lucruri.

Pe urmă ar mai fi fost şi problemele politice, fiindcă nu puteam să îi am în minte pe repudiatori fără motivul pentru care existau – deci cinci lucruri. *Cincilucruri*. Aşa se întâmplă când uşile se deschid larg în fața discordanțelor lăuntrice. Aşadar, date fiind toate elementele acestea ireconciliabile, era cu neputință să ştii ce faci, nu doar din perspectiva corectă politic, ci nici măcar rațional. De unde şi dihotomia, cauterizarea, acel *jamaisvu*, amnezia, cititul din mers – până şi faptul că îmi puneam problema dacă să abandonez sau nu cu totul codicele actual în favoarea siguranței pe care mi-o ofereau pergamentele şi papirusurile altor secole. În caz contrar, dacă în conştiința mea năvăleau forțe şi trăiri nemijlocite, n-aş fi ştiut ce să fac. Înțelegeam necesitatea lor, a repudiatorilor, a modului în care se iviseră, în care păreau că se iviseră, date fiind toate dezechilibrele legiferate şi apărate. Pe urmă mai era şi refuzul de a pleca urechea, o încăpățânare inebranlabilă, un abuz grăitor pentru vremurile acelea tulburi. Aşa încât o prăbuşire a faliei tectonice era inevitabilă, la fel cum inevitabili erau şi repudiatorii. Cât despre asasinate, ele erau ceva obişnuit, asta însemnând că nu era cazul să se stăruie asupra lor, nu din pricină că n-ar fi însemnat nimic, ci fiindcă erau monstruoase şi atât de numeroase, încât în curând n-a mai fost timp de ele. Chiar şi aşa, când şi când se petrecea câte un eveniment atât de sărit peste pârleaz, încât toată lumea „de pe partea asta a drumului”, „de pe partea cealaltă a drumului”, „de peste apă” şi „de peste graniță” încremenea pur şi simplu. O atrocitate a repudiatorilor care te făcea să te datini pe picioare, să te

cutremuri, să-ți spui „Doamne o Doamne o Doamne. Cum se poate să am o părere care a contribuit la o asemenea faptă?”, cum făceai de obicei până când uitai, ceea ce se întâmpla când cealaltă tabără se ducea şi comitea una din chestiile lor îngrozitoare. Şi iarăşi apăreau clătinatul şi cutremurarea. Asta însemna răzbunare şi contra-răzbunare. Însemna să te înscrii în mişcări pacifiste, să te dedici discuțiilor transcomunitare, tuturor acelor marşuri integratoare, ideii de civism pozitiv, autentic – până în momentul în care suspectai că mişcările astea pacifiste şi bunăvoința şi civismul autentic, pozitiv, erau infiltrate de o facțiune sau de cealaltă. Şi atunci părăseai mişcările, îți pierdeai speranța, renunțai la orice soluție potențială şi reveneai încet la opinia care-ți fusese dintotdeauna familiară, vrednică de încredere, ineluctabilă. Aşadar, în zilele acelea era imposibil să nu fii necomunicativ, având în vedere că lipsa de comunicare era un standard peste tot: lipsă de comunicare la nivelul comunității noastre, lipsă de comunicare la nivelul comunității lor, administrația necomunicativă de aici, administrația necomunicativă „de dincolo”, ziarele şi radioul şi televiziunea necomunicative, fiindcă nu se putea transmite nicio informație fără riscul ca ea să fie percepută de cel puțin una dintre tabere ca o denaturare a adevărului. Când trăgeai linie, vedeai că, deşi oamenii vorbeau de normalitate, de fapt nu era vorba de o normalitate propriu-zisă, fiindcă tocmai moderația scăpase de sub control. Prin urmare, nu contau rezervele manifestate atunci – față de metode şi etică şi diversele categorisiri care intrau în vigoare sau care fuseseră în vigoare de la bun început –, nu conta nici că pentru noi, la noi în comunitate, „pe partea noastră a drumului”, duşmanul îl reprezenta administrația de aici, duşmanul îl reprezenta poliția de aici, duşmanul îl reprezenta administrația „de dincolo”, duşmanul îl reprezentau soldații

„de dincolo”, duşmanul îl reprezentau paramilitarii apărători ai statului „de peste drum” şi, prin extrapolare – mulțumită suspiciunii, istoriei şi paranoiei –, şi spitalul, compania de electricitate, compania de gaz, regia de apă şi canal, comitetul şcolar, cei de la telefoane şi oricine purta o uniformă sau haine uşor de confundat cu o uniformă erau tot duşmanul, în timp ce noi înşine eram la rândul nostru percepuți de către duşmanii noştri drept duşmanul –, în vremurile acelea sumbre, care au fost vremurile cele mai atroce, dacă nu i-am fi avut pe repudiatori pe post de tampon clandestin între noi şi acest duşman copleşitor şi complex, pe cine altcineva am fi avut pe lumea asta?

Evident că nu spuneam asemenea lucruri. De aceea la optsprezece ani, cât aveam pe atunci, nu vorbeam despre repudiatori, nu eram dispusă să meditez la ei, puneam batista pe țambal când venea vorba de subiectul ăsta. Chestia era că-mi doream să rămân sănătoasă la cap, atât cât îmi închipuiam la vremea aia că sunt. Tot din acelaşi motiv nici poate-iubitul nu vorbea despre repudiatori, cel puțin nu atunci când era cu mine, şi poate că din acelaşi motiv era aşa de pasionat de maşini, tot aşa cum unii erau nebuni după muzică. Asta nu însemna că nu eram conştienți, doar că nu ştiam cum să nu fim partizani. Aşadar, aveam o lipsă de interes, cel puțin pentru repudiatorii din garda veche, cei ce aveau motive principiale de împotrivire şi de luptă înainte ca majoritatea să îşi găsească moartea sau să fie închişi, făcând să precumpănească, conform spuselor mămicii, „mardeiaşii, trăiriştii, carieriştii şi interesele personale”. Deci da, nu lăsa să răsufle nimic, cumpără cărți vechi, citeşte cărți vechi, reflectează serios la pergamentele şi tăblițele alea vechi. Aşa eram eu pe vremea aia, la vârsta de optsprezece ani. Şi aşa era şi poate-iubitul. Şi nu vorbeam despre lucrurile astea, nu stăruiam asupra lor, numai că, fireşte, şi noi, la fel ca

alții, ne îmbibam cu efectul lor acumulat zilnic, picătură cu picătură, la nivelul străzii. Iar acum, stimulate de acest lăptar, fantasmele mele înfricoşate şi gândirea mea prăpăstioasă ajunseseră să prevestească moartea violentă a poate-iubitului. Desigur, nu era vorba de o prevestire propriu-zisă, căci prin felul în care îşi alesese cuvintele, lăptarul mi-o spusese mai mult sau mai puțin fățiş: moarte în urma exploziei unei maşini-capcană, deşi era posibil ca asta să nu fi fost exact metoda luată în calcul, ci doar un exemplu utilizat pentru imagine şi efect. Nu era vorba nici de faptul că poate-iubitul ar fi putut fi omorât la muncă de colegii lui din „tabăra cealaltă”, dacă exista vreunul, din spirit sectar. Nu. Explicația era că, exact aşa cum faptul că lăptarul alergase prin parcul cu bazine era legat de mine şi nu de alergarea prin parcul cu bazine, poate-iubitul avea să fie ucis sub umbrela atotcuprinzătoare a problemelor politice, chiar dacă în realitate lăptarul avea să-l ucidă dintr-o aparentă gelozie erotică legată de mine. Asta părea să evidențieze acest lăptar în subsolul conversației noastre. Şi astfel, prinsă în iureşul acestor gânduri – care erau gânduri încâlcite, panicate, nu gândurile mele obişnuite, sigure şi logice, legate de literatura secolului al XIX-lea –, nu reuşeam să-mi dau seama cum ar trebui să reacționez. Ştiam cum nu trebuia să reacționez şi anume polemizând, punând la îndoială, pretinzând lămuriri. Aşa ceva n-ar fi mers în niciun caz. Ştiam că ştie că în sfârşit pricepusem ce anume căuta să-mi spună şi, în acelaşi timp, şi ce anume eram condiționată social să mă prefac că nu-mi spusese – ceea ce nu era doar condiționare socială, ci şi o chestiune de nervi. La nivel public, elementar, nici măcar n-ar fi trebuit să ştiu că omul ăsta era un repudiator, ceea ce oricum era adevărat, fiindcă nu ştiam. Acceptam ideea că era pur şi simplu din cauză că, printre toate lucrurile care nu puteau fi menționate aici, dar care reuşeau să fie menționate,

păstrând totuşi patina de lucruri nemenţionate, exista o tendinţă generalizată de „a lua lucrurile de bune”, iar în cazul de faţă – adică dacă acest lăptar era sau nu repudiator – chestia care nu putea fi menţionată şi circula zvonistic era: „Nu fi ridicol, evident că e”. Trebuia să accept lucrul ăsta, tot aşa cum trebuia să accept că alţi câţiva indivizi de la noi din zonă erau şi ei repudiatori. Totuşi, fiindcă de curând apăruse acest nou fapt ce nu putea fi menţionat – cum că aş fi fost încurcată cu lăptarul, când eu ştiam, fără nicio umbră de îndoială, chiar dacă nimeni altcineva n-o mai ştia, că nu eram încurcată cu lăptarul –, conform aceleiaşi logici, era oare posibil ca omul ăsta să nu fi fost totuşi paramilitar? Poate era vreun oportunist, vreun fantezist, unul dintre indivizii ăia gen Walter Mitty[7], care, fără să însemne nimic ei înşişi, caută, ba chiar reuşesc să-şi construiască nişte reputaţii legendare – în cazul de faţă, una de repudiator de prima mână, însărcinat cu strângerea de informaţii –, bazate în totalitate pe impresiile greşite pe care şi le făceau alţii despre ei. Era oare posibil ca acest lăptar să fi început ca unul dintre susţinătorii aceia de canapea, indivizi care, în înflăcărarea şi fanatismul lor legate de repudiatori, uneori se ţăcăneau şi începeau chiar să creadă, apoi să dea de înţeles, apoi să se laude în gura mare că erau la rândul lor repudiatori? Se mai întâmpla. Se întâmpla la intervale regulate. I s-a întâmplat lui Cutare McCutare, băieţaşul ăla care avea să mă ameninţe după moartea lăptarului, când m-a înghesuit în toaleta celui mai popular club din cartier. Nu încăpea îndoială că la vremea aia

[7] Protagonistul ficţional al povestirii „Viaţa secretă a lui Walter Mitty“ de James Thurber (1894-1961), publicată în The New Yorker în 1939. Numele respectiv a ajuns să desemneze un individ cu o imaginaţie bogată, care îşi construieşte o realitate fictivă.

ajunsese pe deplin convins că era el însuşi un repudiator de prima mână al statului.

Cutare McCutare probabil n-ar fi de acord cu această evaluare a propriei persoane, dar eu o consider echitabilă şi corectă. Când aveam amândoi şaptesprezece ani şi după ce s-a dat la mine prima oară, iar eu l-am respins, fiindcă nu mă simţeam atrasă de el, am constatat cu surprindere că McCutare era genul de individ care poartă pică, care te hărţuieşte. „O să te urmărim”, mi-a zis el şi a continuat s-o zică de îndată ce i-a picat fisa că îl refuzam categoric în loc să îl accept, cum era el convins că avea să se întâmple. Şi, cu toate că am încercat să îl refuz respectuos, nu mi-a mers, fiindcă „O să fim lângă tine în fiecare secundă. Tu ai început. Ne-ai făcut să te luăm în colimator. Ne-ai făcut să ne punem probleme... Ai dat de înţeles... Habar n-ai de ce suntem în stare şi, atunci când o să te aştepţi mai puţin, când o să crezi că nu suntem acolo, când o să ţi se pară că am dispărut, o să plăteşti pentru, o, da, o să plăteşti pentru... O să... O să vedeţi? Comportament tipic de hărţuitor – şi mai şi vorbea despre el la persoana întâi plural, deşi până nu demult fusese o persoană întâi normală, la singular, ca toată lumea. Cealaltă problemă cu McCutare era că rostea neadevăruri. Nu vreau să zic că spunea minciuni – prin asta înţelegându-se minciunile şubrede, înfricoşate, rostite când eşti strâns cu uşa, din seria celor pe care le ticluisem eu pe loc şi i le turnasem lăptarului în chestia cu poate-iubitul şi Ivor şi compresorul de supraalimentare şi steagul „de peste apă”. Vreau să spun că Cutare McCutare mergea atât de departe cu născocirile lui, încât bănuiesc că el însuşi credea fiecare cuvinţel. Minciunile astea începeau în stil James Bond, deşi, fireşte, nimeni de pe aici, de pe „partea mea a drumului”, de pe „malul ăsta al apei”, nu-l recunoştea pe James Bond. Ăsta era un alt mare tabu, chiar dacă nu la fel de tabu ca

urmărirea ştirilor despre problemele noastre politice aşa cum erau relatate de ceea ce se considera a fi rețeaua lor manipulatoare, nici la fel de tabu ca lectura ziarului greşit – iarăşi unul „de peste apă” – şi categoric nu la fel de tabu ca ascultarea imnului intonat la televizor noaptea târziu. Chestia era că James Bond se număra şi el printre lucrurile prohibite din cauză că, la fel ca acel compresor, era tot un simbol patriotic tipic, definitoriu pentru țara „de peste apă”, şi dacă erai de pe „malul nostru al apei” şi de pe „partea noastră a drumului” şi te uitai la James Bond, nu te apucai să zici chestia asta în gura mare şi, în plus, puneai sonorul televizorului la minimum. Dacă te prindea cineva că o faci, îngăimai imediat „Porcării! Pfui! Nu-i deloc realist! Ca şi cum chestiile alea ar fi posibile!”, cu alte cuvinte, cât de improbabil era ca James Bond, în smoching, să fie în clipa asta într-un sicriu de la crematoriu, făcând pe mortul, şi în clipa următoare să se elibereze din sicriu, să înfrângă ticăloşi în numele țării lui, să meargă la toate petrecerile şi să se culce cu cele mai frumoase femei din lume. „Neverosimil”, ziceai. „Chestia e că se cred americani, dar nu sunt americani! Pfui!” în felul ăsta te scuzai pentru ceea ce ar fi putut să transpară drept o lipsă perfidă de susținere pentru lupta de opt sute de ani, precum şi o dovadă că subscriai la chestii precum Oliver Cromwell, Elizabeta I, invazia din 1172 şi Henric al VIII-lea. Deci asta reprezenta James Bond în sens generic, sensul acela de zi cu zi, istoric şi politic prohibit. Să spui însă minciuni în stil James Bond era ceva plasat într-un registru uşor diferit. Presupunea că te foloseai de imaginea aceea a tipului extraordinar şi patriot, a băiatului bun, eroic, a învingătorului rebel, invincibil şi sexy al tuturor răufăcătorilor pentru gloria țării lui, doar că în cazul ăsta, în tradiția noastră, pe „partea noastră a străzii”, rolurile trebuiau inversate.

La noi în cartier se considera că repudiatorii statului erau băieții buni, eroii, bărbații onorabili, războinicii neînfricați şi legendari care, depăşiți numeric, îşi riscau viețile şi duceau lupte de gherilă pentru drepturile noastre în condiții extrem de vitrege. Erau percepuți astfel de majoritatea celor din cartier, dacă nu chiar de toată lumea, asta cel puțin la început, înainte ca inşii de genul idealiştilor să piară, în vreme ce față de cei de tip nou, repudiatorii ce înclinau spre genul de gangster, începeau să apară rețineri din ce în ce mai mari. Odată cu această schimbare radicală de personal, s-a ivit o dilemă de ordin moral pentru omul „de pe partea noastră a drumului” care nu era repudiator şi nici foarte implicat politic. Dilema consta, încă o dată, din contradicțiile acelea lăuntrice, din ambiguitățile de ordin moral, din dificultatea de a pătrunde pe deplin adevărul. Uite-i pe toți John şi Mary de pe lumea asta cum încearcă să ducă nişte vieți civile normale, atât cât le-o îngăduie problemele politice de aici, dar încep să se neliniştească, căci nu mai sunt convinşi de corectitudinea morală a mijloacelor prin care păzitorii onoarei noastre înțelegeau să lupte pentru cauză. Asta nu se întâmpla doar din pricina morților şi a numărului în creştere al morților, ci şi din pricina rănilor, a vătămărilor uitate – toată suferința aceea personală şi intimă care se năştea în urma operațiunilor reuşite ale repudiatorilor. Şi, pe măsură ce puterea şi asumarea puterii de către repudiatori sporeau, sporea şi neliniştea acestor John şi Mary, indiferent de faptul că şi cealaltă tabără – „de dincolo” – „de peste drum” – „de peste apă” – lucra din greu, îşi punea în practică propriile variante de distrugere. Mai erau şi chestiunea cotidiană a spălării rufelor în public, şi faptul că repudiatorii din cartier îşi impuneau propriile legi, reglementări, practici, precum şi pedepse pentru orice încălcare a lor pe care o sesizau. Existau bătăi, arderi cu fierul roşu, tăvăliri prin smoală şi

fulgi, dispariții, oameni cu ochii învinețiți, plini de vânătăi şi fără anumite degete pe care le avuseseră în mod cert cu doar o zi în urmă. Mai existau şi tribunalele ad-hoc ținute în baracamentele din cartier, precum şi în alte clădiri dezafectate şi în case deosebit de prietenoase cu repudiatorii. Existau nenumărate metode folosite de repudiatorii noştri pentru a colecta fonduri pentru cauza lor. Mai presus de orice, exista paranoia organizației, felul în care inspectau şi chestionau totul şi eliminau aproape permanent informatori şi inşi suspectați că ar fi informatori, dar înainte ca această stânjeneală pricinuită de contradicțiile lăuntrice să-i fi cuprins pe acei John şi Mary, repudiatorii reprezentaseră pentru mai toată comunitatea nişte luptători nobili emblematici. Totuşi pentru admiratoarele înfocate ale acestor luptători paramilitari – adică anumite fete şi femei incapabile să sesizeze la nivel mental şi emoțional fie şi cea mai vagă noțiune de conflict moral – bărbații care se numărau printre repudiatori nu semnificau doar nişte splendide specimene de o duritate, senzualitate şi virilitate nepătate, ci, mai mult, dacă reuşeau să intre în relații cu ei, respectivele femei puteau grăbi atingerea propriilor lor țeluri sociale şi profesionale. Ăsta era motivul pentru care această categorie de femei se învârtea permanent pe lângă repudiatori: frecventau speluncile repudiatorilor, populau cercurile repudiatorilor, se vârau în cavitățile repudiatorilor şi, dacă le vedeai vreodată încolăcite pe după vreun bărbat necunoscut în interiorul sau în afara zonei, puteai paria pe tot ce aveai că bărbatul care primea revărsarea aceea de adorație nu putea fi decât un repudiator al statului. Din punctul de vedere al admiratoarelor, nu conta atât de mult nici să fie luptători pentru cauză, ci mai degrabă nişte indivizi anume, unii care să exercite o putere şi o influență consistente în zonele respective. Nu era neapărat nevoie să fie paramilitari, nici măcar proscrişi –

putea fi oricine. Totuşi întâmplarea făcea că, în circumstanțele din acele vremuri, în fiecare dintre enclavele acelea totalitare bărbații paramilitari erau cei care, mai mult ca oricine altcineva, stăpâneau peste arealurile respective şi aveau mereu ultimul cuvânt. Cu toate că, fireşte, nu erau acceptați la nivel intracomunitar – cum erau, de pildă, personalitățile ce transgresau linia de separație, starurile rock, vedetele de cinema, vedetele sportive, iar acum cei doi campioni la dansuri de societate –, chiar şi aşa, în termeni relativi de faimă locală, la ei în zonă paramilitarii concurau de la egal la egal cu celebritățile acceptate de ambele părți ale liniei de demarcație. Drept urmare, din punctul de vedere al admiratoarelor înfocate, ei chiar erau nişte James Bond, deşi nu acel Bond aflat în slujba celeilalte țări. Aici era vorba de un Bond în ipostaza lui irezistibilă, irepresibilă, supraumană, pornită contra curentului, în special dacă poziția individului gata să moară pentru cauza lui se întâmpla să fie una cât mai înaltă în ierarhia repudiatorilor. Cât priveşte cauza respectivă – toate poveştile alea cu „partea noastră a drumului", „malul nostru al apei", „steagul lor nu e steagul nostru" şi aşa mai departe –, ei bine, şi de data asta, la un nivel personal, instinctual, care ținea de imbolduri şi motivație, pentru admiratoarele cu pricina chestiile astea nu contau. Şi nici nu era vorba întotdeauna despre lucrurile minunate din viață – haine frumoase, bijuterii drăguțe, expediții de cumpărături reuşite, cine plăcute, petreceri simpatice ori sume de bani peşin prin casete de valori secrete, toate menite să ilustreze vremuri splendide, vieți prospere şi stiluri de viață fericite. Adesea – cel puțin în vremurile de demult, când era la modă repudiatorul clasic, devotat, inflexibil şi nemilos – nu aveai bani de risipit pentru sporirea puterii personale, fiindcă orice sumă strânsă – prin mijloace ilegale, cât se poate de ilegale, spectaculos de ilegale – trebuia cheltuită pentru

cauză. Prin urmare, dacă ar fi să pomenim de beneficii materiale personale, nu exista aşa ceva, iar repudiatorul clasic nici nu părea interesat să le obţină. Când venea vorba de o admiratoare înfocată, la acea vreme pentru ea adevăratul câştig îl reprezenta poziţia mult râvnită de „femeie a *acelui* bărbat”. Acesta trebuia neapărat să fie liderul, Numărul Unu, ceea ce o făcea şi pe ea, la rându-i, Drăguţa Numărul Unu. Dacă se întâmpla ca poziţia asta să fie deja ocupată – poate din cauză că o altă admiratoare fermecătoare i-o luase înainte –, atunci nici cea de doamnă de onoare a Drăguţei Numărul Unu – făgăduind şi ea conexiuni ulterioare, chiar dacă nu atât de puternice – n-ar fi fost neapărat exclusă din calcul. Dacă se întâmpla ca acest Bărbat între Bărbaţi, acest Războinic între Războinici să fie căsătorit şi dacă soţia lui nu era o persoană influentă – de pildă, tot o repudiatoare, gata să omoare orice femeie care s-ar fi dat la soţul ei atunci era în regulă şi aşa. Deci admiratoarele înfocate erau fericite cu poziţia de cealaltă femeie, de amantă, fiindcă asta le garanta un statut social şi o felie de faimă şi glorie. „Rebelii ăştia impetuoşi, uluitori, nemaipomenit de captivanţi”, cum i-a descris iarăşi mama mea când a venit să mă acuze că eram o admiratoare a paramilitarilor, erau exact bărbaţii prin mijlocirea cărora aceste femei ambiţioase sperau să-şi împlinească propriul ţel.

Şi ăsta era motivul pentru care continua să vină să mă vadă. De maică-mea vorbesc. Ca să mă facă cu ou şi cu oţet. Să-mi ţină morală. Să-mi ordone să încetez să fiu – chiar dacă nu eram – una din femeile alea. Începuse să umble vorba – şi asta după doar două întâlniri între mine şi lăptar – că mă îndreptam încet într-acolo, că mă situasem cu bună ştiinţă în imediata vecinătate a teritoriului admiratoarelor înfocate, că băteam la uşă ca să fiu primită în anticamera sălaşului puterii, şi încă îmbătată până peste cap, cum

umbla vorba, de ambiții, aspirații şi vise. Mămica continua să mă prevină, să îmi repete că într-o bună zi aveam să mă trezesc, să-mi dau seama că bărbații ăştia nu erau vedete de cinema, că treaba asta nu era nicidecum o fantezie, modelul vreunei poveşti de amor splendide, din cele pe care le urmăream prosteşte în cărțile alea de poveşti vechi pe care le citeam şi cu care umblam de colo colo. Mai degrabă, îmi zicea ea, în cazul ăsta era vorba de o funcționare defectuoasă a materiei mele creatoare brute, care modela naiv un iubit utilizând masculinitatea neîmblânzită. „Dar ceea ce nu scrie în cărți, fiica mea”, mi-a zis ea, „e că tu nu-l vezi aşa cum e cu adevărat, ci cum ți l-ai dori şi cum ți-l închipui”. Deşi a adăugat că nu era demodată, nici ignorantă, că nu uitase cu totul cum e să fii tânăr şi, ca atare, evident că putea înțelege fascinația unei emoții amețitoare, năvalnice şi ieşite din comun. În realitate însă, a zis ea, nu doar încercam să mă agăț de dragoste într-o manieră oribilă, nedemnă de o doamnă, acaparatoare şi hărțuitoare, dar riscam chiar să alunec în lumea aceea feminină, nicidecum măruntă, a complicelor la crimă. „Când ajungi să tragi linie”, mi-a zis ea, „aventurierii aceia sumbri – pionierii, mântuitorii, proscrişii, demonii, oricum ai găsi de cuviință să-i etichetezi – sunt nişte sociopați, poate chiar psihopați de-a dreptul. Şi chiar dacă nu sunt”, a adăugat ea, „cum individualismul lor belicos şi concepțiile lor ferme îi califică nemaipomenit de bine pentru lucrurile cu care se ocupă în organizația lor, asemenea mentalități şi egocentrisme îi fac prea puțin potriviți pentru orice altceva”. În niciun caz pentru slujbe de opt ore, mi-a mai zis ea. Nici pentru relații personale. Nici pentru împlinire în familie sau pentru obligații familiale. Nici măcar pentru o durată de viață medie. „Deci nu e cazul să te încurci cu ei, fiica mea. Şi, oricum, o fată cuminte, o fată normală, cu principii morale sănătoase şi cu o sensibilitate ajustată la ceea ce e

decent şi cuviincios, ar şterge-o naibii din aşa ceva, ba nici măcar nu s-ar vârî în aşa ceva”. O altă chestie pe care mi-a zis-o a fost că nici nu reuşisem să mă vâr cum trebuie în povestea asta. Adică reveneam la problema căsătoriei, la jurămintele nupţiale. Pare-se că nici măcar acum, când căuta să mă ferească de revoluţionarii aceia supranaturali şi periculoşi, nu se putea înfrâna să vadă latura conjugală a lucrurilor. Voia să spună că nu mă vârâsem *cuviincios* în poveste, că nu eram soţie, că, dacă ţineam într-adevăr să mă combin cu un repudiator, n-aş fi putut să fac cumva să mă mărit oficial cu el? în felul ăsta aş fi fost acceptată. „Deşi, Dumnezeu ştie”, mi-a zis, „să fii soţie nu poate fi uşor. Toate vizitele alea la puşcărie. Vizitele la mormânt. Să fii spionată de poliţia duşmană, de soldaţi, de celelalte neveste de repudiatori, de camarazii repudiatori ai soţului. Dacă stai să te gândeşti, toată comunitatea ar fi cu ochii pe soţie. Să se asigure de fidelitatea ei. Să se asigure că nu-şi face de cap, că nu-şi insultă soţul cu comportamentul ei, ci se poartă cuviincios. Deci nu”, mi-a zis. „Nu-i o viaţă uşoară. Dimpotrivă, trebuie să fie epuizantă, distrugătoare şi foarte singuratică. Dar cel puţin soţia e acolo, e implicată, fiica mea. Căsătorită. Trecută în catastif. Cu reputaţia nepătată şi cu garanţia că ea şi copiii ei vor fi îngrijiţi atunci când el o să fie mort sau închis”. Prin comparaţie, dacă te luai după mămica, eu, odată ce alesesem calea femeii care se agaţă de bărbaţi, distrusesem educaţia dată de ea, cea de femeie respectabilă, pe care într-o bună zi avea să şi-o dorească un bărbat. Mă degradasem, mi-a zis, şi eu, şi puţinele perspective care îmi mai rămâneau, până într-atât încât urma să devin „marfa îndeajuns de stricată” şi să ajung pe treapta de jos chiar şi în ierarhia adoratoarelor. „Şi atunci s-a zis cu tine. Atunci te-ai nenorocit, ţi-ai distrus orice şansă, orice oportunitate – şi pentru ce?” A clătinat din cap. „Ăştia

nu le recunosc oficial pe femeile de trupă, fiica mea”, m-a avertizat.

Şi-a încheiat omilia cu obişnuitul „Bagă la cap ce-ţi spun, tu îţi închipui că ai reuşit să împaci şi capra, şi varza, eşti convinsă că asta te ajută să simţi că trăieşti, că viaţa obişnuită e plicticoasă, că noi, ceilalţi, suntem plicticoşi, dar viaţa ta, fetiţo, o să se intersecteze cu adevărul, fie că o vrei, fie că nu. Nu-i nimic rău să fii cineva obişnuit, să te măriţi cu un bărbat obişnuit, să te achiţi de sarcinile obişnuite ce-i revin omului în viaţă. Dar bag de seamă că tu eşti hipnotizată de ostentaţie, eşti orbită de zorzoane, de bani, de subculturi, de ideea să fii inclusă, de propria tinereţe, de imaturitatea ta. Numai că o să se sfârşească prost”, m-a avertizat ea. „O să ajungi o cochilie modelată de el, controlată de el, golită, suptă de toată vlaga şi însufleţirea ta. O să rătăceşti calea, o să te pierzi, o să aluneci pe panta răului. Cât priveşte toate poveştile alea ambigue legate de ce-a făcut el, de ce face el” – *Ei*, *ziacum*, *ceanumeerau*? *Ceeraupoveştilealeaambigue*, *toatăchestiaaiaînvăluitănambiguitatedecareseocupăînviaţalu ideparamilitar*? –, „nici n-o să ţi le mai aminteşti. O să ţi le aminteşti dinadins greşit şi e ciudat că n-am băgat de seamă până acum, dar pe măsură ce ajung să te cunosc mai bine ca adult, cu fascinaţia ta pentru tenebre, pari să-i semeni tot mai mult lui taică-tău, cu toanele şi psihicele lui, cu lipsa lui de credinţă în orice”.

Deci asta a fost. Asta mi se pusese în vedere. Şi de-acum se vedea foarte clar că nu mai eram o fată bătrână detestabilă, care refuza să se mărite, ci o femeie lăsată de capul ei, fără relaţii, fără vreo legătură serioasă, însă cuvintele ei, jignitoare şi dispreţuitoare, nu aveau la origine utilizarea defectuoasă a materiei creatoare brute a fiică-sii, ci utilizarea defectuoasă a propriei ei materii creatoare brute. Unde mai pui că îmi transmitea ultima bârfa legată

de mine şi de lăptar, reuşind în acelaşi timp s-o perpetueze. La fel ca în cazul lăptarului – ca în cazul lor, al tuturor –, mă confruntam iarăşi cu un om care ştia toate răspunsurile, deci nu punea întrebări şi nici nu-l interesa neapărat cum aş fi putut răspunde. Nu că m-aş mai fi străduit să-i răspund sau să-i explic că nu eram nici acum a lăptarului. Cum insulta aceea, „Mincinoaso!”, de data trecută încă mă ustura şi nu încăpea îndoială că tăcerea mea de data trecută încă o râcâia, ea pur şi simplu scotea pe gură cuvintele, iar eu refuzam să le accept efectul. Adevărul era însă că aveau un efect asupra mea, aşa cum aveau şi schimbările pe care începusem să le sesizez în atitudinea cartierului faţă de mine – şi nu doar din felul în care gurile slobode din zonă găseau de cuviinţă să se aplece asupra poveştilor, ca mai apoi să le înflorească şi să le aducă la zi. Problema era că adoratoarele locale ale paramilitarilor începuseră şi ele să devină atente. Ele au fost cele care s-au hotărât să-mi facă următoarea vizită.

S-a întâmplat într-o seară, când şase dintre ele m-au abordat în toaleta celui mai popular club din cartier. M-au încercuit şi mi-au privit chipul reflectat în oglindă. Una m-a întrebat dacă nu vreau o bucată din guma ei de mestecat. Alta mi-a dat să-i încerc rujul. Alta mi-a întins parfumul ei Estee Lauder. Şi erau prietenoase sau se prefăceau că sunt prietenoase, iar eu am acceptat această prietenie sau, mai bine zis, acest preludiu de pretinsă prietenie doar ca să trag de timp, fiindcă îmi era frică.

— Eu nu m-aş încurca decât cu un tip dur, a zis cea care părea mai în vârstă şi care îmi oferise parfumul ei.

Stătea în dreptul chiuvetei de alături şi s-a adresat reflexiei mele, ca apoi să-şi mute atenţia asupra propriei persoane. S-a uitat la decolteul ei. Părea mulţumită. Şi l-a ajustat. Apoi l-a mai ajustat o dată. Părea şi mai mulţumită.

— Un bărbat periculos, a zis. Viril. Foarte. Neapărat. Mă dau în vânt după aşa ceva.

În timp ce-mi încuraja reflexia să îi dau dreptate, s-a băgat în vorbă o alta.

— Şi mai e şi căutarea aia de senzații tari, drumul fără întoarcere, fără posibilitatea de a te răzgândi sau de a lăsa totul baltă, adică toată chestia aia de viață şi moarte şi eroism, a zis ea. Nu uita de asta.

— E întotdeauna un joc de noroc, a zis a treia. N-are cum să fie altfel, fiindcă, oricât ar repeta şi ar studia punct cu punct fiecare aspect, se ştie foarte bine că ar putea avea o zi proastă, iar ziua aia proastă ar putea însemna ziua lui de pe urmă, dar chiar şi aşa...

Şi-a lăsat fraza în suspensie, apoi alta a reluat:

— Un bărbat de rând nu poate face aşa ceva. Nici măcar un repudiator de rând.

— Aşa e, şi tot timpul trăieşti cu o uşoară teamă, nu? s-a auzit cineva din spate. Eşti un pic îngrijorată că astea ar putea fi ultimele ceasuri trăite împreună, că, dacă o misiune eşuează – *Bum*! *Zbang*! *Vai*, *cenasol*! –, el se duce, moare sau îl aşteaptă închisoarea pe viață. E ca şi cum trebuie să urmezi un instructaj pentru treaba asta, să rămâi motivată.

Ocazie cu care am aflat ce anume însemna motivația în jargonul adoratoarelor luptătorilor paramilitari. „Să-i dai de înțeles cât de mult înseamnă pentru tine”, mi-au zis. „Să arăți bine. Stilată. Întotdeauna cu rochii. Nu cu pantaloni. Tocuri cui, ai grijă – şi bijuterii. Să nu-l dezamăgeşti niciodată. Să nu mergi singură la bar. Să nu te duci niciodată pe ringul de dans cu un alt bărbat sau să rămâi singură cu un tip şi să cochetezi cu el. Să nu-ți treacă niciodată prin minte să începi o altă relație, nici măcar o poate-relație. Cinsteşte-l. Dă-i motive de mândrie. Nu vorbi tare. Nu îl turna şi nu pune întrebări. Fii recunoscătoare”, mi-au zis ele şi au ținut-o aşa, continuând să mă

instruiască – fiindcă am ajuns să-mi dau seama că asta făceau de fapt: mă instruiau. Femeile astea din toaleta asta îmi înmânau trusa standard de intrare în lumea atârnătoarelor.

Înainte să apuc eu să formulez un răspuns sau să mă dumiresc cum să formulez unul, ele reveniseră la riscuri, la fascinație, la motivul pentru care merita să faci toate eforturile. „Efervescența aia”, mi-au zis ele. „Respectul, anturajul. Prezența aceea masculină încrezătoare, nemaipomenită, esențială. E o forță a naturii. Felul cum preiau ei controlul şi reuşesc să-l păstreze, cum îi au pe toți la degetul mic”. Ascultându-le pe femeile respective, am aflat nu doar că bărbatul obişnuit nu era capabil să fie repudiator, dar pare-se că nici femeia obişnuită nu era capabilă să fie femeia unui repudiator. „N-ar suporta”, mi-au zis ele. „Ar tânji după stilul ăla de viață, dar ar fi prea reținută pentru aşa ceva – mult, mult prea speriată de idee. Femeia obişnuită”, mi-au zis, „drăguță, comună, plicticoasă, nu poate să aibă parte de aşa ceva. Ea iubeşte plictisitor”, au continuat ele. „Nu riscă, îi e groază să rişte, îşi umple viața cu îndatoriri modeste şi bărbați prozaici, nu din cei de mare calibru, care trăiesc periculos, controlând tumultuosul şi imprevizibilul. Femeile astea trăiesc într-o bulă liniştită, protejată, în bula cu program fix, de la nouă la cinci, în bula cuviincioasă. Dar cum să-ți doreşti bule adormite când poți avea parte de excitantul puterii, de stimulentul controlului, chiar şi al cruzimii? De toată acea evoluție treptată, şireată, imperceptibilă. Nu-i aşa că adori panica aceea erotică subită?”

Deci mămica se înşela, se înşela teribil, fiindcă, ascultându-le pe aceste femei bizare şi mulțumite de ele, îmi era clar că toate lucrurile despre care mă pusese în gardă – ambiguitatea lor, faptul că ignorau voit situația, că se împiedicau să conştientizeze toate ticăloşiile comise de

amanții lor – păreau a fi tocmai cerințele ce le atrăgeau pe femeile astea. Nu erau nişte făpturi incapabile să înfrunte realitatea. Aş zice că erau mai degrabă nişte făpturi care scoteau o lupă şi se holbau zdravăn la ea. Cât despre femeia aceea tipică despre care se tot vorbea – care se înşală în privința băieților răi, care ia un băiat rău drept băiat bun şi se căzneşte să îmblânzească şi să schimbe un bărbat neînțeles de societate, care nu vrea cu adevărat să işte atâta scandal –, era evident că femeile astea nu erau aşa ceva. Erau nişte femei care chiar se dădeau în vânt după zgomotul de sticlă spartă.

Apoi mi-au zis pe nume, pe numele mic, traversând şi eliminând în felul ăsta interfața. Şi iată-mă în mijlocul lor – una de-a lor chiar dacă, până una-alta, nu scosesem o vorbă. Fireşte, nu asta era impresia pe care şi-ar fi făcut-o cineva care ar fi intrat în toaletă şi ar fi dat peste noi acolo. Şi chestia e că erau fete care intrau şi dădeau peste noi acolo – ne aruncau o privire în treacăt, iar în secunda următoare se uitau în altă parte. Aşa făceam şi eu pe vremuri, aşa eram şi eu ori de câte ori se întâmpla să dau nas în nas cu aceste adoratoare sau cu adoratoare în general, în clubul ăsta sau în altele, în toaleta asta sau altundeva prin zonă. Mă uitam, apoi îmi feream privirea şi mă răsuceam pe călcâie, fiindcă tipele de genul ăsta mi se păreau sărite rău de pe fix. Chestia e că le consideram nepământene, nişte creaturi de pe altă planetă, care acționau în nişte curenți cu neputință de înțeles. Nu doar că nu semănau deloc cu mine, dar conchisesem că îmi erau mult inferioare. Asta nu era doar părerea mea, căci dacă n-ar fi fost accesoriile sexuale ale marilor eroi paramilitari ai cartierului, de mult ar fi fost ostracizate, în rând cu săriții peste pârleaz de la noi din cartier. Cobe. Ființe cu patimi bizare, în special patimi legate de sex combinat cu droguri până la leşin. Nu mă îndoiam nicio clipă că pentru mine

stilul lor de viață ar fi fost un blestem. Pe de altă parte, la optsprezece ani, cât aveam atunci, n-aş fi recunoscut nici moartă că în privința sexului erau o groază de chestii pe care nu le înțelegeam. Femeile astea – prin înfățişarea lor, prin modul de a vorbi, prin însuşi felul în care îşi mişcau trupurile, cărora chiar le plăcea să fie privite mişcându-şi şi dirijându-şi trupurile – amenințau să-mi înfățişeze sexul drept ceva dezorganizat, incontrolabil, dar oare nu trebuia să am peste optsprezece ani atunci când ambiguitatea subtextului consistent al sexului şi a contradicțiilor sexului avea să mi se reveleze şi să mă descumpănească? Nu se putea oare să rămân la acel „am trecut prin asta, o fac cu poate-iubitul, deci ştiu tot ce e de ştiut despre sex", indiferent că, dată fiind experiența mea sexuală cu poate-iubitul, până una-alta cuminte şi limitată, nu ştiam mai nimic? La optsprezece ani ar fi trebuit să mi se acorde în mod cert mai mult timp de gândire decât am avut.

Aşadar, nu eram pregătită pentru aşa ceva, să recunosc că s-ar putea să mă aflu dinaintea unui moment de cotitură, pe punctul să întrezăresc faptul că – la fel cum se întâmplase cu problemele politice de aici şi cu poate-relația mea cu poate-iubitul – mă confruntam iarăşi cu ambivalențele din viață. Pe măsură ce femeile astea continuau să turuie – despre purtarea lor, despre carnalitatea lor, despre durere, care era ațâțătoare, aşa că se antrenau să nu opună rezistență, astfel încât erau înconjurate oriunde de plăcere, astfel încât durerea permanentă era mereu plăcere, despre cum erau fermecate, în transă, incapabile să acționeze prin propria voință, cu pulsul accelerat, aşa ziceau, cu piele de găină, cu o stare de excitație permanentă –, am ajuns în punctul în care panoul meu de comandă n-a mai făcut față şi, exact ca atunci când cumnatul numărul trei exagera cu palavrele pe tema antrenamentelor lui fizice, m-am închis ermetic în mine, ca

să nu le mai aud. Într-un târziu au renunțat la discuția asta despre subjugare şi au trecut la „Ai un păr minunat”, chestie care m-a luat pe nepregătite şi care era o minciună, fiindcă n-aveam. Nici vorbă. Dar ele au repetat-o, de data asta adăugând că părul meu arăta exact ca al Virginiei Mayo[8] sau chiar ca al lui Kim Novak. Enormitatea afirmației nu le-a descurajat. Au trecut la „Semeni cu Joan Bennett în filmul ăla, *Femeiadinvitrină*”, şi nu, nici aici n-o nimeriseră. Dar ele insistau, complimentându-mă, incluzându-mă în grupul lor, căutând să se pună bine cu mine. Asta îmi dădea de înțeles că de-acum în ochii lor eram cu certitudine a lui. Şi, dacă nu eram încă a lui, atunci informațiile lor din interior, barometrul lor sau fie şi numai perspicacitatea lor când venea vorba de lucrurile astea trebuie să le fi spus că n-avea să treacă mult până când o să fiu a lui. Mă înconjurau şi mă instruiau, nu ca nişte rivale, ci ca nişte confidente, ca nişte doamne de companie care îşi doreau să ştie unde anume s-ar fi putut situa în ierarhie prin comparație cu mine. De aici asigurările constante că eram bucățică ruptă din orice vedetă de *filmnoir* calculaseră ele că mi-ar plăcea cel mai mult să fiu.

Acum trecuseră la pometi. Erau fix că ai Idei Lupino[9]. Asemănarea dintre mine şi Gloria Grahame era nemaipomenită. Şi dintre mine şi Veronica Lake. Şi dintre mine şi Jane Greer. Şi dintre mine şi Lizabeth Scott. Şi dintre mine şi Ann Todd şi Gene Tierney şi Jean Simmons şi Alida Valii şi erau toate ca nişte fetițe, se îmbrăcau de gală ca nişte vedete de cinema, ca nişte *femmesfatales*, iar acum mă invitau şi pe mine să intru în joc. „Ar trebui să stăm la

---

[8] Virginia Mayo (1920-2005), actriță şi dansatoare americană.

[9] Ida Lupino (1918-1995), actriță, cântăreață şi regizoare anglo-americană.

aceeaşi masă”, mi-au zis. „Vino să stai cu noi la masă. Când ai chef, lasă-i pe amicii de pahar cu care ai venit şi vino să stai cu noi”. Pe urmă au plecat, dar nu înainte să-mi zică: „Poftim – dar nu înainte să ajungi în casă”. Era o pastilă. Una neagră, lucioasă. Rotunjită. Micuță, cu un punct şi mai micuț, alb, exact în mijloc. Mi-au întins-o, iar palma mi s-a desfăcut şi a primit-o, de parcă ar fi aşteptat-o. Mai mult decât orice, era ca şi cum mă transformasem exact în făptura care se presupunea că sunt, indiferent pe cine ai fi întrebat.

Totuşi pare-se că, înainte de seara şedinței de fraternizare cu adoratoarele din toaleta celui mai popular club din cartier, dar şi înainte să-mi dau seama care repudiator influent mă luase în cătarea lui de hărțuitor, Cutare McCutare – hărțuitorul meu amator – trebuie să fi auzit că aspiram la fandomul paramilitar, prin urmare s-a gândit să-şi încerce norocul cu noul lui plan de împlinire a idilei. Noul plan făcea parte din a doua lui încercare de a mă agăța, după acea primă întâlnire când îl respinsesem. De data asta era pregătit să se dea peste cap cu insistențele, în speranța că, atunci când îmi va arăta adevărata lui față – de vreme ce năzuiam să mă îndrăgostesc nu de orice repudiator bătrân, ci de cel mai mare şi mai tare repudiator dintre toți, de repudiatorul suprem o să-mi zic, Doamne! Unul din tipii ăia! Da, vă rog, vreau aşa ceva. Până în momentul respectiv Cutare McCutare fusese cunoscut în zonă drept un susținător fervent al repudiatorilor şi nu încăpea vorbă că se trăgea dintr-o familie de repudiatori cu state vechi de serviciu. Totuşi, după ce fusese o vreme genul fanatic, a alunecat în cealaltă categorie, ajungând să se creadă el însuşi repudiator, ceea ce însemna, după cum m-a lăsat să înțeleg când s-a dat a doua oară la mine, că greşisem atunci când îl respinsesem prima oară. Mi-a zis că, deşi vehiculase o mulțime de amenințări tipice hărțuitorilor,

ca reacție la faptul că-l respinsesem, nu vorbise serios când spusese lucruri de genul „O să vezi tu, cață împuțită, o să mori!”. Mi-a zis că nădăjduia că nu i-o luasem în nume de rău şi că îi înțelesesem şi îi acceptasem vorbele drept ceea ce erau, o expresie a dorinței lui fireşti de a se bucura de tovărăşia mea. Iar acum, mi-a zis, după ce cumpănise o vreme, decisese că venise vremea să-mi încredințeze cea mai tainică informație a vieții lui. Mi-a zis că e un repudiator al statului, un patriot în adevăratul sens al cuvântului, unul dintre eroii aceia dispuşi să-şi jertfească viața, să sacrifice totul de dragul mişcării, al cauzei, al țării. Îmi dădeam seama că era convins că de data asta vorbele lui urmau să aibă asupra mea exact efectul contrar – adică favorabil, prielnic –, cu atât mai mult cu cât avusesem eu însămi doi frați repudiatori. Totuşi, în ciuda zvonurilor vehiculate de gura lumii şi a informațiilor de nemenționat aruncate în vânt, cum că s-ar fi ştiut, chipurile, cine anume era repudiator în zonă şi cine nu, eu nu aflasem că doi dintre frații mei fuseseră repudiatori până la înmormântarea unuia dintre ei, când sicriul a fost drapat cu steagul ăla „de dincolo de graniță”, ca apoi cortegiul să se îndrepte nu spre parcela rezervată oamenilor de rând din locul obişnuit, ci spre parcela repudiatorilor din locul obişnuit, şi, odată ajuns acolo, trei inşi în uniforme să se ițească de te miri unde şi să tragă o salvă deasupra mormântului. Treaba asta a fost o surpriză – vreau să zic pentru mine – şi aveam să fiu la fel de surprinsă mai târziu, când i-am chestionat pe alții în privința acestei laturi a fraților mei. Atunci am descoperit că mama şi toți frații şi surorile mele, inclusiv surioarele, ştiuseră că frații numărul doi şi numărul patru fuseseră repudiatori, deşi nimeni nu s-a arătat înțelegător sau îngăduitor cu mine fiindcă eram singura căreia nu-i fusese împărtăşită informația. Nici nu era de mirare, mi-au zis ei, dată fiind încăpățânarea mea consternantă de a citi în timp

ce umblam de colo colo. Cât despre faptul că McCutare decisese să-mi împărtăşească pe nepusă masă secretul lui, asta era stânjenitor. Şi, oricum, se vedea clar ca lumina zilei că nu era repudiator şi că, în înfrigurarea lui țicnită, nu păcălea pe nimeni în afară de el însuşi. Chiar şi aşa, o ținea în continuare pe-a lui. În secunda asta era un luptător paramilitar. În secunda următoare era un consultant de top, care se bucura de încrederea respectuoasă a celor mai paramilitari paramilitari, ideea fiind că eu trebuia să fiu dată pe spate de alura lui sexy de erou şi să mă azvârl în brațele lui până nu era prea târziu. Mi-a spus – sau, mai bine zis, mi s-a lăudat –, presupunând iarăşi că eram pe aceeaşi lungime de undă cu el, că, din punctul lui de vedere, când te aflai în misiune, esențial era să-ți păstrezi sângele-rece, să nu-ți pierzi încrederea, orice s-ar întâmpla. „Putem avea o zi proastă”, a spus el, „iar ziua aia proastă o să fie cea de pe urmă. Ştii, omului de rând, ba chiar şi repudiatorului de rând”, a înălțat el din umeri, „nu-i reuşeşte, la o adică, de fiecare dată lucrul ăsta. Ne pierdem nițel cu firea, devenim neliniştiți” – iar aici mi-a rostit numele, numele mic, prenumele –, „din cauză că exact în prealabil”, a continuat el, „avem senzația asta, că ne trăim ultimele ceasuri şi că există trei posibilități: o să supraviețuim, o să murim, o să fim răniți, o să dăm greş, o să ne prindă statul”, ceea ce însemna de fapt cinci posibilități. M-am decis să nu îl întrerup ca să-l corectez, căci n-aş fi făcut altceva decât să-i dau apă la moară. „Când ne riscăm viața”, a reluat el, „nu luăm nimic de bun” – şi aici mi-a mai rostit o dată numele, adică prenumele. „Timp de trei sau patru ceasuri suntem pe deplin conştienți că o să trăim la limită până când totul se va sfârşi. Dacă la final, când s-a terminat, când ne-am îndeplinit misiunea, ei bine, atunci ne dăm seama cât de frumoasă e viața”. Şi şi-a continuat modesta laudă de sine, cu variațiuni pe tema

„motivării psihologice”, a „nervilor de oțel”, a „rezistenței supraomenești”, a „sacrificării inegalabile a unui stil de viață normal, casnic”. Totuși, scoasă din context, ba chiar și în contextul dat, asta era o altă muștruluială dintre cele pe care le tot suportam în ultima vreme de la diverși cetățeni din zonă. „Pentru noi, după cum știi”, mi-a zis el, continuând să vorbească despre sine cum o tot făcea, la persoana întâi plural, „la fel ca în familia noastră – deși ne închipuim că e valabil și în cazul familiei voastre –, viața de soldat e la fel de importantă ca mâncarea, respirația și somnul. Dar nu poți să ne iei la întrebări” – și acum a ridicat mâna, pur și simplu ca să mă împiedice să-l iau la întrebări, în tot timpul ăsta pironindu-mă cu privirea, subliniind legătura care ne unea, ca și cum chiar am fi fost o echipă, ca și cum tocmai îmi intrase în grații spunându-mi unde se situa el în lumea paramilitarilor repudiatori. Numa’ că nu era așa. Nu mă impresionase, nu-mi intrase în grații și nici repudiator nu era. Și chiar dacă ar fi fost, chiar dacă tot ce-mi spusese ar fi reușit să mă dea pe spate în chip romantic și sentimental, el era tot Cutare McCutare, cel care mințea, după bunul lui obicei, imitând modelul lui James Bond.

Acum, ce-i drept, legături cu lumea repudiatorilor avea. Tatăl lui, soră-sa cea mai mare și fratele lui cel mai mare fuseseră cu toții repudiatori – până când dăduseră colțul. Dar nu-ți puteai aroga la nesfârșit merite – cel puțin nu într-un fief antistatal și paramilitar inflexibil – pentru ce făcuse tăticul tău, pentru ce făcuse fratele tău mai mare, dacă nu contribuiai și tu, prin propriile fapte, la propășirea cauzei. Ți se putea acorda o vreme ceva spațiu de manevră, nițică atenție, o doză de respect strecurat până la tine grație legăturilor tale de sânge. Mai ales cei în trecere prin zonă, pasionații de istorie, știți genul, puteau să rămână impresionați și chiar să te stimeze, căci ce știau ei?

Localnicii însă ştiau, iar problema cu susținătorii ăştia fanatici şi febrili, care ajung să se creadă paramilitari când de fapt nu sunt paramilitari, e că îndepărtează pe toată lumea cu felul lor de a se grozăvi ca să-şi exagereze importanța. Ăsta era adevăratul statut al lui Cutare McCutare şi nici nu-i trecea prin minte – căci o cagulă se putea cumpăra de oriunde – cât de străveziu era. Umbla vorba că în ultima vreme ajunsese să facă atâta tam-tam pe tema veleităților lui de supererou luptător pentru libertate, încât repudiatorii înşişi se gândeau să aibă o discuție cu el. Deci m-a abordat încă o dată, în ciuda refuzului meu anterior, şi s-a apucat să flirteze iarăşi cu mine. Mi-a zis că îşi dă foarte bine seama că, dată fiind legitimitatea oferită de repudiatorii din neamul meu, cineva ca mine va înțelege că era posibil ca în orice clipă să fie nevoit să ia drumul pribegiei – aşa cum se întâmplase cu fratele meu numărul patru. Era foarte enervant. La început m-am arătat politicoasă şi de data asta, întrebându-mă cât timp trebuia să las să treacă înainte să spun „Acum eu trebuie să plec”. Problema e că oamenii ăştia trăiesc cu convingerea că eşti prost, că nu eşti în stare să-ți dai seama că te cred prost. Mai mult, nu văd în tine o ființă omenească, ci mai degrabă un soi de gol, un nimeni lipsit de însemnătate, al cărui unic scop este să le reflecte propria strălucire. Complimentele şi atenția lor sunt şi ele sinistre. Sunt necuviincioase, întortocheate, premeditate, rapace, cu atât mai mult cu cât ştii că, imediat după aceea – sau, în cazul meu, imediat înainte –, o să înceapă insultele, amenințările cu violențe, amenințările cu moartea şi multe altele din retorica hărțuitorilor. Chestia e că, dată fiind lipsa lor de inteligență, îşi închipuie că te-au ginit de fraier, când de fapt tu eşti cel care i-a ginit pe ei, întrebarea care se pune în condițiile astea fiind dacă e cazul să fii amabil sau să le faci vânt cu

răutate din calea ta. Doar că eu eram politicoasă, căci în familia lui

McCutare se mai înregistraseră şi alte decese, ultimele două cu doar câteva luni în urmă. Aceste ultime decese aproape că ajunseseră să-i plaseze pe alde McCutare pe locul întâi în top, drept familia de la noi din zonă cu cel mai mare număr de morţi violente înregistrate în rândul membrilor ei, atâta doar că prietena mea cea mai veche din şcoala primară provenea dintr-o familie în care, cu excepţia ei, toţi membrii erau morţi din cauza problemelor. Chiar şi aşa... Bietul McCutare. Era limpede că morţile rudelor lui îl afectaseră, îl destabilizaseră, că trebuie să fi fost măcar parţial răspunzătoare pentru faptul că pierduse contactul cu realitatea într-un asemenea hal. Mai întâi taică-său, pe urmă sora cea mai mare, pe urmă fratele cel mai mare – toţi ucişi în ultimii zece ani în diverse operaţiuni ale repudiatorilor. Apoi urmaşe preferatul familiei, al doilea băiat, care murise atunci, în timp ce traversa strada. La două luni după moartea preferatului, a venit o zi în care al patrulea băiat, încă obsedat de armele nucleare, a murit şi el. Pastile, băutură, un sac de plastic tras pe cap şi un bilet care i-a uluit pe toţi: „Fac asta din cauza Rusiei şi din cauza Americii". După aceea, din familia asta, formată iniţial din doi părinţi şi doisprezece fraţi, nu mai rămăseseră decât Cutare McCutare, mama lui vlăguită psihic, cele şase surori şi băieţelul de trei ani. Doar că nu era vina mea. Nu era vina mea nici că nu mi se părea atrăgător. Nu poţi să ieşi în oraş cu cineva doar fiindcă ţi-e milă de el pentru că a avut un lung şir de decese în familie şi cu atât mai puţin dacă din capul locului, din clipa în care ai dat prima oară ochii cu el, chiar dinainte să fi interacţionat în vreun fel, ceva din felul lui de-a fi îţi făcea greaţă. La început m-am simţit vinovată pentru povestea cu greaţa, dar pe urmă, după primul meu refuz, când a început cu ameninţările cu moartea, am

încetat să mă mai simt aşa. Apoi m-am convins şi mai zdravăn să nu mă simt vinovată după al doilea refuz, când mi-a vorbit de „înrudirea noastră”, dată fiind „comunitatea noastră, a repudiatorilor”, şi a pomenit şi de „relația noastră”, deşi între noi nu exista aşa ceva, moment în care mi-am dat seama că el trata acele două respingeri ca şi cum ar fi fost acceptări, ca şi cum constituiseră nici mai mult, nici mai puțin decât primele noastre *rendez-vous*-uri. Cât priveşte toate insinuările acelea de hărțuitor pe care le vehicula şi convingerea lui nestrămutată în existența relației noastre şi în viitorul nostru ca pereche, nu mi-aş fi închipuit în veci că genul de indivizi amenințători, autoamăgiți, obsedați, săriți de pe fix de pe lumea asta ar putea înceta cât ai clipi să fie amenințători, închipuiți, obsedați şi săriți de pe fix şi să se retragă cât ai clipi în slugărnicie şi anonimat. Asta i s-a întâmplat lui McCutare când i-a ajuns la ureche vestea interesului pe care se pregătea să mi-l arate lăptarul, un individ despre care până şi McCutare era în stare să priceapă că era infinit mai înzestrat decât el în materie de amenințări şi hărțuire.

Acum, după ce agresiunile amoroase ale lui McCutare încetaseră, iată-mă stând în dreptul acestui lăptar şi simțind cum groaza îmi năpădeşte gândurile – şi nici căpățâna de pisică pe care o țineam în mâini nu mă ajuta prea tare. Cât a durat schimbul nostru de replici, n-am adus în niciun fel vorba despre căpățâna cu pricina şi nu m-am uitat spre ea. Nici el nu părea să se uite spre ea. Totuşi ştiam că era foarte conştient ce anume era acolo. Probabil remarcase felul în care o culesesem de pe jos, cum mă foisem încoace şi încolo, toată şovăiala mea anterioară. Eram convinsă şi că trebuie să fi cronometrat cât îmi luase s-o înfăşor în batiste, s-o ridic de jos, şi poate că îmi ghicise şi intenția de a o duce la locul obişnuit. Totuşi, cum eu nu ziceam nimic despre asta, nici el nu zicea nimic, ca şi cum

ar fi fost complet lipsit de importanţă că se oprise locului undeva unde nimeni nu se oprea vreodată la zece fără un sfert, într-o seară de vară, lângă o adolescentă care ţinea în mână o căpăţână decapitată, şi flecărea cu ea despre cum avea să-i curme el viaţa iubitului cu care poate că ea avea o relaţie. Aşadar, dat fiind efectul pe care înfăţişarea şi vorbele lui îl aveau asupra mea, nu-i de mirare că, preţ de câteva clipe, am uitat de existenţa căpăţânii. Totuşi doar preţ de câteva clipe, fiindcă apoi ea mi-a reamintit. Când lăptarul a deschis gura ca să-mi zică iarăşi ceva ce ştiam că avea să mă descumpănească, palmele mele, care până atunci ţinuseră batistele în căuş, au prins să-şi facă de lucru spasmodic cu ţesătura. Unul dintre degete a dat peste un incisiv şi, în tulburarea mea, am făcut legătura cu incisivul care îmi împunsese degetul prin pânză. Acela a fost momentul când am simţit iarăşi cum îmi zvâcneşte şira spinării. Era aceeaşi mişcare nefirească de mai devreme, din sala de curs. Au urmat înfiorările de-a lungul picioarelor, curenţii din tendoane, toate acele frisoane şi infiltrări de spaimă nevrotică în jurul coapselor şi al şezutului. Şi atunci gândurile mi-au zburat fără să vreau la viermi – la cocoloaşele acelea din jurul nasului, al urechii, al ochiului –, iar în secunda aceea el a început din nou să vorbească. De data asta depăşise subiectul asasinării poate-iubitului, care oricum nu fusese enunţat explicit ca atare, în sensul că toată treaba fusese doar insinuată. Individul ăsta mult mai în vârstă decât mine, mult mai sigur pe el şi fără să risipească vreun strop de energie, în ciuda acelei indiferenţe aparent apatice, se oferea încă o dată să mă ducă cu maşinile lui.

Mi-a zis iarăşi, aşa cum făcuse şi la a doua noastră întâlnire, în parcurile cu bazine, că era nemulţumit, că era îngrijorat, că faptul că mă plimbam de colo colo prin locul ăsta – prin centru, oriunde în afara zonei – nu avea cum să-

mi facă bine, că era riscant. A adăugat că spera să nu uit că nu îl deranja deloc să-mi asigure transportul – cu mijloacele lui său, atunci când el era ocupat, cu ale altcuiva. Avea să vorbească şi cu alții, mi-a zis, ca să mă ajute în acele ocazii când el, personal, n-ar fi disponibil. Şi aici a adus iarăşi vorba de slujba mea. Nu era cazul să-mi fac griji, m-a liniştit el. Avea să mă ajute să ajung cu bine la muncă şi apoi, la sfârşitul programului, să fiu luată de acolo. Urma să fiu scutită de bătaia de cap pe care o presupuneau deturnările autobuzelor, de faptul că acele vehicule de transport public erau prinse la mijloc în orice insurecție şi schimb de focuri, precum şi de toate celelalte neplăceri de rând asociate zilnic transportului în comun. Toate astea erau iarăşi la nivel de sugestie, iar el a continuat în acelaşi stil prietenos, îndatoritor, să dea de înțeles cum că-mi făcea nişte favoruri, că mă ajuta luându-mi mersul pe jos, luându-mi alergatul, luându-mi poate-iubitul. Nu se înțelegea nicidecum clar că s-ar putea să încalce limitele, aşa încât poate că mă înşelam din nou şi de fapt nu le încălca. Totuşi, cu toată tulburarea mea, în timp ce el continua să vorbească, eram conştientă – şi asta era o concluzie irevocabilă – că nu trebuia să urc vreodată în maşinile lui. Parcă totul se redusese microscopic la acest ultim prag, ca şi cum să fac aşa ceva, să încalc limita asta, să urc întruna, ar fi putut anunța „sfârşitul a ceva” şi, în acelaşi timp, „începutul a ceva”. Până una-alta, continuam să stau acolo, în acel teritoriu al lucrurilor pretinse şi neenunțate desluşit, în acea zonă pe care oamenii nu trebuiau doar să se grăbească s-o traverseze, ci, mai mult, trebuiau s-o evite cu orice preț. Dar iată-mă aici, în interiorul ei. Şi iată-l şi pe el în interiorul ei şi între timp mă ambalasem atât de tare, încât ajunsesem în starea aceea de agitație care putea provoca foarte uşor scindări ale psihicului – când aş fi putut lansa din senin un „Nu!” sau „Cară-te naibii de-aici!” ori aş fi putut să țip ori chiar să

scap căpățâna aia din mână ori – cine ştie? – să azvârl cu ea spre el. Ce s-a întâmplat însă a fost că au apărut şi alți bărbați.

Au apărut nu e chiar corect spus, căci s-a vădit că aşteptau deja prin zonă. Asta m-a surprins, fiindcă renumele pe care-l căpătase acest loc – legat de magia neagră, de poveştile cu farmece, de poveştile cu vrăjitorii, de zvonurile legate de Omul Negru, de sacrificiile umane, de poveştile de groază cu crucifixuri răsturnate, indiferent dacă forțele de securitate ale statului, cu operațiunile lor clandestine şi felul în care înşelau opinia publică, erau sau nu considerate, cel puțin în contextul tulburărilor actuale, ca fiind la originea problemei – făcea ca, la nevoie, majoritatea oamenilor să traverseze în mare grabă zona de zece minute, fiindcă trebuiau să ajungă din punctul A în punctul B, dar altminteri tindeau să o ocolească. Faptul că eu însămi mă găseam în interiorul ei, discutând cu un tip sinistru, în timp ce țineam în mână căpățâna unei pisici aruncate în aer de nazişti, era, la drept vorbind, o dovadă că zona de zece minute nu era făcută pentru lucruri normale. Dar iată-i, patru la număr. Mai mult, păreau să fi stat ascunşi sau măcar pe jumătate ascunşi. Primul a ieşit din intrândul unei prăvălii, prăvălie acum închisă fiindcă era seară şi nu fiindcă era sinistră şi n-ar fi trebuit deschisă niciodată. S-a ițit din întuneric şi preț de câteva clipe s-a uitat înspre noi, apoi şi-a abătut privirea. După aceea a rămas pe loc, ignorându-ne, deşi ce motiv avea totuşi să stea acolo? în clipa următoare s-au mai ivit doi dinspre construcțiile ruinate ale fiecăreia dintre cele două biserici abandonate, aflate ceva mai departe de noi, şi ne-au aruncat la rândul lor câte o privire fugară. Pe urmă au rămas pur şi simplu prin zonă – toți trei în picioare, în expectativă. În plus, erau repartizați echidistant unii față de alții, cu mine şi lăptarul plasați în capătul opus. La început m-am gândit

cu teamă că erau polițiști în civil care erau pe cale să-l atace prin surprindere şi să-l împuşte pe lăptar, ceea ce însemna că, cel mai probabil, urmau să mă împuşte şi pe mine, considerându-mă unul din acoliții acestui lăptar. Doar că în clipa aceea mi-am dat seama că, pe lângă un curent de triangulare mentală care circula între cei trei, mai exista şi o conexiune între ei şi noi. Erau împreună – cei trei inşi şi lăptarul. În clipa aceea un al patrulea individ – ultimul – a apărut chiar în dreptul meu şi eu am tresărit speriată, fiindcă nu-l văzusem şi nici nu-l auzisem apropiindu-se. A trecut la câțiva centimetri de mine, fără să se uite la noi sau să ia act în vreun fel de prezența mea ori a lăptarului. În secunda respectivă am mai tresărit o dată, căci atunci când m-am răsucit dinspre el, întorcându-mă iarăşi cu fața la lăptar, mi-am dat seama că şi acesta dispăruse.

Mă părăsise şi nu pricepeam de ce eram aşa de şocată, de vreme ce nimic din prezența acestui bărbat nu fusese vreodată de natură să mă liniştească. Chestia era că instantaneeurile şi subiturile lui mă luaseră de fiecare dată pe nepregătite. M-am uitat încă o dată, automat, în urmă, înspre oraş, în direcția în care o pornise al patrulea ins, ca să văd dacă îl puteam distinge cumva şi pe lăptar alături de el. În direcția opusă n-ar fi avut cum să plece, căci l-aş fi zărit îndreptându-se spre tipii ceilalți. Şi atunci bărbații cu pricina au decis să treacă prin dreptul meu şi, cu toate că au făcut-o pe rând, continuam să le percep coordonarea şi să am senzația existenței unui plan comun. Erau împreună. Toți patru. Şi la un moment dat, nu peste mult timp, toți cinci aveau să se reunească – eram sigură de chestia asta.

„Eşti o nebună”.

Iată-mă încă o dată vorbind singură după ce lăptarul mă lăsase acolo. El şi ceilalți o porniseră separat spre centru, prefăcându-se astfel că nu erau împreună. Acum rămăsesem singură şi o apucasem în direcția opusă, vrând

să ies din zona de zece minute, timp în care gândurile îmi fugeau la amenințări tacite legate de alergat, la amenințări tacite legate de mersul pe jos şi mai ales la amenințarea aceea tacită cu maşina-capcană. În plus, mai era şi căpățâna de pisică pe care o țineam în mâini. Cum între timp se făcuse aproape ora zece şi nu se mai zărea decât o geană de lumină, acum nici prin gând nu-mi mai trecea să o duc la locul obişnuit. Lucrurile arătau altfel pe întuneric, dar chiar dacă ultima fărâmă de lumină ar fi fost de ajuns ca să desluşesc drumul până acolo, să intru prin spate şi să mă strecor printre lespezile şi buruienişul ăla de când lumea, dacă ar fi fost de ajuns ca să-mi permită şi să identific un loc de odihnă pentru căpățână, aşa cum îmi propusesem inițial, în momentul de față aveam senzația că lăptarul s-ar fi putut îți iar dindărătul vreunei lespezi a lui Dracula ca să-şi ducă la îndeplinire următoarea etapă a planului, în ciuda faptului că se întâlnise deja cu mine şi-mi transmisese ultimele lui ordine şi dorințe. Între timp ştiam că, în ceea ce mă privea, avea un plan, un program de acțiune realizabil. Ca atare, nu puteam să intru în cimitir. Chiar şi aşa, îmi doream totuşi să duc căpățâna aia undeva. Aveam nevoie de un frunziş des. Un loc cu verdeață – şi, fireşte, aşa ceva se găsea în parcurile cu bazine de acumulare. Pe de altă parte, la fel ca în cazul zonei de zece minute, parcurile cu bazine erau un loc ce trebuia neapărat evitat, mai ales noaptea. Şi, oricum, ce rost avea să strămuți un cap dintr-un loc sumbru doar ca să-l laşi într-un alt loc sumbru? Şi chiar dacă reuşeam să-mi iau inima în dinți şi să intru în parcurile cu bazine, să-l îngrop în vreo tufa sau să-l ascund prin cine ştie ce lăstăriş, acei spioni ai statului din tufa sau din lăstăriş l-ar fi dezgropat imediat ca să vadă ce era – cu atât mai mult cu cât de-acum trebuie să se fi convins de legăturile mele cu lăptarul. Deci n-ar fi avut parte chiar de verdeață. Dar mai erau şi alte locuri cu

verdeață. împrejurimile buruienoase ale celor două biserici rămase în picioare erau verzi, însă, cum am zis deja, erau deprimante. În plus, erau tot în zona de zece minute. Existau şi grădini, ale altora, fiindcă noi nu aveam grădină, aşa că ce-ar fi fost dacă, în drumul spre casă, mă opream la una lăsată în paragină, mă furişam înăuntru şi îl lăsam acolo? între timp acest plan în transformare devenise nemaipomenit de încâlcit şi de iritant, adică îmi venea să renunț, ceea ce nu era câtuşi de puțin atitudinea corectă. Pe de altă parte atitudinea îmi pierise încetul cu încetul încă dinainte de apariția lăptarului. Din momentul în care mă despărțisem în centru de doamna profesoară şi de colegi şi o pornisem pe jos spre zona mea, simțisem apăsarea aceea, acel insinuant „N-are niciun rost, cui îi foloseşte, ce rost are?” năpădindu-mă sau crescând undeva în mine şi, în starea de agitație şi deznădejde pe care o simțeam, în care mă dojeneam singură, spunându-mi „Eşti o fată nebună, te fragilizezi şi mai tare clipă de clipă cu nebunia taa, tocmai când mă gândeam să pun pur şi simplu capul acela jos, doar să-l pun jos, oriunde, pe următoarea bucățică de ciment, şi să-l las acolo, mi-am dat seama că ieşisem deja din zona de zece minute şi de-acum ajunsesem la locul obişnuit. Aşadar, tocmai mă aflam în dreptul porții vechi, ruginite, a cimitirului, când am auzit o maşină îndărătul meu. În secunda aia m-a apucat iar un episod de frisoane. *Vai*, *nu*. *El*! *Vezi-ți dedrum*. *Nuteopri*. *Nupriviînjurşinuintraînvorbă*.

Am trecut de poarta cimitirului exact când vehiculul trăsese în dreptul meu. O voce m-a strigat. „Bună! Hei, bună! Ai pățit ceva?” M-am oprit, căci nu era lăptarul. Era altcineva. Era adevăratul lăptar, căci exista şi un lăptar adevărat, unul care locuia la noi în zonă, care chiar prelua comenzi de lapte, care chiar avea o furgonetă de lactate şi care chiar livra lapte în cartier. De asemenea, era şi un ins

care nu iubea pe nimeni, unul dintre săriții peste pârleaz de la noi din cartier. Locuia aproape de noi, după colț, şi fusese categorisit drept sărit peste pârleaz din cauză că într-o zi s-a întors din țara aia „de peste apă”, unde fratele lui trăgea să moară, şi şi-a dat seama că era ceva în neregulă la el în casă. Trăia singur, a ieşit până în spatele casei ca să ia o lopată de cărbuni şi a băgat de seamă că săpase cineva la el în curte. Aşa că s-a apucat şi el să sape, ca să afle de ce. Nițel mai târziu, murdar din cap până în picioare, a ieşit pe uşa casei cu brațele pline de puşti. Puştile erau înfăşurate în plastic, iar el le-a cărat până în mijlocul străzii şi le-a trântit în drum, strigând din toți bojocii „Ce-ar fi să vi le îngropați la voi în grădină?”, după care s-a dus înapoi în casă şi a ieşit cu altele. Tărăşenia nu s-a oprit aici, căci după puşti au urmat pistoale, arme demontate, maldăre de muniție şi alte asemenea rezerve înfăşurate în bucăți de pânză şi iarăşi în plastic. Totul a fost azvârlit, timp în care insul, clocotind de nervi, a continuat să strige până ce a văzut un pâlc de copii care se jucau – până în momentul în care venise el şi le stricase terenul de joacă – în locul unde se găseau acum armele. La început copiii săriseră într-o parte şi urmăreau de acolo desfăşurarea evenimentelor. Când i-a zărit, bărbatul care nu iubea pe nimeni s-a oprit din răcnit. Apoi a început iar să răcnească, de data asta la ei. „Plecați de-acolo!” s-a oțărât el. „Am *zissăvăcărațide-acolo*!” – şi era aşa de furios, încât copiii, pe care îi căşunase acum, s-au executat. Câțiva însă au încremenit pe loc şi-au izbucnit în plâns. Atunci bărbatul care nu iubea pe nimeni s-a apucat să strige la vecinii ieşiți în pragurile caselor ca să vadă ce era tot tărăboiul ăla. Le-a zis să vină să-i ia pe copii, vrând totodată să afle şi dacă vreunul dintre dragii lui vecini avusese ştiință de lucrurile la care se dedaseră repudiatorii statului la el în casă cât fusese plecat. Aşa încât bărbatul ăsta care nu iubea pe nimeni, lăptarul ăsta adevărat, s-a

luat la harță cu toată lumea. S-a luat la harță până şi cu copiii. Dar să lămurim lucrurile: a început să fie cunoscut drept unul dintre săriții peste pârleaz din cauză că se descotorosise de arme, în condițiile în care toată lumea ştia că dacă dădeai peste arme la tine în casă după ce repudiatorii intraseră şi le îngropaseră acolo, trebuia să te împaci cu situația, şi lumea a început să-l ştie drept bărbatul care nu iubea pe nimeni fiindcă o dată, fără niciun scrupul, fără ca măcar să-şi ceară iertare, făcuse copiii să plângă.

Aşadar, repudiatorii nu-l aveau la inimă după ce le scosese la lumină arsenalul, nu le era simpatic nici când îşi exprima dezacordul față de reglementările pe care le impuneau la nivel local, nu se dădeau în vânt după el nici când vocifera împotriva tribunalelor lor enervante şi a justiției sumare pe care o practicau ori de câte ori noi, locuitorii, nu ne conformam reglementărilor lor şi, iarăşi, nu era simpatizat de repudiatori ori de câte ori făcea caz de dispariția unor indivizi bănuiți că ar fi informatori. Altă chestie era că locuitorii din zonă nu îi recunoşteau niciodată meritele atunci când s-ar fi cuvenit s-o facă. Asta se întâmpla când ajuta oameni, ceea ce făcea des, în ciuda reputației sale de om neiubitor, care ar fi lăsat să se înțeleagă contrariul. Această neputință a comunității de a-i recunoaşte faptele bune se explica prin reputația lui de om absolut dezagreabil, de la un capăt la altul, ce ajunsese atât de înrădăcinată în conştiința cartierului, încât ar fi fost necesară o fenomenală sforțare conştientă ca să corectezi zvonul cu pricina. Cum la noi în zonă nu exista vreo disponibilitate de a îndrepta nici măcar cele mai mărunte impresii greşite, un astfel de efort conştient din partea comunității de a accepta fățiş cum stăteau lucrurile cu adevăratul lăptar nu avea să se manifeste prea curând. Însă adevărul era că omul ajuta într-adevăr lumea. A ajutat-o pe

mămica băiatului atomic, care era în acelaşi timp şi mama repudiatorului aceluia închipuit, Cutare McCutare. În seara zilei când băiatul atomic se sinucisese, adevăratul lăptar mersese s-o caute, aşa cum făcuseră şi alţii din zonă. Femeia dispăruse după ce aflase despre cel mai recent deces din familie. Umbla vorba cum că, exact ca fiu-său, plecase şi ea să-şi pună capăt zilelor, însă adevăratul lăptar a găsit-o bătând străzile altui cartier, tulburată şi cu minţile rătăcite, fără să recunoască pe nimeni sau măcar să ştie cine e ea însăşi. În ciuda faptului că a adus-o acasă şi mai apoi a umblat după ajutor pentru ea pe la cucernicele care erau şi doftoroaiele cartierului, adevăratul lăptar continua să fie etichetat drept cel mai odios individ posibil. Mie, sincer, nu mi se părea odios sau din cale-afară de ursuz şi nici măcar foarte sărit peste pârleaz, dacă era să-l compari cu ceilalţi săriţi peste pârleaz de la noi din zonă. O aveam pe fata cu tabletele, apoi pe deconcertanta ei soră luminoasă şi pe bietul băiat atomic – pe vremea când mai trăia –, iar apoi veneau femeile alea dure care ţineau predici la toată lumea. Cu toţii păreau mult mai duşi decât fusese vreodată bărbatul ăsta. Probabil că eu vedeam lucrurile astfel fiindcă adevăratul lăptar cel adevărat şi maică-mea erau prieteni încă din şcoală, ceea ce însemna că venea regulat la noi în vizită ca s-o vadă şi să mai stea de vorbă. O şi ajuta, îi dădea lapte gratis, lactate îmbogăţite cu minerale, produse de brutărie şi conserve. Şi mai dădea o mână de ajutor şi la treburile casei. El se ocupa de instalaţiile sanitare, de văruit, de tâmplărie, ba chiar insista să preia şi partea electrică de la surioare. Aşadar, în ciuda mizantropiei lui său, mai bine zis, a reputaţiei lui de mizantrop, avea într-adevăr drept trăsătură specifică o mare grijă faţă de oameni. Iar în seara despre care vorbesc bărbatul ăsta, adevăratul lăptar, săritul peste pârleaz, insul care nu iubea pe nimeni, îşi făcuse apariţia în apropierea cimitirului ca să-mi sară în ajutor.

Mai întâi pe mine m-au apucat frisoanele alea, deşi au încetat instantaneu în clipa când mi-am dat seama că nu era lăptarul, ci celălalt. Era cu furgoneta lui şi era o furgonetă de lapte adevărată şi, în plus, singurul vehicul în care îl văzusem vreodată. M-am întors spre el când a tras frâna de mână. A deschis portiera, a sărit din furgonetă şi a pornit-o spre mine. În clipa următoare ajunsese lângă mine şi, deşi nu era prima oară când îmi vorbea, era prima oară când îmi spunea şi altceva pe lângă cele câteva formule de politeţe obişnuite. În mod normal ele erau „Bună”, „La revedere” sau „Spune-i maică-tii că am întrebat de ea”. Era clar că, exceptând-o pe mămica, eu şi adevăratul lăptar nu ne învârteam în aceleaşi cercuri şi chiar şi aşa, dincolo de faptul că trăiam în aceeaşi casă cu ea, nu mă învârteam chiar în aceleaşi cercuri cu mămica, însă cum ei doi erau prieteni, era firesc ca din când în când să ne întâlnim faţă în faţă. Asta se întâmpla pe stradă sau în faţa uşii noastre sau la noi în salonaş, unde mămica pregătea pâine cu orz sau unul din checurile ei speciale ca să-l servească pe el la ceai. Uneori, când venea de la capelă sau de la bingo sau de pe unde fusese ca să-şi transmită învăţămintele, iar el o aducea acasă, o vedeam în furgoneta lui, sărind din cabină şi râzând ca o puştoaică de şaişpe ani. Deci astea erau ocaziile în care el şi cu mine ne întâlneam şi atunci ne salutam şi dădeam vag din cap sau ziceam „Bună”, iar acum el m-a întrebat iarăşi dacă eram în regulă. M-a întrebat dacă se întâmplase ceva, dacă putea să mă ajute cumva. Am dat din cap că da, deşi habar n-aveam la care dintre întrebări răspundeam în felul ăsta. Adevărul e că îmi venea greu să analizez logic ce anume simţeam sau fie şi cum să reacţionez social la orice întrebare. Din câte se părea, tocmai mă întâlnisem cu patru repudiatori – fiindcă, cel mai probabil, bărbaţii aceia camuflaţi fuseseră repudiatori – ce mergeau să comită o faptă care, cel mai probabil, avea să fie

mai târziu ştirea principală a jurnalelor de actualităţi. Pe urmă fusese întâlnirea cu lăptarul – probabil nu Walter Mitty, ci mai degrabă, cum spuneau toţi, un alt repudiator. Şi acum uite-l pe adevăratul lăptar, prietenul maică-mii şi unul dintre bizarii etichetaţi drept săriţi peste pârleaz. Ne opriserăm pe bordură, în dreptul furgonetei lui, aflată în dreptul cimitirului, şi am băgat de seamă că se uita la bocceluţa din batiste pe care o ţineam între noi. Apoi a încetat să se mai holbeze şi şi-a îndreptat iar atenţia la faţa mea.

M-am trezit că-i zic:

— Trebuie să merg undeva şi să las chestia asta sau s-o îngrop, e un cap de pisică.

— Înţeleg, mi-a zis el, de parcă aş fi spus „E un măr”, şi pe chestia asta mi-a plăcut de el.

Nu i-am explicat cum ajunsesem în posesia capului ăluia oricare era legătura lui cu al Doilea Război Mondial sau cu zona de zece minute. Mi-a zis:

— O să te scap eu de el. Vrei să te scap eu de el?

Iar eu i l-am întins cu mare uşurinţă, pur şi simplu, fără să şovăi. După ce i l-am dat, i-am zis:

— Numai te rog mult să nu-l arunci. Îmi promiţi că nu-l iei doar ca să-l arunci mai încolo? Să nu aştepţi să plec, ca pe urmă să-l trânteşti în vreun coş de gunoi sau să-l azvârli pe jos pe undeva. Dacă n-ai chef s-o faci, să te ocupi de el cum trebuie, atunci o fac eu, dar, te rog, nu te preface.

Erau multe cuvinte venite din partea mea, dar erau şi sincere, căci aici nu se punea problema să mă scuz, să cer voie sau aprobare. Ulterior am fost şi eu surprinsă de directeţea cu care îmi susţinusem punctul de vedere în faţa unui bărbat, a cuiva mai în vârstă ca mine, care pe deasupra mai avea şi reputaţia de ins ursuz. În acelaşi timp, ştiam că emoţiile mele atinseseră punctul critic din cauza

celor petrecute între mine şi lăptar, dar şi din cauză că ţinusem prea mult timp în mână căpăţâna aia. În comportamentul bărbatului din faţa mea exista ceva care părea să mă facă să-mi deschid sufletul cu uşurinţă. Şi iată-l stăruind în aceeaşi manieră.

— N-o să mă prefac şi n-o să-l azvârl, mi-a zis el.

— Vreau să-i găsesc un loc cu verdeaţă, i-am răspuns. Să-l duc într-un loc potrivit, asta vreau.

— Ştiu, mi-a zis atunci el. Uite ce-ţi propun. Am eu un loc cu verdeaţă. Îndărătul casei mele e o mică pajişte, deci ce zici dacă-l duc acolo, sap un pic şi îl îngrop? Ţi se pare acceptabil?

Am încuviinţat din cap, apoi i-am zis:

— Mulţumesc.

Pe urmă el s-a dus spre furgonetă, a cotrobăit undeva pe podea şi a scos un sac verde din pânză. Înăuntru erau nişte bile de biliard. Le-a deşertat în spaţiul de depozitare adânc dintre scaunele furgonetei, apoi a strecurat în sac căpăţâna, care era în continuare înfăşurată în batiste, şi a strâns şnurul sacului. A revenit lângă mine şi mi-a zis:

— Nu-ţi face griji. Lasă treaba asta în seama mea. Numai urcă în maşină, că s-a făcut târziu, şi te duc eu acasă.

Pare-se – lucru care îmi plăcea – că discuţia se purta în stilul „Cum putem rezolva chestia asta?”, acelaşi cu al poate-iubitului şi al doamnei profesoare, nu în cheia curentă „Ce rost are, nimic nu ajută, n-o să schimbe cu nimic lucrurile, ştii?”, ceea ce m-a surprins. Adevăratul lăptar, cel solemn, cel sever – şi totuşi iată-l aici, gata să-şi rupă din timpul lui pentru mine, să-mi dea speranţe, să mă asculte, să mă ia în serios. Pricepuse totul, ştia la ce mă refeream, aşa că n-a intervenit niciuna dintre întrebările alea descumpănitoare şi istovitoare. Da, era o surpriză, dar el însuşi constituia o surpriză, iar eu m-am surprins singură

când am reuşit să-i transfer această povară, ca pe urmă să urc în furgoneta lui fără să-mi fac griji, convinsă că mă puteam încrede în el, că o să fie cinstit şi o să se achite de sarcină. A băgat capul pisicii în furgonetă şi acela a fost momentul când s-a auzit declanşatorul aparatului de fotografiat – unul dintre aparatele /or, cu sunetul răzbătând dinspre primul etaj al unei clădiri aparent pustii, situată chiar peste drum de noi – şi, la fel ca atunci, cu lăptarul, în parcurile cu bazine, n-am zis nici de data asta nimic. Însă adevăratul lăptar a scos un „Fir-aş al...", dar s-a înfrânat numaidecât.

— Nu mai poţi merge nicăieri fără să dai de ei, a adăugat. Ei bine, n-au decât să înţeleagă ce vor din chestia asta.

Atitudinea lui m-a surprins iar şi, în mod neaşteptat, m-a însufleţit. Dacă el era în stare să recunoască făţiş una dintre chestiile de nemenţionat şi, de asemenea, să recunoască făţiş că nu putea face nimic ca să schimbe acea chestie de nemenţionat, poate asta însemna că exista o şansă ca oricine – inclusiv eu cu toată neputinţa sa, să adopte o asemenea atitudine de recunoaştere, de acceptare şi chiar de detaşare.

Mergeam pe şosea, cu sacul care conţinea batistele care conţineau căpăţâna aşezat peste bilele de biliard, în spaţiul acela de depozitare încăpător al furgonetei, situat între noi. Atunci am aflat despre ultimul deces înregistrat în ziua aceea la noi în zonă. Survenise tot în familia lui Cutare McCutare: copilul cel mai mic, mezinul familiei, căzuse de la fereastra dormitorului situat la etaj, în partea din spate a casei. Adevăratul lăptar mi-a zis că la început părea să fi sărit de-acolo şi în forma asta a ajuns să umble vorba, cum că ţâncul sărise în gol, dar că moartea nu fusese una premeditată. Din cauză că se credea Superman, a zis vecina. Sau Batman. Sau Spider-Man. Sau vreunul din eroii de

soiul ăsta. Mereu se fâțâia de colo colo cu fața aia de pernă roşie prinsă cu ace de siguranță pe spinare, răcnind „Pac!”, „Trosc!”, „Zdrang!”, „Bang!”, „Stingerea!”, „Aaah!”. Adevărul era însă, mi-a zis adevăratul lăptar, că nu se dovedise că aşa murise în realitate. Aşa umbla vorba, mi-a spus el, era genul de lucruri pe care le scornea lumea la noi, fiindcă aici nu se putea să mori pur şi simplu, să ai parte de o moarte oarecare, aşa ceva nu mai era posibil, nu din cauze naturale, nu în urma unui accident, cum ar fi, bunăoară, să cazi de la fereastră, mai ales după toate morțile violente din perioada asta de la noi din cartier. Trebuia neapărat să existe o miză politică. Trebuia să aibă legătură cu granița, adică să fie inteligibile. Dacă nu era asta, atunci trebuia să fie ceva ieşit din comun, ceva dramatic, surprinzător, cum ar fi să te crezi supererou şi să plonjezi accidental în gol. Acum lumea se aşteaptă la astfel de lucruri, mi-a explicat el. Deci un boț de om de trei anişori, care nu înțelegea ce e gravitația sau faptul că era doar un băiețel lăsat singur în camera din spate de la etaj – în timp ce mama lui era şi ea la etaj, în camera din față, dar nu ieşea, fiindcă se retrăsese acolo ca să jelească şi zăcea pe pat cu mințile rătăcite –, a comis o greşeală fatală, dar nu una care în zilele astea să mai constituie un motiv suficient pentru moartea cuiva de la noi din zonă. Pur şi simplu în locul ăsta, mi-a zis adevăratul lăptar, viața trebuie trăită şi murită la limită. S-a vădit că micuțul fusese descoperit dimineața târziu în curtea din spate a casei de una dintre surorile lui. N-avea nici fața de pernă prinsă pe spinare. În ziua cu pricina fusese desfăcută din acele de siguranță şi pusă la spălat.

L-am ascultat pe adevăratul lăptar povestindu-mi lucrurile astea, spunându-mi şi că mămica nu era acasă, că o lăsase cu puțin timp în urmă acasă la Cutare McCutare, că şi celelalte vecine – cucernicele, cu infuziile lor, cu primul ajutor şi alte asemenea amestecuri ultrasecrete – merseseră

şi ele acasă la alde McCutare şi că toate căutau s-o aline pe mămica bietului copil mort. Însuşi adevăratul lăptar tocmai se întorsese de la morgă şi mi-a zis că şi el se ducea înapoi acasă la McCutare.

Şi atunci mi-a povestit mai multe despre tragedie şi despre tragedie în general, despre risipa pe care o reprezenta, despre lipsa de previziune, de anticipare, despre toate ramificațiile ce porneau de la sărăcie şi de la problemele astea politice persistente, cu rădăcini adânci. A stăruit asupra subiectului, pomenind şi neglijarea şi defavorizarea şi dezaprobarea şi ratarea unor şanse reale, şi o vreme a părut să se lase purtat de propriile gânduri. Când a revenit, nu mi-am dat seama dacă în urma unei asociații mentale, dar cert e că, în perorația lui, a trecut la surioare, la mine şi la mămica.

— Surioarele tale mai mici, mi-a zis. Nişte fetițe tare istețe, cu o curiozitate, un curaj şi o însuflețire şi implicare nemaipomenite. În plus, au şi un simț înnăscut a ceea ce li se cuvine, lucru care, după cum ştii, e ceva rar pe la noi. Aici entuziasmul şi inițiativa sunt mai degrabă înăbuşite, preschimbate în descurajare şi chiar deturnate pe direcții mai obscure. Doar că, la vârsta lor fragedă, sunt nişte fetițe cam apucate şi scăpate de sub control. Uneori sunt monstruoase, a stăruit el, şi sunt convins că îi dau o groază de bătăi de cap maică-tii.

Mi-a zis că, probabil, aveau să fie şi mai greu de strunit pe măsură ce o să crească, iar setea de cunoaştere şi de aventură intelectuală o să li se întețească. A mai cumpănit puțin, apoi a reluat:

— Doar că am impresia că biata maică-ta s-ar putea să nu înțeleagă, poate că nu le observă unicitatea, ceea ce s-ar putea numi geniul lor. Şi nu pricep de ce nici profesorii lor nu remarcă nimic. Profesorii lor au început să le remarce? Au vorbit cu maică-ta despre asta?

Am stat să mă gândesc câteva clipe, apoi i-am zis:

— Nu ştiu.

Pe urmă m-a întrebat despre notele lor de la şcoală, iar eu i-am zis „Nu ştiu” şi, sinceră să fiu, din momentul ăla „Nu ştiu” a fost răspunsul la fiecare întrebare despre surioare pe care mi-a pus-o. Dar adevărul era că nu ştiam şi cum s-ar fi aşteptat cineva să ştiu, când nu erau decât nişte surori mai mici? Mergeau la şcoală. Citeau cărţi de-ale lor. Aveau discuţii şi forumuri şi conspecte şi simpozioane şi comparaţii şi antiteze şi schimburi de idei şi ceea ce ele numeau activităţi extraşcolare şi alte activităţi extra-curriculare despre care habar n-aveam. Aveam o idee vagă cum că profesorii lor erau implicaţi în evaluarea inteligenţei şi talentului şi precocităţii respective. Îi trimiteau mămicii scrisori şi evaluări. În ce mă privea, nu-mi aruncam niciodată ochii pe corespondenţa cu pricina, fiindcă, repet, de ce m-aş fi implicat în discuţiile şcolare care le priveau pe surioare? Am optsprezece ani, sunt sora lor, nu mama, nu tatăl, nici paznicul lor, deci a mă implica în toate chestiile astea ar fi fost ceva similar cu turuiala despre apusuri şi temperaturi şi proteze dentare şi dureri şi „Ce-avem la cină?” şi despre toate lucrurile alea despre care bătrânii chiar aveau tendinţa să turuie. De ce-aş fi făcut-o? Totuşi cred că au fost câţiva profesori care au venit să stea de vorbă cu mămica. O chemau şi la şcoală, fiindcă, dacă stăteam să-mi amintesc bine acum, o invitau la şedinţe speciale, unde îi spuneau cum să încurajeze cutare sau cutare latură de-a surioarelor. Îmi amintesc că se menţionase cuvântul „educaţionează”. Sau „educaţionalează”. Ceva de genul. Profesorii cu pricina şi tot soiul de inşi din ăştia cu educaţionaleza veneau şi acasă la noi, unde începeau alte discuţii, şi nu sunt convinsă că mămica pricepea tot ce-i spuneau specialiştii respectivi, deşi ştiam că avusese de gând să le dea surioarelor scrisoarea venită

ulterior de la academia pentru copii supradotaţi ca să i-o desluşească, numai că nu apucase încă să le-o arate. Cât despre fişele de evaluare trimestriale, nu sunt convinsă că mămica le citea sau că le dădea vreo importanţă sau că măcar surioarele le dădeau vreo importanţă. Pe la noi notele şi diplomele de la şcoală, astea nu prea însemnau mare lucru.

— Nu că aş vrea s-o critic pe maică-ta, mi-a zis adevăratul lăptar, căci e şi acum o femeie straşnică, o femeie minunată, şi ştiu că nu i-a fost uşor când cu moartea lui taică-tău, cu moartea celui de-al doilea frate al tău şi cu a doua soră a ta... mă rog, ştii ce s-a întâmplat cu soră-ta. Şi mai e şi celălalt frate al tău, al patrulea, care... dar ştii ce s-a întâmplat şi cu el. Cred că s-ar putea s-o întreb despre asta, fiindcă aici există mult potenţial şi ar trebui canalizat şi strunit cu fermitate înainte să se petreacă o altă catastrofa teribilă, o altă risipă, o altă tragedie din astea. O asemenea direcţionare greşită a energiei şi iniţiativei trebuie evitată. Ele au nevoie de călăuzire, au nevoie să fie înţelese şi să se ocupe cineva de ele. Altminteri există riscul s-o apuce pe căi greşite.

Iar eu am zis „Îhî", fiindcă mă căzneam să întreţin conversaţia, dar pe urmă am avut o revelaţie legată de ce ar fi putut însemna „căile greşite" pomenite de el. Vorbise despre felul în care potenţialul şi naivitatea puteau fi denaturate, iar lipsa de experienţă putea fi exploatată în scopuri greşite, periculoase, ceea ce, fireşte, am considerat că înseamnă – căci ce altceva mai exista în afară de asta? – deznodăminte neplăcute declanşate de problemele politice. Şi, deşi surioarele nu se arătaseră din cale-afară de interesate de problemele politice – nu mai mult decât de locurile de articulare în fonologie, de egiptologia protodinastică, de subtilităţile interpretării muzicale, de starea universului înainte de instaurarea ordinii, de

apoteoza lui Hercule sau, până la urmă, de oricare dintre nenumăratele lor indexuri şi apendice şi glose şi mici însemnări pe spatele cărților şi toate celelalte asemenea –, se întâmplase o dată, cu câtva vreme în urmă, ca eu şi surorile mai mari să intrăm pe uşă şi să le găsim pe surioare citind ziare „de dincolo". Citeau cotidienele şi mai aveau şi câteva tabloide „de dincolo". N-aveam idee de unde făcuseră rost de ele, dar le aveau, iar în clipa aceea erau răsfirate la vedere pe toată podeaua. Până atunci surioarele nu se uitaseră niciodată peste astfel de ziare şi nici nu urmăriseră ştirile politice la televizor, cel puțin nu cu vreun soi de aviditate. În schimb, treceau prin faza lor de Ioana D'Arc. Cât au traversat-o, au avut grijă să se ştie că nu le era dragă țara aceea „de peste apă", dar asta nu din pricina moştenirii istorice obişnuite şi a puterii istoriei, consolidată şi transmisă din generație în generație, remodelată şi elaborată pe baza celor petrecute între țara aceea şi țara aceasta, ci din pricina susținerii lor cât se poate de fireşti arătată francezilor. Pe de altă parte, din cauza trădării suferite de Ioana, se întorseseră vremelnic împotriva francezilor, iar delfinul, care nu fusese niciodată printre preferații surioarelor, ajunsese atât de antipatizat de ele, încât dacă la mine în zonă cineva era tentat să-i ia apărarea, ar fi fost mai bine să n-o facă în raza auditivă a fetelor. Aşadar, francezii ajunseseră atât de detestați, încât antipatia aceea de când lumea între țara „de peste apă" şi țara de aici abia dacă mai beneficia de vreo atenție. Numai că eu şi surorile mele mai mari am intrat în ziua aceea în cameră şi le-am găsit captivate nu de Ioana, ca până atunci, ci de ziarele respective. „Surioarelor!" am strigat eu. „De unde aveți astea? Ce naiba se petrece aici?"„Sst, surorilor mai mari!" ne-au țistuit ele. „Avem treabă. Căutăm să înțelegem punctul lor de vedere". După aceea s-au cufundat iar în studiul cotidienelor şi tabloidelor lor, în vreme ce noi,

surorile mai mari, ne uitam la ele, nevenindu-ne să ne credem ochilor. Apoi ne-am uitat una la alta – eu, sora numărul trei, sora numărul doi şi sora cea mai mare. *Căutausăînțeleagăpunctullordevedere*! Ce altă trăsnaie fără noimă aveau să rostească surioarele? Cât despre remarca lor, era din categoria celor ce puteau întina pe oricine la noi în zonă. Oare „AVEȚI GRIJĂ, INFORMATORI!” nu însemna chiar nimic pentru fetişcanele astea trei? în înțelepciunea noastră, am încercat să le atragem atenția asupra lucrului ăstuia, spunându-le că, asociindu-se cu nişte accesorii nepermise, se expuneau unor acuzații de trădare. Însă ele nu luau aminte la ce aveam noi de spus, abia dacă ne băgau în seamă, uitaseră cu totul de noi, atât de absorbite erau de ziarele „de dincolo”. Nouă, surorilor mai mari, ne era clar că nu le păsa câtuşi de puțin ce motivație ar fi putut decide să atribuie scenei un vecin aflat în trecere şi care în clipa aceea s-ar fi uitat întâmplător pe fereastră.

Sora numărul trei a ajuns dintr-un salt la fereastră şi a tras draperiile, chestie care le-a enervat pe surioare, aşa încât una dintre ele a țâşnit în picioare şi a aprins lumina din tavan. O alta a apăsat comutatoarele celor două veioze vechi de sticlă, preferatele mămicii, iar a treia a scos lanternele lor micuțe, câte una pentru fiecare. Dar de unde făcuseră rost de ziare? Oare le zărise cineva de la noi din zonă procurându-şi publicațiile respective? Şi aşa se face că în ziua aceea noi, surorile mai mari, ne dădeam cu presupusul dacă pentru paramilitari vârstele de şase, şapte şi, respectiv, opt ani nu puteau fi oare considerate prea fragede pentru a le pedepsi în stilul utilizat îndeobşte pentru cei considerați informatori sau dacă surioarele ar putea fi doar dojenite şi apoi silite de repudiatori să renunțe la publicațiile acelea şi să revină la *PorcuşorulBamber*, asemenea copilaşilor de pretutindeni. Prin urmare, la asta se referea adevăratul lăptar atunci când vorbea de naivitate,

de entuziasm greşit direcţionat, de subminarea unui simţ al aventurii în evoluţie? Nu îndrăzneam să întreb. În schimb, din cauză că devenise iarăşi tăcut, m-am trezit că-i povestesc despre profesorii care se implicaseră şi despre discuţiile referitoare la instituţiile de învăţământ pentru copiii supradotaţi şi, spunându-i lucrurile astea, m-a încercat o oarecare uşurare la gândul că, după ce el mă ajutase cu pisica, puteam să-l liniştesc şi eu într-o anumită privinţă. Numai că el nu era liniştit. Şi-a exprimat iarăşi îngrijorarea în legătură cu surioarele şi cu faptul că mămica trebuia să facă faţă situaţiei fără niciun ajutor şi atunci mi-a trecut prin minte pentru prima oară că poate nu gândea cu voce tare, ci mai degrabă bătea apropouri, în ideea că eu o să mă prind. Dădea oare de înţeles că îndrumarea şi direcţionarea surioarelor cădea şi în sarcina mea, sora lor, nu doar a mămicii? Urma să fiu nevoită să mă implic şi eu împreună cu mămica, să-mi asum răspunderea, să particip în egală măsură la îndrumarea şi educarea lor? Am simţit cum mă cuprinde groaza. Dacă trebuia să particip şi eu la creşterea surioarelor, era clar că n-o să mă mai pot muta cu poate-iubitul. Cum spuneam, mă surprindea că şi acum, după ce poate-iubitul mă întrebase, iar eu spusesem că nu, tot mai derulam în minte scenariul cu viaţa pe care aş fi dus-o dacă m-aş fi mutat cu el. Speranţe pe care nu ştiam că le nutresc erau primejduite de faptul că trebuia să devin o mamă ucenică alături de maică-mea. Între timp însă adevăratul lăptar trecuse la alt subiect. Adică la cel al relaţiei dintre mine şi lăptar. Nu m-a întrebat de-a dreptul „Ai o aventură cu bărbatul ăla în vârstă de două sute de ani?”. În schimb, a dat de înţeles că ştia că s-ar putea să fiu ţinta unui abuz al cuiva cu orientare paramilitară, care era totodată şi o persoană cu putere şi influenţă la noi în zonă. M-a întrebat dacă, în caz că aşa stăteau lucrurile, mă simţeam suficient de puternică să mă ridic şi să iau

atitudine? Ascultându-l, am simțit cum mă crispez – în condițiile în care, până în acel moment, în preajma adevăratului lăptar mă simțisem tot mai relaxată sau măcar mai puțin stresată. Frisoanele încetaseră. Mişcările nefireşti încetaseră. Dar toate au revenit, laolaltă cu tulburarea mea, şi atunci am băgat de seamă că şi el era tulburat. A început să se scuze fiindcă pătrunsese din greşeală pe un teritoriu unde n-avea ce să caute. Pe urmă a adus vorba despre femeile cu teme de la noi din zonă, menționând că, într-adevăr, păreau să ştie o sumedenie de lucruri despre istoria de gen şi despre politicile sexuale.

— Îmi pare rău, a zis el, dar trebuie să recunosc că eu, unul, nu pricep mare lucru din subiectele abordate de femeile acelea energice. Însă cum ele au atâtea cunoştințe şi treaba asta ține, fără doar şi poate, de aria lor de competență, oare n-ai putea să mergi şi să discuți nițel cu ele dacă simți că, în general, nu poți vorbi în siguranță despre subiect la tine în zonă?

Să merg şi să stau nițel de vorbă? Mai era şi nebun, pe lângă faptul că era orb şi surd şi mut în privința a ceea ce se spunea despre femeile alea pe-aici, prin zonă? Ar fi fost o sinucidere socială fie şi doar să-mi intersectez privirea cu vreuna dintre ele pe stradă. Deci nu, mersi. Nu țineam deloc să stau de vorbă cu ele, nici acum, nici altă dată. Femeile respective, care constituiau gruparea feministă în formare de la noi din zonă, erau plasate fără drept de apel în categoria celor extrem de săriți peste pârleaz tocmai deoarece constituiau gruparea feministă în formare. Cuvântul „feministă” era sărit peste pârleaz. Cuvântul „femeie” abia dacă eluda eticheta de sărit peste pârleaz. Pune-le unul lângă celălalt sau încearcă – fără succes – să îndulceşti lucrurile cu un alt cuvânt, unul generic, unul deghizat, cum ar fi „temă”, şi, practic, ți-ai semnat sentința. La noi în cartier despre femeile astea care veneau cu teme se

spuneau lucruri cumplite nu doar pe la spatele lor, ci şi făţiş.

Totul a început cu un anunţ pus în fereastra unei case de gospodina care locuia în casă şi care părea una convenţională şi normală până când a afişat anunţul. Avea un soţ şi copii şi nimeni de la ea din familie nu avusese parte de o moarte violentă, care să justifice, după cum se zicea, purtarea ei ulterioară ieşită din normalitate, însă a pus anunţul respectiv, care se deosebea mult de genul de proclamaţie ce putea fi văzută la vremea aceea în ferestrele anumitor case de la noi din zonă. Cele obişnuite spuneau lucruri de genul „NU PĂTRUNDEŢI PE ACEASTĂ PROPRIETATE. PEDEAPSA CU MOARTEA – SINGURA NOTIFICARE" şi erau semnate „REPUDIATORII DIN CARTIER", ca avertisment adresat oricăruia dintre noi, locuitorii recalcitranţi – inclusiv copiii cărora ne-ar fi trecut prin cap să dăm buzna în locuinţa cine ştie cărei persoane vulnerabile – să ne jucăm, să tragem o beţie adolescentină, să cercetăm casa şi să ne vârâm nasul pe-acolo, ba chiar să ne instalăm ilegal în ea –, fără să ne gândim o clipă la amărâtul adesea dus cu pluta şi alcoolic care trăia deja acolo şi care deţinea locuinţa. Ei, repudiatorii noştri, ne dădeau clar de înţeles că, dacă stăruiam cu purtarea noastră nedreaptă, nepoliticoasă şi nemiloasă faţă de persoanele mai vulnerabile din cartier, vor apărea consecinţe pe care cu siguranţă o să le regretăm cu toţii. În schimb, anunţul acestei gospodine spunea „ATENŢIE, PENTRU TOATE FEMEILE DIN CARTIER: VEŞTI NEMAIPOMENIT DE BUNE!!!", după care urmau informaţii despre o organizaţie internaţională a femeilor înfiinţată recent undeva în lume. Aceasta căuta să îşi creeze filiale în toate ţările lumii, astfel încât niciun loc – niciun oraş, niciun orăşel, niciun sat, niciun cătun, niciun cartier, nicio cocioabă, nicio locuinţă răzleaţă – să nu fie exclus din zona

de incidență şi nicio femeie – iarăşi, indiferent de culoare, de convingeri religioase, de preferințe sexuale, de handicap fizic, boală psihică, chiar şi de reacția de aversiune stârnită în general, adică, practic, de orice tip de inadecvare – să nu fie exclusă din acest proiect îndrăzneț, iar o filială a respectivei organizații internaționale a femeilor a răsărit în mod uluitor chiar la noi în centru. Prima întâlnire lunară a avut parte de relatări şocante în presă atât înainte, cât şi după ce s-a desfăşurat, relatări bazate în principal pe faptul că, înainte de orice, respectiva întâlnire avusese îndrăzneala să existe. Criticile erau dure, foarte dure, şi mergeau în general pe idei ca „depravare, decadență, demoralizare, diseminarea pesimismului, afronturi la adresa bunei-cuviințe", aşa cum se pusese problema şi când fusese inaugurată strada felinarelor roşii. Totuşi reacția violentă a presei nu a reuşit să împiedice cel puțin câteva femei din câteva zone să caşte gura prin centru ca să vadă ce era cu această filială solidară dedicată temelor feminine internaționale. Participantele proveneau nu doar din rândurile celor două religii care se războiau aici, ci şi din cele ale câtorva religii mai puțin cunoscute şi mai puțin frecventate, ba chiar complet ignorate. O femeie de la noi din cartier s-a luat după ele şi a făcut acelaşi lucru aşa, de capul ei. N-a cerut permisiunea nimănui, n-a căutat să obțină vreo aprobare, n-a apelat la vreo opinie şi nici n-a pretins cuiva să i se alăture pentru sprijin moral şi protecție. Doar şi-a pus şalul, şi-a luat poşeta şi cheia şi a ieşit pur şi simplu pe uşă. S-a dovedit că femeia asta era gospodina care mai târziu avea să lipească anunțul respectiv. „Şi l-a lipit cât ai zice peşte, imediat ce s-a întors de la întrunirea aia din centru", ziceau vecinii. Între timp, fiind în legătură cu filiala soră din centru, care era, la rândul ei, în legătură cu mişcarea internațională a femeilor de pretutindeni, femeia asta a căutat să înființeze o

subfilială la noi în cartier, aşa cum alte femei din alte cartiere căutau să facă în ale lor. Asta a făcut. Cu anunțul ei lipit în geam, într-o cutezătoare manieră modernă, ea le-a invitat pe toate femeile din zonă să-şi scoată, ca de obicei, copiii din case pentru aventurile lor de seară şi pe urmă, eliberate, să facă o plimbare aşa, ca de miercuri seara, până la ea acasă, unde să asiste la nişte discuții. Aveau să fie uluite – promitea afişul – de subiectele pline de însemnătate pentru femei care se revelaseră în timpul întrunirii filialei din centru. În plus, dacă simțeau dorința să-şi exprime părerile pe orice temă ce putea fi etichetată drept o problemă generală a femeilor, acestea aveau să fie prezentate lunar la următoarea întrunire din centru, apoi, trimestrial, la următoarea plenară internațională. Derutant era că afişul cu pricina nu pomenea absolut nimic despre chestiunea de la granița noastră sau despre problemele noastre politice. Bărbații şi femeile din cartier erau uluiți. „Ce-o fi în mintea ei? Ce-o avea de gând, de-a pus aşa ceva în geam?” Şi bârfeau pe seama ei şi a anunțului ei, întrerupându-se doar ca să revină la subiecte normale, ca, de pildă, cine ar putea fi informator, cine căzuse cel mai recent în patima preacurviei şi care țară avea şanse să câştige concursul Miss Univers când va fi difuzat data viitoare la televizor. Aşadar, anunțul cu pricina a fost discutat şi răsdiscutat, pe urmă a fost dat uitării, căci mai toți cei din zonă erau de părere că n-avea să se aleagă nimic din toată povestea, atâta doar că femeia aceea avea să fie compătimită ori, dacă stăruia, avea să stârnească mirare, ca o proaspătă candidată la statutul de sărit peste pârleaz. În cel mai rău caz, repudiatorii statului aveau s-o ia de aici, considerând-o cea mai recentă persoană cu comportament suspect de la noi din zonă – ceea ce era mai mult sau mai puțin adevărat. În loc de asta însă, chiar în prima săptămână de după apariția anunțului, două localnice s-au

înfiinţat la uşa acestei gospodine, ceea ce însemna un total de trei participante la întrunirea inaugurală pe teme feminine de fiecare miercuri. În următoarea săptămână li s-au mai alăturat patru. Din momentul acela nu s-a mai înfiinţat acolo nicio altă femeie, dar de-acum erau şapte astfel de persoane şi se întruneau în fiecare miercuri seara, iar la fiecare două săptămâni li se alătura şi o coordonatoare pricepută de la filiala din centru. Coordonatoarea ţinea discursuri motivaţionale, le vorbea despre extindere, prezenta discuţii istorice şi contemporane pe teme feminine, toate acestea ca să le ajute, zicea ea, pe femeile de pretutindeni să iasă din întuneric şi să revină la sânul comunităţii lor. În plus, o dată pe lună grupul se deplasa până în centru, la întrunirea locală comună a subfilialelor din toate cartierele „de pe malul ăsta al apei" şi „de dincoace de graniţă" care reuşiseră să se inaugureze. Şi, cum era firesc, la acea vreme la noi în zonă începuseră deja să circule poveştile paranoice obişnuite.

O poveste aflată în circulaţie despre grupul de femei din subfiliala noastră viza locul unde îşi ţineau întrunirile, fiindcă după primele trei seri de miercuri bărbatul primei gospodine n-a mai fost de acord ca ele să se ocupe de treburi din astea feministe chiar în casa în care trăia el cu nevastă-sa, deoarece, oricât de cumsecade era şi oricât de împăciuitor i-ar fi plăcut să fie, cu toate regretele, avea şi el o reputaţie de apărat. Asta nu le-a descurajat pe femei, care s-au apucat să facă din şopronul din curtea din spate al primei femei un loc drăguţ şi tihnit unde să-şi ţină întrunirile. Însă înainte de asta au mers până la capelă, ca să vadă dacă nu le putea fi pusă la dispoziţie vreuna dintre barăcile de tablă de pe terenul viran. Capela deţinea barăcile şi adesea le permitea diverselor organizaţii – în principal repudiatorilor – să le folosească pentru scopurile lor, ca, de pildă, pentru întruniri legate de apărarea zonei, întruniri

pentru propăşirea cauzei, şedințe de tribunal ad-hoc, însă a refuzat să le lase pe respectivele femei să împrumute sau să închirieze una, fiindcă între timp opinia despre femeile astea se schimbase radical. Nu mai erau percepute drept inofensive, copilăroase, ținte ale zeflemelelor fiindcă se jucau de-a organizarea întrunirilor ca nişte oameni mari, fiindcă iată-le căutând un amplasament adecvat în care să-şi țină întrunirile respective. A răsărit o altă convingere legată de motivul pentru care voiau să facă aşa ceva. „Dacă obțin o baracă", zicea cartierul, „ar putea face orice le trece prin minte în ea. Ar putea să pună la cale acțiuni subversive în ea. Ar putea să întrețină contacte homosexuale în ea. Ar putea să facă şi să li se facă avorturi în ea", iar efectul, fireşte, a fost refuzul oficial al capelei. În acesta se specifica faptul că, în conformitate cu... contravenind... în temeiul... să dea curs solicitării femeilor ar fi fost la fel de scandalos şi neprincipial din partea capelei pe cât era din partea femeilor respective să formuleze o asemenea solicitare. Aşa încât au refuzat să le ofere barăcile, date fiind ruşinea şi abominabilul implicite, ceea ce nu le-a oprit pe femei, căci, fără să stea pe gânduri, s-au apucat să vopsească şi să decoreze şopronul. Au montat rafturi şi perdele, au adus lămpi cu ulei, o maşină de gătit, ceşti colorate, o cutie de ceai, o cutie cu fursecuri, covoare pufoase şi călduroase, flori şi pernuțe decorative. Pe pereți au lipit de jur-împrejur afişe cu femei tematizante emblematice din întreaga lume, obținute de la filiala soră din centru, care le procurase de la sediul central internațional al femeilor. Însă, înainte de toate, cele şapte femei ale noastre l-au convins pe soțul celei dintâi să intre în şopron şi să se ocupe de păianjeni şi gângănii în locul lor, lucru la care soțul a consimțit în crucea nopții, cu condiția ca ele să nu sufle o vorbă despre implicarea lui în chestiune.

A doua poveste colportată pe seama acestor insurecționiste lesbiene practicante ale avortului a fost aceea că a opta dintre ele, care nu era de la noi din cartier, ci coordonatoarea învățată şi pricepută de la filiala soră din centru, ce venea să le viziteze pe femeile noastre la fiecare două săptămâni – ca să le îmbărbăteze, să le încurajeze zeloasă şi să le aducă de fiecare dată mormane de pliante privind nenumărate teme feminine –, era de religia celeilalte tabere şi, în plus, din țara „de dincolo". În mod normal n-ar fi fost absolut nicio problemă, având în vedere că, înainte de orice, era femeie, adică mai puțin importantă ca potențială amenințare la adresa activităților paramilitare din cartier decât ar fi fost un bărbat care ar fi venit în vizită în zonă. În al doilea rând, fusese invitată în zonă de şapte femei de-ale locului, ceea ce în mod normal ar fi constituit o asigurare şi o recomandare mai mult decât suficiente. Numai că, de vreme ce femeile în cauză nu erau nici ele însele tocmai normale, o invitație venită din partea lor nu cântărea nici pe departe la fel de mult ca una venită din partea oricui altcuiva. Asta însemna că a opta femeie nu mai putea fi lăsată să intre în zonă, cel puțin nu înainte de a fi verificată la sânge. La urma urmei, avertiza gura lumii, nu era oare posibil ca de fapt nici să nu fie o femeie cu teme, o luptătoare pentru emanciparea femeii, ci mai degrabă vreun alunecos *agentprovocateur* al statului? După un pic de exagerare şi obişnuita amplificare a zvonurilor, a ajuns, fireşte, spioană. În ochii comunității şi mai ales în cei ai paramilitarilor această a opta femeie era un duşman chitit să le ademenească pe cele şapte femei naive şi țicnite ale noastre să devină informatoare. Aşa că într-o seară de miercuri repudiatorii au năvălit în şopron ca s-o ia pe sus. Au dat buzna – cu măşti de Halloween, cu cagule, cu arme, iar câțiva dintre ei suficient de siguri de influența şi prestanța lor ca să renunțe să-şi ascundă în vreun fel fața –,

însă, odată intrați acolo, nu le-au găsit decât pe cele şapte femei ale noastre, în şaluri şi papuci de casă, servind ceai şi chifle şi dezbătând cu seriozitate creionată ramificațiile masacrării femeilor şi copiilor de către călăraşi în timpul bătăliei de la Peterloo din secolul al XIX-lea. Pe pereți, de jur-împrejurul şopronului, eclipsând totul şi buimăcindu-i o clipă pe repudiatori, se desluşeau amenințătoare afişe enorme înfățişând femei fantastice, emblematice, admirabile, trecute şi prezente: doamnele Pankhurst[10], Millicent Fawcett[11], Emily Davison[12], Ida Bell Wells[13], Florence Nightingale[14], Eleanor Roosevelt[15], Harriet

---

[10] Emmeline Pankhurst (1858-1928) a fost o reprezentantă a mişcării radicale feministe, o militantă pentru drepturile femeilor. în 1903, alături de fiica ei, Christabel Pankhurst (1880-1958), a înființat organizația Womens Social and Political Union, cunoscută din 1906 sub numele de „mişcarea sufragetelor“. Având incluse în program nesupunerea civilă şi acțiunea directă, sufragetele au organizat marşuri şi manifestații şi au fost autoarele unor gesturi radicale (incendierea unor cutii poştale şi a unor clădiri părăsite, spargerea ferestrelor unor clădiri publice), încălcând legea în mod voit pentru a fi arestate, iar în închisoare au declarat adesea greva foamei.

[11] Millicent Garrett Fawcett (1847-1929), sufragetă de marcă şi militantă pentru drepturile femeilor.

[12] Emily Wilding Davison (1872-1913), sufragetă, a luptat pentru dreptul de vot al femeilor în Marea Britanie la începutul secolului al XIX-lea.

[13] Ida B. Wells-Barnett (1862-1931), jurnalistă afroamericană, a militat activ pentru promovarea tratamentului echitabil al americanilor de origine africană.

[14] Florence Nightingale (1820-1910) a fost prima infirmieră modernă şi precursoarea serviciului sanitar modern.

Tubman[16], Mariana Pineda[17], Marie Curie, Lucy Stone[18], Dolly Parton[19], genul ăsta de femei – dar nici urmă de a opta femeie, fiindcă celelalte şapte, ținând cont de bursa zvonurilor de la noi din cartier, îşi avertizaseră sora de pericolul iminent şi îi puseseră în vedere clar şi răspicat să nu vină. Chiar şi aşa, după ce şi-au revenit din şocul falsei impresii generate de prezența altor femei gigantice din trecut alături de cele şapte femei ale noastre, repudiatorii au răscolit micul şopron în căutarea celei de-a opta femei, treabă care le-a luat câteva clipe. Pe urmă le-au avertizat pe femeile cu teme să n-o mai invite, amenințând că avea să fie ucisă ca agent de spionaj, în vreme ce ele însele riscau pedepse drastice pentru complicitate cu statul. Totuşi, datorită unei mentalități tot mai răspândite, care implica o atitudine de încredere în sine şi îndreptățire, ceva a răbufnit în femeile cu teme şi, în mod surprinzător, au anunțat că refuză. Ce voiau ele să spună era că refuză să accepte să li se dicteze ce să facă, că, deşi cel mai probabil a opta femeie

---

[15] Anna Eleanor Roosevelt (1884-1962), soția preşedintelui Statelor Unite ale Americii Franklin Delano Roosevelt, a fost o diplomată şi activistă pentru drepturile omului.

[16] Harriet Tubman (1822-1913), aboliționistă şi activistă americană. Născută în sclavie, a contribuit, ca membră a organizației Underground Railroad, la eliberarea a peste şaptezeci de sclavi de pe plantațiile din Sudul Statelor Unite.

[17] Mariana de Pineda y Muñoz (1804-1831), legendară luptătoare spaniolă pentru libertate.

[18] Lucy Stone (1818-1893), importantă oratoare şi sufragetă americană, a militat activ pentru apărarea drepturilor femeilor.

[19] Dolly Parton (n. 1946), interpretă şi compozitoare de muzică country.

n-avea să mai revină niciodată, din cauză că repudiatorii stricaseră totul, dacă ar fi decis totuşi s-o facă, ele nu doar că n-o s-o respingă, ci o s-o susţină cu fermitate, iar ei, repudiatorii, n-aveau decât să se ducă să se spânzure. Din momentul acela s-au spus lucruri şi dintr-o parte, şi din cealaltă, repudiatorii au continuat să profereze ameninţări, iar femeile cu teme, să denunţe racilele patriarhalismului şi ale pedagogiei. Într-un final cele şapte au zis „Peste cadavrele noastre" într-o manieră cam fatalistă, ca şi cum ar fi vrut să-şi sape singure groapa, lucru care, desigur, le-a convenit de minune repudiatorilor. Spre deosebire de femeile convenţionale de la noi din cartier, care din când în când se uneau instinctiv şi se revoltau ca să pună capăt cine ştie cărei probleme politice sau locale scăpate de sub control, aceste şapte femei – oricât de cutezătoare fuseseră în momentul lor eroic, când îi înfruntaseră pe repudiatori – nu constituiau şi nici nu puteau constitui aceeaşi masă critică solidă. Aşa încât au zis „Peste cadavrele noastre", repudiatorii le-au replicat „Foarte bine, peste cadavrele voastre" şi dacă nu s-ar fi întâmplat ca femeile convenţionale, inclusiv mămica, să audă şi pe urmă să se implice în chestiunea respectivă, filiala noastră locală a mişcării internaţionale a femeilor şi-ar fi încheiat activitatea chiar în momentul acela, în urma decesului subit şi violent al tuturor membrelor ei. Întâmplarea a făcut ca femeile normale din cartier să audă şi, strângând încă o dată rândurile, să treacă la acţiune. Asta în ciuda reţinerilor pe care le simţeau, nu doar fiindcă aveau de-a face cu un alt masiv corp comun, ce reprezenta o maşină de ucis tenace, alcătuită din repudiatori, ci din pricina celei de-a treia poveşti care circula pe seama acestor nesuferite de femei cu teme, una care le afecta în mod neplăcut şi exasperant chiar pe femeile convenţionale.

Femeile încălcau întotdeauna interdicțiile de circulație. Era vorba de femeile convenționale, fiindcă până de curând nu existase nicio filială de dată recentă a vreunei organizații de femei. Chestia asta cu încălcarea interdicției de a ieşi din casă după o anumită oră se întâmpla din pricină că răbdarea femeilor convenționale fusese pusă la încercare prea multă vreme. Le fusese încercată şi răsîncercată şi, odată ce îşi ieşeau din răbdări, furia lor avea să fie îndreptată împotriva oricărui grup de bărbați, de orice religie, de pe oricare mal al apei, care le impuneau reguli, care întreceau măsura cu regulile lor şi care se aşteptau ca toți ceilalți – adică femeile – să accepte absurditatea tâmpeniei ticluite în mintea lor drept argumentație. Practic, era vorba de mentalitatea cutiei cu jucării, a trenurilor de jucărie din pod, a soldaților de jucărie de pe câmpul de luptă de jucărie şi, în cazul statului şi al armatei, jucăria predilectă pe care o scoteau la intervale regulate din cutie o reprezentau interdicțiile de circulație, iar regula era că dacă umblai pe stradă fără bilet de voie după ora optsprezece şi, câteodată, chiar şi după ora şaisprezece, erai împuşcat pe loc, fără ură ori părtinire şi fără respect pentru rang. Deci era oricum destul de greu să ai de-a face cu propria specie de paramilitari, cu toate regulile lor arțăgoase şi aşteptările lor pedante. Dar când trebuia să mai ai în vedere şi cealaltă tabără, cu polițaii lor pe jos şi călare la fel de ridicoli, era pur şi simplu inimaginabil ca, în condițiile date, femeile să nu îşi iasă din răbdări. Prin urmare, îşi ieşeau din răbdări – fiindcă viața mergea înainte, aveau copii de hrănit, scutece de schimbat, treburi prin casă, cumpărături pe care să le facă, probleme politice pe care, în măsura posibilităților, să le evite sau să le trateze ca atare. Aşadar, îşi ieşeau din răbdări, răbufneau la unison şi, în ciuda faptului că poliția şi armata studiau cu atenție problema şi operau retuşuri prețioase la tactici şi strategii înainte să pornească cu

carabinele şi cu megafoanele ca să se asigure că nimeni nu încălca interdicția privind circulația după ora prevăzută, femeile acestea o încălcau, îşi scoteau şorțurile, îşi puneau pe ele paltoanele, şalurile, baticurile, şi, cu radioşanțul operând deja la capacitate maximă, ieşeau din case cu sutele, dinadins şi încălcând interdicția, ocupau după ora optsprezece sau chiar şi după ora şaisprezece trotuarele şi străzile, fiecare petic de teritoriu vizat de interdicție, şi se răsfirau pe cât posibil pretutindeni. Şi nu ieşeau singure. Aveau cu ele copii, bebeluşi care urlau din toți rărunchii, animale de casă de toate soiurile, de la câini şi iepuri până la hamsteri şi broaşte-țestoase. În plus, împingeau landourile şi, purtând în mâini fanioane, flamuri, pancarte, strigau „INTERDICȚIA S-A RIDICAT! TOATĂ LUMEA SĂ IASĂ AFARĂ! INTERDICȚIA S-A RIDICAT!”, invitându-i în felul acesta pe toți cei din zonă care nu ieşiseră deja din case să iasă şi să sfideze cu toții statul, şi, până una-alta, de fiecare dată când femeile convenționale făcuseră lucrul ăsta, când lansaseră un apel la bunul-simț, poliției şi armatei nu le rămăsese decât să constate cum, sub ochii lor, cea mai recentă interdicție de circulație îşi înceta efectele. Să deschizi focul asupra unui întreg cartier de femei, copii, landouri şi caraşi aurii deopotrivă, să îi treci prin foc şi sabie, n-ar fi dat bine, indiferent cât de mult ți-ai fi dorit-o, ar fi părut ceva grav, sexist, disproporționat, şi nu doar sub privirea tăioasă a presei ostile de acasă, dar şi în ochii mass-mediei internaționale. Aşadar, odată interdicția anulată, armata şi statul se întorceau la cutia cu jucării ca să vadă ce mai e pe-acolo, în timp ce femeile convenționale – după obligatoriile fluturări de steaguri, pichetări, proteste şi interviuri ulterioare – se grăbeau să se întoarcă acasă, golind străzile în doar câteva clipe, ca să ajungă să prepare ceaiul de seară.

Aşadar, aceasta era procedura standard de încălcare a interdicțiilor de circulație. Totuşi în cazul celei mai recente încălcări a interdicției evenimentele nu s-au derulat tocmai la fel. Asta din cauză că acele şapte femei cu teme de la noi au decis ca de data asta să se implice şi ele. Ca de obicei, după extrem de multe zile de la instaurarea interdicției, femeilor normale le ajunsese până-n gât. Au ieşit din case, strângându-se în număr mare, în semn de revoltă față de anunțurile „ÎNTOARCEȚI-VĂ ÎN CASELE VOASTRE. ACEASTA NU ESTE O JOACĂ. ESTE ULTIMUL AVERTISMENT. RESPECTAȚI INTERDICȚIA DE A CIRCULA DUPĂ ORA ŞAISPREZECE. DACĂ NU PĂRĂSIȚI STRADA ÎN...” Acum însă femeile noastre cu teme se amestecaseră printre femeile normale, iar într-o primă fază cele din urmă au părut că nu se sinchisesc de treaba asta. La urma urmei, oricine era bine-venit să înfrunte statul. Numai că, spre exasperarea femeilor convenționale – şi tocmai când reuşiseră să anuleze încă o dată interdicția şi se pregăteau să fugă acasă ca să se ocupe de cartofi –, femeile cu teme au deturnat scopul încălcării interdicției, deşi mai târziu au susținut că nu fusese nicidecum vina lor. Au zis că fusese vina presei şi, într-adevăr, presa le reperase pe femeile cu teme după pancartele etalate în mulțimea de femei convenționale ce fluturau propriile pancarte. Şi chiar dacă aceste femei cu teme erau doar şapte – față de cele câteva sute de femei convenționale toate camerele de filmat din lume s-au focalizat instantaneu pe ele. Iar problema nu era că femeile convenționale ar fi tânjit după faimă şi celebritate, că îşi doreau să apară la televizor şi în toate ziarele din lume. Nu, problema era că nu-şi doreau să fie asociate cu nişte proteste ce vizau altceva decât încălcarea interdicției de circulație şi cu atât mai puțin cu temele cu care o țineau lângă femeile astea. Femeile normale bănuiau – sau, mai bine zis, se îngrozeau – că femeile cu teme, odată

stârnite, aveau să profite de expunerea mediatică pentru a stărui într-o manieră exhaustivă, enciclopedică, asupra nedreptăților şi abuzurilor comise împotriva femeilor nu doar în prezent, ci de-a lungul istoriei, recurgând la o terminologie de genul „terminologie”, „studiile de caz arată”, „înglobează antipatia sistemică, transistorică, instituționalizată şi legiferată a „şi aşa mai departe, în care femeile în discuție păreau atât de adâncite zilele astea. Urmau să fie pomenite şi nedreptățile, îşi ziceau femeile convenționale, cele mari, cele notorii, internaționale – arderile pe rug pentru vrăjitorie, legarea picioarelor, arderea văduvelor odată cu soții decedați, crimele de onoare, circumcizia feminină, violurile, căsătoriile cu minore, lapidările, infanticidul bebeluşilor de sex feminin, practicile ginecologice, mortalitatea în rândul mamelor, sclavia conjugală, tratarea femeilor ca nişte acareturi, animale de prăsilă, bunuri personale, fetele dispărute, fetele vândute şi toate celelalte socializări şi scandalizări globale, culturale, tribale şi religioase, precum şi avertismentele de tot soiul date de-a lungul istoriei patriarhale împotriva unor lucruri despre care se considera că nu ar fi normal să fie gândite sau spuse de femei. Dar nu. Nu au făcut lucrul ăsta, care, în plină încălcare a unei interdicții de circulație locale, ar fi fost oricum grav. În schimb, femeile cu teme din cartier au vorbit despre lucruri familiare, personale, la ordinea zilei, cum ar fi să mergi pe stradă şi să fii lovită de un ins, de un ins oarecare, exact când treceai prin dreptul lui, fără niciun motiv, doar din cauză că era el prost dispus şi i-a venit să-ți tragă una sau din cauză că cine ştie ce soldat „de peste apă” îl agresase, aşa că acum era rândul tău să fii agresată, aşa că insul ăla te loveşte. Sau să te pipăie cineva pe fund în timp ce mergi pe stradă. Sau bărbații prin dreptul cărora treci să-ți strige comentarii referitoare la caracteristicile tale fizice. Sau să fii molestată în zăpadă, sub pretextul unei

bătăi paşnice cu bulgări. Sau, vara, să te apuce spaimele legate de vară, fiindcă dacă nu purtai prea multe haine, din pricină că era cald, dacă purtai o rochiță, atrăgeai asupra ta toată hărțuirea aia generalizată de pe stradă. Pe urmă veneau menstruația şi faptul că era percepută ca un afront la adresa existenței umane. Şi sarcina, cum nu putea fi ea evitată, dar chiar şi aşa, tot un afront la adresa existenței umane era. Pe urmă au vorbit despre violența fizică obişnuită ca şi cum n-ar fi fost o violență normală, despre faptul că să ți se sfâşie bluza într-o agresiune fizică, să ți se rupă sutienul într-o agresiune fizică sau să fii pipăită într-o încăierare nu era un tip de violență fizică, ci mai degrabă sexuală, chiar dacă, ziceau ele, erai îndemnată să te prefaci că sutienul şi sânul fuseseră implicate accidental în agresiunea fizică şi nu reprezentau scopul mascat al agresiunii fizice, ceea ce o transforma automat în agresiune sexuală. „Genul ăsta de lucruri”, spuneau femeile convenționale. „Unde mai pui”, comentau ele, „că le rosteau folosind toată terminologia aia şi numai ca să fie luate în râs, fiindcă toată lumea le lua în râs – camerele de filmat, reporterii, până şi autorii interdicțiilor – şi nici nu e de mirare, cu toate rufele astea pe care insistă să şi le spele mereu în public”. Totuşi principala chestie care le irita pe femeile convenționale era aceea că orice telespectator din lume urma să creadă că ele, femeile convenționale raționale, erau totuna cu femeile astea cu teme. Aşa încât, din cauza deturnării poveştii cu interdicția de circulație de către femeile cu teme, s-a instalat răceala şi cam asta era starea de lucruri când femeile cu teme le-au zis repudiatorilor „Peste cadavrele noastre”. Femeile convenționale, deşi iritate, cum ar fi oricine când nişte idioți se oferă să te ajute la spălat vasele, dar, din stângăcie, ajung să le spargă pe toate, au simțit totuşi că nu puteau să-i lase pur şi simplu

pe repudiatori să facă chestia ucigaşă cu care erau ei obişnuiți.

Şi ăsta a fost motivul pentru care s-au dus să se vadă cu ei, cu repudiatorii. „Nu fiți ridicoli”, le-au zis. „Nu le puteți omorî. Sunt nişte prostănace. Nişte prostănace intelectuale. Viața academică! Numai pentru aşa ceva sunt bune”. Au adăugat că să le facă felul femeilor cu teme, oricât de enervante ar fi fost ele, ar fi echivalat cu un comportament injust, egoist şi crud față de persoanele vulnerabile de la noi din cartier, că, procedând astfel, repudiatorii ar fi iscat unul dintre acele incidente emblematice, de natură să atragă consecințe regretabile asupra reputației lor în manualele de istorie de mai târziu. Convenționalele le-au zis repudiatorilor să le lase în schimb pe femeile cu teme în seama lor, că o să se ocupe ele, că o să meargă în centru şi o să stea nițel de vorbă între patru ochi cu a opta femeie. Treaba asta au spus-o pe tonul cel mai diplomatic cu putință, ca şi cum n-ar fi venit în fața repudiatorilor cu o directivă, ci cu o rugăminte sau, şi mai bine, cu o solicitare imperioasă de sprijin, şi, cu toate că repudiatorii ştiau şi ei care era diferența între o directivă şi o solicitare de sprijin, faptul că supraviețuirea lor ca unitate de gherilă într-un mediu antistatal bine sudat depindea de susținerea locală din mediul respectiv îi făcea cât se poate de dispuşi să se implice în forme amabile de politică pe marginea prăpastiei. Păreau să gândească cu voce tare când au spus că, indiferent dacă erau prostănace sau nu, ei, fără ură sau părtinire, nu aveau să îngăduie ca mişcarea sau membrii ei să fie puşi în pericol şi nici nu le puteau face vreo concesie celor şapte dacă a opta cuteza să-şi mai arate vreodată fața prin zonă. Într-un final, după mai multe înaintări şi retrageri – şi indiferent cât au continuat între timp cele şapte să o țină pe-a lor, cum că erau dispuse să încaseze un glonț ca s-o apere pe sora lor, chestie pe care

repudiatorii n-au băgat-o în seamă şi care le-a făcut pe femeile convenţionale să le ţistuie pe femeile cu teme şi să le zică să-şi ţină gura –, atât convenţionalele, cât şi repudiatorii păreau să fi căzut la o înţelegere. După aceea vreo trei sau patru dintre convenţionalele noastre au mers într-o vizită în centru, la a opta femeie de la subfilială, ca să-i explice cum stă treaba. „Nu ştim cu ce anume le-ai spălat pe creier pe femeile noastre", i-au zis ele. „Nu ştim dacă eşti Mata Hari. Nu ne pasă ce se alege de tine. Dar cu siguranţă nu ne dorim ca noi, femeile normale, să fim nevoite să ne lăsăm baltă tot timpul treburile şi sarcinile de fiecare zi ca să le împiedicăm pe proastele noastre să fie săltate de paramilitari. Aşa că nu glumim. Nu mai veni la noi în zonă". A opta femeie a consimţit şi cu asta s-a zis cu vremea când orice străină cu teme şi cu mentalitate progresistă putea veni să ne viziteze enclava totalitară, iar cele trei poveşti – comportamentul din şopron, asocierea cu un agent al statului şi faptul că cele şapte femei ale noastre reuşiseră să îi scoată din minţi nu doar pe convenţionalele noastre, ci şi pe repudiatori – constituiau motivele pentru care şi eu mă ţineam la distanţă de acele femei. Riscurile erau prea mari şi, în plus, ele contestau statu-quo-ul, în vreme ce eu mă căzneam să trec neobservată de statu-quo. Pe lângă asta, erau ţinute atent sub observaţie, pentru a repera posibilele semne de agravare a situaţiei. Chiar dacă, într-o oarecare măsură, puteam fi de acord cu ele în privinţa temelor pe care le ridicau, nici prin gând nu-mi trecea să mă înhăitez cu ele. Iată motivul pentru care n-am zis nimic atunci, în furgonetă, în faţa adevăratului lăptar, ci l-am ascultat politicoasă până a terminat ce avea de zis.

N-a durat prea mult, cuvintele i s-au stins încetul cu încetul, probabil din pricina propriei uluiri faţă de ceea ce reprezentau femeile respective. Din momentul ăla ne-am continuat drumul în tăcere, deşi de-acum lăsaserăm de

mult în urmă zona de zece minute şi locul obişnuit. Trecuserăm şi de toate celelalte repere ale mele – cazarma poliției, casa unde mirosea a pâine coaptă, casa călugărițelor, parcurile cu bazine, urmate de şoselele de demarcație, apoi strada cu căsuța surorii numărul trei şi a cumnatului numărul trei. După aceea am ajuns şi am oprit în dreptul uşii de la intrarea casei mele.

— Intră în casă, m-a îndemnat adevăratul lăptar. E o beznă nefirească, o noapte teribil de întunecoasă, dar stai fără grijă. O să mă ocup de ce am discutat.

Aici a făcut un semn spre căpățâna de pisică.

— Să-i spui mămică-tii, a adăugat apoi, că dacă nu mai apuc să mă întâlnesc cu ea acasă la femeia aia amărâtă, o să trec mâine s-o văd.

Am încuviințat din cap şi mă pregăteam să-l întreb încă o dată dacă avea s-o îngroape cu adevărat şi nu doar să se prefacă că are de gând s-o îngroape, dar mi-am dat seama că nu era nevoie să întreb aşa ceva.

— Mulțumesc, am bălmăjit şi m-am simțit dintr-odată istovită, foarte istovită, ca după o beție.

Aşa de epuizată mă simțeam, încât abia am reuşit să îngaim ultimul „Mulțumesc”. Voiam să o mai spun o dată, ca lumea, adică îți mulțumesc pentru treaba cu pisica, pentru că m-ai adus acasă, pentru că eşti prietenul mămicii, pentru că eşti un om ce ajută din umbră. N-am făcut-o. În schimb, am coborât din furgonetă în timp ce el aştepta cu motorul pornit. Apoi, pe când deasupra noastră cerul era negru ca smoala, am scos cheia şi am vârât-o – pentru prima oară după ceea ce părea o veşnicie – cu uşurință, fără să-mi tremure mâna, direct în broască.

Patru

Acea a treia întâlnire cu lăptarul n-a fost sfârşitul poveştii cu lăptarul. Au urmat şi alte întâlniri – unele reale, precum şi obişnuitele întâlniri inventate de comunitate. La

cele adevărate, tot ca atunci când ne întâlniserăm în zona de zece minute, lăptarul nu se prefăcea că ar fi dat din întâmplare peste mine. Nu mima surpriza, nu exclama „Ce chestie să te întâlnesc aici!”. În schimb, spunea „Ah, ce bine că te-am găsit!”, plus alte clişee cunoscute, toate spuse pe un ton nonşalant, ca şi cum dădeam curs unei înțelegeri prealabile de a ne întâlni, întâlnirile astea aveau loc peste tot. Dădeam o raită pe la magazinele din zonă şi el era acolo. Ieşeam în oraş, era acolo. Plecam de la muncă, era acolo. Mergeam pe la bibliotecă, era acolo. Chiar şi când mergeam undeva şi plecam de acolo, iar el nu era, tot mi se părea că ar fi. Uneori se întâmpla să recunosc vreunul dintre cercetaşii cartierului şi-mi ziceam: copilul ăsta a fost trimis de el ca să mă repereze. Evident, se putea să nu fie aşa. Cel mai probabil țâncul îşi vedea de treaba lui obişnuită, repera forțe ale statului şi insurecții armate, sau poate că îşi luase o zi liberă şi nu mai repera. Chestia era că suspiciunile mele crescânde față de toți şi toate erau o dovadă a felului în care se insinuase lăptarul. Îmi pătrunsese în subconştient şi era deja limpede că acele trei întâlniri de la început nu fuseseră nicidecum întâmplătoare, cum încercasem eu să mă conving că fuseseră. Iar acum îşi făcea mereu apariția, oprindu-mă din drum, ațînându-mi calea sau ajungându-mă din urmă, toate astea sub aparența unei întâlniri oarecare. Mi se părea nedrept. În momentele mele de amnezie tânjeam după chestiile obişnuite cu băieți, îmi imaginam cât de drăguț ar fi dacă eu şi poate-iubitul ne-am putea întâlni după ce ieşeam de la muncă, aşa cum făcea toată lumea, aşa cum vedeam că se întâlnesc cuplurile adevărate după ce ies de la muncă. Iubitul adevărat termina lucrul şi apoi o pornea agale spre primărie ca să-şi aştepte iubita adevărată. La rândul ei, ea termina lucrul şi apoi îşi croia drum pe ocolite, cu o îndreptățire nonşalantă similară, până la primărie ca să se vadă cu el. Erau destul de multe cupluri care făceau

aşa. Le vedeam când mă întorceam acasă de la muncă şi ştiam că făcea parte din lucrurile care veneau la pachet cu ideea de cuplu adevărat. Se întâlneau aşa, relaxat, tihnit, zilnic, şi făceau o chestie relaxată, tihnită, zilnică. Poate se duceau să ia cina la un bufet care servea peşte şi cartofi prăjiți şi, în timp ce mâncau, sporovăiau şi îşi povesteau ce li se mai întâmplase în ziua aceea. Deşi această normalitate părea ceva simplu, ştiam că de fapt era o chestie nemaipomenit de importantă, care arăta că în relațiile adevărate nu se petrecea nimic „posibil”. În ceea ce ne privea, lucrurile nu stăteau aşa. Programul meu şi programul poate-iubitului nu ne permiteau genul ăsta de intimitate. Adevărul era însă că statutul nostru de „poate” nu ne permitea genul ăsta de intimitate. Numai că acum, odată cu înmulțirea întâlnirilor ăstora nedorite, exact aşa cum îmi citise gândurile în cazul cursului de greacă şi romană, lăptarul îmi intuia dorințele şi visele secrete. Doar că era bărbatul greşit. Şi faptul că mă lua ca pe ceva ce i se cuvenea se întâmpla fără consimțământul meu. Chiar şi aşa, continua să apară de te miri unde, dovedindu-se imposibil de evitat. Ba uneori se întâmpla chiar să-l zăresc sau să mi se pară că-l zăresc când eram prin centru cu poate-iubitul, pe la baruri şi prin cluburi. Barurile şi cluburile astea erau locuri nesigure, riscante, şi erau puține la număr, din cauza problemelor politice. Teoretic, erau nişte locuri accesibile oricui, cu alte cuvinte locuri mixte, destinate tuturor religiilor. Mai existau alte câteva religii în afară de cele două care se războiau, dar, prin comparație cu cele care se războiau, acestea, atâtea câte erau, nu contau. În plus, spațiile astea în care se întâlnea lumea prin centru erau frecventate de echipaje sub acoperire trimise de stat, ce se infiltrau, aveau arme ascunse şi făceau şedințe foto, ceea ce însemna că nu era o problemă să mergi prin barurile, prin cluburile respective, să bei un pahar sau, să zicem,

două, dar nu erau genul de locuri în care să te faci turtă. De-aia majoritatea localnicilor de rând, fără vreo implicare politică – cum eram eu şi poate-iubitul poate treceau pe-acolo să bea un pahar sau două, să se minuneze de prostia turiştilor, dar apoi se mutau în localuri mai sigure, din zonele strict prohibite de altundeva. În cazul nostru alegeam de fiecare dată zona lui prohibită şi nu zona mea prohibită, din cauza riscului ca mămica să intervină cu întrebările ei de evaluare şi cu planurile ei de măritiş. Totuşi, de la o vreme, când mergeam cu poate-iubitul prin barurile şi cluburile din centru, mă trezeam că îmi rotesc privirile în jur, temându-mă că lăptarul ar putea fi acolo, cu noi. Mă gândeam că e posibil să ne urmărească, să ne spioneze, poate chiar să ne fotografieze pe ascuns, şi eram cu atât mai neliniştită, cu cât îşi prezentase clar poziția în privința întâlnirilor mele cu poate-iubitul. Şi totuşi iată-mă, continuam să mă văd cu poate-iubitul, ceea ce nu însemna însă că îmi alungasem din minte amenințarea cu bomba.

Ne certaserăm din cauza asta, poate-iubitul şi cu mine, fiindcă lăptarul alimenta tensiunea continuând s-o evidențieze, să profereze amenințări voalate, să cronometreze timpul rămas – practic, să-şi transmită clar mesajul: încetează să te mai vezi cu băietanul ăla, altminteri. Făcea asta aducând iarăşi vorba despre poate-iubit, apoi despre maşini, apoi despre sora cea mai mare, al cărei soț – cel din inima ei şi cu care nu apucase să se mărite, nu gură slobodă ăla dependent de sex, cu care, de atâta jale, amar şi deznădejde, se măritase – fusese omorât atunci de bomba plasată de apărătorii statului.

„O maşină-capcană, aşa-i? a repeta el. Aşadar, mai întâi era poate-iubitul. Apoi maşinile. Apoi sora. Apoi iubitul mort. Apoi maşinile-capcană. Pe urmă revenea la poale-iubit, până când, spre final, vorbele lui mi-l aduceau în minte pe Cutare McCutare, cu necontenitele lui amenințări

de hărțuitor. Într-un târziu ajungea şi la partea când poate-iubitul *şi* maşinile-capcană *şi* răposatul cu care se iubise soră-mea intrau cu toții în aceeaşi propoziție, aşa că nu aveam cum să nu înțeleg la ce anume bătea el apropouri atât de străvezii. Sigur că înțelegeam. Pricepeam aluzia, îmi însuşeam ideile de bază şi, cât ai zice peşte, mă trezeam că-i caut pricină poate-iubitului. La vremea respectivă – şi având în vedere felul în care îmi zburau gândurile prin cap – aveam impresia că cearta cu pricina era cu totul din vina poate-iubitului. Problema nu era nici că n-aş mai fi vorbit, fiindcă uite că vorbeam. Din păcate însă, din cauza statutului incert al relației noastre, din cauză că locuia în celălalt capăt al oraşului, deci cel mai probabil nu auzise zvonul cum că în momentul acela eram noua drăguță a lăptarului, din cauză că eram confuză şi începeam să fiu vulnerabilă, să fiu doborâtă de tacticile acestui lăptar, şi din cauză că aveam optsprezece ani şi nu-mi arătase nimeni maniera sănătoasă de a-ți face cunoscute gândurile, nevoile şi trăirile, explicațiile mele nu erau coerente şi nimic din ce încercam nu părea să fie cum trebuia să fie. Totuşi mi se părea în continuare de neconceput ca lăptarul ăsta să fie cu adevărat capabil să-l omoare pe poate-iubit. Numai că până şi eu ştiam că oamenii ce susțineau cauze ideologice nu acționau întotdeauna în numele cauzei lor. Interveneau interese personale, abateri singulare, interpretări subiective. Oameni nebuni. Problema nu era nici că nu l-aş fi crezut în stare pe lăptar să monteze o bombă într-o maşină, fiindcă eram absolut convinsă că ştia să monteze o bombă într-o maşină. Chestia era că încă nu-mi venea să cred că era ceva de nivelul bărbatului ăluia să râvnească atât de tare la mine. De când îşi asumase rolul de a mă pregăti, de a mă bulversa, de a mă împinge încet până pe marginea prăpastiei, aşa încât, odată ajunsă acolo, să capitulez şi să urc de bunăvoie, devenită femeia lui, în maşinile conduse de

el, nu mai eram deloc sigură ce anume era plauzibil, ce era exagerat, ce putea fi realitate sau amăgire sau paranoia. Nu mi-ar fi trecut prin minte nici că din arsenalul de stimulente al acestui bărbat ar putea face parte încurajarea neputinței şi o expropriere mintală tot mai accentuată. Însă chiar aşa se întâmplau lucrurile în realitate. Maşinile-capcană erau o realitate. Sora cea mai mare era o dovadă grăitoare. Nu s-a dus la înmormântarea bărbatului ei mort deoarece, cum era măritată cu altcineva, nu se cădea să mai fie îndrăgostită de el. În schimb, în ziua înmormântării bărbatului de care era îndrăgostită şedea la noi în casă, în casa mamei noastre, nu acasă la ea, pământie la față, cu ochii ieşiți din orbite, acoperindu-şi gura cu mâna şi nevenindu-i să creadă. Se holba la ceas, doar se holba la el, şi nu voia să ne vadă prin preajmă. Nu plângea, doar ne striga pe tonul cel mai cumplit cu putință „Afară. Ieşiți afară! Ieşiți afară! Ieşiți afară!” ori de câte ori vreuna dintre noi – fie şi mămica – se apropia de ea. Aşadar, eu mă temeam pentru poate-iubit, iar el stătea acolo ca prostul, neluând povestea în serios. L-am întrebat dacă trebuia neapărat să-şi conducă maşina, iar el s-a uitat la mine şi mi-a zis: „Sunt mecanic auto, dar şi dacă nu eram, poate-iubito, nu trebuie neapărat să-mi conduc maşina, numai că vreau să-mi conduc maşina”. „Şi cum rămâne cu... chestiile?” am început eu. „Chestiile?” s-a mirat poate-iubitul. „Care chestii?”„Chestiile...” am zis eu. „Ştii tu... legate pe sub... legate pe dedesubtul...”„Legate pe dedesubtul a ce?”„... maşinii”. „Despre ce vorbeşti, poate-iubito?” Aştepta în continuare. „Cum rămâne cu...” am început eu iar, „... bombele?”

Poate-iubitul, de-acum lămurit sau închipuindu-şi că era lămurit, mi-a zis că da, uneori se întâmpla şi asta, evident că se întâmpla, dar cu siguranță ştiam şi eu că nu se întâmpla tot timpul, că, raportate la numărul populației, atentatele cu maşini-capcană abia dacă se întâmplau.

„Majoritatea celor care trăiesc aici nu sunt aruncați în aer de maşini-capcană”, a zis el. „Majoritatea celor care trăiesc aici nu sunt aruncați în aer. În plus, poate-iubito, nu se poate să nu-ți trăieşti viața doar din cauză că într-o bună zi cineva ar putea să te omoare”. Făcea ca situația să pară lejeră, ceea ce dovedea că nu i se transmiseseră încă toate amănuntele. Nici eu nu ştiam când aveau să-i fie transmise, fiindcă, pe lângă invadarea spațiului meu personal de către lăptar, mai erau şi intruziunile celelalte, ale comunității, în viața mea. Scandalul din jurul poveştii cu lăptarul proliferase până într-acolo încât era de-acum nebunesc, dezlănțuit, şi devenea rapid un mare succes, iar din cauza lui, din cauza tuturor ingerințelor pe care le îngloba, mă trezeam tot mai adesea restricționată la o postură incoerentă, fragilizată. Şi atunci poate-iubitul a zis că, oricum, cine să-l omoare pe el? Doar nu lucra într-o zonă de-a apărătorilor. Nu lucra nici măcar într-o zonă mixtă. „Uite ce e, draga mea”, mi-a zis. „Gândeşti aşa numai din cauza celor întâmplate cu fostul iubit al bietei tale surori. Nu înseamnă că toți iubiții din lume o să pățească acelaşi lucru, ba chiar”, a glumit el, „în cazul *poate*-iubiților şansele sunt şi mai mici”. A sunat iarăşi lejer, ca şi cum una ca asta, un astfel de deznodământ, nu cadra câtuşi de puțin cu viziunea lui asupra lumii. Şi atunci a încercat să mă atingă, dar eu m-am tras în lături, iar apoi m-am îndepărtat rapid de el. Înainte de lăptar atingerea poate-iubitului, degetele, mâinile lui, erau cel mai bun, cel mai minunat lucru, superlativul absolut al minunatului. Însă acum, de când cu lăptarul, orice parte a corpului lui care se apropia de mine îmi provoca accese tot mai intense de repulsie şi senzația că dintr-o clipă într-alta o să-mi vină să vomit. Îmi provoca silă, propriul meu poate-iubit îmi provoca silă, şi, deşi nu voiam să-mi fie silă şi mă căzneam din răsputeri să nu conştientizez faptul că îmi era silă, mă trezeam că-l

învinuiesc pentru că mă simţeam aşa şi nu reuşeam să mă conving raţional să ies din starea aceea. În loc de asta, îi dădeam mâna în lături, îi dădeam degetele în lături, îl respingeam, mă crispam, mă apucau durerile de stomac. Ştiam că era din vina lăptarului, dar nu reuşeam să pricep cum putea fi lăptarul de vină. În tot răstimpul acela scurt de când mă luase în cătare şi se pornise să mă nenorocească, singura dată când se uitase cât de cât la mine fusese atunci, din maşină, şi nici nu-mi adresase vreo remarcă obscenă sau batjocoritoare sau prin care să mă provoace cumva făţiş. Şi, în primul şi-n primul rând, nu mă atinsese nici cu un deget. Nici măcar cu unul. Nici măcar o dată.

Cât despre comunitate şi opinia ei despre aventura mea cu lăptarul, din perspectiva ei eram de-acum cât se poate de implicată în ea – asta apropo de întrebarea dacă eram sau nu implicată. Se zvonea că noi doi aveam întâlniri regulate, *rendez-vous*-uri, „puncte puncte" intime în diverse locuri „puncte puncte" din oraş. Frecventam cu predilecţie cele două destinaţii romantice preferate ale noastre, adică parcurile cu bazine de acumulare şi zona de zece minute, deşi se zicea că ne plăcea să ne petrecem timpul doar noi doi – şi, probabil, toţi cei care ne spionau – acolo unde ierburile înalte năpădeau mormintele seculare din partea veche a locului obişnuit. Se mai zicea şi că urcam în maşinile lui bătătoare la ochi, excesiv de sigură pe mine, de trufaşă, căci da, erau mulţi cei care mă văzuseră. „Vine s-o ia la întâlnirile lor de taină", zicea lumea, „la *rendez-vous*-urile lor, la întrevederile lor amoroase, şi merg în locurile astea". „Când nu sunt acolo", se mai spunea, „se dedau la cuplaje ilicite în centru, prin barurile şi cluburile alea primejdioase". „El e deja însurat, ştii", şuşoteau unii şi „Deja se culcă cu ea", replicau alţii. „Mă rog, el e cine e", spunea lumea. „Cât despre ea, nu-i aşa că manifestă o predilecţie pentru relaţii posibile în loc de relaţii de cuplu principiale,

corecte?” – ceea ce, în traducere, însemna că n-avea să mai treacă mult până când o să mă ia din casa părintească şi o să mă ducă în cine ştie ce hogeac pentru relații extraconjugale dinainte stabilite, hogeacul fiind situat, fireşte, mai sus, pe strada felinarelor roşii. „Țineți minte ce vă spunem”, zicea lumea şi, iarăşi, toate lucrurile astea aveau noimă în contextul cartierului nostru totalitar, peste poate de întortocheat, exagerat de secretos, super-bârfitor, puritan şi, în acelaşi timp, deocheat. Însă în afara contextului, departe de toată acea mâncărime, şuşoteală, de strecurarea unor bilețele din mână în mână şi de perpetuarea unui interes nesănătos pentru chestiuni de natură sexuală, până într-acolo încât mizeriile sexuale erau cel mai bun lucru pe care ți-l puteai dori în materie de bârfe dacă voiai să iei o pauză de la bârfele politice, ar fi fost greu să-ți dai seama cum anume reuşeau localnicii să ajungă în posesia unor asemenea informații detaliate despre mine şi el. Închipuirile lor pline de inventivitate îmi ajungeau la urechi bârfa după bârfa gravitațională. Pe urmă mai erau şi celelalte ocazii, când se testa un canal de comunicare mai direct, ca, de pildă, când mă urmăreau ca să mă potopească cu întrebări, de data asta față în față.

Suspiciunea mea în privința întrebărilor existase cu mult înainte de zvonul legat de mine şi lăptar. Când mi se punea câte una, îmi ziceam: cine e omul ăsta? Ce se ascunde îndărătul întrebării ăleia? De ce o tot dau pe după corcoduş, închipuindu-şi că mă păcălesc dacă ocolesc subiectul? De ce, în felul lor aparent tăinuit, joacă teatru cu toate aluziile şi remarcile lor tăioase, când eu ştiu foarte bine că, sondându-mi gândurile, opiniile şi simpatiile, caută să-mi smulgă o reacție pe care mizează şi să mă prindă cu minciuna prin vicleşug? Băgasem de seamă – şi asta încă dinainte de terminarea şcolii primare – că de multe ori puteai să-ți dai seama când oamenii pun ceva la cale chiar

şi atunci când îşi închipuie că reuşesc să ascundă faptul că pun ceva la cale. Şi nu era vorba de vreo trăsătură interioară sau una de exprimare ca unic indiciu care să-i fi dat de gol. Adevărata lor fire era revelată prin însăşi atmosfera contaminată şi bizară în care alegeau să se învăluie. Acel câmp energetic îi însoțea în timp ce-şi croiau drum spre mine, aşa că, de cum îi zăream, simțeam cum mă trec fiorii şi mi se ridică părul pe ceafă. Tocmai contrastul dintre lucrurile astea – toate indiciile acelea pregnante şi, în acelaşi timp, invizibile – şi maniera de abordare, chipurile inofensivă, parantetică, pe care vecinii mei îşi închipuiau că o adoptă față de mine îmi arăta cel mai clar faptul că, din cine ştie ce motiv, nu-i interesa să afle adevărul. Fireşte, era posibil să nu fi ştiut eu ce-l făcea pe un om să se prefacă. În cazul anumitor persoane se putea ca scopul să nu fi fost acela de a mă lua peste picior, de a-mi stârni porniri nesăbuite sau de a mă înnădi cu vorbele lor să-mi fac rău singură. Se putea ca la mijloc să fi fost vreo îngrijorare personală pe care, din vulnerabilitate, simțeau nevoia umană să o țină sub tăcere, dar în privința căreia aveau totuşi nevoie de clarificare şi de informații de la altcineva. Însă când era vorba de gurile slobode şi de zvonaci – şi mai ales de gurile noastre slobode şi de super-zvonacii noştri –, întotdeauna se ajungea la investigații atente, la şmecherii, la folosirea celor auzite pentru a dobândi influență, la implicarea activă a opiniei publice de aici în datul cu presupusul, nu doar în străinătate, ci şi pe frontul domestic.

Aşadar, se lansau în ofensive şi te asaltau cu întrebările lor, dar nu cu întrebări directe, cum ar fi „De unde până unde aşa ceva?” sau „Ce zici de aşa ceva?”. În schimb, auzeai „cutare a zis” şi „s-a zis” şi „am auzit că prietena fiicei fratelui vărului unchiului nostru care nu mai locuieşte în zonă a zis”. Erau şi unii care pomeneau efectiv cuvântul „zvon”, ca, de pildă, „circulă zvonul că”, înainte să

treacă la personificarea zvonului, ca şi cum nu ei înşişi ar fi fost cei care lansau sau propagau Zvonul. În plus, cu interpelările lor aparent inocente, cu declarații întrerupte la jumătate, adesea deschideau gurile sperând să mă încurajeze s-o deschid şi eu pe a mea – de uluire, de teamă, dintr-o nevoie de autoapărare – şi să le ofer un răspuns picant, pe seama căruia să poată specula în voie. Însă eu mă prindeam de prefăcătoria lor înainte să apuce să rostească un singur „Cutare a zis", fără să mă dau de gol că mă prinsesem. Doar că singurul mod în care mă pricepeam să îi contracarez era să recurg eu însămi la prefăcătorie. O făceam în aşa fel încât să ripostez cât mai prompt şi mai senin încă de la început. O făceam prefăcându-mă că nu le pricepusem intenția şi răspunzând încontinuu cu „Nu ştiu" la fiecare întrebare iscoditoare pe care o formulau. „Nu ştiu"-urile pe care le lansam constituiau cel mai mare atu din repertoriul meu de apărare verbală şi eram pregătită să le rostesc în continuare, fiindcă un alt lucru pe care îl învățasem înainte de încheierea şcolii primare fusese că nu era bine să deschid gura de dragul adevărului decât în fața unor persoane de încredere, puține la număr, care în şcoala primară au devenit şi mai puține odată cu trecerea timpului şi apoi uite-mă la gimnaziu şi în perioada aceea – între unsprezece şi şaisprezece ani – persoanele de încredere rămase mai puține se împuținaseră şi mai tare, aşa încât, înainte să împlinesc optsprezece ani – momentul episodului cu mine şi lăptarul, precum şi al bârfelor despre mine şi lăptar –, nu-mi mai rămăsese pe lume din şi mai foarte puținele persoane de încredere decât una singură în care să mă pot încrede. Bănuiam că, dacă o țineam în ritmul ăsta cu reducerile, cu cauterizările, cu toată neîncrederea asta şi autoexcluderea mea sistematică din societate, aveam toate şansele ca, înainte să împlinesc douăzeci de ani, să ajung în

faza în care n-o să mai deschid gura nicăieri, în fața nimănui.

Aşadar, reacția mea la aceste întrebări era „Nu ştiu”, apărarea mea bisilabică. Cu ajutorul ei, refuzam cu succes să mă las stârnită, trasă de limbă, surprinsă, ca să-mi dau apoi drumul la gură. În loc de asta, îmi reduceam la minimum, îmi tăinuiam, îmi subminam gândurile, renunțam la orice interacțiune în afara celor obligatorii, ceea ce însemna că ei nu obțineau niciun fel de material public, de material simbolic, de consistență, de sânge cald, de pasiune a momentului, nicio răsturnare de situație, nicio umbră de tristețe sau furie, nicio umbră de panică, nimic stabil pentru nimic. Doar pe mine, minimizată. Doar pe mine, golită. Doar pe mine, neamestecată. Asta însemna că, la finalul imboldirilor lor ocolite şi al numeroaselor înțelesuri insinuate şi iscoditoare, tot nu obținuseră nimic de la mine, iar eu mă simțeam îndreptățită să le înfățişez această nerodnicie, căci între timp înțelesesem clar că în viață unii oameni nu meritau adevărul. Nu erau îndeajuns de destoinici pentru adevăr. Nu erau îndeajuns de respectabili ca să-l primească. Drept urmare, nu era nicio problemă să minți sau să treci lucruri sub tăcere. Nu era nicio problemă. Aşa gândeam. Şi apoi interveneau complicațiile. Eram conştientă că, atunci când transmiteam acel „Nu ştiu”, nu cutezam să arăt că nu eram chiar atât de neştiutoare în ceea ce privea limbajul lor codat şi ocheadele lor cu subînțeles pe cât se vedea clar că presupuneau ei. Ştiam şi că trebuia să-mi rostesc cele două silabe într-un stil cât se poate de necombativ, tăinuind concomitent distanța ce se păstra între noi, crucială, dar nerecunoscută. Să îi fi dat de gol altfel – în vremurile şi locurile acelea – ar fi însemnat să mă las pradă spiritului de turmă sau altei scârboşenii acute şi nu mă simțeam suficient de puternică pentru a mă complica acum cu lucrurile astea sau cu repercusiunile ce

decurgeau din ele. Aşadar, într-un proces delicat şi în permanentă desfăşurare, trebuia să nu dezvălui faptul că ştiam ce era în capul lor sau că acele „Nu ştiu”-uri ale mele se traduceau de fapt cu „Valea! Acasă! Ieşiţi! Afară!”, ceea ce însemna că trebuia să recurg la o stratagemă de rezervă. Ea făcea parte din repertoriul meu non-verbal şi chiar am recurs la ea, iar stratagema cu pricina s-a dovedit imediat la înălţime. Doar că n-a fost singurul lucru pe care l-a făcut. Într-o primă fază şi-a îndeplinit funcţia şi s-a dovedit un ajutor de nepreţuit. Apoi, complet pe neaşteptate şi fără cel mai mic avertisment, a început să preia conducerea operaţiunilor, anulând acel „Nu ştiu”, cea dintâi reacţie a mea, şi implementând strategii alternative, care – după cum mi-am dat eu seama într-un târziu – îi vizau doar accidental pe vecinii mei bârfitori şi mai degrabă – şi în primul rând – pe mine. Mă atacam singură şi problema o reprezenta chipul meu, expresia de pe chipul meu, una pe care mi-o dorisem temporară, provizorie, despre care credeam cu toată sinceritatea că nu avea cum să fie altfel decât provizorie. Până atunci îmi închipuisem că expresia de pe chipul meu, expresia pe care o adoptam cu bună ştiinţă, felul în care mă înfăţişam în exterior, era la latitudinea mea, sub controlul meu, al acelui „Eu sunt” ascuns în sala de consiliu. Îmi închipuiam că acest eu adevărat era acolo, la butoane, ascuns vederii lor, dar dirijând lucrurile din umbră. Îmi închipuiam şi că-mi alesesem un subordonat care să mă ajute, nu un răzvrătit care să dea totul peste cap şi să treacă peste voinţa mea. Dar asta mi s-a întâmplat şi mi s-a întâmplat mai întâi la chip.

Mi-a împietrit. Îmi închipuiam că articularea atentă a lui „Nu ştiu”, combinată cu un chip impenetrabil – nimic afişat pe el, nimic îndărătul lui, un nimic bine pus la punct – o să-i uluiască pe mahalagii, o să-i zăpăcească, o să contravină aşteptărilor lor, aşa încât într-un final, frustraţi

şi obosiți, o să înceteze cu persecuțiile, o să renunțe cu toții şi o să plece acasă. Speram că absoluta mea lipsă de însemnătate o să-i determine să se îndoiască de scornelile şi convingerile lor, ba chiar şi de bănuiala că un repudiator – şi cu atât mai mult Bărbatul *acela* între Bărbați, Războinicul între Războinici, eroul faimos al comunității noastre locale – ar fi putut vreodată să tânjească după o ființă atât de molâie şi de ştearsă cum eram eu. Nici măcar nu mă gândeam că o să mă creadă proastă sau că o să înceteze să mă creadă proastă, ci că o să meargă şi mai departe şi o să ajungă la concluzia că, din câte se vedea, nu înțelegeam vorbirea într-un sens predominant, fundamental, de cod social. Chestia era că nu reuşeam să pricep ce mi se cerea, fiindcă mai mult ca sigur îmi scăpa toată chestia asta ce ținea de comunicarea emoțională şi psihologică. Le păream un manual, un soi de tabel logaritmic – deci corect, dar nu tocmai exact. Asta speram eu că o să gândească, că prefăcătoria şi utilizarea expresiilor faciale o să dea roade, iar eu o să fiu liberă şi la adăpost – cel puțin față de ei, dacă nu şi față de lăptar. Totuşi atât lăptarul, cât şi bârfele pe seama relației dintre mine şi lăptar s-au vădit a fi o lecție ce trebuia prinsă din zbor. Nu premeditasem lucrul ăsta. Nu avusesem timp să premeditez şi, oricum, mintea mea nu excela când era vorba să premediteze, să planifice, să facă legături şi să anticipeze lucruri. În loc de asta, când era nevoie să reacționez, mă bazam pe instinct, pe retragerea bruscă în lături, pe o receptivitate sporită față de ce era acolo şi nu pe o precizie cazonă lucidă, deliberată. Mi-am dat seama, numai că prea târziu, că probabil aşa stăteau lucrurile şi cu informatorii locali. La început le fac jocul polițiştilor care îi supraveghează, iar ulterior, adoptând poziția prefăcută de genul „Nu sunt informator, aşa că nu mă luați drept informator, fiindcă nu sunt informator”, le fac jocul repudiatorilor – şi eu, la rândul meu, începeam să-mi

pierd puterea de a raționa, capacitatea de a vedea legături evidente şi de a-mi menține şi cel mai elementar simț al supraviețuirii în locul ăsta. Acum, fireşte, îmi dau seama că, indiferent ce-aş fi făcut sau aş fi putut face, bârfele alea n-ar fi încetat, n-ar fi contenit şi n-ar fi pierit, nu înainte ca însuşi bărbatul vizat să piară după ce îşi va fi făcut mendrele cu mine. La vremea respectivă însă rosteam acele două cuvinte ale mele, îmi afişam depersonalizarea şi chiar reuşeam să-i pun în încurcătură. În consecință, deveneau stângaci în proceduri, nestăpâniți din pricina nerăbdării, dezvăluindu-şi chiar şi mai mult adevărata fire în sforțarea lor de a mă determina să vorbesc cu înțeles. Nu le-a trecut nicio clipă prin cap că propria-mi acuitate şi abilitatea de a induce în eroare s-ar putea să le întreacă pe ale lor. Oamenii pot fi nemaipomenit de neglijenți ori de câte ori au luat deja o decizie oarecare. La o adică, cu toate că nu trădam faptul că eram tensionată emoțional sau intelectual, asta nu însemna că-mi închipuiam că n-aş fi. Fireşte că mă consideram sensibilă. Fireşte că ştiam că eram furioasă. Fireşte că ştiam că eram înspăimântată, că nu mă îndoiam niciun pic că, din punctul meu de vedere, trupul meu era în pragul declanşării unei reacții naturale. La început simțeam această reacție, care confirma faptul că eram vie, că eram acolo, în corp, percepând turbulența desfăşurată sub suprafața lui. Chestia era totuşi că, până să apuc eu să pricep ce se petrecea, modul meu aparent aplatizat de a aborda viața a încetat treptat să mai fie o prefăcătorie, devenind tot mai sincer odată cu trecerea timpului. La început s-a instalat o amorțeală emoțională. Apoi capul meu, care inițial se liniştise, zicându-şi „Excelent. Bravo. Reuşesc să-i păcălesc, astfel că ei nici nu mai ştiu cine sunt, ce gândesc sau ce simt”, acum începea să se îndoiască de faptul că măcar eram acolo. „Ia stai aşa”, zicea el. „Unde e reacția noastră? Aveam o reacție exprimată în sinea noastră,

dar acum n-o mai avem. Unde e?” Aşa încât sentimentele mele au încetat să se mai exprime. Pe urmă au încetat să mai existe. Iar acum această amorţeală venită de nicăieri evoluase într-atât, încât, alături de ceilalţi din zonă care mă considerau inabordabilă, eu însămi ajunsesem să mă consider inabordabilă. Din câte se părea, universul meu lăuntric dispăruse.

Şi la nivel fizic lucrurile au început să fie istovitoare, cu toată neîncrederea aceea, cu acel dus-întors, cu „lunetiştii deschid focul” şi „lunetiştii ceilalţi ripostează”, cu retragerea în lături şi contorsiunile, unde atât eu, cât şi comunitatea păream să ne croim drum cu nonşalanţă spre ce ştiu eu ce limită finală. La fel ca în cazul lăptarului, când, la sfârşitul zilei, ajungeam acasă şi mă apucam să caut pe sub pat, pe după uşă, în şifonier şi aşa mai departe, ca să văd dacă era cumva înăuntru sau dedesubt sau după ele, şi verificam dacă draperiile erau bine trase, ca nu cumva să-l ascundă nici dincoace, nici dincolo de geam, mi-am dat seama că lucrurile ajunseseră de-acum în punctul în care verificam dacă nu cumva comunitatea se ascundea şi ea prin locurile alea ferite. Cantitatea nemaipomenită de energie pe care o consumam cu oamenii ăştia – adică încercând să-i evit – însemna, fireşte, că-i atrăgeam, dar pe vremea aia nu înţelegeam cum stă treaba cu energia canalizată într-un singur punct. Însă toată întunecarea aia şi făţărnicia reciprocă te consumau, având drept consecinţă faptul că, deşi întreg rostul prefăcătoriei mele fusese să mă ţin deoparte, să nu mă amestec cu ei, iată-mă făcând front comun cu ei. Mi-am dat seama prea târziu că în tot timpul ăsta fusesem un jucător activ, un element participant, un factor determinant esenţial la propria prăbuşire.

Cât despre zvonaci şi reacţia lor la reacţia mea, ştiam că-i bag în ceaţă, aşa cum îmi şi propusesem, chiar dacă intenţia mea nu fusese să mă bag în acelaşi timp şi pe mine

în ceață. A ieşit însă la iveală că nu le păsa dacă îi băgăm sau nu în ceață şi s-au plâns că purtarea mea era necuviincioasă, că respingea abordarea clasică, că mai şi contravenea binelui public, că eram aproape excesiv de inexpresivă, aproape lipsită de viață, aproape stearpă, aproape contraintuitivă, şi aşa ceva, susțineau ei, câtă vreme continua, nu era şi nu avea cum să fie vreodată un comportament normal pentru o ființă de pe acest pământ. Cât despre sensul dat de ei cuvântului „aproape" – *aproape* excesiv de inexpresivă, *aproape* lipsită de viață şi aşa mai departe –, fireşte că asta şi intenționasem. Deşi spusesem că era imperios necesar să mă înfățişez drept inexpresivă şi goală pe dinăuntru, de fapt prin asta înțelegeam *aproape* inexpresivă şi *aproape* goală pe dinăuntru. Asta din cauză că precizia şi metodele clare ar putea să dea rezultate excelente şi să stârnească o anumită satisfacție clişeistică pe hârtie, dar în viața reală n-ar servi la nimic şi n-ar păcăli pe nimeni nici măcar o secundă. Când venea vorba de planificări, o asemenea meticulozitate mirosea a premeditare, iar în această comunitate premeditarea evidentă – mai ales dacă încercai s-o păcăleşti – nu era o chestie bună. Dacă nu aveai de-a face cu nişte proşti grămadă – şi nu era cazul meu –, cel mai bine era să răvăşeşti lucrurile, să le şifonezi, să laşi pete de ceai, să faci o urmă mică, dar parțială, de noroi nu chiar în mijlocul problemei, ci uşor într-o parte, una care, cu puțin noroc, trimitea la subiect sau avea o legătură vagă cu el. Aşadar, partea asta a mers. Însă ei susțineau că expresia mea facială era neofertantă, subliniind cuvântul „expresie", la singular, adică păream să am una singură. În *pragul* lipsei de expresie – ăsta era un alt lucru pe care-l spuneau despre mine. *Înpragul* aridității, *înpragul* izolării, *înpragul* decondiționării – şi, iarăşi, mă încurajam la gândul că nu spuneau că era inscrutabilă. Pe la noi inscrutabilitatea, la

fel ca premeditarea evidentă şi gândirea de suprafață, nu funcționau. La început au zis că nu erau siguri dacă nu cumva afişam o acreală de Maria Antoaneta, umblând cu nasul pe sus, considerându-mă deasupra lor. Pe urmă au conchis că nu, se vede că era un soi de excentricitate potrivită cu firea mea, cel mai probabil izvorâtă din tot cititul ăla de cărți vechi cu care mă îndeletniceam în timp ce umblam de colo colo. Au zis că, una peste alta, faptul că nu eram cutare sau cutare lucru îi storcea de resurse, ceea ce nu-i împiedica totuşi să-şi dea cu presupusul în ce mă privea. Nițel sinistră, nițel înspăimântătoare, au conchis ei, adăugând că nu remarcaseră chestia asta până atunci, numai că, prin poziționarea mea, „deschisă, dar închisă”, semănăm cu zona de zece minute. Era ca şi cum acolo nu era nimic când în realitate era şi, în acelaşi timp, ca şi cum acolo era ceva când de fapt nu era nimic. Eram o stare piezişă, spuneau ei, oblică, asocială, deşi mai îndulceau chestia asta cu „Pe de altă parte, poate că e doar una dintre fațetele ei”. Totuşi, cum nu credeau că mai exista vreo altă fațetă, reveneau în punctul de unde plecaseră, adică la ideea că nu aveam decât una.

În ceea ce privea felul în care decurgea colectiva istovire a mea de către comunitate şi felul în care decurgea istovirea comunității de către mine – cu deducțiile lor, care mă deranjau, cu fața mea, care îi deranja pe ei, şi cu amorțeala mea, care ne făcea creierii praf şi mie, şi lor –, din fericire, nu trebuia să spun „Nu ştiu” sau să-mi arăt fața aproape golită de expresie sau să-mi expun închistarea în fața lor prea multă vreme. Asta deoarece majoritatea bârfelor legate de mine şi de lăptar se derulau pe la spatele meu. Dar oare să fi stat lucrurile chiar atât de rău? Oare situația să fi fost într-adevăr de aşa natură, încât nu exista nimeni, nici măcar o singură persoană la care să fi putut apela în acel moment, la care să merg să-mi descarc

sufletul, care ar fi putut să mă asculte şi să-mi ofere alinare, sprijin şi protecţie? Oare eram chiar atât de încăpăţânată, de piezişă şi de asemănătoare zonei de zece minute pe cât susţineau acuzatorii mei? Privind în urmă – şi lăsând la o parte prietenia mea cu singura din şi mai foarte puţinele persoane de încredere rămase din anii de şcoală –, cred că aşa e, da, aşa eram. Neîncrederea mea era fenomenală, mergând până într-acolo încât n-am fost în stare să-mi dau seama că, probabil, existau oameni care m-ar fi putut ajuta, care m-ar fi putut sprijini şi alina – prieteni pe care aş fi putut să mi-i fac, o reţea de sprijin din care aş fi putut face parte numai că am ratat ocazia fiindcă am refuzat să am încredere în ei şi nu am nutrit nici măcar o fărâmă de siguranţă sau de încredere în mine. Oricum, la acea vreme, cum intenţia mea fusese să îmi păstrez cumpătul şi să nu-mi pierd minţile într-un loc în care toţi oamenii, fiecare în felul lui, se căzneau să îşi păstreze cumpătul şi să nu-şi piardă minţile, ar fi fost cu neputinţă să fi întrezărit şi să fi înţeles ideea de ajutor sau de alinare. Anumite persoane au continuat totuşi să mă abordeze şi unele s-ar putea să fi fost demne de încredere, să fi avut intenţii bune. Însă eu am continuat să mă arăt reţinută, chiar dacă nu întotdeauna din pricina fricii şi a încăpăţânării mele obişnuite. Mai era şi nesiguranţa că aş fi avut ceva de spus.

Aşa mergeau lucrurile. Hărţuirea asta, vânătoarea asta era greu de definit, fiindcă se întâmpla din bucăţi. Niţică aici, niţică dincolo, poate, poate nu, posibil, nu ştiu. Însemna apropouri constante, simboluri, reprezentări, metafore. Era posibil ca el să fi vrut să spună ce credeam eu că voise să spună, dar se putea la fel de bine să nu fi vrut să spună nimic. Luate fiecare în parte sau descriind separat fiecare incident, mai ales dacă era în plină desfăşurare, poate că, odată relatate, nu păreau mare lucru. Dacă aş fi spus „S-a oferit să mă ducă cu maşina în timp ce mergeam

pe jos pe şoseaua de demarcaţie, citind *Ivanhoe*", reacţia ar fi fost „De ce mergeai singură pe şoseaua de demarcaţie şi de ce citeai *Ivanhoe7*". Dacă aş fi zis „Alergam prin parcurile cu bazine şi a apărut şi el – alerga prin acelaşi parc", reacţia ar fi fost „Ce-ţi trebuia să alergi printr-un loc atât de periculos, de dubios, şi ce ţi-a venit cu alergatul?". Dacă aş fi zis „Era parcat cu dubiţa lui albă în gangul de vizavi de colegiu, în timp ce eu eram la cursul de franceză şi mă uitam la cer, nevoită să suport apusuri", reacţia ar fi fost „Ai abandonat siguranţa zonei noastre insulare ca să mergi în centru, într-o zonă mixtă, să studiezi limbi străine şi să percepi viaţa ca pe o reprezentare figurativă?". Dacă aş fi zis „Şi-a exprimat regretul în legătură cu pierderea suferită de soră-mea ca urmare a asasinării bărbatului ei şi, în acelaşi timp, a făcut legătura între aproape-poate-iubitul meu şi o maşină-capcană care revenea constant în discuţie", ei ar fi zis „Cum se face că nu eşti măritată şi, oricum, ce nevoie ai să umbli cu poate-iubiţi?". Dincolo de bârfe – şi chiar dacă n-ar fi existat nicio bârfa –, convingerea mea era din capul locului că n-aş fi fost ascultată sau crezută cu adevărat. Dacă m-aş fi dus la autorităţi ca să mă asigur că se consemnează oficial faptul că mă hărţuieşte, că mă ameninţă, că face pregătiri care mă vizează, ca apoi să mă aştept de la respectivele autorităţi să remedieze lucrurile, cum ar veni, ce anume aveau de gând să facă în privinţa asta, repudiatorii noştri ar fi replicat – ei bine, nu ştiam ce ar fi replicat, fiindcă şi el se număra printre repudiatori, aşa că de ce să mă fi dus tocmai la ei? Şi apoi, practic vorbind, cum anume aş fi ajuns la ei? Deşi trăiam în zona asta, care era administrată de paramilitari, care era păzită de paramilitari, nu ştiam cum să-i abordez pe tipii respectivi. Ar fi trebuit să mă interesez şi să aflu care era procedura corectă de la o comunitate locală care mă hărţuia la rândul ei şi la adresa căreia aş fi depus o altă reclamaţie. Cât

despre poliția propriu-zisă, poliția stătulețului, ideea să mă duc la ei nici măcar nu intra în calcul, fiindcă, unu la mână, ei erau duşmanul, şi, doi la mână, dintre toate lucrurile prin care, practic, implorai să fii ucis ca informator într-o zonă prohibită, controlată de repudiatori, a aborda ceea ce era perceput ca o forță de poliție extrem de părtinitoare pentru a reclama un repudiator de la tine din zonă ar fi fost cu siguranță primul pe listă. Conform poliției, desigur că toată comunitatea noastră era o comunitate de derbedei. Noi eram duşmanul, noi eram teroriştii, teroriştii civili, complicii teroriştilor sau pur şi simplu indivizi bănuiți a fi terorişti, dar nedoveditți încă. Cum lucrurile stăteau astfel şi ambele părți înțelegeau că lucrurile stau astfel, singurul motiv ca să suni la poliție de la mine din zonă ar fi fost acela că aveai de gând să tragi în polițişti şi, fireşte, ei ar fi ştiut lucrul ăsta şi, prin urmare, n-ar fi venit.

Aşadar, totul ar fi ajuns să fie din vina mea, din cauza acestei lipse de încredere în propria convingere şi în ceea ce-mi spuneau instinctele. Chiar făcea ceva? Se întâmpla ceva? Dacă eu nu ştiam sigur, cum să-i explic altcuiva şi să-l şi conving? în loc de asta, aveam senzația că această nesiguranță – legată de persoana mea, de întreaga situație – avea să fie remarcată şi apoi avea să ducă la discuții legate de propria-mi credibilitate. Chiar dacă aş fi reuşit să mă fac ascultată, oamenii de aici nu erau obişnuiți cu cuvinte precum „urmărire” şi „hărțuire”, vreau să zic nu în expresii ca urmărire *sexuală* şi hărțuire *sexuală*. Ar fi fost similar cu a spune „să ieşi la agățat cu maşina”, ca prin filmele americane – ceva prea străin, în niciun caz genul de chestie care se petrecea aici. Chiar dacă s-ar accepta că un asemenea lucru se putea petrece aici, societatea noastră abia dacă l-ar lua în serios. Ar fi plasat pe acelaşi loc cu traversarea străzii pe roşu, poate chiar şi mai jos decât traversarea pe roşu, dat fiind că era o chestie care le viza pe

femei şi care se mai şi petrecea într-o epocă atât de înțesată cu probleme politice, încât chiar şi o dezaxată mititică – cea mai performantă specialistă în otrăvuri de la noi din cartier – putea să umble nestingherită încolo şi încoace săptămânal, otrăvind oameni, şi totuşi nici să nu intre în clasament. Aşadar, fenomenul hollywoodian al vânătorii sexuale ar fi fost eclipsat de principalul subiect de conversație de aici, aşa cum era totul pe la noi.

Însă continuau să vină şi alții. Continua să vină sora cea mai mare, aducând cu ea refrenul „Dacă mai continui relația cu acest individ" sau „Nu-ți faci niciun bine", doar ca să se izbească de hotărârea mea rece de a nu-mi pleda cauza şi de a nu încerca să o aduc în vreun fel la sentimente mai bune. Între timp acumulaserăm atâta ostilitate, încât nu puteam şi nici nu voiam să ne ascultăm una pe alta până la capăt. Pe urmă, în planul al doilea, venea soțul ei, lupul orizontal cu ceva pe la nări, cu urechile devenindu-i tot mai mari şi mai ascuțite, cu cruposenia lui păroasă şi picioarele din spate şi picioarele din față şi botul şi dinții ițindu-i-se deodată, cu gheare lungi şi negre, care dădeau să apuce înfrigurat în gol, în timp ce limba lui o îmboldea, dându-se de ceasul morții s-o convingă să se țină de capul meu, să continue să vină pe la mine, să stăruiască să-mi smulgă confidențe. Totuşi era limpede pentru toată lumea că sora numărul unu era prea absorbită de propriile probleme, legate de fostul ei iubit, aşa încât de-abia reuşea să se țină ea însăşi cu firea. În plus, auzisem că şi cumnatul numărul unu îşi găsise o nouă preocupare sexuală şi că se trecea rapid de etapa în care treaba asta îl făcea ținta unor bârfulițe şi necazuri mărunte. Mai era şi mămica, cu tirul ei susținut despre cum refuzam eu să mă mărit, cum făceam familia de ruşine intrând într-un grup de adoratoare ale paramilitarilor, cum abăteam asupra mea forțe întunecate şi incontrolabile, dându-le un exemplu prost surioarelor, iar ea

îl implica în toată povestea şi pe Dumnezeu, adică lumina şi întunericul şi satanicul şi infernalul. „Parcă ai fi hipnotizată”, zicea ea, „sau cum îşi închipuie unii că se simt oamenii ăia care încap pe mâna vampirilor prin filmele de groază. Ei nu-şi dau seama de grozăvie, fata mea. Numai cei din exterior văd grozăvia. Ei sunt subjugați, vrăjiți, nu văd decât farmec”. Nici relațiile de la muncă nu mai erau aceleaşi. Devenisem neatentă, picoteam la birou, fiindcă noaptea mă trezeam speriată din somn şi nu mai reuşeam să adorm. În parte era din cauza impulsului de a mă da jos din pat şi de a mă apuca să caut iar prin casă, pentru a mă asigura că lăptarul sau comunitatea nu reuşiseră să se strecoare înăuntru de când verificasem ultima oară, înainte de culcare, dar mă trezeam speriată şi din pricina coşmarurilor pe care le aveam: că mă transformasem în Reeve cel bolnăvicios şi mizantrop din „Prologul”*Povestirilor dinCanterbury*. Iar casa îşi încerca şi ea puterile. Ciocănituri, zgomote, mişcări, curenți de aer, deplasări de obiecte. Ciocănea şi riposta şi stârnea zâzanie – toate astea ca să mă mustre, să mă avertizeze, să atragă atenția asupra amenințării despre care ştiam deja că mă înconjoară. Şi de fiecare dată treaba asta se întâmpla la mine în dormitor, în crucea nopții. Mă trezea o lovitură surdă în tăblia patului. Începeau să zăngănească obiecte, cum ar fi un tablou de pe perete, sau se dezlănțuiau bocănituri în duşumea, chiar sub patul meu. Sau poate începea să se zgâlțâie uşa de la dormitor. O dată spiritele casei mi-au tras pilota de puf de pe mine şi mi-au azvârlit picioarele peste pat cu o asemenea forță, încât tot trunchiul mi s-a basculat şi aproape că am alunecat din pat. Mămica a strigat de la ea din cameră „Pentru numele lui Dumnezeu, fetițelor, încerc să citesc ceva înainte să adorm. Ce-i cu bufniturile alea?”, la care surioarele i-au strigat de la ele din cameră „Nu e de la noi, mămico! Noi dormim. E sora mijlocie”. „Nu sunt eu!” am

strigat la rându-mi. „E casa. Duhurile casei. Şi eu dorm”. Însă în afară de bănuiala că îmi spunea ceva casa însăşi, ceva legat de lăptar, nu ştiam ce se aştepta să fac. Totuşi îşi făcuse obiceiul să mă trezească, aşa încât pe urmă rămâneam trează, iar lipsa de somn din timpul nopții ducea la o toropeală şi o lâncezeală copleşitoare la locul meu de muncă în timpul zilei. Am ajuns chiar să fiu chemată de două ori de supraveghetoarea mea la ea în birou, ca să discute cu mine. Între timp şi cursul de franceză îşi pierduse strălucirea sau îmi pierdusem eu apetitul pentru acea strălucire. Devenise mai puțin palpitant, mai „Ce rost are? N-are niciun rost”, iar eu mi-am pierdut entuziasmul şi, cu fiecare săptămână care trecea, efortul de a merge până în centru, la curs, mi se părea tot mai mare. Pe urmă au început să mă doară picioarele, aşa încât, încetul cu încetul, am renunțat şi la partidele de alergare alături de cumnatul numărul trei. La început anulam când şi când câte una, apoi, cum durerea persista şi m-a copleşit o lipsă de coordonare, au urmat din ce în ce mai multe anulări. Ajunsesem în punctul în care nu mai reuşeam să mă relaxez şi să mă simt în apele mele, nu mai puteam să respir ca lumea, asta în condițiile în care până atunci exercițiul alergatului îmi dădea un suflu nou, mă ținea conectată, mă împlinea. Ceva ce luasem de la sine înțeles se schimbase, aşa că am încetat să alerg. Am încetat până şi să merg pe jos. Echilibrul mi s-a dat peste cap. Am început să stau aplecată pe-o parte, într-o postură jalnică ce s-a instalat şi a pus stăpânire pe mine. La vremea respectivă am încercat să-mi spun *că eu* eram cea care renunța la alergare, *eu* nu mai mergeam atât de mult pe jos, şi că nimeni nu mă obliga la aşa ceva. Şi atunci am renunțat la una dintre zilele petrecute cu poate-iubitul, la ziua „când şi când”, spunându-mi că era decizia *mea*, că nu mă silea nimeni, că joia nu era importantă. Era ziua în care eram cel mai puțin

dedicată posibilei mele relații şi mi-am reamintit şi faptul că, la urma urmei, nu era decât o poate-relație. Chiar şi aşa, fără ziua de joi, lăptarul continua să pună presiune pe mine cu povestea cu maşina-capcană. Ba chiar începuse să strecoare în conversație un nou pericol, amenințarea că poate-iubitul ar putea fi omorât fie de repudiatorii de la el din zonă, fie de oricine altcineva de la el din zonă, pe motiv de trădare şi turnătorie. „E ridicol, fireşte”, spunea el, adăugând că pe aici se murea şi din chestii ridicole. În felul ăsta lăptarul mi se înfățişă drept salvator şi antidot. Numai el, insinua atunci, avea puterea să facă să dispară toate aceste pericole care-l pândeau pe poate-iubit. În plus, mai erau şi drumurile alea cu maşina, ofertele de a mă duce cu maşina pe care mi le făcea şi continua să le facă. Şi nu doar el. Între timp şi alții de la el din zonă, oamenii lui, amicii lui, slugile alea care nutreau convingerea că trebuie să facă aşa cum le poruncea el, opreau maşinile şi se ofereau să mă ducă în oraş sau să mă aducă din oraş, fără să pomenească în vreun fel că îi trimisese lăptarul. Însă, dată fiind avalanşa asta de oferte, era evident că acționau la comandă. Se rugau de mine, spunându-mi că le-aş face o favoare nemaipomenită dacă aş accepta totuşi să urc la ei în maşină.

Între timp tensiunea dintre mine şi poate-iubit creştea constant. Pe lângă acel „Nu vrei să încetezi să mai ieşi cu maşina?” venit de la mine şi de „Bineînțeles că nu, ce-mi ceri tu e absurd, tu eşti absurdă” venit de la el, amândoi ne luam la ceartă şi de la alte lucruri. Dacă nu urma să fie aruncat în aer de o maşină-capcană, atunci avea să fie înhățat de repudiatori ca informator pentru că deținea piesa aia cu steagul pe ea. Dacă nu asta, atunci cei de la el din zonă care nu erau repudiatori, dar, chiar şi aşa, erau susținători fanatici ai cauzei, aveau să vină grămadă şi să-i frece ridichea din pricina aceleiaşi chestii închipuite cu

steagul. Cât despre zvonul legat de compresorul de supraalimentare şi cât de nepatriotic era din partea poate-iubitului să-l deţină, indiferent dacă avea sau nu steagul pe el, din cauza lui, conform spuselor poate-iubitului, acum era fotografiat minuţios şi profesionist de către stat. L-am auzit accidental pomenindu-i lucrul ăsta maestrului bucătar, spunându-i că, după tot fotografiatul ăsta, începe să creadă că atrăgea atenţia asupra sa chiar şi din afara propriei zone. „Pare-se", a glumit el, „că, pe considerente de steaguri, embleme, trădare şi compresoare, am perspective să fiu transformat de stat într-un informator". Contrazicându-se singur, a zis şi că n-ar fi surprins nici dacă nu stătuleţul ar fi fost tabăra care se ocupa cu fotografiatul, ci repudiatorii paramilitari locali. „E posibil să mă ţină sub observaţie", a glumit el din nou, „să vadă dacă n-am devenit deja informator". Pe urmă mai erau şi toţi fotografii ăia amatori, toţi documentariştii profani şi cronicarii de almanah ai vremurilor noastre tulburi. Zicea că băieţii ăia pricepuţi să prindă ocazia, şansa de a-şi căuta gloria şi succesul în viitor, răsăreau de peste tot şi se aventurau în exterior cu aparate de fotografiat şi magnetofoane, ca să surprindă şi să pună la adăpost, cum spuneau ei, mărturii istorice, politice şi sociale pentru posteritate. „Nu se ştie niciodată", ziceau aceştia, „ce anume ar putea fi considerate peste ani şi ani cele mai căutate articolaşe rămase din tristeţile de acum". Eu ştiam, fireşte – deşi poate-iubitul nu o ştia –, că nu exista doar riscul să fie luat pe sus de stat ca potenţial informator şi de repudiatori ca posibil informator şi de întreprinzătorii ăia furişaţi ca individ care într-o bună zi ar avea şanse să devină celebru pentru faptul că fusese ucis ca informator, ci şi riscul ca statul să-l ia pe sus de două ori, ca acolit al unui acolit al unui individ aflat în capul listei lor de urmăriţi. În ce priveşte efectul zvonului care se tot amplifica şi potrivit căruia compresorul avea pe el steagul

respectiv, vecinii şi cunoştinţele poate-iubitului continuau să se distanţeze de el discret, încetul cu încetul. Chiar dacă adorau compresorul cu supraalimentare şi, în răstimpul acela scurt şi fericit, se dedicaseră emoţional pasiunii lor pentru compresor, mai erau şi alte lucruri, ca, de pildă, „iubitor de soldaţi”, „iubitor de stindarde”, „iubitor al «ţării de peste apă»”, „dreptate obştească”, şi toate aveau asupra lor un impact emoţional mai mare de-atât. Cum viaţa era scurtă, uneori incredibil de scurtă, de ce ai risca să fii acuzat că joci dublu, că eşti complice, că eşti părtaş la comportamente nedemne de un locuitor al zonei? De aceea toată lumea era de părere că cel mai bine era să rupă şi cea mai mică legătură cu poate-iubitul, deşi, fireşte, prietenii lui de suflet i-au rămas aproape. La fel şi celălalt prieten, cel despre care se presupunea că se ştia cu poate-iubitul de la muncă, cel care locuia „peste drum”, colegul de religie adversă al poate-iubitului. Umbla vorba că acest individ – Ivor – se arătase dispus să garanteze că poate-iubitul nu avea bucata cu steagul pe ea, fiindcă Ivor însuşi avea bucata cu steagul pe ea, ca apoi Ivor să se ofere să îşi ajute colegul trimiţându-i o fotografie Polaroid ce îl înfăţişa la el acasă, în zona lui, controlată de apărători, ţinând la vedere bucata cu steagul cu pricina, aşa încât poate-iubitul să se poată apăra în caz că ar fi încăput pe mâna vreunui tribunal ad-hoc al repudiatorilor de la el din zonă. După cum se zvonea, Ivor ar fi zis că, deşi repudiatorii, duşmanii a tot ce apăra el, n-aveau decât să se ducă în pizda mamii lor, el ar fi încântat să depună o mărturie ilustrată în numele tovarăşului lui de la muncă, pentru a-l ajuta să iasă din clinciul în care se afla în momentul acela. Când mi-a ajuns la ureche zvonul ăsta privind existenţa lui Ivor, dându-mi seama de gafa pe care o comisesem inventându-l pentru poate-iubit pe post de paravan improvizat împotriva lăptarului, m-a cuprins groaza văzând cu câtă uşurinţă un gând necontrolat, fie şi unul

neexprimat, putea să fie smuls din stratul superficial şi tot să reuşească să răzbească. Iar acum iată-l ieşit la suprafaţă, având o viaţă proprie, în timp ce mie nu-mi rămânea decât să sper că, deşi în momentul de faţă Ivor intrase în circuitul cotidian şi, din păcate, se broda pe marginea lui, până la urmă zvonul avea să se răsufle şi să fie dat uitării, dispărând din atenţia lumii ca şi cum nici n-ar fi existat. Între timp Ivor – oricât de bine intenţionat ar fi părut şi chiar dacă ar fi promis să trimită o sută de fotografii şi două sute de mărturii scrise în sprijinul poate-iubitului – nu ar fi fost crezut în cartierul poate-iubitului din pricina faptului că nu era de-al lor. Chiar dacă ar fi existat – şi făcând abstracţie de faptul că era puţin probabil să fi fost dispus să potolească pornirile duşmănoase la adresa însemnelor statale ce vizau un steag pe care el însuşi îl preţuia foarte mult la el în comunitate –, s-ar fi dovedit absolut inutil ca martor de bună-credinţă.

Până la urmă s-a văzut că Ivor nu a trimis nicio fotografie, niciun negativ al vreunei fotografii şi niciun cuvânt scris drept mărturie. În loc de asta – şi în ciuda tuturor promisiunilor lui nu a făcut nimic, iar asta a avut rolul de a întări opinia comunităţii cum că trădătorul de poate-iubit deţinea până la urmă bucata cu steagul pe ea.

Complicat, cum ziceam. Şi toate astea reprezentau o întorsătură cât se poate de urâtă pentru noi, pentru mine şi poate-iubit – în sensul că zvonul despre mine şi lăptar de la mine din zonă mă afecta pe mine, iar zvonul despre el şi steag de la el din zonă îl afecta pe el. Luate laolaltă, aceste zvonuri şi efectele lor asupra noastră se vădeau nefaste şi pentru relaţia pe care o aveam. Cum eram stresaţi, începeam să ne certăm şi ne transmiteam unul altuia o cantitate şi mai redusă de confidenţe decât cea pe care nu aveam tendinţa să ne-o transmitem în mod normal înainte de asta. Mi-era limpede că, aşa cum eu nu-i pomenisem

despre lăptar şi despre poveştile care circulau la mine în comunitate în legătură cu mine şi lăptarul, poate-iubitul avea şi el paravanul lui de tăcere, izvorât din îndărătnicia lui față de mine şi de toată lumea, ca mod propriu de a se ascunde şi proteja.

Deci am luat-o de la capăt cu ciondănelile şi ciorovăielile, iar încordarea dintre noi sporea de la o zi la alta. În afară de acel „Chiar trebuie să ieşi cu maşina?" sau convingerea mea crescândă că s-ar putea ajunge până în punctul în care să fiu nevoită să mă supun lăptarului şi să-i dau papucii poate-iubitului, nu reuşisem să găsesc nicio altă soluție la problemă. Între timp poate-iubitul se ambala la el în zonă – şi, surprinzător, nu neapărat din pricina poveştii cu steagul sau a temerii că va fi chemat să dea o socoteală mortală, ca informator, din pricina poveştii cu steagul. Era surescitat fiindcă repudiatorii veniseră la uşa lui şi ceruseră o parte din profit. Toată treaba era legată de compresor, căci se bârfea de atâta vreme pe seama lui, încât cel mai recent zvon era acela că poate-iubitul păstra steagul, dar scosese la vânzare compresorul pentru o sumă imensă. Aşa încât ei, repudiatorii ăştia locali, i-au făcut o vizită şi i-au cerut o parte din câştig, deşi, fireşte, când zic „cerut", că i-au „cerut", că au întrebat dacă n-ar fi dispus să le dea şi lor o parte din bani, vreau să spun că i-au pretins. Dacă ați locuit vreodată într-o zonă controlată de repudiatori, cu siguranță veți fi auzit adesea fraza „Trebuie să vă rechiziționăm cutare sau cutare lucru pentru binele cauzei şi apărarea zonei". Asta se referea la tot: casa ta, maşina ta, până şi pretenția de a-ți lua un procent din orice reducere ai fi obținut la indiferent ce – un câştig la bingo, o primă de Crăciun, ba chiar şi economia făcută la o chiflă vândută cu preț redus la brutărie sau rabatul la un tub de bomboane Smarties la prăvălia din colț. Orice cotă-parte şi procent de cotă-parte pe care erai obligat să le cedezi aveau să fie

folosite, fireşte, pentru binele cauzei şi apărarea zonei. Aşadar, în perioada aceea faptul că băieții din zonă, repudiatorii cartierului, pretindeau cote-părți, că treceau să-şi ceară partea, că veneau la oameni acasă la orice oră din zi şi din noapte după cotele-părți era ceva la ordinea zilei, motiv pentru care poate-iubitul se temea că ar putea să vină şi pe la el ca să-i ceară un procent din ceea ce îşi închipuiau că vânduse, ceea ce, evident, n-ar fi făcut niciodată, fiindcă *el* era cine era şi *ăsta* era un compresor de supraalimentare de la un Bentley Blower, dar, în caz că s-ar fi gândit vreodată să vândă compresorul ăla, i-au zis ei – şi i-au zis-o la şapte seara, în pragul casei lui, patru dintre ei cu măşti de Halloween, trei cu cagule, toți înarmați sau că îl vânduse deja, i-au zis să nu care cumva să uite de ei şi că era nevoie de câştigurile respective pentru apărarea zonei şi propăşirea cauzei. Au mai adăugat şi că, iarăşi, în cazul în care prin nenorocirea aia de casă se afla cumva tot setul de piese al unei maşini de curse Bentley Blower întregi, erau obligați să-l rechiziționeze, iar aici s-au întrerupt şi s-au holbat prin măşti la poale-iubit şi – mi-a zis el – acela a fost momentul când şi-a dat seama că era doar o chestiune de timp până când aveau să se răzgândească şi să decidă: de ce să ia doar o cotă-parte, când puteau pune mâna pe tot? Pe urmă au plecat, mi-a zis el, deşi înainte de asta, în toiul schimbului de replici respectiv, şi-a făcut apariția un tip care nu era repudiator. Nu avea nici pistol, nici mască, era îmbrăcat la costum şi cravată şi nu era din zonă. Din discuția lor a reieşit că în ziua precedentă le ceruse repudiatorilor permisiunea să intre în cartier. Aşadar, şi-a făcut apariția şi s-a scuzat numaidecât că se bagă în vorbă, apoi, cum stătea acolo, printre băieții din cartier cu măştile şi pistoalele lor şi cu poate-iubitul proțăpit în pragul casei lui, s-a prezentat ca fiind însărcinatul cu relațiile cu publicul de la direcția pentru arte din centru, adăugând că se întreba dacă era

posibil să monteze o placă pe zidul exterior al poate-iubitului. A dezvelit placa, iar aceasta anunța cu litere aurii şi înflorite că perechea de renume internațional locuise la un moment dat în acest imobil, din o mie nouă sute şi ceva până în o mie nouă sute şi ceva, înainte să plece şi să devină cele mai spectaculoase şi mai cunoscute vedete ale dansului mondial. „Ar aduce puțină normalitate în zonă", le-a explicat el, „dacă montăm această placă, arătând astfel că în colțişorul nostru de lume nu avem doar posomoreală şi război, că nu ne interesează numai să împuşcăm şi să punem bombe, ci şi artele, celebritățile şi strălucirea". N-a detaliat cine anume credea el că o să vină în fieful acela paramilitar ca să se minuneze dinaintea plăcii şi să discute despre arte şi celebrități, asta fiindcă nimeni nu voia să vină acolo. În realitate singurii care ar fi văzut-o ar fi fost unitățile întărite ale poliției stătulețului, ce patrulau intens, şi soldații „de peste apă", care dădeau buzna periodic să scotocească după repudiatori, adică în niciun caz nişte oameni într-o stare de spirit potrivită pentru a aprecia placa ori pentru a fi interesați de genul acesta de cultură, sau, dacă nu, ar fi fost văzută de locuitorii din zonă, care nu ar fi avut nicio revelație, fiindcă ştiau deja că perechea de renume mondial locuise pe vremuri aici. Poate-iubitul a zis că nu dorea montarea plăcii, iar repudiatorii i-au zis omului de la direcția pentru arte că dacă îşi ceruse scuze pentru deranj, asta nu însemna totuşi că încetase să deranjeze cu prezența lui. Au adăugat că un individ ce se autointitula însărcinat cu artele – ceea ce, până una-alta, însemna un soi de funcționar public guvernamental, indiferent dacă avea sau nu permisiunea să intre acolo – putea la fel de bine să fie şi un spion al statului. Odată discuția ajunsă aici, omul a zis: „În regulă, nu e obligatoriu s-o montăm". După ce a spus asta, fără să-şi fi pierdut entuziasmul şi cu placa îndesată iarăşi la subsuoară, şi după ce a încercat să-i vâre

poate-iubitului pe gât cartea lui de vizită, doar că el a refuzat s-o ia, a plecat – numai că ăia o să se întoarcă după el, a zis poate-iubitul, revenind prompt la convingerea că repudiatorii erau decişi să pună mâna pe nemaipomenitul lui compresor de supraalimentare de la Bentley-ul Blower, pe care îl câştigase în mod cinstit şi pe care îl adora. Aşadar, treaba asta sporea încordarea dintre noi, fiindcă nu puteam să nu fiu uluită constatând că-şi pierduse orice urmă de raţiune, de vreme ce faptul că repudiatorii aveau să vină după compresor sau să-şi ceară partea lor din compresor ar fi trebuit să fie ultima lui grijă. Date fiind toate acuzaţiile de trădare care se adunau împotriva lui, era mai probabil că de-acum să vină pe la el pe-acasă – cu măşti, cu pistoale, probabil şi cu o varietate de lopeţi de infanterie şi hârleţe – nu ca să ia compresorul, ci ca să-l ia pe el. La urma urmei, multe vieţi au fost luate pentru acte de trădare mai puţin vădite decât arborarea unor drapele despre care se considera că nu aveau ce căuta aici chiar dacă nu le arboraseşi. Aşa că i-am zis „Dă-l lor, poate-iubitule, fiindcă ştii sigur – fiindcă nu ai cum să nu ştii – că dacă îl vor, nici nu se pune problema să nu-l ia”, ceea ce l-a iritat. Mie îmi era totuşi limpede – chiar dacă lui nu – că în joc era o miză mai mare, reprezentată de viaţa lui. Parcă uitase cu totul de viaţa lui şi asta numai din pricina îndărătniciei, a patimii ţicnite pentru maşini şi a neputinţei lui de a-şi ordona raţional priorităţile şi de a accepta faptul că uneori trebuie să laşi de la tine, să te detaşezi, poate chiar să ieşi şifonat, şi că unele lucruri, comparativ cu altele, pur şi simplu nu merită apărate. Doar că el nu vedea lucrurile aşa şi ăsta a ajuns unul dintre subiectele de dispută dintre noi, aşa încât într-o zi ne-am certat din cauza compresorului ăluia de la el din living. Căpătase obiceiul să mute pe furiş, obsesiv, chestia respectivă de colo colo prin casă, parcă la fiecare cincisprezece minute, maximum o jumătate de oră. Spera

că, trezindu-se printre atâtea componente de maşină, printre atâtea chestii îngrămădite compulsiv unele peste altele, repudiatorii aveau să se simtă dezorientaţi, apoi obosiţi, apoi neajutoraţi ca nişte prunci, iar atunci vor prefera să se dea bătuţi şi să nu mai stăruie cu căutatul, şi asta era o altă chestie care mă uluia. Mi se părea o nouă dovadă a felului în care i se micşora creierul, a faptului că îşi pierdea simţul realităţii, fiindcă nu-şi dădea seama că nu s-ar fi apucat să scotocească singuri după compresor, ci l-ar fi ameninţat cu arma şi i-ar fi ordonat să-l scoată numaidecât de unde-l ascunsese. I-am zis şi chestia asta, dar n-a făcut decât să-l enerveze şi mai tare, prin urmare compresorul ăsta era mereu în tranzit, pe fugă, iar acum era extras de sub scândurile duşumelei din fundul holului, pe care le scosese cu puţin timp în urmă ca să improvizeze o ascunzătoare pentru el, chiar dacă noaptea trecută, exact înainte de micul dejun din dimineaţa aceea, stătuse îndărătul unui perete fals din bucătărie, pe care îl ridicase cu câteva seri în urmă. Acum, dar numai până când avea să desăvârşească o ascunzătoare înşelătoare, cu un perete fals dublu, pe care se gândea s-o facă în camerele de la etaj şi la care lucra în momentul acela, îl plasase într-o bucată de maşină din care nu mai păstrase decât carcasa şi care i se părea că seamănă cu genul de articol pe care ar fi putut să-l păstreze un colecţionar maniac de piese auto, dar vedeam deja că studiază încăperea ca să vadă unde să ascundă chestia aia după sejurul petrecut în ascunzătoarea înşelătoare cu perete fals dublu de la etaj. Între timp uite-o vârâtă în drăcia asta de carcasă de maşină imensă, care aducea cu o găleată, în timp ce alte piese de tot felul, plus un prosop de baie, o cârpă de vase şi câteva haine de-ale lui erau împrăştiate dibaci, adică aparent neglijent, deasupra lor. Toată drăcia asta stătea în picioare pe o măsuţă scundă, între noi, laolaltă cu proaspăta tensiune ce stăruia şi ea

între noi. Atunci m-am apucat iarăşi să-i fac scandal fiindcă se suia la volan. Şi de-abia mă stârnisem, când m-a întrerupt ca să-mi reproşeze pentru prima oară că mi-era ruşine cu el, fiindcă, în loc să-l las să vină să mă ia de-acasă, nu acceptam să ne întâlnim decât pe şoselele alea de demarcație singuratice. I-am întors-o, acuzându-l că-i plăcea să gătească, că mergea să cumpere ingrediente împreună cu maestrul bucătar, că îi făcea realmente plăcere să gătească. Apoi el şi-a consolidat demonstrația faptului că mi-era ruşine cu el enumerând câteva ocazii recente când mă ferisem de atingerea lui şi adăugând că joia nu mai rămâneam peste noapte la el, că devenisem rece şi marțea, şi în nopțile de vineri spre sâmbătă, şi în toate zilele de sâmbătă până duminică petrecute împreună, ceea ce, fireşte, era adevărat, din pricina repulsiei crescânde pe care o proiectam asupra lui, dar despre care ştiam că, de fapt şi de drept, îl viza pe lăptar. Într-o primă fază am rămas blocată, ceea ce i-a permis să strecoare alte reproşuri, referitoare la o stare de apatie neplăcută care, cum băgase el de seamă, mă invada şi mă cuprindea pe nesimțite, şi că avea senzația că începe să-mi violeze spațiul personal şi să mă siluiască, şi mi-a spus şi că parcă n-aş mai fi un om viu, ci o marionetă din acelea dezarticulate, făcute din bucăți de lemn, pe care le folosesc artiştii la – şi aici a trebuit să-l întrerup, fiindcă nu am putut suporta să-l aud că termină comentariile despre apatia mea crescândă doar ca să se lege de fața mea. Aşa stăteau lucrurile cu tensiunile şi torsiunile la care era supusă relația noastră, cu neîngăduința ce se acumula între noi. Mai erau şi alte surse de tensiune, când ne aflam într-una din maşinile lui. Îl întrebam iarăşi țintit de ce era neapărat nevoie să le conducă, iar el îmi zicea că mă duce acasă, că o să mă ducă exact până în fața uşii. Şi atunci îmi ziceam, se transformă în lăptarul ăla, face pe şeful cu mine, îşi închipuie că poate să mă controleze sau,

dacă nu, îmi ziceam eu, îmi dă de înțeles că s-a săturat de mine, deci mă duce acasă fiindcă vrea să se descotorosească de mine. „Oprește!” îi porunceam. „Oprește imediat pe șoseaua asta de demarcație pustie!” Dar el refuza să oprească mașina. Îmi zicea că nu mă lasă să cobor, dar eu îi ziceam că plec pe jos și el îmi zicea, aoleu, nu pleca pe jos, ceea ce trăda din nou faptul că încerca să mă schilodească, să mă doboare, să mă ologească, exact ca lăptarul. Așa că aveam destul de des schimburi de replici de genul „Ce-i cu tine?”, „Ai probleme”, „Și tu ai probleme”, „Da cu tine ce-i?”. Pe urmă mai erau și „Te duc cu mașina”, „Nu vreau să mă duci cu mașina”, „Ba te duc cu mașina”, „Nu vreau să mă duci cu mașina”, iar pentru mine ăsta era un șiretlic prin care de-acum nu mai voia să se descotorosească de mine, ci încerca în schimb să-și învingă amnezia ca să adâncească poate-relația noastră, dar nu în sensul că voia s-o transforme într-o relație în adevăratul sens al cuvântului, una plină de dragoste, una intimă, ci într-o relație din acelea paranoice, posesive, dominatoare, și mai încerca să facă lucrul ăsta și intimidându-mă, ceea ce nu era în niciun caz modul în care ar fi trebuit să procedeze o persoană care aspira la o relație respectabilă. Între timp el zicea că îndârjirea mea de a coborî din mașină undeva la dracu-n praznic, într-un loc periculos, era un șiretlic, o manipulare haină, menită să-l chinuie și să-l șantajeze emoțional ca să adâncesc poate-relația noastră într-un mod sinistru și nedemn. „Pe ascuns”, ținea el să sublinieze, subliniind și că până atunci ar fi considerat că un asemenea comportament e sub demnitatea mea, iar aici am fost obligată să-i zic „poate-iubitul de aproape un an deja” în loc de mai intimul „poate-iubitul” și m-am simțit îndreptățită să mă distanțez de el, deși trebuie să fi simțit și el la fel, fiindcă mi se adresa chiar și mai protocolar, cu „poate-iubita de aproape un an până una-alta”, ceea ce însemna că dacă o țineam tot așa,

în curând urma să ne adresăm unul altuia cu cele mai oficiale şi impersonale formule, care poate că s-ar fi potrivit doar în perioada de dinainte să ne cunoaştem. Asta a devenit starea de fapt şi încordarea dintre noi a crescut, căci poate-iubitul era provocat la el în zonă, iar eu eram terorizată la mine în zonă. Încurcam constant treburile, spatele cu fața, acuzându-l pentru lucruri care nu erau condamnabile sau, dacă erau, nu le făcuse el, şi cred că trebuie să fi simțit şi el la fel dacă mă gândesc la felul în care se purta şi la atitudinea lui față de mine. În tot acest timp, ascuns undeva îndărătul stării respective de lucruri, stătea faptul că între noi îşi făcuse loc lăptarul şi, la fel, ideea că poate-iubitul ar putea fi omorât de lăptarul acela. Şi în spatele tuturor lucrurilor se afla imaginea soră-mii, cea mai mare, prima născută, sora mea veşnic îndoliată, stând la noi în casă, în tăcerea aia cumplită, cu expresia aia pe față, în ziua înmormântării fostului ei iubit asasinat.

Din cauza acestor întâlniri suplimentare – reale şi inventate – şi din cauză că insistam să nu dezvălui nimic, ceea ce la mine era de-acum un proces de ocolire a subiectului cu normă întreagă, prietena mea cea mai veche din şcoala primară mi-a trimis vorbă că voia să ne vedem ca să discutăm. Evitând comunicarea prin telefon, mi-a trimis un mesaj prin intermediul unei iscoade de la noi din zonă – acele telegrame vii, neştiute de nimeni – ca să stabilească detaliile cu mine. I-am zis iscoadei să-i spună că o să mă întâlnesc cu ea în seara respectivă, la ora şapte, în salonul celui mai popular club din cartier. O îndrăgeam nespus pe prietena mea cea mai veche – cel puțin o îndrăgisem pe vremuri sau îndrăgeam felul în care o păstrasem în amintire. Chestia era că n-o prea mai cunoşteam: nu mai apucam să ne vedem. Unul dintre detaliile interesante legate de ea era că toți ai săi fuseseră ucişi din pricina problemelor politice de până atunci. Ea era singura rămasă şi mai şi

trăia singură – deşi urma să se mărite în curând – în casa rudelor ei răposate. Cât despre prietenia noastră, era singurul om cu care puteam sta de vorbă, singurul om pe care îl puteam asculta, reprezentând, dacă trăgeam linie, şi ultima dintre foarte puţinele persoane de încredere care nu-mi sugea energia ce-mi mai rămăsese în viaţa asta. Asemenea cumnatului numărul trei, nu bârfea. Când venea vorba de chestiuni politice, era cu ochii în patru. Ăsta era un lucru pe care îmi reproşa că refuz să-l fac cu bună ştiinţă, ceea ce nu puteam nega, fiindcă aşa era. Mă justificam amintindu-i de ura mea faţă de secolul al XX-lea, adăugând că bârfeala neîncetată din cartier – şi el la fel de detestabil – îmi era mai mult decât suficientă. Prietena cea mai veche nu vedea lucrurile aşa. Pentru ea până şi cel mai mărunt lucru avea o însemnătate. Pentru ea orice lucru avea o utilitate sau putea dobândi o utilitate, putea fi pus undeva deoparte pentru a fi folosit la o dată ulterioară. Eu îi ziceam că această colectare de informaţii, tăcerea, stilul ei de a-şi face provizii astfel – nu numai în ceea ce privea realitatea concretă, dar şi pe cea anecdotică, presupusă – era discutabil şi sinistru, nu doar puţin înspăimântător. Ea îmi zicea că râde ciob de oală spartă. Mi-a zis lucrul ăsta în mod special în seara aceea, când ne-am întâlnit în salonul de la etaj al celui mai popular club din cartier. În caz că nu ştiam, mi-a zis ea, şi eu eram cât se poate de discutabilă, de sinistră şi de înspăimântătoare. Credeam că se referă la faptul că refuzam să ciulesc urechile, să acumulez informaţii şi să colportez comentariile locale, dar şi la încăpăţânarea mea de-o viaţă de a refuza să le spun nenorociţilor de băgăreţi ce nu era treaba lor să audă. „De ce aş face-o?” am zis. „Nu-i priveşte şi, oricum, n-am făcut nimic greşit”. „Sunt o grămadă de oameni care n-au făcut nimic greşit”, mi-a zis prietena cea mai veche. „Şi nu fac nimic în continuare şi de-acum încolo n-o să facă veşnic

nimic în sicriele lor tainice din locul obişnuit". „Dar eu îmi văd tot timpul de treabă", am zis, „mă ocup de chestiile mele, merg pe stradă, merg pur şi simplu pe stradă şi..."„Mda", a zis prietena mea, „mai e şi chestia asta". Am întrebat-o ce voia să spună şi mi-a răspuns că ajunge imediat şi acolo. Dar înainte de asta mai era o chestiune pe care voia s-o discute. Iar înainte de chestiunea respectivă mai era una şi anume că, de când terminaserăm şcoala, prietena cea mai veche şi cu mine nu ne vedeam prea des. Când totuşi ne vedeam, întâlnirile noastre erau tot mai solemne şi mai lipsite de veselie. Nici nu-mi mai amintesc când ne-am distrat ultima oară. Până şi la ea la nuntă, care a avut loc la patru luni după ce ne-am întâlnit în salon, a fost aceeaşi lipsă de voioşie. Dacă stau să mă gândesc, atât de puternică a fost impresia că toți cei prezenți participau la o înmormântare comună şi nu la o cununie, încât n-am putut să mi-o alung din minte şi până la urmă a trebuit să plec devreme de la recepție, să mă duc acasă şi să zac întinsă pe pat în plină zi, deprimată şi în haine de sărbătoare. O altă chestiune înainte de chestiune era faptul că între noi exista o înțelegere tacită potrivit căreia eu nu o întrebam cu ce se ocupă şi, la rândul ei, ea nu-mi spunea. Respectaserăm înțelegerea de când se apucase de afacerea ei. Asta fusese cam cu patru ani în urmă.

Care vasăzică, eram la etaj, în salon, comandaserăm de băut şi şedeam undeva în spate. După câteva minute în care n-am zis nimic, ceea ce nu era ceva neobişnuit la început între mine şi prietena cea mai veche, mi-a zis:

— La cum te cunosc, probabil că n-ai făcut nimic, dar dacă e să mă iau după zvonuri, s-ar zice că le-ai făcut pe toate. Acum să nu-mi sari la beregată, cea mai veche prietenă, dar spune-mi: care e şpilul cu tine şi Lăptar?

Am băgat de seamă că i-a zis Lăptar şi că i-a atribuit o majusculă. Pentru toți ceilalți era „lăptarul", numai copilaşii

din cartier credeau că era un lăptar, deşi chiar şi atunci treaba asta nu dura mult. Dacă îi zicea „Lăptar”, am conchis eu, trebuie să fi fost din cauză că era „Lăptar”. Ştia cu siguranță mai multe despre povestea asta decât orice agent de influență extern neinițiat şi astfel, datorită informațiilor ei din interior şi prieteniei noastre, a fost o uşurare să-i povestesc, deşi nu mi-am dat seama cât de mare era uşurarea până când am deschis gura şi uite-mă decartând tot. Ştiam că o să mă creadă, fiindcă mă ştia, fiindcă o ştiam sau cel puțin o ştiam pe vremuri, aşa că nu era cazul să mă simt neliniştită sau să trebuiască să hotărăsc dacă mă pot încrede sau nu în ea. Şi nici nu trebuia să fac eforturi s-o conving. Puteam să-i înşir pur şi simplu toată istoria aşa cum era. Şi asta am şi făcut. I-am povestit despre aparițiile lui rapide şi despre sentințele lui tacite, despre faptul că ştia pe unde umblam, că ştia tot ce se putea şti despre viața mea. I-am povestit cum îmi zicea ce să fac fără să mi-o ordone de-a dreptul. Pe urmă erau plecările lui intempestive, la fel de surprinzătoare ca şi sosirile, şi toate astea îmi dădeau senzația copleşitoare că picam într-o cursă. Mă urmărea, îmi ținea socoteala, îmi ştia obiceiurile zilnice, fiecare mişcare şi, la fel, obiceiurile tuturor celor cu care mă întâlneam. Chestia era că avea un soi de plan, i-am zis, dar nu se grăbea, făcea lucrurile în ritmul lui, deşi se vedea clar că intenția lui era ca într-o bună zi să-l ducă la îndeplinire. I-am povestit şi cum nu mă atingea niciodată şi cum aveam permanent părul ridicat pe ceafă – aşteptând, anticipând, temându-mă. În continuare i-am povestit despre maşinile epatante şi despre dubiță, deşi ştiam că prietena cea mai veche trebuie să fi aflat cu siguranță de ele, şi i-am spus şi de instinctul care mă avertiza să nu ajung niciodată atât de descurajată încât să urc în vreuna. În continuare i-am povestit despre forțele statului şi cum mă țineau sub observație din cauză că-l țineau pe el sub observație. Ne

făceau poze, i-am zis, nu doar mie cu el, ci de la o vreme şi numai mie singură sau mie cu indiferent cine – oameni cu care mă întâlneam întâmplător sau cu care îmi dădusem întâlnire. Aparatele alea de fotografiat se declanşau, i-am zis eu, iar apoi oameni fără nicio legătură cu subiectul ajungeau să fie implicați, măcar că nu se întâmpla, nu se întâmplase şi nici nu era pe cale să se întâmple nimic. Pe urmă i-am pomenit de apariția pupătorilor în fund, a lingăilor, fiindcă indivizii cu pricina începuseră să răsară de peste tot, prefăcându-se că mă plac, când era evident că nu mă plac. Spre surprinderea mea, l-am pomenit chiar şi pe libidinosul de cumnat numărul unu. Spre sfârşit am pomenit de mămica şi sfințeniile ei şi de cuvioşii pe care îi punea să se roage pentru mine, iar apoi despre alunecoşii colportori de bârfe care schimbau chestii când auzeau chestii şi inventau chestii când nu auzeau chestii. În fine, am încheiat povestindu-i despre o potențială maşină-capcană care era posibil să-l omoare pe iubitul cu care aveam o poate-relație. Şi asta a fost. Spusesem tot. Am tăcut, am luat o sorbitură zdravănă din băutură şi m-am lăsat moale pe bancheta capitonată cu catifea, simțindu-mă mai uşoară. Mă confesasem persoanei potrivite. Evident, prietena cea mai veche fusese persoana potrivită. Faptul că treaba asta se produsese organic – ba chiar plauzibil de necronologic – mi se părea o dovadă în acest sens.

Aşadar, eram ascultată şi simțeam o stare de bine, de respect, fiindcă eram ascultată, înțeleasă, fiindcă nu mă întrerupeau şi nici nu-mi închideau gura nişte oameni încrezuți şi prost informați. Prietena cea mai veche n-a zis nimic vreme foarte îndelungată şi nu m-a deranjat că nu zicea nimic. Dimpotrivă, m-a bucurat. Mi se părea un indiciu că digeră informațiile, că le lasă să se adune treptat şi, de asemenea, să stabilească la momentul oportun reacția corectă şi îndreptățită. Aşadar, tăcea în continuare şi privea

fix în față şi atunci mi-am dat seama că holbatul ăsta în gol, la care se deda adesea când ne întâlneam, era identic cu cel al lui Lăptar. Exceptând acea primă dată, când era la el în maşină şi se aplecase peste scaunul pasagerului ca să se uite afară, la mine, nu se mai întâmplase niciodată să se întoarcă cu fața spre mine. Să fi fost asta un soi de „postură de etalare a profilului” pe care o deprind cu toții la pensioanele lor de paramilitari? în timp ce cumpăneam la lucrul ăsta, prietena cea mai veche a deschis gura. Fără să se întoarcă cu fața, a zis:

— Te înțeleg că nu vrei să vorbeşti. Are logică – şi cum să nu aibă, de vreme ce de-acum eşti considerată una dintre săriții peste pârleaz de la noi din comunitate.

La asta nu mă aşteptam şi m-am gândit imediat că poate nu auzisem eu bine.

— Ce-ai zis? am întrebat-o şi ea a repetat, dându-mi vestea – nouă pentru mine – că, alături de specialista în otrăvuri a cartierului, de soră-sa, de băiatul care se sinucisese din pricina Americii şi a Rusiei, de femeile cu teme şi de adevăratul lăptar, cel cunoscut şi drept insul care nu iubea pe nimeni, mă număram şi eu printre săriții aceia peste pârleaz nestăpâniți, proscrişi social.

M-am îndreptat de spinare, adică, mai bine zis, am sărit ca arsă, şi bănuiesc că trebuie să fi rămas cu gura căscată. Cel puțin preț de câteva clipe, preț de o fracțiune de secundă după săptămâni întregi, până şi Lăptar mi-a ieşit complet din minte.

— N-are cum, am zis, însă prietena cea mai veche a scos un oftat şi acum s-a întors de-a binelea cu fața spre mine.

— Ți-ai făcut-o cu mâna ta, cea mai veche prietenă. Eu te-am pus în gardă de nenumărate ori. Vreau să zic că de-o veşnicie, de când eram în şcoala primară, te previn să renunți la obiceiul ăla la care ții morțiş şi de care îmi

închipui că de-acum ai devenit dependentă: cititul ăla în public în timp ce mergi.

— Dar... am dat eu să zic.

— Nu-i normal, a zis ea.

— Dar... am zis eu.

— Comportament deprimant, a zis ea.

— Dar... am repetat. Dar... am zis, credeam că vrei să zici dacă e trafic, dacă ajungeam din greşeală în fața maşinilor.

— Nu traficul, mi-a replicat. Ceva mai stigmatizant ca traficul. Dar e prea târziu. De-acum comunitatea ți-a pus diagnosticul.

Nimănui – şi cu atât mai puțin unui adolescent – nu-i place să constate că a fost etichetat drept o persoană bizară. *Eu*! *Înaceeaşibarcă cuotrăvitoareanoastră*, *cufatacutabletele*! Era o chestie şocantă şi profund nedreaptă. Pe lângă asta, se părea că, încă o dată, toată lumea, în afară de poate-iubit şi – deşi mă scotea din minți că trebuia s-o recunosc – de Lăptar, era preocupată de inofensivul meu citit din mers. În ultimele luni, de când începuse povestea cu Lăptar, mi se arăta cât impact aveam asupra oamenilor fără să-mi fi trecut măcar prin minte că eram vizibilă pentru ei.

— E sinistru, pervers, o dovadă de îndărătnicie, a continuat prietena cea mai veche. Nu e ca şi cum, prietena mea, mi-a zis ea, ar fi vorba de o persoană care îşi aruncă în treacăt privirea pe un ziar în timp ce merge, ca să vadă ultimele titluri sau ceva de genul ăsta. E felul în care o faci – citeşti cărți, *cărțiîntregU* iei notițe, verifici note de subsol, subliniezi pasaje, de parcă ai sta la un birou sau aşa ceva, într-o cămăruță de lucru numai a ta, cu draperiile trase, cu veioza aprinsă, cu o ceaşcă de ceai alături, timp în care acolo se redactează eseuri – prelegerile tale, meditațiile tale profunde. E supărător. E aberant. E iluzoriu optic. Nu e ceva animat de binele obştesc. Nu e simț de conservare.

Atrage atenția și, atunci când dușmanii bat la ușă, când comunitatea e sub asediu și toți trebuie să ne unim forțele, de ce și-ar dori cineva să atragă atenția asupra sa în locul ăsta?

— Stai așa, i-am zis. Vrei să-mi spui că el are voie să umble peste tot cu explozibil Semtex la el, dar eu n-am voie să citesc *JaneEyre* în public?

— N-am zis că n-ai voie în public. Numai nu citi în timp ce mergi de colo colo. Nu le place, a adăugat ea, referindu-se la comunitate.

Apoi, reluându-și holbatul în gol, a zis că nu era pregătită să intre în ambiguități, în echivocuri, în vechiul limbaj cu dublu înțeles „de peste apă”, dar dacă eram dispusă să văd lucrurile în contextul corect, atunci faptul că explozibilul avea întâietate, fiind ceva firesc, în comparație cu cititul din mers – „pe care nimeni în afară de *tine* nu-l crede normal” – putea fi considerat în cazul ăsta ca fiind, neîndoielnic, interpretarea coerentă.

— Semtexul nu e ceva ieșit din comun, mi-a zis. Nu e ceva la care să *nu* te aștepți. Nu e ceva de neconceput, de neînțeles, chiar dacă majoritatea celor de aici nu-l duc cu ei, nu l-au văzut niciodată, nu știu cum arată și nu vor să aibă nimic de-a face cu el. Se potrivește în context – mai mult decât periculosul tău citit din mers. E o chestiune de conștientizare, iar purtarea ta nu denotă conștientizare. Așadar, dacă e să privești lucrurile în termenii ăștia, termeni care țin de conjunctură, atunci da, a conchis ea, *elarevoieșitunu*.

Îmi dădeam seama că vorbele ei, într-una din dimensiunile acelea medievale, filosofice, din seria „relativ *versus* absolut”, conțineau cu certitudine o doză de adevăr. Chiar și așa, nu-mi plăcea insinuarea că aș fi contractat o săritură peste pârleaz incurabilă.

— Doar fiindcă sunt în minoritate când e vorba de cititul din mers, am replicat, nu înseamnă că greşesc. Dacă s-ar întâmpla, cea mai veche prietenă, ca un om să fie întreg la minte, în pofida unui întreg context, a unei mentalități comune care nu e rațională, persoana respectivă ar fi probabil percepută de conştiința colectivă drept nebună – *dararfieaoarecuadevăratnebună*?

— Da, mi-a zis prietena, dacă ar stărui să se ghideze după concepția ei despre viață atunci când e copleşită de o lume duşmănoasă. Dar, oricum, nu e cazul tău, a continuat ea, fiindcă mai e ceva.

Am presupus – de ce să n-o fi făcut? – că asta însemna mai mult ca sigur alte chestii legate de Lăptar, dar prietena a zis că nu vrea să fie aspră, că nu vrea să mă pună într-o situație delicată sau să mă facă să mă simt prost.

— Dar ce-ți închipui că faci, cea mai veche prietenă, a zis ea, ce-i în mintea ta de umbli de colo până colo cu căpățâni de pisică?

Atunci a ieşit la iveală că umblam cu animale moarte la mine. Poate în scopuri ritualice, pentru magie neagră? mi-a zis prietena cea mai veche că-şi dădea cu presupusul comunitatea. Poate ca să elaborez un ritual cu fragmente din animale de casă, unul opus cucernicelor locale, cu clopotele, păsările, prevestirile şi divinațiile lor? Sau eram cumva însărcinată? Mă lăsase gravidă Lăptar? „Da, asta trebuie să fie!” se spunea. „Lăptarul a lăsat-o gravidă şi, din cauza hormonilor...”

— Nu sunt căpățâni de pisică! am țipat. *Căpățânădepisică*! Una singură! O singură dată!

Prietena şi-a muşcat buza.

— Deci tu îți imaginezi, mi-a zis ea, că dacă te fâțâi de colo până colo citind, cu lampa de birou aprinsă, în timpul răzmerițelor şi al schimburilor de focuri, cu un singur animal mort în buzunar şi nu cu o droaie de animale, asta o

să modifice echilibrul balanței? întrebarea e, prietena mea, *deceumblidecolopânăcolocărânddupătineocăpățânădepisică*?

Am tras aer în piept, căci cum aş fi putut să-i explic? Cum să m-apuc să-i spun că o cărasem o singură dată, preț de câteva clipe, şi, poftim, chiar şi atunci fusesem filată? Nu mai ştiam să vorbesc cu oamenii şi mi-am dat seama că până şi aici, alături de prietena cea mai veche, odinioară sora mea întru spirit, până la urmă tot avea să mi se sugă toată energia. Iată-mă nevoită să caut să conving, părând credibilă, pe cineva în care avusesem întotdeauna încredere, pe cineva despre care simțeam că avea dreptul să pătrundă în inima mea, deşi, odată cu trecerea timpului – odată cu cei patru ani care trecuseră –, îmi dădeam seama că circulația nu se mai făcea în ambele sensuri, că în ziua de azi, nu ştiam de ce – să fi fost, poate, din pricina înțelegerii aceleia tacite dintre noi? poate pentru binele meu? –, foarte puține confidențe tindeau să primească răspunsuri similare. Puteam să-i spun, îmi ziceam eu, că, după părerea mea, de vină era bomba aia din zona de zece minute, că de vină era Semtexul sau ceva ce ar fi putut fi Semtex dacă n-ar fi fost o bombă de demult, că de vină era cel care plasase bomba sau lansase bomba din bombardierul lui, că am vrut să duc pisica în cimitir, departe de mormanul de moloz de după explozie, ca să-i ofer un loc cu verdeață. N-am zis lucrurile astea, fiindcă nu era chip s-o spun fără să par dusă cu pluta. În plus, candoarea lipsită de falsitate şi de joc actoricesc care existase între mine şi prietena cea mai veche încă din şcoala primară părea să se fi epuizat. Nu mai aveam chef să dau explicații, căci în clipa aceea mă vedeam exact aşa cum mă vedea ea, cum mă vedeau toți. În plus, nu ştiam de ce umblasem cu capul ăla de pisică după mine. Şi în clipa aceea, din senin, m-a cuprins tristețea. Problema nu era că eu tocmai rupeam legăturile şi mă îndepărtam de prietena cea mai veche, ci că prietena cea mai veche se

îndepărtase deja. Ceva din încrederea de odinioară pierise, chiar dacă afecțiunea se păstrase, numai că afecțiunea era încă unul din lucrurile acelea aflate sub semnul întrebării. Aşadar, lăsând la o parte *asta*, ocolind *asta* – pentru că asta însemna oameni, însemna relații, ceea ce era de aşteptat de fiecare dată –, lăsând la o parte şi povestea cu pisica, am zis:

— Acum putem să revenim la miezul problemei?

Prietena cea mai veche a părut surprinsă – ceea ce nu i se întâmpla foarte des.

— Ăsta e miezul problemei, mi-a zis, chestie care m-a luat pe mine prin surprindere.

— Credeam că Lăptar e miezul problemei, am zis eu.

— Nu, mi-a replicat ea. De ce ar fi el miezul problemei? El a fost problema de dinainte de miezul problemei. Cititul ăsta din mers al tău şi pericolele care vin la pachet cu el sunt motivele pentru care ne întâlnim aici în seara asta. Dar ştii ceva? – şi aici şi-a lăsat vorba în aer, căci în clipa aceea părea atinsă de una dintre străfulgerările acelea edificatoare, extraordinare, introspective – ... poate e mai bine, a reluat ea, vreau să zic că ar putea fi spre binele tău, chiar şi în maniera asta nepopulară, gen „partea plină a paharului, din suferință învățăm”, că s-a întâmplat treaba asta şi ai fost luată în cătare de Lăptar. Faptul că nu doreai să fii implicată, dar acum eşti forțată de împrejurarea cu Lăptar să fii implicată, a reprezentat unul din duşurile alea reci pe care ți le-a administrat viața – ca să te ajute să creşti, să evoluezi, să te pregătească pentru următoarea etapă a parcursului tău. Şi, din câte văd, prietena mea, singurul fapt care a făcut aşa ceva pentru tine de când te ştii a fost apariția lui Lăptar în calea ta.

Auzind-o, mi-am zis, ce ticăloasă îngâmfată, şi i-am şi spus-o, iar ea a zis că nu, nu era cazul să trecem la atacuri la persoană, deşi ce făcea ea cum se chema dacă nu atac la

persoană? Mi-a zis că nu trebuia să ne abatem de la subiect. Subiectul era: cum bulversam eu comunitatea cu cititul meu din mers, cum unii oameni sunt extraordinar de greu de înțeles, dar cum asta nu-i împiedică pe alții să caute totuşi să-i priceapă, cum nimeni n-ar trebui să umble de colo colo cu mintea împrăştiată într-un perimetru disputat politic, cum eram eu nefiresc de intimidată de interpelări sociale, de chestionări obişnuite, până şi de solicitări inofensive de informații, chiar dacă aici am obiectat, zicând că încurajam întrebările, dar nu – a clătinat ea din cap încurajam doar întrebările care țineau de literatură şi chiar şi atunci numai pe cele care vizau literatura secolului al XIX-lea sau mai veche. Subiectul era, mi-a zis ea, şi refuzul meu de a renunța la împietrirea facială şi trupească, în ciuda faptului că era un lucru bine ştiut de toți că aici împietrirea ca formă de apărare nu funcționa. Pe urmă mai era faptul că fata care merge pe jos...

— Fata care merge pe jos?

— Da. Tu eşti fata care merge pe jos. Uneori eşti aia care citeşte şi alteori eşti fata palidă, adamantină, neînduplecată, care se plimbă de colo colo cu o gândire fixistă, închistată.

Şi atunci mi-a zis că o să fie directă cu mine, ca şi cum până atunci fusese altfel.

— Nu e vorba, mi-a spus ea, că ar trebui să oferi anumite fragmente autobiografice, dar faci chestia cu cititul din mers, afişezi expresia aia aproape impenetrabilă şi nu oferi niciun fel de informație, ceea ce înseamnă prea puțin, aşa că ei refuză să treacă totul cu vederea şi să îşi îndrepte atenția spre altcineva. O să se dărâme toată şandramaua, prietena mea, a continuat ea, dacă nu încetezi să fii arogantă, căci ei aşa te consideră, arogantă, şi dacă îți închipui că o să ți se treacă cu vederea chestia asta din cauză că te culci cu...

— Nu mă culc cu!

— ...din cauză că se crede că te culci cu Lăptar şi din cauză că în interiorul mişcării omul ăla nu e fitecine, aşa că, evident, n-o să se ia de tine direct – nu atâta timp cât el îţi ţine spatele. Totuşi ştii cu siguranţă, a conchis ea, până şi tu trebuie să-ţi fi dat seama că, în ceea ce-i priveşte, ai intrat într-o zonă complicată.

Se referea la zona „celor din tagma informatorilor" – nu că eu aş fi fost informatoare. Era acel teritoriu amestecat unde, asemenea informatorului, nu eşti acceptat, nu eşti admirat, nu eşti respectat nici de o tabără, nici de cealaltă, de nimeni, şi de fapt, dacă stai să te gândeşti, nici de tine. În cazul meu însă se părea că ajunsesem în zona complicată nu doar fiindcă refuzam să le împărtăşesc altora viaţa mea sau din cauza împietririi mele sau a susceptibilităţii mele faţă de întrebări. Un alt lucru care mi se imputa era faptul că nu eram văzută ca fiind iubita clară, în sensul că el nu ar fi avut alte obligaţii. Avea obligaţii. Una era nevastă-sa. Aşadar, eu eram parvenita, franţuzoaica, arivista, otreapa. În plus, asemenea informatorului, când nu mai e nevoie de tine, când ai fost înlăturat, când ţi-ai pierdut utilitatea şi ai fost dat jos înainte să fi apucat să-ţi dovedeşti utilitatea, ceilalţi, care uneori suferă consecinţele propriei infatuări, tind să se răzbune. Asta era zona complicată. A datelor complexe, a Celorlalte de pe Agenda Zilei, chiar şi a contradicţiei, toate reduse, de dragul comodităţii, la un termen generic. Dar se înşela. Problema nu era că alunecasem în zona complicată. Problema era că eram împinsă.

— În regulă. O să termin, am zis, referindu-mă în cazul ăsta la cititul din mers.

Mă grăbisem să revin la cititul din mers ca să scap de încăpăţânare. Dacă era musai să renunţ la ceva, preferam să fie asta.

— Aşa te vreau, m-a încurajat prietena. Foloseşte-ţi bibilica, termină cu încăpăţânarea, mai lucrează la propria dispoziţie, n-o mai face atâta pe deşteaptă şi fii şi tu mai prietenoasă din când în când. Oferă-le doar chestii care nu înseamnă mare lucru, care să le închidă gura, în loc să le dai apă la moară nespunând nimic. Pe urmă, dacă o termini cu cititul ăla din mers complet de neînţeles, chestia asta ar trebui să îmbunătăţească şi ea lucrurile.

Am dat din cap că da, dar i-am zis că cititul din mers n-avea să fie „şi”. Avea să fie „în locul”. Aveam nevoie de tăcerea mea, de inadaptarea mea, ca să mă apere de scormoneli şi de agresiuni interogative. Spre deosebire de prietenă, eu, una, eram de părere că încercarea de a-i îmblânzi cu informaţii pentru a-i câştiga de partea mea nu avea să-i convingă să înceteze, ci dimpotrivă, avea să-i aţâţe şi să-i împoldească şi mai tare. În plus, nici nu aveam chef. Tot nu aveam chef. Era singura mea fărâmă de putere în lumea asta demoralizatoare.

— În cazul ăsta ai face bine să fii cu băgare de seamă, mi-a zis prietena, lucru pe care mi-l spuneau toţi.

Lumea îmi zicea tot timpul ai face bine să fii cu băgare de seamă. Deşi când nu ai niciun cuvânt de spus, când n-ai avut niciodată vreun cuvânt de spus, când tot ce spui se întoarce împotriva ta, cum ar putea vreun om – un om mărunt de aici, de pe pământ – să fie cu băgare de seamă? Aşa că i-am pomenit cărţile şi mersul pe jos ca pe un compromis, ceva ce, prin comparaţie, părea uşor. Nici măcar nu mă încerca vreun regret, fiindcă între timp ajunsese să nu-mi mai facă atâta plăcere ca pe vremuri. Senzaţia pe care o trăiam când mă lăsam în voia cititului, când ieşeam pe uşă şi scoteam cartea din buzunar, când mă afundam în pasajul următor, reluând lectura de unde tocmai o întrerupsesem, nu mai era aceeaşi de când cu hărţuirea şi, în egală măsură, de când cu zvonurile, având în vedere că

până şi forțele statului începuseră să devină suspicioase şi mă opreau ca să mi-l ia din mână pe *MartinChuzzlewit* din motive ce țineau de siguranța statului. Pe urmă mai era şi faptul că eram urmărită în timp ce citeam, că se întocmeau rapoarte referitoare la cititul meu, că eram fotografiată cel puțin de o persoană, indiferent dacă citeam sau nu. În atari condiții, cum şi-ar fi putut menține un cititor concentrarea asupra unui roman şi plăcerea lecturării lui?

Cât despre forțele statului, prietena mi-a zis să nu-mi fac griji în legătură cu aparatele de fotografiat, cu țăcăniturile, cu stocarea de informații, spunându-mi că şi înainte de povestea cu Lăptar mai mult ca sigur existase un dosar care mă viza.

— Toată comunitatea e una de suspecți, mi-a zis ea. Toți au câte un dosar pe numele lor. Toate casele, toate mişcările, toate legăturile fiecăruia sunt verificate şi supravegheate constant. Numai tu pari să nu fii conştientă de asta. Cu atâta monitorizare, a continuat, cu infiltrările, interceptările, ascultatul la stâlpi, cu întocmirea de planuri ale încăperii, ale amplasării mobilierului, ale dispunerii ornamentelor şi tapetului, cu listele de urmărire şi de profile criminalistice geografice, cu suspendarea alimentării cu informații şi alimentarea circuitului de informații, cu „mama gâscă” şi ghicitul în frunze de ceai şi, nu în ultimul rând, mi-a zis, cu elicopterele lor, care zboară pe deasupra unui peisaj înstrăinat, cinic, deziluzionat, nu-i de mirare că toți au dosare pe numele lor. Dacă cineva dintr-o zonă controlată de repudiatori n-ar avea un dosar pe numele lui, ar fi un semn clar că e ceva dubios cu individul ăla. Fotografiază până şi umbre. Oamenii pot fi desluşiți în ele şi identificați deductiv după siluete şi umbre.

— Ce chestie bine pusă la punct, am exclamat impresionată.

Atunci prietena mi-a zis că şi înainte de povestea cu Lăptar mai mult ca sigur existase un dosar pe numele meu din pricina celorlalte legături ale mele. Tocmai mă pregăteam să întreb care legături, când ea mi-a tăiat vorba:

— Dumnezeule mare! Nu pot să cred. Capul tău! Memoria ta! Toate delimitările alea mintale şi scindările de conştiință. *VorbescdemineiDelegăturatacumine*! *Defrațiităi*! *Defrateletăunumăruldoi*! *Defrateletăunumărulpatru*!

Acum a clătinat din cap.

— Lucrurile pe care le remarci, dar de fapt nu le remarci, prietena mea. Decuplarea minții tale de ceea ce se petrece în jur. Rateurile astea mintale – nu sunt o chestie normală. E anormal că ba recunoşti, ba nu recunoşti, că ba îți aminteşti, ba nu-ți aminteşti, că refuzi să accepți ceea ce e evident. Dar tu încurajezi lucrurile astea, spasmele astea la nivelul creierului, devălmăşia asta a memoriei – plus recentele probleme cu poliția toate, ilustrări perfecte ale lucrurilor despre care vorbesc aici.

Atunci s-a întrerupt din vorbă ca să se întoarcă spre mine şi să mă privească drept în față şi eu mă simțeam jignită, dar şi alarmată, ca şi cum dintr-o clipă într-alta avea să mă azvârle într-o dimensiune unde nu doream să merg.

— Nu e de mirare, a zis, că te țin sub supraveghere şi te opresc mai mult.

— Nu mai mult, am protestat. Mă țin sub supraveghere şi mă opresc, deşi nu m-au mai oprit înainte, din cauză că Lăpt...

— Nu, mi-a retezat-o ea. Te opresc din cauză că ai atras atenția asupra ta cu cititul tău de sărită peste pârleaz...

— Nu, am corectat-o. Dacă ar fi aşa, cum se face că nu mă opreau înainte de Lăpt...

— Ba te opreau! Te opresc. *Oprescpetoatălumea*!

Şi aici tonul ei a devenit mai degrabă resemnat decât mustrător.

— Cred, a zis, că până şi în clipa asta ne paşte un alt episod de *jamaisvu* de-ale tale.

— Cum adică *jamaisvu* de-ale mele? am întrebat, după care am zis: Cum adică un *alt* episod *dejamais* vw? Vrei să spui că am *jamaisvu*-uri şi că le am frecvent?

Moment în care a ieşit la iveală că, aşa cum îmi reprimam în memorie, ca nefamiliare, toate tentativele mele periodice de a stabili o relație corespunzătoare între mine şi poate-iubit, gândindu-mă în schimb că fiecare încercare de a ne întări legătura amoroasă era prima de acest fel, şi în cazul ăsta, dacă era să mă iau după prietenă, nutream iluzia cum că n-aş mai fi fost oprită niciodată de forțele de securitate ale statului, când era limpede ca lumina zilei, susținea ea, că eram oprită permanent de ele.

La început era doar o operațiune de rutină, mi-a zis ea, mă opreau când şi când, cum fac tot timpul cu oricine intră sau iese din zonele controlate de repudiatori. Însă acum – şi *nu* din cauza lui Lăptar, ci din pricina comportamentului meu de sărită peste pârleaz, care se agrava – eram oprită nu doar accidental, ci mult mai des decât accidental. Şi-a încheiat prelegerea privind mijloacele de supraveghere şi dispariţiile mele în alte dimensiuni spunându-mi că, la fel ca în cazul aparatului de fotografiat, n-ar trebui să-mi fac griji prea mari în privința etichetei oficiale pe care aveau să o aplice purtării mele. Având în vedere că de-acum eram o sărită peste pârleaz, cunoscută pentru faptul că citeam din mers ca şi cum aş fi stat jos, înclinată, potrivit comunității, să citesc de la coadă la cap, începând de la ultima pagină şi avansând spre prima, ca să evit surprizele narative, fiindcă nu-mi plăceau surprizele, având în vedere, ziceau ei, şi că puneam semne de carte în cărți sau, dacă nu, răsuceam colțurile paginilor, dar nu

corect, acolo unde rămăsesem, ci cu viclenie, în locuri înşelătoare, pentru a induce în eroare comunitatea din motive personale, furişe, paranoice, mai având în vedere şi că se spunea despre mine că aveam o problemă cu calculatul, număram maşini, stâlpi de iluminat, bifam repere, mă prefăceam în acelaşi timp că le ofer indicații unor oameni invizibili – şi în tot timpul ăsta citeam din mers –, având în vedere că nu-mi plăcea să văd fețe de oameni pe cărți, pe copertele discurilor sau atârnând înrămate pe pereți, fiindcă-mi închipuiam că mă spionau, şi, în fine, având în vedere că umblam cu țeste de animale îndesate prin buzunare, „Ce mai contează o aventură cu un paramilitar de prim rang”, m-a întrebat ea, „şi, oricum, cu toate țicnelile astea, pe cine naiba ar mai interesa?”

După asta a urmat partea mai destinsă a serii, elementul tihnit de la sfârşitul buletinului de ştiri. Ne întinseserăm după paharele cu băutură şi luaserăm câte o gură, după care ne-am relaxat, cu prietena – apropo de destăinuiri – scăpându-se că insul care lansase zvonurile pe seama mea fusese cumnatul numărul unu.

— Totuşi n-ar trebui să-ți bați capul cu el, m-a sfătuit ea. În momentul ăsta se intervine asupra lui şi în curând o să aibă parte şi el de un duş rece.

Duşul rece al cumnatului numărul unu avea să pornească, deloc surprinzător, de la recenta lui obsesie sexuală. Această obsesie recentă consta în faptul că se ducea la călugărițe – cucernicele supreme ale comunității – cu întrebări de onanist deghizate în interpelări inofensive legate de artă.

— A adus vorba de sculptura aia, mi-a zis prietena, ştii, statuia aia care o înfățişează pe călugăriță, Tereza de Ávila, ținând şedințe de levitație la ea în iatac.

Ştiam la ce statuie se referă. Când aveam doisprezece ani, în timp ce frunzăream o carte în sala de desen de la

şcoală, dădusem pagina, văzusem o reproducere a statuii şi sărisem în sus, scoţând efectiv un chiot când mi-am dat seama la ce mă uitam. Fusese ceva neaşteptat. Complet din senin. Înţelegerea faptului că nu avusesem nicio premoniţie că ziua aceea se apropia. Veşmintele alea înfoiate, veşminte de călugăriţă, pe trupul ei, cu ea înăuntrul lor, sufocându-se înăuntrul lor, cu ele în afara ei, vii, poate întoarse pe dos, înghiţind-o cu totul. Pliurile alea, înfăşurările alea, răsucirile şi volumele şi straturile vii, mişcătoare – ei bine, evident că mă înspăimântau. Imaginea în sine mă dezgusta – cu toate astea, îmi captase atenţia. La vremea aceea, când mi-am învins dezgustul şi m-am întors să arunc o a doua privire şi pe urmă o a treia, o a patra, apoi o a cincea – şi de-abia la a cincea privire am băgat de seamă îngerul cu chestia aia ca un băţ m-am gândit că poate ar fi fost mai bine, mai puţin înspăimântător, dacă veşmintele *nu* ar fi stat pe corpul ei. Dar dacă nici nu stăteau de fapt, iar ea era în postura aia contorsionată – braţe dezgolite, picioare dezgolite, porţiuni dezgolite de sus până jos – cu faţa aceea arătând cum arăta – neajutorată, în abandon, în delectare – sau opusul delectării – şi goliciunea, şi rugatul – dar chestia aia nu semăna cu rugatul, asta dacă nu – o, Doamne – *astaînsemnasăterogi*? Cumpănind mai bine, eu cea de la doisprezece ani am ajuns la concluzia că poate era mai bine că hainele alea, aşa neliniştitoare şi vorace cum erau, îi acoperiseră în tot timpul ăsta corpul.

„Deci, măicuţelor”, începuse cumnatul numărul unu, căci se dusese la mănăstire cu gândul să etaleze propria reproducere, decupată din revistă, după statuia cu pricina. Din câte se părea, acest iubitor de artă umbla de ceva vreme cu fotografia aia la el. „Legat de această imagine emoţionantă a unei statui religioase. Ce părere aveţi despre extaz, despre postura meditativă, mistică, voluptuoasă – gemând dulce, cum mi se pare mie – şi, cu toate acestea,

excesiv de intruzivă, discordant de orgiastică? E adevărat” – iar aici a adoptat o expresie gânditoare, serioasă, şi a rostit următoarea parte de discurs, chipurile artistic, în niciun caz sexual-pervers – „că această femeie, aflată în comuniune desăvârşită cu Dumnezeu, această *călugăriță* – cum sunteți voi înşivă – era, poate, ațâțată extatic şi se autosatisfăcea prin intermediul metaforei levitației? Cât despre acest serafim care împunge iar şi iar, dată fiind propria voastră experiență...”

Până aici a apucat să ajungă.

Fireşte, a fost condus numaidecât afară, a zis prietena, căci călugărițele nu erau proaste şi nici necunoscătoare într-ale artei şi cu atât mai puțin în privința reputației lui legate de compulsia de a vedea şi a insinua conotații sexuale în orice. Se rugau pentru el. De fapt aproape că ajunsese pe primul loc în vârful lungii liste cu aceia dintre noi, dintre oamenii locului, care aveau nevoie urgentă să se înalțe rugăciuni pentru ei. Însă acum l-au dat afară. Asta întrecuse cu mult etapa purtării civilizate, etapa când l-ar fi putut invita discret să plece, când i s-ar fi putut arăta o fărâmă de bunăvoință pentru că era un suflet sacru pe calea vieții, aşa cum şi ele erau nişte suflete sacre pe calea vieții. Nu. Ele l-au azvârlit afară sau, mai bine zis, sora Mary Pius, călugărița-şefă, ea l-a azvârlit – asta după ce restul călugărițelor i-au cârpit câte o palmă. După aceea stareța le-a făcut o vizită sanctităților – femeilor cu frică de Dumnezeu de la noi din zonă, care constituiau intermediarii între călugărițe şi repudiatorii de la noi din zonă. Când vestea neruşinată le-a ajuns la urechi cucernicelor, le-au făcut o vizită repudiatorilor. Atunci s-a decis, mi-a zis prietena, că ar fi fost cazul ca, pentru întâia oară, purtarea cumnatului numărul unu să fie verificată.

— Tipul e inexpugnabil, a zis prietena.

— Da, aşa e, am spus eu. Exact aşa mă gândeam şi eu. Doar că acum se vede treaba că nu e. Ce-o să se aleagă de el? Ce-o să-i facă?

Şi nu mă interesam din grijă față de el. Mie îmi păsa de sora numărul unu, nevastă-sa, soră-mea, deşi când sora numărul trei a auzit, a zis că, evident, se bucură că o să-şi primească pedeapsa – şi nu se bucura în sensul că „Domnul să aibă milă de sufletul lui”. Din cauză că era aşa de prins de suferința lui nebunească, de nevoia de a răzbi cu orice chip, de lipsa unei concepții cuviincioase, de dependența lui insațiabilă, în care orice şi oricine – cu condiția să fie de sex femeiesc – trebuia neapărat să fie abordat, să fie luat în posesie, pur şi simplu nu se putea abține. Aici intram şi noi, cumnatele lui, încă de când aveam doisprezece ani, sau, dacă nu, alte femei din zonă ori călugărițe, după cum s-a văzut până la urmă. Totul se reducea la teritoriul sexualității. Omul nu ştia să interacționeze pe alt teritoriu. De aceea sora numărul trei şi cu mine am căutat să stăm de vorbă cu fetele. Surioarele însă au zis că n-aveau nevoie să le punem noi în gardă în legătură cu faptul că întâiul cumnat avea în el ceva febril, maniacal, de căpcăun. Faptul că avea o nevroză compulsivă dezgustătoare, au zis ele, era limpede pentru oricine. „Doar că treaba asta – cu ce ne afectează pe noi?” au adăugat. „De ce veniți să ne spuneți chestia asta, să ne avertizați în legătură cu întâiul cumnat?”„în caz că încearcă ceva”, a zis sora numărul trei. „Ce să încerce?” au întrebat ele. „Chiar dacă vă vorbeşte aparent inocent pe tema Revoluției Franceze, să zicem...”„Ce aspect al Revoluției Franceze?”„Indiferent ce aspect”, a zis sora numărul trei. „Său”, a reluat ea, „dacă încearcă să inițieze o discuție pe tema teoriei ăleia ştiințifice repudiate care vă pasionează pe voi trei, cea cu multiturbulențele hidrotermale...”„O rezumi greşit, soră numărul trei”, au început surioarele. „Ce vrea să spună sora numărul trei”, i-

am luat eu vorba din gură, „este că dacă vreodată vă abordează cu critica lui Demostene la adresa lui Alcibiade sau dacă s-ar întâmpla să se ivească din senin şi să încerce să extrapoleze pe marginea ipotezei potrivit căreia Francis Bacon era de fapt William Shakespeare, ceea ce înseamnă...”„Ştim ce înseamnă să extrapolezi pe marginea unor ipoteze!”„Ce vrea să spună sora mijlocie”, a zis sora numărul trei, „este că dacă se lansează într-o expunere succintă pe tema semnăturii obişnuite a lui Guy Fawkes[20] de dinainte să fie torturat şi a semnăturii lui Guy Fawkes de pe confesiune, după ce a fost torturat, ceea ce înseamnă...”„Ştim ce înseamnă expunere succintă!”„Uitați ce e, surioarelor”, am zis eu, „ideea e că dacă încearcă să vă ademenească sub indiferent ce pretext – ştiință, artă, literatură, lingvistică, antropologie socială, matematică, politică, chimie, tractul intestinal, eufemisme neobişnuite, contabilitatea dublă, cele trei straturi ale psihicului, alfabetul ebraic, nihilismul rus, cornutele asiatice, porțelanul chinezesc din secolul al XII-lea, unitatea japoneză de...”„Nu pricepem”, s-au burzuluit surioarele. „Care-i problema dacă vorbim despre lucrurile astea?”„Problema e să nu vă lăsați păcălite”, a zis sora numărul trei. „Niciunul dintre lucrurile alea n-o să fie adevăratul subiect, n-o să fie ce urmăreşte el de fapt”. „Dar care e adevăratul subiect? Ce-o să urmărească el de fapt? Ce vreți să spuneți voi două?” Ne dădeam seama, sora numărul trei şi cu mine, că, departe

---

[20] Guy Fawkes (1570-1606) a fost membrul unui grup de restaurațonişti catolici din Anglia care în 1605 au pus la cale aşa-numitul Gunpowder Plot (Complotul prafului de puşcă). Complotiştii plănuiau să arunce în aer Camera Lorzilor cu ajutorul câtorva zeci de butoaie cu praf de puşcă plasate în subsolurile clădirii, în perioada contemporană masca stilizată a lui Guy Fawkes a fost folosită în numeroase proteste antiguvernamentale şi anti-establishment.

de a le linişti şi proteja pe copile, le îngrijoraserăm şi băgaserăm spaima în ele. Atunci sora numărul trei a zis: „O să fie ceva silnic, invaziv sexual, o chestie uzurpatoare, sinistră, întotdeauna ceva verbal, dar, dacă mă gândesc mai bine, nu vă bateți capul. Deocamdată voi trei sunteți prea mici ca să înțelegeți lucrurile astea”.

— Urmează să fie prezentat instanței, a zis prietena şi se referea la unul dintre tribunalele ad-hoc, căci ele, tribunalele, erau reale. E primul lui avertisment, a zis ea.

— N-ar trebui să fie primul, am replicat. Pe mine m-a luat în cătare de când aveam doisprezece ani.

— S-ar putea să încaseze o bătaie, a zis ea, adică s-ar sări peste etapa avertismentului, din cauză că le-a făcut avansuri călugărițelor.

— Femeilor cu teme n-o să le placă treaba asta, am comentat eu.

Auzindu-mă, cea mai veche prietenă s-a încruntat şi mai întâi m-am gândit că era din cauza perspectivei privind ierarhizarea femeilor, că femeile care se dăruiau lui Dumnezeu şi care aveau viziuni în veşminte înfoiate ar trebui să aibă întâietate în detrimentul altor femei, căci în cazul ăsta cine urmă: nevestele? mamele? fecioarele? S-a văzut treaba însă că încruntătura ei nu viza stăruința femeilor cu teme ca totul să fie echitabil, adică nepatriarhal, ci faptul că adusesem vorba despre treburile ei, în condițiile în care aveam o înțelegere tacită să nu fac niciodată aşa ceva. Numai că ea fusese cea care deschisese discuția despre treburile ei. De la bun început toată povestea asta cu întâlnirea la salon însemnase ea cu treburile ei. Faptul că îl trimisese pe emisarul acela, iscoada, să aranjeze ce şi cum între noi însemnase ea cu treburile ei.

— Tu ai început, i-am zis.

— N-am avut încotro, mi-a replicat. Din cauza deteriorării sănătății tale mintale şi fiindcă m-am gândit că,

după toată muştruluiala legată de defectele tale, s-ar putea să ai nevoie de puţină înviorare – şi de-aici povestea cu cumnatu-tău. Dar ai dreptate. Hai să lăsăm chestiile astea şi de-aici încolo să ne limităm la subiecte care nu au treabă cu politica.

După asta întrevederea noastră din salon a luat sfârşit, iar pe urmă m-am mai întâlnit de trei ori cu cea mai veche prietenă din clasele primare. O dată la nunta ei, organizată patru luni mai târziu undeva la ţară, unde – în afară de preotul care oficia – am fost singura care nu purta ochelari fumurii. Până şi mirele şi cea mai veche prietenă, în rochia ei albă simplă, purtau câte o pereche. Pe urmă ne-am întâlnit la un an după nunta ei, de data asta la înmormântarea soţului ei. Trei luni mai târziu m-am dus la propria ei înmormântare, când au îngropat-o alături de soţ. Treaba asta s-a petrecut pe parcela repudiatorilor din cimitirul aflat un pic mai sus de zona de zece minute, cunoscut şi drept „cimitirul de dincolo de oraş", „cimitirul de dincolo de timp", „cimitirul aglomerat" sau pur şi simplu locul obişnuit.

Cinci

Fata care de fapt era o femeie în toată firea ce umbla de colo colo punând otravă în băuturi m-a otrăvit şi eu nici n-am ştiut că făcuse lucrul ăsta, nici măcar atunci când m-am trezit cu nişte dureri incredibile de stomac, la două ore după ce mă culcasem. La început m-am gândit că erau iar frisoanele, furnicăturile alea, senzaţiile alea oribile care mă încercau de când cu Lăptar. Dar nu. Fata cu tabletele îmi strecurase ceva în băutură. Chestia asta se întâmplase la club, când eram cu cea mai veche prietenă şi ne pregăteam să încheiem discuţia despre care crezusem că avea să fie despre Lăptar, dar care s-a vădit a fi despre condiţia mea de sărită peste pârleaz. Prietena se dusese la toaletă şi, în secunda în care am rămas singură la masă, fata aia care de

fapt era o femeie în toată firea s-a înfiinţat pe furiş lângă mine. S-a apucat numaidecât să mă acuze de crime împotriva umanităţii, dar şi că eram egoistă. Pe lângă asta, m-a şi otrăvit, reuşind să le facă pe toate înainte să apuc eu să-i zic să se ducă în pizda mă-sii. „Ar trebui să-ţi fie ruşine", mi-a zis, dar nu se referea la aventura mea cu Lăptar, la care presupuneam că se referă, fiindcă la asta se refereau toţi ceilalţi – pe care în continuare nu-i privea. În loc de asta, mi-a vorbit despre faptul că mă înţelesesem cu Lăptar s-o omorâm. Pe lângă moartea ei, din câte se părea, eram răspunzătoare pentru morţile altor douăzeci şi trei de femei – „dintre care câteva categoric luau ierburi", a zis ea, „dar numai leacurile lor băbeşti inofensive, iar câteva nu luau nimic" – şi comiseserăm toate aceste crime în perioada în care noi – toţi douăzeci şi şase – ne trăiam această altă viaţă. Se referea la o reîncarnare trecută de pe undeva din timpul secolului al XVII-lea şi mi-a menţionat date şi ore şi mi-a zis că ea fusese doctor, numai că unul dintre şarlatanii de pe atunci. Şi atunci a părut revoltată la ideea că mă înhăitasem cu, că ajunsesem să ucenicesc la un individ aşa de fals. Mi-a zis că n-avea niciun rost să neg că eram la curent cu impostura lui. îl ajutasem, executasem ritualuri de magie neagră pentru el, spintecasem animale moarte pentru el, fusesem complicea lui atunci când le omorâse pe cele douăzeci şi trei de femei, împreună cu ea, în sătucul nostru pitoresc. „Toate am murit, surato, din cauza ta", mi-a zis ea. Şi din acest motiv, mi-a zis apoi, meritam tot ce avea să mi se întâmple. În momentul ăla am reuşit să mă sustrag din calea ţicnelilor ei fascinante şi i-am zis: „Of, pentru numele lui Dumnezeu, ia mai du-te în pizda mă-tii". Când cea mai veche prietenă a revenit, m-a întrebat ce se întâmplase, iar eu am clătinat din cap şi am zis: „Ei, e fata aia cu tabletele". Cea mai veche prietenă m-a avertizat să

am grijă cu fata cu tabletele, fiindcă, mi-a zis ea, „biata fată care de fapt e femeie în toată firea o ia razna tot mai tare”.

Şi asta era chestia. Cea mai faimoasă sărită peste pârleaz de la noi era fata asta care de fapt era femeie în toată firea, o fată mărunţică, slabă, vânoasă, care bătea spre treizeci de ani şi punea otravă în băuturile oamenilor. Multă vreme nimeni n-a reuşit să obţină de la ea vreo explicaţie în privinţa asta. Presupunerile care circulau au trebuit presupuse de comunitate brodând pe marginea lipsei iniţiale de informaţii legate de ea, iar cei mai mulţi au ajuns la concluzia că făcea ceea ce făcea din cauza cine ştie cărei nemulţumiri feministe. Nu se detalia în ce ar fi constat nemulţumirea, dar, ziceau ei, cum femeile cu teme de la noi din cartier – o altă grupare de sărite peste pârleaz – fuseseră văzute stând de vorbă cu fata cu tabletele, poate pregătind-o, spălând-o pe creier ca să se alăture mişcării lor, asta însemna că singura explicaţie posibilă pentru încercările ei repetate de a ne omorî pe toţi o constituiau temele evidente, ca, de pildă, cele ce ţineau de feminismul militant. La vremea respectivă femeile cu teme au respins acuzaţia, susţinând că era o interpretare greşită a obiectivelor lor şi, în plus, că membrii comunităţii locale n-aveau nici cea mai mică dovadă care să confirme aşa ceva. Au adăugat şi că fata cu tabletele otrăvea deja lumea cu mult înainte ca ele să se hotărască s-o ia deoparte la o discuţie şi, oricum, o abordaseră numai pentru a înţelege ce şi cum, ca să poată interveni. Prin urmare, ziceau ele, nu se putea să estimezi într-o manieră oarecare, superficială şi iresponsabilă, ce-şi propunea să obţină tipa asta mărunţică cu otrăvirile ei. Care vasăzică, la vremea respectivă interpretările au continuat, aşa cum au continuat şi digresiunile şi certurile legate de aceste interpretări. Au continuat şi otrăvirile, iar locul unde continuau cel mai abitir, unde era vital să fii cu ochii în

patru după ea, era la clubul cel mai popular din cartier, în seara de dans de vineri.

Era cu atât mai vital să fii atent în caz că erai pe ringul de dans cu iubitul sau cu amicii şi vă lăsaserăţi băuturile nepăzite pe masă când ea se hotăra să intre în scenă. Întâmplător, înainte să-şi facă ea apariţia, de fiecare dată îşi făceau apariţia alte două grupări. Repudiatorii statului, în hainele lor negre, cu cagulele şi armele lor, intrau să inspecteze locul în căutare de indezirabili sau de consumatori de alcool minori. Erau acolo o mulţime de indezirabili şi de minori care beau, dar niciodată nu vedeai pe cineva luat pe sus şi forţat să plece. Era doar un pretext. Toată lumea ştia că era o prefăcătorie, o demonstraţie de putere, una dintre repetiţiile alea cu costume care trebuiau bifate săptămânal. Intrau călcând apăsat, cu un aer decis, îşi plimbau privirea de jur-împrejur, îşi etalau o fracţiune de secundă armamentul, îşi încheiau inspecţia, apoi plecau şi, câteva secunde mai târziu, o altă grupare îşi făcea apariţia şi se punea în scenă altă mascaradă. De data asta erau soldaţii străini, armata de ocupaţie din ţara „de peste apă". Şi ei erau în echipament de luptă, cu uniforme kaki, cu căşti, cu arme şi cu ochii-n patru după repudiatori, aceiaşi repudiatori pe care tocmai îi rataseră cu doar câteva secunde mai devreme. Rar ne dădea prin minte anvergura băii de sânge care ar fi rezultat dacă aceste două grupări s-ar fi nimerit vreodată în acelaşi timp în club. În toţi anii ăia de seri de vineri, întâlnirea respectivă nu a avut loc nici măcar o dată. Era greu să ţi-o închipui ca fiind evitabilă, ziceam noi, drept urmare mai mult ca sigur că între grupări trebuie să fi funcţionat vreo sincronizare la nivel subliminal, să se fi petrecut vreo corelare întâmplătoare fără ca ei să-şi dea seama. „E vineri seara", se poate să-i fi sugerat unul dintre subliminali celuilalt subliminal, „aşa că de ce să ne complicăm? Ce-ar fi să intraţi voi primii, pe urmă plecaţi şi

intrăm noi? Iar data viitoare intrăm noi primii, pe urmă plecăm şi intrați voi”. Cu siguranță asta trebuie să se fi întâmplat, fiindcă era de neconceput să se rateze unii pe alții la mustață nu o dată, nu de două ori, ci pe puțin de o sută de ori. Aşadar, fiecare dintre cele două armate intra, îşi făcea numărul, inspecta, se dădea în stambă, lansa ordine în stânga şi-n dreapta, în timp ce toți ceilalți, adică noi – tinerii de pe ringul de dans, tinerii aflați la mese, tinerii de la bar, care ne pupam şi ne giugiuleam la adăpostul întunericului –, îi ignoram. În clipa când îşi făcea apariția fata cu tabletele, ei bine, atunci era cu totul altă poveste.

„A intrat!”

„Grăbiți-vă!”

„Toată lumea la posturi! Grijă mare! Ah, atenție! Fata cu tabletele! E fata cu tabletele!”

Chestiile respective erau şuierate printre dinți de fiecare persoană aflată în club. În momentul ăla se declanşa o panică bahică şi persoana desemnată în săptămâna aceea să stea de pază în fiecare grup de la fiecare masă, indiferent cine era ea, se repezea la masa cu pricina de pe ringul de dans, din toaletă, de la bar, din îmbrățişarea tainică de la colțul încăperii, de oriunde se întâmpla să fie el sau ea în momentul acela. Ideea era să păzească băuturile, dar până şi noi, ceilalți, rămâneam tensionați, complet racordați la prezența ei. Ne dădeam coate unii altora, ne răsuceam într-o parte şi în alta, îi urmăream periplul prin club, concentrându-ne toată atenția asupra ei, în vreme ce ea, ca o fantomă, ca un coşmar oribil, păşea înăuntru şi se furişa de colo colo. Având în vedere super vigilența noastră, ai fi zis că noi, majoritatea, am fi fost cei mai în măsură să dejucăm planurile fetei cu tabletele şi să ne protejăm interesele în privința propriei sănătăți. Numai că atunci când eram puşi în fața faptelor, această combatantă solitară câştiga detaşat de fiecare dată. Nimeni nu ştia cum reuşeşte, dar avea ea un

mod de a strecura substanțe chiar dacă la masa respectivă se afla cineva. Persoana de la masă, după cum putea depune mărturie toată lumea, se repezise înapoi cu conştiinciozitate, înşfăcase paharele cu băutură şi le ținuse aproape, nedorind să rişte câtuşi de puțin. Din disperarea de a o goni, se renunța şi la masca politeții. „Cară-te naibii!" îi strigau, susținând ulterior că în situațiile astea care implicau otravă cel mai bine era să fii direct. „Cară-te naibii!" îi urlau. „Cară-te naibii!" se deziceau ei de buna-cuviință. „Cară-te naibii!" alunecau ei într-o grosolănie înfricoşătoare, între timp însă, dacă trebuise cineva să îi urle de atâtea ori cară-te naibii celei mai performante specialiste în otrăviri a cartierului din toate timpurile şi ea tot nu plecase de lângă individul în cauză, erau şanse mari ca el – şi cel puțin încă un membru al grupului lor – să se chircească de durere, să se zvârcolească, să dârdâie cu fălcile încleştate, să se contorsioneze de la toate dozele alea de substanțe purgative, să plângă şi să implore de atâta epuizare să vină moartea să-i ia, numai să scape odată, şi asta cu mult înainte ca noaptea aceea lungă să fi luat sfârşit.

Aşadar, reuşise să se facă întru totul antipatică, dar, în mod straniu, în ciuda acestei antipatii generalizate, fata cu tabletele era luată – mai mult sau mai puțin – ca fiind ceva firesc la noi în cartier. Asta chiar dacă era un firesc înspăimântat, un firesc paranoic, un firesc otrăvit, fiindcă se întâmpla des ca oamenii să-şi iasă din minți, se întâmpla des să vrea s-o omoare. Totuşi nimănui nu-i trecea prin minte că ar trebui să i se interzică accesul în cel mai popular club din cartier. Nici că ar trebui internată, închisă, nici că ai ei n-ar mai trebui s-o lase afară din casă sau măcar că ar trebui s-o însoțească cu rândul atunci când totuşi ieşea, nici că noi, ceilalți, n-ar trebui să fim nevoiți să trecem prin tot chinul ăsta cu otrava în fiecare vineri seara.

Deşi reprezenta o ameninţare, în epoca aceea diferită, în contextul mentalităţii aceleia diferite şi cu toată acea perspectivă diferită asupra vieţii, morţii şi uzanţelor, era acceptată, aşa cum era acceptată vremea, aşa cum trebuiau acceptate calamităţile sau armatele alea care dădeau buzna vineri seara. Să o etichetăm drept sărită peste pârleaz părea punctul maxim până la care noi, comunitatea, păream dispuşi să mergem. Drept urmare, de fiecare dată i se îngăduia să se întoarcă şi de fiecare dată se întorcea şi îşi relua otrăvirile. Apoi traiectoria i s-a schimbat şi a început să otrăvească oameni şi în alte zile decât vinerea, devenind în acelaşi timp limbută în privinţa motivelor.

De curând îşi otrăvise propria soră, mi-a povestit prietena, deşi deocamdată rudele ţinuseră totul sub preş şi nu suflau o vorbă despre incident. Îşi acuza sora că era o manifestare intolerabilă a propriei persoane. Am zis:

— Se complică treaba. Vrei să spui...

— Exact, mi-a zis cea mai veche prietenă. Nu ştiu ce manifestare uzurpatoare a ei înseşi.

Se părea că în cartier nu era destul loc pentru aceste manifestări contradictorii ale ei şi, ca atare, din autoconservare şi având în vedere că una dintre manifestări era o specialistă în otrăviri, cealaltă manifestare, care nu era specialistă în otrăviri, adică soră-sa, trebuia să plece. Atunci cea mai veche prietenă a consimţit că da, aşa era, de când fata cu tabletele se apucase să mai dea şi explicaţii, disponibilitatea comunităţii de a o pricepe începea într-adevăr să devină tot mai problematică şi că, dacă aş înceta să mai umblu tot timpul cu nasul în carte şi ar începe să mă preocupe realitatea propriu-zisă, poate aş reuşi să observ ce eforturi nemaipomenite făcea comunitatea ca să ţină pasul. Fireşte, pe aici toată lumea „făcea să se schimbe lucruri”. Exista o „schimbare personală” treptată, constantă şi infailibilă, iar această „schimbare a lucrurilor unul câte

unul" se desfăşură aproape permanent. Nisipurile mişcătoare ale strămutărilor acceptabile puteau fi ingurgitate cu uşurinţă de conştiinţa rasială a comunităţii, dar când venea vorba despre săriţi peste pârleaz ca fata cu tabletele (şi, de-acum, ca mine, deşi eu încă mă mai proţăpeam în loc), ei erau stat în stat. De multe ori se zicea că săriţii sfidau convenţiile, că nu schimbau lucrurile în chip rezonabil, unul câte unul, cum făcea tot restul lumii, ci fără aprobare, fără să anunţe, câte două sau trei deodată, ori chiar evitau cu totul orice frământări sărind la cine ştie ce stare nouă, încă şi mai exagerată. Aşa a făcut fata cu tabletele când şi-a închipuit că soră-sa era o manifestare adversă a propriei persoane.

Prietena mi-a explicat că otrăvită, soră-sa mai mică, luminoasa, fusese otrăvită atât de tare, încât aproape că ajunsese la spital, ba chiar, dacă e s-o spunem p-aia dreaptă, mult dincolo de spital. Fusese otrăvită până când ajunsese cu cea mai mare parte a corpului în groapă. Evident, nu s-a dus la spital, fiindcă, la fel cum se întâmpla la noi când era să chemi poliţia – adică nu o chemai –, şi contactul cu autorităţile medicale putea fi considerat o imprudenţă. Un grup de autorităţi, decreta comunitatea, atrăgea inevitabil după el un alt grup de autorităţi şi dacă se întâmpla să fii împuşcat, otrăvit, înjunghiat sau vătămat în cine ştie ce mod despre care tu n-aveai chef să discuţi, spitalul anunţa poliţia indiferent de dorinţele tale, iar poliţaii se înfiinţau numaidecât din cazarma lor. Şi ceea ce se întâmpla atunci, avertiza comunitatea, era că respectivul detaşament al statului inamic, odată ce descoperea din care parte a gardului veneai, îţi propunea un compromis şi te punea să alegi: ori te înregimentai de faţadă, ca apoi la tine în cartier să se lanseze zvonul că erai informatorul lor, ori, dacă nu, trebuia să devii cu adevărat informator şi să-i denunţi pe repudiatorii statului de la tine din cartier, în

ambele variante, mulțumită repudiatorilor, mai devreme sau mai târziu leşul tău avea să fie proaspăt descoperit într-un gang, cu nelipsita bancnotă de zece lire în mână şi gloanțele în țeastă. Deci nu. Potrivit regulilor comunității, nu îți doreai să te complici cu spitalele. Şi, oricum, de ce-ai fi dorit aşa ceva când aveai la dispoziție blocurile operatoare din casele conspirative, saloanele de urgențe amenajate în camere din dos, spițerii locali şi mai mult decât suficiente farmacii de şopron presărate peste tot?

Cât despre sora fetei cu tabletele, cea cu trei sferturi de corp în groapă, a făcut şi ea tot ce a putut, iar rudele şi vecinii ei au făcut şi ei tot ce au putut. După multe purgații dure, toată lumea a încercat să spună că era în regulă. Pe când începea să se întremeze, a devenit clar că sănătatea şi vederea tinerei nu mai erau câtuşi de puțin la fel ca odinioară, aşa încât justiția comunitară, prin intermediul repudiatorilor, a intervenit încă o dată. Familia, altfel împărțită, având în vedere legăturile de sânge atât cu victima, cât şi cu făptaşa, i-a implorat pe repudiatori să amâne pedeapsa şi să-i mai acorde fetei cu tabletele o şansă să se îndrepte. Rândul trecut repudiatorii juraseră că dacă fata cu tabletele nu înceta cu comportamentul ei antisocial, o s-o ajute ei să înceteze. Drept urmare, acum, au spus repudiatorii, având în vedere cea mai recentă nesocotire a avertismentelor lor de către acuzată, venise vremea să-şi îndeplinească făgăduiala. Apoi cea mai veche prietenă mi-a zis că repudiatorii nu au acționat numaidecât, ci au stat să mai cumpănească, în urma rugăminților stăruitoare ale familiei. Apoi le-au convocat pe rude la ei şi le-au pus în gardă. „Fie”, le-au zis. „Încă o şansă, dar asta-i ultima”.

Pe urmă am dat pe gât paharele, am plecat din club, iar eu m-am dus acasă, m-am băgat în pat, am adormit şi am dormit dusă până când m-a trezit ceva invizibil care s-a învârtejit până la mine în dormitor, a urcat învârtejindu-se

pe aşternuturi, mi-a pătruns prin gura deschisă şi mi-a alunecat în jos pe gâtlej. Am sărit din somn, țipând: „A intrat! Şi-a croit drum înăuntru! Au intrat când dormeam!”. Însă înainte să apuc să mă trezesc de-a binelea şi să mă dumiresc despre ce vorbeam, am simțit o arsură în măruntaie. Aveam şi un gust înțepător în gură, despre care la început am crezut că era de la o plombă care-şi făcea de cap. Apoi mi-am zis, nu-i nicio plombă! E mai degrabă o chestie legată de Lăptar şi de felul în care dorința lui mă afectează zilele astea. Atunci m-au apucat crampele, tăindu-mi respirația, smulgându-mi aerul din plămâni, în timp ce muşchii mi-o luau razna şi mă făceau să înțepenesc. După care am căzut din pat, tot țeapănă, simțind cum îmi împietresc măruntaiele. M-am târât în patru labe afară din dormitor, izbindu-mă cu capul de uşă, fiindcă nu mi-l puteam ține ridicat din cauza rigidității trunchiului. Nu ştiam la ce servea izbitul cu capul de uşă, nu ştiam la ce servea uşa, nu ştiam nici încotro mă îndrept, ştiam doar atât: că trebuie să ies şi să cer ajutor.

Când am ajuns pe palier, m-au apucat alte dureri, de data asta unele care mă săgetau încrucişat, când ici, când colo. Din cauza lor, undeva între dormitorul meu şi baie a trebuit să renunț să mai merg de-a buşilea, iar în tot răstimpul ăsta auzeam zgomote ciudate, despre care aveam senzația că sunt voci de la un aparat de radio ce mergea cu încetinitorul. Mai târziu am aflat că erau gemetele mele şi „Ghici ce? Ne-au trezit pe toate!” mi-au strigat surorile mai mici. Vorbeau cu desfătare surioarele mele, iar asta se întâmpla la patru zile după ce fusesem otrăvită, când zăceam în pat şi mă refăceam, mă recuperam. Mi-au descris gemetele cu pricina, reproducând o selecție din ele în fața mea, şi mi-au descris şi evenimentele din toiul acelei nopți, adăugând că păream albă la față, „dar nu albul ăla groaznic pe care-l ai de obicei”. „Mai degrabă ca laptele”, mi-a zis cea

mai mare dintre surioare. „O sticlă de lapte”, a zis surioara mijlocie. „Ca laptele alb care a fost vopsit într-un alb şi mai strălucitor”, a venit cu sugestia cea mai mică dintre surioare, „aşa că luceşte pe întuneric”. Surioarele au început să se contrazică fiecare cu fiecare pe tema aspectului ăstuia al „lucirii pe întuneric”, adică dacă fusese adevărat sau era inventat. S-au certat şi în privința momentului exact când începuse să se manifeste acea albeață ieşită din comun. Fusese *înainte* ca mama noastră şi vecinele să-mi facă spălături sau *după* ce mama şi vecinele mi-au făcut spălăturile? Căci da, mămica şi vecinele îmi făcuseră spălături stomacale, iar mămica fusese prima care mă găsise pe palier şi întinsese brațele şi mă îmbrățişase, numai că, din pricina celor ce se petreceau în corpul meu, n-o auzisem apropiindu-se. Totuşi i-am simțit brațele puternice, i-am simțit răsuflarea caldă şi în clipa aia am ştiut că era o binecuvântare până dincolo de Dumnezeu s-o am pe mama alături. Când i-am înşfăcat poalele cămăşii de noapte şi apoi m-am târât până ce am ajuns în rând cu acea cămaşă de noapte, ca apoi să avansez centimetru cu centimetru până ce m-am pus la adăpostul acelei cămăşi de noapte, am ştiut că o să fiu în siguranță, că de-acum n-o să mai fiu singură.

În timp ce mă salva, fireşte că mi-a tras şi un perdaf. Odată cu consultația medicală expeditivă şi tirul de întrebări cu care m-a potopit – Eram tăiată? Fusesem înjunghiată? Ce mâncasem? Ce băusem? îmi dăduse cineva ieşit din comun ceva ieşit din comun? Mă încăierasem cu cineva? Mă lovise cineva mai devreme cu piciorul în cap? Toți prietenii mei de încredere erau demni de încredere? Cu ce fusesem otrăvită? –, a venit şi prima remarcă acuzatoare. „Păi, ce te-aşteptai să se întâmple, fetițo”, mi-a zis ea, „dacă umbli să furi bărbații altora? Evident că femeile alea o să caute să-ți facă felul. La cât te dai tu de rotundă cu cunoştințele tale despre

lume, cum de n-ai ştiut şi lucrul ăsta?”. Nu am înțeles ce voia să spună mămica prin cunoştințele mele despre lume. Cunoştințele mele despre lume constau însă dea dracii, să dea dracii, să dea dracii, ceea ce nu se preta la detalii, detaliile fiind de fapt chiar vorbele respective. Mămica însă nu-şi încheiase partitura cu soțul şi soția. Au mai urmat câteva „ce te-aşteptai”, doar că de data asta cu variațiuni pe tema aventurilor mele amoroase, uneori cu o droaie de soți, alteori cu toți soții, iar alteori cu un singur soț, cu Lăptar. „Fetiță neghioabă. Vai, nesăbuito! Nesăbuito!” striga ea. „Unde mai pui că tu eşti adolescentă şi el are de două ori vârsta ta!” La faza asta s-a întrerupt din vorbă ca să mă salte de jos şi, sprijinindu-mă de ea, să mă ducă la baie. Apoi şi-a reluat reproşurile şi concluziile pripite, adăugând pe un ton înverşunat: „Oricum ar fi, fata mea, după ce se termină cu povestea asta, o să vreau să-mi înşiri toate numele nevestelor ălora”. Între timp eu continuam să stau ghemuită, incapabilă să mă îndrept de spate, să mă ridic de jos, simțind cum valurile de durere se acumulează, mocnesc, apoi țâşnesc – tot în felul acela încrucişat – prin tot corpul meu. Deci m-a săltat, aşa ghemuită cum eram, m-a încurajat să o apuc pe după gât, în vreme ce cu cealaltă mână mă țineam cât puteam de bine de balustradă, şi m-a îndemnat să-i dezvălui otrava – „Dar ce ți-au dat? Ştii ce ți-au dat?” – până când în cele din urmă am reuşit să îngaim „Nicio soție, mămică. Niciun soț. Nicio aventură cu Lăptar. Nicio otravă”. În clipa aceea – fără să mă mai asculte, căci în aceeaşi secundă îi răsărise în minte altă idee – s-a făcut stană de piatră.

„Pentru numele lui Dumnezeu!” a răcnit. „Atunci au dreptate? Tot ce se zice e drept? Ai fost fecundată de el, de repudiatorul ăla, de firoscosul ăla de pe lista celor mai căutați indivizi, de falsul lăptar?”„Ce?” am exclamat eu, căci folosise cuvântul ăla la singular, şi, preț de câteva clipe,

realmente n-am avut nici cea mai vagă idee ce voia să zică. „Pătrunsă de el?” a dezvoltat ea ideea. „Prăsită. împerecheată. Fecundată, ofensată, stânjenită, stropită, determinată să regreți, să-ți doreşti să nu se fi întâmplat... Dumnezeule mare, copilă, chiar trebuie s-o zic de-a dreptul?” Păi, chiar, de ce n-o zicea de-a dreptul? De ce nu putea să zică pur şi simplu însărcinată?

Dar ăsta era stilul mămicii. De parcă n-aveam şi aşa destule pe cap, fără să mai trebuiască să-mi abat atenția de la otrăvire – despre care încă nu-mi dădusem seama că era otrăvire – ca să-mi dau cu presupusul ce-a vrut să spună cu ultima ei remarcă în doi peri. N-a zăbovit prea mult nici asupra sarcinilor cu probleme, căci mămica era în stare să se bage singură în sperieți cu poveşti de groază lansate una după alta. Pe urmă a trecut la avorturi şi a trebuit să deduc şi asta din „vermifug, busuiocul-cerbilor, mătrăgună, expulzare prematură, împiedicat să-şi isprăvească venirea pe lume”, orice urmă de îndoială fiindu-mi spulberată de „Ei, fata mea, n-ai cum să mă dezamăgeşti mai mult decât ai făcut-o deja, aşa că spune-mi: ce ai procurat şi de la care din curvele alea bătrâne ți-ai procurat-o?”

Asta era ceva nou pentru mine. Habar n-avusesem că la noi în zonă existau curve bătrâne, că repudiatorii le tolerau sau erau incapabili să le oprească. Şi era iarăşi ceva tipic pentru mămica, acest izvor de informații, să-mi dezvăluie, cum făcea dintotdeauna, detalii uluitoare despre lumea interlopă reproşându-mi în acelaşi timp că ştiam deja lucrurile respective. Iarăşi nu îmi arăta niciun pic de încredere, nu credea că eram sinceră, că era adevărat, că poate aveam suficientă minte şi singură ca să nu mă înhăitez cu un individ ca Lăptar, iar toate lucrurile astea nu erau de natură să mă încurajeze să caut să-i insuflu încredere în mine, căci la ce bun? Ultima dată când încercasem, mă făcuse mincinoasă şi îmi ceruse să-i spun

numaidecât adevărul – deşi exact asta făcusem. Ea nu voia adevărul. Voia doar confirmarea zvonului. Aşadar, la ce bun să o lămuresc a cui era responsabilitatea, să o conving că spasmele mele, rigiditatea, faptul că nu eram în stare să stau dreaptă, să mă țin pe picioare, nu aveau nicio legătură cu vreo otrăvire sau ce-şi mai închipuia ea, ci erau de fapt o versiune exacerbată a chestiilor obişnuite? îmi era rău din cauză că Lăptar mă hărțuia, că Lăptar mă urmărea, că Lăptar ştia totul despre mine, că aştepta momentul potrivit, că mă încolțea, precum şi din cauza caracterului pernicios al secretoşeniei, holbatului şi bârfei ce erau la ordinea zilei aici. Aşadar, ca de fiecare dată, mămica şi cu mine vorbeam de lucruri diferite, dar apoi eu am mai făcut o încercare, fiindcă în momentul acela, care era un moment de singurătate, tânjeam mai mult ca oricând să creadă în mine, să mă înțeleagă cu adevărat. „Nu-i vorba de neveste, mămică”, i-am zis. „Nu-i vorba de soți, de fat, de curve bătrâne, de otravă, de sinucidere” – pe ultima adăugând-o ca s-o scutesc s-o mai adauge singură. „Păi, atunci despre ce-i vorba?” m-a întrebat şi, în toiul durerii, în toiul otrăvii, am simțit cum mă străbate o alinare încântătoare, cum se pogoară asupra mea un sentiment de mângâiere, toate astea din pricină că se întrerupsese din dojană ca să cumpănească dacă nu cumva chiar spuneam adevărul. Mi-ar fi fost uşor s-o îndrăgesc. Uneori îmi dădeam seama cât de uşor mi-era s-o îndrăgesc. În secunda următoare senzația s-a risipit şi mămica s-a întrerupt din şovăială, din îmboldeală, propteală şi acuzații nedrepte ca să le strige pe surioare. La momentul respectiv cele trei surori se sculaseră din pat şi stăteau în spatele nostru în cămăşi de noapte.

Le-a ordonat să pună mâna să ajute şi, evident, surioarele au fost nespus de încântate s-o facă. Se dădeau în vânt după orice melodramă cât timp era autentică şi puteau să participe sau cel puțin să asiste la ea. S-au

apropiat în grabă, m-au apucat exact de unde le spusese mămica s-o facă şi m-au purtat toate patru de-a lungul palierului, apoi m-au coborât pe scara de la capătul palierului şi m-au dus până în baie, unde surioarele mi-au dat drumul. Ele crezuseră că aşa trebuia, prin urmare m-am prăvălit cu tot cu mămica pe podea. Căderea aia a fost bruscă şi dureroasă şi prima mea pornire a fost să țip. Pe urmă mi-am dat seama că podeaua era un lucru bun. Era rece, netedă, bine-venită, dar şi trecătoare, căci trupul meu a început iarăşi să-şi facă simțită prezența. S-a pus din nou în genunchi, sprijinindu-se pe antebrațe, în aşteptarea unei iminențe. Între timp mămica le-a dat indicații surioarelor să se ducă după cheile de la farmacia improvizată de la ea din cameră şi să i le aducă de îndată. Surioarele au zbughit-o deodată, cum făceau ele totul, iar mămica, întorcându-se la mine, a continuat să mă apese pe burtă în timp ce-mi ordona, gândeşte-te! gândeşte-te! Dacă nu fusesem „necăjită”, nu fusesem „vermifugată”, nici „îmbusuiocată”, atunci mâncasem ceva? Băusem ceva? Prin preajmă atârna cineva care n-avea de ce să atârne prin preajmă, doar că eu nu mai eram în stare să-i răspund. Cu trupul crispat în continuare în forma aceea bizară, m-am smucit cu mişcări țepene spre baie, spre podea, spre toaletă şi apoi iar spre podea. În mine se isca ceva monstruos şi se părea că trupul meu nu putea spera să-l dea afară.

Surorile s-au întors zăngănind nişte chei, iar mămica a sărit ca arsă şi le-a strigat „Mă întorc imediat”. Le-a zis să nu plece de lângă mine, să nu mă scape din ochi, să se asigure că nu mă întind pe spate sau adorm şi că să vină s-o cheme dacă mă albăstream sau dacă se întâmpla orice altceva în afară de vărsături. Pe urmă a plecat în grabă, iar surorile s-au strâns ciotcă în jurul meu şi le simțeam mai degrabă zelul decât căldura pe care o degajau trupurile lor. Nu le vedeam trupurile, fiindcă fruntea îmi era din nou lipită

de podeaua rece, într-un alt acces de uşurare. Nu era decât un răgaz şi o ştiam, aşa cum ştiam şi că trebuia să mă bucur de această măruntă plăcere înainte să înceapă iar smuciturile. Imediat însă surioarele au început să cârâie. Mă zgâlţâiau. Mă împungeau. „Termină! Nu dormi! Mami zice că n-ai voie!”

Mămica s-a întors cu o jumătate de litru de poţiune monstruoasă, care mirosea groaznic şi arăta înspăimântător. Tot atunci şi-au făcut apariţia vecinele, cărând damigene, clopote de sticlă, borcane în culori de avertisment, verzi, cafenii şi galbene, alifii, filtre miraculoase, flacoane, ierburi medicinale, prafuri, cântare, mojare şi pistiluri, farmacopei imense, plus propriile lor preparate din categoria „să rămână în familie”. Se iviseră de nicăieri, lucru obişnuit la vecine în împrejurări în care „nu era cazul să mergi la spital”. La fel ca mămica, erau pregătite, cu mânecile cămăşilor de noapte suflecate. Mai întâi a avut loc o consfătuire în baie, cu femeile stând şi discutând încrucişat pe deasupra mea. Am auzit aproape tot, iar surioarele au completat ulterior golurile. Dezbăteau conduita de urmat, iar puristele din rândul lor considerau că nu era o idee bună să-mi provoace vărsături dacă nu se stabilise cu exactitate cu ce anume aveau de-a face. Altele ziceau să se uite la mine, doar se vedea limpede că nu era momentul să fie pedante şi evlavioase, că în cazul de faţă o abordare improvizată, pripită, era întru totul acceptabilă. „Apropo de totul”, a zis una dintre vecine, „treaba asta seamănă întru totul cu povestea bietei fete otrăvite de soră-sa”. „Care fată?” a întrebat mămica şi în momentul acela, potrivit surioarelor, tonul vocilor a scăzut.

„Nu mai devreme de zilele trecute”, a început vecina, „şi trebuie să ţineţi chestia asta pentru voi, vecinelor, acelea dintre voi care nu ştiţi, căci informaţia încă nu s-a scurs cum trebuie la nivelul comunităţii, dar fata aia care de fapt e

femeie în toată firea a avut iarăşi unul din derapajele ei. A otrăvit-o pe soră-sa, pe luminoasa. Câteva am fost de față la purgație şi, credeți-ne pe cuvânt, nu arăta deloc bine". Vecinele au încuviințat din cap, căci pare-se că majoritatea asistaseră la purgație. Dar mămica nu asistase. Nici surioarele, iar şocul veştii le-a afectat destul de tare. Mai ales pe surioare. Oricât s-ar fi dat ele în vânt după melodramă, pe sora fetei cu tabletele o iubeau chiar mai mult decât iubeau melodrama. Din pricina veştii acesteia a otrăvirii ei, indiferent de surescitarea stârnită de faptul că li se permisese să stea treze până târziu ca să participe la echivalentul de oameni mari al unei aventuri de la miezul nopții *à la* Enid Blyton[21], în cazul de față aventura fusese umbrită de o nenorocire, care nu era resimțită doar de ele. În ciuda strălucirii ei, a firii ei prietenoase, a bunăvoinței ei generale şi a franchetei cu care şi-o cam căuta cu lumânarea, sora fetei cu tabletele era simpatizată de toată lumea, inclusiv de toată lumea prezentă în baie. Drept urmare, în noaptea aceea, în baie, auzind vestea, surioarele s-au îngrijorat şi mămica arăta şi ea îngrijorată. Toate patru erau cutremurate. La drept vorbind, toate femeile păreau cutremurate. S-au întrerupt din vorbă o eternitate, ca să asimileze enormitatea celor pățite de această tânără radioasă, uitând, în interimatul eternității, că o altă tânără, poate nu la fel de radioasă, trăgea să moară la picioarele lor.

Atunci o altă vecină a zis: „Toate astea sunt importante, dar, la drept vorbind, situația de față nu suferă comparație", în timp ce vorbea, le-a atras din nou tuturor atenția asupra mea, căci zăceam încă pe podea. „Cealaltă", a zis ea, „mi s-a părut într-o stare mult mai gravă decât asta". Şi, auzind-o, vecinele care asistaseră la purgația de data

---

[21] Enid Blyton (1897-1968), autoare britanică de literatură pentru copii.

trecută au căzut de acord că starea mea nu era la fel de gravă ca starea celeilalte biete fete. Totuşi, din cauza percepţiei lor greşite – că starea mea nu putea fi pusă decât pe seama unei răzbunări venite din partea soţiei lui Lăptar – , nu şi-au dat seama de însemnătatea propriilor vorbe. Nici mămica şi – incredibil – pe moment nici eu. Nici măcar când mi-a apărut în minte sora fetei cu tabletele, în timp ce zăceam încă pe podea, nu mi-a sărit în ochi şirul evident de indicii. Fireşte că mi-a părut rău pentru fată atunci când cea mai veche prietenă mi-a spus ce îi făcuse dementa de soră-sa, dar fusese ca atunci când îţi pare rău de cineva despre care ai auzit că a trecut prin cine ştie ce experienţă îngrozitoare, fără să te gândeşti măcar o secundă că o să treci şi tu prin aceeaşi experienţă. Aşadar, manifestasem o părere de rău „ocazională" şi destul de detaşată faţă de sora fetei cu tabletele, o anumită nepăsare – nu una rău intenţionată, dar niciun sentiment de înţelegere adevărată ori de compasiune autentică. Cât despre opinia mea despre starea în care mă găseam, ar fi fost absurd să pun durerea asta de burtă pe seama otrăvii când era clar că e de la nervi – chiar dacă nişte nervi aflaţi într-o stare mai proastă decât fuseseră vreodată de la începutul poveştii cu Lăptar şi în momentul acela mămica a comis inimaginabilul şi a adus în discuţie spitalul, declarând că nu era pregătită să-şi lase fata să moară doar fiindcă uzanţele sociale dictau că nu avea voie să cheme ambulanţa. Vorbele ei au picat ca un trăsnet. Vecinele au lăsat să le scape un icnet de spaimă. „Ajunge! Destul, o, vai!" – şi au implorat-o să nu continue.

„Eşti nebună, vecină dragă!" se văicăreau ele. „Gândeşte-te. Nu poţi s-o duci la spital. Pe lângă cutumele cartierului, ce impun să nu te duci dacă ăia de acolo ar putea să-i găsească ceva care să impună anunţarea poliţiei, mai e şi faptul că reputaţia fiică-tii ar putea s-o preceadă, ceea ce cu siguranţă o să se întâmple în caz că o duci. Dacă

confederația aia de polițai criminali prinde de veste că o au în spital pe amanta *ştiitucui*, o să considere că le-a picat în labe momeala perfectă cu care să-l atragă în capcană pe unul dintre cei mai alunecoşi repudiatori din câți există". „De ce ar rata o asemenea ocazie?" a continuat altă vecină. „Fiică-ta e tânără, e uşor de manipulat şi intimidat. Ar băga spaima în ea, ar momi-o, ar face-o complice, ar răstălmăci lucrurile şi – *fir-ar ainaibiisăfiedejavreordinare* – n-ar fi salvată, după cum bine ştii, nici dacă nu le-ar cânta în strună, simpla insinuare că eşti informator fiind mai mult decât suficientă prin părțile astea".

„Şi apoi mai eşti şi dumneata", a muştruluit-o alta, „o văduvă amărâtă, cu o casă plină de fete, cu bărbatul mort, un băiat mort, altul care se ascunde, altul care a luat calea pribegiei şi încă unul care intră şi iese pe furiş din zonă, de parcă ar pune ceva la cale. Pe urmă mai sunt şi fiica dumitale cea mai mare, doborâtă de durere, a doua dumitale născută, alungată de repudiatori, a treia fiică, nemaipomenit de desăvârşită, cu excepția vocabularului, care e în mod oficial cel mai buruienos de la noi din zonă. Şi acum mai e şi fata asta, care ar putea fi dată pe mâna justițiarilor pentru trădare. Gândeşte-te la gâgâlici", au făcut ele semn spre surioare, care stăteau în dreptul lor, sorbindu-le fiecare cuvințel. „Nu", au clătinat din cap vecinele. „Spitalul iese din discuție. O să trebuiască să răzbească singură. Şi o să răzbească", au stăruit ele. „Nu-ți face griji, vecină". Ajungând aici, au bătut-o încetişor pe mămica pe spate şi au cuprins-o pe după umeri. „Nu uita", au conchis ele, „doar nu e ca şi cum n-am şti de ce e nevoie într-un astfel de caz. Noi toate, inclusiv dumneata, am mai exersat de o sumedenie de ori până acum improvizațiile astea, încropelile astea, rețetele astea băbeşti".

Eram de acord cu vecinele, deşi nu din pricina premisei că reputația m-ar fi precedat. Singurul motiv

pentru care un asemenea lucru preceda ceva era acela că ele îl inventaseră şi îl răspândiseră. Amanta *ştiitucui* ar fi fost o chestie ridicolă dacă Lăptar însuşi n-ar fi fost ferm decis să-mi aloce tocmai o asemenea poziție. În plus, într-un cartier care se hrănea cu suspiciuni, presupuneri şi inexactități, unde totul era aşa de anapoda, încât era cu neputință să povesteşti cum trebuie o întâmplare sau să n-o povesteşti şi, în schimb, să-ți ții pur şi simplu gura, nimic nu putea fi spus sau tăinuit fără să se transforme în literă de evanghelie. Având în vedere că această comunitate credea mai apoi în evanghelia cu pricina, ce şanse erau ca statul, confruntat cu dispreţul şi inflexibilitatea unei zone prohibite, să nu se repeadă să plece urechea la tâmpenii şi să le fotografieze, să le filmeze, să le îndosarieze, să le scoată din context şi să le mai şi creadă fără rețineri? Cât despre statutul de informator, poliția putea să te salte oricum. Toată lumea ştia că ăia puteau să te salte şi să încerce să te convertească în orice moment. Asta s-ar fi putut întâmpla indiferent dacă chemai sau nu ambulanța. Chemarea ambulanței n-ar fi trebuit să fie vreo mare chestie, dar era, căci aşa se decisese că era mersul lucrurilor pe vremea aia. Chiar şi aşa, eu, personal, nu voiam să vină ambulanța, nu voiam să merg la spital. Şi nici de ele n-aveam nevoie, fiindcă – *decâteori s-omai spun*? – nu era vorba de o otrăvire. Vecinele însă nu vedeau lucrurile aşa. Au recomandat purgația, în ideea că – ziceau vecinele –, dacă urma să-mi vărs mațele pe jos, era doar ca să mai elimine din riscuri. „La urma urmei", au continuat ele, „parcă propriul ei corp caută să elimine ceva. Noi n-am face altceva decât să dăm o mână de ajutor". Aşadar, s-a ajuns la purgație şi la vărsatul mațelor pe jos.

Au intervenit atât asupra stării măruntaielor mele, cât şi asupra următorului meu acces de smucituri, şi, orice-o fi fost în doza aia puternică de purgativ pe care au vârât-o în

mine, a declanşat ceva care chiar m-a făcut să vomit. Pe parcursul nopții am fost silită să înghit de toate, apoi să dau afară de toate, iar între timp am trecut de la înțepeneală la păpuşă de cârpă de cel puțin şapteşpe ori. La început am încercat să număr dățile, ca să-mi mai mut gândurile de la ceea ce se petrecea, să mă prefac că era un exercițiu de detaşare. Număram cu voce tare, mi-au povestit surioarele, după care mi-au zis că fie pierdeam şirul, fie începeam să socotesc bolborosind nedesluşit. Îmi aminteam o senzație de sfâşiere în gât şi în burtă şi la început îmi închipuiam cu naivitate că singurul lucru care se putea întâmpla era un vomitat neplăcut normal, în timpul acelei şedințe de vărsături urma să dau afară ultima masă, după care n-ar mai fi rămas decât fiere. Dar nu. Mai întâi a fost conținutul stomacului. Apoi au urmat multe valuri de conținut intestinal maroniu deprimant. Şi când am simțit că nu mai fac față conținutului maroniu, abia atunci a ieşit fierea. După care a ieşit şi mai multă fiere. Convulsii, ca şi când mi-ar fi venit să vomit. O sumedenie de convulsii. În plus, toate etapele alea, cu gravitația acționând tot mai intens asupra mea, m-au făcut în scurt timp să tânjesc, să implor să pot închide ochii. Între noi fie vorba, abia reuşeam să mi-i țin deschişi. Trebuie să dorm, îmi ziceam. Trebuie să mă întind. O să mor curând. De ce nu mă lasă să mor odată? Aveam senzația că nu otrava, ci femeile astea, cu purgațiile şi cu rugăciunile lor intermitente, erau de vină pentru faptul că urma să-mi dau duhul în noaptea aia la noi în baie. Erau neobosite. Se împărțiseră în două grupuri: unul se înhămase la operațiunea de purgație, în vreme ce al doilea se ocupa de rugăciuni. Pe urmă schimbau locurile şi numai după o tărăgănare şi epuizare prelungite a început, încetul cu încetul, partea mai plăcută a serii. Ea a constat din scurte răstimpuri de acalmie, care s-au transformat treptat în răstimpuri mai lungi, ce aveau loc după fiecare

administrare a purgativelor de către însărcinatele cu treaba asta, urmată de încercarea corpului meu de a elimina otrava. Abia atunci, când ele se retrăgeau să se sfătuiască în privința următorilor paşi de urmat, puteam rămâne pe podea, singură, uşurată, fără să se atingă nimeni de mine. Atunci studiam podeaua – praful delicat de pe ea, firele de păr răzlețe de pe ea, stropii emezei mele recente de pe ea – şi mă gândeam că singurele lucruri adevărate de pe lume erau premisele astea elementare reprezentate de podea, de praf şi aşa mai departe şi că ele şi numai ele puteau să mă mențină de-a pururi în viață. Uneori însă mă răzgândeam şi locul le era luat de peretele căzii ori de vasul de toaletă ori de peretele prietenos al băii, de care uneori mă trezeam că mă sprijin, lucruri în care aveam la fel de multă încredere că o să mă mențină de-a pururi în viață.

Când m-am trezit prima dată, afară era ziuă, iar eu eram în patul meu şi conjugam în minte verbul franțuzesc *être*. Îl treceam în minte prin toate persoanele, timpurile şi cazurile. Când m-am trezit a doua oară, eram tot în pat şi îmi spuneam, ei bine, dacă ăsta e cel mai recent efect pe care l-a avut asupra mea cu pânda lui sexuală, de-acum nu ştiu cum o să mai scap de el. A treia oară m-am trezit dintr-un vis despre Proust sau, mai bine zis, dintr-un coşmar despre Proust, în care el se vădise a fi un scriitor reprobabil din anii 1970 care se dădea drept un scriitor de la începutul secolului, motiv pentru care, din câte se părea, era dat în judecată în vis – de mine, cred. În momentul acela am adormit, apoi, când m-am trezit ultima oară – căci am continuat să mă trezesc şi să adorm iar de multe ori înainte de a mă trezi de-a binelea am ştiut că trecusem un hop şi că începeam să mă refac. Motivul pentru care ştiam asta îl

constituia Fray Bentos[22]. În mintea mea rulam o fantezie complicată cu o plăcintă cu carne tocată şi rinichi de la Fray Bentos. Am scos conserva din bufet, i-am deschis capacul şi am pus-o la cuptor. Apoi mi-am pregătit o farfurie, un cuțit, o furculiță şi o cană cu ceai. Chiar şi stând în pat, aroma plăcintei ăleia din mintea mea făcea să-mi lase gura apă. Aşadar, slavă Domnului că în secunda următoare s-a terminat totul. Am scos-o din cuptor, simțind cum mă ia cu leşin de nerăbdare, şi tocmai mă pregăteam să mă înfig în ea, când uşa dormitorului meu s-a trântit în lături. Erau surioarele. Ca de obicei, au năvălit în cameră toate trei în acelaşi timp.

„S-a trezit!" au urlat ele. Mi-au urlat-o în față şi au urlat-o şi între ele. M-au informat imediat că mămica ieşise şi le lăsase pe ele de cart. Mi-au înşirat ce n-aveam voie să fac, adică să mă prăvălesc din pat, să încerc să mă dau jos din pat, să mănânc sau să beau. Pe lângă asta, nu trebuia să fiu lăsată să umblu brambura. Atunci mi-au povestit că fusesem bolnavă şi tot atunci mi-au reprodus gemetele. Pe urmă au trecut la albeața bolnăvicioasă a pielii mele, moment în care le-am întrerupt ca să le spun că muream de foame şi am azvârlit păturile de pe mine, cu gândul să mă dau jos din pat. Chestia asta a fost întâmpinată cu cârâieli. „N-ai voie!" au zbierat surioarele. „Aşa a zis mami!" au zbierat. Iar eu am zis: „Bine. În cazul ăsta, ce-avem de mâncare? Mergeți şi aduceți-mi ceva". Dar ele m-au împins înapoi în pat şi m-au acoperit cu aşternuturile. Ca să-mi distragă atenția, mi-au promis că o să-mi spună palpitanta poveste cu repudiatorii. În dimineața aceea, în timp ce eu dormeam, repudiatorii paramilitari ai statului de la noi din cartier ne făcuseră o vizită.

[22] Marcă de produse alimentare creată în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Surioarele auziseră uşa. Pe urmă mămica şi surioarele au deschis-o. În prag erau nişte bărbaţi. Vorbeau cu voci scăzute şi spuneau că se petrecuse ceva în zonă şi că voiau să stea de vorbă cu mine despre asta. Mămica le-a zis: „Mda, nu puteţi vorbi cu ea. A fost bolnavă, a zăcut în pat, a dormit sau şi-a exersat franceza în timp ce se întrema. Dar ce s-a întâmplat? Spuneţi-mi ce s-a întâmplat”. Bărbaţii i-au zis să le trimită pe puştoaice în spate. Mămica le-a zis surioarelor să meargă în living, să închidă uşa şi să nu ia parte în niciun fel la discuţie. Le-a împins de la spate de-a lungul coridorului ca să le mobilizeze. Surioarele s-au furişat înapoi, de data asta în salonaşul din faţă, unde şi-au lipit urechea de ferestrele acoperite cu perdele. Totuşi repudiatorii continuau să vorbească şoptit.

„Şi ce dacă a fost în club în acelaşi timp?” au auzit-o pe mămica întrerupându-i. „O mulţime de oameni merg în clubul ăla. Clubul ăla”, a zis ea, „e cel mai popular din zonă. Doar fiindcă fiica mea a fost acolo, asta nu înseamnă că are cunoştinţă despre lucrurile respective”. Apoi mămica le-a zis că zăcusem patru zile în pat, otrăvită, şi că n-aveau decât să le întrebe pe femeile care o ajutaseră cu purgaţia, iar repudiatorii i-au răspuns că acum o să plece, dar cu siguranţă o să stea de vorbă cu femeile cu purgaţia – dar şi că o să se întoarcă în caz că mărturia lor se dovedea nesatisfăcătoare. Pe urmă au plecat, iar mămica s-a dus la vecine ca să afle care era treaba cu acest scandal recent. „Aşa că acum, că te-am înveselit”, au zis surioarele – deşi, având în vedere neliniştea care mă cuprinsese, nu pricepeam cum ajunseseră la concluzia asta –, „e rândul tău, soră mijlocie, să ne citeşti”. Spunând asta, mi-au întins nişte cărţi cu poveşti pe care până atunci nici nu băgasem de seamă că le ţineau în mâini. Acestea erau: *Exorcistul*, luată din teancul de cărţi de pe noptiera mămicii, *TragicaistorieadoctoruluiFaust*, luată cine ştie de unde, şi

adaptarea pentru copii a volumului şi *vămainumițidemocrație*! care începea astfel: „*Până înurmăcucinciani*, *carestătulețputeasăpercheziționezedomiciliifărămandat*, *săarestezefărămandat*, *săbageoameniînînchisoarefărăacuzații*, *săbageoameniînînchisoarefărăproces*, *săpedepsească cubiciuirea*, *săinterzicăoricevizitălaînchisoare*, *săinterzicăinvestigareadeceselorînînchisoaredupăarestareafără rămandatşidupăaruncareaînînchisoarefărăacuzațiişidupăaru ncareaînînchisoarefărăproces*?<(Surioarele sunt nişte ciudate, mi-am zis. Prea mult Shakespeare. Adevăratul lăptar avea dreptate. Tre' să am o discuție cu mămica despre ele. În timpul ăsta surioarele aşezaseră cărțile pe plapuma de puf ce mă acoperea. Pe urmă s-au cocoțat în patul meu de o persoană şi s-au vârât lângă mine, sub cuverturi. Surioara cea mai mică s-a pus la căpătâi şi şi-a petrecut cum a putut brațul pe după mine, în vreme ce surioara mai mare şi cea mijlocie şi-au făcut şi ele loc la capătul patului, ținându-se de mână şi aşteptând să li se citească.

În ziua respectivă, ceva mai târziu, când surioarele ieşiseră să exploreze, mămica s-a întors şi a venit sus să mă vadă. Avea un aer solemn, ceea ce însemna că urmau alte veşti rele. Mi-a zis: „Amărâta aia care umblă de colo colo otrăvind lumea... E moartă. O patrulă de-a armatei a găsit-o la o razie într-un gang, cu beregata tăiată, deci a omorât-o cineva”. Prima mea reacție nu a fost, cum te-ai fi aşteptat, „Ce-ai zis? Incredibil. Cum e posibil să fie moartă, când ea e cea care caută să omoare oameni?”. N-a fost nici banalul „Cine a omorât-o?”, fiindcă, deşi auzisem spusele mămicii, mintea mea nu putea pricepe partea aia, cum că ar fi omorât-o cineva. Simpla menționare a ei în discuție fusese de ajuns să mă stârnească. Fir-ar iar a făcut-o lată, mi-am

zis. Pe cine a mai otrăvit de data asta? Totuşi nu voiam să ştiu, nu cu adevărat, fiindcă treburile astea se întind aşa de mult, că ajungi să-ți pierzi interesul. Fireşte, îmi părea rău de victimă, oricine o fi fost, dar aşa cum îmi păruse rău atunci când cea mai veche prietenă îmi povestise despre otrăvirea surorii fetei cu tabletele. Era tot o părere de rău din acelea îndepărtate, lipsite de căldură, care nu mă tulburau cu adevărat – cel puțin nu înainte să-mi dau seama într-o străfulgerare că persoana otrăvită fusesem eu. Şi în clipa aia mi-am zis, *Ceoarbăamfost*! *Câtdetâmpităpotfi*! Căci acum era clar, era al naibii de evident. Otrăvea oameni. Fusese la club. Venise la mine când eram în club şi mă sâcâise cu povestea aia, cum că le omorâsem pe ea şi pe alte câteva femei în timp ce umblam în cârdăşie cu Lăptar sau ceva de genul ăsta. Noua ei metodă, cum ştia toată lumea, era să-ți turuie încontinuu hipnoticele ei poveşti pline de imaginație. În felul ăsta te prindea pe tine, următoarea ei victimă, în mreje, îți cucerea atenția. Tulburat, dar captivat, te concentrai la vorbele ei, ceea ce însemna – chiar în ciuda faptului că îi ştiai modul de operare şi tot istoricul de otrăviri – că nu băgai de seamă ce făcea cu mâinile. Asta îşi dorea. Foarte abilă, foarte furişă, reuşind să se facă invizibilă, contopindu-se cu tot şi toate, topindu-se fără urmă. Unii ziceau că era o micuță şi şmecheră militantă feministă înnăscută, una neînduplecată, doar că, dacă le întrebai pe adevăratele feministe, nu era o feministă, căci femeile cu teme de la noi ziceau că era bolnavă mintal.

Ziceau că de-acum se vădea clar că folosea periodic nu numai teme legitime legate de inegalitatea dintre sexe, ci şi orice alte teme legitime, legate de orice nedreptate, ca paravan menit să-i mascheze nebunia. Exact la fel, au adăugat ele, cum oricine se poate folosi de orice ca să-şi mascheze nebunia – de educație, de carieră, de traiul domestic, de viața sexuală, de religie, de condiția fizică, de

îndopare, de înfometare, de creşterea copiilor, de lupta pentru libertate, de guvernarea unei ţări. Tot ce făcea amărâta asta, au conchis ele, era o versiune individuală – şi nu colectivă – a treburilor ăstora. Femeile cu teme le spuseseră mai devreme repudiatorilor că n-avea niciun rost s-o tot avertizeze pe fata cu tabletele să nu mai facă ceea ce făcea, fiindcă ea nu se putea înfrâna să facă ceea ce făcea şi avea nevoie de o discuţie lămuritoare – doar că nu genul lor de discuţie lămuritoare. Apoi le-au zis că, de vreme ce repudiatorii se autoproclamaseră şefi peste tarla, ce-ar fi s-o lase pe fata cu tabletele în seama lor, a femeilor cu teme, şi să-l ancheteze mai degrabă pe unul de-ai lor? Ar fi putut face ceva, le-au sugerat femeile astea, în privinţa desfrânatului ăluia de vârstă mijlocie de la ei din organizaţie care se învârtea prin zonă şi exploata şi corupea sexual fete tinere. Repudiatorii au răspuns că refuză să se lase implicaţi într-o chestie ambiguă şi că nici nu acceptă să li se spună ce să facă. „Aţi avut şansa voastră cu fata cu tabletele”, au zis ei. „Şi aţi dat greş, ba chiar s-a ajuns, din câte am auzit, să fie otrăvite şi câteva de-ale voastre. Aşadar, daţi-vă la o parte, că o să ne ocupăm noi de problemă” – asta însemnând, fireşte, că aveau să se ocupe de problemă în maniera lor inconfundabilă, testată în timp.

Aşa că repudiatorii şi-au lansat avertismentele, spunând că, deoarece otrăvise prea mulţi oameni, din momentul ăla fata cu tabletele nu mai avea voie să otrăvească nici măcar un singur om, numai că ea a făcut-o, iar ultima victimă, cum am aflat mai apoi, nici măcar nu fusesem eu. După mine a urmat altcineva, un bărbat, şi ea l-a otrăvit crezând că era... nu ştiu, poate Hitler, iar bărbatul acela a stat treaz toată noaptea şi nevastă-sa a stat şi ea trează toată noaptea, cot la cot cu vecinele, făcându-i purgaţie. După aceea nevasta s-a dus la repudiatori ca să le spună ce făcuse fata cu tabletele. Înainte ca repudiatorii să

apuce să treacă la acțiune, un individ misterios trecuse el la acțiune. Asta potrivit spuselor mămicii, care şedea pe fotoliul de la mine din cameră, vizavi de patul meu, şi îmi relata şocată zvonul care circula în prezent. Veniseră la uşa noastră, mi-a zis ea, fiindcă acum misiunea lor nu mai era să o omoare pe fata cu tabletele, ci să descopere cine o omorâse. Toți cei care avuseseră de-a face cu ea recent trebuiau să meargă la repudiatori şi să se justifice cu lux de amănunte. Se făcuseră excepții pentru mine – care fusesem văzută stând de vorbă cu fata cu tabletele în club, cu câteva seri în urmă – şi pentru bărbatul confundat cu Hitler, iar repudiatorii veniseră la noi acasă fiindcă amândoi eram încă prea slăbiți ca să ne dăm jos din pat. Bărbatul otrăvit reuşise să le dovedească faptul că nu o omorâse el, fiindcă ai lui şi femeile cu purgația au depus mărturie în privința neputinței lui de-a o face. Apoi, în pragul casei noastre, mama le-a zis repudiatorilor că familia noastră şi femeile care ne ajutaseră cu purgația puteau susține acelaşi lucru în numele meu.

Repudiatorii nu s-au mai întors, mulțumiți la gândul că şi eu fusesem scoasă din circulație în timpul uciderii fetei cu tabletele, şi era ciudat că eu încă nu conştientizasem că persoana asta nu mai era în viață. Mă domina în schimb neînduplecarea față de maică-mea, ca reacție la neînduplecarea ei față de mine. Era limpede că acceptase ideea că bărbatul confundat cu Hitler ar fi putut fi otrăvit de fata cu tabletele, totuşi încrederea în zvonurile privind legătura mea cu Lăptar era în continuare atât de puternică, iar încrederea ei în mine atât de redusă, încât nici nu concepea că şi eu aş fi putut fi otrăvită de ea. Concomitent cu uşurarea dată de faptul că noaptea mea proastă se datorase fetei cu tabletele şi, ca atare, nu avusese nicio legătură cu influențele lui Lăptar asupra mea, în mine creştea constant o iritare față de maică-mea, fiindcă refuza

să vadă ce se întâmpla sub nasul ei. În timp ce vorbea fără contenire despre moartea aceea, uitând, pare-se, că „biata fată cu tabletele” era răspunzătoare pentru otrăvirile deliberate de la noi din cartier în opt cazuri din zece, eu am răbufnit şi am replicat nu cu cea mai pertinentă remarcă posibilă, dar cu cea mai bună pe care am reuşit s-o găsesc în momentul ăla, „Uite ce e, mămică, nu-i o copilă. E mai mare ca mine. E femeie în toată firea!”, la care mămica mi-a răspuns: „Ei, înțelegi ce vreau să zic. Era mică şi pricăjită şi toată lumea ştia că era ceva în neregulă cu ea. Şi dacă n-ar fi fost omorâtă, copila aia tot n-ar fi ajuns să crească mare”. Abia atunci m-a străfulgerat înțelegerea faptului că fata cu tabletele era moartă.

Iar mămica era îngrijorată. Mi-a zis că dacă nu o omorâseră repudiatorii – iar ei ziceau că nu şi nu aveau niciun motiv să zică nu, dacă te gândeai că, pe oriunde umblau, anunțau sus şi tare că aveau de gând să-i facă felul –, asta nu putea să însemne decât că fusese un asasinat obişnuit. Asasinatele obişnuite erau sinistre, de neînțeles, erau exact genul de asasinat care nu se petrecea în locul ăsta. Oamenii n-aveau nici cea mai vagă idee de unde să le apuce, cum să le clasifice, de unde să înceapă o discuție pe tema lor, asta din cauză că aici, la noi, aveau loc doar asasinate politice. Fireşte, termenul „politic” acoperea tot ce avea legătură cu granița, tot ce putea fi asociat – oricât de vag, oricât de încâlcit, oricât de improbabil ar fi părut restului lumii, asta dacă ar fi fost interesată – cu granița. Orice crimă care nu era politică lăsa comunitatea năucă şi temătoare în privința paşilor de urmat.

— Nu ştiu ce-o să se aleagă de noi, a zis mămica şi, da, era evident îngrijorată. Ne transformăm în țara aia „de peste apă”. Acolo orice e posibil. Acolo sunt posibile asasinate obişnuite. Sunt posibile moravurile uşoare. Acolo oamenii se căsătoresc, au aventuri amoroase, dar

partenerilor lor nu le pasă de acele aventuri, fiindcă au şi ei propriile aventuri – aşadar, de ce să te mai căsătoreşti? Nu spun de ce s-au căsătorit. Pe urmă divorţează sau nici măcar nu se sinchisesc să intenteze divorţ şi, în loc de asta, pur şi simplu se căsătoresc cu propriii copii. Pe urmă fac copii cu copiii lor. Pe urmă răpesc alţi copii. Acolo nu poţi pune piciorul afară din casă fără să dai peste tot felul de infracţiuni sexuale.

N-o mai văzusem niciodată pe mămica aşa, atât de şocată, devenind chiar isterică, cum bănuiesc că se întâmplă când se petrec asasinate obişnuite în preajma unor oameni care nu sunt obişnuiţi cu ele.

— Mămică, am zis.

Încercam s-o opresc, încercam s-o scot din starea aceea.

— Mămică! Mămică!

Mămica a înălţat confuză privirea, apoi s-a căznit să se concentreze iar.

— Spune-mi, mămică, i-am zis. Ce altceva ai mai auzit în legătură cu fata cu tabletele?

Nu mai ştia nimic, doar că se implicase şi poliţia statală şi aproape nimeni din comunitate nu stătea de vorbă cu poliţaii. Câţiva le vorbeau în doi peri, alţi câţiva îi puneau pe piste false. Lunetiştii, nu încăpea discuţie, se pregăteau să-i împuşte. Pe de altă parte, de îndată ce atât patrula, puternic întărită cu propria unitate de contralunetişti, cât şi cadavrul au părăsit locul, localnicii nu s-au mai oprit din turuit, aşa cum se întâmpla de obicei. Se vehicula iarăşi povestea aia cu „N-are cum să fie un asasinat obişnuit. La noi nu există asasinate obişnuite. Trebuie să fie un asasinat politic, numai că ştie cineva în ce fel ar putea fi politic?”. Şi asta era starea de fapt – sau cel puţin aşa credeam eu – după aproape două săptămâni, când m-am hotărât să-mi mişc fundul până la fast-food-ul cu peşte şi cartofi prăjiţi.

De când îmi revenisem după otrăvire, nu mă mai puteam opri din mâncat. Şi nici din fantasmele în care mâneam când de fapt nu mâneam, iar creierul meu derula spectacole cu efecte speciale dulci şi apetisante la mine în cap. Mă gândeam iarăşi la Fray Bentos, dar acum şi la Farley's Rusks[23], Sugar Puffs[24], sardele în sos tomat, biscuiţi cu cremă de şarlotă, batoane cu cremă de ciocolată Marş, sandvişuri cu chipsuri, melci-de-mare, picioare de porc, alge roşii, ficat prăjit, amestec de jeleuri în păsat – răsfăţuri de pe vremea când eram bebeluş, de pe vremea când eram copil, şi din care cele mai multe mi se păreau de obicei greţoase acum, când crescusem. Abia când mi s-a făcut poftă de cartofi prăjiţi şi-atât, nimic altceva, mi-am zis, ah, mâncare adevărată. De-acum lucrurile au reintrat în normal.

Am plecat de acasă cu aceeaşi îngrijorare care mă bântuia, legată de posibilele apariţii neaşteptate ale lui Lăptar, am ajuns la fast-food-ul din inima zonei noastre fără ca Lăptar să-şi fi făcut apariţia, am împins în lături uşile murdare ale localului şi în secunda următoare m-am trezit învăluită de mirosul acela delicios de cartofi prăjiţi. Eram atât de pătrunsă de el, savurându-l, lăfăindu-mă în el, încât într-o primă fază n-am băgat de seamă atmosfera stranie care mă înconjura, ceea ce – cum mi-am dat seama ulterior – era totuna cu a nu băga de seamă că fusesem otrăvită mult timp după ce o persoană raţională ar fi băgat de seamă că fusese otrăvită. Povestea cu fast-food-ul demonstra fix asta.

---

[23] Marcă de biscuiţi cu cereale pentru copii, lansată de compania britanică Farley.

[24] Marcă de cereale pentru micul dejun.

Era coadă, una mare şi lungă, care şerpuia pe lângă doi dintre pereții localului, şi eu m-am aşezat la capătul ei. Imediat au intrat şi alții şi s-au aşezat la coadă după mine. Pe majoritatea oamenilor ăstora îi ştiam din vedere, dar atât: femei între două vârste, care veneau să ia cina la pachet pentru acasă, câțiva bărbați, câțiva copii, câțiva adolescenți. Totuşi în momentul ăla în incintă nu se afla niciun om pe care să-l fi ştiut personal. Cât aşteptam, m-am apucat să savurez mirosul, am mai exersat în minte cu „*je suisyjenesuişpas*” şi, totodată, am numărat în gând câte persoane mai erau în fața mea. Numai că, în timp ce făceam asta, oamenii pe care îi număram au început să iasă din rând. Câțiva au părăsit imediat localul, iar majoritatea s-au retras fie într-o parte, fie tocmai în fund. Asta a însemnat că am ajuns la tejghea cu nouăsprezece persoane mai devreme decât ar fi trebuit să ajung şi, în timp ce se întâmpla aşa ceva, am avut senzația că şi cei din spatele meu se împuținaseră. N-a trecut mult şi am rămas singura persoană de la coadă, cu toate că, în mod inexplicabil, acea coadă continua să fie prezentă în fast-food. Îndărătul tejghelei, una din cele două femei cu şorțuri mari, albe, care serveau a venit spre mine şi s-a postat fix în fața mea. Stătea cu mâinile în şolduri şi nu m-a întrebat ce comand, nici măcar nu s-a uitat la mine în timp ce-i spuneam ce vreau. În schimb, părea să-şi îndrepte privirea undeva pe lângă capul meu. Fără să mă simt neapărat îngrijorată, dar simțind totuşi ceva, am urmărit-o cu privirea cum se îndepărtează ca să aducă porțiile de cartofi prăjiți pentru mine şi pentru surioare. Abia atunci am devenit conştientă de tăcere şi, având în vedere că trăisem toată viața în cartier şi fusesem receptivă la fluxurile, subtilitățile şi ritmurile acestui cartier încă de când eram copil, fără ca măcar să conştientizez lucrul ăsta, nu mă pot gândi decât că încetineala de după boala mea recentă reprezenta motivul

pentru care rămăsesem atât de în urmă în acele clipe. Era îndărătul meu, ea, tăcerea, îmi dădea fiori pe şira spinării, iar eu nu puteam să mă întorc, deşi gândurile au început să-mi gonească prin cap ca trenurile. *SănufieLăptar*. *Terog*, *sănufieLăptar*. Pe urmă m-am întors şi nu era Lăptar. Erau toți ceilalți. Fiecare persoană din local se holba la mine.

Câțiva şi-au ferit numaidecât privirea, unii pironindu-şi ochii în pământ, alții fixându-şi propriile mâini sau meniul imens afişat dinaintea noastră, pe peretele de lângă tejghea. Alții se holbau fără nicio reținere, ba chiar – mi s-a părut mie – sfidător, şi mi-am zis, băga-mi-aş ce se presupune că am mai făcut de data asta? Şi atunci mi-a picat fisa şi am simțit că era ceva legat de fata cu tabletele. Nu de otrăvirea mea de către ea, despre care ştiam că de-acum trebuie să fi aflat cu toții. Ci de moartea ei. Doar nu şi-or fi închipuind cumva *că eu* am avut ceva de-a face cu treaba asta? mi-am zis. În momentul acela vânzătoarea a revenit şi mi-a aşezat cartofii prăjiți pe tejghea. Mi-am întors fața dinspre ceilalți, am cules pungile şi am întins banii cu mişcări stângace. Femeia nu mai era acolo. Se răsucise cu spatele ei lat şi era deja în celălalt capăt al localului, aşteptând şi ea în tăcere lângă cealaltă vânzătoare. Nimeni nu era servit. Nimeni nu cerea să fie servit. Din câte se părea, toată lumea aştepta să vadă ce avea să se întâmple.

Repudiatorii au zis că nu ei o omorâseră. Pe urmă au făcut anchete ca să afle cine o făcuse. Pe urmă, pretextând – în mod convenabil, cum umbla vorba – sarcini subite la graniță, au renunțat la sârguință şi au bătut în retragere. Numai că oamenii ăştia nu băteau niciodată în retragere. Asta era reputația lor, marca lor distinctivă, nestăvilirea care făcea parte din arsenalul lor de bază. De aceea comunitatea a ajuns la concluzia că până la urmă insul care o omorâse trebuie să fi fost unul de-ai lor. Nu din considerente politice, fireşte, deoarece, având în vedere

tăcerea bruscă a repudiatorilor, retragerea lor discretă, încetarea bruscă a investigațiilor lor îndârjite şi meticuloase, dar mai ales lipsa asumării obişnuite a faptelor, odată comise, fata cu tabletele nu putea să fi fost omorâtă din considerente politice. Deci nu din rațiuni care țineau de graniță. Nu ca să salveze țara, să apere zona, să preîntâmpine proliferarea comportamentului antisocial la noi în zonă. Fusese Lăptar. El o omorâse. O omorâse din considerente comune, nu politice, şi – considera comunitatea noastră – asta numai din pricină că nu-i plăcuse tentativa ei de a mă asasina pe mine.

Chestia asta putea să fie adevărată sau putea să nu fie adevărată, dar fast-food-ul aşa credea şi în clipa respectivă, înconjurată de toți oamenii ăia, în mintea cărora nu mai încăpea nicio urmă de îndoială, m-am trezit că şi eu cred că era adevărat. Un erou de rang înalt al comunității comisese o faptă abjectă, un asasinat de rând, şi asta numai ca să răzbune cine ştie ce târâtură neruşinată. Acum nu sunt nici eu din cale-afară de naivă, adică am constatat că în majoritatea zilelor vieții tale ai de-a face cu lucruri un pic sărite de pe fix, un pic deplasate, dar nu imposibil de gestionat, ci în limitele previzibilului. Numai că vine o zi anume când situația de pe tabla de joc – cu sau fără ştiința ta, cu sau fără consimțământul tău – s-a modificat cu totul. Lucrurile s-au schimbat, da, dar nu s-au schimbat doar unul câte unul, ci o mulțime deodată, înainte de asta fuseseră confuzia pe care o simțeam în măruntaie, durerile de stomac, dârdâitul picioarelor, faptul că-mi tremura mâna când vâram cheia în broască. Fusese şi paranoia de când stăteam în casă, gândul că putea fi în garderob când nu era, că putea fi în dulapurile din bucătărie când nu era, ba chiar că s-ar putea ascunde sub pat. De fiecare dată el se apropiase... mai tare... şi mai tare, dar eu nu-mi putusem da seama, nu până acum, dacă îşi punea amprenta asupra

mea sau dacă fusese acolo dintotdeauna. Cea mai veche prietenă mă pusese în gardă, „Nu poți fi citită – *şilornuleplacechestiaasta*. Eşti căpoasă, prietena mea, uneori proastă, incredibil de proastă, căci, cu firea ta închisă şi necomunicativă, îi predispui pe oameni să nu te simpatizeze. E o treabă periculoasă. Ce nu le dezvălui de bunăvoie – mai ales în vremuri schimbătoare – oamenii o să-şi închipuie singuri”. „Nu toți”, am contrazis-o eu. „Şi, oricum, e viața mea, nu a lor. De ce să mă justific şi să mă milogesc la ei să mă ierte, când ei au scornit toată tărăşenia şi chiar şi acum se comportă ca nişte câini răi, pândesc şi aşteaptă să preia controlul?” în ceea ce privea părerea lor despre mine, cum că aş fi o destrăbălată, o stricată, o neruşinată, am zis: „La o adică, cea mai veche prietenă, în realitate sunt mai mult o Fecioară Maria decât...”„Ai optsprezece ani”, mi-a zis ea. „Eşti fată. N-ai niciun sprijin – asta dacă nu-l vrei pe Lăptar ca sprijin. Aşa că dă-le ceva – *orice* –, chiar dacă n-o să te creadă, mai ales că o să le facă plăcere să nu te creadă. Cel puțin atunci n-o să-ți impute trecerea pe care o ai pe lângă el”. Dar n-am făcut-o. N-am putut. Nu m-am priceput. Nu credeam că mai am timp pentru aşa ceva. De-acum interveniseră prea multe zvonuri, prea multă implicare şi, în acelaşi timp, prea multe „Vezi-ți de treaba ta” ca să mă mai pot reabilita în fața lor.

Aşadar, învățam ceva, dar în tumultul acela, mai ales de trăiri, nu ştiam ce anume învățam. Nici ce să fac nu ştiam, aşa că am făcut o prostie. Pe fondul tăcerii aceleia şi al privirilor fixate asupra mea, am luat cartofii prăjiți, mi-am păstrat banii, apoi m-am răsucit pe călcâie şi am ieşit din local. Nu îmi trebuiau cartofii ăia prăjiți, acum nu-mi mai trebuiau nici măcar propriii bani. Evident că ar fi trebuit să le las pe amândouă pe tejghea, şi cartofii, şi banii, şi să ies cu fața curată din situația respectivă, dar e greu să te gândeşti la lucruri evidente, la lucruri nobile, onorabile, în

timp ce lângă tine se petrec lucruri neaşteptate şi şocante. Şi, oricum, cum îți dai seama după o vreme ce e normal şi nobil şi ce nu? Aşa că i-am luat fără să-i plătesc şi asta s-a datorat în parte unui „Aşa, Lăptarule. Du-te. Omoară. Omoară-i pe toți. Ieşi la iveală. Slujeşte-mă. Îți poruncesc” furios şi în parte unei receptivități şi nelinişti legate de sentimentele lor. Chestia era că nu voiam să dau de necaz cu semenii mei mai în vârstă în chip de puştoaică de optsprezece ani care se încumetă să-i nesocotească şi să le dea lecții de bună purtare. Aşa că m-am pierdut cu firea şi mi-am îngăduit să fiu împinsă să obțin cartofii prăjiți cu ajutorul amenințărilor. Aşadar, era ceva cât se poate de blamabil – purtarea mea, felul dezastruos în care gestionasem situația de la fast-food, chiar dacă fusesem împinsă de toată lumea să fac exact aşa. Totuşi acum ştiam şi eu ceva ce ei ştiau de o bună bucată de vreme şi anume că nu mai eram o adolescentă dintr-un grup de alți adolescenți care intrau şi ieşeau de-acolo şi umblau aiurea prin zonă. Acum ştiam că îmi fusese aplicată ştampila, fără nicio rezervă şi împotriva voinței mele – şi nu doar de către Lăptar.

Şase

După ce am aflat vestea uciderii fetei cu tabletele, dar înainte de întâlnirea de la fast-food, eram încă în pat, întremându-mă, când acasă la noi s-au primit trei telefoane. Două mă vizau pe mine şi primul a fost de la cumnatul numărul trei. Auzise de otrăvire, dar voia să afle de la maică-mea, care i-a răspuns la telefon, de ce nu ieşeam să alerg. I-a zis că în urmă cu o zi sărisem peste alergarea noastră, că ratasem şi altele, că nu trecusem pe la el ca să stăm de vorbă sau să ne luăm la ceartă din pricina asta. Pe urmă a adăugat că standardele s-au prăbuşit atât de tare, încât era uluit de ce se întâmpla cu femeile zilele astea. Mămica i-a zis „Ginere, nu iese la alergat. Zace în pat,

otrăvită”, la care cumnatul i-a zis că înțelegea chestia cu otrăvitul. „Dar iese să alerge?” Mămica i-a zis: „Nu. În pat. Otrăvită”. „Da, dar iese să alerge?”„Nu…”„Îhî, dar…” Surioarele mi-au povestit că la faza asta mămica şi-a dat ochii peste cap. A mai făcut o încercare. „Fiule, nu putem s-o ținem aşa toată ziua. Zace în pat. Nu iese să alerge. Otrăvită. Nu aleargă. În pat, otrăvită”, la care cumnatul numărul trei – căruia obsesia legată de exercițiul fizic îi anula mecanismul gândirii – tocmai se pregătea să întrebe dacă ieşeam la alergat, numai că de data asta mămica i-a tăiat vorba: „Domnul să te aibă în paza Lui şi tot restul, ginere, dar e ceva în neregulă cu tine? Ştii şi tu că a fost otrăvită, tot cartierul ştie, şi totuşi uite-mă petrecându-mi douăzeci de ceasuri ca să-ți povestesc cum i-a fost curățit stomacul sau cum s-o fi zicând, cum a trebuit s-o păzesc două nopți de-a rândul, în caz că acea curățire n-ar fi avut efect, şi totuşi nu reuşeşti să bagi la cap, ci te porți de parcă nici nu ți-aş fi explicat ce şi cum”. Şovăind aproape imperceptibil, cumnatul a zis: „Vreți să-mi spuneți că *nu* iese la alergat?”. „Uite că te-ai prins”, i-a zis mămica. „Şi care-i chestia cu împiedicatul? Ce treabă are împiedicatul cu povestea asta?”„Prăbuşire”, a corectat-o cumnatul, „a standardelor, ale femeilor”. La faza asta mămica a acoperit receptorul şi le-a şoptit surioarelor: „Băiatul ăsta vorbeşte fără nicio noimă. Ce făptură ciudată. Pe de altă parte toată familia aia e ciudată. Dumnezeu ştie ce-a căutat sora voastră să se mărite cu unul de-al lor”. Pe urmă a luat mâna de pe receptor, căci cumnatul conchidea: „Păi, în primul rând e stilul în care merge pe jos şi citeşte cărți, care e de neînțeles. Pe urmă scuza cum că n-o mai țin picioarele – tot de neînțeles. Iar acum nu iese la alergat. Dacă mai stăruie cu purtarea asta incomprehensibilă, mamă-soacră, spuneți-i că ştie unde mă găseşte când i-o veni mintea la cap. Între timp eu mă duc să alerg singur”. Mămica i-a zis „în regulă,

fiule, şi sunt de acord cu tine în privința cititului din mers, dar, după cum stau lucrurile acum, e în continuare cu un picior în groapă, aşa că o mai țin în pat”, după care şi-au luat rămas-bun, ceea ce a mai durat cinci minute, fiindcă oamenii de bună-cuviință de pe la noi, cum erau neobişnuiți cu telefoanele şi nici nu aveau încredere în ele, nu voiau să pară prost-crescuți sau grosolani închizând după un singur la revedere în caz că bun-rămasul celuilalt încă îşi mai croia drum spre ei, cu o oarecare întârziere, pe calea undelor. Drept urmare, mulțumită etichetei convorbirilor telefonice, au urmat o grămadă de „Pa”, „Pa”, „La revedere, ginere”, „La revedere, mamă-soacră”, „La revedere”, „La revedere”, „Pa”, „Pa”, fiecare dintre cei doi interlocutori continuând să țină receptorul la ureche în timp ce îşi înclinau trupul tot mai mult, apropiind receptorul de restul aparatului centimetru cu centimetru la fiecare rămas-bun. Într-un final urma să ajungă înapoi în furcă, iar urechea omenească avea să se dezlipească fizic de el. Chiar şi în etapa asta puteau interveni nişte bun-rămasuri de siguranță, din nevoia imperioasă de a consfinți şi de a pecetlui toată povestea, ceea ce nu însemna că persoana care trebuise să suporte lungirea discuției nu avea trupul contorsionat şi mintea epuizată de efortul de a se desprinde dintr-o conversație telefonică. Însemna, practic, că de fapt conversația cu pricina ajunsese – fără vreun „I-am retezat-o? O să se simtă jignit? Oare am închis prea devreme şi i-am rănit orgoliul?” plin de îngrijorare – la tradiționalul sfârşit. Când mi s-a povestit lucrul ăsta – având în vedere că nu eram încă îndeajuns de întremată ca să suport şi apoi să desfid viziunea prescriptivă a cumnatului –, m-am bucurat că mămica fusese cea care răspunsese la telefon.

Pe urmă mămica a preluat al doilea apel, ceea ce nu m-a bucurat. Era de la poale-iubit şi convorbirea nu a decurs bine. În primul rând era ceva nou, căci nu ştiam că

poate-iubitul are numărul meu. Nu mă suna niciodată acasă, iar eu nu-l sunam niciodată acasă la el, nu-i aveam numărul şi nici măcar nu ştiam dacă are sau nu telefon. Telefoanele nu reprezentau cine ştie ce pentru mine şi nu credeam că reprezentau ceva nici pentru poate-iubit. Unul dintre motivele pentru care foloseam ca întăritor literatura secolului al XIX-lea era acela că nu mă vedeam nevoită să am de-a face cu chestii din astea moderne, tulburătoare, încâlcite. Planurile noastre erau cele asupra cărora conveneam la sfârşitul fiecărei întâlniri şi ni le respectam. Chestia se datora în parte faptului că în general telefoanele erau tratate cu suspiciune – ca obiecte care ţineau de tehnologie, ca mijloace de comunicare nefireşti. În principal însă ele nu prezentau încredere din cauza „fentelor murdare", a campaniilor de supraveghere derulate de stat la comanda neoficială a partidului. Asta însemna că oamenii obişnuiţi nu le foloseau pentru chestii personale, adică vulnerabile, care ţineau de amor. Fireşte că nici paramilitarii repudiatori nu le foloseau, dar aici nu despre ei vorbesc. Aşadar, telefoanele nu prezentau încredere şi, la drept vorbind, singurul motiv pentru care noi aveam unul era că exista deja în casă când ne mutaserăm acolo, iar mămica se temuse să cheme să-l scoată, ca nu cumva oamenii care ar fi venit să-l decupleze să fie nu nişte angajaţi de la telefoane, ci nişte spioni infiltraţi sub acoperire. Vecinele o puseseră în gardă: ar fi luat ei telefonul de acolo, dar cu ocazia asta ar fi plantat alte chestii, care ar fi constituit dovada că aveam legături strânse cu repudiatorii, când de fapt noi nu aveam legături strânse cu repudiatorii. În ciuda faptului că doi dintre fraţii mei fuseseră repudiatori, aveam cu ei legături medii, la un nivel normal, şi mai degrabă la început decât în ultima vreme. Acum, deşi în principiu continua să subscrie la obiectivul lor iniţial şi nu era câtuşi de puţin pregătită să-i denunţe public unui stat căruia nu-i atribuia vreo

validitate, în funcție de ultimele fapte pe care le comiseseră şi de nivelul ei actual de ambivalență față de ei, mămica nu avea nicio tresărire să le trântească acuzații în față – ceea ce presupun că dovedea, mai mult sau mai puțin, că nu aveam legături strânse cu ei. Aşadar, telefonul nostru stătea agățat pe perete, lângă scară, şi uneori lumea îl folosea. Totuşi problema era că trebuia să desfaci telefoanele oriunde şi oricând voiai să foloseşti unul, ca să verifici dacă nu avea vreun microfon înăuntru. În rarele ocazii când foloseam unul, şi eu făceam operațiunea asta, cu toate că n-aveam nici cea mai vagă idee cum arăta un microfon sau dacă ar fi trebuit căutat în interiorul aparatului, în exterior, pe cablul de deasupra capului ori în centrala telefonică, asta dacă mai existau centrale. Ca să fiu sinceră, când venea vorba de chestia asta cu microfoanele, mă aflam şi eu în treabă, ceea ce bănuiam că făceau şi ceilalți când îşi demontau telefoanele la intervale regulate.

Aşadar, nu îi ştiam numărul de telefon, în caz că avea aşa ceva, şi trăiam cu impresia că nici el nu-l ştie pe al meu, din pricina frământărilor prin care treceai dacă îl ştiai. În principal însă faptul că nu făcuserăm schimb de numere de telefon se datora categoriei incerte în care se încadra relația noastră.

Respectiva incertitudine era şi motivul pentru care nu-i spusesem că mă otrăvise fata cu tabletele, nu-i spusesem despre hărțuirea lui Lăptar şi nici cum bârfele din cartier mă puseseră cu botul pe labe. Nu-mi trecuse prin minte să-i spun, fiindcă, la urma urmei, de ce şi-ar fi dorit poate-iubitul, cu poate-relația noastră, să ştie sau să-şi închipuie că vreunul dintre noi ar trebui să considere că are dreptul să dezvăluie gânduri, sentimente sau nevoia de afecțiune în aceste privințe? în plus, dacă încercam şi el nu mă asculta? Dacă era incapabil să asimileze apăsarea lucrurilor a căror apăsare nici măcar eu n-o asimilam? însă el a sunat şi

mămica a răspuns, el a cerut să discute cu mine, iar ea i-a zis: „O, nici să nu te gândeşti. Nu-mi pasă de conspirațiile tale, nici ce mare repudiator eşti, nici cât de viteaz eşti în luptă sau ce reputație de erou ai în comunitate. Eşti un pângăritor de tinere şi un impostor desfrânat care se dă drept lăptar şi face de ocară oamenii care sunt cu adevărat lăptari. N-o să vorbeşti cu ea. N-o s-o strici. Ține-te departe de ea, m-auzi? Ia-ți bombele şi cară-te, *însuratule* ce eşti!”. Lucrurile astea le-a zis fără precauții, fără menajamente, fără cea mai mică încercare de a se feri în caz că un al treilea ar fi tras cu urechea. Apoi a închis fără să zică la revedere, fără să se obosească cu adiouri de dragul lui. Între timp eu zăceam în pat, dar auzeam perfect tot ce spunea crezând în mod eronat, cum îi era felul, că la celălalt capăt al firului era Lăptar în persoană. Dată fiind priceperea lui când venea vorba de filaj, fireşte că avea şanse mai mari să ştie numărul meu decât aş fi avut până şi eu însămi sau „poate-iubitul meu de aproape un an deja”. Şi acum uite-l ajuns cu hăituielile lui imposibil de stăvilit până înăuntrul casei mele. În clipa aia m-am gândit la poale-iubit şi m-am gândit cu alean, dorindu-mi pentru prima oară de când fusesem otrăvită să fi fost aici, în casa asta, la mine în dormitor, chiar lângă mine. Numai de-ar lua legătura cu mine! Totuşi gândurile astea n-au stăruit mult, asta din cauza celui ce a urmat. O viza pe mămica şi cât de imposibil ar fi fost totul dacă ei doi s-ar fi întâlnit față în față. „*Aşa deci*, *tinere*, *şicândurmeazăsăfienunta*? *Şi*, *tinere*, *cândavețidegândsăfacețicopilaşi*? *Şieadevărat*, *tinere*, *nu*, *căeştidereligiapotrivităşicănueştidejacăsătorit*?” Da. Groaznic. Mi l-am scos din minte, nu fiindcă n-ar fi contat, ci tocmai fiindcă el conta. Cât noroc avea totuşi că părinții lui fugiseră cu atâta timp în urmă.

Al treilea telefon a fost pentru mămica şi era una dintre prietenele ei cucernice, Jason cea cu Numele, care

telefona precipitată. Jason i-a zis că se întâmplase ceva la intrarea în locul obişnuit. Unul dintre detaşamentele alea de asasini ale statului, a zis ea, îl încolţise pe adevăratul lăptar şi ăia îl împuşcaseră, după care îl duseseră la spital, spitalul fiind exact locul unde – cum ştia toată lumea –, din cauza stigmatului ce decurgea din statutul de informator, nu era niciodată sigur să te duci dacă sufereai de ceva de natură politică. „N-a avut niciun cuvânt de spus, prietena mea”, i-a zis prietena ei. „Nu a avut de ales. L-au luat pur şi simplu pe sus după ce l-au împuşcat. Dar deschide radioul ca să afli ultimele veşti, căci umblă vorba că era terorist. Închipuie-ţi numai! *Adevăratullăptar*! – *bărbatulcarenuiubeştepenimeni*! – *terorist!*” În clipa aia, mi-au zis surioarele, mămica a scăpat telefonul din mână.

Apoi a urcat în fugă la mine în cameră şi mi-a spus că trebuie neapărat să se ducă la spital, că trebuie să ajungă la adevăratul lăptar. O să fiu în stare să mă dau jos din pat, să văd de mititele şi de casă? mi-a zis ea. „E mort?” m-am interesat eu, surprinzându-mă singură, căci nu-mi stătea în fire să pun o asemenea întrebare. Mi-a zis că nu ştie, dar că diavolii ăia, pârâşii ăia care băteau lumea în lung şi în lat, îl duseseră la spital după ce-l împuşcaseră, dar nu era clar dacă Jason nu voise cumva să spună că era mort şi de-aia fusese dus la spital, adică la morga lipită de clădirea spitalului. Sau o fi vrut să spună că era fără cunoştinţă, poate trăgea să moară, deci nu a putut să protesteze că el nu vrea să fie dus la spital. Sau poate că nu-l deranja să meargă la spital şi stăruise să fie dus la spital, fiindcă, după cum ştia toată lumea, adevăratul lăptar era un tip dificil, fiindcă făcea exact ceea ce repudiatorii statului de la noi din cartier le ordonaseră oamenilor de la noi din cartier să nu facă. „Nu ştiu”, a zis mămica, iar pe urmă a zis „Pretind că era terorist. Chiar în momentul ăsta îi percheziţionează casa, îi răscolesc curtea, încearcă să găsească chestii de

terorist îngropate acolo”. „Nu-ți face probleme, mămică”, i-am răspuns, dându-mă jos din pat. „Mata mergi şi face ai de făcut, iar eu o să am grijă de noi şi de tot restul”. Auzind asta, s-a aplecat spre mine şi m-a sărutat, pe urmă s-a aplecat şi le-a sărutat pe surioare, care o urmaseră la etaj. Se agățau cu mâinile de ea, plângând şi milogindu-se şi căutând s-o înduplece, „Nu, mami! Nu, mami! Nu vrem să pleci!”. Ea le-a zis că erau fetițe cuminți, dar că acum trebuiau să facă aşa cum le ziceam eu, sora lor mijlocie. După ce s-a îndreptat de spate şi s-a smuls din strânsoarea lor, a luat nişte bani din portofelul pentru urgențe, i-a strecurat în buzunarul de la fustă, apoi mi-a întins mie portofelul cu restul banilor ei. În clipa aia am înțeles exact ce gândeau surioarele, nevoia de a se agăța de ea, de a plânge, de a o implora, de a o ruga. Înainte de asta mămica mai încredințase altcuiva portofelul ei numai în două împrejurări. Prima dată o făcuse când poliția statală venise s-o ia ca să identifice cadavrul fiului ei, fratele nostru numărul doi. La vremea respectivă îi încredințase portofelul surorii celei mai mari, temându-se de ce era în stare să facă, dar şi de ce-ar fi putut să pățească ea însăşi în caz că antropomorfismele alea, cum i-a numit ea, ar fi luat-o în balon cu „Să-ți fie învățătură de minte. Să-i fie învățătură de minte şi întâiului născut dintre progeniturile tale, cu mica lui miliție, pentru că a cutezat să facă pe partizanul cu noi”. A doua împrejurare cu portofelul fusese când repudiatorii de la noi din cartier veniseră s-o ia pe sora numărul doi, s-o omoare sau, dacă nu, s-o pedepsească, nu atât pentru că se măritase cu unul dintre duşmani, cât pentru îndrăzneala de a fi insultat zona întorcându-se să-şi viziteze familia *după* ce se măritase cu unul dintre duşmani – asta dacă nu cumva ca s-o facă să-şi ispăşească păcatul de a se fi măritat cu un străin întinzându-i soțului ei o cursă în urma căreia aveau să-l omoare. În rândul acela mămica îi împinsese zorită

portofelul surorii numărul trei înainte să alerge într-un suflet spre baracamentul unde o judecau pe sora numărul doi. A luat cu ea de la etaj pistolul de rezervă al fratelui meu mort, despre care nu ştiam că e acolo şi despre care ştiam că habar n-avea să-l folosească. Repudiatorii i l-au confiscat, pe urmă i-au dat un avertisment, după care sora numărul doi a fost biciuită şi i s-a pus în vedere să nu se mai întoarcă niciodată în zonă. Iar acum portofelul era la mine. „În caz de ceva”, mi-a zis mămica în timp ce-şi punea paltonul şi baticul, între timp surioarele răcneau cât le ținea gura, iar eu şedeam ciucită, cuprinzându-le cu brațele şi căutând să le împac. Mămica avea o expresie sumbră, exact expresia pe care n-o avusese – cum nu m-am putut împiedica să remarc – atunci când soțul ei, tatăl nostru, trăgea să moară în spital. Aşa că nu puteam să le învinuiesc pe surioare. În plus, şi eu simțeam nu atât panică, cât mai degrabă o stare de spirit care putea să alunece cu uşurință în panică. Nu voiam să mă gândesc la aşa ceva, dar dacă surioarele aveau dreptate şi mămica se încăiera cu cineva şi era şi ea săltată, apoi ajungea în închisoare, ca într-un final să nu se mai întoarcă niciodată?

De întors s-a întors, dar nu înainte de lăsarea întunericului, moment în care surioarele erau deja în pat, convinse să adoarmă cu Rice Krispies[25], Tayto Crisps[26], rulouri îndulcite, turte coapte la tigaie, tablete cu ulei de cambulă uriaşă şi aromă de portocale, totul presărat din belşug cu zahăr. Pe urmă a mai fost *luii-efrică deVirginiaWoolf*? *y* care a fost alegerea lor, nu alegerea mea. Cum era din secolul XX, m-a tulburat teribil, dar am

---

[25] Marcă de cereale pentru micul dejun constând din fulgi de orez, deținută de compania Kelloggs.

[26] Marcă de chipsuri din Irlanda.

constatat că de fapt pe surioare nu dialogul sau povestea le interesa, ci titlul de basm, pe care voiau pur şi simplu să-l audă la nesfârşit. Drept urmare, îl strecuram la fiecare a treia frază, ceea ce a avut darul să le liniştească, aşa că acum dormeau. Lăsând uşa de la camera lor întredeschisă, m-am strecurat până în livingul aflat la parter şi m-am aşezat în fotoliu, în liniştea din semiîntuneric. Mi-a trecut prin minte să deschid radioul ca să aud dacă nu cumva murise, dar nici măcar nu puteam suferi radiourile: vocile alea care anunțau, vocile alea care murmurau, vocile alea care repetau din oră în oră, din jumătate în jumătate de oră, în buletinele lor de ştiri speciale de ultimă oră, toate lucrurile pe care nu voiam să le aud. Speram că nu era mort, dar în situațiile de genul ăsta existau aproape întotdeauna morți. Aşadar, de ce să mă tulbur singură înfruntând înainte de vreme toate lucrurile față de care mintea mea se mai putea ține la distanță? Nu ajunsesem încă în punctul acela, în punctul critic, în care să nu ştii devenea mai insuportabil decât să afli. Eram încă în etapa „amână, nu încă” a dezbaterilor şi, în timp ce eram în ea, am auzit cheia mamei răsucindu-se în broască.

Cu toate că de-acum încăperea era cufundată cu totul în întuneric, a ştiut că sunt acolo, aşa cum ştiu unii oameni lucrurile astea, poate datorită unor influențe nevăzute, construcției lor mentale sau, poate, clarviziunii. Nici ea n-a tras perdelele în lături şi nici n-a aprins lumina. În schimb, s-a aşezat în fața mea fără să-şi scoată paltonul ori baticul şi mi-a zis că trăia, că starea lui era stabilă, dar că nu aflase ce însemna „stabil” şi că, din pricină că nu era un membru al familiei, chiar dacă adevăratul lăptar – al cărui frate unic murise de ani buni – nu mai avea acum pe nimeni, n-au vrut să-i dea nici ei, nici vreunuia dintre ceilalți vecini care se înființaseră între timp la spital vreo altă informație în afară de asta. Imediat după aceea a apucat-o pe altă pantă –

nu era ceva ieşit din comun: o minte silită brusc să se răsucească şi să se oprească asupra unor subiecte care poate că aveau relevanță, numai că ascultătorului nu i se păreau relevante. A început să vorbească de cineva, o fată pe care o cunoscuse odinioară. Se întâmplase demult, mi-a zis ea, pe când era ea însăşi fată, iar persoana asta apropiată era a doua prietenă a ei ca vechime, cineva de care nu mai auzisem, cineva de care mămica nu mai pomenise până atunci. Dar acum mi-a povestit că ele două puseseră capăt prieteniei lor şi se despărțiseră din cauză că prietena respectivă depusese jurămintele monahale şi plecase să li se alăture celorlalte călugărițe în mănăstirea aflată la câteva case mai încolo. Mămica a scos un oftat.

— Nu-mi venea să cred, mi-a zis ea. Aveam nouăsprezece ani, iar Peggy a renunțat la viață – la haine, la bijuterii, la serate dansante, să fie frumoasă, cu tot ce însemna asta – doar ca să devină călugăriță.

Totuşi, după părerea mămicii, nu ăsta era lucrul cel mai tragic din toate cele la câte renunțase Peggy. În timp ce mămica vorbea în continuare, m-am simțit contrariată şi m-am întrebat dacă nu cumva vorbea despre această Peggy care poate că nici nu existase fiindcă în realitate primul şi autenticul ei prieten din copilărie – adevăratul lăptar – fusese în cele din urmă împuşcat mortal în acea zi. Putea fi un succedaneu, o născocire, un praf în ochi ce ținea loc de „E mort, fata mea. E mort. Iar acum cum o să reuşesc să fac față la aşa ceva?”, în loc de asta – o minte pe cale să se distrugă, decisă ca, în procesul distrugerii, să nu accepte consecințele urâte, născocind istorioare ca să amâne consecințele, refuzând să fie prezentă până şi în clipa anunțării... Mămica mi-a întrerupt şirul gândurilor despre gândurile ei ca să-mi spună:

— Chestia e, fiica mea, că şi eu pusesem ochii pe el.

Era evident că acum vorbea despre adevăratul lăptar şi a spus că toate fetele făcuseră o pasiune pentru el, toate fetele fiind nimeni altele decât femeile cu închinăciunile, cucernicele alea de vârsta a doua de la noi din cartier, care se plasau doar cu o treaptă mai jos de călugărițele propriu-zise şi care ar fi fost pe aceeaşi treaptă cu ele dacă n-ar fi păcătuit combinându-se la un moment dat cu bărbați şi făcând sex şi copii.

— Îmi amintesc de parcă a fost ieri, mi-a zis mămica, când au auzit vestea că Peggy s-a hotărât să se călugărească. Au râs de absurdul veştii, de norocul chior reprezentat de ea, de potriveala implicită, căci, odată Peggy eliminată, până la urmă cine le mai putea sta în cale?

Mămica mi-a zis că treaba asta a înfuriat-o, dar că era furioasă şi pe Peggy, care devenise sută la sută contemplativă şi, în rasa ei, în starea ei mistică, în cununia ei cu Iisus, nu mai făcea deosebire între adevăratul lăptar şi alți bărbați, nu-i mai păsa ce gândeau sau spuneau oamenii.

— Eram nedumerită, mi-a zis mămica, fiindcă îl iubise, ştiam sigur că-l iubise, şi cu toate astea se lepădase de el, precum şi de legătura trupească cu el, căci, da, fiica mea – iar aici mămica a coborât glasul –, în zilele alea existau respect şi mult mai puține dezvăluiri şi sentimentalisme şi indiscreții decât în prezent, dar eu ştiam că se culcase cu el, iar pe vremea aia nici nu se punea problema să faci aşa ceva.

Aşadar, după spusele mămicii, Dumnezeu e mare şi aşa şi pe dincolo, dar închipuie-ți cum e să renunți la adevăratul lăptar pentru El. Aşa a zis. Mămica a zis chestia asta şi era o revelație să o auzi chiar din gura ei. Uite-o pe mămica, una dintre cele mai cucernice cinci femei de la noi din cartier, trântind incredibilul „Dumnezeu e mare şi aşa şi pe dincolo, dar”. Era strigător la cer, dar în acelaşi timp şi

palpitant, ba chiar întrucâtva revigorant, că o ființă dedicată celor sfinte se vădea a nu fi sută la sută dedicată celor sfinte sau, altminteri, nu mai exista altă soluție decât ca de-acum să schimbi înțelesul celor sfinte astfel încât să includă și partea de jos a trupului. Deci avuseserăm dreptate. Surorile mele și cu mine avuseserăm dreptate. În tinerețea ei mămica chiar avusese aventuri și *rendez-vous*-uri cu bărbați în locuri „puncte puncte" – sau încercase să aibă sau cel puțin nu îi repugna ideea că le-ar fi putut avea. În adâncul inimii ei le aproba.

Moartea e o chestie sinceră și la fel e și „încolțit și împușcat și aproape mort". N-aș fi obținut în veci asemenea informații prețioase despre mămica și adevăratul lăptar și despre Peggy și eșalonul superior de mirene cucernice de la noi din cartier dacă adevăratul lăptar n-ar fi fost împușcat aproape mortal în ziua aceea. Și uite-o turuind mai departe. Au fost fericite, a zis ea, când prietena cea mai veche a îmbrăcat straiele monahale, deși n-a ținut mult, căci imediat după aceea a izbucnit din nou zâzania între ele.

— Se băteau pentru el, mi-a zis. Și eu, fiica mea, mă băteam pentru el.

Aici n-am zis nimic, fiindcă voiam să termine de povestit, nu-mi doream să-și vină în fire, să-și amintească cine era, cine eram eu, și nici de celălalt bărbat, mortul, tatăl meu, cel cu care se măritase.

— Însă s-a întâmplat un lucru îngrozitor, a zis ea, un lucru pe care nu-l avuseserăm în vedere nici eu, nici vreuna dintre celelalte.

Chestia îngrozitoare s-a vădit a fi faptul că adevăratul lăptar, conform încăpățânării lui cunoscute de a face totul taman pe dos de cum făceau ceilalți, a decis singur problema stării lui civile. A decis că, dacă nu o putea lua pe acea Peggy, nu avea să ia pe nimeni. În ceea ce privea originea numelui lui – mămica a trecut direct la ea.

La fel ca toți cei din generația mea, credeam că era cunoscut în zonă drept „bărbatul care nu iubea pe nimeni” fiindcă se supărase atunci şi se răstise la copii – neiubitor, antisocial, ciufut, aşa i se zicea în cartier. Şi că nu dăduse dovadă de spirit de echipă, că refuzase să susțină strădaniile repudiatorilor. „Erau pentru binele nostru armele alea”, ziceau oamenii, „iar băieții de aici trebuiau să le ascundă undeva”. Aşadar, necooperant, asta era opinia generală. În plus, avea tendința să se ia la harță, în principal tot cu repudiatorii – fiindcă o amenințaseră cu moartea pe fata cu tabletele, fiindcă o biciuiseră pe sora noastră numărul doi, fiindcă încercaseră să le omoare pe vorbitoarele invitate să țină prelegeri în şopronul feministelor pe teme care țineau de problematica universală a femeilor. Se luase la harță chiar şi pe tema ologirilor, a bătăilor, a taxelor de protecție, a tăvălirilor prin smoală şi fulgi – nu doar ale altora, ci şi a lui. Era limpede ce dilemă isca, zicea lumea. Umbla de colo colo, nu paşnic sau plin de tact, ci sever, lucid, vigilent şi neînduplecat. Fireşte, acestea erau motivele prezentate celor din generația mea pentru a înțelege originea poreclei lui de om „care nu iubea pe nimeni”. Bineînțeles, mai era şi celălalt nume, „adevăratul lăptar”, dar acesta intervenise abia în ultima vreme, ca o modalitate de a-l deosebi de cel de care se presupunea că eram îndrăgostită, însă acum, ascultând-o pe mămica, a ieşit la iveală că exista încă o explicație, una mai veche, pentru numele lui.

— Când Peggy i-a frânt inima de dragul lui Dumnezeu, a zis ea, el le-a frânt inimile tuturor celorlalte fete refuzând să se mai căsătorească şi să o uite.

Continua să fie un ins chipeş, deşi acum în felul acela întinat, de inocență pierdută, cu o umbră înciudată de acreală, aşa încât la început era „bărbatul care nu putea să iubească pe altcineva în afară de Peggy”. Apoi a devenit

„bărbatul care refuza cu bună ştiinţă să iubească pe altcineva în afară de Peggy”. După aceea, cât a ţinut faza împelinată, mânată, împietrită, a fost „bărbatul care instaurase politica mohorâtă de a nu iubi niciodată pe nimeni şi cu atât mai puţin pe Peggy”, care, de dragul conciziei, a fost prescurtată în „bărbatul care nu iubea pe nimeni”, nume care, până să apară „adevăratul lăptar”, fusese săpat în piatră ca fiind al lui. Şi numele ăsta, a mai zis mămica, nu fusese îmblânzit cu nimic de faptele lui bune, căci continua să facă fapte bune. O ajutase pe mămica lui Cutare McCutare, care era şi mămica băiatului atomic, după ce-i murise bărbatul, iar mai târziu după ce-i murise fata şi apoi după moartea fiecăruia dintre cei patru băieţi ai ei. Pe urmă o ajutase pe mămica atunci când a murit tăticu', pe urmă când a murit fratele nostru numărul doi şi când sora noastră numărul doi a dat de necaz cu repudiatorii din pricina alegerii ei răzvrătite a acelui soţ. Mă ajutase şi pe mine după întâlnirea pe care o avusesem cu Lăptar în zona de zece minute. Aşadar, le sărise în ajutor altora, multora, inclusiv fetei cu tabletele, care îl respinsese categoric, deşi, în mod surprinzător, pe el nu-l otrăvise. Şi pe femeile cu teme le ajutase atunci când atitudinea comunităţii faţă de ele era una de zeflemea şi de ocară, pentru că se ocupau cu fleacuri, în vreme ce opt sute de ani de probleme politice aşteptau încă o soluţionare. Aşadar, ajuta în stânga şi-n dreapta şi o făcea dintr-o perspectivă mai largă, dintr-o înţelegere mai profundă a lucrurilor. Şi totuşi nimic din toate astea nu conta când venea vorba de numele după care era cunoscut la noi în comunitate.

— Ce risipă, a comentat mămica. Ce bărbat. Ce bărbat cumsecade, corect, cinstit. Şi cum arăta, fiica mea...

În clipa aia s-a abătut de la subiect ca să mă întrebe dacă nu eram de acord că semăna leit cu actorul James Stewart şi, în acelaşi timp, cu actorii Robert Stack, Gregory

Peck, John Garfield, Robert Mitchum, Victor Mature, Alan Ladd, Tyrone Power şi Clark Gable. Eu n-aş fi fost tocmai de acord, dar, cum ştiam bine, oamenilor îndrăgostiţi li se năzăreau mereu tot soiul de trăsnăi.

— Până la urmă noi, femeile, a trebuit să ne dăm bătute, a zis mămica, ceea ce m-a făcut să mă uit la ea, chestie care, chiar şi pe întuneric, a făcut-o să intuiască faptul că mă uitam la ea.

S-a grăbit să se corecteze.

— Nu eu, a zis. Nu mă refeream la mine. Eu îl uitasem de mult.

Dar nu, nici vorbă să-l fi uitat. O, nu-l uitase. În ce mă privea, pe parcursul acelei nopţi în mintea mea s-a făcut lumină.

— Fireşte că l-am uitat, a stăruit ea şi aici a ridicat vocea, încercând să împiedice proaspăta revelaţie să-mi pătrundă în conştiinţă. Dacă nu l-aş fi uitat, fiica mea (iar asta ar fi trebuit să constituie o dovadă), pentru numele lui Dumnezeu, de ce m-aş mai fi măritat cu taică-tău?

Chiar aşa, de ce? M-am trezit iarăşi că reflectez la tărăşenia cu „căsătoria cu soţul greşit”. Nu mă refer la depăşirea fazei a ceea ce se numea pe vremuri o însoţire izbutită, în care ambii partenerii se implicau şi se dedicau unul altuia, bucurându-se unul de celălalt până la capătul firesc al drumului lor comun, când se despărţeau, cu sau fără dragoste şi urări de bine, înainte să continue cu altcineva sau altceva. Mă refer la tărăşenia cu oamenii care se căsătoreau cu persoane pe care nu le iubeau şi nu le doreau şi în care, dacă ar fi aruncat o privire, cineva din afară ar fi putut să clatine din cap şi să spună că n-ar trebui ca o persoană să ocupe un loc atât de intim în viaţa altcuiva dacă se dovedea că nu era persoana potrivită. Însă în mentalitatea generală a locului existau temeiuri pentru aşa ceva. Unul îl reprezenta situaţia politică de aici, în care

soțul pe care ți-l doreai de fapt putea să nu aibă neapărat parte de o moarte timpurie şi violentă, doar că riscul ăsta exista. De ce să te ataşezi sufleteşte de singura făptură din lumea asta pe care o iubeşti şi alături de care ți-ai dori să-ți petreci viața, când poate că nu peste mult timp avea să te lase de izbelişte şi să intre în mormânt? Un alt motiv îl reprezenta frica de a rămâne singur în urma stigmatului social care venea la pachet cu treaba asta. Prin urmare, puteai să te căsătoreşti cu oricine. Ăla e bun. Tipul de colo merge. Sau ea. Alege ce muiere vrei. Pe urmă era faptul că erai presat s-o faci, fiindcă trebuia să respecți norma, fiindcă nu puteai dezamăgi lumea – dată a fost fixată, tortul a fost comandat, nu te-ai dus încă să faci rezervări pentru luna de miere? Pe urmă era teama de propria persoană, de propria independență, de propriul potențial, aşa că puteai evita traiectoria respectivă căsătorindu-te cu cineva care nu se afla pe ea, cu cineva care nu rezona câtuşi de puțin cu ea, cineva incapabil să ți-o intuiască sau să ți-o încurajeze. Pe urmă era chestia că nu căutai să te căsătoreşti cu cel pe care îl voiai, fiindcă în felul ăsta riscai să stârneşti invidie şi mânie în inimile altora, despre care ştiai că au ochit şi ei persoana respectivă. Mai erau şi alte motive pentru alegerea unui soț greşit – teama de a scăpa frâiele din mână îngăduindu-i celui râvnit să pătrundă în intimitatea ta sau căsătoria cu un apropiat al celui pe care îl voiai, dar care nu te voia pe tine, aşa încât puneai mâna pe prietenul lui cel mai bun, pe colegul lui de muncă, pe o rudă, ba chiar pe insul care trăia uşă în uşă cu el. Fireşte că mai era şi motivul capital, cel mai însemnat motiv să nu te căsătoreşti cu partenerul potrivit. Dacă te căsătoreai cu *el*, cel pe care îl iubeai, cel după care tânjeai şi care, la rândul lui, te iubea şi tânjea după tine, iar însoțirea voastră se dovedea autentică şi trainică şi deborda de o fericire ce vă împlinea pe deplin, ei bine, ce se întâmpla dacă acest soț

nemaipomenit nu contenea să te iubească şi nici tu pe el şi niciunul din voi nu era ucis ca urmare a problemelor politice? Toate veşniciile şi nesfârşirile alea de fericire! Erai sută la sută sigură că ai face faţă unei asemenea perspective? Comunitatea conchisese că nu, nu era posibil. O fericire imensă şi neîntreruptă era mult mai mult decât îi puteai cere. Ăsta era motivul pentru care a te căsători şovăielnic, din vinovăţie, din părere de rău, din teamă, din disperare, din ruşine şi, la fel, dintr-un sacrificiu de sine formidabil, era – mai mult sau mai puţin – norma matrimonială nescrisă de pe la noi. Ăsta era şi motivul pentru care mă protejam respingând căsătoria şi, mai mult, cramponându-mă de poate-relaţii, în ciuda faptului că tânjeam periodic la o relaţie adevărată şi încercam inutil să modelez una din mine şi poate-iubit. Aşadar, acestea erau toate motivele – sau, evident, o selecţie grăitoare – aşa-zisului accident al căsătoriei cu soţul greşit. Iar acum ştiam sigur că tăticu' *fusese* soţul greşit, fiindcă, deşi îl învinovăţise, îl învinovăţise tot timpul – pentru depresiile lui, că zăcea în pat, că se ducea la spital, că murise, că nu o iubea –, nu tăticu'* fusese problema. Chestia era că în tot timpul ăsta fusese îndrăgostită, era în continuare îndrăgostită de adevăratul lăptar. Cât despre tăticu', ştiuse el oare că era soţul greşit? îi păsase, avusese inima frântă, nu doar din cauză că i se atribuise o postură nepotrivită, dar că îngăduise să i se atribuie o postură nepotrivită? Sau tăticu' ştiuse că, în toţi anii ăia de căsnicie, ba chiar dinainte de căsătorie, mămica fusese, la rândul ei, soţia greşită pentru el?

Acum, după aproape două săptămâni, mămica era tot la spital ca să aibă grijă de adevăratul lăptar, în vreme ce eu eram acasă şi aveam grijă de fete. Panica lor se mai domolise, căci acum înţeleseseră că nu plecase pentru totdeauna, nu dispăruse, nu fusese făcută să dispară, nu

fusese răpită şi dusă în cine ştie ce loc sinistru, ca, de pildă, la spital ori la puşcărie, că nu era moartă, iar trupul ei nu fusese îngropat în vreun mormânt săpat pe furiş şi apoi acoperit în pripă. Se împăcaseră cu ideea că o vreme avea să-şi facă apariția sporadic şi că atunci puteau petrece câteva ore cu ea, precum şi că între timp puteau să mă învârtă pe mine pe degete, ceea ce şi făceau. „Mami a zis că putem primi cutare lucru”. „Mami a zis că putem merge în cutare loc”. „Mami a zis că putem sta treze până la patru dimineața”. Eram dispusă să închid ochii la unele dintre aceste mami, iar seara le citeam, fiindcă surioarele adorau să li se citească. Tot în perioada asta, fiindcă mi-o ceruseră anume şi fiindcă şi mie începea să mi se facă poftă, m-am aventurat atunci, înainte de ora cinei, până în centrul zonei ca să cumpăr (un fel de-a spune) blestemații ăia de cartofi prăjiți.

Am împins în lături uşile murdare, am intrat şi am trăit experiența neplăcută de a fi făcută complice post-factum la asasinarea fetei cu tabletele, despre care, fireşte, înainte să fi ieşit iar în stradă, decisesem că, cel mai probabil, nu avea nimic de-a face cu el. La mijloc era doar goana obişnuită a oamenilor după senzațional, o altă născocire de-a lor, o altă minciună de-a lor pe care şi-o doreau adevărată şi, prin urmare, o făceau să fie adevărată cu mințile şi bârfele lor. În orice caz, dacă fusesem într-adevăr complice, cine erau ei de-şi permiteau să vorbească? – căci în cazul ăsta şi ei ar fi fost complici. Am împins uşile în lături, am intrat şi pe urmă, nu după mult timp – şocată, ruşinată, cu cartofii prăjiți primiți gratis, dar şi cu acel „Omoară-i, Lăptar. Omoară-i pe toți. Îi urăsc. Grăbeşte-te şi omoară-i” plin de furie –, am ieşit iar. Am pornit-o pe stradă, îndepărtându-mă de fast-food, şi am cotit-o pe după colț, întrebându-mă, deci aşa o să fie de acum înainte? Mă refeream la lucruri primite pe degeaba. De-a lungul timpului

văzusem cu ochii mei cum nişte inşi anume de la noi din zonă căpătau lucruri pe degeaba. Intrau în prăvălii şi negustori tăcuți, uneori glaciali, deşi cel mai adesea exagerat de îndatoritori şi de amabili, le împingeau pachete gratuite. Deci ăsta avea să fie de-acum rolul meu în infrastructura lui Lăptar? Urma să fiu detestată, temută, dispreţuită, dar se vor strădui teribil să rămână în relaţii bune cu mine. Dacă aşa urma să fie – să mi se tot ofere lucruri, să mi se livreze lucruri acasă, tot mai multe lucruri, fie că le voiam sau nu –, în cazul ăsta, mă frământam eu, care ar trebui să fie următoarea mea mişcare? Ar trebui oare să isprăvesc odată cu povestea asta, să iau lucrurile care-mi erau oferite gratis şi să le arunc unul peste altul într-un colţ fără să mă uit măcar o dată la ele? Să mă arăt fermă, nu constrânsă, nici intimidată, şi să trântesc banii pe tejghea? Sau să plec cu demnitatea neştirbită, fără să cumpăr sau să accept nimic? Dacă urma să aleg ultima variantă, aş fi rămas stăpână pe situaţie, numai că eu *luasem* cartofii prăjiţi, aşa că ei erau deja stăpâni pe situaţie. Asta însemna că nu-mi rămânea decât să mă aventurez în afara zonei ca să-mi fac cumpărăturile – şi nu doar lucrurile mărunte, ci, cel mai probabil, proviziile pe toată săptămâna. În plus, nu mă pregătise nimeni pentru aşa ceva, să mă împotrivesc situaţiei, să o depăşesc. În caz că murea – de Lăptar vorbesc – sau era arestat sau dispărea – căci repudiatorii considerau că era normal ca din când în când să se facă dispăruţi unii pe alţii – sau chiar ajungea în punctul în care îi pierea dorinţa pentru mine, popularitatea mi-ar fi scăzut dramatic, iar ei, negustorii, şi-ar fi dorit să se răzbune pentru tot pupatul ăla în fund şi, în egală măsură, şi-ar fi cerut înapoi toate pachetele. Aşa că am continuat să-mi văd de drum, abătută, bântuită de gânduri negre, spunându-mi „Ce rost are? La ce bun?”, timp în care alunecam treptat în braţele deznădejdii. Tot atunci am simţit cum mă încearcă din nou

senzația aia neplăcută de imponderabilitate, când picioarele îmi erau amorțite şi tălpile nu-mi mai atingeau pământul. Le vedeam mişcându-se, dar nu le simțeam mişcându-se. Aveam iarăşi impresia aceea, că eram goală, cu spatele neprotejat. Ce se petrece? Chestia asta mă scoate din minți, mi-am zis şi în momentul ăla m-am oprit şi m-am prins cu mâinile de o balustradă. Acela a fost momentul când, ca la un semnal, un alt val de frisoane teribile m-a străbătut din cap până în picioare. Deci urmau o lovitură după alta, o chestie nasoală după alta, până când, pare-se, aveam să pricep mesajul. Dar care era mesajul? Cu ce eram eu de vină dacă hotărâseră că el îi luase gâtul de dragul meu?

Şi atunci mi-am amintit de cartofii prăjiți. Îi țineam în mână şi simțeam că mă stingheresc, aşa că i-am azvârlit. În clipa aceea, când au ajuns pe jos, am lăsat să se aleagă praful de acest gest nobil gândindu-mă, zău aşa, ce mi-a venit? Oare să îi culeg de pe jos? m-am întrebat apoi. Nu s-au murdărit, erau încă împachetați. Aş fi putut să-i scutur nițel, să fac semnul crucii peste ei şi să-i duc acasă la surioare. Însă problema a fost tranşată de o haită de câini maidanezi care s-au ițit de te miri unde, s-au repezit la cartofii prăjiți, s-au încăierat pentru ei, iar învingătorii i-au înfulecat în câteva secunde. Sălbăticia câinilor i-a suscitat un icnet cuiva de peste drum, aşa că m-am uitat într-acolo şi am zărit-o pe sora fetei cu tabletele, cea care, la fel ca mine, fusese otrăvită recent aproape mortal de aceeaşi persoană. Tot la fel ca mine, se ținea de o balustradă, arătând uluită, arătând – aşa cum zicea lumea – nu ca şi cum trecuse deja prin purificarea suferinței de la otravă, ci ca şi cum s-ar fi aflat abia la începutul suferinței de la otravă. Se uita încoace cu ochii mijiți, mai întâi la mine, apoi la câini, şi am băgat de seamă că era adevărat ce se zicea, că, de când fusese otrăvită, nu-şi mai redobândise strălucirea – şi că nici nu mai vedea bine. Se zicea că nu

poartă baston şi uite-o, fără baston. În schimb căuta să se ajute de ce-i mai rămăsese din văz, precum şi de pereți, uluci, stâlpi de felinar, garduri vii, şi în felul ăsta reuşea să înainteze, apropiindu-şi fața de obiecte şi dibuindu-şi drumul pe pipăite. „N-are nimic, e complet restabilită" era pronosticul comunității în privința ei, acesta fiind totodată şi eufemismul comunității pentru „întremată, deşi cu sechele", care era şi el un alt eufemism pentru „având nevoie urgentă de îngrijire şi supraveghere medicală", toate acestea fiind lucruri pe care, din păcate, cel aflat în nevoie nu avea să meargă la spital ca să le primească. Cât despre strălucirea ei, în momentul ăsta aveam eu însămi confirmarea că era ştirbită, zdrențuită, aproape imperceptibilă. Lăsând la o parte câteva licăriri pâlpâitoare şi câte o scânteiere răzleață, posacă, ar fi putut fi la fel de bine una dintre noi, cu poverile noastre grele, inerte. La ora asta era puțină lume pe stradă, fiindcă majoritatea oamenilor erau în casă, îşi luau ceaiul, se uitau la ştiri, iar cei care îşi făceau totuşi apariția treceau exact pe lângă ea. Unii îşi fereau înadins privirea, alții şovăiau, încetineau pasul, se opreau, pe urmă traversau precipitat strada până în locul unde câinii se luptau în continuare, alegând acel traseu ocolitor ca fiind cel mai puțin tulburător. Vreo doi nu ştiau ce să facă, aşa cum nici eu nu ştiam, nu fiindcă n-am fi vrut s-o ajutăm, ci fiindcă sora fetei cu tabletele, cu strălucirea ei împuținată, cu întunericul care punea stăpânire pe ea, ne-ar fi putut refuza ofertele de ajutor. Şi-apoi poate că vreo persoană şi-ar fi dorit s-o ajute, dar nu avea cum, din pricină că ea însăşi se agăța de balustradă. În momentul ăla cei care şovăiau peste drum de mine s-au hotărât. Au traversat la rândul lor strada, aşa încât acum nu mai rămăseserăm decât eu şi sora fetei cu tabletele. Mai erau şi câinii, fireşte – unii încăierați, alții lingând, ba chiar înghițind ambalajele de la cartofii prăjiți. Atunci am văzut ceva mai sus de noi doi

bărbați care se încăieraseră şi ei – la propriu. Motivul pentru care nu-i remarcasem mai devreme era că dinspre ei nu răzbătea niciun sunet. Se băteau în linişte, într-o tăcere desăvârşită – cu pumnii în dreptul feței, fandare, directă, directă-directă-croşeu, fentă, țopăit încoace şi încolo, clinei. Era un spectacol ciudat, dar încă şi mai ciudat era că fiecare dintre cei doi, în timp ce îşi încordau puterile, avea câte o țigară inertă, lungă, ce îi atârna la colțul gurii.

M-am desprins de balustrada mea şi m-am dus la sora fetei cu tabletele. I-am zis cine sunt, căci nu eram convinsă că putea să-mi desluşească trăsăturile. Am întrebat-o dacă avea nevoie de ajutor, dar nu credeam că o să accepte şi nici măcar nu eram convinsă că o să-mi răspundă, unul dintre motive fiind acela că, dacă se gândea că avusesem vreun amestec în asasinarea surorii ei, la fel ca oamenii din fast-food, de ce s-ar gândi că m-aş gândi că acum ar vrea să o ajut? Al doilea era mai degrabă legat de povestea cu măritişul şovăielnic cu soțul greşit. Între noi fie vorba, unii ziceau că întunecarea care se abătuse asupra surorii fetei cu tabletele nu avea atât de-a face cu faptul că fusese otrăvită de soră-sa, cât mai degrabă cu faptul că renunțase treptat la înflăcărarea ce o caracteriza după ce fusese părăsită, în urmă cu un an, de iubitul ei stabil. Având în vedere cine o părăsise – sau mai degrabă o lăsase cu ochii în soare –, precum şi legătura mea de sânge cu respectivul, în clipa aceea nici nu voiam să mă gândesc în direcția respectivă. Însă m-am oferit s-o ajut, iar ea a zis:

— Ce-ai făcut? Am văzut mişcare şi acum acolo sunt câini şi nu pot să trec de ei.

Deja se răsucea pe călcâie, gata s-o ia în direcția opusă, pe drumul ocolit. Probabil asta însemna de la o balustradă la alta, dintr-un gard viu în altul, dintr-un felinar stradal rupt în altul, până când avea să ajungă acasă.

— Am azvârlit nişte cartofi prăjiți, am lămurit-o, apoi i-am zis: Nu te duce în direcția aia. Acolo sunt nişte bărbați care se bat.

În momentul acela a şovăit, apoi mi-a zis că se chinuie să desluşească ce-i în jur. În special indicatoarele, mi-a zis şi a arătat cu mâna, spunând că scrisul era şters. M-am uitat în direcția în care arăta, dar acolo nu era niciun indicator. În cartierul ăsta, unde majoritatea străzilor erau identice, repudiatorii îndepărtaseră toate indicatoarele, până la ultimul, ca să încetinească şi să bulverseze inamicul, lucru pe care ar fi trebuit să-l ştie, aşa că asta m-a făcut să mă întreb dacă nu cumva otrava îi afectase şi creierul.

— Îmi număram paşii, ca să-mi dau seama unde sunt, mi-a zis şi a continuat să privească încordat, ținându-se cu o mână de balustradă. Nu reuşeam să-mi amintesc dacă am cotit-o pe...

Şi a pomenit numele a doua străzi, dintre care nu o cotise pe niciuna. Doar că strada ei era la numai trei străzi distanță. I-am explicat unde ne aflam şi aveam de gând s-o întreb dacă n-ar vrea s-o însoțesc. Numai că am vorbit amândouă în acelaşi timp. Nu ziceam decât strictul necesar şi mă prevenisem singură dinainte să nu fiu egoistă şi să-i spun ceea ce în secunda următoare am şi rostit şi anume că „Nu eu am omorât-o pe sora ta. Nici nu sunt de vină că ai fost respinsă de iubirea vieții tale”. Între timp ea a zis că „Zilele trecute am găsit o scrisoare în cameră la soră-mea”.

Scrisoarea fusese găsită de sora fetei cu tabletele în timpul unei percheziții sistematice întreprinse de ai ei. Erau decişi să descopere unde îşi ținea fata cu tabletele poțiunile şi otrăvurile, arsenalul ei specific. Avea permanent provizii şi nu se putea să le fi ținut tot timpul la ea. Cu siguranță le ascundea pe undeva, s-au gândit ei, pe undeva prin casă. În vreme ce câțiva din familie se ocupau de străfundurile magaziei de cărbuni, ale debaralei, ale rezervorului de la

toaletă, ale podului şi aşa mai departe, sora fetei cu tabletele îşi îndrepta atenția asupra locurilor mai puțin probabile. Locuri, zicea ea, în care nişte amerindieni debordând de înțelepciune şi de perspicacitate, având legături străvechi cu mediul înconjurător şi elementele acestuia, s-ar fi ascuns la vedere şi n-ar fi fost găsiți. În traducere, fireşte, asta însemna livingul. Fata cu tabletele, specialista în otrăviri, evita până şi cele mai simple reuniuni de familie, aşa că nu s-ar fi aventurat în ruptul capului în încăperea aceea. Aşa că sora fetei cu tabletele s-a dus glonț în living şi a căutat din priviri cel mai improbabil loc din acea încăpere cât se poate de improbabilă, ca să descopere unde ar fi putut soră-sa să-şi ascundă cel mai bine otrăvurile. Din nou, răspunsul Pieii-Roşii era evident. În ziua aceea pe divan zăcea – aşa cum zăcuse de cinci ani încoace – îndrăgita păpuşă de cârpe a familiei. Păpuşa aia fusese transmisă de la un copil la altul şi într-un final ajunsese la mezin, asta până când acesta împlinise unsprezece ani şi se descotorosise de ea. Deşi cineva din familia lor trebuie să se fi gândit că într-o bună zi, destul de curând, da, într-o zi, după ce el sau ea se va fi ocupat de toate celelalte treburi gospodăreşti mai presante, obligatorii, o să ajungă să pună păpuşa aia undeva sau s-o dea cuiva. Din pricină că fusese un articol fără mare importanță, un accesoriu din dotarea casei, practic, ziua respectivă nu venise încă. Apoi însărcinatul cu curățenia din familie a uitat, aşa că păpuşa a continuat să zacă acolo, în văzul tuturor, azvârlită pe divan, până când a devenit invizibilă. Aşadar, sora fetei cu tabletele s-a dus țintă la ea şi a luat-o în mână. În burta acelei păpuşi, între *chakra* sexului şi *chakra* plexului solar, se afla o ieşire mare, prinsă cu un ac de siguranță pentru scutece. Sora fetei cu tabletele a desfăcut acul, l-a scos din burta păpuşii şi a găsit înăuntru nu otrăvurile propriu-zise ale fetei cu tabletele, ci o scrisoare împăturită în opt. Era scrisă de mâna surorii ei şi

părea a fi o misivă privată, adresată de o latură a personalității fetei cu tabletele altei laturi a ei. Începea cu „Scumpa mea Susannah Eleanor Lizabetta Effie”. Aici sora fetei cu tabletele s-a oprit. Ca toți membrii familiei aceleia oneste, nu-i plăcea să-şi vâre nasul prin lucrurile altuia. În mod normal n-ar fi făcut în ruptul capului aşa ceva, numai că familia era constrânsă de obligația mai presantă de a depista şi distruge armele crimei folosite de ruda lor şi, cu repudiatorii care le băteau la uşă, amenințând s-o omoare pe ruda cu pricina, simțeau că n-au altă soluție decât să-i dea bătaie. În timp ce restul familiei continua să scotocească şi la etaj, şi la parter, şi în spatele casei, dând la o parte scândurile duşumelei, făcând găuri în pereți, căutând flacoanele şi poțiunile pe sub grinzi, cu îndoială în suflet şi mustrări de conştiință, sora fetei cu tabletele, cocoțată pe marginea divanului, a desfăcut pliurile a ceea ce însuma treisprezece pagini de scris extrem de mărunt, de ordonat, de sumbru. A tras adânc aer în piept „Scumpa mea Susannah Eleanor Lizabetta Effie”, începea scrisoarea.

Scumpa mea Susannah Eleanor Lizabetta Effie.

Ne revine obligația de a-ți enumera lucrurile de care te temi, ca nu cumva să le uiți: teama de a fi neajutorată, de a te agăța de alții, de a fi stingheră, de a fi invizibilă, de a fi vizibilă, de a fi făcută de ocară, de a fi ostracizată, de a fi păcălită, de a fi intimidată, de a fi abandonată, de a fi lovită, de a fi bârfită, de a fi compătimită, de a fi luată în balon, de a fi considerată „copuu şi, în acelaşi timp, „femeie bătrână”, de furie, de alții, de a face greşeli, de a şti instinctiv, de tristețe, de singurătate, de eşec, de pierdere, de dragoste, de moarte. Dacă nu de moarte, atunci de viață – de corp, de nevoile lui, de organele lui, de organele lui obraznice, de organele lui nedorite. Pe urmă vin cutremurările, înfiorările, felul în care simțim cum ni se înmoaie picioarele din cauza acelor cutremurări şi înfiorări. Pe o scară de la unu la zece,

nouă virgulă nouă dintre noi credem că ne pierdem puterea şi cădem pradă slăbiciunii şi, în egală măsură, şireteniei celorlalți. Mai credem şi în instabilitate. Nouă virgulă nouă dintre noi suntem convinse că suntem spionate, că reiterăm la nesfârşit vechile traume, că expresia facială pe care o afişăm e impenetrabilă şi nefericită şi împietrită. Astea sunt temerile noastre, scumpă Susannah Eleanor Lizabetta Effie. Ia act de ele, te rog. Aminteşte-ți observațiile astea. Susannah, o, Susannah a noastră. Ne e frică.

— Măiculiță, am exclamat eu.

— Da, a zis sora fetei cu tabletele. Şi mai era.

Ca să nu lungesc vorba sau să insist, cea mai mare temere, temerea pe care o nutrim şi pe care, dacă n-am avea-o, chiar dacă ar trebui să rămânem cu toate celelalte frici, tot am fi nespus de fericite, cea care ne-a condamnat profund, care ne-a schimbat în rău, care ne-a împiedicat să trecem peste fleacuri precum temerile enumerate mai sus, e chestia aia ciudată care ține de spirit – căci îți mai aminteşti, draga noastră Susannah, chestia aia ciudată care ține de spirit? De Lumină şi Blândețe care intrase în noi, care era în noi şi care, după cum îți aminteşti, ne mai stăpâneşte şi acum?

— Se referea la mine, mi-a explicat sora fetei cu tabletele, înainte ca otrăvirile să ia avânt, adică să ia avânt de-a bine-lea – deci în zilele de demult, când sora otrăvea doar ocazional pe cineva – şi nu uita, era sora mea cea mare, soră-mea mai mare, aşa că trebuia să-i arăt respectul cuvenit vârstei – dar m-am dus să stau de vorbă cu ea, fiindcă nu aveam nicidecum habar nu doar de amploarea spaimelor ei, ci nici măcar de existența acestor spaime, deci m-am dus la ea în cameră şi am gafat cu vorbele mele. Nu ştiam că gafez, dar am înrăutățit lucrurile. Nu am văzut ceea ce sărea în ochi. Cu încercările mele, n-am făcut altceva decât să-i trezesc suspiciuni în privința mea. Am

căutat să îi smulg motivele pentru care făcea ceea ce făcea, să-i limpezesc viziunile deformate, s-o fac să-i vină mintea la cap. Mi-a zis că era imposibil, că era primejdios să se concentreze asupra lucrurilor pozitive când existau lucruri rele, toate lucrurile alea rele care, mi-a zis ea, nu puteau fi date uitării. Mi-a zis că lucrurile întunecate de demult, ca şi lucrurile întunecate de acum, trebuiau păstrate în memorie, trebuiau recunoscute, fiindcă altminteri tot ce se petrecuse înainte fusese zadarnic. În neştiinţa mea, a continuat sora fetei cu tabletele, şi chiar dacă n-aveam nici cea mai vagă idee ce voia să însemne „zădărnicia" aceea, i-am zis, în cazul ăsta, nu era oare posibil să fi fost zadarnic, poate regretabil de zadarnic la vremea respectivă, dar acum să fie extrem de important să poată fi trecute cu vederea, iar ea să le lase în urmă? Atunci m-a otrăvit prima oară.

— Prima oară? am exclamat eu.

— Da. M-a otrăvit de cinci ori, deşi în primele trei rânduri am dat vina pur şi simplu pe ciclu.

Apoi această soră mai mică mi-a zis că ea şi soră-sa mai mare au stat de vorbă la o ceaşcă de ceai şi a doua oară. De data asta, în timp ce fata cu tabletele prepara ceaiul, la fel ca prima oară, sora mai mică a auzit-o iarăşi vorbind despre lucrurile rele de care lumea era nevoită să se cramponeze. Şi-a dat seama că soră-sa era în continuare captivată de problema lucrurilor rele. De data asta a explicat cum nu trebuiau date uitării, altminteri ar fi însemnat că iertarea se putea strecura pe uşa din spate. Ea nu putea să ierte, mi-a zis sora fetei cu tabletele că i-a zis fata cu tabletele, cel puţin atâta vreme cât nu i se prezentaseră încă scuze.

— I-am zis, mi-a zis sora fetei cu tabletele, şi am zis-o tot în ciuda faptului că nu ştiam de la cine urmau să vină scuzele astea sau ce motiv vor fi având neiertăţii să le pară rău – dar i-am zis că instinctul îmi spune că a aştepta scuze

ținea de mentalitatea belicoasă şi am întrebat-o dacă nu putea să renunțe să le mai aştepte, căci, în caz contrar, dacă stătea şi le aştepta aşa, la nesfârşit, lucrul ăsta avea s-o nenorocească şi mai tare. Mi-a răspuns că nu putea să-şi vadă de viață, că trebuia neapărat să i se prezinte scuze înainte să se întâmple orice altceva, şi eu i-am zis că nu era aşa, pe cuvânt că nu, şi ăla a fost momentul când am crezut a doua oară că am un ciclu foarte nasol.

Când au stat a treia oară la taclale cu o ceaşcă de ceai în față, se părea, mi-a zis sora fetei cu tabletele, că lăsaseră deoparte toată discuția aia despre „zădărnicie” şi scuzele ce se lăsau aşteptate, ca şi despre cea mai bună cale de urmat, să ierți sau să nu ierți, trecând în schimb la identitate, moştenire şi tradiție.

— I-am zis că eu aveam impresia, mi-a zis sora fetei cu tabletele, că poate o preocupa excesiv, că o obseda mult prea tare, că atenția i se concentra mai mult decât ar fi fost cazul pe distanțarea față de ceilalți, pe izolarea de ei, şi că făcea asta ori de câte ori otrăvea pe cineva. „Ce zici de ideea de coexistență?” am întrebat-o şi ea mi-a zis că lucrurile trebuiau respectate şi, în plus, dacă s-ar fi concentrat doar pe aspectele luminoase, atunci toți oamenii aveau să-şi închipuie că nu existau decât alea. Şi ar uita, mi-a zis ea. Şi-ar imagina că totul era în regulă, lăsând-o pe ea să fie singura care şi-ar mai fi adus aminte. Nu ştiam care erau lucrurile acelea despre care vorbea. I-am zis că identitatea ei părea să se bazeze pe o perspectivă radicală, aşa că nu-şi putea oare îngădui să se îndoiască în loc să-şi adâncească această perspectivă, moment în care am avut parte a treia oară de un ciclu foarte nasol, cu crampe îngrozitoare.

Sora fetei cu tabletele mi-a zis că a patra oară şi-a dat seama că soră-sa o otrăvea şi după aceea au încetat să mai ia ceaiul împreună şi să stea la taclale.

— Eu credeam totuşi că trebuie să mai existe o cale, mi-a zis ea.

Între timp repudiatorii statului de la noi din cartier o ameninţaseră pe fata cu tabletele şi acela fusese momentul când ai ei s-au apucat să caute armele crimei.

— Atunci am găsit misiva care începea pe tonul acela plin de spaime şi continua pe pagini întregi, treisprezece la număr, enorm de multe, scrise mărunt, mi-a zis soră-sa.

Totuşi într-un târziu se încheia:

Cu dragoste şi foarte multe îngrijorări şi preocupări pentru siguranţa ta prezentă şi viitoare, de la A ta, rămânând totuşi în continuare realmente înfricoşată, Spaima Credincioasă A Altora şi Asta Nu Doar în Zilele Grele.

Spaima Credincioasă A Altora şi Asta Nu Doar în Zilele Grele nu menajase pe nimeni. Şi nici nu existase o corespondenţă constantă, mi-a zis sora fetei cu tabletele, adică una de o intensitate similară, o incursiune temerară a vreunui adversar lăuntric care să fi căutat să contrabalanseze şi să înlocuiască o stare de spaimă cu una de hotărâre încrezătoare. În loc de asta, exista o singură foaie răzleaţă din partea lui Lumină şi Blândeţe, şi chiar şi aceea cu întreruperi constante din partea Spaimei Credincioase A Altora şi Asta Nu Doar în Zilele Grele. Acea coală de hârtie singuratică precum Călăreţul începea cu „Scumpa mea Susannah Eleanor Lizabetta Effie”.

Scumpa mea Susannah Eleanor Lizabetta Effie.

Nu e cazul să-ţi spun eu...

E ÎNFRICOŞĂTOR! VAI, ATÂT DE ÎNFRICOŞĂTOR!... faptul că tot ce vezi e o reflexie a...

TOTUL E ATÂT DE ÎNFRICOŞĂTOR!

...a configuraţiei tale interioare şi că nu trebuie neapărat să... AJUTOR! AJUTOR! O SĂ MURIM! O SĂ MURIM CU TOŢII!

...crezi în această configuraţie...

STOMACUL MEU! VAI, CAPUL MEU! AU, INTESTINELE MELE!

...interioară. În schimb putem...

AMINTEŞTE-ŢI ECHIPAMENTUL NOSTRU DE PRIM AJUTOR, SUSANNAH! ECHIPAMENTUL NOSTRU DE ALINARE! ECHIPAMENTUL NOSTRU DE SUPRAVIEŢUIRE ŞI AUTOAPĂRARE! ECHIPAMENTUL NOSTRU DE APĂRARE A COLŢULUI! FLACOANELE ŞI POŢIUNILE ŞI PILULELE NOASTRE NEGRE ŞI LUCIOASE! O, REPEDE! RĂZBUNARE! VREM SĂ SIMTĂ ŞI EI DUREREA NOASTRĂ ŞI...

Aşa se face că Spaima Altora a redus-o la tăcere, a destabilizat-o şi într-un final a asasinat-o pe Lumină şi Blândeţe. Lumină şi Blândeţe venise şi sub alte chipuri: Unica, Strălucire, Sorela. Reuşise să se infiltreze în chip de Sorela. Deci era logic. Sorela i se insinuase în minte. Nu putea să o aibă pe Sorela în minte. Drept urmare, Sorela trebuia să dispară. Aşa se face că sora fetei cu tabletele fusese otrăvită a cincea oară, atunci când a fost la un pas să moară. Pe urmă am fost otrăvită eu. Pe urmă a fost otrăvit bărbatul confundat cu Hitler. După aia fata cu tabletele a avut ea însăşi parte de o moarte violentă. Pesemne Spaima Altora îşi închipuia că, odată eliminată, ea, chestia aia, putea să-şi vadă nestingherită de viaţă. N-avea decât să se pună pe petreceri, să lase la o parte orice inhibiţie, să continue să fie temătoare. Nu-şi dau seama niciodată – vorbesc de aceşti uzurpatori şi înstăpânitori mentali – că, descotorosindu-se de gazda lor, care e, mai presus de toate, persoana de care au nevoie ca să supravieţuiască, inevitabil se descotorosesc şi de ei înşişi. În momentul acela m-am uitat atentă la sora fetei cu tabletele, care afişa o paloare bolnăvicioasă, avea fruntea îmbrobonată de sudoare, ochii bolnavi şi înceţoşaţi, respira anevoie şi continua să se ţină strâns cu mâinile ei micuţe de balustradă. Trăgea de ea de

parcă ar fi fost scuturată de friguri. Poate chiar avea friguri. Şi era aproape străvezie, nu doar la trup, ci în toate aspectele ființei ei. Era pradă unei stări de surescitare, curenții de adâncime se transformau în curenți de suprafață, susceptibilitățile, mecanismele de alarmă primară, toate sistemele ei de detecție erau copleşite şi copleşitoare. M-aş fi dus să-i sar în ajutor, dar nu ştiam cum s-o ajut. Mai degrabă mă simțeam implicată împotriva voinței mele. Şi în clipa aia mi-a zis pe nume, pe numele mic, şi asta mi-a dat o senzație de căldură prietenoasă, de uşurare, departe de acel „Tu ai omorât-o pe sora noastră!” la care mă aşteptasem. Pe urmă a continuat:

— Vezi cât de înfricoşată era? N-am ştiut niciodată cât de hărțuită se simțea, fiindcă era soră-mea mai mare, chiar dacă era prinsă de toată povestea aia cu duşmanii.

Am răspuns încuviințând din cap, pe urmă mi-am dat seama că era posibil să nu mă fi văzut. Aşa că i-am zis „Îhî” şi m-am întrebat ce altceva să adaug, căci, la fel ca atunci, în furgoneta adevăratului lăptar, simțeam că aş fi vrut să adaug ceva, să fac ceva. Numai că, înainte să-mi vină vreo idee, şi-a făcut apariția fostul ei iubit.

L-am simțit în spatele meu înainte să-i simt mâinile pe mine. Era fratele numărul trei, fratele meu numărul trei, pe care nu-l mai văzusem de un an. Nu îşi mai făcea apariția prea des sau prea mult timp pe-aici prin zonă, nu de când se însurase, tot cu un an în urmă. Venea s-o vadă pe mămica, îi aducea bani, dar sosea în grabă şi ieşea din casă în grabă, luând-o pe ea şi pe surioare cu el, luându-le pe sus – *repejor*! *grăbiți-vă*! –, lăsându-le din brațe – *repejor*! *grăbiți-vă*! – şi ducându-le într-o scurtă excursie cu maşina. Surioarele îmi povesteau că le plimba până în centru ori sus, pe dealuri, sau, dacă era soare, pe malul mării şi de fiecare dată se opreau să ia nişte bunătăți sau mici răsfățuri, „îngheţată şi cartofi prăjiți şi limonadă şi cârnați”.

„Când aduc şi caruselele”, adăugau ele, „ne ducem şi acolo şi ne dă pe toate, chiar şi pe mămica, în fiecare tiribombă”. Uneori le ducea şi în celălalt capăt al oraşului, îmi povesteau ele, unde luau ceaiul la el acasă, împreună cu el şi noua lui soţie. Această nouă soţie fusese o surpriză. Apariţia sa nu fusese anticipată de nimeni – nici de mămica, nici de noi, nici de comunitate, nici de fratele numărul trei şi cu siguranţă nici de sora fetei cu tabletele, iubita lui de multă vreme, de care fusese îndrăgostit ani de-a rândul. În ce ne privea pe noi doi, nu ne mai văzuserăm de când se însurase, fiindcă trecea pe acasă o dată la două sau trei săptămâni, marţea, exact ziua din săptămână când, după serviciu, mergeam şi înnoptam la poale-iubit. Dar acum uite-l venindu-mi prin spate şi punându-mi mâinile pe umeri înainte să apuc să mă răsucesc şi să-mi dau seama că nu era Lăptar, că nu era plutonul de execuţie de la fast-food, nici Spaima Altora sau strigoiul fetei cu tabletele în persoană. Era el, fratele numărul trei, iar eu am simţit trepidaţiile apropierii lui – şi nu eram singura care le detectase. Sora fetei cu tabletele a simţit şi ea ceva. S-a întrerupt din peroraţia pe tema imensei spaime pe care o trăise soră-sa şi care fusese interpretată greşit drept imensa furie a soră-sii, a dat să vorbească, apoi a ţipat din toţi bojocii „Cine-i? Cine-i acolo? *Cinee*?! iar glasul i-a sunat insistent şi imperativ, dar în acelaşi timp şi entuziasmat, plin de speranţă, căci ştiuse înaintea mea cine stătea îndărătul meu, ştiuse chiar înainte ca fratele să zică „Dă-te-n lături, soră geamănă, îmi fac drum”.

Totuşi a trebuit să mă dea în lături cu mâna lui, căci eram prea copleşită ca să mă mişc singură din loc. Chiar dacă mi se adresase mie, îmi dădeam seama că uitase deja de existenţa mea, că privea dincolo de mine şi îşi croia drum direct spre singura fată pe care o iubise vreodată. Auzindu-i glasul, sora fetei cu tabletele a scos un alt ţipăt, o mână i-a

țâşnit brusc, acoperindu-i gura, iar cealaltă i s-a întins în față, poate ca să-l alunge, poate ca să-l apuce. Pe urmă a lăsat brațele să-i cadă pe lângă corp şi a încercat să facă un pas în spate, dar nu avea cum, căci era deja lipită de balustradă. În loc de asta, s-a retras un pas într-o parte şi am ştiut că în momentul ăla fusesem dată complet uitării şi de ea. Era al doilea motiv pentru care mă gândeam că exista riscul să refuze ajutorul oferit de mine. De vreme ce eram sora fostului ei iubit, cel care îi dăduse papucii ca să se ducă să se însoare în pripă cu o necunoscută oarecare, nu era oare posibil să nu vrea să mai aibă de-a face cu nimic din ce i-ar fi putut reaminti de acel eveniment teribil din trecutul ei? Aşadar, ajungeam iar la discuția cu soțul greşit, în cazul de față la soția fratelui numărul trei, care era soția greşită, în vreme ce sora fetei cu tabletele ar fi trebuit să fie soția potrivită. Aşa se vedeau lucrurile din perspectiva noastră – a familiei mele, a familiei ei, a întregii comunități. Totuşi ei doi nu se căsătoriseră, fiindcă fratele numărul trei îşi luase lumea în cap şi făcuse chestia aia de autoprotecție inconştientă pe care o făceau toți. Fiind iubit la rândul lui de cea pe care o iubea până într-acolo încât simțea că nu mai face față reciprocității aceleia vulnerabile a dăruitului şi primitului, a pus capăt relației, ca să termine odată cu povestea asta înainte s-o piardă, înainte să-i fie răpită – fie de soartă, fie de altcineva. La vremea respectivă nimeni nu i-a spus ceva rațional, fiindcă cine s-o fi făcut? Aşa că fratele a încercat să scape de teama lui imensă de a pierde teoretic lucrul pe care şi-l dorea mai mult decât orice mulțumindu-se în schimb cu un surogat. Deloc surprinzător, sora fetei cu tabletele avea ceva de spus despre asta.

— Pleacă, i-a zis ea. Ai plecat, fost amorez, aşa că acum n-ai decât să pleci.

Glasul îi tremura, dârdâia din toate încheieturile, nu încăpea discuție că era furioasă şi se căznea din răsputeri

să-şi focalizeze privirea. La fel de limpede era şi că nu reuşea să-i desluşească bine trăsăturile. Cât despre mine, continuam să fiu invizibilă pentru amândoi, dar asta nu îmi împiedica gândurile să-mi gonească prin cap. Era oare prea târziu? Arsese toate punțile în urma lui? Distrusese totul? Sau ea avea să se înduplece şi să-i dea şansa să repare lucrurile? Fratele numărul trei nu a plecat, aşa cum i se poruncise, vrând, pare-se, să repare lucrurile. În loc de asta, s-a apropiat şi, cu toate că încă nu o atinsese, acum i se adresa direct, o implora. Fără să-şi revizuiască, să-şi şlefuiască spusele, căci era prea implicat emoțional pentru vreo autoevaluare stânjenită, spunea ceva legat de „... greşeală... tâmpit!... Mare tâmpit! Cretin făcut grămadă! Nu ştiam ce-i în mintea mea, ce fac... Prost... Persoana greşită. Fiindcă te iubeam... Teamă. Riscant... Am mers la sigur... Am trădat visul... O, ce cretin!... O, ce tâmpit!... Fir-aş al dracului!... Persoana greşită... Să-mi bag... Imatur!”. Mai era şi ceva legat de „lipsă de prețuire”, pe urmă ceva despre „prețuire”, ceva despre „iubire, o, iubirea mea” şi „n-am făcut față” şi „cretin, nebun, fericirea, n-am putut... n-am vrut... cretin nenorocit”. Cred că se referea la el însuşi. După aia a urmat la rând „povestea asta cu dragostea” şi cum făcuse el un compromis, cum „se mulțumise cu puțin”, spunându-i că tremura din toate încheieturile, că uite-l stând dinaintea ei chiar în clipa aia şi tremurând.

— Nu mă vezi cum tremur? a zis el.

Şi apoi:

— Să-mi fut una! Nu mă vezi cum tremur! Nu poți vedea! Ce-a făcut? Ce ți-a făcut soră-ta la ochi?

Chestia asta l-a făcut să se oprească brusc şi bănuiesc că auzise recent că sora fetei cu tabletele, fosta lui iubită, fusese otrăvită, dar nu anticipase amploarea acelei otrăviri, poate pentru că nu avusese contacte directe cu prea mulți otrăviți, ca să priceapă că nu întotdeauna era afectat numai

tubul digestiv. Totuşi de-acum sora fetei cu tabletele îşi recăpătase suflul.

— Mi-ai frânt inima! a țipat ea. M-ai făcut să sufăr. Te-ai făcut şi pe tine să suferi şi, oricum ai da-o, n-ai cum să n-o fi făcut şi pe ea – oricine o fi fiind – să sufere. Aşa că pleacă, du-te!

Şi mâinile i s-au întins din nou în față. Din nou mâinile lui s-au întins în față şi ea a dat să şi el a dat să pe urmă ea a dat să şi pe urmă ea a şovăit. Pe urmă el a dat să din nou şi atunci ea l-a respins. În general se petreceau şovăieli şi respingeri, erau mâini care se întindeau, brațe care se întindeau, mâini care respingeau şi mai mult decât un singur „Pleacă” rostit, însă fără să aibă loc vreo plecare. Apoi au urmat alte declarații de dragoste din partea lui, alt şir de tâmpitule şi tâmpitu’ naibii şi cretinu naibii.

— Dacă te omora? a țipat el. Dacă soră-ta te omora? Ai fi putut să mori şi eu n-aş fi...

Şi, deşi nu tremura de-adevăratelea, nu fizic, exista clar o agitație, ceva care clocotea înăuntrul lui. Nu că ea ar fi putut să vadă, dar auzul nu avea cum s-o înşele în privința expresiei lui. Sigur, era adevărat că făcuse un compromis, că se mulțumise cu puțin, că-şi pierduse strălucirea, că se blazase, aşa că, dacă nu avea să-şi asculte inima, să țină seama de pornirile inimii, era posibil ca în mai puțin de un an să se transforme într-unul din indivizii ăia îngropați de vii, complet storşi de vlagă, duşi cu totul dintre noi. Însă în toiul declarației acesteia de dragoste şi a tremurului măruntaielor, tonul i s-a schimbat. Acum se desluşea în el o nuanță imperativă, tăioasă, o temeritate admirabilă, poate chiar mânie. A întrebat-o iarăşi ce-i făcuse soră-sa şi dacă o dusese cineva pe adorata lui să primească ajutor. Deci acum problema o reprezenta medicul. O dusese cineva s-o vadă vreunul? Se făcuse ceva ca să fie ajutată? însă sora fetei cu tabletele i-a tăiat vorba, refuzând categoric

să-i accepte îngrijorarea legată de fleacul pe care i-l făcuse soră-sa.

— Căci ce-ți pasă ție de ce mi-au făcut alții, când nu ți-a păsat de ce mi-ai făcut tu însuți?

Au mai urmat nişte lucruri, de data asta din partea amândurora, urmate de o respingere din partea ei, pe urmă de apucarea cămăşii lui, de apucarea lui şi – aproape – de aşezarea capului ei pe... Dar nu! în loc de asta, a urmat respingerea cămăşii lui, respingerea persoanei lui, apoi alte îmbrânceli, dar pe urmă ea l-a apucat iar de cămaşă şi a venit mai aproape de el, tot mai aproape, şi mai aproape, din ce în ce mai aproape. Şi în clipa aia s-a aplecat spre el, s-a lăsat spre el, şi-a rezemat capul de antebrațe, care erau deja instalate pe pieptul lui. Şi imediat a închis ochii şi l-a adulmecat pe iubitul ei, fostul ei iubit, iubitul ei, moment în care fratele numărul trei trebuie să-şi fi închipuit că i se acordase permisiunea. Şi-a înălțat brațele – prea devreme! nu i se acordase. Scoțând un țipăt ascuțit, ea l-a împins încă o dată în lături.

Aşadar, iată-i. Ea l-a mai împins o dată, cu mai puțină forță, şi deja brațele lui se întinseseră – mai înțelepte, aşteptând, pândind semnalul, indiciul acela subtil că de data asta avea să fie momentul potrivit, lucruri care, desigur, nu erau menite urechilor sau ochilor mei. În mod normal aş fi fost şocată, dezgustată, la ideea că cineva – cu atât mai mult eu – putea să stea la câțiva paşi şi să caşte gura la doi iubiți surescitați, pasionali. Dar nu-mi puteam dezlipi privirea de la ei, nu mă puteam înfrâna, nu aveam chef să mă înfrânez şi, în plus, ei începuseră, iar acum continuau. Şi în clipa asta, îngăduindu-i să o cuprindă cu brațele, timp în care se ținea strâns de el, reuşind în acelaşi timp să-l şi respingă, ea l-a dojenit, spunându-i „Cred că te urăsc”, ceea ce însemna că nu-l ura, deoarece „Cred că te urăsc” e totuna cu „Probabil te urăsc”, care e totuna cu „Nu

ştiu sigur dacă te urăsc”, care e totuna cu „Nu te urăsc, o, Doamne, iubirea mea, te iubesc, încă te mai iubesc, întotdeauna, întotdeauna te-am iubit şi n-am încetat nicio clipă să te iubesc”. Apoi ea şi-a desprins şovăitoare faţa de pieptul lui, oare să-l respingă sau nu, şi amândoi au încetat orice activitate. A urmat o secundă de nimic, un licăr de imponderabilitate, după care s-au prăbuşit amândoi uşuraţi – gata cu vorbăria, gata cu scenele – unul în braţele celuilalt.

Acum se sărutau, îmbrăţişându-se strâns: el aplecând-o pe spate, susţinând-o pe după mijloc, iar ea cu braţele pe după gâtul lui, lăsându-l s-o ţină în braţe, lăsându-l s-o susţină, lăsându-l s-o aplece pe spate. Nu după mult timp părea că o sărută de-a-ndoaselea, aşa încât ea nu mai atingea pământul cu picioarele. Era ca într-una din reclamele acelea de Crăciun la parfumuri franţuzeşti, „n-o să fii niciodată sărutată aşa până nu miroşi şi tu aşa”, şi am băgat de seamă – deşi ei nu – că mai erau şi alţii care veniseră să-i privească. Majoritatea oamenilor ăstora se desprinseseră din mica mulţime strânsă ca să asiste la straniul spectacol oferit de bărbaţii care se încăieraseră pe stradă ceva mai la vale. Indivizii continuau să se bată în linişte şi tot cu ţigările atârnându-le în colţul gurii. Poate că fusese o bătaie prea tăcută, prelungită prea mult, prea nelămurită, o bătaie prea deconcertantă, greu de evaluat, una care funcţiona, poate, în mare măsură prin asociaţie de idei, o ciocnire modernă în stil *artnouveau*. Cum publicul era totuşi unul convenţional, obişnuit cu realismul cronologic şi tradiţional, cei mai mulţi au început să aibă îndoieli că bărbaţii ăia se băteau de-adevăratelea. Iată de ce şi-au pierdut interesul şi s-au desprins de grup ca să vină spre noi, iar acum majoritatea vecinilor ăstora încuviinţau din cap şi o făceau cu un aer înţelept. Femeia de lângă mine i-a făcut un semn înţelept cu capul femeii aflate vizavi de

mine, care a luat act de gestul ei înțelept dând la rândul ei din cap cu un aer înțelept.

— Ştiam eu că-i vorba de vinovăție, a zis cea dintâi, de data asta adresându-mi-se mie. Aşa se explică purtarea fratelui tău, felul furişat în care se strecura în zonă şi, tot aşa, felul în care ieşea din zonă. Vinovăție. Vinovăție şi-atât. N-are nimic de-a face cu problemele politice, cu apartenența la tabăra repudiatorilor sau orice posibilă suspiciune că ar fi informator. Vinovăție cât încape – dar şi remuşcare – şi mustrări de conştiință la gândul că i-a făcut ce i-a făcut. Dar ai idee – şi, când a spus asta, toate s-au întors cu fața spre mine – ce-o să zică nevasta lui greşită despre toată povestea?

Asta era cu totul altceva. Frații. Frații mei. Aveam patru frați, de fapt trei, iar unul dintre ei, al doilea, era mort. Încă îl mai puneam la socoteală pe răposatul frate numărul doi, fiindcă rămânea tot fratele meu. îl puneam la socoteală şi pe fratele numărul patru, care nu fusese niciodată cu adevărat fratele meu, dar fusese cel mai vechi prieten al fratelui numărul doi de pe vremea când mergeau la creşă. Acest frate numărul patru locuise dintotdeauna cu noi, chiar dacă avea propria familie, doi părinți, doi frați, şapte surori – o mai avea şi acum, locuiau toți la doar patru străzi distanță. La paisprezece ani, când renunțase la şcoală, continuase să locuiască la noi în casă, deşi între timp se alăturase repudiatorilor. Şi fratele numărul doi intrase în rândul repudiatorilor. Chiar şi acum, după ce fratele numărul doi murise, fratele numărul patru locuia teoretic în continuare la noi, ca unul din familie, deşi în momentul de față nu se afla la noi în casă din cauză că era fugar. Lumea zicea că încălecase pe motocicletă şi o apucase spre graniță după ce deschisese focul asupra patrulei aceleia şi omorâse cu bună ştiință patru oameni ai statului şi, involuntar, trei oameni obişnuiți – un adult şi doi copii de

şase ani care aşteptau autobuzul în stația lor de la țară. Nu-l mai vedeam, deşi umbla vorba că era pe-acolo, prin sud, într-unul din comitatele din țara aia „de dincolo de granița. Cât despre fratele numărul unu, fratele cel mai mare, ei bine, în virtutea tradiției, aici lumea se aştepta ca, dacă cineva dintr-o familie de-a noastră urma să se ducă şi să se înroleze în mişcare, cel care urma să se ducă şi să se înroleze în mişcare avea să fie întâiul născut. Convingerea asta era atât de înrădăcinată, încât atunci când al doilea născut al maică-mii, fratele meu numărul doi, care se înrolase în mişcare, a fost ucis în timp ce era el însuşi implicat într-un schimb de focuri cu forțele statului, polițiştii care au venit s-o ia pe mămica să identifice cadavrul încurcau întruna borcanele şi îl numeau întâiul ei născut. În ce-l priveşte pe adevăratul întâi născut al mămicii, fratele meu numărul unu, el nu li s-a alăturat repudiatorilor, în schimb într-o noapte, când ieşise prin oraş, a căzut, beat turtă, şi şi-a fracturat brațul. S-a dus singur la spital, a zis că o pățise din cauza unei dale desprinse din pavaj, a făcut o reclamație, a fost crezut de cei însărcinați să creadă şi să nu creadă şi a primit drept compensație câteva miare bune. I-a dat nişte bani mămicii şi pe urmă, referindu-se la țară şi la problemele ei politice, a zis „îmi bag picioarele, eu m-am cărat” şi a plecat în Orientul Mijlociu, unde putea să aibă parte de un strop de linişte, de tihnă şi de soare.

Înainte să plece, s-a oferit să-i ia şi pe frați cu el, însă fratele numărul doi şi fratele numărul patru, profund implicați în activitățile repudiatorilor, i-au zis că nu vor să meargă, iar fratele numărul trei nu voia să meargă fiindcă era îndrăgostit de sora fetei cu tabletele. Aşa că fratele numărul unu a plecat singur şi de atunci nimeni n-a mai auzit nimic de el. Prin urmare, fratele ăsta, primul frate rătăcitor, s-a dus şi şi-a văzut de ale lui. Fratele meu

numărul doi, răposatul, şi-a văzut şi el de ale lui. În momentul de faţă fratele numărul patru îşi vedea şi el de ale lui. În ce-l privea pe fratele numărul trei, faptul că-şi părăsise soţia potrivită ca să se căsătorească cu cea greşită, iar apoi nu făcuse nimic în privinţa asta până în clipa de faţă, contura – cel puţin tot până în clipa de faţă – tot ce se putea spune despre el.

După ce şi-au încheiat sărutul *à la* Jean Paul Gaultier, continuând să facă abstracţie de noi, spectatorii, fratele numărul trei a ridicat-o pe adevărata lui soţie şi a săltat-o în braţe. A zis un singur cuvânt, „Spital!”, apoi, făcând trecerea de la mărturisirile de iubire şi de prostie de mai devreme la „nevoia urgentă de îngrijire şi supraveghere medicală”, s-a răsucit pe călcâie şi şi-a purtat iubita pe braţe până la maşină. „N-ar trebui s-o ducă la spital”, protesta înfundat mulţimea, de data asta clătinând din cap. „Spitalul e o idee proastă, teribil de proastă. Nu există idee mai proastă decât spitalul. O să aibă de completat formulare. O să fie întrebat cine a otrăvit-o. Pe urmă o să fie chemat *Schutzstaffel*[27]-ul şi ei doi o să fie constrânşi să devină informatori”. Şi atunci s-au întors spre mine. „O să-l recunoască pe fratele tău, să ştii. O să ştie cine e, că e fratele răposatului tău frate numărul doi şi fratele fratelui tău fugar numărul patru, şi n-o să conteze câtuşi de puţin că el însuşi nu e repudiator. Faptul că e apropiatul unui repudiator”, mi-au zis, „ruda unui repudiator, va fi considerat dovada că are şi el legături”. După ce au spus asta, m-au aşteptat să zic şi eu ceva. În ce mă privea, nu-mi doream decât să fie primiţi la spital. Zilele astea o mulţime de oameni sfidau norma, încălcau embargoul referitor la spital şi se duceau acolo în mod regulat. Spitalul dădea pe dinafară de oameni de la

[27] Trupele SS, organizaţie paramilitară fascistă care a reprezentat baza partidului nazist.

mine din zonă care n-ar fi trebuit să fie în el. N-o să mai treacă mult şi o să se organizeze excursii de o zi la spital, o să-ți faci rezervări pentru concedii în spital. Erau zorii unui ev nou, cel puțin în ceea ce privea spitalele, şi, cu cât vecinii înțelegeau mai repede lucrul ăsta, cu atât mai repede puteam să ne adaptăm cu toții şi să ne vedem de viață. Ştiam, fireşte, că n-ar fi îndrăznit să spună de-a dreptul lucrul la care făceau aluzie şi anume că fratele numărul trei avea să fie recunoscut şi drept fratele surorii care avea o relație sexuală cu luptătorul acela paramilitar de prim rang, cel care nu cu mult timp în urmă fusese coordonatorul din umbră al asasinării acelor judecători şi soții de judecători şi care o omorâse şi pe cea mai prolifică specialistă în otrăviri din câte cunoscuse cartierul nostru. În loc de asta, vecinii au sărit peste toată povestea aia cu asasinatele, ca şi peste faptul că eu aş fi constituit mobilul laturii ei de „asasinat obişnuit”. În schimb, au reiterat faptul că poliția avea să facă din fratele numărul trei şi din iubita lui nişte informatori. Între timp fratele ăsta, ignorând înțelepciunea, dezaprobarea şi riscurile de a deveni informator, a aşezat-o pe dragostea vieții lui în maşina sa, pe scaunul pasagerului. Apoi s-a rostogolit peste capotă şi, cât ai zice peşte, era instalat în scaunul şoferului, de unde a pornit numaidecât motorul. Maşina a demarat cu un vuiet în sus pe stradă şi a cotit-o în scrâşnet de roți pe după colț, intrând pe şoseaua de demarcație care ducea la spital. După aceea orice urmă a îngrijoratului, dar de-acum fericitului meu frate numărul trei şi a fostei lui iubite, şi ea iarăşi fericită, dar periculos de bolnavă, s-a pierdut în neant.

Şi cu asta, basta. Toată agitația a încetat. Din punctul meu de vedere, fusese mai mult decât suficientă pentru o singură zi. Nu-mi plăcea agitația, fiindcă aproape niciodată nu era o agitație de bun augur, aproape niciodată nu era legată de chestii plăcute. Aşa că acum mă îndreptam spre

casă şi planul revizuit pentru restul serii era că surioarele puteau mânca prăjitură. După prăjitură n-aveau decât să plece în explorare, iar eu, una, urma să rămân acasă, să fac o baie cu spumă, să mănânc şi eu prăjitură în cadă, să mă relaxez în timpul băii şi după ea, să termin *Scrisorilepersane*, cu riscul posibil ca volumul să se dezintegreze din pricina umezelii de la aburi şi de la picurii de apă, chestie care nu conta, căci mai aveam doar câteva pagini şi aş fi terminat-o oricum. După aceea, dacă mămica tot nu se va fi întors până la ora de culcare a surioarelor, aveam să le citesc niţel din Hardy, căci erau în plină fază Hardy. Înainte de asta avuseseră o fază Kafka, urmată de o fază Conrad, ceea ce era ridicol dacă te gândeai că niciuna nu împlinise încă zece ani. Aşa că le citeam, chiar dacă era vorba de secolul greţos al lui Hardy şi nu de secolul acceptabil al lui Hardy, dar aveam s-o fac mai apoi şi pe asta, ca să închei rotund seara, aveam să mă vâr la mine în pat şi să mă apuc de cartea mea din secolul al XVII-lea, *Consideraţiiasupracauzelormăreţieişidecadenţeiromanilor*[28], care – îmi închipuiam eu –, fiind publicată în 1734, era cam aşa cum ar fi trebuit să fie toate cărţile. Aşadar, era un plan simplu şi etapizat, fără complicaţii, uşor de pus în practică, numai că am intrat pe uşă şi surioarele au ieşit din livingul din spate ţinând în mâini umbreluţe de soare orientale şi înfăşurate în beteală din cutia cu ornamente de Crăciun, pe care o ţineam pe şifonier, ca să nu ne încurce, şi primele cuvinte pe care mi le-au adresat au fost:

— Te-a căutat la telefon cineva numit poate-iubitul.

Treaba asta m-a luat prin surprindere, căci era ceva nou ca poate-iubitul să aibă numărul meu. Nu mă suna niciodată acasă, eu nu-l sunam niciodată acasă la el, nici

---

[28] Eseu istoric al autorului Scrisorilor persane, Charles-Louis de Secondat, baron de Montesquieu (1689-1755).

nu aveam numărul lui şi nici măcar nu ştiam dacă el... între timp surioarele au reluat lămuririle:

— Am informat-o pe persoana respectivă că eşti plecată la fast-food ca să ne iei cartofi prăjiți, soră mijlocie – s-au uitat după cartofii prăjiți, dar nu aveam aşa ceva în mâini –, apoi i-am solicitat numărul de telefon, ca să-l poți suna înapoi, numai că el a zis „Dacă a ieşit numai pentru cartofi prăjiți, dacă numai pentru asta a ieşit” şi dup-aia a zis că o să sune iar peste o jumătate de oră. A sunat după treizeci şi şapte de minute, dar tu tot nu te întorseseşi. A durat foarte mult să vii cu cartofii ăia, soră mijlocie – şi au căutat încă o dată din priviri cartofii, cu nişte încruntături minuscule mijindu-le pe fețe aşa că i-am sugerat iar să ne lase numărul şi persoana aceea, poate-iubitul tău, a zis iar „Nu vă bateți capul”. Pe urmă a întrebat dacă eram surioarele tale şi noi i-am răspuns că da, dar, soră mijlocie, *undesuntcartofii*?

Atinseseră miezul problemei, aşa că le-am explicat absența cartofilor fără să spun nimic cât de cât apropiat de adevăr. Le-am oferit în schimb o explicație neutră şi vagă, cum că la fast-food nu aveau deloc cartofi prăjiți, deşi ştiam că explicațiile neutre şi vagi nu le picau niciodată bine. Vrând să schimb repede vorba şi, în acelaşi timp, să preîntâmpin orice remarcă dezaprobatoare pe care ar fi putut s-o facă în legătură cu probitatea mea morală după ce le mințisem, am strecurat faptul că puteau să ia ce pofteau din bufetele de la bucătărie – sperând că în bufetele de la bucătărie se găseau bunătăți nemaipomenite –, apoi am încheiat capitolul despre cartofii prăjiți informându-le oficial că sora fetei cu tabletele şi fratele numărul trei erau într-un fel, întrucâtva, din nou împreună.

A fost manevra potrivită, o demonstrație strălucită de distragere a atenției. Surioarele o adorau pe sora fetei cu tabletele. Aşa de tare o adorau, încât întotdeauna îi ieşeau

în întâmpinare alergând, țopăiau, se azvârleau în brațele ei, se agățau de mâinile ei, de gâtul ei, o strângeau în brațe, râdeau, se lăsau strânse în brațe şi făceau asta de fiecare dată în perioada cât ea fusese iubita fratelui numărul trei. Aşa că n-a fost o surpriză faptul că, atunci când fratele numărul trei i-a dat papucii, şi lor li s-a frânt inima, până într-atât încât l-au tăiat pe fratele numărul trei de pe lista lor de Crăciun aproape un an întreg. A rămas tăiat de pe ea unsprezece luni, trei săptămâni şi o jumătate de zi înainte de sfârşitul ajunului Crăciunului şi abia în acel moment s-au înduplecat şi l-au pus înapoi pe listă. Această perioadă de excludere a inclus şi ocaziile când fratele le lua pe ele şi pe mămica, le ducea în excursii, le dădea în căluşei şi le distra, fără să aibă, pare-se, nici cea mai vagă idee despre îngăduința care i se arăta, nici despre purtarea criminală pe care i-o imputau sau despre cât de aproape fusese să nu capete Crăciunul acela de la surioare nicio felicitare cu reni, nicio pereche de şosete bărbăteşti, nicio pereche de şireturi bărbăteşti şi niciun săpun bărbătesc pe sfoară. Iar acum vestea împăcării a avut efectul scontat. Era o veste nemaipomenită, nu în ultimul rând fiindcă sora fetei cu tabletele le răspundea surioarelor cu aceeaşi iubire. Nu mai întâlnisem pe nimeni care să se arate atât de îngăduitor cu trei copilițe care perorau cu mare aplomb pe teme ca inventarea enciclopediei, vijeliile din Insulele Feroe, gama diatonică, prefecturile din China, universul nelocal, teoriile şi realitățile concrete din ştiința materialelor sau distrugerea culturală a curții palatului la d'Oro[29]. Sora fetei cu tabletele le suporta răbdătoare. Se dădea în vânt după tovărăşia surioarelor, le asculta, le încuraja, le lua în serios, le citea însemnările prolixe şi le punea întrebări de bun-simț, ceea

[29] Ca' d'Oro sau Palazzo Santa Sofia, palat construit în stil gotic în secolul al XV-lea, amplasat pe Canal Grande din Veneția.

ce pe ele le încânta. Aşa că acum, de vreme ce cuplul se împăcase, surioarele jubilau, iar interpelările lor nu se mai concentrau pe subiectul cartofilor prăjiți, ci pe cel al surorii fetei cu tabletele şi al fratelui numărul trei. Cum însă nu-şi dădeau seama de amploarea efectelor otrăvii, la fel cum la început nici fratele numărul trei şi cu mine nu ne dăduserăm seama de ravagiile pe care le produsese otrava, surioarele nu erau conştiente de starea precară în care se găsea fata minunată pe care o adorau. Am evitat să fiu precisă şi în privința asta, adică a faptului că în momentul de față era la un pas de moarte şi chiar acum se dusese la spital cu fratele numărul trei, unde urmau să vadă ce-i cu otrava din ea. Le-am zis în schimb că, probabil, nu peste mult timp aveau s-o poată vedea şi să stea din nou cu ea. Până atunci, le-am zis eu, puteau să mănânce la cină orice se putea prepara, cu condiția să fie disponibil în bucătărie, pe urmă n-aveau decât să iasă şi să se joace până târziu de tot în noapte şi, în plus, după aceea o să le citesc din scrierile de secol XX ale lui Hardy. Li s-a părut mulțumitor şi acesta era punctul în care ajunseserăm – cu surioarele optând pentru bomboane Smarties, biscuiți cu cereale pentru bebeluşi Farley's Rusks, ouă fierte, ceva numit „bomboane cu cremă de mentă uşor de stors" şi o varietate de gustări tipice pentru după-amiază – când a telefonat poate-iubitul, pentru a treia oară în seara aceea şi a patra de când ne ştiam.

— Păi, ce mai aşteptați, mergeți să le mâncați, le-am strigat, referindu-mă la alimente, căci atunci când a sunat telefonul şi eu am răspuns, surioarele tocmai se pregăteau s-o apuce spre bucătărie.

Apoi, când poate-iubitul a zis „Eşti chiar tu", am acoperit receptorul şi le-am mai strigat o dată:

— Şi închideți uşa în urma voastră – şi să nu trageți cumva cu urechea la convorbirea asta!

Cum era prima oară când stăteam de vorbă la telefon cu poate-iubitul, cu orice poate-iubit, mă simțeam inhibată, aşa că nu voiam ca cineva – adică, în cazul de față, surioarele – să tragă cu urechea şi să audă ce ne spuneam noi doi. Fireşte că mai erau şi forțele de securitate, cu dispozitivele lor electronice de supraveghere, dar în ceea ce-i privea, dacă într-adevăr ascultau – fiindcă era posibil să nu asculte nimeni –, nu prea aveam ce face, doar să refuz să vorbesc cu poate-iubitul. Aşa că le-am strigat surioarelor să-şi mănânce gustările în camera din spate, pe urmă să iasă pe uşa din fund, iar eu m-am aşezat pe trepte, am ridicat mâna de pe capătul cu microfonul, am dus receptorul înapoi la ureche şi am zis:

— Poate-iubitule.

Mă bucuram că era el, mă bucuram foarte tare, chiar dacă era ciudat să stăm de vorbă la telefon. Nu făcusem chestia asta decât de opt, de şapte, poate de şase ori în toată viața mea. Poate-iubitul a zis:

— Dar ştiu că nu te-ai grăbit deloc să vii cu cartofii ăia, poate-iubito – iar glasul îi suna aşa cum îl ştiam, adică minunat, adică bărbătesc, adică plin de căldură, şi făcea mişto pe tema cartofilor, căci într-o primă fază eu am luat-o ca pe un mişto.

Aşadar, convorbirea telefonică a început bine, însă spre sfârşit – după ce am trecut de partea cu faptul că mămica îl numea terorist, de partea cu faptul că era în continuare sub asediu, nu doar din pricina zvonului ăluia cu compresorul şi cu emblema, ci acum şi din cauza unui zvon nou care îl implica şi care circula tocmai hăt, la el în cartier, dar pentru care părea să creadă că eram responsabilă eu, de aici, de la mine din cartier – şovăiam şi îi reevaluam comentariul cu „nu te-ai grăbit deloc”, care nu mi se mai părea neapărat o tachinare afectuoasă cu care să

deschizi discuţia. N-a trecut mult şi m-am convins că fusese totuşi un atac la adresa mea.

M-a întrebat ce se întâmplase. De ce ratasem serile noastre de marţi şi nopţile noastre de vineri spre sâmbătă şi toate zilele de sâmbătă până duminică, fiindcă, în afară de faptul că renunţasem la nopţile de joi pe care le petreceam ocazional împreună, până acum niciunul dintre noi nu lipsise de la vreo întâlnire de aproape un an, de când poate-ieşeam împreună. I-am zis că intervenise ceva şi că a trebuit să stau aici şi să am grijă de casă şi de surioare. Nu i-am împărtăşit faptul că adevăratul lăptar fusese împuşcat sau că mămica îşi arătase adevărata faţă din cauză că adevăratul lăptar fusese împuşcat sau că eu fusesem otrăvită sau că fata cu tabletele fusese asasinată sau că Lăptar îşi înteţise hărţuielile la adresa mea – de fapt nimic despre Lăptar în general. Nu i-am împărtăşit nimic nici despre comunitate şi născocirile ei sau despre descrierea amănunţită a acelei maşini-capcană, care rămânea un subiect fierbinte între noi, chiar dacă el stăruia să-l ignore. Nu i-am împărtăşit nici episodul de la fast-food, atitudinea aceea de tipul „Poftim! Ia cartofii, dar să nu-ţi închipui că o să scapi aşa de uşor, târâtură!”, şi nu din încăpăţânare nu am făcut-o. Chiar şi aşa, începeam să am impresia că poate n-ar fi rău să-i spun, poate că – dacă o voia şi poate-iubitul – treburile care mă priveau pe mine puteau să-l privească şi pe el. Totuşi continuam să am reţineri şi mă gândeam, aşa, bine, şi dacă i-aş spune? Dacă îi spun? Dacă reuşesc să dau totul pe gură şi, la fel cum s-a întâmplat şi cu maşina-capcană, el o să ridice din umeri şi o să mă trimită la plimbare? În acest moment al vieţii mele – şi iarăşi din cauză că eram tulburată şi blocată din toate părţile de Lăptar, dar şi de comunitate, din cauza statutului incert al relaţiei mele cu poate-iubitul, din cauză că îmi păzeam spatele de atât de mult timp, încât nu-mi mai dădeam

seama că ratam eu însămi nişte ocazii foarte bune –, aşadar, din toate motivele astea am dedus că impactul pe care l-aş fi resimțit dacă ridica indiferent din umeri ar fi fost cu mult mai mare decât dacă nu-i dezvăluiam nimic. Aşa că am bagatelizat totul, gândindu-mă chiar şi în acel moment că aşa trebuia să acționez, însă poate-iubitul a zis:

— Dar ce s-a întâmplat? Ce chestie a intervenit, poate-iubito?

După un scurt moment de surprindere, am deschis gura şi, în ciuda tuturor motivelor mele statornice de a nu-i spune nimic, vorbele mi-au țâşnit pur şi simplu pe gură. M-am auzit turuind cum prietenul mămicii fusese împuşcat, cum ea petrecea acum mult timp la spital – moment în care poate-iubitul m-a întrerupt ca să-mi spună că ar vrea să vină pe la mine, eu voiam să vină? Tare mi-aş fi dorit ca spontaneitatea mea să meargă şi mai departe şi să-i pot spune ce îmi doream şi anume că da. Putea să vină pe la mine. Putea sta aici. Şi, da, putea să vină fără ca mămica să-i țină predici, fără întrebări legate de căsătorie şi de copilaşi, fără acuzații cum că el ar fi Lăptar. Şi chiar dac-ar fi fost aici, zilele astea mămica era atât de preocupată de propriile probleme sentimentale, încât era puțin probabil fie şi să bage măcar de seamă că poate-iubitul se afla în încăpere. Deci nu gândul la ea mă oprea acum, făcându-mă să şovăi, să mă lipsesc de poate-iubit. Era altceva: *eibine*, *dacăvineîntr-adevăr încoaceşielaude*? M-am trezit că gândurile mă poartă înapoi în timp până la momentul când sora mea cea mai mare şedea tăcută în salonaşul din față al mămicii în ziua şi ceasul înmormântării fostului ei iubit asasinat. Ştiam că ideea că aş fi putut fi împinsă să devin ceea ce gurile slobode spuneau că devenisem deja era una incredibilă, dar, potrivit ultimelor bârfe de la noi din zonă, faptul că de-acum relația mea cu Lăptar dura de două luni era dat drept ceva sigur. Asta însemna, din câte se zvonea,

că venise vremea să-l înşel, aşa că îl înşelam, îmi făceam de cap pe la spatele lui cu un mucos de mecanic auto plin de sine din celălalt capăt al oraşului. Drept urmare, din cauza acestui zvon recent, am şovăit ca să-mi pun ordine în gânduri înainte de a-i da un răspuns. Cum îi dezvăluisem câte ceva – partea cea mai uşoară, partea care nu mă viza pe mine, ci doar pe mămica şi pe adevăratul lăptar –, am hotărât că venise vremea să-i dezvălui poate-iubitului tot restul. Numai că, înainte să apuc s-o fac, poate-iubitul mi-a interpretat greşit ezitarea şi a sărit ca ars, reproşându-mi că nu voiam să vină la mine, că niciodată nu-mi dorisem să vină la mine – să mă ia de acasă, să mă aducă acasă cu maşina, să petrecem timpul împreună la mine în cartier. Mi-a zis că prima dată a crezut că era din pricina zvonului legat de el şi de compresorul de supraalimentare, care mă făcuse să-mi fie ruşine să mă afişez cu el, că, poate, la fel ca bârfitorii de la el din zonă, începusem chiar să cred cu adevărat că era informator. Asta se întâmplase înainte de celălalt zvon, mi-a zis el, căci chiar şi în celălalt capăt al oraşului, la el în cartier, auzise de existența celuilalt zvon – cum cuteza el să se lupte pentru a intra în grațiile iubitei unui repudiator.

— Şi nu orice repudiator, a exclamat el. Repudiatorul *lăptar*. Deci, poate-iubito, ce ai de spus în privința asta?

Instantaneu s-a instalat iar tensiunea, aceea care se acumula de o vreme între noi din pricina zvonurilor aferente de la noi din zonă. Şi acum se părea că zvonurile astea convergeau, iar perspectiva lui se modificase de la „nu voiam să vină în vizită fiindcă mi-era ruşine cu elw la „nu voiam să vină în vizită fiindcă aveam o relație amoroasă cu Lăptar”, iar a mea, de la „nu voiam ca el să vină în vizită din cauză că mămica pretinde căsnicie şi copilaşi” la „nu voiam ca el să vină în vizită ca nu cumva Lăptar să-l omoare”. În ce privea dezvăluirile, am decis că făceam rău dacă-i spuneam,

căci, poftim, nici nu apucasem bine să-mi deschid sufletul dinaintea lui şi uite-l cum îi sărea deja ţandăra din cauza asta. În loc să-i răspund – căci de ce i-aş fi răspuns când, la fel ca toţi ceilalţi, începea din capul locului cu acuze? –, am bătut în retragere, m-am închis în mine înciudată şi furioasă, şi acela a fost momentul când m-a apucat din nou senzaţia de repulsie. O, nu, mi-am zis. Nu repulsia asta, nu împotriva poate-iubitului. Dar da, în decurs de câteva secunde poate-iubitul prinsese iarăşi să se schimbe. A devenit instantaneu mai puţin atrăgător, mai puţin el însuşi. Pe urmă deloc atrăgător, deloc el însuşi. Semăna în schimb din ce în ce mai tare cu Lăptar. Şi atunci m-au apucat frisoanele, asta fiind prima oară când mi se întâmpla aşa ceva cu poate-iubitul. Şi atunci mi-am zis, ia stai aşa. De unde are numărul meu? La ce chestie hoţească, de iscoadă, de hărţuitor, a recurs ca să facă rost de numărul meu de telefon?

— Cum ai făcut rost de numărul meu?

Şi în clipa în care am atacat cu întrebarea asta, senzaţia de repulsie m-a mai părăsit şi mi-am amintit din nou cine era. „Eşti absurdă”, mi-am zis. „Ce contează de unde-l are?” Nici măcar nu era vorba că n-aş fi vrut să-l aibă, căci, dacă stăteam să mă gândesc, de fapt voiam să-l aibă. Nu ca să mă sune. Era vorba mai degrabă că dacă îmi avea numărul, dacă îşi dorea să-l aibă, în mintea mea asta prevestea o anumită apropiere, o sporire a încrederii. Dar el a văzut întrebarea mea ca atare, adică atacul pe care, din păcate, chiar îl reprezentase în momentul în care i-o adresasem.

— Din cartea de telefoane, poate-iubito, s-a răstit el, iar în vremurile de odinioară poate-iubitului nu-i stătea în obicei să se răstească la mine.

— Care carte de telefoane? am întrebat.

— Dumnezeule mare, măi poate-fată! Acum şi cărțile de telefoane din secolul XX au ajuns interzise?

Ceea ce era prima aluzie răutăcioasă venită din partea lui la adresa gusturilor mele în materie de lecturi. Deci şi el, mi-am zis. Şi el. Propriul meu poate-iubit – şi încă perfid, înjunghiată pe la spate şi de el.

— Aşadar, am sunat la câteva numere care erau trecute în dreptul numelui tău de familie la tine în zonă, a continuat el, fiindcă, după cum ştii, poate-iubito, nu mi-ai dat niciodată adresa ta – iar aici am simțit clar înciudarea, înciudarea din vocea lui. Într-un final, după câteva numere greşite, a zis înciudarea, am sunat la un alt număr şi mi-a răspuns o femeie care era mămica ta.

În momentul ăsta tonul lui era unul glacial, putea fi descris drept umbrit de ranchiună, nemulțumit, glacial. N-am mai zis nimic despre venirea lui la mine, dar el a insistat pe tema Lăptarului.

— Poate-iubito, mi-a zis, ce i-ai povestit maică-tii despre mine şi repudiatorul ăla?

— Nimic, am răspuns eu. Aşa face mămica. Inventează lucruri.

— Mi-a zis că umblu cu bombe, a insistat el. Mi-a reproşat că-s însurat şi că-s un pângăritor, pe urmă mi-a trântit telefonul în nas şi a refuzat să mă lase să vorbesc cu tine. Aşa că ia spune-mi, ce i-ai zis?

— Ți-am spus, am răspuns eu. Nimic. Buba-i la ea. Nu sunt răspunzătoare pentru ea. Cu asta se ocupă.

— Trebuie să-i fi spus tu ceva, mi-a zis.

— Şi de ce trebuie, mă rog? am sărit eu.

Iarăşi tonul ăla de dojană, când eu trebuia să dezmint, să mă justific, să îmi asum vina pentru prejudecățile altora. Pe urmă el a continuat cu sentințele, spunându-mi cum auzise că individul ăsta între două vârste era între două vârste. A ținut să sublinieze şi că individul între două

vârste, babalâcul, o fi fost el între două vârste, dar cu siguranță nu era un fitecine în cadrul mişcării. Ştiam eu cu ce se ocupa pensionarul ăsta nărăvit la...?

— Nu mai spune chestia asta, i-am zis. Şi nu mă văd cu el. Nu sunt încurcată cu el.

— El ştie de mine, poate-iubito? a stăruit poate-iubitul.

Nu-mi venea să cred. Pare-se că de-acum prelucra informațiile cu o asemenea viteză, încât îi întrecea până şi pe cei mai avizi mahalagii din ambele noastre cartiere la un loc.

— Ştiu că n-am mai stat niciodată de vorbă despre treaba asta, mi-a zis, despre faptul că suntem doar un poate-băiat şi o poate-fată care au „o poate-relație de-aproape un an deja”, ceea ce, probabil, înseamnă că e în regulă să ne vedem şi cu alții... dar un repudiator, poate-iubito – vreau să zic repudiatorul *acela*? Eşti într-adevăr sigură că vrei s-o apuci pe o asemenea cale?

Asta a fost ceva ce m-a mâhnit, faptul că nu părea să-i pese că puteam să ne vedem şi cu alții, deşi propria noastră poate-relație dura de aproape un an. La începutul legăturii mele cu el încercasem şi eu să văd cum merge cu alți câțiva băieți, gândindu-mă, bănuiesc, că era posibil ca unul dintre ei să-mi devină poate-iubit, dar pe urmă am renunțat, fiindcă poate-iubitul a devenit poate-iubitul meu, zilele şi nopțile petrecute împreună s-au înmulțit şi, în plus, ceilalți nu se ridicaseră la înălțimea aşteptărilor. Puneau prea multe întrebări, întrebări de verificare, de control, aveau, fără îndoială, vreun chestionar – ca să evalueze, să judece, să vadă dacă eram suficient de bună, nu întrebări izvorâte din dorința de a afla cine eram cu adevărat. Aşa că i-am evaluat şi eu pe indivizii ăştia şi am ajuns la concluzia că *ei* nu erau îndeajuns de buni pentru mine, ceea ce însemna că am pus capăt la ceea ce putea fi o posibilă poate-relație încă

înainte ca ea să fi început. Cât despre remarca poate-iubitului că ne puteam vedea în paralel cu o altă persoană, cu două persoane... însemna oare că el se vedea cu mai multe fete deodată? Oare în tot timpul ăsta de când dura poate-relația noastră o fi umblat şi cu altă fată sau cu alte fete? Se culca oare cu ele la fel cum se culca cu mine, fiindcă eram chiar într-atât de neinteresantă? Oare mai era încurcat cu ele, cu toate tipele alea numeroase, câtă frunză şi iarbă, chiar şi după ce mă invitase să mă mut cu el mai sus, pe strada felinarelor roşii?

— ...pe urmă m-a acuzat că umblu cu bombe şi mi-a trântit telefonul în nas.

Asta era ceva tipic pentru el, să o țină lângă cu povestea cu mămica, ceea ce m-a făcut să îmi iau gândul de la povestea care mă durea pe mine, cea legată de el şi alte femei.

— Dar nu înainte să mă informeze, a continuat el, că, din punctul ei de vedere, nu eram vreun tip rupt din stele.

— Te confundă cu altcineva, am dat eu să-l lămuresc.

— Ştiu, mi-a zis. Asta tot încerc să-ți spun.

Tonul lui mi s-a părut batjocoritor şi ipocrit, aşa că i-am zis:

— Ai face bine să nu-ți forțezi norocul, poate-iubitule. Nu-i vina mea că maică-mea stă toată ziua cu nasu-n cărțile sfinte, fiindcă toate fac asta. Nu există niciun Lăptar – mă rog, există *Lăptar*, dar nu e nimic între mine şi...

— Nu te mai chinui să-mi explici, mi-a replicat el. Ştiu deja.

Şi acel „nu te mai chinui să-mi explici”, spus pe un ton atât de apatic, de indiferent, de nemaipomenit de plictisit de tot şi toate, a fost ultima picătură. Cum îndrăznea să-mi spună „nu te mai chinui să-mi explici”, de parcă l-aş fi agasat permanent, sastisindu-l cu tentative de a mă justifica, de parcă nu el ar fi fost cel care tocmai

emisese toate judecățile alea ca să-mi smulgă explicații, bucată cu bucată, din gâtlej? Aşa se face că, din pricina remarcii lui, am lansat propria contraofensivă.

— Nu te răzbuna pe mine pentru compresorul tău cu steag, i-am zis.

Asta era ceva josnic, îngrozitor de josnic, dezgustător, sub centură, ruşinos, aşa de josnic era, nu i-aş fi spus aşa ceva nimănui – nici măcar cuiva pe care îl uram şi care s-ar fi întâmplat să dețină un compresor de supraalimentare de Bentley Blower, un artefact tipic „de peste apă”, dosit pe undeva prin casa lui de informator, care nu avea pe el doar un singur steag controversat din țara „de peste apă”, ci maldăre întregi de steaguri controversate din țara aia, ceea ce ştiam sigur că nu era cazul poate-iubitului. Deci nu era una din zilele mele cele mai bune, dar mă provocase cu felul în care pusese problema, acuzându-mă că îmi pusesem poalele în cap cu paramilitarul. Aşa că am turnat sare pe rană, măcar că am regretat după ce-am turnat-o – totuşi n-am regretat-o atât de repede încât să mă înfrânez să torn şi mai multă. Am făcut-o continuând, după remarca regretată aproape instantaneu, cu alte observații vindicative, şi ele regretate aproape instantaneu.

— Găteşti, i-am zis. Te interesează cafetierele şi apusurile, în condițiile în care nici măcar femeile nu sunt interesate de cafetiere şi apusuri. Înlocuieşti oamenii cu maşini. Casa ta e ticsită, cu încăperi istovitoare, şi îți place să discuți despre filme lituaniene.

Şi atunci el mi-a întors-o:

— Tu citeşti în timp ce mergi.

— Gata, a început, am exclamat eu.

— N-am terminat, a zis. Îmi place chestia asta la tine. E genul de chestie tihnită, distonantă, care ți se potriveşte şi o faci închipuindu-ți că nu-i nimic bizar aici şi că nimeni nu bagă de seamă. Dar e bizar, poate-iubito. Nu-i normal.

Contravine instinctului de conservare. E de fapt ceva inflexibil şi bulversant şi, într-un mediu ca al nostru, te face să pari o tipă îndărătnică şi capricioasă. N-am vrut să ți-o spun, dar şi tu spui lucruri, aşa că o spun. Chestia e că parcă ai fi încetat să trăieşti. Mă uit la fața ta şi e ca şi cum organele tale de simț au început să dispară sau ca şi cum ar fi dispărut deja, aşa că nimeni nu reuşeşte să rezoneze cu tine. Dintotdeauna ai fost greu de pătruns, dar acum ai devenit de-a dreptul imprevizibilă. Poate totuşi ar fi mai bine să încetăm acum, înainte ca toată chestia să degenereze.

Aşadar, ne-am criticat fățiş unul altuia neajunsurile, ne-am reglat conturile – a fost una dintre certurile alea –, însă eram de acord cu el că da, ar trebui să încetăm. În tot timpul cât a durat altercația asta prin telefon, simțeam undeva în subconştientul meu o nelinişte la gândul că cineva trăgea cu urechea, ceea ce putea foarte bine să nu însemne nimic, dat fiind că pe tot parcursul acestor ultime două luni mai avusesem senzația asta, că trage cineva cu urechea, că mă supraveghează cineva, că mă urmăreşte cineva, că îmi contorizează fiecare mişcare, indiferent unde eram, ce făceam, cu cine eram. Stăteam ca pe ace şi, de la o zi la alta, eram din ce în ce mai convinsă că tot ce făceau unii indivizi, singurul țel în viață al unor oameni era să asculte pe furiş, dar poate că de vină era doar imaginația mea surescitată şi de fapt nu trăgea nimeni cu urechea, nu îşi vâra nimeni nasul unde nu-i fierbea oala. Apoi ne-am încheiat convorbirea într-o manieră pedantă, protocolară, eu spunându-i că o să trec pe la el cât de repede pot, iar el dând senzația că parcă nici nu se sinchisea, parcă nu mă credea, parcă n-avea chef să mă vadă. Schimbului ăstuia de replici i-au urmat câte un la revedere unic, solitar, şi dintr-o parte, şi din cealaltă, apoi agățarea receptorului în furcă. După ce am închis, am continuat să stau pe trepte şi, deşi cu oarecare întârziere, spontaneitatea mea proaspăt

descoperită a început din nou să-şi facă simțită prezența. Îmi spunea să termin odată cu văicăreala şi să mă duc la poale-iubit, reamintindu-mi că îmi plăcea de poate-iubit, că poate-iubitul fusese primul meu apus, că fusese primul bărbat cu care mă culcasem, că rămâneam la el cel puțin trei nopți pe săptămână, asta până când Lăptar amenințase că-l omoară, după care am redus numărul la două, şi că făceam chestia asta cu rămasul peste noapte în condițiile în care, înainte să fiu cu poate-iubitul, nu mai rămăsesem niciodată peste noapte la cineva. Aşadar, în ciuda faptului că aveam o poate-relație şi nu o relație de cuplu adevărată, în ciuda faptului că ne tot pălea amnezia de fiecare dată când vreunul dintre noi ridica problema consolidării poate-relației, spontaneitatea îmi spunea că trebuia să mă duc la el în clipa aia, să îi mărturisesc față în față cum se ivise toată neînțelegerea, să comunicăm cum trebuie şi să dregem lucrurile. După ce făceam treaba asta – şi dacă poate-iubitul avea să mă lase s-o fac fără să se ofuscheze şi să-mi sară iar la beregată –, era posibil ca pe urmă să îmi mărturisească şi el – faza cu compresorul şi cea cu informatorul, precum şi cea de acum, cu vorbele în doi peri pe care mi le aruncase, cum că aş fi iubita unui repudiator, toate câte i se întâmplaseră şi-l deranjaseră. În funcție de felul cum decurgeau lucrurile, după aceea putea să mă aducă acasă, căci trebuia să mă întorc la surioare. Putea să mă aducă cu maşina, fără a ține seama de mămica, fără a ține seama nici de Lăptar, şi nu doar până în punctul de demarcație obişnuit de la marginea cartierului, ci de data asta până în inima cartierului, şi să mă lase chiar în dreptul uşii. Ar fi putut şi să intre, să zăbovească nițel, să rămână peste noapte – atâta timp cât nu-l deranja că după aia Lăptar urma să caute să-i facă de petrecanie. Era om mare, bărbat în toată firea. Puteam să-l las pe el să hotărască. Care vasăzică, îmi zicea spontaneitatea, poate-iubitul era poate-

iubitul meu. Lăptar nu era amantul meu. În momentul când mi-am enunțat această convingere, recrudescența adevărului mi s-a părut limpede şi înălțătoare. Cumva fără să conştientizez, în entuziasmul meu febril, că, în loc de limpezime şi înălțare, exista riscul să sar dintr-o extremă a deznădejdii şi neajutorării în cealaltă extremă, a voioşiei bruşte şi deplasate, le-am scris în pripă surioarelor un bilețel. Am scris aşa: „Puneți-vă pijamalele. O să mă întorc mai târziu ca să vă citesc din Hardy, aşa cum v-am promis”. Odată treaba asta rezolvată, mi-am azvârlit jacheta pe mine şi am pornit-o în pas alergător spre stația de autobuz, aflată ceva mai sus pe stradă.

Existau trei motive pentru care nu am mers pe jos. Unul era că trăiam încă starea aia de surescitare, de înflăcărare fals întreținută, pe care o luam drept hotărâre şi convingere fericită. Drept urmare, îmi doream să ajung acasă la poale-iubit cât mai repede posibil. Al doilea era că până şi acum, până şi cu această vioiciune şi însuflețire ce mă cuprinseseră, picioarele mele tot nu erau în forma lor cea mai bună nici măcar pentru mersul pe jos – nu pentru alergat, doar pentru mers. Al treilea era că, dincolo de hotărârea mea de a lămuri lucrurile cu poate-iubitul, mă neliniştea în continuare ideea că aş fi putut să ies pe uşă şi să dau nas în nas cu Lăptar. În momentele acelea aveam senzația – deşi nu am stat să aprofundez problema – că nu-mi doream ca recenta reînviere să-mi fie pusă la încercare, poate chiar distrusă de o nouă apariție a lui în decor.

Am coborât din autobuz în zona poate-iubitului, am luat-o pe scurtătura care ducea până la el acasă, iar uşa lui masivă de la intrare era spartă. Se mai ținea în țâțâni, dar era spartă. Ce însemna asta? Am împins-o încetişor şi m-am strecurat pe lângă ea, intrând în vestibulul înghesuit. De acolo m-am dus în living, care era golit de oameni, deşi ici şi colo erau înşirate piese de maşină împrăştiate, pe alocuri

sfărâmate, sugerând faptul că adunatul lui compulsiv luase o formă aleatorie, zgomotoasă, chiar violentă, alta decât maniera de a clădi stive peste stive de obiecte, care îi era specifică poate-iubitului, sau, dacă nu, că avusese loc o perturbare a manierei lui normale, cotidiene, de a aduna compulsiv piese de maşină. Tocmai mă pregăteam să-l strig, când am auzit glasul maestrului bucătar răzbătând dinspre bucătărie. Îi şoptea obişnuitele instrucţiuni ucenicului lui închipuit: „Uite. Încearcă aşa. Nu. Lasă aia. Aşa, cum îţi zic eu. Poftim, acum e mai bine. Ţine cârpa de vase pe ei cât timp mă ocup eu de chestia asta şi pe urmă vin eu şi clătesc...” M-am îndreptat spre bucătărie, cu gândul să-l întrerup pe bucătar ca să-l întreb ce se întâmplase cu uşa de la intrare şi pe unde umbla poate-iubitul, dar în secunda următoare m-am oprit în loc, căci tovarăşul închipuit al bucătarului tocmai îi şoptea ceva la rândul lui. Zicea ceva despre ceva, nu reuşeam să desluşesc ce, dar am recunoscut vocea şi era cea a poate-iubitului. Am dat să mă reped înăuntru, dar ceva din glasul lui mi-a iscat furnicături pe piele şi m-a ţintuit locului. Fără să vreau, m-am trezit că şovăi şi m-am oprit la capătul livingului, în dreptul uşii de la bucătărie. În clipa aia poate-iubitul a zis ceva despre ceva şi „Fir-ar al dracului, să-mi fut una. Tâmpitu’ de mine! Mare tâmpit! Cretin făcut grămadă! N-am anticipat chestia asta, nu ştiu ce-a fost în mintea mea, bucătare, nu mi-am dat seama ce fac... Prostănac ce sunt... Ar fi trebuit să-mi dau seama că ei...”, la care bucătarul a şoptit ceva, cum că poate-iubitul să-şi ţină gura, şi a întors capul spre dreapta. Încetişor, am împins încă niţel uşa întredeschisă, aşa că acum era întredeschisă ceva mai tare, şi, uitându-mă prin crăpătură, l-am zărit pe poate-iubit aşezat la masa din bucătărie, pe unul din scaunele lui de bucătărie. Stătea cu spatele întors spre mine, nu complet, dar aproape cu totul, şi ceva nu era în regulă, fiindcă ţinea la ochi o cârpă de vase

îmbibată cu apă. Îşi acoperise ambii ochi cu cârpa, iar bucătarul stătea în apropiere cu un mănunchi de pansamente de bumbac sau de tifon, ținând alte cârpe îndesate la subsuoară, timp în care turna dintr-o sticlă un soi de lichid medicinal în bolul de bucătărie plin cu apă, aşezat pe masă. Tot pe masă sau, mai exact, înfipt în tăblia mesei, aşa încât acum stătea complet perpendicular pe ea, era unul din cuțitele lungi ale bucătarului. Avea sânge pe el. Instinctele mele m-au oprit iarăşi în loc. N-am crezut nicio clipă că n-ar fi sânge uman, că ar fi în schimb nişte pete de la vreo „sfeclă la cuptor cu roşii prunişoare", de la vreo „varză roşie festivă în vin de Porto şi vin roşu" sau de la vreun „platou de roşu comestibil cu şi mai mult roşu stropit cu roşu, urmat de alți stropi de un roşu frapant" preparat recent. Nu. Ăla era sânge. Şi mai era sânge – o grămadă de sânge – pe cămaşa bucătarului, nişte dâre roşii pe podea şi nişte pete ruginii pe masă. Picuri mici, am băgat atunci de seamă, se prelingeau şi de pe poate-iubit. În mod ciudat, continuam să rămân pe loc, ca şi cum o mână invizibilă pusă pe brațul meu m-ar fi reținut cu fermitate, poruncindu-mi, dominându-mă, prevenindu-mă. Nu era deloc purtarea la care te-ai fi aşteptat de la o poate-iubită care cu doar câteva clipe în urmă părea să treacă printr-o reînviere deplină şi printr-o vindecare miraculoasă şi care alergase într-un suflet la casa poate-iubitului, ferm hotărâtă să-l vadă, să fie sinceră cu el, să-i explice cum tocmai se eliberase de orice constrângeri. Nu tu icnete mute de uluire, nu tu țipete, nu tu precipitare îngrijorată cu care să-i iau mâna poate-iubitului într-a mea, strigând „Ce e? Dumnezeule mare! Ce s-a întâmplat?". În loc de asta, am rămas țintuită locului şi nici maestrul bucătar, nici poate-iubitul nu erau conştienți că eram cu un picior în încăpere şi cu celălalt afară.

Poate-iubitul a început iar să zică ceva, ceva de genul „... căcănarul. Ticălos perfid. Jigodia jigodiilor dracului!”. Şi în clipa aia am înțeles – căci poate-iubitul mai folosise apelativele astea când îl făcuse cu ou şi cu oțet pe vecinul „nu că am ceva cu tine, dar”, cel ce lansase zvonul cu steagul de pe compresor, care mai apoi dusese la zvonul că ar fi informator. „Mergem la spital, cel mai vechi amic”, a zis bucătarul, la care poate-iubitul a răspuns „Nici nu mă gândesc. Am şi aşa destule belele pe cap de la povestea asta cu steagul şi turnătoria şi mai nou, cică, şi din cauză că am avut obrăznicia să mă bag peste pasiunea repudiatorului ăluia” – adică mă numea pe mine „pasiune”, ceea ce era şocant, fiindcă n-o spusese pe un ton amabil, o spusese cu asprime, o spusese batjocoritor. Să se fi stricat aşa de tare lucrurile între noi, încât individul din fața ochilor mei să fie chiar poate-iubitul? Dar ia stai, mi-am zis, tocmai a fost înjunghiat sau stâlcit în bătaie şi a pățit ceva la ochi, dar pe urmă mi-am zis, ei bine, şi eu am fost otrăvită recent şi nu mai devreme de acum un ceas eram într-un fast-food, acuzată de complicitate la crimă, pe urmă mă sunase şi el ca să mă acuze că eram amanta cuiva şi chiar şi în clipele astea mă acuza pe la spatele meu că eram amanta cuiva, dar pe mine nu mă vedeai stând jos într-un colț, împreună cu cea mai veche prietenă din clasele primare, criticând în stânga şi-n dreapta şi făcându-l pe el cu ou şi cu oțet. Totuşi, mi-am spus iarăşi, e rănit. Totuşi, mi-am spus iarăşi, n-a zis-o cu blândețe. Asta, bănuiesc, era lecția perfectă, servită cu promptitudine, pe tema motivelor pentru care oamenii n-ar trebui să tragă cu urechea pe la uşi. „Nu, maestre bucătar”, a repetat poate-iubitul, căci bucătarul adusese iarăşi vorba de spital. „Dacă află că m-am dus la spital, cu siguranță mă vor crede informator”. Pe urmă l-a liniştit, spunându-i că n-o să pățească nimic la ochi, şi i-a zis să nu se mai agite atât, că în curând o să i se

limpezească şi o să fie ca noi. „N-avem de unde să ştim”, a zis maestrul bucătar. „Nu ştim cu ce-au aruncat în tine, cu ce a aruncat ăla în tine, şi zici tu că nu te doare, dar tot nu-i poți deschide, aşa că mergem la spital. Cine ştie”, a adăugat el, „poate că acolo o să dăm nas în nas şi cu «nu că am ceva cu tine, dar»”. „Bănuiesc că nu se aşteptau să iasă cu bătaie”, a zis poate-iubitul, neluând în seamă ultima observație a bucătarului şi urmându-şi în schimb propriul şir al gândurilor. În ce mă privea, în timp ce-i ascultam, mi s-a părut limpede că avusese loc o altă răfuială şi, ca de obicei, tot pe tema pederastiei bucătarului. Dar mi-am dat seama că nu aşa stăteau lucrurile când am auzit următoarea remarcă a poate-iubitului. „Vreau să zic, ține cont că eram singur”, a spus el, „depăşit numeric, pe urmă a aruncat şi cu chestia aia şi n-am mai putut să văd şi chiar şi când te-am auzit cum vii în fugă, bucătare, tot eram mai puțini ca ei. Deci cum ai reuşit? Cum ai reuşit *tu* – poponarul, păpuşica, ăla care nu trebuie luat niciodată în serios –, cum ai reuşit să-i pui pe toți pe fugă de unul singur?”. Bucătarul a ridicat din umeri, gest pe care poate-iubitul nu l-a văzut, şi a exclamat „Eh”, un „Eh” evaziv sau, poate, un „Eh” indiferent, ce sugera că discuția asta începea să-l plictisească. Însă privirea lui, căci poate-iubitul n-o putea vedea nici pe asta, a alunecat spre cuțit. Era tot însângerat, tot perpendicular, tot înfipt în masă, însă în clipa aceea bucătarul l-a scos în tăcere din tăblia mesei şi, tot în tăcere, l-a pus în chiuvetă. Apoi a dat să ia cârpa udă de pe ochii poate-iubitului, dar poate-iubitul s-a opus. Şi-a hârşâit scaunul, împingându-l în lături cu cotul pe maestrul bucătar. „Degajează terenul, bucătare”, i-a zis. „Las-o. E în regulă. Nu mă dor”, însă bucătarul a insistat să se uite. Şi eu voiam să văd, fiindcă până la urmă cum rămânea, avea sau n-avea nevoie să meargă la spital? Era poate-iubitul

meu sau nu era poate-iubitul meu? Totuşi o prezență invizibilă mă țintuia în loc chiar şi acum.

Până atunci, cât durase schimbul de replici, atenția îmi fusese concentrată în majoritatea timpului asupra poate-iubitului, căci dacă nu asupra lui, atunci asupra cui? însă acum am aruncat în treacăt o privire spre bucătar şi am avut un şoc. Expresia de pe fața lui – încordată, neprefăcută, căci credea că nu-l vede nimeni, deci nu avea niciun motiv să se prefacă – era una de iubire. Nu era o expresie de iubire de genul „cel mai bun prieten" sau o expresie de iubire senină, de genul „preocupat de binele întregii omeniri". Şi nici nu încăpea vreo umbră de îndoială asupra categoriei în care se încadra expresia aia. Nu mai văzusem niciodată o asemenea expresie pe chipul maestrului bucătar – şi cu siguranță niciodată adresată poate-iubitului. E drept că nici nu mă uitasem de prea multe ori la maestrul bucătar, adică la fața lui, nu cu adevărat. El era doar bucătarul, tipul ăla adus de spate, tipul ăla inofensiv, cel care trebuia apărat de ceilalți băieți, dar şi cel care trebuia tratat de sus, luat în râs, în special în momentele când făcea vreuna din crizele lui legate de mâncare. Pe scurt, am presupus că bucătarul era un tip care trebuia compătimit şi, iarăşi, nu vorbesc aici de o compătimire autentică, ci de genul ăla de compătimire din categoria „trebuie să fie îngrozitor pentru el, deci mă bucur că nu-s în locul lui". Nu trebuia considerat, perceput cu adevărat ca fiind de acelaşi nivel cu restul. Acum însă mi se părea că îl văd pentru prima oară cu adevărat pe omul ăsta. Acum pricepeam motivul pentru care instinctele mele mă ținuseră în loc, mă opriseră să-mi anunț prezența. Avusesem chiar şi frisoane premonitorii – de-acum era a doua oară când le aveam fără ca Lăptar să fi fost implicat în vreun fel. Iar acum maestrul bucătar a dat la o parte cârpa de vase şi, în timp ce făcea asta, expresia aceea de pe chipul

lui s-a accentuat, şocându-mă şi mai tare. Şi-a apropiat mâna de fața poate-iubitului – iar poate-iubitul l-a lăsat. Nu era nicidecum vreo bâjbâială stângace de bărbat, de genul „lasă-mă să mă uit la tine”. Nici măcar nu şi-a apropiat mâna de ochii răniți ai poate-iubitului. Şi-a lipit-o de obrazul lui. Şi pe urmă i-a mângâiat obrazul o dată, lăsându-şi palma să-i alunece în josul feței, apoi mutându-şi-o tandru, lent, pe celălalt obraz. Şi poate-iubitul l-a lăsat din nou, stând în tot timpul ăsta cu ochii închişi. Atunci am băgat de seamă că sângele de mai devreme, picurii ăia, nu era de la ochii poate-iubitului, ci îi cursese din nas. În momentul acela i-a dat mâna la o parte bucătarului ca să şi-i şteargă. Pe urmă i-a împins mâna în lături o dată şi încă o dată, chestie pe care m-aş fi aşteptat s-o facă din capul locului. În vremea asta niciunul dintre ei nu mai zicea nimic, totul se rezuma la împingerea aceea blândă a mâinii în lături şi plasarea imperturbabilă a mâinii la loc, timp în care o pereche de ochi rămânea închisă, iar cealaltă deschisă, cu poate-iubitul aşezat pe scaun, iar bucătarul lângă el, în picioare, aplecat peste el.

Şi în clipa aceea poate-iubitul a zis: „Opreşte-te. Opreşte-te, bucătarule. Nu putem să facem asta. Nu putem continua să facem asta”. Iar atunci, parcă venind să-i întărească spusele, mâna i s-a înălțat şi a împins din nou în lături mâna bucătarului. Care vasăzică, l-a respins, însă *el* a revenit, apoi poate-iubitul i-a mai împins-o o dată în lături, numai că fără fermitate. Pe urmă s-a oprit. Nu tu înjurături, nu tu un „Dă-te-n puii mei de-aici, bucătarule. Ce crezi că faci? Eu nu-s din ăia”. Nici surpriză nu părea să existe între ei, singura pentru care ceea ce se petrecea în bucătăria aia şi între bărbații ăia era o surpriză şi o imprevizibilitate fiind, pare-se, eu. Şi-acum poate-iubitul, după ce-l respinsese pe bucătar, s-a oprit, l-a prins pe celălalt bărbat de brațe şi, continuând să țină ochii închişi, i le-a strâns la pieptul lui.

Şi-a îngropat fața în ele, în pântecul bucătarului, şi bucătarul s-a aplecat de spate, aşa încât acum fața îi era îngropată în părul poate-iubitului. Şi atunci unul dintre ei a gemut, pe urmă s-a auzit un „Las-o moartă. S-a terminat, bucătarule, las-o moartă”, însă când bucătarul s-a eliberat din strânsoarea lui, vrând să se îndepărteze, poate s-o lase moartă, poate-iubitul şi-a înălțat el însuşi fața şi l-a tras iarăşi înapoi spre el.

Şi ăla a fost momentul când m-am răsucit pe călcâie şi m-am întors în living, căci nu, mi-am zis. Ştiam ce urmează şi nu era ceva ce se cuvenea să văd sau să aud. Ia stai aşa, mi-am zis apoi. Cum adică nu se cuvine ca tu să vezi şi să auzi? E poate-iubitul tău, unde mai pui că e şi acelaşi poate-iubit de la faza, vai, atât de recentă cu „mă zăpăceşti, poate-iubito, întotdeauna e greu să te citească omul, imposibil să se apropie cineva de tine”. Dar de cât timp? De cât timp ei doi...? Părea să mă copleşească o stare de neînțelegere şi, în acelaşi timp, înțelegeam totul. Iar acum şoaptele conteniseră, ceea ce, deşi nu aveam curaj să mă uit, bănuiam că însemna că al doilea sărut Gaultier al serii era în plină desfăşurare. După aceea şoaptele au reînceput. „Persoana greşită”, a zis poate-iubitul – referindu-se iarăşi la mine –, iar bucătarul a replicat „... pentru tine, toate astea pentru tine, am făcut-o pentru tine fiindcă...”„Teamă. Riscant. Prea riscant... Ce cretin!... Ce cretin fricos!... Dacă te omorau? Dacă toți ăia... Ai fi putut să mori şi eu n-aş fi reuşit niciodată...” Ultima replică putea să fi fost rostită la fel de bine de bucătar şi de poate-iubit. M-am întrebat dacă o să mă țină picioarele până la uşa de la intrare. Între timp continuam să stau aşa, rezemându-mă într-o doară de peretele dinspre bucătărie din livingul poate-iubitului, încăperea a cărei uşă de la intrare fusese spartă. Şi nu ştiam şi nici nu-mi mai păsa din ce cauză anume fusese spartă, de ce impulsul lui compulsiv de a strânge piese auto

fusese întrerupt. Cât despre cearta de la telefon, ultima noastră ceartă – *avândînvederecăacumelşibucătarul… căelşiel… căei…* –, care fusese de fapt rostul ei? Cum să mai cred că poate-iubitul era insul acela natural, lipsit de complicaţii, lipsit de viclenie, bărbatul care evita să-şi menajeze inima, când iată-l confirmându-i bucătarului – şi mie – că şi el fusese unul dintre cei care se mulţumesc cu puţin, că alesese drept plasă de siguranţă o persoană nepotrivită în locul celei potrivite. Cretina fusesem eu, mi-am zis, fiindcă îmi închipuisem că mă pusesem la adăpost, crezusem că mă ferisem de categoria soţului greşit menţinându-mă în categoria „poate", când acum se vedea clar că un om putea fi făcut terci la fel de bine şi dacă se plasa în categoria „poate", începeam să pricep cât de înspăimântător era să nu fii amorţit, ci, dimpotrivă, conştient, să ştii lucruri, să reţii lucruri, să fii implicat, să fii adult. Atunci, în toiul declaraţiei extinse a poate-iubitului despre cât de cretin fusese şi al ocărilor cu care eu însămi mă potopeam, tot pentru că fusesem cretină, bucătarul ne-a readus pe toţi trei în prezent cerându-i încă o dată să meargă la spital.

Tonul i se schimbase. Tăios, sever, poruncitor. Chiar şi atunci când poate-iubitul a zis „Aproape că mi-a revenit, e aproape normală. Vezi, încet-încet îmi recapăt vederea. Deja am început să văd niţel", maestrul bucătar tot a spus „Mergem, lasă-mă numai un minut, să mă duc să arunc altă cămaşă pe mine". Am intrat în panică, căci bucătarul, gata să intre dintr-o clipă în alta în living, ca să urce la etaj – *îşiţinecămăşileaici? Asta-ibună, evidentcă-şi ţinecămăşileaici!* –, avea să mă descopere, iar gândul ăsta mă înspăimânta, fiindcă de-acum bucătarul însuşi mă înspăimânta, de vreme ce nu mai era bărbatul care crezusem până atunci că e. Pe de altă parte, cine crezusem că e? Nu stătusem să mă gândesc la el. Nu-l găsisem din cale-afară de prietenos, dar,

la drept vorbind, nici nu mă deranjase chestia asta, fiindcă, dată fiind întreaga ierarhie a importanței, el nu figurase în niciun fel în ierarhia aia. Dar nu inofensiv. Bărbatul acesta, cum îmi dădeam acum seama, nu era inofensiv. Dacă stăteam să mă gândesc cât de posesiv devenea în preajma mâncării, oare cum naiba s-o fi comportând când venea vorba să-şi revendice un bărbat? Şi atunci gândurile mi-au zburat la cuțit, cuțitul lui plin de sânge din chiuvetă, în continuare plin de sânge. Am avut şi senzația că mă ia cu leşin, deşi nu mai leşinasem în viața mea. Numai că mă simțeam amețită, mi-era cald, aveam pielea lipicioasă. Era un zumzet, o fojgăială ca de insecte, care parcă venea de undeva din jurul meu sau din mine, şi între timp, fireşte, noile mele prietene, frisoanele, mi se plimbau cu hotărâre încoace şi încolo pe şira spinării şi de-a lungul picioarelor. Şi în clipa aceea dinspre bucătărie au răzbătut iarăşi zgomote intime, gemete care te trimiteau cu gândul la o repetare a episodului Gaultier – asta în cel mai bun caz. Unul dintre cei doi bărbați a zis „Soț", pe urmă s-a auzit „Hai să scăpăm de povestea asta. Oricum, ce căutăm noi aici? Hai să plecăm în America de Sud. Mergem la Buenos Aires... în Cuba! Hai să mergem în Cuba. Mie îmi place în Cuba. O să-ți placă şi ție în Cuba", la care eu mi-am zis „Soț! Cuba! Hai să!" – când noi doi nu reuşiserăm să depăşim nici faza de poate-relație sau să ne mutăm la câteva case mai jos, pe strada felinarelor roşii.

Am traversat, nevăzută de nimeni, încăperea în neorânduială, apoi am ieşit pe uşa spartă, luând-o în jos pe alee şi continuându-mi drumul pe scurtătura aceea şerpuitoare. Ei n-au ştiut nicio secundă că fusesem acolo, deşi, când mă îndepărtam, căutam să-mi imaginez ce-ar fi fost *dacă*. Ce-ar fi fost dacă m-aş fi furişat afară pe uşa de la intrare, ca să nu bat la ochi, ca să pară totul firesc, ca să şterg totul cu buretele, iar apoi să vin înapoi, intrând cu

zgomot? Şi-ar fi închipuit că atunci apărusem prima oară. Aş remarca uşa spartă, aş striga numaidecât după poate-iubit. Şi atunci, în bucătărie, fostul poate-iubit şi bucătarul ar fi apucat să se desprindă fizic unul din brațele celuilalt. Ar fi căutat să se adune şi s-ar fi grăbit să şteargă orice urmă înainte să apuc eu să intru. Fostul poate-iubit ar fi strigat „Aici sunt, în bucătărie, poate-iubito”, eu aş fi intrat şi iată-i, doi prieteni, în vreme ce cuțitul ar fi stat în chiuvetă, ascuns privirii, fără să mai pretindă niciun fel de explicație. Totuşi partea cu ochii fostului poate-iubit şi cu sângele ar fi rămas la fel. Bucătarul ar fi pretins spitale, iar fostul poate-iubit ar fi refuzat spitale. Nimic intim, nimic delicat, nimic din intensitatea aceea a privirii sau a atingerilor lor. Eu aş fi icnit de spaimă, poate chiar aş fi țipat, m-aş fi repezit la el, l-aş fi apucat de umeri pe fostul poate-iubit. „Ce s-a întâmplat, poate-iubitule? O, Doamne! Ce s-a întâmplat?” – iar ei mi-ar fi explicat sau mi-ar fi dat de înțeles că homofobii de la ei din zonă tăbărâseră iarăşi pe bucătar, ceea ce însemna că am fi scos-o la capăt, am fi improvizat, am fi dat-o pe după corcoduş, am fi continuat să ne mințim. N-ar fi fost nimic care să pară contradictoriu, nimic flagrant. Doar bucătarul, care fusese atacat şi apoi apărat, ca de fiecare dată. Ceea ce niciunul dintre ei n-ar fi spus, ceea ce cu siguranță n-aş fi spus nici eu, cum nici n-am făcut-o de fapt, ar fi fost „Poate că e momentul ca noi trei să stăm de vorbă”.

Care vasăzică, nu fusese o ceartă, nu existase o altă rundă de reglare a conturilor, de criticare a defectelor, de acuzații reciproce. Nu se lăsase cu țipete, nici cu îmbufnări. Cu toate astea ştiam că nu o să-l mai văd niciodată pe fostul poate-iubit şi nici n-o să mai pun piciorul în casă la el. În timp ce înaintam în noapte, îndreptându-mă, din câte se părea, spre stația de taxiuri, nu mi-am mai simțit picioarele, la fel ca mai devreme, când ieşisem din fast-food. Îmi

vedeam picioarele, vedeam pământul pe care călcam, şi totuşi îmi era imposibil să stabilesc o legătură cu ele. Ducându-mi mâinile la coapse, mi le-am pipăit voit, mi le-am apăsat cu degetele, căutând totuşi să o fac cât mai discret, căci, aşa cum mi se întâmpla mereu în ultima vreme, aveam senzaţia aia că sunt urmărită.

Dar fără furie. Nu mă simţeam furioasă. Totuşi ştiam că undeva acolo, dincolo de amorţeală, trebuia să existe şi ceva furie. Faţă de fostul poate-iubit. Faţă de bucătar. Faţă de cumnatul numărul unu, pentru că el fusese cel care lansase minciunile, apoi îşi răspândise minciunile, inclusiv pe cea mai recentă, despre cât de proastă eram că îl înşelam pe Lăptar ziua în amiaza mare cu băiatul ăla de-o vârstă cu mine din celălalt capăt al oraşului. Furie şi faţă de bârfitori, fiindcă brodau pe marginea născocirilor cumnatului, fiindcă născoceau propriile minciuni. Faţă de lingăii care mă detestau, faţă de proprietarii fast-food-ului şi faţă de toţi proprietarii de magazine universale care, cu timpul, aveau să se simtă obligaţi să-mi ofere orice articol pe care-şi închipuiau că mi l-aş fi dorit. Furia asta lipsea, dispăruse, şi, exact la fel ca în cazul picioarelor, pe care mi le vedeam, dar nu mi le simţeam, şi ca în cazul pământului, despre care ştiam că e acolo, dar mi se părea că plutesc pe deasupra lui, era ca şi cum n-aş fi avut niciun drept să fiu furioasă, căci dacă aş fi gestionat altfel toată afacerea, acum n-ar mai fi fost vina mea. Numai să fi făcut asta şi ailaltă în loc de asta şi ailaltă, să mă fi dus acolo şi nu dincolo, să fi zis aia şi nu ailaltă, să fi arătat altfel sau să nu fi ieşit atunci, în ziua aia, cu *Ivanhoe*, sau în seara aia sau în săptămâna aia sau oricând în ultimele două luni, când îl lăsasem să mă zărească şi să mă dorească... Atunci m-am împiedicat şi acela a fost momentul când dubiţa albă a tras în dreptul meu. Portiera din partea pasagerului s-a deschis

şi am simţit cum sentimentul acela, „să nu merg curată în cel loc al spaimei”, mă învăluie încă o dată.

Am urcat de parcă ar fi fost ceva firesc, de parcă n-ar fi fost prima dată când eram în dubiță, în vehiculul ăsta care nu se distingea prin nimic, bagatelizat, extrem de important, înainte să apuc să fac asta, el s-a aplecat peste scaunul meu şi, întinzându-se, aşa încât a ajuns la câțiva milimetri de mine, fără să mă atingă, fără să se uite la mine, a închis portiera de pe partea mea. A mutat un aparat de fotografiat cu teleobiectiv de pe scaunul pasagerului, aşezându-l în încăpătorul compartiment de depozitare al dubiței dintre scaunele noastre. Tot în compartimentul cu pricina mai erau şi câteva sticluțe de medicamente pline cu pastilele alea negre şi lucioase, cu puncte albe în mijloc, din care aveam şi eu una în poşetă. După ce mi-a închis portiera, s-a lăsat pe spate în scaun şi a pornit motorul. Apoi, împreună, ca un cuplu adevărat, am demarat. Era totuşi ciudat că, după crescendoul acela, după ce căzuse şi ultimul bastion din seria „nu trebuie să urci cu niciun chip în maşinile lui”, cu toate acele puneri în gardă, lansate nu doar de mine însămi, ci şi de cea mai veche prietenă din clasele primare, „ca, indiferent ce faci, indiferent ce s-ar întâmpla, prietenă, să nu care cumva să urci în maşinile lui”, odată pragul acela depăşit, mi-aş fi închipuit – cu două luni în urmă în mod cert – că treaba asta ar fi trebuit să işte în mine o nelinişte şi o tulburare mult mai mari de-atât. Nu era nicio nelinişte. Nicio tulburare. Iată că acum chestia asta se petrecea aievea, aşa cum ştiusem dintotdeauna că o să se petreacă, căci fusesem vestită de o veşnicie că se apropie şi că urma să se întâmple negreşit. Iar acum uite că începea. Ce motiv aş fi avut să mă simt tulburată sau neliniştită? Nu-mi mai rămânea altceva de făcut decât să urc în maşină şi să termin odată cu toată povestea. Şi nu era ca şi cum mi-aş fi zis conştient, *totundrac*, *lasă-lsă*

punălabapemine, *fiindcăaştiutdincapullocului căpână la urmă totosăpunălabapemineşin-am cumsăîmpiedictreabaasta*, *n-am cumsă-lîmpiedic să-şi facămendrelecumine*, sau că iată-mă pornită în călătoria la capătul căreia urma să mi se facă lucrul care ar fi trebuit să accept din capul locului că urma să mi se facă. În loc de asta, până în momentul cu dubiţa, fusesem adusă treptat într-un soi de stare de paralizie, de vlăguire. Însuşi fostul poate-iubit îmi spusese „Nu ştiu, poate-fată, dar... mă uit la faţa ta şi e ca şi cum organele tale de simţ au început să dispară sau ca şi cum ar fi dispărut deja”. Unele chestii îţi rămân în minte. Chestia aia mi-a rămas. Mi-aş fi dorit să nu fi comentat pe seama sărăciei feţei mele.

Privind drept în faţă, ca de obicei, Lăptar a zis:

— Am făcut-o şi pe asta. Am tăiat-o de pe listă.

Avea un ton calm, tacticos, dar nu plăcut. Apoi, când a rostit următoarele cuvinte, părea admirativ, chiar surprins.

— Aia chiar c-a fost încăierare. Pun pariu că nu se aşteptau să apară scutieru ăla cu cuţitele. Dar aşa o să se potolească lucrurile. Acum o s-o lase baltă, o să-l lase în pace. Cât despre celălalt, ăla cu maşinile – drăguţul de odinioară –, o să fie în regulă. N-o să sufere nicio consecinţă de pe urma steagului sau a turnătoriei. Chestia e că l-ai evaluat greşit, aşa-i? Poate-iubit, nu aşa-i ziceai? Nu-ţi face griji, prinţeso. N-o să mai trebuiască să ne batem capul cu povestea asta.

M-a condus acasă fără niciun alt cuvânt şi tot fără să-mi arunce vreo privire până când am ajuns în dreptul uşii mămicii. Faptul că nu vorbise deloc cât durase drumul fusese o mişcare abilă, dar, pe de altă parte, Lăptar fusese întotdeauna abil. Era crescendoul perfect, crearea atmosferei potrivite ideale, în care să aud şi să bag la cap ultimele lui cuvinte. Am ieşit din partea de oraş unde locuia

fostul poate-iubit, am traversat centrul oraşului, apoi am ajuns în celălalt capăt al oraşului, respectând îndeaproape topografia adecvată şi trecând pe lângă toate reperele mele personale. Au urmat alte şosele de demarcație şi pe urmă am ajuns la mine în zonă, unde am parcat în fața intrării de la casa mămicii, ca un cuplu respectabil. Şi ştiam că ar fi trebuit să fiu şocată, că ar fi trebuit să fiu revoltată, că ar fi trebuit să fiu măcar uluită în loc să nu mă simt nici măcar mirată că, uite, sunt în acest vehicul notoriu şi stau la câțiva centimetri de acest bărbat notoriu. Dar nu aveam de ales. Chestia era că nu mai aveam alternativă. Îmi lipsiseră abilitățile necesare ca să înțeleg ceea ce toți ceilalți înțeleseseră cu uşurință din capul locului: fusesem de la bun început *faptulîmplinit* al lui Lăptar.

Încă în dubiță, în întuneric, el a oprit motorul, pe urmă s-a răsucit în scaun, întorcându-se cu fața spre mine. Îi simțeam în sfârşit privirea, privirea stăruitoare, lentă, care mă fixa, căci acum putea să se uite, îşi putea îngădui să se uite. Iată succesul, desăvârşirea, bunul dobândit. Prin comparație, de data asta eu eram cea care continua să privească drept în față. Şi-a scos mănuşile şi a zis „Foarte bine. Excelent", deşi cred că mai degrabă pentru sine decât fiindcă şi-ar fi propus să-l aud eu. S-a aplecat spre mine şi şi-a apropiat degetele de fața mea. I s-au oprit în aer, foarte liniştite, foarte apropiate. Pe urmă s-a răzgândit şi le-a retras. S-a lăsat pe spate în scaun. Şi atunci au venit ultimele lui cuvinte. Mi-a zis că sunt frumoasă, ştiam oare că sunt frumoasă? că trebuia să-l cred că sunt frumoasă. Mi-a zis că aranjase totul, că o să mergem într-un loc drăguț, o să facem ceva drăguț, că pentru prima noastră întâlnire o să mă ducă undeva unde era frumos, era o surpriză. Mi-a zis că va trebui să lipsesc de la cursul de greacă şi romană, dar că era sigur că n-o să mă deranjeze să lipsesc de la cursul de greacă şi romană. În plus, a zis el,

chiar aveam nevoie de atâta greacă şi romană? în privinţa asta urma să hotărâm mai târziu. Apoi mi-a zis că, atâta timp cât continuam să trăiesc în casa alor mei, el o să vină până la uşă, dar o să aştepte afară, şi că trebuia să mă duc eu la el.

Apoi a zis că o să vină în seara următoare, la şapte, într-una dintre maşinile lui.

— Nu în asta, a adăugat, scoţând din discuţie duba şi menţionând în schimb una dintre alfanumerice.

Treaba mea – şi aici se referea la ceea ce puteam face eu pentru el, cum puteam să-l fac fericit – era să ies din casă la timp şi să nu-l las să aştepte. De asemenea, puteam să mă îmbrac cu ceva drăguţ.

— Nu pantaloni. Ceva drăguţ. O rochie feminină, atrăgătoare, elegantă, frumoasă.

Şapte

De trei ori în viaţă mi-am dorit să cârpesc pe cineva peste faţă şi o dată în viaţă mi-am dorit să îl pocnesc pe unul peste faţă cu un pistol. Dintre cei trei pe care mi-am dorit să-i cârpesc, una a fost sora cea mai mare, când a intrat precipitată în ziua cu pricina ca să-mi spună că forţele statului îl împuşcaseră mortal pe Lăptar. Părea voioasă, entuziasmată la gândul că bărbatul acela pe care îl credea amantul meu, bărbatul despre care era convinsă că însemna ceva pentru mine, era mort. Îmi scruta făţiş chipul ca să vadă cum primesc vestea şi, cu toată încăpăţânarea mea – care, în încercarea de a contracara mişcările lui Lăptar şi zvonurile despre mine şi Lăptar, mă împinsese într-o zonă mai profundă, mai restrictivă decât tot ce cunoscusem eu vreodată –, tot îmi dădeam seama că în momentul respectiv nu era câtuşi de puţin conştientă de ce făcea. Îşi închipuie că o să-mi fie învăţătură de minte, mi-am zis. Nu din cauza contextului politic şi a ceea ce reprezentase Lăptar în cadrul lui. Nu din cauza a ceea ce

reprezentau asasinii lui. Astea nu însemnau nimic. Toată chestia avea legătură numai şi numai cu faptul că soră-mea nu voise ca eu să am parte de lucrul pe care ea, personal, încetase cu mult timp în urmă să şi-l îngăduie. La fel ca ea, trebuia să mă mulțumesc, să mă descurc nu cu bărbatul la care – cum îşi închipuia ea – râvneam, nu cu bărbatul pe care îl iubisem şi îl pierdusem, aşa cum şi ea iubise şi pierduse, ci cu cine ştie ce surogat inutil care ar fi putut să se ivească acum, după Lăptar. Părea în continuare extaziată, departe de starea de tristețe deznădăjduită în care se zbătea de o veşnicie. Doar că eu n-aveam nici cea mai mică intenție s-o las să se extazieze pe seama mea. Nu mai jubila, ăsta nu-i un motiv de jubilare – *jap*! –, aşa gândeam în momentul acela. Cât despre reacția propriu-zisă, chiar în timp ce ea aştepta să vadă ce fac, am continuat să afişez o mină cvasi-distantă, aproape inabordabilă. Apoi, cu o urmă de trăire disimulată, doar atât cât să dau de înțeles că, preț de câteva clipe, preț de o fracțiune de secundă, atrăgeam atenția asupra unei ciudățenii vag amuzante, i-am zis:

— Arăți de parcă ai avea un orgasm.

Voioşia ei – care nici nu era neapărat grețoasa voioşie triumfătoare pe care o afişează unii care cu siguranță merită cârpiți, ci mai degrabă voioşia femeii care preț de o fracțiune de secundă se trezeşte că e vie în toată grozăvia aia, când starea ei obişnuită era să se simtă cu desăvârşire moartă ei bine, voioşia aceea a pierit, după cum ştiam că o să se întâmple, căci o lovisem exact unde voiam, unde-mi propusesem s-o lovesc, drept în inimă. Acolo aş fi fost lovită şi eu dacă ea sau oricine altcineva mi-ar fi spus vorbele alea. Atunci m-a plesnit peste față ca reacție de recul, fiindcă mă amestecasem unde nu aveam niciun drept să mă amestec, şi chiar dacă în momentul respectiv mă consideram perfect îndreptățită s-o fac, n-am făcut-o, n-am fost în stare s-o plesnesc şi eu. După satisfacția simțită inițial fiindcă o

descumpănisem, fiindcă îi transformasem victoria în umilință, deja îmi regretam spusele. Aşa că ajunge. Acum voiam să plece, să-l ia pe surogatul de bărbatu-său şi să se care amândoi. Aşadar, atmosfera nu era şi nici nu fusese vreodată una caldă.

A plecat, copleşită iarăşi de tristețe, stând iarăşi la piciorul crucii, iar în privința voioşiei, eu nu simțisem nimic de genul ăsta. Nu jubilam că murise, nici nu mă bucuram – sau poate că mă bucuram, căci, zău aşa, de ce să n-o fi făcut? Ce ştiam sigur era că uşurarea mă copleşea din cap până în picioare cu o intensitate pe care n-o mai simțisem niciodată în viață.

Corpul meu trâmbița „Aleluia! E mort! Slavă Domnului, futu-i!", chiar dacă în momentul acela nu îmi răsunau în minte exact vorbele respective. În minte îmi răsuna gândul că poate de-acum o să mă liniştesc, poate o să înceapă să-mi fie mai bine, poate aşa o să se termine odată cu toate acele „Dă, Doamne, să nu fie Lăptar, o, te rog, să nu fie Lăptar", n-o să mă mai uit permanent în spate, aşteptând să o cotesc, doar ca să mă trezesc că mă ajunge din urmă şi merge în rând cu mine, n-o să mai fiu urmărită, fotografiată, prost înțeleasă, împresurată, preîntâmpinată. N-o să mai primesc ordine. N-o să mai capitulez, cum o făcusem cu o seară în urmă, când ajunsesem suficient de deznădăjduită, suficient de indiferentă față de soarta mea, încât să pun piciorul la el în dubiță. Şi, mai presus de orice, n-o să-mi mai fac griji că fostul poate-iubit ar putea fi omorât de o maşină-capcană. Aşa se face că, stând aşa la noi în bucătărie şi căutând să diger aceste mici consecințe, am ajuns să-mi dau seama cât de reprimată fusesem, în ce măsură mă deformase bărbatul acela, transformându-mă într-un nimic atent construit. Şi la fel făcuseră şi comunitatea, şi atmosfera mentală, cu acele detalii mărunte ale intruziunii. În ce priveşte moartea lui,

fusese încolțit dimineața târziu, când era cu dubița aia albă, la intrarea în parcurile cu bazine, ceea ce însemna că, după şase încercări ratate, nimeriseră în sfârşit omul pe care-l voiau, înainte de Lăptar împuşcaseră un gunoier, doi şoferi de autobuz, un măturător, un lăptar adevărat, care era lăptarul nostru, apoi pe cineva care nu avea nicio legătură cu muncile necalificate sau cu industria serviciilor – pe toți din greşeală, în locul lui Lăptar. Pe urmă l-au împuşcat pe Lăptar. Pe urmă au bagatelizat rateurile, bătând în acelaşi timp toba pe tema doborârii celui vizat, ca şi cum în tot timpul ăsta l-ar fi împuşcat numai şi numai pe Lăptar.

Totuşi anumite părți din mass-media, cele critice la adresa statului, nu erau dispuse să îi lase să scape cu una, cu două. Deja începuseră să apară titluri precum „LĂPTAR ÎMPUŞCAT

ÎN LOCUL UNUI LĂPTAR” şi „MĂCELARE, BRUTARE, LUMÂNĂRARE – PĂZEA!”. Le-au urmat buletine de ştiri şi alte ediții de ziar menite să-i reamintească statului de celelalte gafe şi denaturări ale sale, de echipamentele militare secrete, de împuşcăturile din mersul maşinii, de propriul statut şifonat, de sărit peste pârleaz de prima mână. Până la urmă organele statului au reacționat, au recunoscut că da, luaseră în cătare câteva persoane oarecare în timp ce se aflau în urmărirea persoanelor vizate, că se comiseseră greşeli, că era un fapt regretabil, dar că trecutul ar trebui lăsat în urmă, nu avea rost să ne cramponăm de el. Mai presus de orice, în ciuda confundării țintelor şi a factorului uman neprevăzut, gândul că acum, când un repudiator terorist de prim rang fusese eliminat definitiv din peisaj, puteau dormi în sfârşit fără griji avea darul să-i liniştească pe toți cei sănătoşi la minte. „Fără să alunecăm în echivoc sau în artificii retorice, în trucuri oratorice sau în voioşie primitivă”, a zis purtătorul lor de cuvânt, „noi considerăm totuşi această operațiune ca fiind o

reuşită”. Aşadar, nu a urmat nicio manifestare de jubilație, de autoelogiere, de triumfalism, fiindcă triumfalismul nu era calea potrivită când venea vorba de calupurile de informații destinate publicului. Şi nu era vorba doar de informațiile destinate *publicului*. La auzul veştii, chiar şi în intimitatea subtextului propriei minți, în care numai eu mă puteam vedea pe mine cea adevărată, dar şi de teama de a nu fi considerată în zonă drept o afurisită perfidă şi fără inimă, eu însămi căutam să nu jubilez. Numai că mă tot gândeam cum scăpasem ca prin urechile acului de soarta pe care mi-o pregătise pentru seara următoare, oricare o fi fost ea, şi mă simțeam fericită – asta şi fiindcă în momentul ăla nu mă aflam în colimatorul batjocoritor şi demascator al presei.

Care vasăzică, moartea lui a ajuns pe prima pagină, dar nu a fost singurul lucru care a ajuns pe prima pagină. După ce l-au împuşcat – pe el şi pe cei şase nefericiți care se interpuseseră între ei şi el –, a ieşit la iveală, pe lângă vârstă, domiciliu, „soțul lui” şi „tatăl a”, că numele lui Lăptar era chiar Lăptaru. Era şocant. „N-are cum”, protesta lumea. „E cusut cu ață albă. Bizar. Chiar ridicol, cum să te cheme Lăptaru?” Dar, dacă stăteai să te gândeşti, ce era aşa de bizar, mă rog? Măcelaru e un nume. Groparu e şi el un nume. La fel Țesătoru, Vânătoru, Sforaru, Cioplitoru, Jucătoru, Zidaru, Dulgheru, Cuțitaru, Rotaru, Grădinaru, Blănaru, Cămătaru, Pierde-vară, Popa şi Călugăru. După nişte ani am cunoscut un domn Poştaşu care era bibliotecar, aşa că ele, numele alea, se găsesc unde vrei şi unde nu vrei. Cât despre „Lăptaru” şi posibilitatea de a valida sau nu un „Lăptaru”, ce-ar fi avut de zis despre asta Nigel şi Jason, păstrătorii numelor de la noi din zonă? Şi nu doar Nigel şi Jason. Cum rămânea cu funcționarii şi funcționăresele de acelaşi soi care fereau oamenii de numele interzise în alte zone controlate de repudiatori? Sau chiar cu Rozele şi Măriile care fereau oamenii de numele interzise

adverse în zonele „de peste drum”, controlate de apărători ai statului? În timpul ăsta alarmiştii continuau să polemizeze pe tema originii numelui Lăptaru. Să fi fost unul de-al nostru? Unul de-al lor? Era oare de peste drum? De peste apă? De peste graniță? Ar trebui permis? Interzis? Aruncat la coş? Luat la mişto? Ignorat? Care era părerea generală? „Un nume neobişnuit”, au convenit toți, cu o circumspecție îngrijorată, după lungi deliberări. Friza neverosimilul, s-a zis la ştiri, dar în viață o mulțime de lucruri frizează neverosimilul. Frizarea neverosimilului, după cum ajunsesem să înțeleg, părea să constituie însăşi esența vieții. Chiar şi aşa, vestea legată de numele Lăptaru îi tulbura pe oameni: se simțeau înşelați, înspăimântați, şi nici nu se putea evita un anumit sentiment de stânjeneală. Pe vremea când era considerat un pseudonim, un nume de cod, „lăptarul” sugera un mister specific, o intrigă, posibilități scenice, însă odată golit de simbolism şi intrat în cotidian, în banalitate, laolaltă cu restul plevei, ultima fărâmă de respect pe care o dobândise în calitatea de poreclă a unui activist paramilitar de prim rang a fost numaidecât subminată şi, la fel de repede, s-a risipit. Oamenii consultau cărți de telefon, enciclopedii, dicționare de nume ca să vadă dacă mai existase vreodată pe undeva prin lume cineva cu numele Lăptaru. Mulți s-au trezit că se blochează, incapabili să înțeleagă, şi nu le-a mai rămas decât să elaboreze speculații, atât în presă, cât şi în cartiere, legate de identitatea specifică a respectivului individ, Lăptaru. Să fi fost oare paramilitarul acela înspăimântător, sinistru, cum crezuseră dintotdeauna cu toții? Sau poate că până la urmă bietul domn Lăptaru nu era decât o altă victimă nevinovată a unui asasinat comis de autoritățile statului?

Indiferent ce fusese sau cum îl chema, era mort, aşa că am făcut ceea ce făceam de obicei când mă aflam în

preajma morții, adică am uitat complet de asta. Vechea bălmăjeală – în sensul originar de balamiş-balamuş, balmoş, talmeş-balmeş – s-a reluat ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Am hotărât să chiulesc de la cursul de franceză de la seral, m-am machiat şi m-am pregătit să ies în club. Era cel mai grozav, mai aglomerat, mai popular dintre cele unsprezece cluburi existente în micul nostru areal, iar în ceea ce privea faptul că mergeai acolo, cluburile erau exact locurile unde te duceai, exact ceea ce făceai şi atunci când erai plin de energie, şi atunci când erai sleit şi simțeai nevoia să bei.

La puțin timp după ce am ajuns, mi-am lăsat prietenii de pahar ca să mă duc până la toaletă. Nu discutasem cu prietenii respectivi despre asasinat şi nici ei nu îl pomeniseră. Era ceva normal. Existau prieteni de pahar şi, pe de altă parte, prieteni pentru confidențe. Eu aveam o prietenă pentru confidențe, dar băutele neînfrânate nu erau tocmai specialitatea celei mai vechi prietene din clasele primare. Am împins în lături uşa toaletei şi când am făcut asta, bărbatul care de fapt era un puştan, Cutare McCutare, a împins şi el uşa în lături după mine. Între timp, în relația noastră care nu era o relație, renunțase la hărțuiala amatoricească şi, la fel ca toți ceilalți lingăi de la mine din zonă care mă crezuseră amantă, trecuse în schimb la ploconeli şi temenele şi se prefăcea că îi eram simpatică. Mămica stăruia totuşi în părerea ei greşită despre el. „Ce băiețel minunat”, zicea ea. „Destoinic. De încredere. De religia corectă – şi mai sunt şi scrisorile alea de dragoste frumoase pe care ți le lasă în cutia poştală, aşa că de ce n-ai ieşi cu el? De ce nu te-ai gândi să te măriți cu el?” Numai că mămica, voind cu disperare să ne vadă măritate pe toate cu oricine o fi până nu atingeam înaintata vârstă de douăzeci de ani, habar n-avea de nimic, fiindcă ea trăia tot pe vremea ei, cu oamenii asemenea ei, fără să-şi dea seama că acum

erau alte vremuri şi lumea era alta, însă băiețelul cel minunat, Cutare McCutare, s-a năpustit în toaletă şi m-a împins, lipindu-mă de chiuvetă. Ținea un pistol şi îl înfipsese între sânii mei, aşa că în clipa aceea am ştiut sigur – căci de bănuit o bănuiam deja – că pentru mine moartea lui Lăptar nu avea să însemne sfârşitul lui Lăptar. Din cauza bârfelor lor, din cauză că erau convinşi că Lăptar dobândise drept de proprietate asupra mea, din cauza trufiei mele, din cauză că acum protectorul meu era mort, din cauză că acum începuse să umble vorba că încercasem să fug de pedeapsa cuvenită pentru că-l înşelam cu un mecanic auto, din cauză că, după orice moarte importantă care era mai degrabă obştească decât personală, de fiecare dată se trecea cu vederea un strop de anarhie în plus – din toate aceste cauze, era posibil ca inşilor mai radicali de la mine din zonă să le convină să ducă bârfa până la ultima limită şi să lase să se înțeleagă că eu fusesem din capul locului cea care pusese la cale uciderea lui Lăptar, nu detaşamentul de asasini ai statului. Oamenii sunt în stare să născocească orice, chiar frizând limitele absurdului şi ale contradicției. Iar apoi sunt dispuşi să creadă şi să dezvolte acel orice. Era adevărat că, având în vedere epoca şi locul, e posibil să fi părut înfricoşătoare când mă plimbam de colo colo, terorizând cartierul cu „Cum s-a certat Ivan Ivanovici cu Ivan Nikiforovici”, dar nu eram singura. O sumedenie de alți oameni de pe-aici erau înfricoşători, fiecare în felul lui aparte.

Iar acum se părea că McCutare, revenit la fosta lui personalitate de hărțuitor, profita de povestea cu moartea lui Lăptar ca să se strecoare repede şi să mi-o plătească. Spre surprinderea mea, acum îşi presăra discursul de hărțuitor cu o doză de discurs anti-hărțuitor – poate ca să-şi redobândească stima de sine şi controlul asupra situației după ce îl respinsesem în două rânduri, asta şi în condițiile

în care se simțise obligat să se ploconească cu „Poftim, Majestatea Voastră, încercați asta, Majestatea Voastră” de fiecare dată când eu, una dintre posesiunile lui Lăptar, treceam prin dreptul lui. Poate că îi venea mai uşor să mă vadă acum pe mine drept nestăpânita care se ținea cu o stăruință încăpățânată după el.

— Lasă-ne pur şi simplu în pace! mi-a strigat. Tot ce-am vrut noi a fost să ne laşi în pace. Nu ne mai urmări. Nu ne mai întinde curse. Ce ți-ai propus să ne faci? Dă-ne pace. De ce nu-ți intră odată în capul ăla al tău că nu eşti dorită, că avansurile nu-ți vor fi acceptate, că răspunsul e nu, mersi? Nu însemni nimic pentru noi, nici măcar nu ne gândim la tine şi, încă ceva, nu poți să faci pur şi simplu ce faci fără să te temi de consecințe, văzându-ți mai departe de ale tale ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, ca şi cum nu tu ai fi declanşat toată povestea asta, ca şi cum nu tu ai fi pus paie pe foc. Eşti o cață – da, ne-ai auzit bine, o cață – o cață afurisită! Nici măcar la titlul de cață nu credem că te califici. Dar să nu ne calci pe bombeu, fiindcă aşa ceva e considerat hărțuire deosebit de gravă.

Avea dreptate. Chiar era hărțuire deosebit de gravă. Înainte de Lăptar trimisese o scrisoare – una dintre scrisorile alea de dragoste despre care mămica, în neştiința ei, spusese că le vâra în cutia noastră de scrisori. În ea amenința că se omoară chiar în grădina noastră din fața casei, numai că noi nu aveam grădină. Într-o a doua scrisoare detaliul respectiv fusese revizuit, devenind „în fața uşii voastre de la intrare”. Acum, la această întâlnire din toaletă, amenințarea lui scrisă că se sinucide părea să se fi transformat în amenințarea mea scrisă că mă voi sinucide. Din câte se părea, în bilețelul pe care i-l înmânasem personal avertizam că urma să-mi iau viața în fața uşii lui, ca să-l fac să se simtă vinovat fiindcă mă respinsese. Chestia asta m-a făcut să mă întreb dacă vorbele lui nu

erau o formă mascată de a spune că avea de gând să mă omoare chiar în clipa aia, acolo, în toaletă, lângă chiuvetă. În cazul ăsta era limpede că se simțea în continuare atras de mine. La fel de limpede era şi că treaba asta îl scotea din minți. Dacă exista vreun lucru care nu i s-ar fi putut reproşa niciodată lui McCutare din sumedenia de lucruri care i se puteau reproşa, acela era că n-a dat dovadă niciodată de o gândire complexă. Între timp eu habar n-aveam cum să răspund la spusele lui.

— Nu e genul ăla de loc, subcață ce eşti, a dat el să-mi zică, dar s-a întrerupt, cred că din pricină că era prea copleşit de furie ca să termine ce avea de spus.

Numai că nici nu era nevoie, fiindcă mi-era uşor să citesc printre rânduri. Voia să spună că acest club, acest cartier, nu era genul de loc în care să te plimbi aşa, fără scrisori de prezentare, fără aprobări, şi nu era nici locul unde armonia să fi fost la ea acasă – tentația de a fi animalic, de a fi primitiv, precumpănea adesea în vremuri de conflict sângeros în detrimentul laturii mai înălțătoare a omului. Voia să spună că în locul ăsta orice era posibil şi că, având în vedere că eram de-a locului, ar fi trebuit să ştiu că în locul ăsta orice era posibil. În timp ce vorbea, gândurile îmi goneau prin cap, băiatul ăsta e prost, îmi spuneam, dar e prost într-un fel periculos şi vrea să mă fută şi să mă bată şi, la cum se prezintă lucrurile, în momentul de față s-ar putea chiar să vrea să mă împuşte. Dar, pe de altă parte, el se hotărâse deja. Ştiam că îşi dorea să se răzbune, că de multă vreme cocheta cu gândul de a se răzbuna – chiar dinainte de epoca lui Lăptar. Luase hotărârea asta fiindcă se presupunea că eram drăguță şi, mai mult, drăguța lui, dar se petrecuse o greşeală care îl derutase şi îl vexase, numai că, din cauză că Lăptar mă luase în cătare, fusese obligat să facă un pas în spate şi să-şi înghită resentimentele. În momentul acela n-ar fi putut pretinde să i se facă dreptate.

Dar acum putea pretinde să i se facă dreptate. Ba chiar putea să-şi facă singur dreptate. La urma urmei, odată ce Lăptar ieşise din scenă şi toată lumea se împăcase cu situația, ce mai rămânea, cine mai rămânea să-l împiedice?

— Îți închipui că îl doare pe vreunul de-aici în cur dacă îți dăm o loc...?

Nu ştiu sigur ce urma să zică, fiindcă n-a mai apucat să-şi termine fraza. I-am înşfăcat pistolul din mână apucându-l de țeavă, de gura țevii, de capăt sau cum i-o fi zicând părții ăleia. Nu se aştepta la aşa ceva şi, înainte s-o fac, nici eu. Îmi venise în minte încă o dată fraza aia de demult – *onesăbuință*, *orenunțare*, *orespingereameadecătremine*. Oricum o să mor, oricum n-o să mai trăiesc mult, azi-mâine o să dau ortul popii, o să mi se facă de petrecanie, iar chestia asta – înțeleg acum – îmi conferea un anumit avantaj. Îmi oferea o perspectivă diferită, o eliberare de opțiunea fricii. Iată motivul pentru care nici nu căzusem iarăşi pradă groazei în brațele căreia îşi închipuia că tocmai mă azvârlise cu pistolul lui. Prin urmare, l-am înşfăcat şi l-am pocnit cu el peste față, vreau să zic peste cagulă, cu mânerul, cu patul sau cum i-o fi zicând părții ăleia. Numai că nu s-a auzit niciun pârâit dătător de satisfacție de metal pe os, de țeastă omenească sfărâmată, după care până în momentul acela nici nu m-aş fi gândit că eram aşa de însetată de sânge încât să tânjesc. A fost o lovitură stângace, lipsită de forță, şi, înainte să apuc să-mi adun puterile ca să-i mai ard una, m-a pocnit şi mi-a smuls pistolul din mână. Pe urmă m-a lovit peste față cu el. Eu nu purtam cagulă. După aia m-a lipit de perete şi mi-a înfipt iarăşi pistolul în piept, la fel ca mai înainte.

Asta e tot ce a apucat să facă, fiindcă un alt lucru pe care nu-l luase în calcul, pe care nu-l avusese în vedere când îşi făcuse planul, îl reprezentau femeile şi mai ales femeile din toaletă, femeile astea din toaleta asta. Femeile

astea şi-au asumat sarcina de a-l ataca pe McCutare, ceea ce în clipa aceea cele mai multe au şi făcut. Pistolul a căzut din grămada formată acolo şi pe urmă a căzut şi un al doilea. Nimeni nu părea deranjat de pistoale şi nici eu, când am aruncat o privire spre ele, n-am fost deranjată. Păreau că încurcă şi că nu contează sau, poate, doar că nu contează. Aici contau mâinile goale, tocurile cui, bocancii, carnea izbind carne, osul lovind os, conta să auzi pârâiturile, să provoci pârâiturile, să-ţi verşi toată furia aia înăbuşită. Aşadar, pistoalele nu erau băgate în seamă, nu erau dorite, ci erau împinse cu piciorul de colo colo în timp ce McCutare era cotonogit. Între timp eu doar asistam la această întorsătură a situaţiei, stând deoparte, lângă chiuveta unde mă împinsese el. N-aveam încotro. În momentul ăla grămada de femei, cu el pierdut pe undeva printre ele, bloca singura ieşire.

Prin urmare, l-au snopit în bătaie. Şi l-au snopit din cauza purtării lui, nu din cauza deranjului cu pistoalele, nu fiindcă purta cagulă când toată lumea ştia oricum cine e şi nici fiindcă mă ameninţase pe mine, o femeie, una dintre suratele lor. Nu. L-au bătut fiindcă era bărbat şi intrase la femei fără să anunţe. Dăduse dovadă de lipsă de respect, desconsiderase vulnerabilităţile, sensibilităţile şi susceptibilităţile femeieşti, nu manifestase nicio fărâmă de politeţe, nu dăduse deloc dovadă de cavalerism, de galanterie, de onoare. Practic, problema era că se dovedise prost-crescut. Dacă hotărâse să dea buzna peste ele în timp ce se rujau, îşi aranjau părul, îşi făceau confidenţe, îşi schimbau tampoanele, foarte bine, atunci trebuia să se aştepte la consecinţe. Şi, poftim, ele, consecinţele cu pricina, tocmai se petreceau. După consecinţele actuale, după ce aveau să le zică şi bărbaţilor lor, lucru pe care aveau să-l facă imediat, urma să se lase şi cu alte consecinţe. Aşadar, la fel cum detaşamentul de intervenţie al statului nu-l

omorâse pe Lăptar ca să-mi facă mie o favoare, nici salvarea asta nu fusese neapărat premeditată. O mână de ajutor era oricum bine-venită, indiferent din ce tabără venea. Asta însemna că mi se oferise încă o dată, a doua oară în decurs de o zi, o înlesnire, un privilegiu, un efect secundar rezidual, dar cât se poate de nimerit – unde mai pui că, din fericire, venise exact la momentul oportun.

Aşadar, a fost luat la omor de femei. Pe urmă a fost luat la omor de iubiții lor. Pe urmă am auzit – fără să întreb, căci nu întrebam niciodată, fiindcă de fiecare dată când îmi ajungeau la urechi asemenea lucruri, eu îmi vedeam de treaba mea – că fusese dus în fața tribunalului ad-hoc. Tribunalele ad-hoc acționau şi gata. Pur şi simplu. La început în ăsta a domnit confuzia, fiindcă nu ştiau de ce anume să-l acuze. Şi atunci cineva a venit cu ideea să-l acuze de viol pe sfert.

Şi aşa au făcut. Între ei, în timp ce organizau cu strictețe normele într-o suită de ierarhii pedante, enciclopedice şi relativ impresionante, chiar dacă obsesive, repudiatorii noştri împărțeau şi subîmpărțeau toate infracțiunile şi delictele posibile, toate comportamentele antisociale ce puteau fi comise de noi, infractorii, ticăloşii şi oamenii de nimic din zonă, până când, într-un final, au reuşit să compileze ceva ce nu poate fi descris altfel decât ca un manual al proprietarului şi utilizatorului. Cu prețiozitatea şi diferențierile lor extraordinar de fine, puteau să dea lecții la capitolul ăsta – mai puțin când venea vorba de problemele, de temele acelea ale femeilor. Problemele femeilor erau complicate, solicitante şi al dracului de enervante, nu în ultimul rând din cauză că oricine avea un dram de glagore îşi putea da seama că femeile cu teme erau complet duse cu capul – lucru demonstrat de eşantionul nostru, care continua să se reunească săptămânal în şopronul ăla din fundul curții. Însă în epoca aceea, când

vremurile erau în schimbare, iar anii 1980 băteau la uşă, se ajunsese în faza în care femeile trebuiau linguşite şi ținute aproape. Păi, de când cu povestea asta cu orientarea feminină şi cu amalgamarea feminină şi cu femeile aşa şi femeile pe dincolo şi cu discuția despre cum sexele erau de-acum egale, pare-M că puteai isca foarte uşor un scandal internațional dacă, atunci când ieşeai pe uşă, nu schițai măcar un gest politicos de recunoaştere a unora dintre ideile lor smintite, nebuneşti. Iată motivul pentru care repudiatorii noştri îşi munceau creierii şi se dădeau peste cap, făcând pe dracu-n patru ca să le mulțumească şi să le includă în discuție pe femeile noastre sărite peste pârleaz. Într-un final au considerat că reuşiseră lucrul ăsta venind cu conceptul violului împărțit în mai multe subsecțiuni – ceea ce însemna că acum la noi în cartier putea exista viol total, viol pe trei sferturi, viol pe jumătate sau viol pe sfert –, despre care repudiatorii noştri considerau că era mai corect decât violul împărțit în două, adică „viol” şi „neviol”, care, adăugau ei, erau categoriile acceptate în majoritatea fiefurilor, precum şi în tribunalele burleşti ale ocupanților. „Aşadar, noi suntem cu un pas în față”, susțineau ei, adică în ceea ce privea modernitatea, soluționarea conflictelor şi emanciparea de gen. „Uitați-vă la noi”, ziceau ei. „Luăm lucrurile în serios”. Practic, aşa îi spuneau violului şi tuturor celorlalte chestii. Nu inventez lucrurile astea. Ei le inventau. Nemaipomenit, ziceau ei. Asta o să le fie de-ajuns – referindu-se la femei, referindu-se la faptul că li se va face dreptate femeilor cu probleme, precum şi femeilor fără probleme, fiindcă nu toate femeile aveau teme şi probleme. Acestea fiind zise, violul pe sfert a devenit infracțiunea sexuală standard la noi în cartier.

Iar Cutare McCutare a fost acuzat de ea, pentru că trăsese cu ochiul în toaleta femeilor, chiar dacă niciuna dintre femeile din toaletă nu pomenise de vreun viol şi nici

nu ceruse să se admită că fusese vorba de aşa ceva. Era o acuzaţie gravă, au afirmat repudiatorii şi au dorit să ştie ce avea McCutare de spus în apărarea sa. Dar era un joc – tot nişte soldaţi de jucărie pe câmpuri de bătălie de jucărie, tot nişte trenuri de jucărie din pod, cu bărbaţi căliţi la vârsta adolescenţei, bărbaţi căliţi la douăzeci de ani, bărbaţi căliţi la treizeci de ani, la patruzeci de ani, cu mentalitatea că alea erau jucării, chiar dacă lucrurile cu care se jucau bărbaţii ăştia nu erau nici pe departe nişte jucării. Aşadar, având în vedere concepţia asta de jucării în care erau prinşi şi bârfele obişnuite în care era prinsă toată lumea, nu-mi păsa de ce-l acuzau. Nu-mi păsa ce-i făceau, ce-şi făceau unii altora. Nu urmărisem să obţin nimic din toată povestea, nici nu voiam nimic de la ea, nu cerusem informaţii şi nici nu-mi dorisem vreodată să aflu ceva. Până la urmă n-am fost chemată să depun mărturie, ceea ce nu m-a deranjat, fiindcă oricum n-aş fi făcut-o, oricum nu m-aş fi dus, n-aş fi fost părtaşă – cel puţin nu de bunăvoie. Într-un final am auzit că, de vreme ce niciuna dintre femeile care îl snopiseră în bătaie pe McCutare n-a părut dispusă să se deranjeze, gaşca adunată să-l judece a renunţat discret la acuzaţia de viol pe sfert, care oricum avea un fel de caracter aleatoriu, de genul „ei, ce-ar fi să zicem pur şi simplu că a fost asta”. În schimb, l-au acuzat de scoaterea neautorizată de arme din depozitele de muniţie în scopul folosirii lor pentru a obţine întâlniri amoroase, căci, l-au dojenit ei, nu acesta era rostul armelor.

N-am aflat niciodată, nu m-a interesat ce s-a întâmplat cu Cutare McCutare după ce a compărut în faţa tribunalului aceluia ad-hoc, în afară de faptul că, probabil, a implicat o recalibrare a modelului său ideal de toaletă pentru femei şi de femeie. În ce mă priveşte, am început să merg iarăşi pe jos. Nu şi să citesc din mers. De asemenea, m-am apucat iarăşi de alergat. A doua zi după moartea lui Lăptar, când m-am întors acasă de la serviciu ca să-mi pun

echipamentul de alergare şi să plec spre cumnatul numărul trei, am deschis uşa de la intrare şi am dat peste surioare proţăpite pe trepte, toate gătite nevoie mare. Erau împopoţonate cu hainele mele, cu pantofii mei, cu accesoriile mele, cu bijuteriile mele, cu fardurile mele, plus câteva veşminte improvizate din draperiile de la camera noastră din spate, de la parter. Pe lângă toate astea mai adăugaseră ghirlande, cununi de margarete, volane încropite şi, din nou, beteala aia pretimpurie din cutia cu ornamente de Crăciun – toate înjghebate, mi-am închipuit eu, de mâna lor. Tocmai mă pregăteam să mă iau de ele, fiindcă le mai avertizasem şi altă dată să nu-mi umble prin lucruri. În momentul acela însă tustrele, în gătelile lor – gătelile mele –, erau prinse într-o discuţie telefonică. Stăteau cocoţate laolaltă pe scară, ţineau receptorul la mijloc, între ele, şi vorbeau în cor.

— Da. Da. Da, ziceau ele.

După un scurt moment de tăcere, le-am auzit zicând:

— Între timp a venit. O să-i spunem.

Au urmat obişnuitele „La revedere”, „La revedere”, „Adio”, „Adio” – plus bezele prin telefon –, până când, cu mare chin, într-un final convorbirea s-a sfârşit şi toată lumea a închis.

— Era mami, mi-au spus ele. Zice să nu pleci pe coclauri până nu ne faci ceva de mâncare. Ea nu poate, fiindcă e ocupată cu lăptarul.

Se refereau la adevăratul lăptar şi nici nu se punea problema să insinueze ceva legat de lăptar, deşi era limpede că după colţ, în casa adevăratului lăptar, între cei doi se desfăşură ceva deloc platonic. Înainte să se externeze singur – iarăşi ceva tipic pentru încăpăţânarea lui de a nu se conforma cerinţelor spitalului –, mămica ajunsese să-şi petreacă mai tot timpul la spital, iar acum, de când se externase, era tot timpul la el acasă: îi ducea prăjituri, îl

hrănea cu supă, îi îngrijea rănile, se uita în oglindă să se vadă cum arată şi, de asemenea, îi citea cărți şi ziare la orice oră din zi – şi din noapte.

— La revedere, a îngânat surioara cea mai mică, iar eu am luat-o în brațe şi i-am zis:

— E în regulă. Convorbirea s-a încheiat.

— Ştiu, mi-a zis ea.

— Voiam doar să mă asigur.

Şi atunci ea şi-a înfăşurat picioarele pe după mijlocul meu, mi-a atins ochiul învinețit şi a zis:

— Cu asta de la valsat te-ai ales? Noi pe astea le avem de la valsat.

Şi atunci toate trei şi-au întins picioarele ca să-mi arate zgârieturile şi vânătăile, nişte zgârieturi şi vânătăi teribil de similare, unde mai pui că erau dispuse pe trupurile lor nu chiar în acelaşi loc, dar aproape.

— Aceste contuzii au fost suferite în timp ce ne jucam de-a perechea de renume internațional, mi-a explicat cea mai mare dintre surioare.

Aha, mi-am zis, deci aşa se explică toată țopăiala aia de pe stradă. Aveam în sfârşit răspunsul la o întrebare care de la o vreme îmi stăruia pe undeva prin colțul minții, fiindcă toate fetițele se apucaseră să se gătească şi să dănțuiască bezmetic, nu doar la noi pe stradă, ci pe toate străzile de la noi din zonă – ba chiar şi dincolo de şoseaua de demarcație, în zonele controlate de apărători, căci trăsesem cu ochiul şi le remarcasem într-una din zile, pe când mă îndreptam spre oraş citind din mers. Toate fetițele astea – „din tabăra noastră", „din tabăra lor" – purtau haine lungi şi pantofi cu toc şi cădeau în nas jucându-se de-a perechea de renume internațional, ceea ce dovedea că perechea asta – părinții fostului poate-iubit – însemna aici infinit mai mult decât nişte simpli campioni mondiali la dansuri de societate. Atinseseră statutul acela extraordinar

care izbutea să transcendă separația sectară, o performanță care în afara zonelor sectare în cauză probabil că nu însemna nimic, dar în interiorul lor echivala cu lucrul cel mai nemaipomenit şi mai dătător de speranță din câte se puteau întâmpla pe lume. La început nu le acordasem atenție, din banalul motiv că țâncii făceau chestii de țânci, dar deveniseră atât de multe – înțolite elegant, în perechi, răsărind de peste tot, valsând, încurcând pe toată lumea, călcându-i pe toți pe nervi, căzând în nas, ridicându-se la loc, scuturându-se de praf şi plecând mai departe în paşi de vals –, încât fenomenul nu putea să nu se insinueze chiar şi în mințile cele mai obtuze. Iar acum surioarele îmi descriau ce bucurie le furniza jocul de-a Dl şi Dna International. „E genial”, mi-au mărturisit ele, „numai că băiețeii ăia au fost cât pe ce să ne strice cheful”. Se refereau la băiețeii de la noi din zonă, căci fetițele de la noi din zonă se căzneau de o veşnicie să-i desăvârşească estetica convingându-i pe băieței să joace rolul tatălui valsator de talie internațională al fostului poate-iubit în timp ce ele o interpretau pe vedeta spectacolului, pe maică-sa, dar treaba asta nu dusese nicăieri, căci băiețeii nu vruseseră să se joace. Îşi doreau în schimb să arunce în continuare dispozitive miniaturale antipersonal în soldații străini din țara „de peste apă” ori de câte ori vreun detaşament al acestora îşi făcea apariția pe străzile noastre, în ciuda tuturor mustrărilor, linguşirilor şi lacrimilor fetițelor, băiețeii au refuzat cu îndărătnicie să se prindă în joc. Fetițele nu au avut altă soluție decât să se împartă în două şi să joace cu rândul când rolul mamei strălucitoare şi super-frumoase a fostului poate-iubit, când pe cel al celebrului său tată, nicidecum la fel de strălucitor sau de interesant – cel puțin nu din punctul de vedere al fetițelor –, unde mai pui că era şi plictisitor îmbrăcat, iar asta fusese procedura până când a devenit limpede că niciuna dintre fetițe nu avea chef să joace rolul lui. Toate

voiau să se joace de-a ea, să fie uluitoarea mamă campioană a fostului poate-iubit, aşa că s-au descotorosit de tată, formând perechi de câte două femei costumate spectaculos sau, dacă nu, prefăcându-se că aveau un partener de dans de recuzită, „căci în felul ăsta”, mi-au explicat surioarele, „poți să te costumezi ca să fii *ea* de fiecare dată”. Aşa se explicau colorația – căci acolo era o explozie de culori – şi stofele, podoabele, machiajul, penele, panaşele, diademele, mărgelele, paietele, ciucurii, dantela, fundele, volanele, straturile de jupoane, rujurile, fardurile, ba chiar şi blana – zărisem pe undeva tivuri din blană – şi pantofii cu toc înalt, care le aparțineau surorilor mai mari ale fetițelor şi care nu li se potriveau, motiv pentru care la răstimpuri regulate fetițele cădeau în nas, suferind răni. „Dar chestia e”, au repetat surioarele, „deşi tu nu pari nemaipomenit de încântată de treaba asta, soră mijlocie, că *apucisăfiieadefiecaredatâv*. Surioarele mi-au dat de înțeles cât se poate de clar lucrul ăsta, dându-mi de înțeles cât se poate de clar, deşi fără să-şi dea seama, şi că pentru mine procesul împăcării cu despărțirea de fostul poate-iubit avea să fie unul foarte lung. Din câte se părea, urma să dau la tot pasul de lucruri care să-mi amintească de el încă dinainte să apuc să ies pe uşă. Odată ieşită pe uşă, apăreau altele: chipurile părinților lui lipite pe panouri, părinții lui pomeniți la fiecare ştire, ridicați în slăvi în reviste, lăudați în ziare, intervievați la posturile de radio, imitați de fetițe în lumea întreagă şi, nu în ultimul rând, dansând şi arătând minunat în desene făcute pe ziduri şi pe toate canalele de pe toate televizoarele.

Asta era motivul pentru care nici vorbă să-şi scoată hainele mele, mi-au zis surioarele, nu înainte de a se juca de-a perechea de renume internațional. Şi erau pregătite să plece la joacă, numai să le dau ceva să mănânce. OK, le-am zis, dar când mă întorceam de la alergare, ar fi fost bine să

fie acasă şi să-şi fi scos de pe ele toate lucrurile mele. Chiar şi aşa, nu le puteam lăsa să umble cu pantofii mei cu toc.

— Daţi-i încoace, le-am zis. O să-i scâlciaţi.

Şi i-am luat din mâinile lor, ştiind foarte bine că o să se ducă să-i ia înapoi în clipa în care voi fi ieşit pe uşă. Apoi le-am zis:

— Şi ar fi bine să nu vă prind că-mi umblaţi prin sertarul cu lenjerie.

— Acolo nu e mâna noastră, au protestat surioarele. Aia e mami. Zilele astea mami umblă o grămadă pe-acolo, în fiecare zi, imediat ce pleci la muncă.

Şi da. Aşa era. Avusesem o discuţie cu ea pe tema asta, o avertizasem să nu-mi mai umble prin lucruri şi în special pe la lenjerie, punându-i în vedere şi să nu mai intre deloc la mine în cameră. De când se schimbase cu o sută optzeci de grade, de când se îndrăgostise de adevăratul lăptar – sau nu se mai prefăcea că nu fusese îndrăgostită dintotdeauna de adevăratul lăptar –, se uita întruna în oglindă şi nu-i plăcea ce vedea. Căpătase obiceiul să se încrunte, să-şi ţină respiraţia, să-şi sugă burta şi apoi să şi-o relaxeze când n-avea încotro, fiindcă trebuia să respire. Veneau la rând oftatul şi inspectarea fiecărui detaliu fizic şi eu îmi ziceam, are cincizeci de ani. E mult prea bătrână ca să se poarte aşa. Şi pe urmă mai erau şi hainele mele. Cotrobăia printre ele, deşi la început, cum mi-au povestit surioarele, cotrobăia prin propriile lucruri, întorcând pe toate feţele fiecare ţoală pe care o avea. Era foarte tristă, mi-au zis ele, fiindcă toată îmbrăcămintea şi toate podoabele ei erau demodate, din altă epocă, ăsta fiind şi motivul pentru care aştepta până ce plecam eu la muncă. Aşa au început prăduielile. Am prins-o eu însămi în fapt la o zi după ce adevăratul lăptar a ieşit din spital. M-am întors mai devreme de la serviciu şi am găsit-o la mine în cameră, alegându-şi lucruri. Şifonierul meu era deschis, comoda mea cu sertare

era deschisă, cutiile mele cu pantofi, desfăcute, cutia mea cu bijuterii, deschisă, trusa cu farduri era goală, tot conținutul ei fiind, dacă nu pe fața ei, atunci deşertat pe pat. Pe lângă asta, îmi mutase jumătate din lucruri la ea în cameră – şi nu doar pe ale mele, ci şi o parte din lucrurile surorii numărul doi, fiindcă în surghiunul ei, fiind nevoită să ridice ancora în pripă, sora numărul doi nu apucase să-şi împacheteze şi să-şi ia catrafusele cu ea. Totuşi nu eram vizate doar eu şi sora numărul doi. Mămica trecuse şi pe la surorile numărul unu şi numărul trei – şi, în mod grăitor, într-un moment când ştia că niciuna dintre ele nu era acasă. La sora numărul unu o făcuse sub pretextul că voia să-şi vadă nepoții, iar la sora numărul trei, sub pretextul că venea să-i sâcâie fiindcă nu apăruseră încă nepoții. În realitate însă intenția ei era să le prăduiască şi lor lucrurile. Soții i-au dat drumul în casă şi nu li s-a părut nimic ciudat nici măcar atunci când a urcat la etaj fără să-i bage în seamă, pentru ca mai târziu să coboare şi să iasă pe uşă împleticindu-se sub povara stivelor de lucruri de-ale nevestelor lor, pe care le căra în brațe. A venit acasă încărcată, mi-au zis surioarele, aşa că tuturor surorilor povestea asta cu adevăratul lăptar li s-a părut revoluționară. În ce privea rugăciunile ei periodice şi prelungite, rugile contra-cronometru şi toată competiția aceea îndârjită de rugăciuni cucernice de la capelă, potrivit surioarelor, „de-acum, în loc de asta, pune la casetofon Leo Sayer şi «When I Need You», «I Can’t Stop Loving You» şi «You Make Me Feel Like Dancing»”. Aşadar, am venit de la serviciu şi am dat peste ea când se agita din pricina curelelor, a poşetelor, a eşarfelor, dar mai ales din pricina felului în care o trădase propriul corp. Mi-a zis, fără să roşească sau să aibă buna-cuviință să adopte un aer spăsit fiindcă fusese prinsă cu mâța-n sac, „Nu ți-a trecut prin cap, fiica mea, să-ți cumperi pantofi cu un toc mai mic?”. În clipa aceea prima mea

pornire a fost să mă înfurii şi să-i atrag atenția asupra abuzului pe care îl comitea scormonind printre lucruri care nu-i aparțineau. Aş fi vrut s-o întreb cum i-ar fi plăcut dacă aş fi informat-o că, în clipa când pleca să se roage la capelă, cum făcea de obicei, sau pe la vecine, ca să bârfească, surioarele țâşneau pe scări direct spre camera ei? Stăteau cocoțate în patul ei, în hainele ei de noapte, citeau din cărțile ei, se jucau de-a rugăciunea, de-a bârfitul, şi se prefăceau că prepară leacuri, poțiuni şi tot soiul de amestecuri din ierburi, fiecare asumându-şi pe rând rolul ei. Doar că, din pricina panicii care o cuprinsese şi din cauză că de-acum părea să fi intrat într-o perioadă de tranziție ciudată, vulnerabilă, de regresie, m-am trezit în schimb că-i întind o pereche de pantofi cu baretă la călcâi şi cu toc mic şi-i zic „încearcă-i pe ăştia, mămică”.

Din câte se părea, lucrurile se schimbaseră în întreaga zonă în ceea ce-l privea pe adevăratul lăptar. Până şi eu devenisem atentă la ultimele bârfe legate de marea gaşcă a cucernicelor – acum retrogradate, devenite foste cucernice – şi la acea veche rivalitate amoroasă dintre ele, ce fusese resuscitată zilele acestea. După ce mai întâi se rugaseră fierbinte la Dumnezeu să-i cruțe viața adevăratului lăptar şi apoi, când ruga le fusese ascultată, îl imploraseră pe Dumnezeu să-l ajute pe adevăratul lăptar să se refacă complet, câteva dintre femeile respective au descoperit că, în timp ce ele stăteau în capelă cu ochii închişi şi mâinile împreunate, tocind băncile cu evlavie, invocații şi rotule, altele profitaseră de prelungile lor rugăciuni înflăcărate ca să îşi scurteze propriile rugăciuni, să dea fuga la spital şi să-l vadă primele pe adevăratul lăptar. După această descoperire toată lumea a devenit nerăbdătoare. Rugăciunile, atunci când mai aveau loc, aveau loc pe fugă, între două drumuri. Fostele cucernice şi-au cerut iertare în avans de la Dumnezeu, asigurându-L că, fireşte, era ceva

temporar, că nu avea să fie decât temporar, că aveau să revină numaidecât la ruga standard, cu normă întreagă, dar că până atunci, dacă nu-l era cu supărare, aveau să prescurteze şi să comprime toate punctele de pe lista de rugăciuni – de data asta nu ca să facă loc unor rugăciuni suplimentare, ci ca să micşoreze durata rugăciunii, eliminându-le temporar pe cele mai multe dintre ele. Deci nici vorbă să fi uitat cu totul de Prezenţă. Problema era mai degrabă că şi ele, la fel ca mămica, făceau plăcinte, decorau torturi, hrăneau cu supă, probau hainele fiicelor, fardurile fiicelor, bijuteriile fiicelor şi scâlciau pantofii cu toc ai fiicelor în timp ce alergau la spital şi înapoi. Mai târziu, când adevăratul lăptar a ieşit din spital, au continuat să se agite şi să nu-şi mai vadă capul de treabă, iar de data asta mergeau la el acasă, ca să vadă cum se acomoda.

Mămica însă le-o luase înainte după ce primise pontul de la Jason. Mulţumită lui Jason, care era îndrăgostită de propriul soţ, Nigel, aşa că adevăratul lăptar n-o interesa câtuşi de puţin în felul *acela*, aflase de împuşcături şi reuşise să ajungă prima la spital. Imediat s-a trezit încolţită de poliţie şi dusă într-o mică debara a spitalului, la interogatoriu. Voiau să ştie de ce ţinea să-l vadă pe acest bărbat, pe acest terorist pe care tocmai îl împuşcaseră fiindcă era un inamic al statului. Fireşte că impresia pe care au creat-o poliţiştii ăştia a fost că îşi încercau norocul, că se întrebau dacă nu era cumva posibil s-o racoleze pe această iubită între două vârste a unui paramilitar şi rănit între două vârste. O să reuşească s-o convingă să le deconspire identităţi secrete? operaţiuni sub acoperire puse la cale de repudiatori împotriva lor? ori să-i ajute să strămute duşmanul acela diabolic? Chestia e că, imediat după mămica, la spital au venit alte trei posibile iubite între două vârste ale aceluiaşi paramilitar rănit. Şi pe urmă şi-au mai făcut apariţia alte patru. Poliţiştii au rămas fără mici

debarale improvizate în care să pitească toată această potențială populație de informatoare. Asta însemna că trebuiau să le transfere în baracamentul poliției, ceea ce, având în vedere numărul crescând de iubite, n-ar mai fi menținut lucrurile atât de discrete pe cât și-ar fi dorit poliția. Apoi forțele de securitate a statului care pândeau pe coridoarele spitalului au interceptat alte două iubite între două vârste, care au trebuit duse și ele la interogatoriu. De-acum probabil că oamenii legii se scărpinau în creștet. „Câte are? Ce soi de donjuan e? Și, între atâtea *rendez-vous-uri*, când anume reușește Valentino ăsta să se mai ocupe și de activitățile teroriste?" înainte de a apuca să schițeze vreun răspuns, povestea s-a repetat, iar numărul informatoarelor între două vârste din mica noastră zonă nefrecventabilă zice-se că ar fi crescut de la zece la optsprezece. Sincer vorbind, era o situație imposibilă – și nu doar din perspectiva poliției. Și repudiatorilor statului de la noi din cartier, confruntați cu imaginea a optsprezece foste cucernice despre care știau cu certitudine că trebuiau supuse obligatoriu unei evaluări psihiatrice, pentru a vedea dacă vreuna fusese racolată, situația li se părea imposibilă. Nu doar imposibilă – de-a dreptul ridicolă. Nu doar ridicolă – îngrijorătoare. Și nu era imposibilă, ridicolă și îngrijorătoare doar în raport cu situația politică existentă, ci și la un nivel mai personal, dacă te gândeai că femeile astea erau soțiile și mamele convenționale ale cartierului.

„Ceva lipsește. Nu ți se pare că lipsește ceva?" umbla vorba că l-ar fi întrebat un repudiator pe alt repudiator. Zona devenise straniu de tăcută, impregnată de tăcere. Era fantomatic, palid de tăcută, ca și cum nu ți-ai fi dat seama cât de agitată fusese până când nu încetase tot acel curent subteran de zgomot permanent de la mătăniile bătute și de la rugăciunile murmurate. „Sunt cucernicele alea", a zis un alt repudiator. „Fostele cucernice. Au contenit cu murmurul

acela îngrozitor, cu rugăciunile spuse cu voce joasă, ritmic şi stăruitor, cu rugatul ăla contra-cronometru care îți zbârlea părul pe ceafa, cu imnurile de slavă pe care se porneau să le cânte fără să fi fost provocate, şi unde mai pui că toate astea au încetat din cauză că l-au împuşcat pe labagiul ăla, pe insul care nu iubeşte pe nimeni, care răcneşte la copii, care s-a întors atunci acasă din țara «de peste apă» după moartea lui frate-său şi ne-a azvârlit armele în stradă”. „N-ar fi trebuit să-l tăvălim prin smoală şi fulgi”, a zis celălalt repudiator. „Ar fi trebuit să-l ducem pe şestache până la un mic mormânt improvizat şi pe urmă să-l împuşcăm”. „Aşa e”, a aprobat celălalt. „Pe de altă parte”, a zis un altul, „n-ar trebui să fim prea duri cu noi înşine”. Acest repudiator le-a reamintit celorlalți de vremurile de început, atrăgându-le totodată atenția şi că aceleaşi femei se amestecaseră şi în procedurile lor judiciare cu doisprezece ani în urmă, când veniseră şi îşi instalaseră corturile chiar în dreptul uşii casei lor conspirative. Asta se întâmplase după ce bărbatul care nu iubea pe nimeni le împrăştiase armele, răcnise la copii, răcnise la vecini, după care repudiatorii îşi făcuseră apariția şi-l duseseră, cu tot cu arsenalul adunat în pripă, direct la casa lor conspirativă. În general fuseseră în favoarea omorârii lui, nu doar fiindcă le răvăşise lucrurile, ci şi pentru că le împrăştiase atât de prozaic în mijlocul drumului, ziua în amiaza mare. Dacă iscoada aia tânără nu acționa rapid şi nu dădea fuga să le zică ce se întâmplase, mai mult ca sigur că orice elicopter militar – venit să survoleze zona, cum se întâmpla adesea – le-ar fi reperat instantaneu armele. Aşadar, erau în favoarea omorârii bărbatului care nu iubea pe nimeni, numai că n-au putut s-o facă din cauza tuturor acelor femei îndrăgostite de el. În mod normal femeile astea erau îndatoritoare şi sprijineau eforturile repudiatorilor.

Apăreau în număr mare cu capace de pubele, cu fluiere, şi avertizau pe toată lumea, inclusiv pe repudiatori, de apropierea duşmanului. Nu se dădeau în lături nici să-i cazeze pe repudiatori, să-i pună în gardă, să încalce interdicțiile de circulație, să transporte arme şi, fireşte, mai era şi priceperea personalului lor medical rudimentar. Orice repudiator care făcea măcar două parale recunoştea că nimic nu se compara cu situația în care erai împuşcat, dar îți rămânea suficientă vlagă cât să străbați în fugă labirintul de străzi lăturalnice şi de intrări dosnice ca să ajungi într-una din casele femeilor ălora – şi ți se scotea glonțul, ți se aduna pielea la loc, ți se cosea sau, dacă nu aveau timp să te coasă, ți se strângea laolaltă cu destule ace de siguranță pentru scutece cât să reuşeşti să scapi de percheziţiile declanşate între timp de soldați. Aşa că o asemenea loialitate nu era uşor de găsit. Însă el le împrăştiase armele, aşa că îl duseseră în casa conspirativă, care nu era propriu-zis o casă, ci una dintre barăcile capelei, şi au făcut-o nu ca să îl supună vreunei judecăți arbitrare prelungite, ci ca să-l vâre repede acolo şi să-l împuşte în cap. Abia ce îl scoseseră pe uşă, că femeile alea şi-au făcut apariția şi, în chip ciudat, au făcut-o fără niciun fel de tărăboi. În schimb, şi-au instalat tabăra pe stradă, chiar în dreptul uşii de la baracă. Au aşteptat în tăcere, cu fața întoarsă spre baracă. Se uitau la baracă şi destule dintre ele – Doamne fereşte – chiar arătau cu degetul spre baracă. N-a trecut mult şi repudiatorii au înțeles ce era în mintea femeilor ălora. Ei ştiau – şi ştiau că femeile ştiau că ei ştiu – că era de ajuns ca un singur elicopter să-şi efectueze survolul şi să repereze mulțimea asta de femei care şedeau şi arătau cu degetul în fața barăcii unei capele controlată de repudiatori pentru ca apoi baraca cu pricina să fie trecută la index şi luată cu asalt de forțele statului. Care vasăzică, era vorba de şantaj, chiar dacă asta echivala cu o lipsă de consecvență.

Repudiatorii nu aveau nicio urmă de îndoială că femeile alea erau sincere când ieşeau cu capacele lor de tomberon loiale şi cu fluierele lor loiale şi, la fel, când coseau loiale artere. Dar la fel de netăgăduit era şi faptul că erau sincere când ameninţau să îi trădeze pe repudiatori în caz că bărbatul care nu iubea pe nimeni nu era eliberat pe dată. Aşadar, totul era tacit, dar nu la fel de tacit – căci purtătoarea de cuvânt a femeilor s-a dus în cele din urmă la uşa barăcii şi a bătut cu pumnul în ea, strigându-i pe cei de dinăuntru – era faptul că bărbatul care nu iubea pe nimeni trebuia lăsat să plece viu. Nu o să existe niciun cadavru, le-a răcnit ea, ci, în loc de asta, prietenul lor trebuia să iasă de acolo absolut nevătămat şi respirând. Totuşi până la urmă n-au obţinut chiar tot ce-şi propuseseră, căci, ca să iasă cu demnitatea intactă, decizia finală a repudiatorilor a fost că acest lăptar din zonă se dovedise a fi un alt recalcitrant al cartierului cu tendinţe de comportament antisocial incompatibile cu un perimetru de conformism standard, asta însemnând că era etichetat drept un nou membru al grupului aceluia jalnic de săriţi peste pârleaz de la noi din comunitate. Ca atare, nu era deloc întreg aici – şi, când au spus asta, şi-au ciocănit căpăţânile –, ceea ce însemna că pedeapsa cu moartea putea fi scoasă din calcul, în numele bunei-cuviinţe faţă de o persoană vulnerabilă mintal de la noi din cartier. Totuşi bărbatul care nu iubea pe nimeni nu avea să scape complet nepedepsit. Urma să încaseze o bătaie uşoară spre moderată, urmată de o tăvălire prin smoală şi fulgi, dar şi avertismentul că data viitoare când avea să îi mai pună în pericol – pe ei sau armele lor –, indiferent câtă lume era îndrăgostită de el, nu avea să fie tratat cu aceeaşi îngăduinţă cu care fusese tratat acum. „Dar am fost exagerat de îngăduitori”, spuneau ei azi, la doisprezece ani după entuziasmul de data trecută. Iar acum, în vremuri remarcabil de asemănătoare, se confruntau iarăşi cu exact

acelaşi sau aproape acelaşi ultimatum al femeilor ca şi atunci. „Nu li s-a spus să nu se ducă la spital?” au întrebat ei. „Au fost avertizate, li s-a ordonat, li s-a poruncit şi, uite, s-au dus după el drept în gura lupului, iar acum au fost săltate”. „Dar ce-or vedea la el?”„Mda. Şi încă la vârsta lor, căci unele nu mai sunt chiar aşa de tinere”. „Nu doar unele. Niciuna nu mai e tânără. Mămica lui cutare cu siguranță nu mai e tânără şi iscoadele ne-au informat că şi ea tocmai ce-a fost luată pe sus dintr-o debara de la spital, iar acum e în baracamentul poliției”. „La fel şi mama lui cutărică”. „Şi mama lui cutărică”. „Şi mămica mea”, a mărturisit un repudiator. „Îmi pare rău, dar n-am ştiut şi nici tăticu’ n-a ştiut până azi, când a plecat valvârtej de-acasă şi s-a trezit arestată”. După câteva clipe de şovăială, alți câțiva au admis adevărul regretabil al legăturii propriilor mame cu bărbatul care nu iubea pe nimeni.

În ce priveşte încercarea poliției de a le racola pe fostele cucernice ca informatoare sau a repudiatorilor de a le lua la scuturat pe fostele cucernice ca să vadă dacă au fost sau nu racolate, s-a ales praful de ele. Între timp femeile se înmulțiseră. Femeile cu teme – „O, nu, nu ele!” vocifera în cor întreg personalul militar şi paramilitar – îşi făcuseră şi ele apariția şi dăduseră fuga la spital ca să-l susțină pe adevăratul lăptar. Spuneau că era singurul de la ele din zonă care le înțelegea cu adevărat şi care le respecta – pe ele şi cauza lor. Pe urmă a venit presa, inclusiv segmentul acela ostil, mic, dar enervant, care chiar în momentul acela, fără să aibă vreo dovadă, titra zeflemitor în ediția de prânz „LĂPTARUL E CHIAR LĂPTAR!”, afirmând că statul o dăduse în bară şi de data asta. Statul, constatând că era într-adevăr aşa, că o dăduse în bară, a hotărât să pună capăt întregii poveşti, lucru anunțat în cadrul următorului jurnal de ştiri de la televizor. Între timp repudiatorii, îngrijorați la gândul că vor fi nevoiți să se întrunească în cadrul unui tribunal

ad-hoc şi să judece sever şi imparţial nişte potenţiale informatoare care, cel mai probabil, urmau să fie propriile lor mame, au urmărit jurnalul de ştiri în care statul cerea închiderea cazului şi, pentru prima dată în istorie, au fost pe aceeaşi lungime de undă cu adversarii lor, convenind că în cazul de faţă era mai bine să se mulţumească şi cu atât.

w-w.

Drept urmare, mămica şi alte şaptesprezece femei au fost eliberate de poliţie şi lăsate în pace de repudiatori. Au alergat într-un suflet înapoi la spital şi s-au oprit drept la Terapie Intensivă. Acolo li s-a spus că starea adevăratului lăptar era „stabilă”, dar că pe moment niciuna nu putea intra să-l vadă. „Ne pare rău, dar nu faceţi parte din familie”, au zis cei de la spital şi, din câte se părea, nici „soţiile aproape la ofertă” nu se încadrau. Prin urmare, unele soţii au plecat acasă, unde urmau să strângă întăriri, să pună la punct planuri şi să se pregătească pentru imprevizibil. Acela a fost momentul când mămica a intrat pe uşă în întuneric şi mi-a destăinuit tragedia de odinioară, cu ea, cu Peggy, cu adevăratul lăptar şi cu celelalte femei. Tot atunci, fireşte, mi-a povestit şi despre cealaltă problemă, cu soţul greşit, care fusese tabu tot timpul cât durase căsnicia dintre ea şi tăticul

Şi acum iat-o, la aproape două săptămâni de când fusesem otrăvită, dar înainte să merg la fast-food, probându-mi pantofii cu baretă şi pe moment calmată, fiindcă vedea că îi vin bine. Numai că senzaţia ei de nesiguranţă era în continuare acută şi a trecut deja la capitolul următor. Acesta s-a vădit a fi „posteriorul” ei, cum îi zicea, căci posteriorul cu pricina se mărise de când şi-l privise direct ultima oară într-o oglindă. Asta se întâmplase cu mulţi ani în urmă. Câţi ani, asta nu a vrut să spună. Dar s-a uitat, a zis ea, a văzut că i se mărise şi a ştiut-o nu doar fiindcă se privise din faţă în oglindă şi remarcase că partea

aceea i se mărise, ceea ce însemna că şi spatele trebuie să i se fi mărit proporțional, a ştiut-o şi fiindcă, treptat, îi crescuse mărimea la rochii – şi a mai ştiut-o, mi-a zis ea, după experiența pe care o avusese atunci cu scaunul din salonaşul din față. Pesemne că am privit-o cu ochi goi, căci a adăugat:

— Vorbesc de posterior, fiica mea. Scaunul acela pe care nu mă mai aşez, ei bine, posteriorul meu e motivul pentru care nu mă mai aşez în el. Probabil că te-ai întrebat...

— Nu, mămică, i-am zis eu. Nu m-am întrebat... şi care scaun? N-am observat niciun scaun.

— Sigur că l-ai observat, mi-a replicat ea, cel de lemn, cu brațe, din salonaşul din față, care pe vremuri a fost al stră-străbunicii tale Winifred. Ei bine, pe vremuri şedeam în el. Când şi când şedeam în el şi tricotam, stăteam de vorbă cu Jason ori cu unele dintre celelalte femei sau beam o ceaşcă de ceai stând în el de una singură ori cu bărbatul *carechiarestelăptar* – şi, spunând asta, mi-a aruncat o privire, dar eu n-am fost la înălțimea situației iar uneori şedeam pur şi simplu şi mă gândeam sau ascultam radioul – şi nu mă deranja. Şedeam în scaunul ăla fără frământări, ba chiar fără să iau aminte în vreun fel la faptul că, uite-mă, stau în el. Era un scaun şi-atât, nu merita să fie văzut drept ceva chinuitor pentru subconştient. Mă lăsam încetişor în el şi pe urmă, când terminam, mă ridicam încetişor din el. Ceva absolut normal. Nu mai e cazul, fiica mea. Acum simt o durere mentală sfâşietoare ori de câte ori am treabă cu scaunul, fiindcă posteriorul meu se freacă *uşordetot* de braț într-o parte în timp ce mă afund în el sau mă ridic din el sau, dacă nu, posteriorul meu se freacă în acelaşi fel de brațul din partea cealaltă. Brațele astea nu se îndoaie, a ținut ea să precizeze. Te înțepeneşti în ele, fiindcă e un scaun dintr-o bucată şi, fireşte, scaunul în sine nu are cum

să se fi micşorat, ceea ce înseamnă că posteriorul meu s-a mărit, dar s-a mărit fără a descoperi concomitent un nou mod de a trata cu mobilierul şi, în loc de asta, continuă să se manifeste conform amintirii despre cât de mic era odinioară.

Am deschis gura, neştiind sigur dacă e cazul să zic ceva – sau, poate, doar să rămân cu ea căscată.

— Numai că trebuie să înțelegi un lucru, fiica mea, a continuat mămica, nu zic că posteriorul meu nu mai încape în scaun din cauză că scaunul a devenit prea strâmt pentru el*. Încapeîncontinuare*. Doar că acum acoperă un anumit număr de centimetri sau de fracțiuni de centimetru în plus cu care nu a fost deprins niciodată şi care pe vremuri nu erau acolo.

Între timp, fireşte, ajunsesem să înțeleg unde bătea, deşi tot nu ştiam cum să reacționez. Părea o reprezentare susceptibilă, dureroasă, microscopică a modului în care mămica percepea creşterea fundului ei, ce nu avea în descrierea sa nimic obraznic sau grosolan sau vulgarizat sau de cultură populară. Drept urmare, reacția mea trebuia să fie la acelaşi nivel cu propriile ei vorbe, să aibă un ton şi o greutate similare, pentru a-i recunoaşte şi respecta ascendentul de vârstă, ba chiar şi originalitatea de care dăduse dovadă zugrăvind profunzimea stării posteriorului ei în raport cu scaunul despre care vorbea. Eram de asemenea conştientă, fireşte, dată fiind această schimbare cu o sută optzeci de grade pe care o traversa în ceea ce-i privea pe ea şi pe adevăratul lăptar, precum şi rivalitatea dintre ea şi fostele cucernice în cazul adevăratului lăptar, că mămica, cu darea ei de seamă amănunțită despre scaun, putea foarte bine să sufere de fapt o cădere nervoasă. Cât despre scaun, n-am mai fost nevoită să dau un răspuns, căci m-au împiedicat surioarele, care mă strigau de la parter. Ieşiseră în fugă din dormitor la începutul discuției şi se repeziseră în

jos pe scări până în salonaşul din faţă ca să târască scaunul cu pricina afară, pe hol.

— Soră mijlocie! Soră mijlocie! au strigat ele şi amândouă, eu şi mămica, am ieşit pe palier, ne-am uitat peste balustradă şi uite scaunul dedesubt, în hol.

Era doar scaunul acela vechi aflat în camera din faţă, scaunul acela demodat din lemn, cu spătar înalt şi cu braţe care la prima vedere păreau inofensive, dar, din câte se părea, în ceea ce privea tortura mentală erau oricum, numai inofensive nu.

— Uite-l, soră mijlocie! Scaunul ăsta! Despre el e vorba! vociferau surioarele, timp în care mămica, ferindu-şi privirea şi întinzând braţul ca să nu-l mai vadă, striga „O, nu-mi mai amintiţi! Luaţi-l de lângă mine, fetiţele mele!”

Aşa că ele au tras, au împins şi au târât scaunul jignitor al stră-străbunicii Winifred înapoi în salonaşul din faţă, pe urmă au urcat în goană la etaj şi noi ne-am reluat discuţia.

Iar acum am ajuns la problema feţei ei, care „decăzuse”, a zis ea. Pe urmă au venit cutele şi ridurile şi petele provocate de vârstă.

— Ăsta de-aici.

Şi s-a apropiat suficient de mult cât să-i remarc un rid anume. L-am remarcat. Era un rid. Printre multe altele. Sus, pe obraz. Pe faţa ei.

— Ăsta a fost primul, mi-a zis ea. Era superficial, mai degrabă fantomatic, şi a trebuit să mă încordez tare de tot, aproape că m-au durut ochii, ca să-l disting într-o zi, pe la treizeci şi ceva de ani, când eram în toaleta publică din centru, de lângă primărie. Ştiam ce înseamnă, dar după un prim puseu de îngrijorare, mi l-am alungat din minte, fiica mea, fiindcă, vezi tu, nu mă puteam înfrâna, mai aveam mulţi ani în faţă.

Mai erau şi coapsele.

— Au murit, mi-a zis ea. Mi le simțeam moarte. Arătau moarte. Aşa arată şi acum, nu mai au nicio fărâmă de elasticitate.

Au venit la rând genunchii noduroşi, scârțâitul articulațiilor de la genunchi, talia îngroşată, posteriorul care, pe lângă faptul că acumulase centimetri sau fracțiuni de centimetru, decăzuse şi el. Curbura şalelor, mi-a zis apoi, din pricina tuturor acelor povârniri, nu mai era la fel de frumos arcuită ca odinioară.

— Aveam mişcări de gazelă, ca sora ta numărul trei. Am chiar şi poze cu mine mişcându-mă aşa. Şi ăsta. îl vezi? Semnul ăsta roşu de aici? Ei bine, pe vremuri era acolo sus şi mai înainte nu-l aveam deloc.

Surioarele îmi şoptiseră că mămica o ținea aşa de ore întregi şi că erau îngrijorate. Voiau să le zic ce e în neregulă cu ea şi să repar lucrurile, să fac ceva, aşa că în câteva rânduri am încercat să intervin, deşi fără sorți de izbândă. Am căutat s-o consolez pe mămica, fiindcă eu remarcasem, chiar dacă ea nu o făcuse, un avantaj colateral al faptului că adevăratul lăptar fusese împuşcat, dar – lucru extrem de important – nu murise: acela că mămica întinerea de la o zi la alta, deşi, în strictă legătură cu asta, părea să-şi piardă tot mai tare încrederea în ea, transformându-se într-o adolescentă, emanând convingerea că nu avea nicio şansă împotriva fostelor cucernice, care şi ele păreau să întinerească pe zi ce trecea, dar care, tot ca o consecință directă, începeau să aibă şi ele probleme cu stima de sine. Mămica însă nu voia să se lase consolată. Interveneau o mulțime de întreruperi de genul „Da, dar”, indiferent cu ce proptele încercam eu să-i susțin moralul. Până la urmă aceste „Da, dar”-uri au ajuns să apară încă înainte ca eu să apuc să rostesc prima frază a primei proptele, iar de-acum trecuse la subsuori, la brațe, la scuturatul brațelor, la dosul părții superioare a brațelor – ceea ce femeile de vârsta ei n-

ar trebui să facă dacă nu voiau să se tortureze singure. Au urmat golurile din dantură, alte deteriorări în jurul sânilor, articulațiile care pocneau, oasele care înțepeneau, gâlgâielile din sistemul digestiv, problemele cu intestinele, cu vederea care începea să i se încețoşeze, precum şi faptul că începea să capete privirea aia de băbuță despre care turuiau mereu băbuțele. În plus, încărunțea, mi-a zis, iar pe corp începuse să-i apară un păr nou, în special – mi-a spus ea în şoaptă – *părbărbătesc* pe față.

— Aş putea s-o țin aşa mult şi bine, mi-a zis.

Şi chiar a făcut-o. A continuat să se arate complexată de lucruri la care până de curând, având în vedere şi vârsta ei, nici n-aş fi crezut că stă să se gândească, darămite să-i pese de ele. Pe de altă parte mai era şi impresia aceea că întinerea, chiar dacă ea, personal, nu era de părere că întinerea. Bănuiesc că, în virtutea acelui mecanism inversat care se declanşează uneori în viață, era cât se poate de nimerit ca temerile legate de îmbătrânire s-o năpădească acum, la noua ei vârstă mentală de şaisprezece ani. Odată discuția ajunsă în punctul acesta, de parcă mi s-ar fi dat de înțeles să nu-mi închipui că până atunci asistasem la o demoralizare şi o deznădejde totale, de-abia ce a urmat a însemnat o demoralizare şi o deznădejde totale. Aruncând din nou o privire în oglindă, de data asta fiindcă era convinsă că scăzuse în înălțime din cauză că i se fărâmițau oasele, i-a scăpat cel mai sfâşietor oftat de până atunci. A făcut-o mai degrabă pentru sine decât ca s-o auzim eu sau surioarele.

— Şi, oricum, ce rost are? a zis ea. Oricum nimic din toate astea nu contează, nu acum, când trebuie să ne gândim la femeia aia, biata de ea, mama celor patru băieți morți şi a fetei ăleia moarte, biata de ea, şi văduva răposatului de bărbatu-său.

Şi aici a schimbat vorba, trecând la mama băiatului atomic.

Mama băiatului atomic era, fireşte, şi mama lui Cutare McCutare şi, de asemenea, mama fratelui preferat, cel omorât de explozia bombei, şi mama copilaşului care căzuse atunci pe fereastră. Totuşi femeia asta ajunsese cunoscută în principal drept mama băiatului atomic, fiindcă băiatul atomic reuşise să lase o impresie mult mai puternică în conştiinţa oamenilor din cauza nucleomitofobiei lui dramatice, chiar dacă incomprehensibile – ca să nu mai vorbim de scrisoarea aceea de adio. Niciun alt membru al respectivei familii, fie el viu sau mort, nu atrăsese atâta atenţia asupra propriei persoane. De fapt, dacă stau să mă gândesc, în afară de Cutare McCutare, toţi membrii supravieţuitori ai familiei ajunseseră să fie descrişi strict în raport cu el. Erau cele şase surori care îi supravieţuiseră băiatului atomic. Erau tot soiul de veri şi mătuşi de unchi ai băiatului atomic, precum „şi alţii" ai băiatului atomic, şi în cazul ăsta, cum înţelegeam acum, mămica se referea la mămica băiatului atomic. Iniţial, când a deschis discuţia, am făcut iarăşi ochii mari, neştiind unde voia să ajungă. Mămica a zis – şi asta ca şi cum ar fi tras o concluzie, căci gândul ăsta părea s-o muncească de ceva vreme:

— Bănuiesc că o să trebuiască să i-l las.

Moment în care i-am cerut o explicaţie. Mi-a zis că fostele cucernice, într-o comuniune fraternă, veniseră la noi la uşă cu o zi în urmă ca să facă apel la conştiinţa ei, pledând în favoarea mamei bietului băiat atomic. I-au explicat cât se poate de raţional, mi-a zis ea, că, având în vedere că „BIAAATA"(cum au subliniat ele) mămică a băiatului atomic îndurase în viaţă, judecând cantitativ, mai multe tragedii personale de natură politică decât oricine altcineva de la ele din zonă, aşa că n-ar fi oare mai nobil, mai creştineşte şi mai altruist, au zis ele, să se dea deoparte

şi să i-l lase ei pe adevăratul lăptar? Ei bine, mie mi-a picat imediat fisa, însă înainte să apuc să deschid gura şi să-i zic „Dumnezeule mare, mămică, nu-ți dai seama ce şmecherie încearcă? Şi, oricum, nu aşa merg lucrurile”, s-a apucat să zugrăvească situația. Numărând pe degete, judecând iarăşi cantitativ şi ținând cont de propria ierarhie a suferinței, a comparat tragediile îndurate de ea însăşi cu cele îndurate de mama băiatului atomic.

— BIAAATA femeie, a exclamat ea. A avut un soţ, patru fii şi o fiică care i-au murit, toţi din cauze politice, în vreme ce eu am avut un soţ şi un fiu, dar nicio fiică, vreau să zic care să-mi fi murit, şi, da – a ridicat brațul să mă oprească –, e adevărat că fiul numărul doi a murit politic, dar taică-tău, *unbărbattarebuni* o, *unbărbataşadebunişiuntatăbun*, *şiunsoțbun* – şi aici s-a abătut de la subiect, trecând la complimente la adresa lui tăticu' în locul reproşurilor ei obişnuite, ceea ce însemna, din câte bănuiam eu, că o năpădise un alt puseu de vinovăție la gândul că-şi înăbuşise atâta vreme dragostea de tipul „nu sunt îndrăgostită fiindcă sunt deja măritată, deci cum aş putea fi îndrăgostită” pentru adevăratul lăptar, încât acum supracompensa părându-i rău că se măritase cu persoana greşită –, taică-tău, a reluat ea, revenind la subiect, a murit normal, de boală, Dumnezeu să-l odihnească, ceea ce înseamnă că nu a murit politic. Aşa că bănuiesc că au dreptate, o să trebuiască să mă retrag din scenă, să fac gestul ăsta nobil şi să i-l las ei pe adevăratul lăptar.

Între timp eu ajunsesem să casc ochii şi rămăsesem şi fără cuvinte, după care am început să fac ca trenul la auzul stupidității de care dădea dovadă mămica la faza asta. Oare se auzea ce spune? De ce nu-şi dădea seama ce îşi puseseră în gând vicleenele alea foste cucernice? Dacă aşa stăteau lucrurile – dacă aveau dreptate cu aşa-zisele lor principii

nobile şi cu socoteala lor raţională de tipul „numai un fiu mort şi un soţ, nicio fiică, deci nu te califici” –, dacă într-adevăr aşa mergea treaba, câţi dintre noi trebuia să fim omorâţi şi să ajungem în groapă din motive politice înainte ca ea să se gândească să iasă la o întâlnire? Chiar şi subscriind la *acea* evaluare a ierarhiei suferinţei din mintea ei, la criteriile ei absolutiste de acordare a punctelor pentru mâhnire şi jale, chiar şi aşa, uite-o că nu-i în stare să înţeleagă ceea ce ea numea „realitate”. Îmi revenea mie sarcina să adopt abordarea pedantă şi să îi limpezesc aceste percepţii greşite. În primul rând, i-am zis, biata mamă a băiatului atomic nu pierduse decât doi fii din cauza problemelor politice, nu trei fii, doar doi, chiar dacă alţii de la noi din zonă susţineau că poate băiatul atomic – dincolo de America şi Rusia – ar trebui trecut şi el pe lista respectivă. Eu nu mi-am permis să-l iau şi pe el în calcul, căci de-acum mămica se pregătea să intre într-o fază de autosabotare acută. Aşa că i-am pomenit de fiul acela, preferatul, care murise politic în timp ce traversa strada din pricină că explodase bomba aia pe stradă. Şi i-am pomenit şi de fiul cel mai mare, repudiatorul, şi de fiica repudiatoare şi, fireşte, de soţ, care murise şi el politic. Pe urmă mai era şi câinele ăla al lor căruia îi tăiaseră soldaţii beregata atunci, în dreptul intrării. În al doilea rând, i-am zis că se putea contraargumenta, deşi slab, că şi mămica îşi pierduse prin surghiun – ceea ce însemna că tot din cauza problemelor politice – una dintre fiice. Şi se putea contraargumenta iarăşi, fie şi slab, că suferea de pe urma pierderii altui fiu, adică fiul numărul patru, cel căutat de poliţie, chiar dacă, deşi îl iubea nespus, nu era fiul ei adevărat, nu cu adevărat, şi chiar dacă acesta trăia încă şi locuia undeva dincolo de graniţa aia. Am subliniat şi că – dată fiind starea deplorabilă în care se găsea biata mamă a

băiatului atomic – era puțin probabil ca femeia aceea să fie în căutarea vreunui partener sexual ori romantic.

— Zău aşa, mămică, i-am zis. Ai văzut-o. Sau cel puțin ai văzut cu ochii matale, înainte să înceteze să mai iasă din casă, că biata femeie arăta tot mai rău de la o zi la alta, că în momentul ăsta nimeni nu mai poate face nimic pentru ea, că oamenilor a ajuns să le fie frică de ea şi chiar se gândesc s-o treacă, din pricina fricii pe care a băgat-o în ei, în categoria fără speranță a săriților peste pârleaz de la noi din cartier. Când ai văzut-o ultima dată? am întrebat. Când a mai văzut-o cineva ultima dată? Umblă vorba că nu se spală, nu mănâncă, nu se dă jos din pat, că şi-a abandonat restul familiei. Nu te mai gândi, mămică, la mama băiatului atomic ca la cineva care umblă după *rendez-vous*-uri cu bărbați în locuri „puncte puncte”.

Mămica a făcut o grimasă şi a dat să-şi acopere urechile cu palmele.

— Eşti crudă, copilă, mi-a zis ea. Eşti dură. Eşti teribil de glacială. Tot timpul ai ceva nemaipomenit de glacial în fire, fiica mea.

Iar matale eşti lentă în gândire, mămică, am vrut să-i zic, dar m-am abținut, altfel riscam să reiterăm unul din momentele alea gen „Iisuse, măiculiță!”, după care avea să urmeze o altă ceartă în care amândouă o să ne descărcăm una asupra alteia furiile acumulate în trecut. Nici nu am întrebat-o, cel puțin nu în față, „Toate prietenele matale sunt demne de încredere?”, întorcându-i astfel reproşul pe care mi-l făcuse în seara aia, în timp ce-mi curăța stomacul de otravă. În schimb, i-am zis acelaşi lucru pe ocolite, ridicând problema maşinațiunilor viclene şi abile ale celeilalte părți implicate.

— Tovarăşele matale, mămică, i-am zis, tovarăşele matale de rugăciune, fostele cucernice. Crezi că e foarte probabil ca şi ele să-şi spună: „O, trebuie, pur şi simplu

trebuie să ne dăm la o parte şi să i-l lăsăm ei”, adică mamei băiatului atomic? îţi închipui că o să fie de acord să renunțe la adevăratul lăptar, să-l lase altcuiva, să renunțe la un viitor alături de el de dragul ei? în secunda în care te-au dat pe matale la o parte, te-au scos din cursă, mămică, ba chiar cu uşurință, prin şantajul lor emoțional, biata femeie o să fie călcată în picioare, făcută una cu pământul. Şi pe urmă o să se regrupeze, o să se reorganizeze şi o să comploteze, de data asta ca să o înlăture pe următoarea aspirantă – după matale – la afecțiunea adevăratului lăptar. Dar prima la rând eşti matale, mămică. Eşti cel mai bine clasată în cursa pentru inima adevăratului lăptar, motiv pentru care au jucat împotriva dumitale cu atâta abilitate şi aproape cu succes cartea asta cu mama băiatului atomic.

— Fugi de-aici! a exclamat mămica. Imposibil să fiu eu cel mai bine clasată...

Şi în momentul ăsta şi-a lăsat vorba în aer, de data asta schițând gesturi dezaprobatoare cu mâna.

— Matale eşti, mămică, i-am zis. Matale îl interesezi, la matale vine la ceai, de fiecare dată cu litri de lapte în plus şi produse lactate speciale, pe care sunt convinsă că nu le oferă aşa, la oricine.

Au urmat iarăşi gesticulări neîncrezătoare, deşi mai puțin vehemente, mai dispuse pe jumătate să creadă, mai pline de speranță. Era cert că mămica îşi ieşise din mână şi avea mare nevoie de proptele. Asta însemna că trebuia să fiu mărinimoasă – nu, să fiu pragmatică, fiindcă, sincer vorbind, nu remarcasem dacă adevăratul lăptar era interesat de mămica, de mama băiatului atomic sau de vreuna dintre celelalte femei. Erau prea bătrâne ca să le acord atenție. Doar că nu voiam să se dea bătută chiar de la început. Evident că exista posibilitatea ca adevăratul lăptar, în ciuda aparentei lui dorințe de a se cupla cu cineva, să ajungă la concluzia că nu îşi dorea să se cupleze cu niciuna

dintre ele sau că ar fi putut reveni la o înfrățire amplă, generică, cu ele de îndată ce se punea cum trebuie pe picioare. Şi ăsta era un lucru prea demoralizator pentru mămica sau pentru fostele cucernice sau chiar şi pentru mine ca să-l iau în calcul chiar din etapa asta. Aşa că n-am făcut-o. Asta a însemnat că am încurajat-o cu minciuni care, atunci când totul urma să fie cunoscut, se putea foarte bine nici să nu fie de fapt minciuni. I-am zis:

— Matale ai cele mai mari şanse, mămică. El zice, îmi zice mereu că te place şi să-ți spun că a întrebat de dumneata.

— Aşa zice? Şi chiar am?

— Da, am spus eu, deşi el nu făcuse chestia asta decât în treacăt.

Pe de altă parte, cu ocazia acelei singure discuții serioase de la el din furgonetă, când m-a dus acasă şi s-a ocupat de căpățâna de pisică în locul meu, adevăratul lăptar se arătase interesat sută la sută de mămica. Prin urmare, nu mințeam neapărat şi i-am zis şi chestia asta, partea cu sută la sută, ca să-i întăresc încrederea în ea cu cifre impresionante la auz.

— O să fie bine, mămică, i-am zis. Numai nu te lăsa descurajată, fii încrezătoare, dă tot ce poți, câştigă teren încetul cu încetul şi acumulează prin manevre discrete. Şi nu uita nici cum s-au purtat femeile alea cu Peggy. Apetitul şi voracitatea cu care s-au năpustit la el după Călugărița Peggy. Ai zis chiar tu că ai fost furioasă pe ele şi cu toate astea uite-le cum fac iar acelaşi lucru. Femei viclene, am adăugat, gândindu-mă cum o păcăleau pe mămica, cum o spălau pe creier, profitând de frământarea ei lăuntrică.

Mi-am dat seama că trecuse multă vreme de când nu mai avusese de-a face cu atacuri prin surprindere sau prin învăluire.

— Ce muieri versatile, şmechere, manipulatoare, abile...

— Fiică mijlocie! a țipat mămica. Sunt mai în vârstă ca tine! Nu-ți permit să vorbeşti despre nişte foste sanctități folosind asemenea adjective.

Totuşi o atinsesem la coarda sensibilă, căci a început să îi renască demnitatea. Un anume „cum îndrăznesc să profite de conştiința mea?” se deştepta în ea, ceea ce era îmbucurător, dar evenimentele se precipitau, fiindcă am descoperit că un subprodus – probabil cel mai important – al faptului că adevăratul lăptar fusese împuşcat a fost acela că evenimentul părea să-l fi mobilizat să iasă din lunga lui sihăstrie marca „nu reuşesc s-o uit pe Peggy”. Exilul autoimpus din lumea iubirii personale romantice şi înflăcărate, în locul căreia se mulțumise cu o banală iubire platonică necondiționată, părea să se fi încheiat. Chiar înainte să părăsească spitalul – lăsând la o parte necazul acela cu rana prin împuşcare şi în ciuda faptului că latura lui ascetică se căznea din răsputeri să impună iarăşi fermitatea şi ascetismul –, a descoperit că se simțea inadmisibil de bine. Mămica mi-a zis că-i spusese că la început, în timp ce zăcea în spital, îl năpădise un soi de sentiment aberant de răzvrătire, o dorință de a i se face şi lui bine în loc să trebuiască de fiecare dată să fie el făcătorul de bine. Asta în opoziție cu data trecută, în urmă cu doisprezece ani, în toiul marii lui autosuficiențe, când, deşi avea nevoie de ajutor, de tot ajutorul pe care îl putea obține şi pe care l-a şi primit până la urmă, după bătaia aia şi, ulterior, după tăvălirea prin smoală şi fulgi, inima lui de la acea vreme, spre deosebire de cea de acum, nu se deschisese nicio clipă înspre ideea de iubire personală sau pasiune romantică. Aşadar, traversa propria sa revoluție, ieşind de la adăpostul tuturor poveştilor cu binele comun şi sacrificiul de sine. În loc de asta, de-acum îşi dorea să fie cel

căruia i se oferă iubire personală, sex şi afecțiune. În fine, era complet deschis la toate astea, mi-a zis mămica, spunându-mi şi că el îi zisese că, parcă la comandă, ca prin minune, asupra lui s-au revărsat fapte bune – cu potențial pentru legături personale în sensul că aproape imediat au început să-şi facă apariția femei. S-au înființat în număr mare la spital, a zis el, şi cel mai adesea erau femei din acelea convenționale, cucernice din zonă. Pe urmă au apărut femeile cu teme. Şi, de asemenea, câțiva bărbați – câțiva vecini care nu se temeau că vor fi asociați cu cineva care cuteza tot timpul să ridice capul din mulțime – s-au înființat şi ei la spital. Şi, fireşte, mai era şi mămica, cea mai veche prietenă a lui. Care vasăzică, au venit toți, i-a zis el, şi a fost drăguț. Când a zis asta, i-a luat mâna mămicii şi i-a ținut-o într-a lui. Mămica mi-a zis cum îi mărturisise el că aceste fapte bune care îl vizau se potriveau mănuşă cu proaspăt descoperita lui personalitate paşnică. După ce a ieşit din spital, oamenii au continuat să treacă pe la el şi faptele bune continuau să-i convină de minune. Mămica însă, care trăia într-un soi de extaz amestecat în urma faptului că adevăratul lăptar o ținuse de mână şi îi vorbise cald, se simțea şi iritată, fiindcă începea şi ea să înțeleagă lucrul asupra căruia încercasem să-i deschid ochii de la bun început în legătură cu celelalte femei.

Aşadar, pe lângă nemulțumirea legată de îmbătrânirea sa, o altă nemulțumire a mămicii era legată de ubicuitatea acestor foste cucernice. Încetase să mă mai piseze la cap cu măritişul – o altă derivație oportună a faptului că adevăratul lăptar fusese rănit – şi, de asemenea, contenise cu reproşurile referitoare la faptul că mă înhăitam cu indivizi însurați şi periculoşi. Pur şi simplu nu avea timp.

— Sunt veşnic pe-acolo, s-a văitat ea, pe la el pe-acasă, cu mişcările lor abile. Îi duc napi. Le-am văzut eu însămi cu darurile lor formate din morcovi şi păstârnac, cu

supele lor de casă, cu torturile şi apa lor parfumată de trandafiri, cu barabulele minunat ambalate, ca un cadou, ițindu-li-se din buzunare. Nu s-a mai pomenit atâta înşelătorie.

— Ştiu, mămică, i-am răspuns eu. Nu s-a mai pomenit.

— Unde mai pui că se şi gătesc, fiica mea, a continuat mămica, deşi Dumnezeu mi-e martor că nu-s chiar prospă...

În momentul acela, desigur, mulțumită lui „Da, dar”, şi-a amintit că nici ea nu mai era chiar o prospă... M-am grăbit iarăşi să intervin. Am subliniat faptul că, datorită unei inversări a forței vitale din ea, înflorea, pierzându-şi mentalitatea aceea bătrânească de genul „viața mea e terminată, am terminat-o cu viața, am lăsat-o în urmă, nu fac altceva decât să storc ce-a mai rămas” în care se complăcea de obicei şi în care eu nu băgasem de seamă că se complace până de curând, când încetase să se mai complacă. În loc de asta, se trezise iar la viață, deborda de lăstari verzi şi...

— ...competitivitate şi rivalitate, a conchis „Da, dar”, o concluzie diferită de cea la care m-aş fi oprit eu. Sunt prea bătrână ca să mai fiu geloasă, a continuat mămica. Nu-s obişnuită. Credeam că am terminat-o cu poveştile astea. Ştii, fiica mea, cred că pe vremea aia îmi venea mai uşor să mă rog la Dumnezeu să i-l dea lui Peggy decât să mă rog la Dumnezeu să mi-l dea mie – vreau să zic, din cauza geloziei, a ostilității cu care urma să mă confrunt din partea ălora. Cred şi că mi-ar fi fost mai uşor să fiu geloasă pe una dintre ele fiindcă pusese mâna pe el decât să fi reuşit să pun eu mâna pe el şi să trebuiască să am de-a face cu gelozia lor.

Aşadar, la fel ca în cazul scaunului stră-străbunicii Winifred, intuiam că ne pregăteam pentru o altă discuție profundă, urmărită microscopic, de data asta pe tema geloziei – un subiect despre care nu doar că n-o mai

auzisem niciodată vorbind pe mămica, dar despre care nici eu nu aduceam vorba, de care refuzam să iau act, în principal de teama unei variante proprii a lui „Da, dar” şi a Spaimei Altora şi Asta Nu Doar în Zilele Grele.

Care vasăzică, „Da, dar”-urile ieşiseră iarăşi la iveală, contracarându-mi toate strădaniile de a-i ridica moralul maică-mii. Orice compliment aş fi lansat în chip de încurajare, „Da, dar” se strecura cu negațiile lui şi mi-l anihila. Când „Da, dar” nu se vâra în vorbă, mămica se uita în oglindă şi ofta. Chiar şi aşa, parcă era o lumină electrică. Acum se aprindea, în secunda următoare se stingea, apoi iar se aprindea şi iar se stingea, ținând-o aşa până la epuizare, după care o vedeai cum se mobilizează. Ajunsă aici, pesemne că i-a venit în minte vreun gând şi am văzut-o cum se încruntă, se dezumflă, devine irascibilă.

— Pentru unii nu-i nicio problemă, a zis ea, să cutreiere lumea de la un capăt la altul fără nici cea mai mică apăsare, dansând dansuri de societate şi arătând splendid. Ştiai că femeia aia care câştigă concursurile de dans de societate la televizor e aproape de aceeaşi vârstă cu mine, fiica mea? Ei bine, aşa e! Dar toate am putea arăta aşa. O, ar fi uşor să arătăm aşa – în culmea fericirii, împopoțonate, cu zâmbete largi, cu haine sclipitoare, cu trupuri care se mişcă precum nişte campioni înnăscuți încă dinainte să fi pus piciorul în ring. Toate am putea fi aşa, fiica mea, dacă am face ce-a făcut ea, căci ştii ce-a făcut? Şi-a abandonat pe canapea cei şase copilaşi nou-născuți, lăsându-i să se descurce cum or putea, cu doar câțiva biscuiței Farley’s Rusks pentru toți – toate astea ca să îşi ia ea picioarele la spinare şi să aibă parte de cea mai pasională şi mai memorabilă carieră din câte există. Ce fel de comportament e ăsta? Ce mamă ar face aşa ceva? Fie şi pentru gloria de a deveni cel mai mare şi mai tare sau chiar şi pentru a ajunge una dintre ființele alea altruiste care

contribuie la încurajarea păcii şi a unităţii într-un loc cu un trecut bogat în ură şi violenţă. Dansul, recunoaşterea, renumele, prestigiul, influenţa, faima şi faptul că arăţi aşa nu sunt totul. Pe mine nu m-ai vedea lepădându-mă de îndatoririle mele, abandonându-mi copiii...

Iar asta a adus-o iarăşi cu gândul la rutina obişnuită şi la sarcinile ei cotidiene.

Şi acum ofta şi se dezumfla tot mai tare, iar lumina din ea era stinsă. După care am luat-o de la capăt cu „Nu pot să cred că încerc să fac aşa ceva, sunt mult prea bătrână pentru chestia asta. Nu pot să mă îmbrac cu hainele tale. Sunt haine de fetiţă, nu de doamnă în etate" şi cu postura aia cu umerii povârniţi pe marginea patului, din pricină că nu era în stare s-o facă, că era invidioasă pe mămica poate-iubitului fiindcă ei treaba asta îi reuşea atât de minunat. Şi atunci mi-a devenit limpede că nu am cum s-o scot la capăt. Nu puteam să o ţin tot aşa de dragul ei. Nu aveam în mine înlesnirea necesară.

Nu puteam s-o mobilizez tocmai eu, căci nu ţinea câtuşi de puţin cont de ce-i spuneam, nu punea preţ pe opinia mea, mai degrabă lua în seamă opinia lui „Da, dar". În plus, aveam şi eu grijile mele. La momentul respectiv eram hărţuită în continuare de Lăptar. Nu doar că nu murise încă, ci tocmai îşi intensifica ofensiva şi se pregătea să-şi desăvârşească asalturile ce ţineau loc de preludiu. Numai că în cazul mămicii îmi trebuiau întăriri şi asta nu însemna altceva, nu putea să însemne altceva decât că trebuia s-o chemăm pe sora numărul unu. Ea avea să ştie ce trebuia făcut, mi-am zis eu, ce să sugereze, cum să-i întărească moralul mămicii în aşa fel încât să renunţe la defetismul şi pesimismul ei. Unde mai pui că sora cea mai mare nici n-ar fi îngăduit vreo întrerupere din seria acelor „Da, dar". Şi în clipa aceea gândul meu prioritar a devenit

Trebuiesămăducdupăsoranumărulunu, *sămăducdupăsoranumărulunu*.

Aşa încât, în timp ce, din pricina moralului scăzut, mămica şi „Da, dar” îşi ţineau capul în palme în timp ce şedeau pe marginea patului şi reveneau la ideea că trebuie să fie altruişti şi să facă ceea ce trebuie, adică să i-l cedeze pe adevăratul lăptar mamei băiatului atomic, iar surioarele se căzneau vitejeşte să îi convingă să renunţe la idee, eu am coborât la parter şi am luat receptorul în mână. Mi-era groază s-o sun pe sora numărul unu din pricina tensiunii instalate de-acum între noi. Ajunsese la apogeu şi, neîndoielnic, amândouă eram perfect conştiente de lucrul ăsta. La fel de conştiente eram şi de faptul că, dacă nu mă lepădam de Lăptar, nu mă dădeam bătută şi nu puneam capăt legăturii mele imorale, depravate, cu Lăptar, şi dacă ea nu înceta să mă acuze pe nedrept că aş avea o aventură cu Lăptar, foarte curând această tensiune avea să degenereze ori într-o manifestare de violenţă fizică între noi ori, chiar mai rău, într-una de violenţe verbale, manifestată prin schimburi impardonabile de cuvinte urâte. Asta însemna că trebuia să prefaţez convorbirea. Trebuia s-o informez din capul locului, înainte să apuce să lanseze o nouă ofensivă, că sunam nu pentru ceva legat de mine, nici de ea, nici de Lăptar şi nici de oribilul de bărbatu-său. Mămica avea probleme. Avea nevoie de ajutor, de ajutorul surorii numărul unu. Şi avea nevoie acum, asta o să-i zic. Dacă totuşi sora începea cu Lăptar, căci asta părea să fie principala ei compulsie-fixaţie în ce mă privea, şi dacă îi răspundeam mânioasă, ceea ce cu siguranţă aş fi făcut, fiindcă era principala mea compulsie-fixaţie legată de ea, atunci cel mai probabil ori una, ori alta urma să trântim telefonul. Nu mi-ar fi plăcut. Ştiam că m-ar fi enervat îngrozitor. Dar în clipa aia simţeam că era un risc pe care trebuia să mi-l asum. Aşa că am luat receptorul şi, ca de

obicei, m-am uitat după microfoane fără să ştiu cum să recunosc ceea ce căutam, tot ca de obicei. Pe urmă am sunat-o. În timp ce auzeam tonul de apel, mi-a trecut prin minte că ar fi putut răspunde bărbatu-său, aşa că am cumpănit dacă să închid sau nu, numai că n-a răspuns el. A răspuns sora numărul unu şi atunci mi-am amintit că el nu avea cum să răspundă. Cumnatul numărul unu era în pat, se refăcea după chelfăneala încasată recent de la paramilitari.

Ca să preîntâmpin o altercație, m-am apucat să turui preambulul, aşa cum îmi propusesem.

— Eu sunt, soră mai mare. E ceva legat de mămica.

Şi am trecut imediat la explicații:

— ...aşa că are nevoie de ajutor... Exact, prietenul ei, bărbatul care nu iubeşte pe nimeni... Îhî, da... Hm, nu... Se vede treaba, soră, că ea nu vrea să fie doar prieteni... Se gândeşte că nu poate să îl aibă, fiindcă fostele cucernice i-au sădit semințele vinovăției, spunându-i... Poftim?... Mda... Îhî... Păi, ai dreptate. Asta îi tot repet şi eu, dar... Îhî, da, şi eu i-am zis chestia asta, dar pe mine nu mă ascultă... Ştiu asta, soră, dar nu uita, au lăsat-o nervii şi nu e ca şi cum ar avea cine ştie ce experiență. N-a mai avut de-a face cu lucruri din astea de pe vremea când era cu tăticul

Aici am sărit peste toată povestea cu soțul greşit, fiindcă putea fi un subiect sensibil şi pentru sora numărul unu.

— Aşa că probabil au trecut o grămadă de ani, m-am grăbit eu să continui. Poftim?... O, asta nu mi-a dat prin cap, dar oricum n-are niciun rost, fiindcă eu nu reuşesc s-o fac să mă asculte... Asta am încercat să-i zic şi eu, dar ea îi dă înainte cu „Da, dar” şi iar „Da, dar” şi o apucă depresia din cauza hainelor ei, a corpului ei şi a nu ştiu cărui scaun în care nu mai încape... Exact, scaun. Nu. *Scaun*! Chiar

„scaun” am zis!... Nu țip! Şi nu, soră, nu exagerez. Ascultă. N-o auzi cum geme şi cum oftează?

Când am zis asta, am întins receptorul până în dreptul scării, unde manifestările extreme ale torturii sufleteşti răzbăteau limpede din dormitorul mămicii. Tot de acolo se auzeau şi încercările curajoase ale surioarelor de a o linişti, spunându-i că arăta exact aşa cum trebuia, ceea ce, având în vedere starea de spirit a mămicii, nu era tocmai cel mai potrivit lucru pe care să i-l spună în momentul respectiv. Surioarele alternau încercările de a o alina cu drumuri precipitate până la parter, ca să audă ce se petrecea la capătul nostru de conversație telefonică, şi apoi înapoi la etaj, ca să încerce iarăşi s-o liniştească pe mămica şi să asiste la naşterea următorului ei complex de inferioritate.

— Vezi? i-am zis, ducând iar receptorul la ureche. Deci vii, soră? Are nevoie de ajutor. Are nevoie de tine. Eşti singura care poate să îndrepte lucrurile şi să o facă să înțeleagă, să stea de vorbă cu ea, să o ajute, să rezolve ceva cu încrederea şi cu vestimentația ei. Eu nu, nu pot, tu da. Deci zi, vrei să vii? Poți să vii? Nu poți să vii? Acum?

Aşadar, asta i-am zis şi am folosit cu bună ştiință cuvintele „bărbatul care nu iubea pe nimeni” în loc de „adevăratul lăptar”. În faza asta orice menționare a lui „lăptar” – a oricărui lăptar – ar fi iscat cu siguranță un *frisson*. Sora nu a şovăit. A zis că o să ajungă în „cincisprezece minute şi zece minute”, asta însemnând douăzeci şi cinci de minute, ceea ce era de înțeles, zona de zece minute fiind atât de întunecată şi de sinistră, încât nimănui nu-i plăcea s-o includă în cronometrarea normală.

— O să-i zic, am spus, după care am adăugat: Mulțumesc, soră.

Şi pe urmă ne-am luat la revedere, dar nu atât de prelung şi de epuizant cum am fi făcut-o în mod normal dacă în momentul acela între noi nu ar fi existat în

continuare acel fundament al tensiunii reprezentat de Lăptar. Totuşi faptul că ne-am spus la revedere de câteva ori în loc de o singură dată sau niciuna însemna că pe undeva exista o încercare de a ne reface relația. Aşa că, odată convorbirea telefonică încheiată – şi încă fără nicio ceartă teribilă, fără nicio palmă peste obraz, fără să se rostească niciun cuvânt pe care amândouă să-l regretăm, dar pe care să nu-l mai putem retrage iat-o că venea. Slavă Domnului, peste cincisprezece minute şi zece minute urma să fie aici şi s-o depaneze pe mămica, în momentul acela am pus receptorul la loc în furcă, fără să-mi mai pese cine ştie cât dacă urechelnițele alea ale statului ne ascultaseră sau nu. Am scos şi un oftat de uşurare şi pe urmă, din obişnuință, mi-am luat inima în dinți şi m-am dus la etaj ca să dau ochii cu mămica.

Sora chiar a apărut după cincisprezece minute şi zece minute, aşa cum promisese. Adusese cu ea haine şi accesorii potrivite cu persoana şi ocazia şi, de asemenea, pe cei trei copilaşi ai ei – doi băiețel gemeni şi o fată –, lăsându-l pe soțul ei acasă, să-şi oblojească singur rănile rezultate în urma judecății sumare. A preluat numaidecât controlul, după cum ştiam că o să facă şi cum se şi cuvenea, căci era mai compatibilă cu mămica, ele fuseseră întotdeauna pe aceeaşi lungime de undă, în armonie, iar sora mea reuşea s-o remonteze sufleteşte într-un fel în care eu n-aveam să reuşesc niciodată. Ştia cu precizie şi fără greş de ce era nevoie, aşa că s-a apucat să ne folosească pe mine, pe surioare şi pe propriile gâgâlici pe post de comisionari, în timp ce ea o liniştea şi o încuraja pe mămica. „Da, dar" a fost surghiunit sau, mai bine zis, a plecat din proprie inițiativă, nevrând să se confrunte cu sora. Noi, ceilalți, ne-am suflecat mânecile, ne-am apucat să aducem şi să cărăm lucruri şi ne bucuram să facem asta pentru mămica. Între timp mămica a început să se înviorează, să se simtă din ce în

ce mai uşurată şi mai încrezătoare. Sora numărul unu s-a înviorat şi ea, iar tristețea şi durerea i s-au risipit tot mai mult. Prin urmare, cum mămica era mulțumită, sora numărul unu era mulțumită, surioarele erau mulțumite, gâgâlicile erau şi ele mulțumite şi eu la fel, după o vreme le-am zis că, în timp ce ele îşi vedeau de ale lor, eu o să cobor ca să pun de ceai.

Iar acum, la două săptămâni de când fata cu tabletele mă otrăvise şi fusese asasinată şi de la povestea cu mămica şi iubirea ei şi complexele care se deşteptaseră în ea din pricina adevăratului lăptar, la două zile de la întâmplarea cu maestrul bucătar, cu fostul poate-iubit şi cu planurile lor legate de aventura sud-americană, precum şi de când murise Lăptar şi de când Cutare McCutare îşi oblojea vânătăile şi regreta chestii, iată-mă reluându-mi firul vieții mele obişnuite. Eram în bucătărie şi pregăteam cina fetelor. Asta era înainte ca ele să iasă să se joace de-a perechea de renume internațional, iar eu să-mi pun echipamentul de sport şi, pentru prima oară de când fusesem otrăvită, să plec spre casa cumnatului numărul trei, aflată ceva mai la vale pe stradă. Surioarele îmi ziceau că ar fi bine să mă grăbesc, că ele erau gata de plecare, gata de joacă, imediat ce mâncau şi, ca de obicei, voiau Fray Bentos. „Cu cartofi prăjiți”, adăugau ele. „Sau chifle cu coacăze”, adăugau. „Cu cartofi prăjiți”, adăugau. Sau „banane cu cartofi prăjiți” sau „ouă fierte moi cu cartofi prăjiți” sau „plăcinte de la magazin cu cartofi prăjiți”, iar lista continua, totul fiind cu cartofi prăjiți, chiar dacă le explicasem deja că nu le puteam da cartofi prăjiți, un motiv fiind acela că nu ştiam să fac aşa ceva şi, deşi teoria nu fusese probată în practică, eram convinsă că, dacă aş fi încercat, aş fi dat foc la casă, aşa că n-aveam de gând să încerc vreodată. Un alt motiv era că nu mă simțeam în stare să mă duc iarăşi la fast-food, chiar dacă Lăptar era mort – probabil cu atât mai mult cu cât era

mort. Vânzătorii ăia care capitulaseră, chiar dacă nu eu îi făcusem să capituleze, mai mult ca sigur aveau să-şi manifeste făţiş resentimentele şi era doar o chestiune de timp până când aveau să-mi ceară să plătesc şi să vrea să mi-o plătească. Aşa că povestea asta, povestea cu mine şi cu Läptar, nu se terminase. Pe de altă parte ştiusem încă de atunci că nu o să se termine cu una, cu două. La treburi de genul ăsta trebuie să iei fiecare zi, fiecare persoană, fiecare ripostă una câte una. În loc de cartofi prăjiţi, am convenit că surioarele puteau primi orice pofteau în materie de Fray Bentos, bomboane gumate, lemn-dulce de toate felurile, îngheţată, bomboane din acelea gen azimă, în formă de farfurie zburătoare, în ambalaj comestibil, ca nişte punguliţe foarte efervescente care îţi explodează pe limbă şi care ştiam că le plac la nebunie, precum şi sfeclă fiartă. „Nu contează", le-am zis. „Numai nu cu cartofi prăjiţi", chestie care pe jumătate le-a încântat, pe jumătate le-a dezamăgit, dar într-un final s-au oprit la variaţiuni ale aceloraşi bunătăţi pentru copilaşi la care visam şi eu cu ochii deschişi în timp ce mă recuperam după otrăvire. Aşa că le-am pregătit cina, ceea ce, practic, a însemnat că am scos lucrurile de prin dulapuri. În tot timpul ăsta însă ele nu m-au slăbit cu „Soră mijlocie! Grăbeşte-te, te rugăm. Nu vrei să te grăbeşti? Cantităţi mici, te rugăm. Dar chiar nu poţi să te mişti ceva mai repede?"

Le-am pus mâncarea în faţă şi ele au înfulecat tot, pe urmă au zbughit-o afară să se joace de-a perechea de renume internaţional. Când m-am uitat pe fereastră, în timp ce urcam la etaj ca să mă schimb pentru alergare, am băgat de seamă că povestea asta cu perechea de renume internaţional luase un avânt zdravăn. Peste tot, cât vedeai cu ochii, erau fetiţe care se dădeau de-a berbeleacul. Părea că toate câte erau în cartier ieşiseră să se joace, îşi fluturau poalele şi la prima vedere semănau mai degrabă cu nişte

candelabre înzorzonate cu felurite găteli, ca, de exemplu, brocart auriu sau tapet gofrat. Când am reuşit să ies din casă, toate străzile erau invadate de ele: împanglicate, înmătăsuite, încatifelate, împantofate cu tocuri cui, înjuponate cu jupoane apretate şi în perechi sau, dacă nu, singure, dar prefăcându-se că aveau pereche, valsând şi, la răstimpuri regulate, prăvălindu-se la pământ. În timpul ăsta băieţeii, nebăgându-le în seamă pe fetiţe, îşi suspendaseră pe moment operaţiunile împotriva armatei „de dincolo” – probabil şi din cauza absenţei de moment a armatei „de dincolo” – şi jucau cu rândul rolul băiatului bun în noul lor joc de-a cel mai recent martir omorât în contextul problemelor politice: Eroul Repudiator Lăptar, filat, atacat şi apoi împuşcat mortal în maniera laşă obişnuită a detaşamentului aceluia de asasini zămislit de un stat terorist.

— Futu-i. Futu-i.

Ştiam că ştie că sunt acolo, că eram eu, dar şi-a văzut de treabă, continuând să stea cu spatele la mine, la el în grădină, în echipamentul lui de sport, bombănind ca de obicei în timp ce-şi făcea încălzirea. Nu s-a uitat la mine şi n-a schiţat niciun gest de recunoaştere când am ajuns şi m-am aplecat să deschid portiţa de la căsuţa lui. Deci tot botos e, am presupus eu şi m-am gândit că era din cauza conversaţiei telefonice pe care o avusese cu câtva timp în urmă cu mămica pe tema absenţei mele de la partidele de alergare. Din cauza asta şi din cauză că mai devreme, când mă plânsesem că mă lasă picioarele, că îmi pierd coordonarea, că mă dezechilibrez, că încep să mă împiedic, să cad în nas, el se arătase sceptic, m-am gândit că e mai bine să mă apuc să-mi fac încălzirea şi să intru în ritm cu el decât să încerc să-i mai dau explicaţii. Şi aşa am şi făcut. După o vreme a zis, tot fără să-mi arunce vreo privire:

— Credeam că te-ai lăsat de alergat.

— Nu, i-am zis eu. A fost doar din cauza otrăvii.

— Mă rog, de-atunci au trecut zile bune şi nu am avut impresia că o să mai vii să alergăm, a replicat el.

— Tentativă de asasinat, cumnate.

— Aşa zic toți, cumnată. Una e să zici – şi aici vocea cumnatului a devenit încordată, tăioasă, ofensată – „Nu, nu nouăsprezece kilometri, patruzeci şi opt de kilometri”, căci asta ar fi o dovadă de căpoşenie. Dar să zici – *sau s-opui pemaică-ta săzică* – „Nu, fără alergare, nu mai ies în viața mea la alergat”, asta-i pur şi simplu o glumă proastă, zău aşa.

Şi a trecut la flexorii şoldului, tot fără să se uite la mine. Ştiam că trebuie să dreg lucrurile, să iau act de nemulțumirea lui, să-i alin orgoliul rănit. Cel mai bun mod de a reuşi asta era să-l determin să mă aducă până în punctul în care să-i forțez mâna, ceea ce şi căuta să facă, cel puțin în momentul acela. Aşadar, mie îmi revenea sarcina să spun „Bun, ajunge. M-am săturat. Azi alergăm treizeci şi doi de kilometri”. Dar nu eram nici pe departe îndeajuns de convinsă că mă recuperasem, că aveam suficientă forță ca să reuşesc să alerg treizeci şi doi de kilometri. Nu eram sigură că puteam alerga nici şaişpe kilometri, nici măcar opt, şi, ca să fiu sinceră, deşi picioarele începeau să mi se înzdrăvenească, nu ştiam sigur nici dacă eram în stare să alerg cât de cât. Bănuiam că aş fi putut să arunc la întâmplare cu numere de kilometri pe care nu aveam să-i alergăm, dar „Azi alergăm nouăşpe kilometri”, m-a informat el, lansând prima ofertă înainte să apuc s-o fac eu.

— N-o să alergăm nouăşpe kilometri, i-am zis eu. Şi nici şapteşpe – chestie care a avut efectul scontat, căci în cazul lui era ca un buton, şi în clipa următoare tonul vocii sale a devenit potolit şi, în acelaşi timp, uimit.

— Nu pot să cred c-ai zis şapteşpe, a protestat el.

— Ba da, am zis. Nu alergăm şapteşpe kilometri. Nici paişpe sau doişpe.

— Foarte bine, atunci o să alergăm şapteşpe, a zis el.

— Nu, am replicat. Am zis că nu alergăm şapteşpe. Nici unşpe, nici nouă, poate opt – o să alergăm nouă kilometri.

— Nouă kilometri nu e cine ştie ce! a protestat el. Nouă kilometri! Nouă kilometri şi-atât, nimic mai mult? Ce zici să alergăm de două ori câte nouă, cumnată, sau nouă kilometri şi pe urmă încă patru sau…

Evident că aş fi putut să-i răspund „Uite care-i treaba, cumnate. Tu n-ai decât să alergi mai mult dacă vrei. Sau, şi mai bine, ce-ar fi să facem fiecare ce avem chef în momentul ăsta?”, căci acum, că Lăptar dăduse ortul popii, nu mai era nevoie să alergăm împreună. Nu am recunoscut chestia asta făţiş, vreau să zic faţă de mine însămi, de teamă să nu ajung la concluzia că devenisem o tipă perfidă, fără inimă. Dar realitatea era că, după Lăptar şi ale lui „Eu sunt bărbat, tu eşti femeie” şi „N-ai nevoie de alergat”, plus subsidiarul „O să-ţi tai aripile şi o să te izolez, aşa încât în curând n-o să mai faci nimic”, după două luni în care trecusem de la un mers împleticit, de la nişte picioare care, în mod bizar, nu mai funcţionau, la picioare care în curând aveau să funcţioneze splendid, simţeam iarăşi cu adevărat că pot să reîncep să alerg de una singură fără să risc nimic. Pe moment însă – sau cel puţin până când cumnatul avea s-o ia iarăşi razna, într-un nou acces de-al lui de wber-dependenţă – m-am hotărât să continui să-mi fac alergările împreună cu el.

— Numai nouă kilometri, am stabilit eu, chestie la care până la urmă cumnatul a subscris.

— Bine atunci, a zis el, adăugând şi că era nemulţumit de cei nouă kilometri.

Se gândea că ar fi putut suplini deficitul mai târziu, la clubul de box, sărind coarda sau făcând genuflexiuni şi fandări suplimentare. Deci mi-a zis că „Nu sunt mulțumit de chestia asta”, dar nici nemulțumit nu părea. Părea mulțumit, ceea ce, cred eu, însemna că eram din nou prieteni. În momentul acela şi-a făcut apariția nevasta lui, sora mea numărul trei, împreună cu gaşca ei de amice, toate abțiguite. Cărau o mulțime de sticle, plus cumpărături, o grămadă de pungi de la buticuri şi de la mall, toate provenite dintr-o razie prin magazinele şi barurile din oraş, ce se întinsese pe întreaga zi.

— Doamne, suntem mangă, au zis ele şi în clipa următoare toate, inclusiv sora, s-au prăvălit peste gărduțul ornamental.

Sora a răbufnit în asteriscuri, simboluri pentru procent, simboluri pentru cuvinte încrucişate, simboluri pentru „şiw, accente circumflexe, diezuri, simboluri pentru dolar, tot vocabularul ăla deocheat zdravăn, plin de „If You See Kay”[30]. Prietenele ei, ridicându-se cu greu din iarbă, laolaltă cu sticlele şi cumpărăturile, i-au replicat:

— Păi, noi ți-am spus, prieteno. Te-am avertizat. E nestăpânit, a scăpat de sub control. Gardul ăla e sinistru. Scapă de el.

— Nu pot, a răspuns sora. Sunt curioasă să văd cum o să se infiltreze şi individualizeze.

— Poți să vezi deja cum s-a infiltrat şi s-a individualizat. S-a infiltrat de am ajuns ca în ziua trifidelor. Se individualizează în sensul că încearcă să ne omoare.

---

[30] Vers preluat din romanul scriitorului irlandez James Joyce, Ulise (1922). Propoziția implică un joc lingvistic bazat pe pronunția în engleză a literelor care formează cuvântul fuck („a fute“): ef ((/), iu (you), si (see), kei (Kay), sugerând aici genul de limbaj folosit de personajul în cauză.

Apoi au renunțat la discreditarea gardurilor vii şi şi-au îndreptat atenția asupra noastră.

Primul care a încasat-o a fost cumnatul.

— Am auzit că te-ai apucat să bați femeile în parcurile cu...

Prietena cu pricina a surorii n-a apucat să-şi termine observația, căci cumnatul s-a oprit din încălzire doar la auzul primelor cuvinte.

— Poftim? s-a stropşit el. Cine a lansat zvonul ăsta pe seama mea?

— Terminați, le-a zis sora numărul trei prietenelor ei, apoi s-a întors spre el: Linişteşte-te, puişor. Nu le băga în seamă. Sunt nişte bălării întunecate şi reci în comparație cu sensibilitatea ta iluminată.

Deşi ar fi fost greu să păstrezi o mină serioasă şi să te referi la cumnatul numărul trei ca la o chestie diafană şi ultrasensibilă – lucru dovedit de faptul că amicele ei au pufnit în râs într-un fel elementar eu chiar înțelegeam ce voia să spună sora. Dacă era vreunul dintre noi, cei de față, pe care să-l poți eticheta drept cel mai pur şi mai uşor de şocat, eu aş fi zis şi sora ar fi zis – ba chiar şi amicele ei, în ciuda râsului lor, ar fi zis – „Ei bine, dacă e să stabilim un model clar, presupun că numai el poate fi”.

— Poftim! a exclamat sora numărul trei şi, dintr-un salt, a ajuns lângă soțul ei, chestie care m-a făcut să remarc, cum îmi spusese mămica, ce sprintenă şi mlădioasă era sora numărul trei – când nu se dădea de-a berbeleacul peste gardurile vii.

— Vrei să zici că nu-i adevărat? a țipat cumnatul, ceva mai puțin şocat, dar în continuare zguduit în urma acuzației.

— Fireşte că nu-i adevărat. Însăşi ideea că ai putea lovi o...

— Nu la asta mă refer, a zis cumnatul. Adică nu-i adevărat că mă vorbeşte cineva pe la spate?

— Nimeni nu te vorbeşte pe la spate.

Şi, spunând asta, sora numărul trei s-a întins să-i dea o sărutare zgomotoasă, teatrală, pe gură.

— Nu, dă-te la o parte, i-a zis el şi a împins-o în lături. Nu am chef să te sărut.

Pe urmă s-a întors către celelalte femei care îl zgândăriseră, îl zguduiseră, şi încă pe o temă care n-ar fi trebuit luată în glumă şi pe care el nici n-ar fi trebuit să o îngăduie, mai ales din partea sexului de la care s-ar fi aşteptat cel mai puțin să ia în râs asemenea principii.

— Terminați cu acuzele şi calomniile, le-a zis el. Nu e amuzant. Cum e posibil să puneți tot soiul de lucruri în cârca unor oameni, să distrugeți reputațiile unor bărbați cumsecade? Nu mai sunteți puştoaice, deci comportați-vă ca atare.

Nici cel mai mic efect. Apoi alea s-au luat de mine.

— Aoleu, ia uitați-vă! a strigat una dintre ele, deşi toate se uitau deja în direcția aia.

— Poc! a strigat alta, arătând în spate, spre cumnatul numărul trei. Şi ia ziceți aşa, voi, ăştia doi, vă pregătiți pentru Convenția Anuală a Ochilor Vineți? – moment în care cumnatul numărul trei s-a întors şi mi-a văzut ochiul vânăt şi tot atunci i l-am văzut şi eu pe al lui.

Să vezi ochi învinețiți la cumnat nu era ceva frecvent, dar, raportat la cât de des mi se întâmpla mie, nici ceva cu totul extraordinar nu era. Când mi l-am văzut pe al meu în dimineața aceea în oglindă, singurul mod în care m-am priceput să fac față situației a fost să-mi amintesc că nici Cutare McCutare nu scăpase ieftin. Sigur s-a ales cu cel puțin douăzeci de ochi vineți, mi-am zis, mulțumită femeilor ălora, pe urmă bărbaților lor şi pe urmă repudiatorilor – unde mai pui că în mod sigur erau toți mult mai vineți decât

ăsta. „Să-i fie învățătură de minte”, mi-am liniştit eu reflexia, iar apoi m-am întrebat dacă să mă duc sau nu la muncă. Până la urmă m-am dus, după ce mi-am peticit ochiul cu tone de fard, deşi – cum am constatat în secunda în care am ieşit pe uşă şi am întâlnit lume – nu cu atâta succes cum îmi închipuisem.

— Deci e adevărat, a zis cumnatul numărul trei. Am auzit eu un zvon, dar era lansat dinspre cumnatul tău numărul unu, aşa că nu am simțit pornirea să-l bag în seamă. Dar Rahat McRahat McCutare ăla chiar ți-a făcut chestia asta, aşa-i?

Am ridicat din umeri, ceea ce însemna, da, dar e-o poveste veche şi, în orice caz, nici el n-a scăpat basma curată. De zis am zis „Eh”, ceea ce, în funcție de context, putea să însemne absolut orice. În contextul de față însemna, las-o cum a căzut, cumnate. S-a rezolvat. În plus, mi-am zis, raportat la tot ce se întâmplase în ultima vreme – şi în special la ce mi s-ar fi întâmplat mie în seara de dinainte dacă Lăptar n-ar fi fost omorât şi, în loc de asta, m-ar fi determinat să mă întâlnesc cu el după ce mă pregătise să mă întâlnesc cu el Cutare McCutare şi lovitura lui cu pistolul abia dacă însemnau ceva.

— Irelevant, am zis.

— E relevant pentru mine, cumnată, a replicat cumnatul. Şi cum rămâne cu principiile? Tu eşti femeie. El e bărbat. Tu eşti feminină. El e masculin. Tu eşti cumnata mea şi nu mă interesează câte rude de-ale lui au fost omorâte, tot un nenorocit e şi-ar fi fost un nenorocit şi dacă n-ar fi fost omorâte.

Nu fuseseră omorâte. Numai patru fuseseră omorâte. Celelalte două fuseseră o sinucidere şi o moarte accidentală.

În momentul ăsta cumnatul era supărat zdravăn şi eu mă simțeam mişcată de supărarea lui. Care vasăzică, Cutare McCutare se înşela. În locul ăsta lumea dădea totuşi

doi bani. Dar mai era ceva la cumnat, ceva ce avea de-a face cu deviația aceea comportamentală stranie, diagnosticată ca atare în comunitate, pe care şi-o manifesta în preajma femeilor. În ciuda idolatriei lui, a credinței lui în caracterul sacru al sexului femeiesc, a convingerii lui nestrămutate că femeile erau ființe superioare, taina vieții şi aşa mai departe, nu concepea vreun alt tip de maltratare la care puteau fi supuse în afară de ceea ce, în accepțiunea *lui*, se numea viol. Pentru cumnat violul nu avea categorii. Nu însemna echivocuri, artificii retorice, trucuri abile de polemişti ori un sfert de ceva sau jumătate de ceva sau trei sferturi de ceva. Nu însemna un pachet de prezentare. Violul însemna viol. Printre altele, însemna şi ochi învinețiți. Şi pistoale lipite de sâni. Mâini, pumni, arme, picioare, toate folosite cu bună ştiință sau dinadins-accidental de indivizi de sex bărbătesc împotriva indivizilor de sex femeiesc. Dacă ar fi existat „SĂ NU RIDICI NICIODATĂ MÂNA ASUPRA UNEI FEMEI”, asta ar fi stat scris, spre stânjeneala tuturor, pe tricoul cumnatului numărul trei. Potrivit setului lui de reguli – şi setului meu, cel puțin înainte de asalturile la care fusesem supusă de comunitate şi de Lăptar –, aspectul ce ținea de contactul fizic era singurul care conta. Asta însemna că tot ce nu ținea de tipul *acela* de încălcare a intimității, de genul *acela* de concretețe – să hărțuieşti o persoană fără s-o atingi, să o urmăreşti fără să o atingi, să o strângi cu uşa, să o domini, să o controlezi, fără ca asta să ducă la carne frecată de carne, la os pe os nu avea cum să se petreacă. Aşa se face că, dintre toți cei care auziseră că Lăptar îmi făcuse curte, cumnatul numărul trei era singurul care, fără nicio ezitare, nu considera că s-ar fi întâmplat.

Prin urmare, unul dintre neajunsurile lui părea să fie acela că nu remarca prăbuşirea psihică. În ce priveşte ochiul vânăt, pe acela l-a remarcat.

— Ce-ar fi s-o lăsăm cum a căzut, cumnate? i-am zis. A fost luat la omor – *sincer* – de sute de mii de oameni.

Am adăugat că existase o sincronicitate aici, o impresie de intervenție cerească, o dibăcie, un soi de pedeapsă cosmică ce putea fi descrisă cu ușurință drept proces alchimic pur.

— Deci nu se mai impun alte măsuri, i-am zis, străduindu-mă din răsputeri să mă fac înțeleasă.

Chestia era că mă săturasem de povestea cu ochiul, de McCutare, de reguli şi de normele cartierului. Cât despre principii, câteodată trebuie să mai zici şi „Să le ia dracu' de principii”, ca, de pildă, acum, când nu mai aveam energie pentru toate treburile astea.

— Aşa că nu-i nevoie s-o faci, i-am zis, adăugând că intenția lui de a ne întoarce, de a mă duce înapoi acolo, ne-ar fi făcut să întârziem cu chestia următoare – alergarea noastră fiind chestia următoare. Dar mulțumesc, cumnate, i-am mai zis. Să nu crezi că nu-ți sunt recunoscătoare, fiindcă îți sunt.

După o mică ezitare, cumnatul a zis că oricum o să-l stâlcească în bătaie.

— Nu e cazul, i-am zis.

— Totuşi, a zis el.

— Eh, am zis eu.

— Niciun eh, a zis el.

— Eh, sigur, am zis eu.

— Eh, sigur ce? a zis el.

— Eh, sigur, dacă aşa simți tu.

— Eh, sigur, bineînțeles că aşa simt.

— Eh, foarte bine atunci.

— Eh, a zis el.

— Eh, am zis eu.

— Eh, a zis el.

— Eh, am zis eu.

— Eh.

Care vasăzică, tranşaserăm problema. Am revenit la încălzirea noastră, acela fiind momentul în care celelalte, amuzate de micul nostru schimb de replici până când s-au plictisit de micul nostru schimb de replici, ne-au smuls din încălzirea noastră. Sora a scos un ultim „Vai, dar tu chiar duci o viață palpitantă, soră mijlocie”, chestie care nu m-a deranjat şi pe care am găsit-o chiar amuzantă, pe urmă s-au răsucit toate pe călcâie şi s-au înghesuit în căsuța ridicol de pipernicită a surorii numărul trei şi a cumnatului numărul trei. În scurt timp prin fereastra de la livingul lor a răzbătut zgomot de pungi foşnitoare, de exclamații legate de cumpărături, de chestiunea presantă a băuturilor, a paharelor, a scrumierelor şi de Elvis. În timpul ăsta noi doi ne-am reluat încălzirea şi atunci cumnatul a zis „Ți-e bine? Te simți bine?” şi eu am zis „Sigur, hai s-o facem”. Pregătiți să pornim în cursă, am sărit peste gărduțul minuscul, fiindcă n-aveam chef să ne batem capul cu portița minusculă, iar eu am tras în piept lumina sfârşitului de amiază şi mi-am dat seama că toată treaba asta era alinătoare, era o treabă pe care alții ar numi-o întrucâtva alinătoare. Apoi, aterizând pe trotuar în direcția parcurilor cu bazine, am expirat lumina asta şi, preț de o clipă, doar o clipă, aproape că m-a pufnit râsul.

Mulțumiri

Mulțumirile mele se îndreaptă către: Katy Nicholson, Clare Dimond, James Smith, Gerard MacDonald, Carlos Peña Martin, Julie Ruggins, Mia Topley-Ruggins, Belle Topley-Ruggins, Lisette Teasdale, Mike Teasdale, Katy Teasdale, Dan Teasdale, George Teasdale, Pat Thatcher, Sarah Evans, Royal Literary Fund, Joe Burns, Catharine Birchwood, Maggie Butt, Jane Wilde, Judy Hindley, John Hindley, Brian Utton, Sally Utton, Liz Kay, Helen Colbeck, Virginia Crowe, Pat Vigneswaren, K. Vigneswaren, Ann

Radley, Nigel Stephens, Tony Dawson, Russell Halil, Annie Drury, Mark Lambert, Archie, Selina Martin, Michaela Hurcombe, David Cox, Marianne MacDonald, Charles Walsh, Astrid Fuhrmeister, Vesna Main, Peter Main, Janine Gerhardt, agentul meu literar David Grossman, Louisa Joyner şi echipa de la Faber, către Ian Critchley, redactorul *Lăptarului*, şi Hazel Orme, redactorul romanului *LittleConstructions*, către Maureen Ruprecht Fadem, James Gardner, Joan Wignall, Terry Howell, Christine Tutt şi John Shaw (Comitetul) de la Lewes District Churches HOMELINK, către Banca de Alimente din Newhaven, către Nicky Gray (pe vremuri la Asociația de Dezvoltare Comunitară Locală a Comitatului Sussex din Newhaven), către societatea de binefacere Hampton Allotment Charity, Societatea Scriitorilor, consiliul pentru ajutoare de locuință şi deduceri fiscale, Departamentul Muncii şi al Sistemului de Pensii, tribunalul pentru ajutor social şi protecția copilului de pe lângă judecătoria din Brighton, reprezentat de dr. R.D.S. Watson şi judecătorul A.J. Kelly, dar şi către aprodul acela blând şi alinător al cărui nume, din păcate, nu l-am ştiut niciodată, precum şi către Elizabeth Finn Grants.

De-a lungul anilor prieteni şi necunoscuți mi-au oferit cu solicitudine şi mărinimie numeroase daruri şi mult sprijin. De-abia aştept să dau într-o zi o petrecere de pomină ca să le mulțumesc, dar încă nu e cazul, căci ar însemna să o achite ei.

Ultimele gânduri:

Mulțumiri mie.

Mulțumiri celor de la White Eagle Lodge pentru că m-au inclus pe lista lor de vindecare.

Spiritului: îți mulțumesc.

„Această carte debordează de energie, de mici răbufniri de bunătate şi de un soi de bucurie tinerească... Senzaţia ce te învăluie când te laşi înghiţit cu totul de vocea ei îţi aminteşte inevitabil că una dintre emoţiile cele mai complexe şi mai greu de înserat într-o carte sumbră este bucuria. Prin ea, *Lăptarul* reprezintă un triumf al puterii de a rezista”.

The Boston Globe

„Vocea naratoarei este fascinantă, amuzantă, pătrunzătoare... Asemenea tuturor cărţilor mari, şi *Lăptarul* îşi inventează propriul context, devine propriul univers”.

The Irish Times

„*Lăptarul* clocoteşte de umor negru şi furie adolescentină la adresa lumii adulte şi a brutalelor ei absurdităţi... Având ca subiect traiul supus feluritelor forme de control totalitarpolitic, de gen, sectar, comunitar –, acest roman etalează un sarcasm fermecător”.

The New Yorker

Un roman cu impact remarcabil încă de la apariţie, *Lăptarul* impresionează atât prin dimensiunea personală, subiectivă, cât şi prin deschiderea istorică şi originalitatea radicală a vocii care îşi spune povestea. Naratoarea este o tânără ce se străduieşte să trăiască o viaţă normală într-o epocă tulbure şi într-o comunitate închisă şi temătoare. La un moment dat se vede asaltată de insistenţele unui bărbat mai în vârstă, numit „lăptarul”, unul dintre liderii grupărilor paramilitare ce luptau pentru desprinderea Irlandei de Nord de Marea Britanie. Scris din perspectiva unei femei care şi-a trăit adolescenţa în perioada conflictului dintre comunitatea separatistă catolică şi cea protestantă, „loialistă”, susţinută de autorităţile britanice, *Lăptarul* oferă o imagine tulburătoare a unei societăţi frământate. Aici conflictele naţionaliste şi religioase, teama, moartea şi conformismul constituie normalitatea, iar libertatea e mereu o aparenţă.

Umorul şi ironia ce se simt în vocea naratoarei conferă un farmec suplimentar unei poveşti în care viața cotidiană este marcată de absurdul interdicțiilor, regulilor şi spaimelor.

ACTUAL